

Μολιστινά

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΧΩΡΙΑ
ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΓΑΝΝΑΔΙΟ, ΜΕΣΑΡΙΑ, ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ Γ. ΓΚΟΥΤΟΥ

ΑΘΗΝΑ 1983

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Μολιστινά

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΧΩΡΙΑ
ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΓΑΝΝΑΔΙΟ, ΜΕΣΑΡΙΑ, ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

ΤΟΜΟΣ Α

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ Γ. ΓΚΟΥΤΟΥ

ΑΘΗΝΑ 1983

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

20
2
83

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	
Αρ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	Δ/31521
ΗΜΕΡΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	12-10-95
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΡ.	949.53 ΜΟΛ

Κωδ. εγγ: 7007

ΜΟΛΙΣΤΙΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΤΑΧΩΝ
 ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΙΝΑΣ
 ΤΑΝΝΑΔΙΟ, ΜΕΣΑΡΙΑ, ΜΟΛΙΣΤΙΝΑ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΣΤΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟ ΓΚΟΥΤΟ

(1899 - 1969)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τό βιβλίο αυτό περιλαμβάνει διάφορα ιστορικά στοιχεία πού ἀφοροῦν στίς τρία χωριά τῆς κεντρικῆς περιοχῆς τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, τά ὅποια εἶναι γνωστά μέ τήν κοινή ὀνομασία Μόλιστα ἤ χωριά τῆς Μόλιστας, δηλαδή στό Γανναδιό, στή Μεσαριά (πού μετά τό 1919 λέγεται ἐπίσημα Μόλιστα) καί τό Μποτσιφάρι (πού μετά τό 1928 λέγεται ἐπίσημα Μοναστήρι).

Τά στοιχεία αὐτά δέν ἀποδίδουν ὀλοκληρωμένη τήν ἱστορία τῆς Μόλιστας καί ἰδίως τήν ἀξιόλογη ποιότητα ζωῆς σ' αὐτήν κατά τήν περίοδο τῆς ἀκμῆς της (ἀνάμεσα στό 1860 καί τό 1960), ἀναφέρονται ὅμως σέ ἀρκετά ιστορικά θέματα της καί ἀποτελοῦν ἀξιόλογες πηγές καί ἐγκυρες πληροφορίες (ἐκτός ἀπό ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις) γιά τήν παραπέρα σχετική ἔρευνα.

Ἀπό τήν ἐποχή πού ἤμουν μαθητής Γυμνασίου (1954-1960) καί μετέπειτα, ἔχω συγκεντρώσει διάφορα ιστορικά στοιχεία γιά τή Μόλιστα, ἀδημοσίευτα ἤ δημοσιευμένα. Ἀπό τό ἀρχεῖο μου αὐτό διάλεξα γιά τό βιβλίο ἐτοῦτο πολλά ἀπό τά δημοσιευμένα κείμενα πού μπορούσαν νά φωτοανατυπωθοῦν μέ δαπάνη μικρότερη ἀπό ἐκείνη πού ἀπαιτεῖ ἡ στοιχειοθεσία, γιά τήν πληρέστερη δέ παρουσίαση τῶν θεμάτων στά ὅποια ἀναφέρονται τά κείμενα αὐτά, πρόσθετα καί μερικά ἄλλα ἀδημοσίευτα, πού τά δακτυλογράφησε ὁ Θεόδωρος Γκοῦτος, καθώς καί μερικές φωτογραφίες μέ γενικώτερο ἐνδιαφέρον. Κατά τήν τεχνική ἐπεξεργασία τοῦ ποικίλου ὑλικοῦ αὐτοῦ, ἀνέκυψαν μερικά προβλήματα, γι' αὐτό καί ἐπιμελήθηκα ὁ ἴδιος καί τή σελιδοποίηση καί τό μοντάζ τοῦ βιβλίου.

Ἐπειδή τό μεγαλύτερο μέρος ἀπό τό ὑλικό τοῦ παραπάνω ἀρχείου μου ἀφορᾷ στό Γανναδιό, τό βιβλίο αὐτό θά μπορούσε νά περιλάβει στοιχεία μόνο γιά τό χωριό αὐτό. Προτίμησα ὅμως νά ἀναφέρεται σέ ὅλη τή Μόλιστα, γιατί τά τρία χωριά της πού ἐλάχιστα ἀπέχουν τοπικά μεταξύ τους, ὄχι μόνο εἶχαν κοινή καταγωγή, ἀλλά καί σέ λίγες μόνο πλευρές τῆς πολιτιστικῆς ἐξελιξῆς τους διαφέρουν, ἐνῶ ἐξ ἄλλου προέχει νά ἐνισχυθοῦν οἱ μεταξύ τους σχέσεις (καί ὄχι οἱ κάποιες ἐπιπόλαιες ἐχθρότητες πού ὑπῆρξαν κατά ἐποχές), ὅταν μάλιστα πιθανότατα θά ἐνωθοῦν μελλοντικά σέ μιά κοινότητα καί πάλι.

Μέχρι τώρα ἔχουν ἐκδοθεῖ (κατά χρονολογική σειρά) τά ἐξῆς βιβλία πού

ἀναφέρονται ειδικά στή Μόλιστα: α) Μεν. Κούσιου: 'Η ιστορία τοῦ χωριοῦ μου, 'Αθήναι 1971, σελ. 271. β) Γιάννη Λυμπερόπουλου: 'Ορεινοί καί μεθόριοι, 'Αθήνα, 1972, σελ. 181, γ) Εὐ. Δημητριάδη: 'Η Μόλιστα τῆς 'Ηπείρου, Θεσσαλονίκη, 1974, σελ. 120. 'Επίσης διάφορα ἱστορικά στοιχεῖα γιά τή Μόλιστα ἔχουν δημοσιευθεῖ καί σέ ἄλλα βιβλία, περιοδικά καί ἔφημερίδες.

Πολλά ἀπό τά δημοσιεύματα αὐτά, καθώς καί διάφορα ἀδημοσίευτα ἔγγραφα, φωτογραφίες κ.λπ. πού ἀνήκουν στό ἀρχεῖο μου ἢ σέ ἄλλους Μολιστινούς κ.λπ., οἱ ὁποῖοι θά ἐνδιαφερθοῦν γιά τή δημοσίευσή τους, θά χρησιμοποιηθοῦν μελλοντικά γιά νά ἐκδοθοῦν οἱ ἐπόμενοι τόμοι τῶν «Μολιστινῶν».

Τό βιβλίο αὐτό ἀπευθύνεται: α) Σέ ὅσους ζοῦν ἢ ἔζησαν ἄλλοτε στή Μόλιστα, γιά νά ἐνισχύσει τίς μεταξύ τους σχέσεις (πού στηρίζονται κυρίως στό κοινό παρελθόν τους), θυμίζοντάς τους κοινές ἐμπειρίες καί δίνοντάς τους ἄγνωστες τους πληροφορίες γιά τό παλιό περιβάλλον τους, β) Στά παιδιά, τά ἑγγόνια καί τούς ἄλλους συγγενεῖς τῶν παραπάνω Μολιστινῶν, πού ἔζησαν γιά λίγο μόνο ἢ καθόλου στή Μόλιστα καί πού λίγα μόνο ἔτυχε νά μάθουν γι' αὐτήν, γιά νά τή γνωρίσουν καλύτερα καί νά ρυθμίσουν σωστότερα τίς σχέσεις τους μ' αὐτήν καί μέ τούς Μολιστινούς πού προαναφέρθηκαν. γ) Στούς συνεπαρχιώτες καί σέ ἄλλους ἠπειρώτες, πού τό παρελθόν τῆς γενέτειράς τους ὁμοιάζει ἢ σχετίζεται μέ τήν ἱστορία τῆς Μόλιστας. δ) Σέ ἐκείνους γενικά τούς εἰδικούς ἢ μή, πού τά τελευταῖα χρόνια πολλαπλασιάσθηκαν καί πού ἐνδιαφέρονται ζωηρά γιά τήν ἐξέλιξη τῆς κοινωνικῆς καί οἰκονομικῆς ζωῆς στήν 'Ελλάδα, τοπικά ἢ γενικά, κατά τούς τελευταίους αἰῶνες.

'Ελπίζω σέ κάποιους ἀπό τούς παραπάνω νά ἀποβεῖ ἐνδιαφέρον καί χρησιμο.

'Ιανουάριος 1983

Χαρίλαος Γ. Γκοῦτος

Δικηγόρος

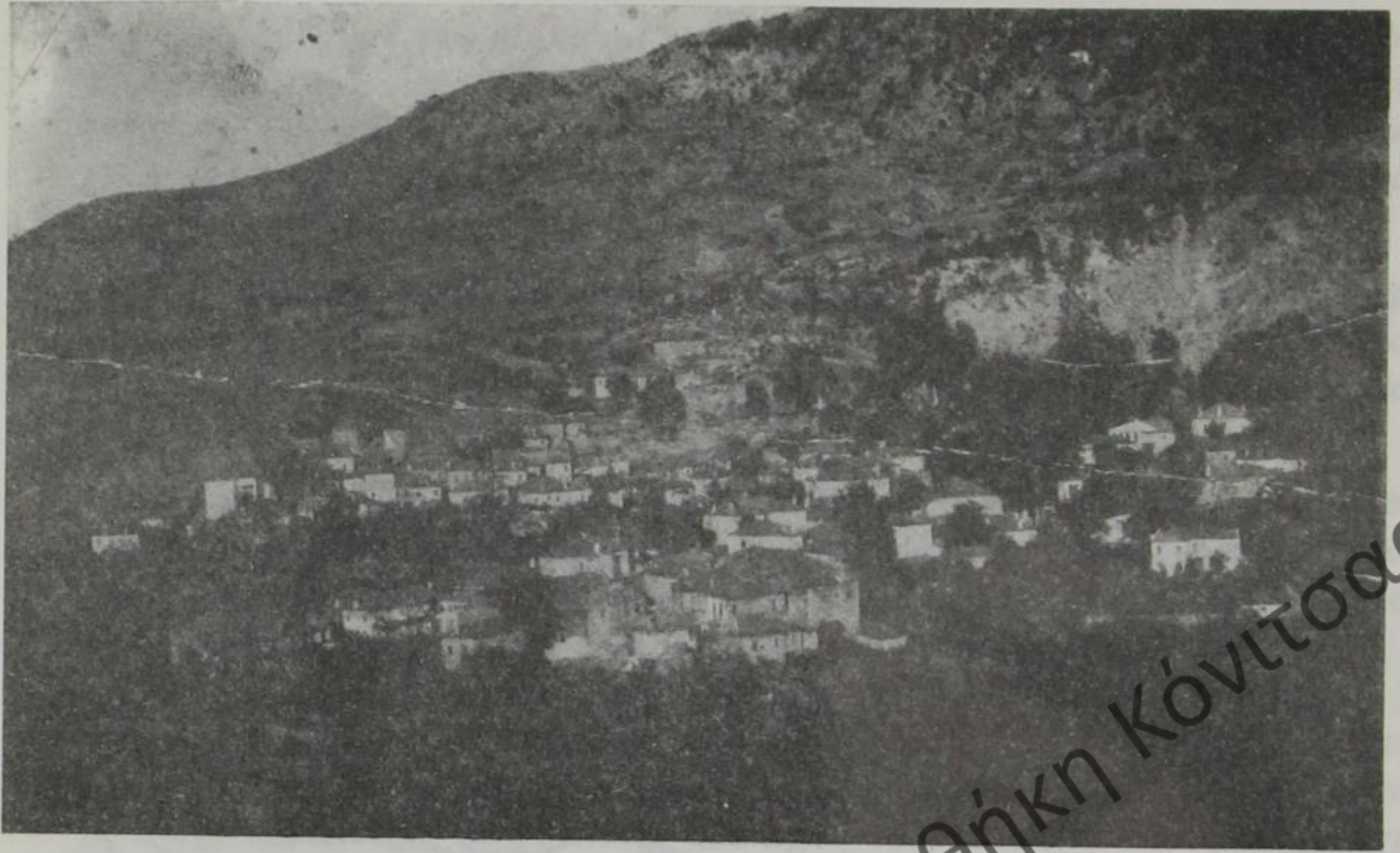
'Επιστημονικός Βοηθός Παντείου Σχολῆς

ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

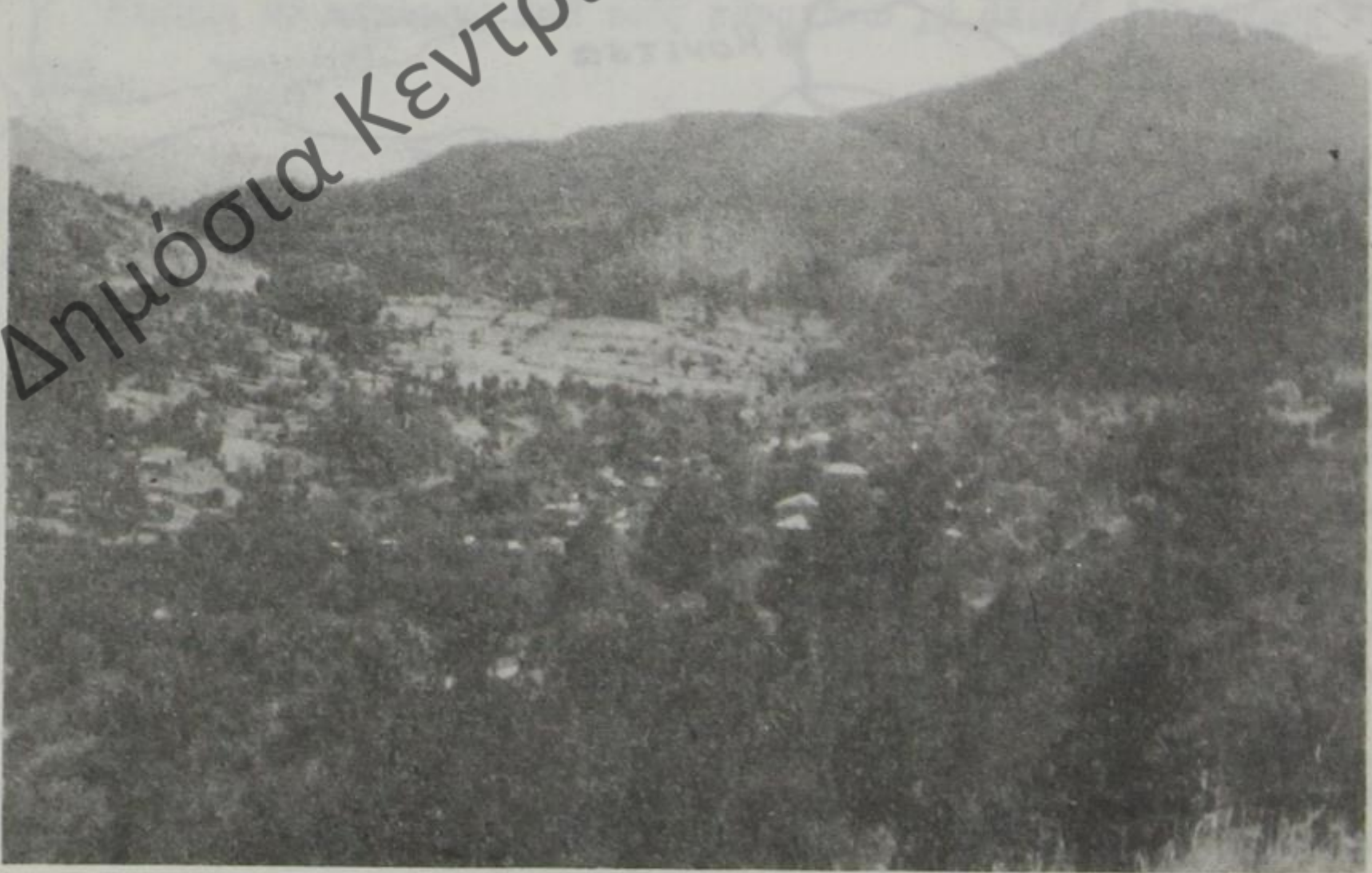
ΑΛΒΑΝΙΑ

Χάρτης τής 'Επαρχίας Κονιτινς

Τό Γανναδιό γύρω στο 1920

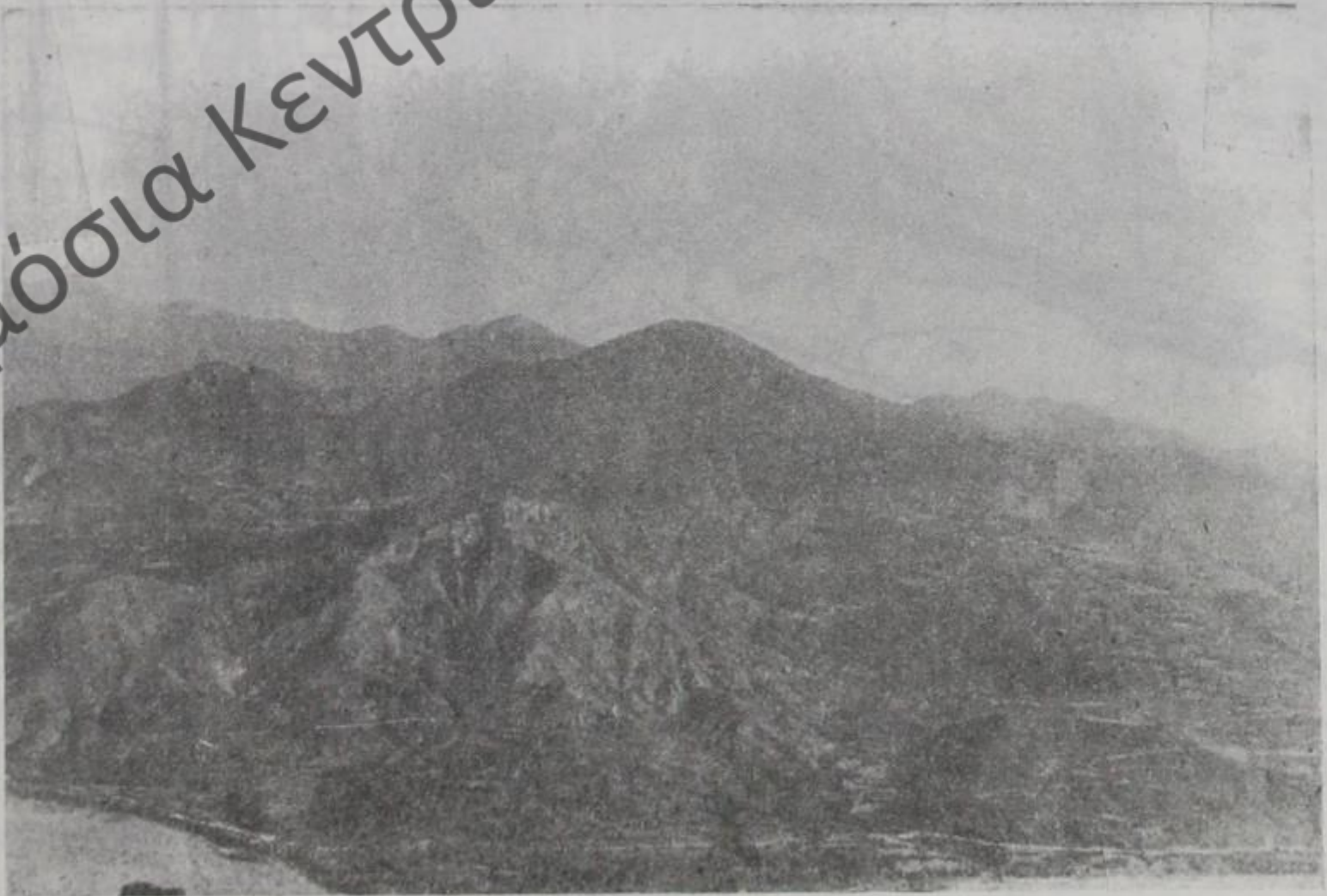

Ἡ Μεσαριά ἀπὸ «Γχιόγκου» (1980)

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Γό χωριό Μοναστήρι (1962)

Ἡ περιοχή τῶν 3 χωριῶν ὅπως φαίνεται
ἀπό τή Στράτσιανη (1966)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Χιόνι στο Γανναδίό. Σχίτσo Χ. Γκούτου.

ΤΑ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΑΣ

I

Τοῦ ΕΥ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ. Ἀπό μελέτη του: «Ἡ Μόλιστα τῆς Ἠπείρου» που δημοσιεύθηκε στήν Ἐπιστ. Ἐπετηρίδα τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς, Τμήμα Ἀρχιτεκτόνων, τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τόμος ΣΤ, 1974, σελ. 117-119

Διάφορες ὑποθέσεις διατυπώνονται γιά τόν τρόπο ἰδρύσεως τῶν μεσαιωνικῶν καί νεώτερον ὀρεινῶν οἰκισμῶν¹ πού διατηροῦνται στή Βαλκανική, καί πολὺ λίγα στοιχεῖα ἔχουμε γύρω ἀπό τὸ θέμα αὐτό. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 14ου αἰῶνα στὸν εὐρύτερο μακεδονικὸ χῶρο ἐπιτελεῖται μιὰ δημογραφικὴ ἀνακατάταξη. Ὅπως γράφει ὁ Ν. Μουτσόπουλος², «Παλιές πόλεις καί κεφαλοχώρια ἐγκαταλείπονται, ἄλλα γιὰτὶ βρέθηκαν κοντὰ σὲς ὀδικές ἄρτηριές καί ὑπέφεραν ἀπὸ ἐπιδρομές τῶν Τούρκων καί τῶν Ἀλβανῶν, ἐνόπλων.....Οἱ κυνηγημένοι πληθυσμοὶ καταφεύγουν στὰ δασεῖνα βουνά, σὲ τοποθεσίες δυσκολοπροσπέραστες, μακριὰ ἀπὸ τοὺς δρόμους κοντὰ σὲ πηγές καί κεφαλόβρυσα».

Τὶς πρῶτες ἱστορικὲς ἐνδείξεις γιά τὴν ὕπαρξη τῆς Μόλιστας³, πού εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ σαράντα χωριά⁴ τῆς περιοχῆς τῆς Κόνιτσας, πού κατὰ τὸν Μελέτιο τὸν Γεωγράφο⁵ εἶναι «χώρα ἀρκετοῦ μεγέθους, ἣτις χωρίζεται ἐκ τοῦ Ζαγορίου διὰ τοῦ ποταμοῦ⁶, κατοικημένη ἀπὸ Γραικοὺς καί Τούρκους», μᾶς τὶς δίνει ὁ Ἰωάννης Λαμπρίδης⁷, ὁ ὁποῖος γράφει τὰ ἐξῆς: «Σκαμνέλιον, ἀναφερόμεγον καὶ ἐν τινι βασιλικῶ τῆς Τουρκίας κώδικι, κεῖται 4 ὥρ. Δ. τοῦ Ντοπρινόβου, ἔχει δὲ οἰκ. 184, κατ. 1000. Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην τὸ πάλαι

1. Ν. Μουτσόπουλος, Μακεδονικὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Θεσσαλονίκη, 1971, σ. 59. Χ. Συμεωνίδης, Οἱ Τσάκωνες καί ἡ Τσακωνιά. Θεσσαλονίκη, 1972, σ. 73.

2. Ν. Μουτσόπουλος, ὁ.π., σ. 6. Ἐπίσης τοῦ ἴδιου, Ἡ λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Βεροίας. Ἀθήνα, 1967, σ. 36.

3. Π. Ἀραβαντινός, Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου. Ἀθήνα, 1856, τ. Β', σ. 340, ὅπου ἀναφέρει ὅτι εἶναι ἀλβανικὸ ὄνομα. Μ. Vasmer, Die Slaven in Griechenland. Berlin, 1941, δὲν ἀναφέρει τὸ τοπωνύμιον «Μόλιστα». Κ. Νικολαΐδης, Λεξικὸν Κουτσοβλαχικῆς. Ἀθήνα, 1903, σ. 325, ὅπου ἀναφέρει (molitsä-tsi) = σῆς, θρίψ. κοιν. Βώτρικα καί μόλιστα.

4. Παραθέτουμε (σ. 222) κατάλογο ὀνομάτων χωριῶν ἐπαρχίας Κόνιτσας (σημερινὰ - παλαιὰ ὀνόματα).

5. Μ. Γεωγράφος, Γεωγραφία (Παλαιὰ καί νέα). Βενετία, 1807, τ. Β', σ. 283.

6. Ἐνδεχομένως ἐννοεῖ τὸν ποταμὸ Ἀῶο.

7. Ἰ. Λαμπρίδης, Ζαγοριακά. Ἀθήνα, 1870, σ. 87.

περιλαμβάνοντο 7 μεγάλοι ένορίοι με 800 οίκιας, Κατουΐνες, "Αγ. Γεώργιος, Προφήτης 'Ηλίας, Τσέπετσι (κατακεκομμένος), Κοτσινάδες (στέλεχος λαχάνου), Νούκα και κυρίως Σκαμνέλι, έν ω συνεχωνεύθησαν και πάντων τών τμημάτων οί μείναντες μετά τήν έκ καταδρομών διαφόρων διάλυσίν τών. Έκ τών κατατρεχθέντων μέρος κατέφυγε είς Βοσκόπολιν, όπου έσχηματίσθη συνοικία ύπάρχουσα και όνομαζομένη μέχρι σήμερα Σκαμνελιά, έξ ης και ό Βαρών Σίνας, κατά τινας, κατάγεται· άλλοι δέ κατέφυγον είς Σοπίκι, και άλλοι είς Μόλισταν». Έάν συνδυάσουμε τὰ παραπάνω με τήν πληροφορία που μās δίνει επίσης ό 'Ι. Λαμπρίδης¹ «...κατά τὸ έτος 1688 ό 'Αλῆ Τσογμένης, άντάρτης τῆς 'Ηπείρου και συγγενής του 'Αλῆ-Τεπελινιώτου, επέπεσε μετά 166 'Αλβανών ως κεραυνός είς τὸ Σκαμνέλιον, λεηλατών και άρπάζων πᾶν ὅ,τι εύρισκεν ...», τότε πρόκειται ίσως για τήν έπιδρομή που αφέρθηκε ήδη και έτσι έχουμε μια ιστορική ένδειξη για τήν παλαιότερη κατοίκηση τῆς Μόλιστας. 'Ο ίδιος μάλιστα σε παραπομπή αναφέρει ότι «τὴν είσβολήν ταύτην ὁ Π.Α. Π. τίθησι κατά τὸ έτος 1752, ήμείς δέ εύρομεν ταύτην σημειουμένην έν εκκλησιαστικοίς βιβλίοις τῆς Μονῆς συμβᾶσαν κατά τὸ έτος 1688». Πάντως ή προέλευση και ή σύσταση τῆς πρώτης κοινότητας τῆς Μόλιστας πρὸς τὸ παρὸν είναι δύσκολο νά καθοριστῆ.

'Αρχικά, σύμφωνα με μια τοπική παράδοση, οί πρώτοι κάτοικοι του χωριού ήταν εγκατεστημένοι στην άγροτική περιοχή του Λειβαδιοῦ² σε άραιοκατοικημένες μικρές γειτονίες 6-10 οικογενειών με άγρους γύρω, στους πρόποδες τῆς Γύφτισσας³, και ζούσαν σε μια κλειστή άγροτική κοινότητα⁴. Σ' αὐτῆ τῆ θέση που όνομάζεται «Σουπόστιανη» ύπάρχουν σήμερα ένδειξεις που μαρτυροῦν παλαιό οικισμό, δηλαδή ύπολείμματα τοίχων σπιτιών, και μια «μπίμσα»⁵, όπως μας άφηγήθηκαν οί χωρικοί που τὰ είδαν. 'Η παράδοση συνεχίζει ότι μια έπιδημία εύλογιάς αποδεκάτισε τὸ άρχικό χωριό, τῆ Μόλι-

1. 'Ι. Λαμπρίδης, ὁ.π., σ. 237.

2. Πρόκειται για μια άγροτική περιοχή μερικά χλμ. βορειοανατολικά του σημερινού χωριού.

3. «Γύφτισσα» όνομάζεται κατά τοπική παράδοση μια κορυφή ανατολικά του χωριού, όπου έβγαине μια γυμνόποδη γύφτισσα με μαῦρα μαλλιά και χαλκάδες και κτυποῦσε τὸ ντέφι της, όταν έρχόταν ό Τουρκος κοτζάμπασης νά μαζέψη από τους χωρικούς τους φόρους. 'Ο πένθιμος ήχος του ντεφιού άντιλαλοῦσε στα δασωμένα βουνά σα βαριά μοίρα ύποταγῆς του κατατρεγμένου ραγια.

4. Μ. Κούσιος, 'Η ιστορία του χωριού μου. 'Αθήνα, 1971, σ. 46.

5. «Μπίμσα», στη Μόλιστα όνομάζεται τὸ ύπόγειο του σπιτιού που ήταν κλειστό γύρω γύρω, όρθογωνικό συνήθως με θολωτῆ όροφή, και που χρησίμευε για τῆ διατήρηση και άποθήκευση τών κρασιών. 'Ως είσοδος σ' αὐτῆν χρησιμοποιοῦνταν μια χαμηλή πόρτα απ' όπου έμπαιναν και πολλές φορές κρύβονταν οί χωρικοί εκεί, όταν τους καταδίωκαν περαστικοί ληστές ή άλλόθρησκοι.

στα, και οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να μετοικήσουν νοτιότερα και μάλιστα να χωριστούν σε τρεις οικισμούς, στο Γαναδιό (εικ. 1), στη Μεσαριά¹ (εικ. 2) και στο Μοναστήρι (Μποτσιφάρι).

Δέν διασώζονται συμβόλαια, έγγραφα ή άλλα γραπτά στοιχεία που να αποδείχνουν την υπόθεση αυτή. Μόνον όρισμένες ένδειξεις έχουμε, όπως: α) στα τρία σημερινά χωριά όλοι έχουν μακρινές συγγένειες μεταξύ τους, β) μιλούν την ελληνική γλώσσα και έχουν ελληνικά ονόματα², γ) έχουν κοινά τοπωνύμια³, δ) έχουν κοινούς τύπους κατοικιών καθώς και κοινά οικοδομικά στοιχεία κατασκευών (βλ. παρακάτω τυπολογία) και ε) από προφορικές πληροφορίες, το χωριό αναφερόταν ως κοινότητα Μόλιστας, συνοικία Γαναδιό ή Γαναδιό Μόλιστας πριν από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Στο Γαναδιό υπάρχει μια επιγραφή χαραγμένη στην έξωτερική τοιχοποιία της αίθουσας του 'Αρχοντικού του Παπαϊωάννου (εικ. 4,5,6), το οποίο δυστυχώς σήμερα

† ΕΤΟΣ 1740
 Η Η Ν Ο Κ Τ Ω
 Β Ρ Η Ο Σ 25

είναι μισοπεσμένο ή επιγραφή μεταγράφεται: ΕΤΟΣ 1740 ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 25. 'Επίσης στην ίδια τοιχοποιία υπάρχουν και μερικά άλλα συμβολικά χαράγματα, όπως φαίνονται στις φωτογραφίες που δημοσιεύουμε. 'Η επιγραφή, που είναι χαραγμένη, όπως φαίνεται, από το χέρι ενός «κούδαρη», είναι μια ένδειξη της παλαιότητας του οικισμού. Οι παλαιότεροι κάτοικοι της Μόλιστας ίσως ήταν βοσκοί, οι όποιοι το χειμώνα κατέβαιναν στους κάμπους και τα χαμηλώματα, στο Μαργαρίτι, στο Τσάμικο, στην κοιλάδα της Μουζαμιάς, ενώ το καλοκαίρι ανέβαιναν στο Σμόλικα⁴ και στο Γράμμο.

1. Σήμερα ή Μεσαριά ονομάζεται Μόλιστα, ενώ οι άλλοι οικισμοί έχουν τα παλαιά ονόματα: Γαναδιό και Μοναστήρι (Μποτσιφάρι).

2. Βλ. (σ. 224) κατάλογο επωνύμων των οικογενειών από τους τρεις οικισμούς. Χ. Ρεμπέλης, Κονιτσιώτικα. 'Αθήνα, 1953, σ. 14.

3. Βλ. (σ. 215) αναλυτικό κατάλογο τοπωνυμιών περιοχής Μόλιστας.

4. Σμόλικας είναι ή ψηλότερη κορυφή της Πίνδου. Στην περιοχή Σαμαρίνας και 'Αβδέλλας ονομάζεται Λύγγος.

II

Τοῦ ΒΑΣ. ΤΖΑΛΟΠΟΥΛΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό βιβλίο του: « Ἡπειρωτικόν Ἡμερολόγιον ἢ Νέα Ἑλλάς», Ἀθῆναι 1914, σελ. 254-256, μέ τόν τίτλο « Ἡ ἱστορική Μόλιστα».

Χ κωμόπολις Μόλιστα τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης κειμένη ΒΑ τῆς Κονίτισης, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν λοφοσειρῶν τοῦ ὄρους Σμόλεκα, εἶναι ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς κάτωθι τῶν πυκνοφύτων ἐκ δρυῶν πεύκων καὶ ἐλάτων λόφων, οἵτινες ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὴν γραφικωτάτην χρομίαν, ἔχουσα εἰς τὸ βίθρος τῆς θαυμασίας κοιλάδος τῆς τὸν ποταμὸν Σαραντάπορον ἢ Βουβοπόταμον, ὅστις ἐνοῦται μετὰ τοῦ Ἀώου τῆς Κονίτισης.

Ἡ Μόλιστα φαίνεται ὅτι εἶναι προβυζαντινῆς ἐποχῆς, ἡ δὲ ὀνομασία τῆς προῆλθεν ἴσως ἐκ τῆς λέξεως *Μολοσσία* καὶ οἱ πρότεροι αὐτῆς κάτοικοι ἦσαν *Μολοσσοί*, ἀφ' οὗ ἄλλως τε γνωρίζομεν ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἡλείου κατοκεῖτο ὑπὸ Μολοσσῶν. Λέν πρέπει δὲ νὰ ὑπομνησθῶμεν ὅτι ἡ Ἡπειρος, ὑποστῆσα διὰ τῶν αἰώνων διαφόρους ἐπιδρομὰς καὶ ἀπλᾶς καθόδους καταδιωκομένων λαῶν ἢ ἀπλῶς ζητούντων εὐφορότερον καὶ ἰδίως ἀσφαλέστερον ἔδαφος, κατοικήθη ὑπὸ διαφόρων λαῶν, οἵτινες εὐρόντες ἀραιῶς κατοκημένας ἢ ἀκατοικήτους ἐκτάσεις ἔδωκαν εἰς αὐτὰς ἰδιὰ τῶν ὀνόματα ἢ τιθεύτες τοὺς ἀρχηγούς των, ἢ μεταφέροντες ἀναμνηστικῶς τὴς τοπωνυμίας τῆς πατρίδος των· καὶ ὅταν οὗτοι ἐφύγον καὶ ἐπέδραμον ἄλλοι, τὰ ὀνόματα ἢ ἐξηφανίσθησαν ἢ παρεφθάρησαν. Τοιοῦτον τι ἀνάλογον συνέβη εἰς τὴν Μόλισταν διὰ τὸ ἀσφαλές καὶ φύσει ὄχυρόν μέρος αὐτῆς καὶ ἐδόθη τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος ὑπ' ἐκείνων καὶ ἔπειτα ἐκ τοῦ Μολοσσία, Μόλισσα, Μόλιστα (διότι εὐκόλως τὸ ἐν σ τρέπεται εἰς τ.) Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν ἐδόθη τὸ ὄνομα *Μόλιστα* ὡς γενικὸν τῆς ἀναμνήσεως τῆς πατρίδος τῶν πρώτων κατοίκων αὐτῆς, οἱ ὅποιοι κατὰ τινα παράδοσιν ἦσαν τρεῖς ἀδελφοί. Βραδύτερον δὲ οὗτοι διένειμον πρὸς ἀλλήλους τὴν ὅλην ἐκτασιν τῆς Μολίστις, πλὴν τῶν περίξ λόφων καὶ βουνῶν, ἅτινα παρέμειναν κοινά, εἰς τρία μέρη καὶ ἕκαστος ἔλαβεν ἀνά ἓν τμήμα, εἰς τὸ ὅποιον ἔδωκεν ὁ καθεὶς τὸ ὄνομά του. Καὶ ὁ μὲν διαμείνας εἰς τὴν πρώτην συνοικίαν πιθανῶς, ὁ καὶ Βότσης ὀνομαζόμενος, ἔδωκεν εἰς τὸ τμήμα του τὸ ὄνομα *Βότση-φάρι* (ἐκ τῆς λατινικῆς λέξεως *faeta* = κοπάδι, τμήμα), ὁ δὲ εἰς τὸ μέσον *Μεσσαρία* καὶ ὁ τρίτος *Γενναδιό*, τῆς ὁποίας λέξεως ἐγένετο παραφθορά, διότι φρονουῦμεν ὅτι *Γενναδιό* θὰ ἐλέγετο, ἐξ οὗ καὶ ὁ κάτοικος *Γενναδιώτης*, ἐκ τοῦ Γενναδίου, Γενναδιοῦ, Γανναδιοῦ. Καὶ οὕτω ἡ Μόλιστα εὐρέθῃ διηρημένη εἰς τρεῖς συνοικίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀνομασίαν τῶν περίξ τοπίων τῆς Μολίστις, αἱ περισσότεραι εἶναι ἐλληνικώταται, πλὴν ἐλαχίστων Σλαυϊκῶν καὶ Ἀλβανικῶν, οἵτινες διέμειναν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ὡς ποιμένες ἢ γεωργοί. Πλεῖστα τῶν τριούτων λοφοσειρῶν ἢ μικρῶν ὑψωμάτων φέρουσι τὰ ὀνόματα Περιβόλι, Κῆπος, Σταυρός, Δαιμονική, Λευκάδια, Κτένι, Καπηλειὸ κλπ. διακλαδώσεις τοῦ Σμόλεκα καὶ Σουσίτσας, ἐν αἷς ζῶσιν αἰγαῖοι, δορκάδες, ἀγριοχοῖροι, λύκοι, ἀλώπεκες, θῶες καὶ τόσα ἄλλα

ἀγρια ζῆα, μεταξύ τῶν ὁποίων ἀναφαίνεται ἐν βουρῆ χειμῶνι καὶ κερμῆ ἀρκτος ἐπισκεπτομένη τὰ ποιμνία.

Εἶναι δὲ λίαν πυκνόφυτα τὰ βουνά τῆς Μολίστης, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ πεύκων, δρυῶν, ὄξειων, ἐλάτων, κέδρων, εἰς τινα μέρη τοσοῦτον πυκνά, ὥστε ἀποβαίνουσιν ἀδιείσπαστα.

Ἐνεκα τούτου ἀφ' ἐνός καὶ ἔνεκα τοῦ φύσει ἀπομεμονωμένου ὄριζοντος ἢ Μολίστα λαμβάνει ὄψιν ἀγρίαν καὶ λίαν ἐπίφοβον, ἀλλ' ἢ καταπράσινος χροιά τῶν πέριξ θαμνοφύτων κοιλάδιον καὶ ὁ φεγγοβολῶν ῥοῦς τοῦ παραποτάμου Σαραντοπόρου ἀντανακλῶσιν ἐπ' αὐτῆς καὶ προσδίδουσιν ὄψιν γλυκυτέραν καὶ μᾶλλον ἡρεμον. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τῆς συνοικίας Γενναδιῶν εὐρίσκονται ἀρχαῖα ἐρείπια, εἰς τὰ ὅποια πολλάκις οἱ κάτοικοι εὐρίσκουσι διάφορα ἀρχαῖα ἀντικείμενα, μαχαίριδια, νομίσματα κλπ., ὅπου πιθανῶς πρότερον ἦτο ἐκτισμένη ἢ συνοικία αὕτη καὶ βραδύτερον μετόκησε νοτιώτερον ἢ ἕτερα τις ἄγνωστος.

Ἐπὶ περιβλέπτου δὲ λόφου εἰς τὴν συνοικίαν Βοτσηφάρι εἶναι ἐκτισμένη ἢ ἱερὰ Μονὴ Μολίστης ἐπ' ὀνόματι τῶν «Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου» τιμωμένη, ἐν τῇ ὁποίᾳ σώζεται εἰκὼν ἱστορηθεῖσα, καθὰ λέγεται, ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ἢ ὅποια κατὰ τινα παραδόσιν εὐρέθη ὡς ἑξῆς:

«Δύο ὁδοιπόροι ἐκ τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης βαδίζοντες πρὸς βορρᾶν εὗρον τὴν εἰκόνα ταύτην ἐπὶ τινος θάμνου καὶ ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν προέτεινε νὰ ἀφιερῶθῃ ἢ εἰκὼν εἰς τὸ μοναστήριον Ζέρμιας, ὁ δὲ εἰς ἄλλο τοιοῦτον, ὅποτε τὴν νύκτα ἐνεφανίσθη καθ' ἕκαστον εἰς τοὺς ὁδοιπόρους τὸ πρόσωπον τῆς Θεοτόκου καὶ προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ τὴν μεταφέρωσιν εἰς τὸ μοναστήριον Μολίστης.

Ἀλλὰ διαφωνήσαντες ἐν τέλει οἱ δύο ὁδοιπόροι ἔφερον αὐτὴν εἰς τὸ μοναστήριον Ζέρμιας, ὁπόθεν παραδοξῶς τὴν ἐπομένην ἢ εἰκὼν δὲν ἦτο εἰς τὴν θέσιν τῆς καὶ πρὸς μεγίστην αὐτῶν ἔκπληξιν ἔμαθον ὅτι ἢ εἰκὼν εὐρέθη εἰς τὸ μοναστήριον Μολίστης κάτωθι ὀγκώδους τινος λίθου ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς κωνδύλας. Ἐκεῖ μετὰ ταῦτα οἱ κάτοικοι Μολίστης ἔκτισαν τὸ μοναστήριον τῷ 1730 εἰς θέσιν ἣν ἀκριβῶς ἐξέλεξε περιβλέπτου ἢ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος».

Εἰς ταύτην συρρέουσι πλῆθος κόσμου κατ' ἔτος κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς 24ης Σεπτεμβρίου καὶ 15ης Αὐγούστου, ἵνα προσφέρωσι τὸ εὐλαβὲς προσκύνημα εἰς τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς ὁποίας ἢ φήμη κατέστη πανεπαρχιακὴ.

Πλεῖστοι δὲ ἀσθενεῖς καὶ ἰδίᾳ φρενοβλαβεῖς καὶ σεληνιαζόμενοι, εὗρον θεραπείαν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς σελτῆς εἰκόνας, ἐν τῇ ὁποίᾳ διέμειναν ἐπὶ 40 ἡμέρας ὑμνοῦντες καὶ προσευχόμενοι, ἕως ὅτου ἀτηλλάσσοντο τῶν ἀνιάτων τούτων νόσων.

Εἶναι ἀναρίθμητα τὰ θαῖματα τῆς θεομητορικῆς ταύτης εἰκόνας· διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἀπὸ δύο ἡμερῶν εἰσέτι δρόμον προσκυνηταὶ διάφοροι προστρέχουσιν εἰς αὐτήν.

Ἀλλ' ἢ ἀξιοθρήνητος κατάστασις εἰς ἣν περιήγαγον τὰ μοναστήρια οἱ θαμῶνες καλόγηροι ἐλλείψει μορφώσεως χαρακτήρος καὶ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, δὲν ἔλειψε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τοῦτο καὶ μόλις ἤδη πρὸ ἐνός ἔτους ἔσχε τὴν εὐτυχίαν νὰ δεχθῇ ἀκεραίου χαρακτήρος καλόγηρον καὶ φαίνεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν πρέπουσαν αὐτῇ θέσιν.

Κέκτηται ἢ μονὴ ἀρχαῖαν κτηματικὴν περιουσίαν, ἀπεράντους ἐκ-

τάσεις γαιῶν, κτηνοτροφίας καὶ πολλὰ στρέμματα ἀμπελώνων.

Ἡ Μόλιστα κατοικεῖται ὑπὸ 1200 περίπου κατοίκων ἀπάντων ἀκριφῶν ἑλληνορθόξων Χριστιανῶν διακρινομένων ἐν ταῖς τέχναις, φιλομουσίᾳ, φιλοπατρίᾳ καὶ φιλοξενίᾳ. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὁμιλεῖται μὲ τὸν ἰσχυρὸν τονισμόν καὶ τὴν συγκοπὴν τῶν φωνηέντων, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν ἰδίωμα εἶνε τὸ παρατεταμένον τῆς φωνῆς προξενοῦν ἀηδιασμόν ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τῶν γυναικῶν.

Ἡρὸ δεκαετηρίδων οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἠσχολοῦντο εἰς τὴν οἰκοδομικὴν τέχνην ὡς ἄριστοι κτίσται τοῦ καθόλου Ζαγορίου καὶ ἐν γένει τῆς Ἡπείρου, βραδύτερον δὲ διηνοίχθη ἡ ὁδὸς πρὸς τὸ ταξειδίον καὶ ἰδίᾳ τὴν Ῥουμανίαν καὶ Αἴγυπτον, ἐνθα νῦν οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων εὐδοκίμως ἐμπορεύονται καὶ νῦν ἐσχάτως κατενοήθη καὶ ἡ σημασία τῶν γραμμῶν καὶ πλείστοι τῶν εὐλόγων ἐκπαιδεύουσι τὰ τέκνα των εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις Γυμνάσιον καὶ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἐπομένως ἐξέλιπε πλέον τελείως ἡ προπατορικὴ τέχνη τοῦ τέκτονος καὶ ἐπεκράτησεν ἡ μετανάστευσις, ἣτις μετέβαλε καθ' ὅλοκληρίαν τὴν κατάστασιν τῆς Μολίστης, μεταβαλοῦσα αὐτὴν ἀπὸ πενιχρᾶς πολιχνῆς τῆς Βορείου Ἡπείρου εἰς μικρὰν Ἑλβετίαν.

Αἱ γυναῖκες ὅμως δὲν παύουσι νὰ ἀσχολῶνται εἰς τὰς γυναικτικαῖς ἐργασίας, τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, προμήθειαν ξυλίας, καλλιέργειαν κήπων καὶ ἄλλας οἰκιακὰς τοιαύτας εἰς τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει τὸ γενικὸν ἔθιμον τῶν μερῶν ἐκείνων ὅπου δὲν ἐξετιμήθη ἔτι ἡ θέσις τῆς γυναικός.

III

Τοῦ Χ.Μ. Δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα Ἰωαννίνων «Φωνὴ τῆς Ἡπείρου», φ. 80 τῆς 10.4.1894, μὲ τίτλο «Ἡ Μόλιστα».

Ἡ Μόλιστα κεῖται πρὸς Β. τῆς Κονίτσης καὶ πρὸς Δ. τοῦ ὄρους Σμολίκου. Ἀριθμεῖ 250 οἰκογενεῖας, ἀσχολουμένας εἰς βιομηχανικὰς τέχνας ἢ καὶ περισσότεροι τῶν κατοίκων ἐξοδεύουσιν εἰς Βλαχίαν, Ἑλλάδα καὶ Αἴγυπτον.

Ἡ πρὸ ἐποψίν φιλομουσίας εἶναι σχεδὸν ἡ ἐστία τῶν γραμμῶν ὅλου τοῦ Νομοῦ Κονίτσης.

Ἄξια λόγου εἶναι ἡ «Σπυριδῶν νειος σχολή» οἰκοδομηθεῖσα δαπάναις τοῦ ἀοιδίμου Σπυρίδωνος Ξυνοῦ τοῦ ὁποίου φέρει τὸ ὄνομα καὶ ἔχει ἐτήσιον εἰσόδημα 200 λιρῶν. Ἐν αὐτῇ διδάσκουσι δύο διδάσκαλοι. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς τελευταίας τάξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ, γίνονται δεκτοὶ οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ Γυμνάσιον Ἰωαννίνων τῇ ἐπιδείξει τοῦ Ἀπολυτηρίου των. Αἱ ἐτήσιοι ἐξετάσεις γίνονται τὴν 25ην Ἰουλίου, ἐπὶ παρουσία τοῦ Ἁγίου Βελλᾶς.

Τὴν οἰκίαν Βαγγέλη Ξυνοῦ, κειμένην εἰς τὸ μέσον τῆς συνοικίας Γαναδισοῦ ἐλέπων ὁ παρατηρητὴς ἐκλαμβάνει αὐτὴν ὡς φρούριον, διότι ἐξωτερικῶς γέμει ὀπῶν (πολεμιστρῶν). Ὁ Βαγγέλης Ξυνὸς δὲν διακρίνεται ἐπὶ φιλομουσίᾳ καὶ φιλοξενίᾳ μόνον, ἀλλ' εἶναι καὶ ὁ ἀνδρειότερος τῆς Μολίστης. Τῷ 1877 ὁ λήσταρχος Νετζήπ-ἀγάς μεθ' ἐξήκοντα δύο ληστῶν ἠθέλησε νὰ ληστεύσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Ἡ ἔφοδος τῶν ληστῶν ἐγένετο τὴν ἑσπέραν τῆς 28ης πρὸς τὴν 29ην Ἰουνίου. Ὁ Νετζήπ-ἀγάς ἐπέπεσε μετὰ τῶν ὀπαδῶν του εἰς τὴν συνοικίαν. Ἐνέσπειρε παντοῦ τὸν πανικόν. Ἐκ τῶν κατοίκων ἄλλοι μὲν εἶχον κλεισθῆ ἐν τῶν τῶν οἰκιῶν των καὶ ἄλλοι ἐφυγον εἰς τοὺς ἀγρούς. Οἱ λησταὶ νομίσαντες ὅτι θὰ ἐπιτύχωσιν εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ σχεδίου των, ἐπυροδόλουν εἰς τὸν ἀέρα πρὸς ἐκφοδισμόν τῶν κατοίκων καὶ τοῦ Βαγ.

Ευνοῦ. Οὗτος, καλῶς ὀχυρωθεὶς ἐντὸς τῆς οἰκίας του, ἀντέστη γενναίως καὶ ἐπολέμησε κατὰ τῶν ληστῶν. Κατόρθωσαν μόνον νὰ θραύσουν τὴν ἐξώθυραν καὶ εἰσέλθωσιν ἐντὸς τῆς αὐλῆς. ὅπου ἐγένετο πεισματώδης μάχη. Μετὰ 4ωρον διηνεκῆ ἀγῶνα οἱ λησταὶ ὑπεχώρησαν ἀφήσαντες εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης 12 νεκροὺς καὶ 6 πληγωμένους. Ἄλλ' οἱ λησταὶ ἠθέλησαν νὰ ἐκδικηθῶσι τὴν ἥτταν των καὶ ἔθεσαν πῦρ εἰς 5 οἰκίας καὶ ἔρριψαν τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἐντὸς τῆς πυρᾶς καὶ εἶτα ἀνεχώρησαν. Ἡ γεναιοψυχία τοῦ Βαγ. Ευνοῦ, βοηθουμένου ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Χαραλάμπους καὶ τῶν γυναικῶν ἔσωσε τὴν Μόλισταν ἀπὸ βέβαιον κίνδυνον καθότι ἡ αἰχμαλωσία πολλῶν θὰ ἐστοίχιζε πολὺ ἀκριβά.

Ἡ Μόλιστα διατηρεῖ πλὴν τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς ἄλλας δύο Σχολὰς εἰς τὰς συνοικίας Μεσαριὰ καὶ Μποτσφάρ καὶ 2 Παρθεναγωγεῖα. Ἡ θαυματουργὸς Μονὴ τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ ἄκρον τῆς συνοικίας

Μποτσφάρ ἔχει εἰσόδημα 60 λιρών καὶ πολλὰ ιδιόκτητα κτήματα, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἐπελθούσης οἰκονομικῆς καταστάσεως ἐν Ἑλλάδι, ἀπώλεσε καὶ τὸ ὀλίγον αὐτὸ εἰσόδημα, διότι τὸ κεφάλαιον εἶναι εἰς δημόσια χρεώγραφα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Μονὴ αὕτη διατηρεῖ καὶ Φρενοκομεῖον εἰς τὸ ὁποῖον πολλοὶ ἐθεραπεύθησαν. Ἄξιον περιγραφῆς εἶναι καὶ τὸ βουνόν Ζάρωση ὀνομαζόμενον, τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ χρῶμα ἀργυρόχρουν. Λέγεται ὅτι χημικός τις ἀφοῦ ἀνέλυσε τὸ γῶμα τοῦτο ἀπεφάνθη ὅτι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει εἰς μικρὰν ποσότητα μόλυβδος. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς συνοικίας Μεσαριὰς ἐκ μικρᾶς πηγῆς ἀναδύζει ὕδωρ περιέχον συστατικὰ μετάλλων ὅχι ὅμως θείου, ὅπως ἐν Βρωμονερίῳ ἐνῶ εἶναι ἀφθονον. Οὐδεὶς γνωρίζει πόθεν ἔχει τὰς πηγὰς τοῦ τοῦ ὕδωρ τοῦτο καὶ ἂν δὲν ὑπάρχη ἀφθονον εἰς τὸ βᾶθος.

X. M.

Στὴ γειτονιά Τσιανάδες (1981)

IV

του ΜΙΑΤ. ΞΕΙΝΟΥ. Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ἰωαννίνων «Πρωϊνός Λόγος» της 21 Νοεμβρίου 1958 ἢ 1959.

Ἐν προχωρήσει κανείς Β.Δ. τῆς Κονίτσας ἕστερα ἀπὸ 20 περίπου χιλιόμετρα θ' ἀντικρύσει ἓνα μικρό, πανέμορφο χωριό χωμένο στὸ πράσινο, τὰ σπίτια τοῦ ὁποίου μοιάζουν σὰν σκόρπια πρόβατα μέσα στὸ δάσος εἶναι τὸ Γαναδιό.

Ὅταν διεισδύσης στὴν ἐσωτερικὴ του περιφέρεια θὰ αἰσθανθῆς ὅτι βρισκεσαι σὲ ἑλβετικὸ τοπίο... χωρὶς φυσικὰ ἑλβετικὰς ἀνέσεις.

Οἱ εἰδήμονες τοποθετοῦν τὸ χωριό αὐτὸ χρονολογικῶς στὴν βυζαντινὴ ἐποχὴ. Αὐτὸ εἰκάζεται καὶ ἀπὸ τὰ ζωντανὰ δείγματα τῆς βυζαντινῆς κοσμοκρατορίας ποὺ ὑπάρχουν ἐκεῖ.

Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἀρχίζει νὰ ζωντανεύῃ μὲ κάτι ποὺ βρήκε ἕνας χωρικός σκάβοντας μιὰ μέρα τὸν κῆπο του.

Νὰ πῶς μοῦ ἀφηγήθηκε ὁ ίδιος γιὰ τὸ εὑρημά του:

— Ἦταν μιὰ χρόνια μὲν ὅταν ξεκίνησα νὰ σκάψω τὸν κῆπο μου. Τὸ κῆπο μὲ ἀνάγκασε νὰ ριχτῶ μὲ ἀρεξὴ στὴν δουλειά μου, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ ζεσταθῶ καὶ νὰ τελειώσω μιὰ ὥρα ἀρχίτερα. Ἡ τσάπα μου σὲ μιὰ στιγμὴ συνάντησε δυσκολία. Ὑστερα ἀπὸ ἐπίπονη προσπάθεια βρήκα ἕναν ἀρχαῖο τάφο. Ἀνασκαλεύοντας τὸν τάφο αὐτὸν ἀμείφθηκα γιὰ τὸν κόπο μου. Μιὰ ἀσπίδα χάλκινη καὶ ἕνα ἀγγεῖο ἀσημένιο ποὺ στὸ ἐξωτερικὸ του μέρος εἶχε σκαλιστὸ ὁμοίωμα τῆς θεᾶς Ἥρας ἢ ὁποῖα ἔφερε τόξον καὶ... ἐσχόλευε ἔλαφρον.

Τὰ εὑρήματα ὡστόσο αὐτά, δὲν ἐπροκάλεσαν καὶ τόσον τὸ ἐνδιαφέρον. Ἔτσι ἀδοξα ἐπιτάχθηκαν στὸ ἄγνωστο.

Σήμερα δὲ εἰς ἀκτῖνα 1.000 μέτρων περίπου ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ εἰς τὴν θέσιν «Σταυρός» ἐρχονται ἄλλοι ἰθυσταροὶ νὰ μᾶς ἀφαινήσουν. Λήκνουν περιέχοντες τέφραν, δείγμα πὼς αὐτὸν τόπο ἐκεῖνο τὴν ἀρχαία ἐποχὴ ἦταν νεκροταφεῖο. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου ὡς γνωστὸν τὰ πτώματα τῶν νεκρῶν ἐκαίοντο καὶ τὰ τέφρα τῶν ἐφυλάσσοντο εἰς τοῖς λήκνινθους.

Ἐπιδοκίμεις τρανὴ ὅτι τὸ χωριό αὐτὸ ἀριθμεῖ ζωὴ 3000 ἐτῶν!

Καὶ ἐπὶ τῆς ἀρνηθοχριστιανικῆς ὁμοῦς ἐποχῆς τὸ Γαναδιό ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πολλὰ πράγματα ποὺ μαρτυροῦν ὅτι ἀνθῆκε καὶ ἠχμήθη αὐτὸ. Τώρα ὁμοῦς, εὐρίσκεται σὲ παρακμὴν.

Φρουρὸς μόνον παραμένει ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ζωγραφισμένη σὲ ποικιλόχρουν γύψον καὶ καθισμένη ἐπὶ θρόνου, ὁμοίως καὶ ἄλλαι, ὡς τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας, τῶν Ἀποστόλου Πέτρου, Παύλου κλπ.

Ἡ χρονολογία τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνωτέρω εἰκόνων ἀναφέρονται εἰς τὰ ἔτη 1441 καὶ 1442 μ.Χ.

Αἱ εἰκόναι αὗται παρουσιάζουν μοναδικὴν ἀρμονίαν τέχνης καὶ ἐκτελέσεως. Λέγεται ὅτι ὁμοιωμάτων δὲν ὑπάρχει πουθενά.

Τὸ ἐρώτημα ὁμοῦς τίθεται ὡμαί: Τὶ θὰ γίνῃ τὸ διαμάντι αὐτὸ ποὺ σήμερον βρίσκεται ξεχασμένον σ' ἕνα ἱστορικὸ τόπο τοῦ ἂν προσεχτῆ λεγάκι ἀπὸ τὸ κράτος διὰ τῶν ἀρμοδίων ἐπηρεσιῶν του; Μπορεῖ πάλι ν'ἴθῃ τὴν παλαιάν του αἴγλην;

Χος

V

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Ἀπό τὰ Ἀπομνημονεύματά του. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ἀπριλίου - Μαΐου 1967, μέ τίτλο «Μόλιστα».

Καθὼς φαίνεται ἀπό τὰ ὑπάρχοντα σήμερα στοιχεῖα καί καθὼς ἐπιμαρτυρεῖται ἐκ παραδόσεως, οἱ 3 οἰκισμοὶ Μόλιστης ἐδημιουργήθησαν μετὰ τὸ ἔτος 1800. Πρὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κατοίκων εἰς τοὺς σημερινοὺς συνοικισμοὺς ἔζων οὔτοι σποραδικῶς εἰς διαφόρους τοποθεσίας τῶν κοινοτήτων (Ἀντζερούχη, Παλιχειματα, Ἄη Βαβδάρια, Κοκλιούς κλπ.) ὅπου καί σώζονται αἱ παλαιαὶ κατοικίαι των. Δὲν παρέλειπαν δὲ νὰ κτίζουν καί μικρὰ παρεκκλήσια εἰς πολλὰ σημεῖα.

Στὰ Παλιχειματα εἶχαν κατοικίαν οἱ Γιουτσάδες, οἱ Γκουτάδες, οἱ Νακαῖοι καί οἱ Τσιερτάδες. Μοῦ διηγεῖτο ἡ γιαγιά μου ἡ Φώταινα ὅτι ἐκεῖνα τὰ χρόνια ἐκεῖ στὰ Κοινὰ διενυκτέρευε κάποια γυναίκα ἀπὸ τοὺς Κατσιλωλάδες καί ὅτι πέρασε ἓνας Τούρκος ἀπὸ τὸ ντερβένι καί ἐζήτησε καί ἐπέμενε ὅλη τὴ νύχτα νὰ μπῆ στό σπίτι, ἀλλὰ ἐκεῖνη δὲν ἤθελε καί ἀμπάρωνε γερὰ τὴν πόρτα μέχρι πού ἔφεξε καί ἔφυγε ὁ Τούρκος ἀποτυχημένος.

Ἀργότερα οἱ κάτοικοι τῶν μικρῶν οἰκισμῶν ἐγκατεστάθησαν ὅλοι στός 3 σημερινοὺς συνοικισμοὺς καί ἀπετέλεσαν Κοινότητες μέ δημογέροντες καί μουχτάρη (πάρεδρο). Τὰ ἔθια των ἦσαν κοινὰ (μέχρι τὸ 1955) καί οἱ κάτοικοι των ἔζων πάντοτε ἁρμονικὰ μεταξύ των. Μόνον τὸ 1914 ἐδημιουργήθησαν ἔριδες, διότι οἱ Μεσαριῖτες ἤθελαν νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν ἐφοροεπιτροπὴν τῶν κληροδοτημάτων, καί τὸ 1930 κατὰ τὸν διαχωρισμὸν τοῦ δάσους. Τὰ παιδιὰ τῆς Μεσαριᾶς καί τοῦ Μπρτσιφαριοῦ ἐφοίτων εἰς τὸ Δημοτικὸν Γυμνασιὸν μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως περίπου.

Ἐδῶ θὰ ἀναφερθοῦν μερικὰ ἀκόμη στοιχεῖα περὶ τῶν κληροδοτημάτων. Μετὰ τὸ 1916, ὅποτε ἀνέλαβε τὸ Ἑλληνικὸν κράτος τὴν πληρωμὴν τῶν δασκάλων, τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον περιέπεσε εἰς μαρασμὸν. Ἐλειτούργει μέ ἓναν Ἑλληνοδιδάσκαλον κατὰ τὰ ἔτη 1920 ἕως τὰ 1922, ὅποτε τελικῶς κατηργήθη. Ἀλλὰ ἡ Σπυριδώνεια

Σχολὴ μαζί μέ τὰ Ἑλληνικά Σχολεῖα Βουρμπιάνης καί Κονίτσης κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, ἐφότισαν τὴν νεότητα καί διέπλασαν ψυχὰς μέ ἰδανικά, πρὸ στολίζουν τὴν ἐπαργίαν μας, ἀσχέτως ἂν αἱ περιστάσεις διεσκόρπισαν ὅλους σκεδόν τοὺς παλαιούς εἰς ὅλα τὰ σημεῖα καί εἰς ἀμέτροτους τόπους.

Τὸ ἔτος 1933 ἀνεγνωρίσθησαν διὰ νόμου ἐφοροεπιτροπαὶ τῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας κληροδοτημάτων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ὀφθαλμὸν νὰ διαχειρισθοῦν τὰς περιουσίας αὐτὰς. Διὰ τὰ κληροδοτήματα Γανναδίου ἡ κοινότης ἀνέδειξε τὸν Λ. Ευγόν ὡς πρόεδρον καί τὸν Γ. Τσανάδην ἱατροῦ ὡς μέλος. Οὔτοι εἰσέπραξαν ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν 1.100.000 ὀρχ. Ἐξαπάνησαν δὲ 500.000 ὀρχ. διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῆς Ἐκκλησίας Παναγίας καί τὴν ἀγορὰν κινηματογράφου μέ 55 καρέκλες. Τὸν κινηματογράφο ἀρπάξαν ἀργότερα οἱ Ἴταλοί, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα γρήματα ἐξανεμίσθησαν μέ τὸν νόμον τοῦ Σβώλου.

Συνετικὰ μέ τοὺς ἱερεῖς τοῦ χωριοῦ ἐνθυμοῦμαι τὰ ἑξῆς: Κατὰ τὰ μικρὰ μου χρόνια 1905 - 10, τὸ χωριὸ μας εἶχε δύο παπάδες, τὸν Παπαδημήτρη καί τὸν Οἰκονόμον. Εἶχαν ὡς ἐνορίαν ἀπὸ μισὸ γωσιὸ ὁ καθεὶς. Ὁ Οἰκονόμος πέθανε τὸ 1910, ὁ δὲ Παπαδημήτρης τὸ 1911. Ἐπειτα τὸ χωριὸ ἔφερε τὸν Παπαβασίλη ἀπὸ τὴ Βούρμπιανη, ὁ ὁποῖος ἦταν νέος παπᾶς, λειτουργοῦσε πολὺ ὁμορφα καί εἶχε ἔλθει μέ τὴν οἰκογένειάν του. Οἱ παπάδες τότε ἔπαιρναν μισὸ μισθὸ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καί μισὸ ἀπὸ τῆς εἰσφορῆς τῶν κατοίκων. Τὸ ἔτος 1914 ἔπεραν κάποιοι παπα - Ἀναστάση ἀπὸ τὸ Κοῦτσι Παραμυθίας, πού ἦταν ἡσυχος καί μέ λίγες γνώσεις. Τὸ 1915 δὲ χειροτονήθηκε ὁ παπα - Χριστόδουλος, πού ὑπηρέτησε μέχρι τὸ 1955, μετὰ ἓνα ἔτος δὲ ἀνέλαβε ὁ παπα - Βαγγέλης. Ὁ παπα - Χριστόδουλος ἦταν τῆς Β' τάξεως τοῦ Γυμνασίου Ἰωαννίνων καί εἶχε ἀρκετὲς θρησκευτικὲς γνώσεις, ἔπινε ὁμῶς ὑπὲρ τὸ δέον.

VI

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Δεκεμβρίου 1967, μέ τίτλο «Ζωή στό Χωριό».

Ἐπί Τουρκίας καί μέχρι τό ἔτος 1945, πού εἶχαν ἔλθει ὅλοι στό χωριό ἀπό τίς πόλεις, ἔνεκα τῆς πείνας, εἶχε 75 σπίτια τό χωριό καί ὁ πληθυσμός του ἦτο 500 ἄτομα. Τώρα ἔχουμε 22 σπίτια καί 80 ἄτομα. Ἄν θελήσωμεν νά κάμωμεν μιᾶ ἔρευνα σχετικῶς μέ τήν ἐγκατάστασιν τῶν χωρίων μας εἰς οἰκισμούς, ἐκ τῶν σποραδικῶν διαβιώσεων των, θά ἴδωμεν ὅτι ὁ κόσμος αὐτός ὁ ἀγράμματος εἶχε τέτοια ἰδανικά εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἐντιμότητος, τῆς ἀλληλεγγύης, τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους καί ἐν γένει εἰς τὸ «φοβοῦ τὸν Θεόν», ὥστε νά αἰσθανώμεθα ἐντροπὴν ἡμεῖς οἱ μεταγενέστεροι, πού ἐμάθαμε καί λίγα γράμματα. Οἱ μισοὶ σχεδὸν ἀπὸ τὸ χωριό, γιὰ νά φκιάσουν σπίτια, πῆγαν ταξίδια στήν Αἴγυπτο καί τήν Ρουμανία κυρίως, δούλεψαν σκληρὰ 10 — 20 χρόνια καί μέ μεγάλες οἰκονομίες ἐξησφάλισαν τὰ ἀπαραίτητα ἐξοδα διατροφῆς τῶν οἰκογενειῶν των καί εἰργάζοντο σκληρὰ μαζί μέ ὅλην τὴν οἰκογένειάν των στήν γεωργίαν καί τὴν κτηνοτροφίαν καί κατάρθωσαν νά κληροδοτήσουν στίς οἰκογένειές των στέγην ἀξιοπρεπῆ καί ἀγροτήματα ἀποδοτικά. Κανεῖς τῆς ἡλικίας μου δὲν ἐδαπάνησεν ἐξοδα στεγάσεως, τὰ βρῆκαν ὅλα ἔτοιμα. Οὔτε φόρους δημοσίους ἢ κοινοτικούς φόρους πληρώνομεν, ἐνῶ οἱ δύσμοιροι αὐτοὶ ἐπλήρουν στρεμματικὸν φόρον, παραγωγὴν 12%, Κρασιάτικα, δικ. βοσκῆς, στρατολογίαν, ὁδοποιίαν, δεσποτικά, παπᾶν, ἀγροφύλακας δύο, τζομπάνον, γελαδάρην, δούλευαν σχεδὸν γιὰ τοὺς φόρους. Λάδι δὲν ἔτρωγαν, πολλοὶ ὀλίγοι, ὅσοι βαστιοῦνταν οἰκονομικῶς, οἱ ἄλλοι περνοῦσαν μέ τὸ λίγο βούτυρο πού ἔβγαζαν ἀπὸ τὰ γιδοπρόβατά των καί τίς σαρακοστὲς ἔτρωγαν ξυδοπάπαρα ἢ γορίδα, ἢ καμμιά πίττα μέ λίγα καρύδια μέσα στήν κολοκύθα.

Τὸ ἔτος 1864, ὁ ἀείμνηστος εὐεργέτης μας Σπ. Ξυνός, ἐντολῆ τοῦ πατρός του

Νικ. Ξυνοῦ, πού ἔζησαν καί ἀπέθανον καί οἱ δύο στήν Ρουμανία, διέθεσαν ὅλην τὴν περιουσίαν των διὰ διαθήκης των καί κατεσκευάσθησαν στό Γανναδιὸ Ἐκκλησία Ἁγ. Ταξιαρχῶν, ἐκκλησία Παναγίας καί Νεκροταφεῖον, Σχολαρχεῖον, Δημοτικὸν Σχολεῖον, Παρθεναγωγεῖον, Ὑφαντήριο, πτωχοκομεῖον ξενῶνος, ὑδραγωγεῖον μολυβδοσωλήνων βρύσης Ἐκκλησίας, Ἀλευρόμυλον μέ δυὸ μάτια, μαντάνια, τριπέλλα, ὁδοποιεῖς, προικοδοτήσεις εἰς πτωχὰ κορίτσια ὡσάκις περισσεύαν χρήματα. Στὸ Σχολαρχεῖον καί τὸ Δημ. Σχολεῖον διωρίζοντο οἱ καλύτεροι δασκάλοι τῆς Ἠπείρου μέ ἠύσημένους μισθοὺς. Οἱ μαθηταὶ καί οἱ μαθήτριάι μαζί μέ τοὺς τῶν περιχωρῶν, ἀνήρχοντο πλέον τῶν 100. Ἐλειτούργησαν κανονικὰ τὰ σχολεῖα μέχρι τὸ ἔτος 1922, ὅποτε τὸ Σχολαρχεῖον ἔμεινε μέ ἓνα καθηγητὴν, διότι τοὺς ἐπλήρωνε τὸ Δημόσιον καί τὸ ἔτος 1928 ἔκλεισε τὸ Σχολαρχεῖον.

Δούλευαν ὁ κόσμος ἀπὸ νύχτα σὲ νύχτα στὰ κτήματα καί στήν τέχνη του ὁ καθεὶς καί ἡ ἀξία τοῦ ἡμερομισθίου τῶν τεχνιτῶν ἀντιπροσώπευε 2 — 3 ὀκάδες σιτάρι, ὁ ἱεργάτες ἐπληρώνοντο ὀλιγώτερο. Εἶχαν ὅμως ὅλοι, μικροὶ καί μεγάλοι, πειθαρχία καί στὸ σπίτι καί στὴ δουλειά. Ὁ σεβασμὸς ξεπερνοῦσε τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Οἱ γυναῖκες, ὅσο γρηῆς καί ἂν ἦταν, ἔπρεπε νά χαιρετήσουν τὸν ἄνδρα, ἔστω καί παιδί νά ἦτο, ὀρθιες ἂν ἐκάθοντο. Οἱ νέοι καί οἱ νέες μόνον στὸ χορὸ, εἰς τοὺς γάμους ἢ στὰ πανηγύρια βλέπονταν. Ὅταν πῆγαιναν στήν ἐκκλησία, στέκονταν μέ κατάνυξιν καί εὐλάβειαν ὑπέρμετρον. Οἱ μαθηταὶ ἔπρεπε στήν δεύτερη καμπάνα νά εἶναι παρόντες καί μέ σταυρωμένα χέρια νά κρατοῦν ἴσο γιὰ νά βοηθοῦν τοὺς ψάλτες καί ὅλοι θεωροῦσαν ἀμαρτίαν νά στρέψωσι τὰ βλέμματά των δεξιὰ ἢ ἀριστερά. Τὰ παιδιὰ ἔβγαιναν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ νά παίξουν, νά μὴ ἐνοχλοῦν κανένα. Αἱ οἰκογένειες ἦσαν μεγά-

λες, γεννοῦσαν κατὰ μέσον ὄρο 5 — 6 παιδιά καὶ συζοῦσαν 2 καὶ 3 συνυφάδες πειθαρχημένες στὰ πεθερικά.

Οἱ ἄνδρες, ἄλλοι ταξίδευαν στὴν Αἴγυπτον, ἄλλοι στὴν Ρουμανίαν, καὶ γύριζαν κάθε 3 — 4 χρόνια καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἄνδρες ἐμάνθαναν τὴν κτιστικὴν καὶ πήγαιναν στὰ Ζαγόρια μπουλούκια καὶ γύριζαν τὰ Χριστούγεννα καὶ ξεχειμάζαν τὰ ζῶα στὸ χωριό. Κάθε γιορτὴ γίνονταν γλέντια. Ζοῦσαν ζωὴ χαρούμενη.

Ἄν θυμηθοῦμε καὶ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, οὔτε κὰν μᾶς ἐνδιέφερε ἂν εἴμασταν ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν. Ὑπῆρχε Σταθμὸς Χωροφυλακῆς μέσα στὸ χω-

ριὸ μὲ μισθοφόρους Ἄλβανούς, πλὴν ὁμῶς δὲν τολμοῦσαν κανεὶς τοὺς νὰ μᾶς ἐνοχλήσῃ, μὴ τυχὸν παραπονεθοῦμε στὶς ἀνώτερες ἀρχές καὶ τοὺς ἀπολύσουν ἀπὸ χωροφύλακας.

Γὴν Μ. Παρασκευὴν, ποὺ ἔβγαινε ὁ Ἐπιτάφιος, ὅλος ὁ Σταθμὸς ἐπίανε ἐπίκαιρα σημεῖα νὰ μᾶς προστατεύσῃ ἀπὸ τυχὸν ἐπιδρομὴν ληστῶν.

Ὅταν μετακινοῦντο οἱ ἀρχόντοι καὶ πήγαιναν στὴν Κόνιτσαν ἢ ἄλλαχού, ἔπαιρναν κοντὰ τοὺς καὶ ἓνα χωροφύλακα νὰ τοὺς προστατεύῃ ἀπὸ τοὺς ληστές. Ἡ συγκοινωνία ἐγένετο μὲ τὰ φορτηγὰ ζῶα.

VII

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ἰανουαρίου 1969, μὲ τίτλο «Ἡ ζωὴ στὸ Γανναδιὸ τὰ παλιὰ χρόνια».

Ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Μολίστης μέχρι τὸ ἔτος 1890 ζοῦσαν μὲ τὴν γεωργία καὶ τὴν κτηνοτροφία, ὡς καὶ τὴν τέχνη τοῦ κτίστου. Οἱ περισσότεροι ἔκαμναν καμπανίες (μπουλούκια) ὅπως τὰ ὀνόμαζαν. μαζεύονταν 5 - 6 κτίστες καὶ ἔπαιρναν μαζί τοὺς 2 - 3 παιδιά νὰ χορδαλοῦν πέτρες καὶ λάσπη. Ἐπαιρναν καὶ τὰ μούλακια μαζί των καὶ πήγαιναν στὰ Ζαγόρια καὶ δούλευαν. Ὅταν ἀνοιξε ἡ Βλαχιά πέταξαν τὰ παιδιά στὴν ἄκρη καὶ ταξίδεψαν ἢ οἱ περισσότεροι ἐκεῖ κοντὰ στοὺς συγγενεῖς τοὺς καὶ τοὺς ἔβαζαν σὲ δουλειά. Δούλευαν πολὺ σκληρὰ στὴ Βλαχιά ἄσ ὡρες στὸ πόδι, ὑπέφεραν πολὺ, ἀλλὰ τί νὰ ἔκαμναν. Γι' αὐτὸ βγάλανε καὶ τὸ τραγοῦδι «Κάλλιο σκλάβος στὴν Τουρκιά, παρὰ δούλος στὴ Βλαχιά».

Δούλευαν 4 - 5 χρόνια, βοηθοῦσαν τὸ σπίτι καὶ γύριζαν μὲ 40 - 50 ναπολιόνια, καθόταν 6 μῆνες ἢ ἓνα χρόνο, ἀναπαύονταν, διόρθωναν τὸ σπίτι καὶ ξαναἔφευγαν. Ὅσοι εἶχαν μαγαζιά, φύρονους ἢ μπακάλικα ἐκμεταλλεύονταν τοὺς δούλους πατριώτας των καὶ κέρδιζαν περισσότερα χρήματα καὶ ἔρχονταν καὶ ἔκαμναν σπίτια μεγάλα στὸ χωριό. Ἀγόραζαν ἓνα δίκαννο καὶ κνηγετιζὸ σκυλι καὶ κνηγετι-

σαν καθημερινῶς, δὲν ὑπῆρχον περιορισμοὶ τότε στὸ κνηγι ποὺ ἦταν καὶ μπόλιζο. Ἄλλοι ταξίδεψαν στὴν Αἴγυπτο ἢ Ἀμερική.

Ἐκαμναν συχνὰ ζιαφέτια στὴν ἐξοχή, ἔβαζαν στὴ σούβλα ἓνα ἢ δυὸ κατσίκια, ἔπαιρναν καὶ τὰ ὄργανα καὶ χόρευαν, ἀφοῦ κοροαζόταν ξεκινοῦσαν καὶ ἔρχονταν στὸ μεσοχώρι καὶ γλεντοῦσε ὅλο τὸ χωριὸ καὶ νύχτωνε, ἀναρταν φανάρια. Συχνὰ ἔκαμναν καὶ χοροεσπερίδες καὶ ξημέρωναν νὰ γλεντοῦν. Καλοῦσαν καὶ ἀπὸ τὶς ἄλλες συνοικίες συνοικίες τοὺς νέους στὸ γλέντι. Ὅταν πάλι γίνονται γάμος καὶ ἔρχόταν οἱ συμπεθεροὶ νὰ πάρουν τὴ νύφη, χαλοῦσε ὁ κόσμος στὸ ντουφεζίδι, ἀντάμωναν τὰ ὄργανα τοῦ γαμπροῦ μὲ τῆς νύφης καὶ γινόταν πανζουρίσιμος. Ὁ γάμος διαρκοῦσε μὰ βδομάδα. Αἱ νύφες δὲν ἔπαιρναν προΐκες μετοητά, μόνον ρουχισμό καὶ ὄση εὐχαρίστηση εἶχε ὁ γονεὺς. Ἀποκοῦσαν 5 - 6 τέκνα οἱ περισσότεροι, πολλοὶ ὀλίγοι εἶχαν ὀλιγώτερα. Τὰ χωράφια τὰ κληρονομοῦσαν ὅλοι ἐξ ἴσου καὶ τὰ μοίραζαν κομματάκια, ὥστε σὲ 50 χρόνια κατήντησαν σὴν κηπάγια, καὶ δὲν ἔφθανε τὸ ψομὶ τῆς κηονιάς σὴν πρώτα γι' αὐτὸ καὶ ἀνανκά-

σθιζαν να κáμνουν τὰ ταξίδια στὸ ἐξωτερικό. Ὅσοι εἶχαν ταξιδέψει στὴν Παλαιὰ Ἑλλάδα δὲν χόρταιναν ψομὶ αἱ οἰκογένειές των. Ἡ ξενητιά στὸ ἐξωτερικό εἶχε καὶ αὐτὴ τὰ τροπὰ της, ἐκτὸς τοῦ ψυχικοῦ μαρτυροῦ μετέφεραν ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἀνιάτους νόσους καὶ ἡ παιδαγωγία τῶν τέκνων των παρημελήθη. Μόνη τῆς ἡ μάνα δὲν κατώρθωνε νὰ τρέχη παντοῦ χωριάτια, ζῶα καὶ νὰ ἐπιβλέπη καὶ τὰ παιδιὰ της. Σήμερον πάλι μὲ τὸ σύστημα τῆς συμβιώσεως τῆς οἰκογενείας στὴν πόλι προσκοροῦει εἰς τὴν στείρωσιν ἢ τὴν

γέννησιν 1 ἢ 2 τὸ πολὺ τέκνων, τὰ ὁποῖα σὰν μονάζοιβα γίνονται ντεντεμτοῖδες. Χειρότερος μαρτυροῦ βασιλεύει τῶρα στὴν οἰκογένεια, διότι βλέπει στὴν πόλι πολὺν κόσμον νὰ ζῆ σὲ πολὺ ψηλότερα σκαλοπάτια ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ζωὴ καὶ ἀφοῦ δὲν κατορθώνει ἡ φτωχὴ οἰκογένεια νὰ τὰ βουλέψη μεταχειρίζεται τὰ ψεματάκια γιὰ νὰ συγκρατήσῃ τὸ γόητρό της καὶ ἔτσι καταστρέφεται ἡ κοινωνία αὐτὴ ποὺ δὲν ἔχει βαθειὰς ριζωμένες τίς ρίζες τῆς διδασκαλίας τοῦ Θεανθρώπου.

VIII

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Ἀπὸ τὰ Ἀπομνημονεύματά του. Δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ὀκτωβρίου 1966, μὲ τίτλο «Ἡ συγκοινωνία στὴν Ἐπαρχία Κονίτισης παλιότερα».

... Ἡ συγκοινωνία διενηργεῖτο με μουλάρια. Τὰ πρῶτα αὐτοκίνητα, τύπου «Τῆλφορ» ἐκινήθησαν ἀπὸ Ἰωάννινα εἰς Κόνιτσαν κατὰ τὸ 1920. Ἦσαν συναμολογήματα ἀπὸ ἐκπονήσεις ὕλικῶν αὐτοκινήτων τοῦ στρατοῦ. Ὁ πρῶτος τοῦ ἐρομολόγησε τέτοια αὐτοκίνητα ὁ «καπετάν Ἀρκούδας», ἦταν κατὰ τὸ πρῶτο θῦμα των ἐξω ἀπὸ τὸν Ἰόνιο — Γιάννη στὸν κατήφορο.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκπορεύονταν πολὺ τὰ ἀγῶγια μὲ τὰ αὐτοκίνητα, ὁ περισσότερος κόσμος ἐξυπηρετοῦτο μὲ μουλάρια. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐφθάναν μέχρι τὴν Μιρέδεζα, ὅπως μᾶς διηγεῖτο καὶ ὁ Κώστας Παπαγιάννης, ποὺ ἔκαμε τὸ γυρατζῆ καὶ συνάμα καὶ τὸν ταχυδρόμο.

Στὸ δρόμο πρὸς τὴν Κόνιτσα συναντοῦσε κανεὶς τὸν Βασίλη Βλάχο, τὸν Ἀγαμέμνονα Πύρσο, τὸν Σωτήρη Κεχαγιᾶ, τὸν Σωκράτη Παπαγεωργίου κ.ἄ. ποὺ ἐξυπηρετοῦσαν τὴ λάκκα Πυρσογιάννης καὶ ἄνω. Στὴν Πουρνιὰ ἦταν ὁ Παπατρυφώνας, στὸ Κεράσοβο οἱ Ζούκηδες καὶ ὁ Κότινας.

Ὅλα τὰ χωριά πέραν τοῦ Βουρκοπόταμου ἀπεκλείοντο συχνά, ὅταν μετὰ ἀπὸ ὄροχες «κατέδαζε» τὸ ποτάμι. Γι' αὐτὸ

6 Γαυροπόταμος ἐστησαν γεφύρια πρόχειρα ἀπὸ 3 γρεντές καὶ ἀπὸ πόρτες ἀντὶ σακιδῶν. Ἦσαν οἱ «γεφυράδες». Οἱ περαστικοὶ πλήρωναν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους καὶ γιὰ τὸ ζῶο τους. Πολλὰ χρήματα ἐπίαναν οἱ γεφυράδες ὅταν περνοῦσαν τὰ βλάχικα κοπάδια.

Ἀλλὰ ὅταν ἔκαμε μεγάλες κατεδαπιές τὸ ποτάμι, ποὺ διαρκοῦσαν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρες, οἱ διαβάτες ἀναγκάζονταν νὰ ἀνεβαίνουν στὴν Μόλιστα γιὰ νὰ καταλύσουν.

Ὁ Βουρκοπόταμος ἦταν πολὺ ὀρμητικός. Ἐνθυμοῦμαι 5 — 6 νὰ ἐπνίγησαν σ' αὐτόν. Ὁ διαβάτης γελιέται πῶς θὰ τὸν περάσῃ, ἀλλὰ ὅταν ἀλλάξῃ τὸ ἔνα του πόδι τὸ νερὸ τρώγει τὴν ἄμμο ἀπὸ κάτω καὶ τὸν τουμπάρει.

Ἐνθυμοῦμαι ὁμοίως καὶ ἕναν λοχαγὸ ποὺ μᾶς ἔλεγε ὅτι πέρασε τὸν Βουρκοπόταμο, «ἀδρόχοις ποσί». Ἐκεῖ στὴν ἐκβολή του ἡ ποταμιὰ ἔχει ἔκταση 300 μέτρα περίπου καὶ στὸ γῶρο αὐτὸ ἐναλλάσσεται ἀπὸ μόνη τῆς ἡ κοίτης συχνά. Ἐτσι συνέβηκε, φθάνοντας ὁ λοχαγὸς στὴν παλαιὰ κοίτη, νὰ τὴν εὐοῆ γωρὶς νερό.

Κατὰ τὸ 1915 ἦταν τόσο μεγάλη ἡ νεροποντή, ὥστε τὸ νερὸ ἐφθασε τὰ 5 μέτρα ὕψος. Τότε παρεσύθησαν 10 σταίμι-

ματα από γωράφια του Ἀντζερούγη και 20 στὰ Παλιοχειμάτα και στο Καπηλιό, εκτός από 200 περίπου στρέμματα, που είχαν παρασυρθῆ παλαιότερα.

Στο κέντρο τῆς ποταμιᾶς, μου διηγείτο ἡ γιαγιά μου ἡ Φώταινα, ὑπῆρχαν παλαιὰ μεγάλες καρυδιές Τζιμινάδικες, καθὼς και πηγὴ με κρύο νερό. Ἐκεῖ ξεφύτωναν οἱ Βλάχοι και ἀναπαύονταν τὸ μεσημέρι. Ἦταν δὲ ἐκεῖ και ἀσφαλεῖς ἀπὸ τοὺς κλέστες, διότι εἰς ἀπόστασιν 500 περίπου μέτρων ἦταν ταμποῦρι. Τούρκικο διὰ τὸν ἔλεγνον τῶν διαβατῶν.

Ἐκτός τῆς ὁδοῦ ἡ ὁποία ἦνετο ἀπὸ τὴν Κόνιτσαν, ὑπῆρχε και ἡ ὁδικὴ ἀρτηρία Λυλωνος — Σαλονίκης, πὺ περνοῦσε ἀπὸ Βεράτιον, Κλεισούρα, Λεσκοβίχι, Ντερβένι και ἀκολουθοῦσε τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Σαρανταπόρου και Βουρκοπομου μέχρι τὸ Νταμπακόμυλο (ὅπου λέγεται ὅτι ἀλέθονταν ὁ Ταμπάκος πὺ προωρίζετο διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν καταναλωτῶν Ἡπείρου και Ἀλβανίας).

Στὸν Νταμπακόμυλο εἶχε κτίσει 4 κολόνες με κιρέτσι, γιὰ γεφύρι, ὁ Γιάννης Ξυβός, πὺ εἶχε κάμει χρήματα στὴ Βλαχιά, και ἐπάνω τους ἔρριμναν γρεντές. Ἀπὸ ἐκεῖ περνοῦσαν οἱ χωρικοὶ γιὰ τὰ κτήματα πὺ εἶχαν ἀπέναντι στὸν Ἀντζερούγη, Ἀγιά - Βαρβάρα κλπ. και γιὰ τὰ ζῶα πὺ εἶχαν στὶς ἐκεῖ βοσχές. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐξυπηρετεῖτο και ὄλη ἡ διάβα τῆς Τουρκιᾶς πὺ προωρίζετο νὰ πηγαίνη γιὰ τὴν Μακεδονία, μέσω Περιβόλι.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁσάκις ἔρχονταν φερμάνια (διαταγές), ἀνέβαινε μιὰ γύφτισσα ψηλά στὸ ὕψωμα (πὺ και σήμερα ἔχει τὸ ὄνομα Γύφτισσα) και χτυποῦσε τὸ ταμποῦρλο. Ἔτσι ἀκούγαν ὄλα τὰ περίχωρα και συναθροῖζονταν στὸ Καπηλιό γιὰ νὰ λάβουν γνώσιν τῶν διαταγῶν.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ἔκαμαν συνάμα και ἀνταλλαγές σὲ εἶδη πὺ εἶγεν ἀνάγκη ἔλαστος. Εἶχαν ἰδρύσει ἐκεῖ και κρυσταλλεῖον (ἀπ' ὅπου ἐπῆρε τὸ ὄνομα τῆς τῆς περιοχῆ).

IX

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Ἀπὸ τὰ Ἀπομνημονεύματά του. Δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ὀκτωβρίου 1967, με τίτλο «Τὰ παλιὰ σχολικὰ χρόνια».

... Ἐνθυμοῦμαι πὺ με ἔπαιρνε ἡ ἀδελφὴ μου Ἀνδρονίκη μαζί της στὴ δασκάλα στὸ Παρθεναγωγεῖο κάπου - κάπου ὅταν ἦμον 6 ἐτῶν και πὺ ἐκείνη μου ἔβαλε γιὰ τὶς ἐπιδείξεις τὸ ποίημα «Ὁ μικρὸς κηπουρός».

Τὴν ἄλλη χρονιά πῆγα στὸ δάσκαλο στὸ Δημοτικὸ πὺ τὸν λέγανε Μ. Παπαχαρίση. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι με ἔπαιρνε με τὸ καλὸ και ὅτι συχνὰ μου ἔβαζε τὸ κομπολόϊ του στὸ λαιμό του.

Τὸ Δημοτικὸ ἦταν στὸ κάτω πάτωμα τῆς Σπυριδωνεῖου Σχολῆς. Στὸ πάνω ἦταν τὸ Ἑλληνικό, πὺ εἶχε πότε 2 πότε 3 δασκάλους. Τὰ δύο σχολεῖα ἀριθμοῦσαν περί τοὺς 75 μαθητὰς. Ἐρχόνταν παιδιὰ και ἀπὸ τὴ Μεσαριά, τὸ Μποτσιφάρι, τὴ Σταρίτσιανη, τὸ Κεράσοβο, τὴ Φούρκα, τὴν Καστάνιανη, τὴ Στράτσιανη και τὴν Κορτίνιστα.

Ἐνθυμοῦμαι τὰ ὀνόματα τῶν ἐξῆς δασκάλων: Ἀντ. Φρόντζος, Κων. Βαλάνος, Κίμων και Ἀλέξανδρος Καρπούζης, Ἀλέξ. Βολογιαν-

νίδης, Ξεν. Βλαστός, Δραγατίδης. Ὁ Ἀν. Φρόντζος ἦταν ἄριστος στὴ Γεωμετρία. Εἶχε γεμίσει τὴν κεντρικὴ αἴθουσα με πολλὰ παραστατικὰ σχέδια Γεωμετρίας και Ἀριθμητικῆς. Ὅσοι δὲν ἤξευραν τὸ μάθημα ἔπρεπε νὰ φέρουν και μιὰ βέργα γιὰ νὰ τοὺς χτυπήσῃ τὰ χέρια και νὰ λένε στὸ τέλος «εὐχαριστῶ». Ὁ Ἀλ. Καρπούζης ἔπεσε μιὰ νύχτα ἀπὸ τὸ γεφύρι τῆς Μεσαριᾶς και σκοτώθηκε. Ἦταν πανηγύρι τοῦ Γανναδιοῦ και παραέπτε και κερνοῦσε στὸ γύφτο συνέχεια. Ὅταν τὸν πῆγαν στὸ δωμάτιό του θυμήθηκε τὰ χρήματα πὺ ἔδινε στοὺς γύφτους και σηκώθηκε ἀργὰ τὴ νύχτα και πῆγαινε μόνος στὴ Μεσαριά νὰ τοὺς ζητήσῃ λογαριασμό. Τότε λόγω τοῦ σκότους και τῆς μέθης ἔπεσε ἀπὸ τὸ γεφύρι.

Ἡ πειθαρχία τῶν μαθητῶν ἦταν μεγάλη και στὸ σχολεῖο και στὴν Ἐκκλησία και στὰ γήπεδα ἔπου παίζαμε. Στὴν Ἐκκλησία προπαντὸς γενόμαστε ἀγάλματα με σταυρωμένα χέ-

ρια. Όταν έφαλλε ό ψάλτης, κρατούσαμε συνεχώς ίσον και όταν μοιράζανε κόλυβα πιάναμε σειρά στα τεζούλια του προαυλίου και αν κανείς έπεφτε στην αντίληψη του δασκάλου να σφάλει, είχε για τιμωρία το να κλεισθή στο σπίτι χωρίς να έπιτρέπεται να θυγή καθόλου έξω.

Κατά το 1906 έφάλλαμε, ένθυμούμαι, στο σχολείο σαν Πολυχρόνιο το «Σουλτάν Χαμίτ Χαμ» χάριν του Άμπτούλ Χαμίτ που με το νέο Σύνταγμα της Τουρκίας έδωκε περισσότερες έλευθερίες στους Έλληνες υπηκόους του. Στο χωριό υπήρχε Σταθμός Τούρκικης αστυνομίας στο Άμελικό, και στο Ταυπούρι, κοντά στην αυλόπορτα του Σχολείου, καθόταν πάντοτε ένας «σαίτης». Όταν πηγαίναμε περίπατο ή έκδρομή με το Σχολείο στη Τζιαντόρα ή στο Σιούμο έφάλλαμε με χαμηλή φωνή το «Μαύρη είν' ή νύχτα στα δουνά» και το «Ω λυγερόν

και κοπτερόν σπαθί μου».

Στην έκδρομή της Πρωτομαγιάς ψήναμε 3—4 κατσίκια στη Βόρστα. Και έρχονταν και οι γύφτοι με τα όργανα και χορεύαμε. Βογγούσαν τα λόγγα από τα παιδιά. Φκιάναμε εκεί και «Τζιαντόρες» για να μην μάς κάψη ο ήλιος και στεφάνια από λουλούδια που φορούσαμε στο κεφάλι όταν γυιοίσαμε τραγουδώντας.

Τέλος την τελευταία Κυριακή του Ιουλίου κάναμε έξετάσεις σε όλα τα μαθήματα. Έρχόταν ο Σχολάρχης Παπακώστας από την Κόνιτσα και μάς έξήταζε. Προπάντων τα Έλληνικά και τα Μαθηματικά έπρεπε να τα ξέρωμε όλα νεράκι.

Για ανάπαικτη είχαμε μόνο τον Αύγουστο. Την 1 Σεπτεμβρίου άρχιζε το σχολικό έτος. Το πρόγραμμα το έδινε το Παρτίσολέιο. Στην Γ' τάξη του Σχολαρχείου μάθαιναμε Τούρκικα, Λατινικά και Γαλλικά.

X

Του ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Από τα Άπομνημονεσμάτά του.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

Πρό 200 έτών οι όλίγοι τότε κατοικοι της περιοχής κονίτσης ζούσαν κατά μικρές ομάδες. Η κάθε οίκογένεια είχε καταλάβει ώρισμένον χώρο της και κατακτούσε σε καλύβες. Εκεί κοντά ίδρυσε και παρεκλήσιο να εκτελή τα θρησκευτικά της καθήκοντα. Όταν αύξησαν οι οίκογένειες και έφορέθηκε ή ασφάλεια της ζωής και της τιμής των κατοίκων από τον κατακτητή τότε έδημιουργήθησαν τα υπάρχοντα μέχρι σήμερα χωριά, τα όποια άνεπτύχθησαν με τα σχολεία και τα ταξείδια, με τα όποια οι άνδρες ήλθαν σε έπικοινωνία με άλλους τόπους. Επί Τουρκοκρατίας αί τρεις συνοικίαι της Κόλλιστας είχαν παρέδρους ύπαγομένους στην Υποδιοίκησιν Κονίτσης και κοινά όρια μέχρι το 1930. Η κάθε συνοικία είχε πλέον των 350 κατοίκων, το Γανναδιό φιλοξενούσε πλέον από 30 παιδιά των περιχώρων που έφοίτων στο Σχολαρχείο.

Με την άνθισι των Σχολείων ξεπήδησαν νέαι γενναι με γνώσεις και μόρφωση άνεπτυγμένη. Τα τρία Έλληνικά Σχολεία (Σχολαρχεία) Κονίτσης, Γανναδιοῦ και Βούρμπιανης, έγιναν φυτώρια της Έπαρχίας. Οι απόφοιτοί των άνεδείχθησαν εις όλους τους κλάδους της κρατικής και κοινωνικής στελεχώσεως και διεμορφώθη μία νέα κοινωνική άνάπτυξι στα χωριά.

Παραλλήλως όλα έν γένει τά χωριά ίδρυσαν Δημοτικά Σχολεία, τῆ ἀγαθῆ φροντίδι καί τοῦ Πατριαρχείου τό ὁποῖον παντιοτρόπως ἐμόχθησε νά πεί-
ση τοὺς τότε εὐημεροῦντας πλουσίους Ἡπειρώτας νά θυσιάσουν τάς πε-
ριουσίας των μετά τόν θάνατόν των εἰς εὐαγῆ ιδρύματα διά τήν στερέω-
σιν τῆς Χριστιανοσύνης καί τοῦ ἐθνικοῦ γοήτρου τῆς ρομιοσύνης. Ἡ σω-
τηρία τῆς Ἑλλάδος ἀπό ἐκεῖ ἐξεπήγασε. Πολλοί διέθεσαν τά ἀγαθά τῆς
περιουσίας των διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος καί τῆς ὑπο-
δούλου τοιαύτης. Εὐεργέται μικροί καί μεγάλοι σ' ὅλα τά χωριά ίδρυσαν
Σχολεία καί Ἐκκλησίας. Πρωτοῦ ίδρυθοῦν Σχολεία οἰδάσκιονταν ἀπό τοὺς
παπάδες ὀλίγα κολουβογράμματα ἀπό τό Ψαλτήρι στό κρυφό Σχολιό ἢ ἀπό
κανέναν ἄλλο γραμματοδιδάσκαλο. Διηγοῦνται ὅτι στό Γανναδιό ἐδίδασκει
ένας γραμματοδιδάσκαλος ἀπό τό Γκιριζμπάνι μέσα στό Ἀμελιό.

Οἱ εὐεργέται τοῦ Γανναδιοῦ Σπυρίδων Ξεινός καί ἡ σύζυγος
του Ζίγνα τῆ ἐντολῆ τοῦ πατρός του Νικολάου Ξεινοῦ ὤρισαν διά δια-
θήκης των νά γίνῃ Δημοτικόν καί Ἑλληνικόν Σχολεῖον, Παρθεναγωγεῖον,
Ἐκκλησία Ἀγίων Ταξιαρχῶν, Ἐκκλησία Νειροταφείου, δωμάτια διδασκά-
λων, Πτωχοκομεῖον, Μῦλος, πλατεία, ὁρόμοι καί τά περισσεύματα τῶν εἰσ-
πράξεων ἀπό πέντε μαγαζιά των στό Φουκουρέστιον νά διατίθενται διά
τήν προικοδότησιν πτωχῶν κορασίδων καί διά τήν προμήθειαν δωρεάν
βιβλίων εἰς τοὺς μαθητάς.

Εἶχαμε τοὺς καλύτερους δασκάλους τῆς Ἡπείρου ἐπί Τουρκο-
κρατίας. Ἐπληρώοντο 40-50 λίρες τόν χρόνον καί ἡμιλλῶντο ποῖος νά
διδάξῃ πλεοναλύτερα διά νά ἐργασθῆ καί τήν ἐπομένη χρονιά μέ μεγάλο
μισθό. Τό ἴδιο γίνονταν καί μέ τοὺς παπάδες πού ἐντελοῦσαν μέ θερμό
ζῆλον τά καθήκοντά των. Ἦταν πολλοί μορφωμένοι στό χωριό, γιατροί, ἔ-
μποροι κλπ. πού γύριζαν ἀπό τά ταξείδια καί παρέμεναν σ' αὐτό 5-6 μῆ-
νες ἢ καί ὀλόκληρη χρονιά καί ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον κρατοῦσε τή θέ-
ση του.

Τά Σχολεία ἐλειτουργοῦσαν 11 μῆνες τόν χρόνον μέ ὀκτώωρο δι-
δασκαλίας. Ἐπώπτευε ὁ Δεσπότης 2-3 φορές τόν χρόνον καί στίς ἐξετά-
σεις ἔφερνε τόν Παπανώστα ἀπό τήν Κόνιτσα πού μάς ἔκανε αὐστηρές
ἐξετάσεις στά Ἑλληνικά καί τά Μαθηματικά. Εἶχαμε μεγάλη πειθαρχία
στό Σχολεῖο καί στήν Ἐκκλησία. Μᾶς ἐδίδασκαν νά σεβόμεθα τοὺς μεγα-
λυτέρους μας, τοὺς πρωχοῦς καί τοὺς ἀσθενεῖς καί μάς ἐφανάτιζαν νά
ἀγωνισθῶμεν διά τήν ἀνάστασιν τοῦ γένους μέ αὐτοθυσίαν καί φέλναμε
χαμηλόφωνα ἐθνικά θούρια. Ἐνθυμοῦμαι τοὺς ἐξῆς διδασκάλους: Κούλα,

Εύνομία, Νικ. Παπαχαρίσης, Κων. Βαλάνας, 'Αντ. Φρόντζος, Δραγατίδης, Ρηπίνας, 'ΑΛΕΞ. Οΐκονομίδης, 'Αλεξ. Καρπούζης, 'Αλεξ. Βολογενίδης, Κίμων Καρπούζης, Ξεν. Βλαστός.

Τὸν περισσότερο καιρὸ ὑπῆρχαν στὸ χωριὸ δύο παπάδες ποὺ ὑπηρετοῦσαν σχεδὸν ἑμισθῶι καὶ ἔδιναν ἀγνάς συμβουλὰς στὸ ποίμνιόν των ἂν καὶ δέν εἶχαν μεγάλας γνώσεις. Ἐπληρῶνοντο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἀπὸ εἰσφορὰς τῶν ἐνοριτῶν. Τὸ ἔτος 1907 πέθανε ὁ Παπα-Κώστας Οΐκονόμος εἰς ἡλικίαν 103 ἐτῶν καὶ ἔμεινε ὁ Παπα-Δημήτρης ποὺ τυφλώθηκε καὶ ἐνθυμοῦμαι ποὺ μὲ ἐπῆρε νὰ διαβάζω τίς εὐχὲς γιὰ τὸν ἐτοιμοθάνατο Φάνη Πορφύρη καὶ αὐτὸς τὲς ἐπανελάμβανε. Ἐπειτα διώρισαν τὸν Παπα-Βασίλη ἀπὸ τὴν Βούρμπιανη ποὺ ἐγκαταστάθηκε οἰκογενεικῶς στὸ σπῖτι τοῦ Π. Τζιμινάδη καὶ ὑπηρετήσε μέχρι τὸ 1915 ὅποτε χειροτονήθηκε ἐφημέριος ὁ συγχωριανὸς μας Παπα-Χριστόδουλος.

Ὁ κόσμος ἦταν πολὺ φιλόθρησμος. Νήστευε Τετάρτες καὶ Παρασκευές καὶ τηροῦσε ὅλες τὲς νηστεῖες τοῦ ἔτους. ἔκαμε παρεκλήσεις τὸν 15/Αὐγούστο καὶ πήγαιναν στὴν Ἐκκλησία ὅλα τὰ γυναικόπαιδα. Στὲς Ἐκκλησίαις ὁ νάρθηκας ἦταν μὲ καφάσια καὶ νὰ μὴν βλέπουν οἱ νέοι τὲς νέες. Οἱ ἀρραβωνιασμένοι ἀπέφευγαν συνάντηση μεταξύ των. Τὰ παιδιὰ καὶ οἱ νύφες εἶχαν μεγάλη πειθαργία στοὺς γονεῖς. ἔκαμαν 5-8 παιδιὰ. Οἱ γυναῖκες καὶ αὐτὲς οἱ γριεὲς ἐκώμη ὅταν περνοῦσε ἄνδρας τὸν χαιρετοῦσαν μὲ σεβασμὸ καὶ ἂν ἦσαν καθισμένες σηκῶνονταν ἐπάνω. Οἱ νέοι ἐσεβοντο τοὺς γερόντους καὶ δέν τοὺς ζύγωναν ὅταν ἔπαιζαν χαρτιὰ, ἀλλὰ ἔπαιζαν σημάδα στὰ μειβάδια. Τὰ κορίτσια καὶ οἱ νύφες πήγαιναν τὲς ἑορτὲς καὶ βοσκοῦσαν τὰ ζῶα καὶ ἐκεῖ ἔπαιζαν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Μέχρι τὸ 1925 τὸ Γανναδιὸ ἀριθμοῦσε 75 οἰκογένειες. Εἶχε 1.000 αἰγοπρόβατα, 40 βῶδια, 70 φορτηγὰ ζῶα, δύο μικρὰ ἐμπορικὰ, δύο χασάπικα, Μύλο στὸ ποτάμι (Ἰταμπακόμυλο), τὸν Μύλο τοῦ Κώστα, τὸν Μύλο τοῦ Παπα-Δημήτρη καὶ Μύλο τῆς Μεσαριάς καὶ ἄλλες φορές οἱ κάτοικοι πήγαιναν νὰ ἀλέσουν στὸ Κεράσοβο ἢ στὴ Λταρίτσανη. Τὸ 1934 παρήγαγε πλέον ἀπὸ 90 χιλιάδες ὀκιάδες σταφύλλια.

Τὸ δάσος τὸ ἐπροστάτευαν ἐπιμελῶς, δέν ἐπιτρέπονταν ἡ βοσκὴ στὰ αἰγοπρόβατα ἐντὸς αὐτοῦ, οὔτε ὑλοτομοῦσαν παρὰ μόνον ὅταν ἔκτιζαν σπῖτια ἔκοβαν τὰ ἀναγκαῖα ξύλα. Ἐπίσης δύο ἡμέρες τὸ ἔτος ἐπετρέπετο

η ύλοτομία στη Λουπότσιανη, όποτε οί κάτοικοι έτρεχον οίκογενειακώς νά μεταφέρουν σταλίγια για τούς φράχτες. Ο δραγάτης έπαιρνε τό τσεκούρι ή τή γάστρα τοῦ παρανομοῦντα.

Οί άνδρες ταξειθευαν άλλοι στό έξωτερικό καί άλλοι εργάζονταν κατά μπουλούκια 5-8 άτομα παίρνοντας μαζί τους καί τά μουλάρια νά κουβαλοῦν τά ύλικά για τήν κατασκευή σπιτιῶν στό Ζαγόρι καί άπανταχοῦ τής Ήπειρου καί άργότερα στη Μακεδονία καί στην Παλιά Ελλάδα. Γι' αυτό τό τά χωριά τής Έπαρχίας Κονίτσης ώνομάζοντο καί Μαστοροχώρια. Οί μαστόροι δούλευαν 16 ώρες τήν ήμέρα για 2 οκάδες σιτάρι καί έφερναν 10-15 ναπολεόνια καί ξεχειμάζαν μέ τίς οίκογένειές τους, όταν δέ έκαμε έλαφρό χειμώνα στρεμματίζαν τά χωράφια.

Ο έμπλουτισμός τοῦ χωριοῦ μέ ιδρύματα είχε ως επακόλουθον νά διαθέσουν οί γηράσκοντες ταξιδιωτάι τές οίκονομίες των για νά οίκοδομήσουν στό χωριό ένα σπίτι μέ τά χρειώδη τής έποχής, τό δέ ύπόλοιπον ποσόν τό κατέθεταν εις τήν Τράπεζαν εις χρεώγραφα καί -ειςέπραττον τούς τόκους νά συντηροῦνται μέ τήν οίκογένειάν των. Ολίγοι ειχον χρήματα από τήν Ρουμανία, Αίγυπτο καί Αμερική από τό 1900 έως 1930 πού πήγαν περισσότεροι ταξειδι.

Οί κάτοικοι τοῦ χωριοῦ εργαζότανε σκληρά εις τά χωράφια, εις τήν διατήρησιν αρκετοῦ αριθμοῦ αίγοπροβάτων, μουλαριοῦ καί βωδιοῦ καί εις τήν καλλιέργειαν λαχανοκηπου δια νά έξυπηρετήσουν τά οίκογενειακάς ανάγκας των, αλλοιώς έπρεπε νά προμηθευθοῦν τά χρειώδη από τά Γιάννενα, αλλά δέν υπήρχε συγκοινωνία τροχοφόρων παρά μόνον φορτηγά ζῶα καί έτσι οί τιμές ήταν άπρόσιτες σχεδόν για όλους καί οί κάτοικοι δέν άγόραζαν σχεδόν τίποτε από τό έμπόριο πού εύρίσκετο τότε εις τά σπάρχαλα. Η καλλιέργεια γίνονταν έντατινή καί δέν άφηναν οὔτε σπιθαμή έδαφος άκαλλιέργητο. Όλοι ειχαν ως πρόγραμμα νά έξασφαλίσουν τό ψωμί των, σιτάρι ή καλαμπόκι καί άν ειχαν έλλειμμα από τήν παραγωγή τους τά άγόραζαν πολύ ακριβά από τά καραβάνια τῶν βλάχων τό καλοκαίρι για νά τό συμπληρώσουν. Επίσης πήγαιναν στό παζάρι στην Κόνιτσα νά αγοράσουν 1-2 οκάδες άκρες νά μπαλώσουν τά τσαρούχια όλη τή χρονιά, αυτά ήταν τά άπαραίτητα έξοδα σε κάθε οίκογένεια. Μπαλιάλια ήταν έλάχιστα καί τήν έποχή εκείνη, πρό τοῦ 1900, ειχαν λίγο σαπούνι, ζάχαρη, ένα κιούπι λάδι 40 οκάδων νά φάγη όλο τό χωριό, κρεμέζια για τίς φλοκάτες καί σπάγκους.

Τά ροῦχα τὰ ὕφαιναν αἱ γυναῖκες πού παλαιότερα ἔκαναν καί πα-
νί. Ἐσπερναν κανάβι στήν περιοχὴ κάτω ἀπὸ τὸ Γυφτοκάλυβο πού τὴν ἔλε-
γαν Καναβοκῆπια, τὸ πήγαιναν στὸ αὐλάκι στὸ Ἄντρώνι καί ἀφοῦ τὸ μούσ-
κευαν καλὰ τὸ κοπανοῦσαν καί τὸ ἔκαναν νῆμα μὲ τὸ ὁποῖο ἔφτιαχναν ὑ-
ποκάμισα μὲ τοὺς ἀργαλιούς των.

Τὸ ψωμί τὸ ἔβγαζαν σπέρνοντας τὰ χωράφια καί τὸ ἄλλο φαγητό
τους τὸ ἐπρομηθεύοντο ἀπὸ τὰ γιδοπρόβατά τους. Συνεργάτας των εἶχαν τὰ
βώδια καί τὰ μουλάρια των πού τὰ βοσκοῦσαν μένοι των καί τὰ ξεχειμά-
ζαν ἔξω στίς καλύβες, κοντὰ στίς ὁποῖες ἔβαζαν κλαδαριές. Δούλευαν πο-
λύ σκληρὰ ἀπὸ νύχτα σὲ νύχτα. Οἱ γυναῖκες κουβαλοῦσαν καί τίς σαρμάν-
τσες μαζί τους στὰ χωράφια.

Ἐτρωγαν βομποτά καί τυρὶ μπάτζιο. Οἱ φτωχοὶ ἔτρωγαν γκίζα
πού τὴν ἔβαζαν στὰ κουζίνια καί γέμιζε τρίχες. Ἄρεμύδια καί πατάτες ἐ-
φύτευαν ποτὴν ὀλίγα γιὰ νὰ μὴν χαράμιζου τὸν τόπο πού ἔπρεπε νὰ κάμη
καλαμπόκι γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ ψωμί. Ἦες κολοκύθες τίς ἔφτιαχναν μπα-
τσαρόπιττες. Στὴν πίττα ἔβαζαν μιὰ μύτη βούτυρο ἢ στούμπιζαν καρύδια νὰ
βάλουν στήν κολοκύθα ὅταν ἦταν νηστεύσιμος ἡμέρα. Τὰ φασόλια δὲν τὰ ἔ-
φτιαχναν ποτέ μὲ λάδι ἀλλὰ μὲ ἀλεύρι, πυπέρι, ρίγανη. Τὸν τζιομπάνο τὸν
τροβαδιάζανε μὲ φασόλια ἢ λαχανόπιττα ἢ κολοκυθόπιττα, φασόλια τσιαλια-
σμένα ἢ πατάτες τσιαλιασμένες. Τὸν γελαδάρη τὰ ἴδια. Στούς ἀγάδες πού
περνοῦσαν δῆθεν νὰ καταδιώξουν τοὺς ληστὲς αὐτὰ τὰ φαγητὰ τοὺς σερβί-
ρανε, δὲν εἶχανε ἄλλα, βομποτά καί φασουλάδα ἦταν τὰ βασικὰ φαγητὰ ὅ-
λου τοῦ χωριοῦ.

Ἐκτός ἀπὸ τοὺς τζιομπαναραίους, γελαδάρηδες, ντραγάτηδες, αὐ-
λακάρηδες, πού πληρώνονταν, εἶχαν τὴν μεγαλύτερη μάλιστα τὸν ταξιντάρη
πού ἐρχονταν 2-3 φορές τὸν χρόνο καί εἰσέπραττε βαρεῖς φόρους, ποσοῦ-
λια, φόρο κτημάτων, κρασιάτικα, χαράτσι, δρόμοι, δέκατο σ' ὅλη τὴν παραγω-
γὴ καί πολλές φορές 11 ἢ 12% , τζελέπι γιὰ τὰ γίδια καί ἄλλα τόσα
γιὰ τὰ κοινοτικά. Δούλευε ὁ κοσμάκης γιὰ τοὺς κατακτητὲς. Γι' αὐτὸ καί
ἔφευγαν πολλοὶ στήν ξενιτεία. Ἀλλὰ καί ἐκεῖ γίνονταν ἄλλη ἐκμετάλλευ-
ση ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς δικούς μας. Δούλευαν 16-18 ὥρες τὸ εἰκοσιτετρά-
ωρο καί στὸ τέλος τῆς χρονιάς ἔπαιρναν 2-3 ναπολιόνια. Δούλευε 5-7 χρό-
νια ὁ νέος καί ἔφερνε 30-40 ναπολιόνια στὸ σπίτι, τὰ ξόδευε σὲ 5-6 μῆ-
νες καί ξαναἔφευγε.

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ἰανουαρίου 1967, μέ τίτλο, «Τό χωριό Μοναστήρι», Ἀπόσπασμα.

Προόλλω ἀπό ἐδῶ γιά πρώτη φορά τό θέμα τό σχετικό μέ τό ζήτημα ποιές συνοικίες ἀφοροῦσε τό ὄνομα Μόλιστα. Ἐπικρατεῖ γενικά ἡ ἀποψη ὅλα τά τελευταῖα χρόνια ὅτι κάποτε οἱ 3 γειτονικές συνοικίες εἶχαν τό ὄνομα αὐτό κοινό, ἀλλά τελικά δικαιωματικά κράτησε τήν ἀποκλειστικότητα του ἡ μεσαία.

Φαίνεται ὅμως πῶς ἡ ἀλήθεια δέν ἔχει ἀκριβῶς ἔτσι. Ἀπό παλιότερα εἶχα τίς ἀμφιβολίες μου γιά τίς ἀντιλήψεις αὐτές, ὅπως καί γιά τήν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος Γανναδιοῦ. Δέν θά μπορούσε νά σχηματισθῆ ὄνομα «Καναδυό» (= μερικοί). Οὔτε ἀπό συνοικία γανωτῶν (πού δέν ὑπῆρξαν ἄλλωστε) μπορούσε νά δημιουργηθῆ τέτοια λέξη. Τά δύο «ν» σέ παλιά ἔγγραφα καί σφραγίδες δέν ἦσαν τυχαῖα. Καί ἡ κατάληξη —διό θυμίζει τοποθεσία σχετιζομένη μέ κάτι, καθῶς καί ἡ —ριό. Λέμε: καμπάνες — καμπαναριό, καζάνια — καζαναριό. Ἐπίσης, πηγῆ — πηγάδι κλπ. Κάπως ἔτσι θά παράγεται καί τό Γανναδιό ἢ Γαννάδι. Δέν εἴσχεται ὅμως καμμιά ἔννοια. Ὄταν ὅμως ἀλλάξα τό «α» μέ «ε» εἴρηκα πῶς Γενναδιό μπορεί νά εἶναι ὁ τόπος τῆς γέννας (προβάτων ἰσως κλπ.). Συλλογισμοί χωρίς εἰδικές γνώσεις.

Καί ἐπίσης δύο ἀμφιβολίες ὅπως εἴρηκα πέρυσι σύμφωνα τῶν ἐπαγωγικῶν αὐτῶν ἀπέφηνε τό 1:6λίο «Περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ ἀγαθουργημάτων» τοῦ Ἰ. Λαμπρίδου (ἐκ 1880), τό ὅποιο ἀναφερόμενο στό «ἐν κώμῃ Μόλιστα Σχολεῖον τοῦ Σ. Ξειλιοῦ» διακρίνει τίς συνοικίες Γενναδιά, Μεσαργιά καί «κυρίως Μόλιστα». Εἶναι φα-

νερὸ πῶς τά Γενναδιά ἔγιναν Γενναδιό — Γανναδιό καί πῶς «κυρίως Μόλιστα» εἶναι τό σημερινό Μοναστήρι, τό ὅποιο, ἄλλωστε, κατοικήθηκε παλαιότερα, ὅπως ἀποδεικνύουν οἱ ἐκκλησίες του, ἐνῶ τό Γανναδιό τό παλαιότερο κτίριο εἶναι τοῦ 1740 καί στή Μεσαριά δέν ὑπάρχει κάτι τό τόσο παλαιό.

Σχετικά μέ τό ἴδιο θέμα, περὶ τό ὄνομα Μόλιστα κλπ. ἀξιωματικῶς εἶναι οἱ πληροφορίες τῆς «Ἐκδόσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐνώσεως Δήμων καί Κοινοτήτων Ἑλλάδος» (1962). Ἀναφέρεται: Κοινότης Μολίστης. Β.Δ. 7.8.1919 (πληθυσμός ἀπογραφῆς 1920, 204). Συνοικισμοί ἀρχικῶς ἀπαρτίσαντες τήν κοινότητα: Μεσαριά, Γανναδιό, Μποτσιφάρι, Ἱερά Μονή Θεοτόκου. Κοινότης Γανναδιοῦ, Β.Δ. 14.5.1920 (πληθυσμός 230). Ὁ συνοικισμός Μποτσιφάρι μετωνομάσθη «Μοναστήρι» (Δ. 12.3.1928) καί ἀργότερον ἀνεγνωρίσθη εἰς ἴδιαν κοινότητα, (Δ. 8.8.1934, πληθυσμός 1920, 162).

Ἐδῶ βλέπουμε πῶς ἡ «κυρίως Μόλιστα» τοῦ 1880 ἔχει κατὰ τό 1919 τό ὄνομα Μποτσιφάρι, πού εἶναι ὁ μικρότερος σέ πληθυσμὸ συνοικισμός, καί ὅτι Μόλιστα ἐφεξῆς λέγεται ἡ Μεσαριά. Ὅσοσο ἄς σημειωθῆ πῶς ἀκόμη καί σήμερα ὡς Μόλιστα νοοῦνται στήν ἐπαρχία καί οἱ τρεῖς συνοικισμοί.

Εἶναι μερικές διευκρινίσεις, πού ἡ εὐκαιρία τό φέρνει νά ἐκτεθοῦν ἐδῶ ἀφοῦ ἄλλωστε συνδέονται ἄμεσα μέ τό χωριό Μοναστήρι.

XII

Ἐκ τῆς Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ «Πυρσός», τόμος 8ος, 1929, σελ. 136 καὶ τόμος 17ος, 1931, σελ. 304 καὶ 329.

Μόλιστα [Γεωγρ.]. Ἀθροισμα τριῶν συνοικισμῶν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων, κειμένων τετράωρον πρὸς Β. τῆς Κονίτσης. Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς κυρίως Μολίτσης ἢ Μεσαριάς (κάτ. 219), τοῦ Μοναστηρίου (Μποτσιφარი, κάτ. 159) καὶ τοῦ Γαναδιοῦ (κάτ. 251), ὑποδιαφεῖται δὲ εἰς δύο κοινότητες: Μολίτσης (ἣτις περιλαμβάνει τὰ δύο πρῶτα χωρία) καὶ Γαναδιοῦ (ὁμώνυμον χωρίον). Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἡ Μόλιστα εὐημέρει λόγῳ τῶν ταξιδίων τῶν κατοίκων τῆς εἰς Ρουμανίαν ἰδίως καὶ διετήρει ἀξιόλογα σχολεῖα, ὡς τὴν Σπυριδωνεῖον σχολὴν καὶ παιθναγωγεῖον. ἔχει δημοτικὸν σχολεῖον, ταχυδρομεῖον καὶ τηλεφωνεῖον. Παρ' αὐτὴν κεῖται ἡ μονὴ Μολίτσης, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῶν *Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου*, ἐν ἣ κατὰ παράδοσιν εὕρισκεται εἰκὼν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

Χ. Δ.—Χ. Ι. Σ

Γαναδιὸν [Γεωγρ.]. Χωρίον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κονίτσης τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων τῆς Ἠπείρου, ἀποτελοῦν ἰδίαν κοινότητα ἀριθμοῦσαν (1928) 251 κατοίκους. Κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας δασώδους βουνοῦ εἰς θαυμασίαν τοποθεσίαν. Ἐπὶ τουρκοκρατίας, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοί του ἐταξίδεον εἰς Ρουμανίαν, τὸ χωρίον εὐημέρει, ἀπειτέλει δὲ μετὰ τῶν παρακειμένων κοινοτήτων Μεσαριά καὶ Μποτσιφάρμια κοινότητα, τὴν τῆς Μολίτσης, ἣτις ἐπὶ τουρκοκρατίας ἤκμαζεν ἔχουσα ἑλληνικὸν καὶ δημοτικὸν σχολεῖον, «*Σπυριδωνεῖον*» καλούμενον. Χ. Ι. Σ

— **Μοναστήριον** [Γεωγρ.]. —1) Χωρίον τῆς κοινότητος Μολίτσης τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων, ὀνομαζόμενον πρότερον *Μποτσιφარი*. Κάτ. (1928) 159.

Τὸ καμπαναριὸ τοῦ Γαναδιοῦ (1981)

ΝΕΩΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Α) ΤΑ ΤΡΙΑ ΧΩΡΙΑ ΓΕΝΙΚΑ

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ἰουλίου, μέ τίτλο «Μόλιστα, τό ἀρχοντοχώρι τῆς ἐπαρχίας».

Ἐκ τῶν καιρῶν ποῦ ὁ «Βουρκοπόταμος», ἔγραφε τακτικές ἀνταποκρίσεις στόν «Ἄωο» σχεδόν ποτέ πλέον ἢ Μόλιστα δέν γνώρισε τή δημοσιότητα, παρ' ὅτι εἶναι τόσα τὰ ἐνδιαφέροντα ποῦ προσφέρει. Ἴσως ἄλλοτε δοθῆ ἡ εὐκαιρία νά ἀναφερθοῦμε σέ λεπτομερέστερα στοιχεῖα· μέ τοῦτο τὸ σημείωμα θά ρίξουμε μόνο μιὰ γενική ματιὰ στοὺς 3 συνοικισμούς :

Γανναδιό-Μεσαριά (σήμερα Μόλιστα)-Μοναστήρι (ἄλλοτε Μποτσιφάρι). Μικρά ἀλλά ὁμορφα χωριουδάκια προωρισμένα νά ἐκμεταλλευσθῶν τή λίγη καλλιεργήσιμη γῆ ποῦ κατεβαίνει μέχρι τῆς ὄχθης τοῦ Σαραντάπορου. Τὰ βουνά, ποῦ τώρα σκεπάστηκαν ἀπό δάση παλαιότερα ἀνήκαν στό γιδόπρόβατα ποῦ ἀποτελοῦσαν τήν ἄλλη πηγή συντηρήσεως τῶν κατοίκων. Σήμερα δέν ἀξίζει νά μιᾶμε γιά γεωργικά προϊόντα. Ὁ λίγος κόσμος ποῦ ἀπέμεινε δέν περιμένει ἀπό αὐτά τήν πρόσοδό του. Ἔχουν τοὺς ξενιτεμένους, ἔχουν καί μερικοὶ τῆς δημόσιες θέσεις. Ἀκόμη κι αὐτὸ τὸ περίφημο «μολιστινὸ κρασί» κατάντησε ἀκριβοθώρητο, ἐνῶ τὰ μῆλα, σέ μεγάλες ποσότητες, μένουν ἀδιάθετα γιατί κανένας δέν τὸ βλέπει συμφέρον νά τὰ ἐμπορευτῆ. Ὡστόσο δέν μπορεῖ κανεὶς νά παραβλέψη τὸ ζῆλο καί τήν ἀγάπη, αὐτῶν ἔστω ποῦ ἀπέμειναν ἀπὸ τήν ἐπιδημία τῆς μεταναστεύσεως καί τῆς

ἀστυφιλίας, στόν τόπο καί στό κτήματά τους. Καί ἐδῶ εἶναι ποῦ στηρίζουμε ζωηρῆς τῆς ἐλπίδες μας γιά μελλοντική ἀναβίωση καί ἰδιαίτερα τουριστική ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς.

Εἶναι τόσα τὰ ἐνδιαφέροντα ἐδῶ γιά ἓναν ξένο καί εἶναι τόση ἡ εὐγένεια καί ὁ πολιτισμὸς τῶν κατοίκων, ποῦ δέν ἔχει τίποτε ἀπὸ τήν τραχύτητα τῶν χωρικῶν ἀλλὰ θυμίζει μᾶλλον συνοικία τῆς Πλάκας στήν Ἀθήνα. Δρόμοι καθαροί. λιθόστρωτοι μέ μπαλκόνια· διώροφα καί τριώροφα ἀρχοντόσπιτα μέ θαυμάσια ἀρχιτεκτονική. Σπίτια διαθέσιμα γιά φιλοξενία, δημοτικὰ κτίσματα—κληροδοτήματα εὐεργετῶν μέ ἐπιβλητικὴ ἐμφάνιση. Ἡ Σπυριδώνειος Σχολή (ἄλλοτε Σχολαρχεῖο μέ κινηματογράφο) τὸ Παρθεναγωγεῖο, τὸ Ἀσυλο τῶν Ξένων (ποῦ παρῆχαν φιλοξενία σέ κοπέλλες-μαθήτριες καί ξένους) στό Γανναδιό, ἰκετεύουν τώρα κάποιος νά ἐνδιαφερθῆ καί γι' αὐτά. Τὸ ἴδιο χωριὸ ἀριθμεῖ 12 ἐκκλησίες καί ἰσάριθμες ἴσως οἱ ἄλλοι δύο μαχαλάδες μέ ἀξιόλογες καί παλιές εἰκόνες (μία φέρει χρονολογία 1104). Στὸ Μποτσιφάρι ἄλλωστε, εὐρίσκεται τὸ Μοναστήρι μέ τὴ θαύματουργὴ εἰκόνα τοῦ ποῦ πολλοὶ τὴ θέλουν γιά ἔργο τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

Στὴ Μεσαριά πάλι διηγοῦνταν γιά ἓνα γίγαντα ποῦ ἐκτιζε τοίχους μέ πελώριους λίθους. Καί στό Γανναδιό ὁ

κ. Μιλτ. Ζυνός έχει δημοσιεύσει σὲ Γιαννιώτικες ἑφημερίδες μελέτες γιὰ ἀρχαῖα εὐρήματα (λίκυθοι, θώρακες, λόγχοι, νομίσματα κλπ.). Ἐπίσης σώζεται τὸ τεράστιο τουρκικὸ κτίριο ὅπου ἐπὶ Ἄλῃ-Πασᾶ συγκεντρώνονταν οἱ φόροι τῶν γύρω χωριῶν.

Καί μ' ὅλες αὐτές τις ἐνδείξεις δὲν διεκδικοῦμε τίτλους ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα. Γιὰ τὴν περίοδο ὅμως τῆς Τουρκοκρατίας καὶ μετὰ, ἔχομε νὰ καυχώμαστε γιὰ τὸν τόπο μας: Γιὰ τὴν ἰδιαίτερη κομψὴ καὶ τεχνικὴ ἐμφάνιση τῶν σπιτιῶν, γιὰ τὴν παλιὰ δόξα τῶν κληροδοτημάτων μας, τὴν εὐγένεια καὶ τὴν ἀρχοντιά τῶν κατοίκων, τὴν θεία ὁμορφιά τῆς φύσης ποὺ σ' ἓναν πλατὺ ὀρίζοντα, ποὺ περιλαμβάνει τὸ Γράμμο, τὴ Γύφτισσα, τὸ Σμόλικα, τὴν Τύμφη, τὴ Νεμέρτζικα καὶ τὸ Κάμινικ, κλείνει ἓναν τόπο ἱστορικὸ γιὰ τὴ νεώτερη Ἑλλάδα καὶ μοναδικὸ γιὰ τις ἀπαράμιλλες φυσικὲς καλονές του: Ἀπέραντα δάση, ἄφθονα κρῦα νερά, ὁμορφοὶ τόποι γιὰ περίπατους, γραφικὰ γεφυράκια, ἄφθονα καὶ ποικίλα φρούτα, «χοντρό» κυνηγι, γιὰ ἡρεμὴ ζωὴ μέσα σὲ ἄγρια τοπεῖα.

Καὶ οἱ Μολιστινοὶ: Οἱ γνώριμοι γλεντζέδες μὲ τὰ τακτικώτατα «διαφέτια» ποὺ περιέγραφε ἄλλοτε ὁ «Βουρκοπόταμος» καὶ ἔχουν νὰ βρῶνε σήμερα γιὰ ὅλη τους τὴ ζωὴ ὅσοι τὰ ζήσουν. «Τσιμπούσια» στὴ Λίμνη, στὴ Βόρστα, στὴ Τσιαντόρα, στὰ Λειβάδια μὲ κλαρίνο, βιολὶ καὶ ντέφι. Καμμιά φορὰ καὶ μετὰ τὸν «τάμπουρα» τοῦ Μητρούση, τοῦ λεβεντόγερου ποὺ θὰ μείνη ἀξεχαστος τύπος τοῦ χωριοῦ. Καὶ οἱ γυναῖκες ἀρχίζουν τὸ τραγούδι μόνες τους, ξεχνῶντας τὰ βάσανα ποὺ κάθε μέρα τραβοῦν, γιὰ νὰ πᾶνε ποδαρόδρομο ὡς τὸ καπηλιό καὶ τὸν Ἀντζερύχη (ὅπου κοντὰ ἦταν τὸ παλιὸ χωριό). Δουλεῖα περίεργη γιὰ ὅσους δὲν τὴν ξέρουν. Ἡ γυναῖκα φορτῶνεται «ζαλίκι» ἀνεβαίνει στὰ δένδρα γιὰ νὰ

κόψη κλαδί, ὀργώνει καὶ τσαπίζει, πᾶει γιὰ ξύλα καὶ μόνη ὦρα ποὺ θὰ ξεκουρασθῆ εἶναι τὰ θερινὰ βραδυνὰ στὰ πεζούλια ἢ τὸ χειμῶνα στὸ τζάκι ἢ τὰ γλέντια καὶ οἱ χοροί. Πᾶνε πλέον καὶ οἱ προλήψεις καὶ οἱ γριές νοσταλγοῦν πότε κι αὐτές θὰ κατεβοῦν μὲ τὸ λέωφορεῖο στὴν Κόνιτσα.

Ἴδοῦ ἡ Μόλιστα! Οἱ ἀρχοντογλεντζέδες Γανναδιῶτες, οἱ Μεσαρίτες ποὺ ἔχουν στὸ αἷμα τους τὴν ψαλτικὴ καὶ τὴ θυμοσοφία τοῦ πνεύμα τους καὶ οἱ Μποτσιφαρίτες, σκληροὶ στὴ δουλειά τους. Μ' αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ εἶναι γνωστοὶ στὴν ἐπαρχία οἱ Μολιστινοὶ καὶ διακρίνονται στὴν κουβέντα τους ἀπὸ τὸν τόνισμὸ στὸ τελικὸ σῖγμα (π.χ. ἔρθησςς;) καὶ τὴν κατάχρηση στὴ λέξη «καμάρι». Ἀρκετοὶ εἶναι ποὺ μορφώθηκαν καὶ κατέχουν ἀξιόλοχες θέσεις, ἄλλοι ποὺ προσέφεραν πολλὰ στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τους καὶ ἄλλοι ποὺ τὸχουν σκοπὸ νὰ τὴ βοηθήσουν. Στὴν Κόνιτσα πολλὰ ἀπὸ τὰ κεντρικὰ καταστήματα ἀνήκουν στὸ Μολιστινοὺς ἀλλὰ καὶ τὰ Γιάννινα, ἡ Ἀθήνα, ἡ Ἀμερικὴ, ἡ Αὐστραλία εἶναι κατάσπαρτα ἀπὸ ξενιτεμένους τῆς Μόλιστας ποὺ, ὅπως καὶ ἀπὸ ἄλλα χωριά, ἀναζητοῦν τοὺς πόρους τῆς ζωῆς τους, χωρὶς ὅμως νὰ συγχωροῦν τὴ Μοῖρα τους ποὺ τοὺς ξεκλήρισε ἀπὸ τ' ἀγαπημένα χωμάτα.

Μιὰ παρήγορη ἐλπίδα καὶ σ' αὐτοὺς ἀναφάνηκε μὲ τὴν ἐκδοσὴ τῆς «Κόνιτσας» ποὺ τὸ ἀρτιώτατο περιεχόμενό της δίνει τὴν εὐκαιρία σὲ ντόπιους καὶ ξενιτεμένους νὰ ἀλληλογνωρισθοῦν καλύτερα, νὰ θυμηθοῦν τὰ παλαιὰ καὶ νὰ πληροφορηθοῦν τὰ νεώτερα. Σ' αὐτὰ θελήσαμε νὰ συμβάλουμε καὶ μεῖς μ' ἓνα ἀπλὸ σημείωμα γιὰ ὅσους γνωρίζουν καὶ ἀγαποῦν τὸ χωριό μας, τὴ Μόλιστα.

B) ΤΟ ΓΑΝΝΑΔΙΟ

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Περιηγητική» τεῦχος Μαρτίου 1967, μέ τίτλο «Γανναδιό».

ΠΕΥΚΑ ἔλατα, ὄξυες. Βλάστηση ἀπέραντη, πυκνή, ὀργιώδης, ὁμορφη. Βουνοκορφές, λοφοσειρές ἀλλεπάλληλες. Ἡ ὁμορφιά τὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο κ' ἐδῶ : Ἀπὸ τῆ θαυμάσια γεωλογικὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους, ἀπὸ τὰ καλαισθητικὰ σχήματα πού παίρνουν οἱ ὄγκοι τῶν βουνῶν καί ἀπὸ τίς κοιλάδες τῶν δύο ποταμιῶν πού ἐνώνονται ἐκεῖ κοντὰ καί χάνονται ὕστερα φιδωτὰ πρὸς τὴ δύση.

Στὴν καρδιά τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης εἶναι τὸ Γανναδιό. Εἶναι ἓνα μικρὸ χωριό, πού τὰ σπίτια του ἔχουν σκαλισμένες ἡμερομηνίες σὲ ἐξωτερικὲς γωνίες τους γύρω ἀπὸ τὸ 1860. Εἶναι κτισμένα σὲ μιὰν ἐποχὴ ἀκμῆς αὐτῆς τῆς περιοχῆς.

Ἄν φαντασθῆτε πύργους μεσαιωνικούς, στοιχεῖα ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ ἀρχιτεκτονικὴ, σχέδια ἀπὸ σύγχρονες βίλλες καί πλακιώτικη ἀτμόσφαιρα, θὰ ἔχετε μιὰν ἰδέα γιὰ τὸ σύνολο τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ. Τὰ προορισμένα γιὰ κατοικία σπίτια εἶναι περὶ τὰ 60 (σήμερα ἀπόμειναν μόνο 30 οἰκογένειες), ἀλλὰ τὰ κτίσματα εἶναι πολὺ περισσότερα· γιὰτί ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δηματικά κτίρια, τὰ κληροδοτήματα καί τὰ καταστήματα, ὑπάρχουν καί τὰ χρησιμοποιούμενα γιὰ ἀποθήκες, δίπλα στα καθ' ἑαυτὸ σπίτια ἢ σὲ εἰδικὲς τοποθεσίες.

Ἔτσι τὴν ἐκτασὴ πού καταλαμβάνει τὸ χωριὸ σὲ μιὰ φυσικὴ λεκάνη πού σχηματίζουν μερικοὶ λόφοι πρὶν ἀπὸ τίς μεγάλες πλαγιές τῶν δασωμένων βουνῶν ἀνατολικά καί πάνω ἀπὸ τίς ὄχθες τοῦ Σαραντάπορου δυτικά, εἶναι μικρὴ, ἴσως γιὰτί τὰ σπίτια εἶναι ὄλα μαζεμένα κυρίως σὲ ἓνα πεταλοειδὲς σχῆμα, τὸ ἓνα κολλητὰ στό ἄλλο.

Πρόκειται γιὰ ἓνα χωριὸ πού μέ διαφορετικὲς συνθῆκες κτίσθηκε, μέ διαφορετικὲς συνθῆκες περνᾶ τὰ τελευταῖα χρόνια καί πού διαφορετικὲς συνθῆκες ζωῆς προσιωνίζονται γιὰ τὸ μέλλον του. Τὴν ἐποχὴ πού κτίσθηκε, οἱ προοπτικὲς γιὰ τὴ ζωὴ σ' αὐτὸν τὸν τόπο ἦταν αἰσιόδοξες, σύμφωνα μέ τὰ δεδομένα τῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ πόροι ἀπὸ

Σκίτσο Μιχ. Νικολινάκου

τὴν ἀγροτικὴ οἰκονομία, τὴ βιοτεχνία καί ἀπὸ τὰ ἐμβάσματα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, ἀποτελοῦσαν ἀσφαλῶς τὸν περασμένο αἰῶνα θαυμάσιες προϋποθέσεις σύγχρονης ζωῆς καί προόδου. Καί οἱ κάτοικοι τοῦ Γανναδιοῦ, ὅπως καί τῶν ἄλλων ἀγροτικῶν περιοχῶν, τότε οἱ-

κοδομουσαν τὸ μέλλον τους μ' αὐτὲς τῆς προϋποθέσεις.

Ἄλλὰ ὅταν τὰ πράγματα ἄλλαξαν, ἡ ἐξέλιξη τῶν χωριῶν σταμάτησε. Στὸ Γανναδιὸ ὡστόσο σταμάτησε μὲν ἡ μεγάλη ἐξέλιξη, ἡ ζωὴ ὁμως τῶν κατοίκων ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ἀνετη ὅπως καὶ πρῶτα, ἀφοῦ μάλιστα πολλοὶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ἐργάζονται στὸ ἐξωτερικό. Καὶ ὁ πολιτισμὸς ἐπίσης στὸ χωριὸ ἦταν πάντα σὲ ἀκμὴ. Μόνο τὰ τελευταῖα χρόνια, ὅποτε οἱ ταξιδεμένοι κυρίως στὴ Ρουμανία καὶ τὴν Αἴγυπτο ἐδιώχθησαν ἀπὸ κεῖ, παρατηρεῖται κάποια κάμψη στὴν ἀκμὴ τοῦ χωριοῦ. Παρατηρεῖται ἡ φτώχεια τῶν πλουσίων, ἡ ἀστυφιλία καὶ ἡ ἐγκατάλειψη.

Ὡστόσο, φαίνεται πῶς τὸ ἀξιαγάπητο αὐτὸ χωριὸ θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἀγκαλιάζῃ καὶ νὰ προσφέρῃ πάντα τὴν ὁμορφὴ ζωὴ. Ἀκόμη καὶ τώρα πού δοκιμάζει δύσκολες στιγμὲς καὶ ἀμφιβολίες, τὸ καλοκαίρι, ὅταν καταφθάνουν κάποιοι φανατικοὶ θαυμαστὲς του, τοῦ γεννιοῦνται πολλὲς αἰσιοδοξίες, ὅτι κάποτε θὰ ξανανθίσῃ πάλι ἡ ζωὴ ἐδῶ, ὁμορφὴ πάντα, μὲ ἀνθρώπους πού θὰ τὸ ἀνακαλύψουν, θὰ τὸ θαυμάσουν καὶ θὰ τὸ ἀγαπήσουν. Προσφέρει τόσα πολλά, στοιχίζει τόσα λίγα καὶ ἀξίζει τόσο πολύ.

Ἄς τὸ γνωρίσωμε σὲ γενικὲς γραμμὲς καὶ σὲ διάφορες ὄψεις του.

Ἄς περπατήσωμε γιὰ λίγο στοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ. Ὑπάρχει ἕνας δρόμος κεντρικὸς (παλαιότερα ὡς ἕνα σημεῖο του λεγόταν Λεωφόρος Σ. Ξεινοῦ»), πού σ' ἕνα μεγάλο ἡμικύκλιό του ὁδηγεῖ σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ σπιτία τοῦ χωριοῦ, πού ὀρθώνονται κυρίως στὶς δυὸ πλευρὲς του. Μένει μόνο τὸ τμήμα τοῦ χωριοῦ πού εἶναι κτισμένο ἀμφιθεατρικὰ πάνω ἀπ' αὐτὸ τὸ δρόμο καὶ πού τὸ διασχίζουν περίπλοκοι ἄλλοι δρόμοι, λιθόστρωτοι πάντα, μ' ἕνα αὐλάκι στὴν ἄκρη γιὰ τὸ νερὸ τῶν κήπων ἢ τῆς βροχῆς καὶ συνήθως στενοί. Ἄλλὰ γραφικοί, μὲ τὴν ὄψη πού παρουσιάζουν σὲ κάθε στροφή τους.

Σπιτία χτισμένα μὲ γκρίζα πέτρα (πού δύσκολα μπορεῖς νὰ διακρίνης ἀντὰ κατοικοῦν φτωχότεροι ἢ πλουσιώτεροι, γιὰτὶ γι' αὐτὸ τὸ πράγμα ἡ ὄψη τοῦ σπιτιοῦ δὲν ἔχει σημασία) ὀρθώνονται διώροφα καὶ τριώροφα, μὲ μεγάλες αὐλόπορτες, μὲ πεζούλια καὶ μπαλκόνια, μὲ στέγες ἰδιόμορφες, μὲ πόρτες δρύϊνες καὶ μὲ παράθυρα κιγκλιδόφρακτα, ἀπλώνονται στὴ σειρὰ τὸ ἕνα δίπλα ἀπὸ τὸ ἄλλο

χωρὶς διακοπὴ (παρὰ μόνο ὅπου ὑπάρχουν μικρὲς πλακόστρωτες πλατεῖες) καὶ σχηματίζουν μιὰ ἰδιότυπη εἰκόνα, πού τὴ συμπληρώνουν συχνὰ καταπράσινα δέντρα πού προβάλλουν μέσα ἀπὸ τὶς μικρὲς αὐλές, γαλάζιες κορδέλλες τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ φόντο ἀπὸ τὸ δασοσκέπαστο ἀπέναντι βουνό.

Ἡ τοπικὴ ἀρχιτεκτονικὴ εἶναι αὐθεντικὴ (συναντᾶται μόνο σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ γύρω χωριά). Περιγράψουμε τὸ κύριο τύπο κατοικίας.

Ἐνα κτίριο μὲ τοίχους πάχους 1,20 μ. σὲ σχῆμα Γ, πάντα διώροφο ἢ τριώροφο, καὶ ἐπὶ πλέον μὲ ὑπόγειο. Ἡ εἴσοδος, μὲ πόρτα χοντρή δύο φύλλων, ὕψους 2,50 μ. βρίσκεται κοντὰ στὴ γωνία τοῦ Γ. Παράθυρα πολλὰ, ἀλλὰ σχετικῶς μικρὰ καὶ σχεδὸν πάντα σιδερόφρακτα (γιὰ τὸ φόβο τῶν ληστῶν). Ἡ πᾶσα πλευρὰ τους πλαισιώνεται ἐξωτερικὰ μὲ καμπυλωτὲς πέτρες καὶ οἱ γωνίες τους ὅπως καὶ οἱ γωνίες τῶν τοίχων, εἶναι ἰδιαίτερα φροντισμένες καὶ πελεκημέναι μὲ μεγάλες πέτρες.

Ἡ στέγη κι αὐτὴ ἀπὸ πέτρινες πλάκες (τὰ κεραμίδια καὶ τὰ τοῦβλα εἶναι ἀγνωστα στὴν περιοχὴ), γκρίζες ἢ μαῦρες. Οἱ καπνοδόχοι μὲ τετράγωνες πέτρες κτισμένες, προσθέτουν μιὰ χαρακτηριστικὴ νότα στὴν ὄψη τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ.

Ἡ αὐλή, πλακόστρωτη μὲ συμμετρικὲς πλάκες, καλύπτει τὸ ὑπόλοιπο τοῦ τετραγώνου πού ἀφίνει τὸ Γ. Ἡ αὐλόπορτα τεράστια, σκεπασμένη κι αὐτὴ, ἔχει στὰ πόδια τῆς ἀπαραιτήτως δυὸ πεζούλια.

Μιὰ κληματαριὰ σκεπάζει συνήθως τὴν αὐλή, σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς ὁποίας θὰ βρίσκεται καὶ τὸ πηγάδι μὲ τὴν ἀντλία.

Κοντὰ στὸ κυρίως σπιτί ὀρθώνονται καὶ ἄλλα βοηθητικὰ κτίσματα, ἀλλὰ καὶ τὰ γειτονικὰ σπιτία, καὶ ἔτσι ἔχῃ τὴν ἐντύπωση κανεῖς ὅτι βλέπει ἀπὸ μακριὰ πύργους. Ὑπάρχουν ὁμως καὶ σπιτία πού τὴν ὄψη αὐτὴ τὴν ἔχουν ἐκ κατασκευῆς. Πάντως στὴν ἐντύπωση αὐτὴ συντελεῖ πολὺ τὸ γεγονός ὅτι ὅλα τὰ σπιτία, σὲ διάφορα σχέδια, εἶναι σχεδὸν σινηχόμενα, τόσο πού μόνο λίγος χώρος ὑπάρχει γιὰ τοὺς δρόμους.

Ἄς μπουῦμε σ' ἕνα ἀπὸ τὰ κατοικημένα σπιτία.

σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις (μόνο σέ χορούς, γάμους κλπ). Μυρίζει ναφθαλίνη, ἔχει τὰ ἐπισημότερα κάδρα, μοιάζει γιὰ καινούργιο. Ἐδῶ φυλάγονται σέ μπαούλα διάφορα κειμήλια, τοπικές ἐνδυμασίες, φωτογραφίες. Ἐπίσης τὸ γραμμόφωνο μὲ τὴν παλιά δισκοθήκη, σερβίτσια, μιὰ μικρὴ θερμάστρα κλπ.

Τέλος τὸ τρίτο δωμάτιο μὲ τὴ μονόφυλλη πόρτα (στά ἄλλα οἱ πόρτες ἔχουν δύο φύλλα) εἶναι πιὸ ἀπλὸ καὶ πιὸ εὐχρηστο γιὰ τὴν οἰκογένεια. Ἐχει τζάκι καὶ σόμπα μαγειρικῆς, ντουλάπια στὸν τοῖχο καὶ ντουλάπια ἐπιπλο, καθὼς καὶ εἰδικὸ τραπέζι γιὰ τὸ φαγητό. Ἐπίσης σκαμνιά γιὰ καθίσματα καὶ «μπάσια» γιὰ κρεβάτια, μὲ στρώματα ἀπὸ ἄχυρο καὶ μὲ κουρελοῦδες ἢ κελίμια. Κάπου ἐκεῖ κάθεται ἡ γιαγιά, πού προτιμᾷ τὸ τζάκι μὲ τὰ κούτσουρα. Σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο - κουζίνα θὰ συναντήσουμε καὶ τὰ «γκιούμια» μὲ νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση (ἂν καὶ τώρα μπῆκαν βρύσες στά σπίτια, ὅπως καὶ τὸ ἠλεκτρικὸ φῶς αὐτὸ τὸ χρόνο) καὶ τὸ εἰκόνισμα στὴν ἀνατολικὴ γωνία.

Ἄλλὰ βέβαια δώσαμε μιὰν ἀπλή περιγραφή τοῦ μέσου καὶ χαρακτηριστικῆς τύπου κατοικίας τοῦ Γανναδιοῦ. Εἶναι ὅμως τόσα τὰ ἰδιάζοντα, τὰ ἀξιοπρόσεκτα, τὰ μελετημένα, τὰ πρακτικὰ καὶ κομψὰ στοιχεῖα, πού δὲν εἶναι εὐκόλως συμπεριληφθούν σ' αὐτὲς τὲς γενικὲς γραμμές.

Στὴν ἀρχὴ εἶναι τὸ πλακόστρωτο χαγιάτι. Στὸ ἰσόγειο ἴσως νὰ ὑπάρχη ἓνα χειμωνιάτικο δωμάτιο. Στά ἄλλα δωμάτια του εἶναι τὰ ἀμπάρια, οἱ γεωργικὲς σοδεῖες, τὰ βαρέλια μὲ κρασί - ρακὶ κλπ.

Τὸ δευτέρου πάτωμα ἔχει μιὰ μεγάλη σάλα, μὲ καναπέδες, πορτραῖτα κλπ. καὶ τρία δωμάτια. Τὸ ἴδιο καὶ τὸ τρίτο πάτωμα. Τὰ δύο ἀπὸ τὰ δωμάτια ἔχουν ἀπὸ ἓνα κρεβάτι τοῦ τύπου τοῦ περασμένου αἰῶνα. Πολλὲς φορές περιτριγυρίζεται καὶ μὲ κουρτίνα μακριά, ὅπως καὶ τὰ παράθυρα. Στὸ ἀνατολικὸ δωμάτιο ὑπάρχει καὶ τζάκι, μιὰ ντουλάπια μὲ βιβλία καὶ ἄλλα ἀξιόλογα πράγματα, φερμένα κυρίως ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. (Ἄπὸ κάθε σπίτι κάποιος ὅπωςδήποτε θὰ ἐργάσθηκε στὸ ἐξωτερικόν). Ἐπίσης ἓνα τραπέζι κοντὰ στὸν τοῖχο καὶ ἓνας καναπὲς. Ἐδῶ ὁδηγοῦνται συνηθέστερα οἱ ἐπισκέπτες.

Τὸ ἄλλο δωμάτιο χρησιμοποιεῖται

Στὸ μέσο τῆς μεγάλης λεωφόρου συναντᾶμε τὸ «Μεσοχώρι», τὴν κεντρικὴ πλατεῖα τοῦ χωριοῦ. Ἐδῶ εἶναι ἡ μεγάλτ κεντρικὴ Ἐκκλησία, πού τὸ ἐσωτερικόν της συναγωνίζεται σέ ἀρτιότητα καὶ καλόγουστη ὁμορφιά τὲς Μητροπόλεις τῶν κωμοπόλεων. Τὸ 1930 στὸ Ἱερό της ὁ Ἐσταυρωμένος συνδέθηκε μ' ἓνα θαῦμα: Ἄπὸ τὰ μάτια καὶ τὸ σῶμα του ἔτρεχαν δάκρυα καὶ ἰδρώτας τρεῖς μέρες. Οἱ ἀγιογραφίες της δὲ καὶ τὸ τέμπλο ἀναφέρονται σέ βαθειὰς χρονολογίες.

Δίπλα, σέ μιὰ γωνιά τοῦ προαυλίου, ὑψώνεται τὸ καμπαναριό, μὲ τετράγωνη βάση καὶ σέ γραφικὸ σχῆμα. Τὸ προαύλιο ἔξ ἄλλου θυμίζει πολὺ ἀρχαῖο θέατρο, ἔτσι ἡμικυκλικὸ πού εἶναι, μὲ συμμετρικὲς πλάκες στρωμένο, καὶ γύρω του μὲ τρεῖς σειρὲς πεζούλια, ἐνῶ τὴν μπροστινὴ πλευρὰ κατέχει κ' ἔδῶ ναός. Ἴσως σκόπιμα νὰ τοῦ δόθηκε αὕτη ἡ ὄψη, πού βρῆσαι τὴν ὁλοκληρωμένη μορφή της ὅταν ἔδῶ γίνονται χοροὶ καὶ γύρω κάθεται ὅλο τὸ χωριό. Ἀληθινὸ θέατρο.

Ἡ κεντρικὴ πλατεῖα εἶναι κι αὕτη πλακόστρωτη καὶ σκεπασμένη ὅλη ἀπὸ τὰ μακριὰ κλαδιά τοῦ μεγάλου της πλάτανου. Γύρω της ἔχει (μᾶλλον εἶχε) τὰ ἱστορικὰ καὶ κοινοτικὰ καταστήματα. Στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ της παραμένει πρόθυμο γιὰ διάφορες ἐξυπηρητήσεις τὸ Ἄσυλο τῶν ξένων, ἓνα διώροφο κτίριο, μὲ πρωτότυπο γιὰ τὸ χωριό σχέδιο, κληροδότημα κι αὐτὸ τοῦ εὐεργέτη Σ. Ξεινοῦ, πού στά πόδια του ἔχει σέ μιὰ θολωτὴ στοὰ τὴν κεντρικὴ βρύση τοῦ χωριοῦ, στὸ ὑπόγειο τὴ δεξαμενὴ γιὰ τὸ πότισμα τῶν κήπων καὶ στὴν ἀποθήκη τὴ μεγάλη παλιά χειροκίνητη δίτροχη πυροσβεστικὴ ἀντλία.

Ἄς ἐπισκεφθοῦμε ἀκόμη κάποια ἰδιαιτέρα σημεῖα τοῦ χωριοῦ.

Εἶναι ἓνας λιθόστρωτος λίγο ἀνηφορικὸς δρόμος, πού συνοδεύει τὴν ἀριστερὴ ὄχθη ἑνὸς μικροῦ «Ἰλισσοῦ τοῦ Γανναδιοῦ». Κάθε τόσο μικρὰ πέτρινα θολωτὰ γεφύρια ἐνώνουν τὴν αὐλόπορτα τῶν ἀπέναντι ἀρχοντικῶν μὲ τὸ δρόμο αὐτό, πού σέ λίγο μᾶς ὁδηγεῖ δίπλα στὸ δευτέρου μεγάλο πλάτανο τοῦ χωριοῦ. Ἐδῶ, σέ μιὰν εἰδυλλιακὴ θέση (ἂν καὶ μέσα στὸν οἰκοδομικὸ ὄργανισμὸ τοῦ χωριοῦ), βρίσκεται τὸ Παρθεναγωγεῖο — κληροδότημα τοῦ Σ. Ξεινοῦ. Σήμερα σ' αὐτὸ δὲν ἀπέμεινε παρά ἡ γοητεία τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του, πού τὴν τὸνίζουν τὰ πολλὰ παράθυρά του μὲ τίς

είκονικές καμπύλες από πάνω. Και ακόμη ή προσφορά του για την έξυπνη τουριστικῶν ἀναγκῶν, σὰν «Ξενοδοχεῖο τοῦ χωριοῦ» ἢ σὰν κατοικία προσκόπων ἢ ἄλλων ἐκδρομικῶν ὁμάδων. Παλαιότερα, στὶς δυὸ μεγάλες αἴθουσές του μὲ τὰ μαρμαρένια τζάκια, οἱ μαθήτριες μάθαιναν τὰ γράμματα τοῦ Δημοτικοῦ καὶ ραπτομηχανή, οἰκοκυρική κλπ.

Σὲ λίγο συναντᾶμε τὴ βρύση μὲ τὸ κρῦο νερὸ καὶ τὴν ἰδιαίτερη γεύση του, τὸ καύχημα τοῦ χωριοῦ, ποὺ κάνει τὸ καλοκαίρι νὰ γυρίζουν γιὰ χάρη της τόσο ταξιδεμένοι.

Ἀναφέρουμε ἐπίσης τὸ Φαρμακεῖο, ποὺ εἶχε κτίσει σὲ μιὰ κεντρικὴ γειτονιὰ ἕνας χωριανὸς γιατρὸς τὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς. Ἐπίσης τὸν ἀειθαλῆ γερο - Μητρούση, τὸ Ζορμπᾶ τοῦ χωριοῦ, μὲ τὸν αὐτοδίδακτο τᾶμπουρα. Ἐξ ἄλλου, ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ εἶναι συμπαθητικοί, φιλόξενοι, κοινωνικοί, φιλοσοφημένοι, κάνουν καλὴ συντροφιά γύρω ἀπὸ ἕνα μπουκάλι ἐγχώριο ρακί, εἶναι κατατοπισμένοι σὲ πολλὰ σύγχρονα καὶ μὴ ζητήματα, δὲν σοκάρονται ἀπὸ τὴ νέα γενιὰ καὶ τοὺς παραθεριστές. Πολὺ λίγοι ἐργάζονται σὲ ἀγροτικὲς ἐργασίες ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κῆπο. Συχνὰ δὲ χορεύουν καὶ διασκεδάζουν. Καὶ περιμένουν τοὺς ταξιδεμένους.

Κοντὰ στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ ὑψώνεται τὸ τεράστιο τριώροφο σπίτι μιᾶς πλυμελοῦς οἰκογενείας. Δὲν θὰ τὸ ἀναφέραμε ἰδιαίτερα, ἂν δὲν συνέβαινε σ' ἕνα ἀπρόκρυφο μέρος τοῦ στοῦν ἀ' ὄροφου νὰ διατηρῆ μιὰν ἰσώλυτη, ἰδιόκτητη, οἰκογενειακὴ ἐκκλησία, μὲ ὅλα σχεδὸν τὰ χαρακτηριστικὰ της. Παλιές εἰκόνες (ὅπως καὶ σὲ τὰ ἄλλα σπιτία), παλιὰ βιβλία, παλιὰ διάφορα σκεύη.

Πόσα θαυμάσια παλιὰ ἀντικείμενα δὲν ἔχει νὰ συναντήση κανεὶς σὲ κάθε σπίτι σήμερα. Ἰδιόρρυθμα ἐπιπλα, πρωτότυπα μαγειρικά σκεύη καὶ ἐργαλεῖα διαφόρων ἐπαγγελμάτων, παλιές τοπικὲς ἐνδυμασίες ἢ καὶ ἀναμνηστικὰ ἀπὸ τὴν τουρκοκρατία (φουστανέλλες αὐθεντικὲς, καρυοφύλλια, γιαταγάνια κλπ). βιβλία παλιῶν ἐκδόσεων καὶ συγγραφέων (Λειψίας, Βενετίας κλπ, ἀρχαῖοι Λατίνοι καὶ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς), βιβλία ἐπιστημονικὰ (ἀγροτικά, οἰκονομικά, τεχνικά, ἱστορικά, φυσικομαθηματικά κλπ). Παλιὰ χειρόγραφα, φωτογραφίες, πορτραῖτα, σερβίτσια πολῦτι-

μα, φωνογραφοὶ καὶ δισκοθήκες («Τὸ ὠραιότερο ταγκό», «Ἄν ξαναρθῆς» «Ο donna Clara», βιενέζικα βάλς καὶ παλιές ὀρχήστρες), δίσκοι ποὺ διατηροῦνται καλὰ καὶ χαρίζουν ἀκόμη τὸ ρυθμὸ καὶ τὴ μελωδία τους σὲ σημερινούς παραθεριστές, στὰ ἴδια παλιὰ σαλόνια, σὲ πλακόστρωτες αὐλές, σὲ πλατείες τὸ βράδυ, ἢ στὴν ἐξοχή.

Λίγο ἐξω ἀπὸ τὸ χωριό, πάνω σ' ἕνα ἰδιαίτερο εἶδος βράχου τῆς περιοχῆς, στέκει ἐπιβλητικὴ κι ἀγέραστη «ἡ Σπυριδῶνιος Σχολή». Σὰν τὸν Παρθενῶνα. Εἶναι ἐκπληκτικὲς οἱ ὁμοιότητες ποὺ παρατηρεῖ κανεὶς γιὰ διάφορα σημεῖα τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Γανναδιοῦ, ἀλλὰ εἶναι καὶ πραγματικὲς. Ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ χωριὸ μοιάζει συχνὰ μὲ χωριὸ τῆς Πλάκας. Ἡ διαφορὰ εἶναι ὅτι τὸ Γανναδιὸ περιορίζεται μόνο σὲς ὁμορφιές (καὶ ὄχι καὶ σὲς σύγχρονα σκληρὲς ὄψεις τῆς Πρωτεύουσας) καὶ στὴν... ἔρημιᾶ (ἀντίθετα ἀπὸ τὴν τύχη ποὺ τοῦ ἀξίζει).

Τὸ ἴδιον εἶναι κι αὐτὸ κληροδοτήμα τοῦ μεγάλου χωριανοῦ εὐεργέτη Σ. Ξεινοῦ (ποὺ πέθανε στὸ Βουκουρέστι τὸ 1864). Ἐνα ὀγκῶδες διώροφο παραλληλεπίπεδο κτίριο, μὲ σοβαρὴ καὶ γλυκειὰ ὄψη. Ἦταν μέχρι τὸ 1940 Σχολαρχεῖο καὶ Δημοτικὸ. Μὲ ἱκανοὺς δασκάλους, μὲ φήμη στὴν ἐπαρχία, μὲ ἄρτια ἐποπτικὰ μέσα διδασκαλίας (εἶχε κινηματογράφο, ραδιόφωνο, βροχόμετρο, σκηνὴ θεάτρου, πλούσια βιβλιοθήκη κλπ.). Παραμένει ἀκόμα σταθερὸ καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ στὴν αὐλὴ μὲ τὶς ἀκακίες καὶ τοὺς χώρους γυμναστικῆς, παίζουν πάντα παιδιὰ καὶ νέοι.

Καὶ ἔπειτα εἶναι ὁ λόφος τῆς «Τζιαντόρας».

Ἡ Τζιαντόρα εἶναι ὁ Λυκαβηττός τοῦ Γανναδιοῦ, πιὸ κατάλληλη ὁμως γιὰ περίπατο. Ὁ δρόμος στὴ ράχη της ἔχει δέντροστοιχίες ἀπὸ ἀκακίες καὶ πεῦκα. Στὴν κορυφὴ ἦταν μέχρι τὸν τελευταῖο πόλεμο ἕνα ἐξάπλευρο περίστηλο κομψὸ περίπτερο ποὺ ἔδωσε τὸ ὄνομά του στὸ λόφο.

Ἀπὸ κεῖ ἔχει κανεὶς μιὰ γενικὴ πανοραματικὴ ἀποψη τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς περιοχῆς σ' ὅλον τὸν εὐρὺ ὀρίζοντά της.

Στὰ πόδια τῆς Τζιαντόρας, μετὰ τὴν ἀπόκρημνη πλευρὰ της (ὅπου λέγεται ὅτι ἴσως ὑπάρχει πετρέλαιο), σέρνεται ἡσυχο καὶ πολὺστροφο, σὰν φίδι, τὸ

ποταμι μέσα στην πλατειά κοιλάδα, ενώ τα νερά του λαμπυρίζουν στην ανταύγεια του ήλιου και της σελήνης και η κοίτη του χάνεται μέχρι την περιοχή όπου το Λεσκοβίκι. Έκεί κοντά όρθώνεται άγριος και ψυχρός ο πέτρινος όγκος της Νεμέρτζικας. Από την Τζιαντόρα ή κορυφή της Νεμέρτζικας δίνει το δειλινό μια καταπληκτική εικόνα: Σ' ένα σημείο της σχηματίζεται το τεράστιο σκηνώμα μιας «Κοιμωμένης». Εκπληκτικός καλλιτέχνης του ή φύση. Φαντάζουν μαλλιά χυτά, ένα λεπτό πρόσωπο κόρης που κοιμάται, με στραυρωμένα χέρια — σαν άγαλμα νεκρής — και το πολύπτυχο σεντόνι πάνω της.

Στόν όρίζοντα γύρω θαυμάζει επίσης κανείς τις περήφανες κορυφές του Γράμμου, του Κάμινικ, της Γύφτισσας, του Σμόλικα και του Κλέφτη. Η τελευταία πολεμική ιστορία της Ελλάδος έχει έδω κυρίως τα μνημεία και τις σελίδες δόξας της. Μάχες με τους Ιταλούς, Γερμανούς, αντάρτες. Ιστορικές τοποθεσίες και γεγονότα, για τα όποια πολλά μπορεί να άκούση κανείς από τους ίδιους τους χωριανούς.

Μέσα σ' αυτόν τον πλατύ όρίζοντα και τη φυσική άτμόσφαιρα, που κανείς ανθρώπινος θόρυβος δεν την ταραίζει, αίσθάνεται ώστόσο κανείς να ζή στο κέντρο ενός ιδιαίτερου κόσμου, που την παρουσία του τη δίνουν όκτώ άλλα χωριά κατάσπαρτα γύρω σε διάφορες καίριες τοποθεσίες. Δίπλα από το ποτάμι περνά ο κεντρικός αυτοκινητόδρομος, που οδηγεί σε όλα αυτά τα επίσης γραφικά χωριουδάκια της έπαρχίας Κονίτσης, και σε άλλα που από την Τζιαντόρα δεν φαίνονται. Πιο κοντά είναι η Μόλιστα, σε απόσταση 10 λεπτών της ώρας πεζή από το Γανναδιό, με Ταχυδρομείο και Σταθμό Χωροφυλακής. Και σε λίγο, σε ίση απόσταση από τη Μόλιστα το Χωριό Μοναστήρι, γνωστό για την παλιά Μονή (12ος αιών) που υπάρχει σ' αυτό και για τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας σ' αυτήν, που η όμοιότητά της με την εικόνα της Παναγίας της Τήνου έχει προκαλέσει συζητήσεις. Παλαιότερα τα τρία αυτά χωριά ήταν γνωστά με το κοινό όνομα Μόλιστα.

Η έξαιρετική θέα που μπορεί να έχη κανείς από την κορυφή της Τζιαντόρας άποκαλίπτει και μερικές άλλες όμορφες χύτης της περιοχής. Στις κορυφές των λόφων και σε ρεματιές με πλατάνια και Ιτιές

διακρίνονται άλλεπάλληλα μικρά έκκλησάκια. (Οι τρεις συνοικίες άριθμούν 27 έξωκλήσια). Πιο ύποβλητικό είναι το έκκλησάκι του "Αη Λιά στην κορυφή του άλλου μαγευτικού λόφου του Γανναδιού με την πυκνή βλάστηση κοντά στους πρόποδες του και κοντά στο χωριό υπάρχει μια μικρή φυσική λιμνούλα. Και από κει και πάνω αρχίζουν οι άτέλειωτες κορυφές ύψωμάτων, κατάφυτες και δασοσκεπαστες, πρώτα χαμηλότερες και σιγά σιγά ψηλότερες, μέχρι που φθάνουν την κορυφή του Σμόλικα.

Καλοκαιρινό βραδυό στο Γανναδιό. Οι λίγοι που εργάζονται στα κτήματά τους γυρίζουν καβάλλα σε γαϊδουράκια. Οι φωτοσκιάσεις από τις τελευταίες άκτίνες του ήλιου δίνουν την έντυπωση από τους άπέναντι λόφους ότι στο χωριό τα σπίτια με τα «έκφραστικά» παράθυρά τους συζητούν μεταξύ τους ή ότι άποχαιρετούν εύτυχισμένα τον έρυθρωπό δίσκο του ήλιου πέρα στα παλιά «Άκροκεραύνια Όρη».

Στα πεζούλια βγήκαν οι γερόντισσες σε κάθε γειτονιά και συζητούν για τα παιδιά, για τους ταξιδεμένους, για τους έπισκέπτες τους, για τα παλιά... Η κίνηση στους δρόμους μεγαλώνει. Οι άντρες συγκεντρώνονται στην αύλή του μαγαζιού και συζητούν. Ντόπιοι και έπισκέπτες. Άλλοι κάνουν τη βραδυνή συντροφιά τους στην αύλή κανενός φίλου. Και άλλοι προτιμούν το πράσινο κάτω από τις λευκές και το φεγγάρι, λίγο έξω από το χωριό μαζί με μεζέ και ρακι Μολιστινό.

Ο παλιός πλατύς λιθόστρωτος δρόμος που ξεκινά από το Καμπαναριό και οδηγεί στη Σχολή ή στην Τζιαντόρα γεμίζει τώρα από συντροφίες νέων. (Η και από λιγώτερο νέες γυναίκες με τα παιδάκια τους, που πηγαίνουν για την κοντινή πλαγιά με τις μηλιές). Οι νέοι μετά το διάβασμα της ήμέρας ή το κολύμπι στο ποτάμι και το ψάρεμα ή τη μπάλλα, το δειλινό έχουν να περπατήσουν στο μονοπάτι της κοφυφογραμμής, να ψήσουν καλαμπόκια, να τραγουδήσουν με κιθάρες, να χορέψουν, να παίξουν.

Η ζωή στο Γανναδιό, ιδιαίτερα κατά τα προπολεμικά χρόνια, ήταν όργανωμένη κατά έναν τρόπο άρτιο, έπιτυχή και

θαυμαστό. Τὰ χρόνια ἐκεῖνα ἡ διαμονὴ σὲ χωριό ἦταν δικαιολογημένη, συνηθισμένη ἢ ἀναγκαία. Ὡστόσο ἡ φιλοπρόοδη διάθεση καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση ἀπὸ τοὺς ταξιδεμένους προωθοῦσαν πρὸς τὸ καλύτερο κάθε θέμα τῆς ἀτομικῆς ἢ κοινωνικῆς ζωῆς στὸ χωριό. Ἀντιλήψεις ἔθιμα, ἐκδηλώσεις, ἀρχές, σχέσεις καὶ στόχοι, ὅλα εὐγενικὰ καὶ πολιτισμένα Ἕνας εἰδικὸς πολιτισμὸς τοῦ χωριοῦ (πού σὲ πολλὰ θυμίζει τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικό). Εὐπρόσωπη κατοικία, ὀργανωμένη κοινωνικὴ ζωὴ, συχνὴ ἢ τήρηση κανόνων κοσμικῆς ζωῆς, τακτικὲς γενικὲς κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις, καὶ κάποιες ὠρες γεωργικῆς ζωῆς σὲ εὐπρεπισμένα κτήματα καὶ ἀμπέλια κατὰ ἓνα εἰδυλλιακὸ τρόπο. Μία ζωὴ τόσο νοσταλγικὴ γιὰ τοὺς ταξιδεμένους τοῦ χωριοῦ, παλαιότερα ἀλλὰ καὶ τώρα, ἔστω κι ἂν οἱ μόνιμοι κάτοικοι εἶναι τώρα λιγώτεροι, γιὰτὶ εὐτυχῶς οἱ βασικὲς ἀρχές τοῦ παλιοῦ τρόπου ζωῆς δὲν ἔχουν ἀλλάξει.

Ἔτσι κάθε καλοκαίρι (ἀλλὰ καὶ τὰ Χριστούγεννα) ἔρχονται γιὰ τὶς διακοπὲς τοὺς ἐδῶ χωριανοὶ ἐγκατεστημένοι σὲ ἄλλα μέρη, ἄλλοι πού πληροφορήθηκαν τὰ σχετικὰ γι' αὐτὸ τὸ χωριό, νοικιάζοντας σπίτια του, καὶ τέλος τυχαῖοι μελετητὲς τῶν ἐνδιαφερόντων τῆς περιοχῆς (ὅπως π.χ. πέρυσι ὁμάδα 8 τελειοφοίτων τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς Θεσ/νίκης, ἄλλοι φοιτητὲς τῆς Δασολογικῆς Σχολῆς κλπ. Ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν τέχνη, μὲ τὸν πολιτισμὸ καὶ μὲ τὶς προσφορὲς τῆς φύσης ἔχουν ἐδῶ ἀφθονὰ ἐνδιαφέροντα. Καὶ ἐπίσης εὐκαιρίες γιὰ μελέτες πολιτιστικὲς, ἀρχαιολογικὲς, ἀρχιτεκτονικὲς, λαογραφικὲς, ἠθογραφικὲς κλπ.

Εἶναι μιὰ κρυφὴ «ἀνακάλυψη» τὸ Γανναδιό. Ὑπάρχει ἡ ἡσυχία, ἡ καθαρὴ-τητα, ἡ ἀπλότητα, μαζί μὲ τὴ φαντασμαγορία τῆς φύσης καὶ τοῦ χωριοῦ, πού παραμένει ἀνεπηρέαστο ἀπὸ τὶς κακογούστες ἐπιδράσεις, τὶς συνηθισμένες σὲ σύγχρονους τουριστικοὺς τόπους. Ἀκόμη καὶ τὰ αὐτοκίνητα δὲν ἔγιναν δεκτὰ στὸ χωριό! (Ὁ αὐτοκίνητόδρομος ἀπὸ τὴν Κόνιτσα ἔρχεται μέχρι τὴν κοντινὴ Μόλιστα). Καὶ οὔτε κόσμος ἀπίθανος καὶ «ἐνοχλητικὸς» ἔκαμε ἀκόμη τὴν ἐμφάνισή του.

Καὶ εἶναι ἡ πρώτη φορὰ τώρα πού ἔρχονται σὲ εὐρύτερη δημοσιότητα πληροφοροφίες γιὰ τὸ Γανναδιό. Ὁ κρατικὸς τουρισμὸς δὲν εἶναι αὐτὸς πού συντομαθὰ πάρη πρωτοβουλίες γιὰ τὸ ἀγνωστο αὐτὸ χωριό. Κι αὐτό, χωρὶς τὶς κατάλληλες οἰκονομικὲς δυνάμεις, ἀβοήθητο στις ἀλλοιώσεις τοῦ χρόνου, παραμένει κι αὐτὰ τὰ χρόνια μὲ τὸ καμάρι γιὰ τὴν ὀμορφιά του ἢ μὲ τὶς ἀμφιβολίες γιὰ τὸ μέλλον του. Σκυθρωπάζει μὲ τὴν τραγικὴ εἰρωνεία τῆς τύχης του... Ἀλλὰ περιμένει καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρη πάντα τὶς ἀπολαυστικὲς ἰδιαιτέρως προσφορὲς του καὶ τὶς ἄρτιες ἐξυπηρητήσεις του. Ὑπάρχουν πάντα ἐκεῖνοι πού θὰ τρέξουν νὰ τὸ ζητήσουν κ' ἐκεῖνοι πού σὲ λίγα χρόνια θὰ τὸ χρειασθοῦν.

Στὴν καρδιά τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης ὑπάρχει τὸ Γανναδιό. Δὲν ἔτυχε νὰ βρισκεται οὔτε στὶς Κικλάδες, οὔτε στὸ Πήλιο. Συμβαίνει ὅμως νὰ ἔχη μιὰν ἰδιαίτερη γραφικότητα καὶ μιὰ διάχυτη καὶ ὑποβλητικὴ γοητεία. Τὸ σκιαγραφήσαμε παραπάνω λιτὰ ἀλλὰ πιστὰ. Τὸ Γανναδιό δὲν ξέρει ἂν ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού δὲν τὸ ἀγαποῦν.

Γ) ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Του ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Κόνιτσα», τεύχη Δεκεμβρίου 1966 και Ιανουαρίου 1967, με τίτλο «Τό χωριό Μοναστήρι».

Στην κεντρική περιοχή της επαρχίας υπάρχει το χωριό Μοναστήρι. Κοντά στη σημερινή Μόλισσα (Μεσαριά) και στο Γανναδιό. Ο αυτοκινητόδρομος του είναι η προέκταση εκείνου που ξεκινά από το Καπηλιό (τοπωνυμία που θα ήταν σκόπιμο να ώριζε επίσημα και τη διασταύρωση Πυρσογιάννης — Αγ. Παρασκευής αντικαθιστώντας τη σημερινή άνοδο Μπέλευ) και οδηγεί στη Μόλισσα. Κατασκευάσθηκε κατά το 1957 με χρήματα της Κοινότητας που εξασφάλιζε τότε από την εκμετάλλευση του μεγάλου δάσους της.

Επίσης υπάρχει ένας άλλος πύκτωνος και καλά διατηρημένος δρόμος φορτηγών ζώων, έργο των κατοίκων του χωριού, που στην εργασία είναι πολύ βλανοί και ανθεκτικοί.

Στο χωριό μέσα οι δρόμοι είναι λιθόστρωτοι και τα σπίτια λιθόκτιστα, πάντα ευρύρεφα και πολλά αρκετά άνετα και έμορφα. Είναι από τα πιο καθαρά και ευπρόσωπα χωριά της επαρχίας Κονίτισης.

Έχοντας την ευκαιρία να το επισκεπτομαι τουλάχιστον μια φορά το χρόνο ως τώρα γνώρισα ή έμαθα τα εξής γι' αυτό:

Από το χωριό Μοναστήρι καταγόταν ο γιατρός Β. Τζαλόπουλος που εξέδωσε το 1914 το «Ήπειρωτ. Ημερολόγιο ή Νέα Ελλάδα», με πλούσιο και καίρια ενδιαφέρον για την εποχή του περιεχόμενο και με επιμελημένη εμφάνιση. Είχε σπουδάσει στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Βιέννης. Έζησε και στη Ρουμανία και Κωνσταντινούπολη, όπου του ανέτεθη η διεύθυνση του εκεί Έρυθρου Σταυρού και όπου νυμφεύθηκε τη Μαρία Σκυλίτση, κόρη νομικού συμβούλου του Σουλτάνου.

Ως επιστημονικά κείμενά του μου ανέφερόταν το διδύλο του «περί της υγιεινής διατροφής του ανθρώπου» και ο λόγος του στο Ιατρικό συνέδριο του 1948.

Για το Μοναστήρι και γενικά για τη Μόλισσα ο Β. Τζαλόπουλος έγινε με το ημερολόγιό του ο ιστορικός τους. Περιέγραψε δε κυρίως την απελευθέρωσή τους από τους Τούρκους στις 9 Φεβρουαρίου 1913 έπειτα από ιστορική, όπως λέει, μάχη, που απασχόλησε και τους «Γάιους» του Λαυδίου και για την οποία ο ίδιος σαν φοιτητής συνέταξε τα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα που απέστειλαν οι εν Άθηναις αντιπρόσωποι Μολίτισης στο Βασίλειο, το Διάδοχο και τον Πρωθυπουργό Βενιζέλο, ενώ και στον έλευθερωτή λοχαγό Παπαχριστολάου έδώρησαν τιμητικό σπαθί με χρυσή λαβή.

Από το χωριό αυτό κατάγεται ο έφο πλάστης Φρούζος Παπαχριστιδής. Ο ίδιος γεννήθηκε στην Έλευθερούπολη της Α. Μακεδονίας, όπου ήταν εγκατεστημένος ο πατέρας του (γόνος οικογενείας από την οποία προήλθαν 7 ιερείς, μοναχοί και μοναχές στο Μοναστήρι) ως καπνέμπορος και επί αρκετά χρόνια ως δήμαρχος.

Ο Φ. Παπαχριστιδής έσπούδασε στην Ελλάδα και Γερμανία και σήμερα είναι ο κύριος μέτοχος Ανων. Ναυτικής Έταιρείας στην Πειραιά. Στην Καβάλα, προικισμένο κάθε χρόνο άπορη κορίτσια και πολλές φορές προσέφερε στο βασιλέα Παύλο σεύαστά χρηματικά ποσά για ωλιανθρωπικούς σκοπούς. Επίσης στο Μοναστήρι έχουν κατασκευασθή με δωρεές του ή κεντρική θρύση του χωριού (20.000 δρχ.) και το ύδραγωγείο της Μονής (16.000) δρχ. και έχει τοποθετηθή στη Μονή μια μεγάλη καμπάνα.

Στις δωρεές αυτές επίδρασε και η αλληλογοαφία μ' αυτόν του ιερέως του

χωριού Β. Βέργου, πού τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει ἐπιτελέσει διάφορα ὁμορφὰ ἔργα. Εἶναι παραδεκτὸς στὴν ἐπαρχία σὰν ὁ πιὸ τελετουργικὸς ἱερέας. Ἀλλὰ εἶναι ἀκόμη ὁ παπα Βέργος καὶ πολὺ καλὸς κτίστης ἢ τεχνίτης σὲ οἰκοδομικὰ ἔργα. Χάρη σ' αὐτὲς τὲς ἱκανότητές του διατηρήθηκε καὶ εὐπρεπίστηκε κατὰ ἀνέλπι-

στο τρόπο ἢ Μονὴ Εἰσοδίων, ἔτσι πού νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ προσφέρῃ πλήρη ἀνεση καὶ ἐξυπηρέτηση σὲ προσκυνητὲς καὶ ἐπισκέπτες. Ἐπίσης δίπλα στὴν κεντρικὴ αὐτοκινητόδρομο διατηρεῖ ἕνα ζηλευτὸ περικυλισμένο καὶ εὐφορο κτῆμα μαζί μὲ μιὰ ἐξυπηρετικὴ ἀγροικία, ἐνῶ ἡ κατοικία του στὸ χωριὸ εἶναι τόσο φροντισμένη, ὥστε μοιάζει μὲ σύγχρονο μεσοαστικὸ σπίτι πόλης στὸ χωριό.

Κάποιος Γιωργομπλῆς (;) Βέργος ἦταν, λέει, ἐπιστάτης στὸ κάστρο τοῦ Ἀλῆ -- Πασᾶ. Καὶ ἦταν ὡς φαίνεται «τύπος». Γιατί ἔθαλε, λέει, μιὰ μέρα στὸ χημὰ μὲ ἄλλους ἀξιωματικούς τοῦ κάστρου ὅτι τολμάει νὰ παραιμῆνῃ καθιστὸς καὶ νὰ μὴν σηκωθῆ ὅταν θὰ περάσῃ ὁ Ἀλῆς. Τῶπε καὶ τῶκαμε. Καὶ ὁ Ἀλῆς πού τὸν γνῶριζε:

—Γιὰ πόσο τῶχεις ὠρὲ Γιωργομπλῆ;

—Γιὰ ἕνα κριάρι.

—Ἄ! Θὰ φάω καὶ ἐγὼ!

(Μεταφέρω τὴν συζητήσια ὅπως λέγεται).

Ἐπειτὰ στὸ ἐκτιθέμενο θέμα ἔχουν τὴ θέση τους πληροφορίες γιὰ τὴ Μονὴ Εἰσοδίων. Τὸ παλαιὸ κτιριακὸ συγκρότημά της δίπλα ἀπὸ τὸν σημερινὸ αὐλόγυρο κεῖται σήμερὰ σὲ ἐρείπια σκεπασμένα στὸ μεγαλύτερο μέρος τους μὲ χῶμα καὶ θάμνους, ἔπειτα ἀπὸ τὲς καταστροφικὰς κατολισθήσεις πού ἔγιναν στὴν τοποσία. Μὲ ὀλιγόστιγμες παρατηρήσεις δὲν ἦταν εὐκολο νὰ διαπιστώσω τί ἀκριβῶς πιθανὸν νὰ σώζεται κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ σὲ τί ὕψος τῶν οἰκοδομιῶν θὰ εἴστανταν μερικὲς διακρινόμενες στοῖες. Πάντως στὸ σημεῖο ὅπου ὁ παπα Βέργος πέ-

ρασε τὸν ἀγωγὸ τοῦ ὑδραγωγείου τῶν σημερινῶν κελιῶν τῆς Μονῆς ἐρήκαμε ἀμμοκονιάματα μὲ χρωματισμοὺς (ὅπως δὴποτε τοιχογραφίες). Ἄν ἀπὸ κάπου ὑπῆρχε ἀρχαιολογικὸ ἐνδιαφέρον τὸ εὐφάνες περίγραμμα ἐκκλησίας στὸ σημεῖο αὐτὸ ἔπρεπε νὰ ἐρευνηθῆ. Σὲ ἕνα παλαιὸ ἀρκετὰ μεγάλο καὶ ἀρκετὰ πλούσιο Μοναστήρι θὰ ὑπῆρχαν ἀξιόλογα πράγματα.

Καὶ ἡ σημερινὴ Μονὴ παρουσιάζει ὠρισμένα ἐνδιαφέροντα. Ἀναφέρω τὰ ἐξῆς:

1. Ἡ φημιζομένη ὡς θαυματουργῆς εἰκόνα τῆς Παναγίας. Εἶναι περίπου 30X20 ἑκατ. καὶ καλύπτεται στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐπιφανείας της μὲ χρυσὰ ἐπιθέματα, περιπλεύρως δὲ φέρει τὴν ἐπιγραφή: «Δέσις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Νικηφόρου Ἱερομονάχου καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. Ἔτος 1783». Μοῦ εἶπαν ὅτι ὑπάρχουν συγκεκριμένα παραδείγματα ἀνιάτων ἀρρώστων πού γιαιτρεύτηκαν, καθὼς καὶ πολλῶν ψυχασθενῶν. Ἡ προσέλευση δὲ ὁμάδων προσκυνητῶν εἶναι συχνὴ ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ χωριὰ τῆς ἐπαρχίας καὶ ἀπὸ τὴν Κόνιτσα. Τὸ περίστηλο εἰκονοστάσι φέρνει τὸ θάρος ἀμέτρητων ἐλπίδων καὶ θαυμάτων σὲ μορφὴ ποικίλων μικρῶν ἀνθομάτων. Ὅλη ἡ Μόλιστα προσέρχεται ἐδῶ στὲς 21 Νοεμβρίου ἢ καὶ σὲ περιπτώσεις λιτανείας.

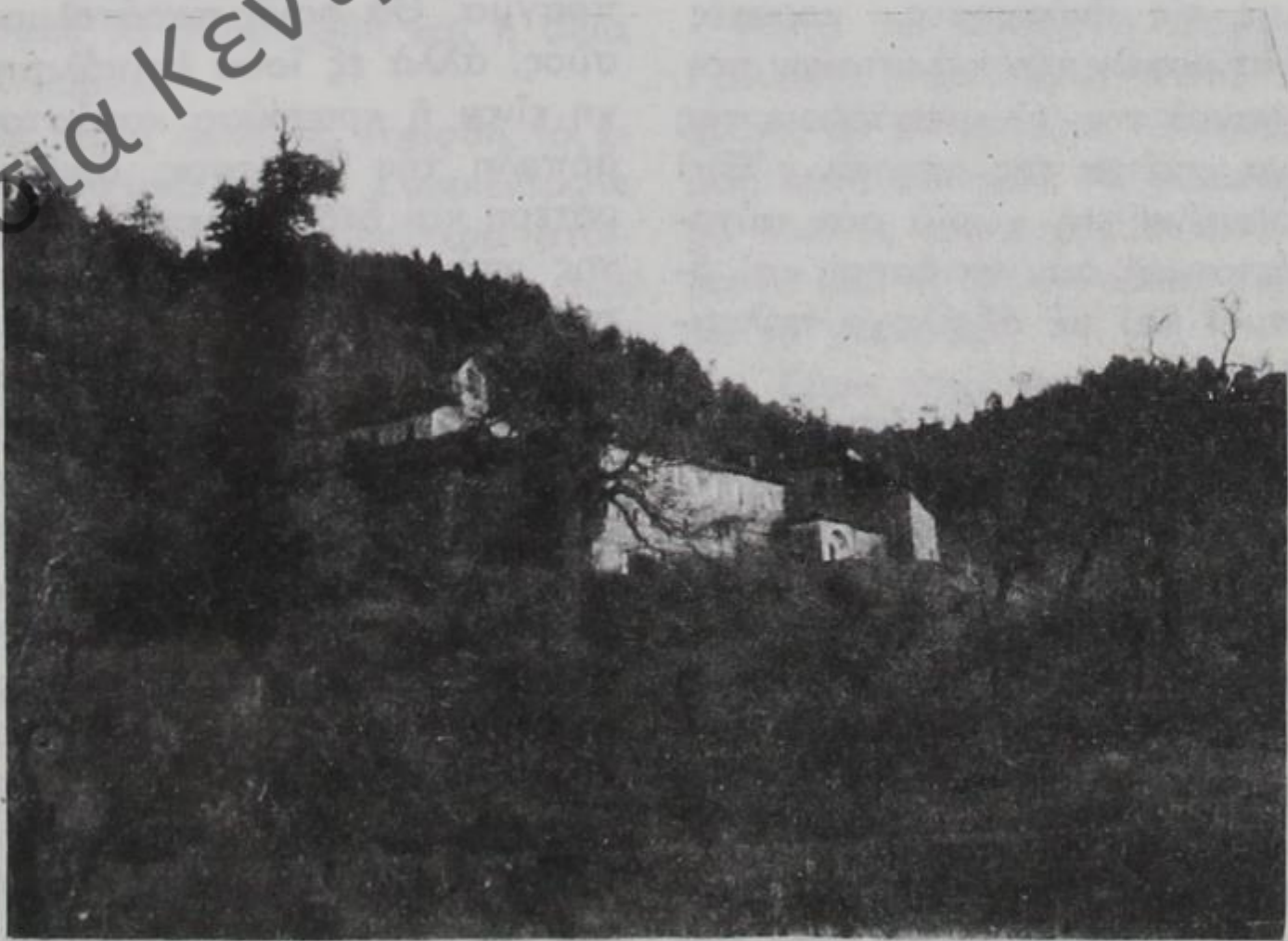
2. Τὰ κελιά — καταλύματα τῆς Μονῆς. Εἶναι ἕνα μεγάλο καὶ ψηλὸ δωμάριο κτίριο πού προσομοιάζει ἀκριβῶς στὸ ρυθμὸ τῶν μοναστηριῶν. Σήμερὰ εἶναι καταικιστικὰ ὁ κελιά μὲ ἐπίπλωσι καὶ στρωσίδια πού φτιάχνουν ἕνα σύνολο ἀνετο, οἰκειο, ἐξυπηρετικὸ, ὑγιεινὸ καὶ ὁμορφοῦ ἱεροποιεῖται γιὰ προσκυνητὲς καὶ ἐπισκέπτες. Ἐμπνευση, φροντίδα, ἔργο καὶ συντήρηση τοῦ Παπα Βέργου. Κάτι σὰν ξενοδοχεῖο τοῦ χωριοῦ, ἢ σὰν τοπικὸ μουσεῖο. Ὑπάρχει ἐπίσης τὸ δωμάτιο ὑποδοχῆς — γραφεῖο, καὶ, μερικὰ παλαιὰ ἀντικείμενα (σαντούκια σκαλιστά, πιθάρια, ἀπὸ τοιχέντο στὴν αὐλὴ ἀλλάζουν τὸ χρῶμα πολυθρόνες κλπ.). Μόνο μερικὲς πλάκες μὲ τῆς Μονῆς, ὅπως καὶ στὴν ἐκκλησίαν μερικὲς καλλιτεχνικὲς σύγχρονες «ἀντιγραφίες». Ἄς σημειωθῆ δὲ ὅτι δυστυχῶς ὁ

για τή διαμονή. Η κίνηση θα μπορούσε να τονωθεί.

Επίσης τα δεδομένα τής Μονής και τής Μολίστας δίνουν τήν εύκαιρία να επισημανθῆ μία ασυγχρόνιστη νοοτροπία στήν ἐπαρχία. "Όλα τὰ Γυμνάσια, σχολεία, σχολές, οἰκοτροφεία κλπ. ἐπιβάλλεται νά διοργανωθῶν ἐκδρομές γιά τοὺς μαθητές. Ἐξ ἄλλου τὰ τελευταῖα χρόνια σέ ὅλες τίς πόλεις καί κωμοπόλεις τής Ἑλλάδος συχνά κάμουν ἐκδρομές διάφορες ομάδες «συναδέλφων» κλπ. Στήν Κόνιτσα, τέτοιες ἐκδρομές εἶναι μᾶλλον σπάνιες, ἔχουν δέ πάντοτε τόπους κατευθύνσεως τίς πέραν τοῦ Βοιδομαῆτη περιοχές. Ἀντίθετα, ἄλλοῦ συνηθίζεται οἱ ἐκδρομές νά ὀδηγοῦν σέ πρωτότυπους τόπους καί ὄχι ἀγροτικούς, γραφικούς καί μέ ιστορικά ἐνδιαφέροντα. Μέ τήν ἐγκατάλειψη ὀρισμένων πρόκαταλείψεων οἱ ἐκδρομεῖς τής Κόνιτσας θά μπορούσαν νά δοκιμάσουν ποικίλες ἐπιπονήσεις κι' αὐτοὶ κατευθύνοντας τίς ἐκδρομές τους πρὸς ὀρισμένα ἐνδιαφέροντα χωρὶά τής ἐπαρχίας

νέος γὰρ δὲν ἔχει βυζαντινὴ μεγαλοπρέπεια καὶ πολυτέλεια. Ἀναγεννᾷ ὁμῶς τὴν εὐσέβεια ἀπὸ τὴν περίφημη εἰκόνα του, τὸ παμπάλαιο τέμπλο του καὶ τίς παλαιές — ὑποβλητικὲς εἰκόνες του, τίς ἀρκετὲς λειψανοθήκες κλπ.

3. Ἐχοντας ὑπ' ὄψη κανεὶς τὰ παραπάνω, καθὼς καὶ μερικὰ ἄλλα στοιχεία, θά μπορούσε νά ἀναρωτηθῆ ἢ καὶ νά προτείνῃ: Γιατί νά μένουν ἄγνωστα τὰ στοιχεία αὐτὰ στὸν κόσμον ἐκείνον τής ἐπαρχίας (τουλάχιστον) ποὺ τὸν ἐνδιαφέρουν; Ὑπάρχει μὲγάλο μέρος τοῦ λαοῦ ποὺ θέλει νά συνδεσθῆ κάποτε τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημὴν μέ κάποιον ἁγιῶν καὶ περιήγορο χῶρον. Καὶ σέ ὅλες σχεδὸν τίς ἐποχὰς καὶ περιοχὰς ὑπῆρχαν καὶ ὑπάρχουν τόποι πρὸς τοὺς ὁποῖους κατευθύνονται, γιά προσκύνημα ἢ μέ τὸ φτερούγισμα στὸ χῶρον τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς σκέψης μὲς παράκλησης καὶ μιᾶς ἐλπίδας, ὁἰάφοροι ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ ἄλλα γύρω μέρη. Στὴ Μονὴ Μολίστας τὸ προσκύνημα αὐτὸ ἔχει καὶ τὸ «ἀντικείμενό του» καὶ τίς ἐξυπηρετήσεις ἐκ μέρους τῆς

Ἡ Μονὴ Μολίστας (1963)

Δ) ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΧΩΡΙΑ

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Φεβρουαρίου 1968, μέ τίτλο: «Ἡ ἰδιαίτερη ἀξία ὠρισμένων χωριῶν τῆς ἐπαρχίας μας».

Αὐτά τὰ χρόνια τελειώνει γιά τήν ἐπαρχία αὐτήν μιὰ ἐποχή καί σέ λίγα χρόνια ἀρχίζει μιὰ ἄλλη. Ἡ ἐπαρχία Κονίτσης, σάν ξεχωριστή μονάδα μέ ἓνα σύνολο χωριῶν, θά ἐπηρεασθῆ πιθανῶς στό ἐσωτερικό της ἀπό κοινές ἐξελικτικές αἰτίες. Ρόλο θά παίξουν : Τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα σ' αὐτήν. Ἡ κρατική πολιτική καί ἡ γειτνίασή της μέ τήν Ἀλβανία, πού ἐπί πλέονεῖναι καί ἡ μόνη περιοχή στήν Εὐρώπη (ἢ καί στόν κόσμο) ὅπου ἡ ἐκρηγνυόμενη καί μυθιστορηματικῆς νοοτροπίας Κίνα ἔχει βολικό της πόστο. Τέλος, ἀπό τόν κόσμο τῆς ἐπαρχίας ἐξαρτᾶται ἡ ὁρθή ἐκτίμηση καί χρησιμοποίηση τῶν στοιχείων της.

Σύμφωνα μέ μιὰ σύγχρονη θεώρηση γεωγραφικῶν περιοχῶν, ἰδιαίτερη ἢ χαρακτηριστική ἀξία στήν ἐπαρχία Κονίτσης ἔχουν τὰ ἐξῆς στοιχεῖα της: Οἱ θαυμάσιες χαράδρες της, τὸ μεγάλο γεφύρι της, μερικά βυζαντινά κατάλοιπα, τὰ πολλά δάση καί ποτάμια της, τὰ ψηλά βουνά της μέ τίς ἰδιόσχημες κορυφές τους. τὰ πεδία μαχῶν τῶν τελευταίων πολέμων, τὰ ὑφαντά της, οἱ «μαστόροι» της καί τὰ λίθινα σπήτια της γενικά. Ἐπί πλέον δέ ὠρισμένα της χωριά σάν αὐτοτελῆ πράγματα καί σάν στιβαροὶ καί ὁμορφοὶ οἰκισμοὶ καί μέ ἀξιόλογο πολιτιστικό πᾶρελθόν.

Ἀλλά τὰ τελευταῖα αὐτά πράγματα δέν ὑπολογίζονται ἰδιαίτερα, ὡς τώρα, ἀπό τήν κοινή γνώμη τῆς ἐπαρχίας (τήν καλλιεργημένη ἢ τήν γενική) μεταξύ τῶν ἀξιολόγων στοιχείων της.

Ἐν τούτοις, ἡ διάκριση αὐτή μεταξύ τῶν 40 περίπου χωριῶν τῆς ἐπαρχίας εἶναι καί πραγματική καί σκόπιμη. Γιά νά ἐπισημανθῆ δέ, δέν χρειάζεται νά γίνη μόνο ἀπό οὐδετέρους παρατηρητές, γιατί ἡ διάκριση αὐτή δέν μειώνει τήν ἀξία τῶν ἄλλων χωριῶν, ἀφοῦ πολλά ἀπό αὐτά, κατὰ τὰ χρόνια αὐτά, ὑπερέχουν τῶν χω-

ριῶν τῆς προηγουμένης κατηγορίας ὡς πρὸς τήν ἀκμή, τοὺς οικονομικοὺς πόρους κλπ.

Εἶναι λοιπὸν καιρὸς νά ἐπισημανθῆ ἡ ἀξία ὠρισμένων χωριῶν καί νά πάρουν αὐτά τήν ἰδιαίτερη θέση πού τοὺς ἀνήκει. Ποιὰ εἶναι τὰ χωριά αὐτά, προσωπικά δέν γνωρίζομε ἀκριβῶς. Ἐκλέγομε ὁμῶς τήν Καστάνιανη, τὴ Μόλιστα, τὴ Βούρμπιανη, τὸ Ἀσημοχώρι καί τὸ Παλιοσιέλι. Ἄλλοι δυνατὸν νά μποροῦν νά κάμουν καλτύτερη καί δικαιότερη ἐκλογή. Πάντως, τὸ θέμα θά μπορούσε νά ἐνδιαφέρῃ ὄχι μόνο τοὺς καταγομένους ἀπὸ τὰ χωριά τῆς ἐπαρχίας, ἀλλὰ καί τοὺς καταγομένους ἀπὸ τὴν Κόνιτσα, οἱ ὅποιοι, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὴν κεντρικὴ θέση της, παραβλέπουν κατάφωρα τὴ σημασία πού ἔχει ἡ ἐπαρχία σάν σύνολο γιά ὅλους. Ὡστόσο, εἶναι ἀληθές ὅτι στό σύνολο τῆς ἐπαρχίας ἡ Κόνιτσα οὔτε ἔχει πλουσιώτερη σέ ποιότητα προσωπικότητα, οὔτε εἶναι γιά τοὺς τρίτους τὸ ἀξιολογώτερο πρᾶγμα. Θά φανῆ παράτολμος ὁ ἰσχυρισμός, ἀλλὰ ἐξ ἴσου ἐπιπόλαιη καί ἄστοχη εἶναι ἡ κρατοῦσα κατάσταση. Ἡ κωμόπολη τῆς Κόνιτσας, ἀριθμητικὰ ἰσχυρότερη καί δεσπόζουσα ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της στήν ἐπαρχία, ἔχει δώσει τὴν ἐντύπωση στήν περιοχή ὅτι ἐπαρχία Κονίτσης εἶναι ἡ Κόνιτσα. Ἀλλὰ αὐτὸ γιά τοὺς εὐθυκρινεῖς καί λογικευμένους δέν εἶναι σωστό, ὅπως δέν εἶναι σωστὸ ὅτι ἡ «Ἑλλάδα εἶναι μόνον ἡ Ἀθήνα». Καί ὅπως ὁ τελευταῖος ἰσχυρισμὸς ἀποδείχθηκε ἐπιβλαβής, τὸ ἴδιο συμβαίνει καί στήν περιοχή Κονίτσης. Λοιπὸν, ἄς λείψουν οἱ ἄκριτες, τοπικιστικές, ζηλότυπες καί προκατειλημμένες θέσεις. Γιατὶ ἐκτὸς πού δημιούργησαν ἐσφαλμένες ἀντιλήψεις στήν ἐπαρχία, ἀδικεῖται αὐτὴ καί στό ἐνδιαφέρον τῶν τρίτων, πού ἔτσι σταματᾶ μέχρι τὸ κέντρο τῆς Κόνιτσας. Ἀλλὰ ὡς πρὸς αὐτὸ δέν μποροῦν νά καμαρώνουν οἱ Κο-

νιτσιώτες, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ γενική «στειρότητα» ποὺ δοκιμάζει τόσα χρόνια, ἐνῶ θὰ διαπίστωναν ζωηρότερο ἐνδιαφέρον καὶ καλύτερα ἀποτελέσματα ἂν ἔπαιρναν μιὰ ἄλλη θέση ἀπέναντι τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος.

Ἄλλὰ τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι εὐρύτερο καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κάνωμε ἐμεῖς περισσότερες παρατηρήσεις. Ἄλλωστε, τὰ πράγματα καὶ ἡ ἀλήθεια ἔχουν μόνα τους τὴ θέση τους. Ἐξηγοῦμε ὅμως ὅτι ἡ διάκριση καὶ ἡ ἀξία τῶν χωριῶν, ποὺ ἀναφέραμε βασίζονται στὰ ἐξῆς:

Κατὰ τὰ χρόνια τῆς ἀκμῆς τῆς ἐπαρχίας τὰ χωριὰ αὐτά: Εἶχαν ἐμπλουτισθῆ μὲ στοιχεῖα σημαντικὰ πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἀκόμη. Εἶχαν καὶ διατηροῦν σὲ καθαρὴ μορφή τὸ ὕφος τῆς περιοχῆς. Ἐχει ἐνδιαφέρουσα ἱστορία τὸ καθένα. Καὶ γενικὰ ξεχώρισαν ὅπως ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν πόλεων ἡ Κόρινθος, ἡ Θήβα, ἡ Σπάρτη κλπ. Ἦσαν δηλαδὴ τὰ πολιτιστικὰ κέντρα τῆς περιοχῆς.

*

Συμβαίνει νὰ γνωρίζωμε ἀρκετὰ τὰ σχετικὰ στοιχεῖα τοῦ συνοικισμοῦ Γανναδιοῦ καὶ ἔτσι, μὲ τὶς παρακάτω πληροφορίες, συμπληρώνωμε τὶς ἐξηγήσεις γι' αὐτὴν τὴν κατηγορία χωριῶν, φροντίζοντας ἐπὶ πλέον νὰ ὑπομνησθῆ καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ.

Ἄλλὰ ὡς πρὸς αὐτὸ ἃς τονισθῆ τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικὸ του: Συνεκέντρωνε τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα στοιχεῖα τῆς πολιτιστικῆς ἰδιομορφίας τῶν χωριῶν τῆς ἐπαρχίας (δηλ. τὶς περισσότερες ποικιλίες στοιχείων). Ὡς πρὸς τὴν ποσότητα κάθε ποικιλίας πολλές φορές ὑστεροῦσε ἀπὸ τὰ ἄλλα ἀξιόλογα χωριά, ἀλλὰ σὲ πολλὰ πράγματα ἡ ποιότητα σ' αὐτὸ ἦταν ἀνώτερη ἐκείνων.

Ἡ ὕπαρξη καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ συνοικισμοῦ αὐτοῦ εἶναι σημαντικῆς σπουδαιότητος καὶ γιὰ τὸ παρελθὸν καὶ γιὰ τὸ παρὸν καὶ γιὰ τὸ μέλλον — ἂν συμβῆ νὰ διατηρηθοῦν — καὶ εἴτε ἀτομικὰ κριθῆ, εἴτε μέσα στὸ κλίμα τῆς ἐπαρχίας, ἀπὸ Ἕλληνες ἢ ξένους. Πολλὰ ὅμως πράγματα σχετικὰ μ' αὐτὸν ἦσαν καὶ εἶναι ἄ-

γνωστα στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐπαρχίας, ἐξ αἰτίας ἀρκετὰ δικαιολογημένων αἰτιῶν, ἢ καὶ ἐπειδὴ οἱ κάτοικοί του ἀπέφυγαν τὴν προκλητικὴ περηφάνεια καὶ τὶς καυχησιολογίες.

Παραθέτομε ἐδῶ ἐπιγραμματικὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἀξιόλογα θέματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι συνδεδεμένο τὸ Γανναδιὸ καὶ τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται κυρίως στὸ παρελθὸν (ἂν καὶ κατὰ σχετικὰ ποσοστὰ ἰσχύουν καὶ σήμερον).

Εἶχε ἐπιβλητικὰ καὶ καλοπεριποιημένα λιθόκτιστα οἰκοδομήματα καὶ μάλιστα ἐξ ὅλων συνολικῶς μορφῆ τους στὸ χωριὸ ἦταν ἀσυνήθης καὶ γραφικῆ. Εἶχε εὐρὴ καὶ ὁμορφο ὀρίζοντα καὶ τοπεῖα. Εἶχε μεγάλους εὐεργέτες καὶ σημαντικὰ εὐαγγῆ ἱδρύματα (Σχολαρχεῖο, Παρθεναγωγεῖο, Πτωχοκομεῖο). Εἶχε κατοίκους ἀρκετὰ εὐκατάστατους ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐποχὴ καὶ τὴν ἐπαρχίαν. Εἶχε ἀκουστὸ κρασί καὶ κτήματα καλλιτεχνὰ φροντισμένα. Εἶχε στὰ σπίτια του ταιριαστὰ εὐρωπαϊκῆς ποιότητος ἐπιπλα, σκεύη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα. Εἶχε πολιτισμένες κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις καὶ κατ' ἐξαιρέσειν χορεύτηκαν σ' αὐτὸ ἀπὸ ἐτῶν συστηματικὰ εὐρωπαϊκοὶ χοροί. Εἶχε προσδευμένο καὶ ἐξευγενισμένο κόσμον καὶ ὄχι κακὸ τροπο, ἀλλὰ κοινωνικό. Εἶχε ὁμορφες γυναῖκες κλπ.

Αὐτὰ τὰ ἀξιόλογα στοιχεῖα εἶχε τὸ Γανναδιὸ παλιότερα. Κατὰ τὸν ἐπόμενον χρόνον, ἂν ἐπιτρέψουν τὰ πράγματα, ἴσως μᾶς δοθῆ εὐκαιρία νὰ ἐκθέσωμε εἰδικώτερα εἰκόνες καὶ στοιχεῖα ἀπὸ τὰ ἐνδιαφέροντα καὶ τὴ δράση αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ κατὰ τὸ παρελθόν.

Τώρα σημειώνουμε συμπληρωματικὰ ὅτι καὶ κατὰ τὸ παρὸν τὸ χωριὸ αὐτὸ διατηρεῖ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ἀξιόλογα πράγματα τοῦ παρελθόντος, ἐνῶ, πέρα ἀπὸ αὐτά, σήμερον, ἐπὶ πλέον: Ἐχει ὁμορφὴ καὶ νοσταλγικὴ ἱστορία ἀπὸ αὐτὰ. Διατηρεῖ τὰ πλεῖστα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀκμῆς τῆς ἐπαρχίας. Ἐχει γαλήνια ἡσυχία. Προσφέρει ἀνετες ἐξυπηρετήσεις σὲ συγχρόνους. Ἐχει πολλὰ ἐνδιαφέροντα γιὰ καλλιεργημένους ἀνθρώπους. Ἐχει καὶ πάλι γοητευτικὴ ὑπόσταση. Παραμένει κάτι πρωτότυπο γιὰ

τὴν Ἑλλάδα κλπ. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἄποψη γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος.

✱

Τέτοια στοιχεῖα συνδέονται μὲ ἓνα χωριὸ τῆς ἐπαρχίας. Καὶ μὲ ἴδια περίπου ἐνδιαφέροντα ὑπάρχουν στὴν ἐπαρχία καὶ μερικὰ ἄλλα χωριά. Ἐπισημαίνεται ὅτι δὲν ἔγινε, ὅπως θὰ μπορούσε νὰ ἀναμένεται, σχετικὴ ἐκτίμηση, ἀξιολόγηση καὶ προβολή. Ἄς παρατηρηθῆ ὁμως καὶ ὅτι

εὐκόλα τέτοιες ἀξιολογήσεις καὶ προβολές, σὲ τέτοιες περιπτώσεις, θίγουν «εὐσεβεῖς» καὶ ἀβασάνιστες ψευδαισθήσεις καὶ δημιουργοῦν κωμικὲς ἐγωιστικὲς ἀρνήσεις.

Ἡ ἀλήθεια ὁμως παραμένει. Καὶ ἴσως κάποτε ἐπιπλεύσει χρήσιμα. Ἴσως ὁμως καὶ νὰ παραμείνουν αὐτὰ ἀπλὲς παρατηρήσεις μέσα στὸ χρόνο καὶ μέσα στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο.

Τὸ σπίτι Λ. Παπαζήκου (1981)

ΑΓΑΘΟΕΡΓΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΓΑΝΝΑΔΙΟ

Α) ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ἀπριλίου 1963, μέ τίτλο «Σπυρίδων Ξεινός»

Στά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν πολλά τὰ ξένα μέρη ὅπου ὠργανώθηκαν ἑλληνικές παροικίες. Ἰδιαίτερα γιά τοὺς δικούς μας ἀποδήμους ἡ φυγή ἦταν ἐπιβεβλημένη ἀπὸ τὴν τυραννική ζωὴ τῆς ξενοκρατίας καὶ τῆς ἄγονης γῆς. Ἦθελαν νὰ ἀνασάνουν οἱ ἴδιοι καὶ νὰ βοηθήσουν καὶ τοὺς ἄλλους, χωρὶς κί' ἐκεῖνοι νὰ δοκιμάσουν τὴν πίκρα τῆς ξενητιάς. Ἦθελαν καὶ νὰ συναγωνισθοῦν στὴν εὐφυΐα καὶ στὴ γενναϊοδωρία. Ἴσως ὄχι ὅπως τώρα.

Οἱ περισσότεροὶ τῆς ἐπαρχίας βρῆκαν, στοὺς δύο περασμένους αἰῶνες, τὴ Βλαχιά πρόσφορο τόπον νὰ ἐργασθοῦν κί' ἔκαμαν περιουσίες. Ἐκεῖ ἐπλούτησαν καὶ ὁ Νικόλαος καὶ Σπυρίδων Ξεινός, πατέρας καὶ υἱός, ἀπὸ τὸ Γανναδιὸ πού τὰ ἀνθρωπιστικά τους ἔργα τοὺς τοποθετοῦν στὴν εὐγενῆ τάξη τῶν ἄλλων 300 εὐεργετῶν Ἑπειρωτῶν.

Στὴ διαθήκη τοῦ εὐεργέτου Σπυρίδωνος εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ εὐσέβεια μέ τὴν ὁποία ὀμιλεῖ γιά τὴν μητέρα του, στὴν ὁποία καὶ ἄφηνε τὴ μεγαλύτερη περιουσία του, ἐν σχέσει πρὸς τὴ σύζυγό του Ζίγκα, ἡ ὁποία, κατὰ πληροφορίας τῆς Κυρά—Ἀναγνώστρινας, ἦταν ἀπὸ τὴ Βούρμπιανη. Πάντως πρέπει νὰ θεωρεῖται βέβαιον ὅτι ἡ ἰδέα τῆς εὐεργεσίας πρὸς τὴν γενέτειρα, ἡ ὁποία ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὸν Σπυρίδωνα, ἦταν ἐξ ἴσου ἐπιθυμία καὶ τοῦ πα-

τρὸς Νικολάου.

Τὸ ζεῦγος Σπυρίδων—Ζίγκα ἐζήσαν περίπου 60 ἔτη. Τὰ τεραστία πορτραῖτα τους εὐρίσκονται στὴ Σπυριδώνειο Σχολή—καὶ εἶναι ἐμφανῆς ἡ κομψότητα καὶ ἡ μεγαλοπρέπειά τους. Εἶναι καθιερωμένο κάθε χρόνο στὶς 30 Ἰανουαρίου νὰ μεταφέρωνται στεφανωμένα στὴν κεντρικὴ ἐκκλησία τῶν Ἀγ. Ταξιάρχων ὅπου ψάλλεται δοξολογία καὶ πλέκεται τὸ ἐγκώμιον τῶν εὐγενῶν τέκνων τῆς συνοικίας. (Παλαιότερον ὠμίζουν καὶ οἱ Γ. Γκοῦτος, Λ. Παπαζῆκος). Ὁ κ. Δ. Κούσιος μάλιστα ἐνθυμεῖται ἀκαίρεον τὸν ὕμνον πού ἔψαλλον, ὅπως καὶ κάθε πρωὶ στὸ Σχολαρχεῖο:

*«Χαῖρε γόνε κλεινὴ τῆς Μολίστης
Χαῖρε φίλτατε νιὲ τῆς Πατρίδος
Τὸ ὄνομα σας Σπυρίδων Νικόλαε
γεγεγραμμένον εἰς τόσες ἀξίες»*

Οἱ περισσότεροὶ τῶν συγγενῶν τοῦ Σπυρίδωνος εὐρίσκοντο στὴ Βλαχιά (Βουκουρέστι). Σὲ ὅλους δὲ δὲν παρέλειψε νὰ ἀφίση ἀπὸ ἀρκετὰ φλωριά. Ἀναφέρει θεῖους, ἐξαδέλφους, κουμπάρους τὴν ἀδελφὴν του Γκόραν, τὸν ἀποθανόντα υἱὸν του Βασίλειον καὶ ἄλλους ἀνεψιούς. Ἐξ αὐτῶν, ὁ Ματθαῖος ὑπῆρξεν καὶ ὁ κύριος ἐκτελεστής τῆς διαθήκης, καὶ ἀπεδείχθη ἄξιος κληρονόμος ἂν καὶ ἡ Ρουμανικὴ Νομοθεσία ἀργότερα τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἀπαλλο-

τριώση τὴν κληρονομία πρὸς ὄφελός του. Αὐτός, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐπώλησε τὰ ἀκίνητα καὶ τὸ ἀντίτιμο τὸ κατέθεσε ἐπ' ὄνοματι τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς Κληροδοτημάτων (τῆς ὁποίας κύριος παράγων ἦταν ὁ ὀνομαστός Πάππος Βαγγέλης Ζεινός) στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.

Στὴ διαθήκη ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι ὁ Σπυρίδων ἐκληρονόμησε κάππιοι κ. Σερμπέσκα. Ἡ περιουσία του δὲ ἀπετελεῖτο ἀπὸ 5 σπίτια, 1 Ξενοδοχεῖο, 1 Ἀρτοποιεῖο, 2 Καπηλειὰ, ἵππηλατα ὀχήματα, ὁμολογίες, «καπιτάλια» κ. λ. π., Περιουσία δηλ. ἀρκετὰ σημαντικὴ. Ὡστόσο καὶ στὸν ἴδιο δὲν διέφευγε ὅτι « . . . τιμιώτερον καὶ ἀγιώτερον ἀπάντων ἐστὶ ἡ Πατρίς » Ἄν καὶ ὁ ἴδιος δὲν τὴν ἀντίκρυσσε ποτέ, ἀπὸ αὐτὴν προτίμησε νὰ γίνωνται οἱ δεήσεις γιὰ τὴν ψυχὴ του μετὰ τὸ θάνατό του :

— «Νὰ δώσουν 40 σαρανδάρια εἰς 40 ἐκκλησίας εἰς τὴν Γραικιάν.

—Νὰ δώσουν ἀνά γρόσια 20 εἰς ἕκαστον ἱερέα ἐκ τοῦ χωρίου Μόλιστα.

—Εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας ἐκ τοῦ χωρίου Μόλιστα γρόσια 500»

Καὶ τὸ αἰώνιο μεγαλόπνοο πνεῦμα τῆς «εὐάνδρου Ἡλείου» συνάδεψε τὰ βήματά του, μέχρι ποῦ μπόρεσε νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ κοινὸ ὄνειρό τῶν ξενητεμένων μας: Εἶδε ὁ ἴδιος τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐργασίας του, εἶδε καὶ πῶς μποροῦν νὰ ζοῦν καλύττερα οἱ ἄνθρωποι καὶ σκέφθηκε πῶς ἡ μόρφωσις καὶ ὁ πολιτισμὸς θα βροηθοῦσε ἀποτελεσματικὰ τοὺς ἀτυχεῖς συμπατριῶτες του. Καὶ ἔκαμε κάτι ποῦ ὠφέλησε τόσο πολὺ τὶς τρεῖς συνοικίες, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ γύρω χωριά καὶ ὅλους τοὺς περαστικούς. Στὴ διαθήκη ἀναφέρεται :

«Ἄρθρ. 3. Τὸ Ξενοδοχεῖον (Χάνι) ἀπὸ Ἁγίου Γεώργιον τὸν Παλαιόν, ὀνομαζόμενον παλαιόθε «Μπρατασιάκα», νῦν δὲ «Πόμε—Βέρδε» μεθ' ὅλων τῶν χωρητικοτήτων (παραρτημάτων) ἀφίνω εἰς τὴν ἐπικαρπίαν τῆς συζύγου μου, μετὰ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴν ἀποξενώσῃ αὐτὸ οὐδέποτε καὶ ἔτι τοῦ εἰσοδήματος τοῦ χανίου ἀποστείλῃ κατ' εὐθείαν ἢ μέσῳ τῶν σημειουμένων κα-

τωτέρω ἐπιτρόπων ἀνά 400 φλωριά κατ' ἔτος εἰς τὸ χωρίον Μόλιστα. συνοικία Γανναδιὸ τοῦ Νομοῦ Ἰωαννίνων, ὅπως κατασκευασθῆ αὐτόθι ἢ ὅπου ἀλλαχοῦ θελήσουν οἱ ἐνορίται τῆς ἐν λόγω συνοικίας ἐν Σχολεῖον καὶ διατηρηθῆ τοῦτο μεθ' ὅλων τῶν ἀναγκαιούντων, ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν περισσεύσῃ τι ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου νὰ γίνῃ καὶ ἐν Νοσοκομεῖον ἢ ἐν κατάστημα πρὸς κατάλυσιν τῶν διαβιούντων αὐτόθι πτωχῶν.. Ἐν Βουκουρεστίῳ τῆ 1 Ἀπριλίου—1865»

Ἔτσι κτίσθηκαν πρᾶγματι ἀπὸ τὸ 1859 ἡ Ἐκκλησία Παναγίας, τὸ 1864 τὸ Ὑδραγωγεῖο καὶ ἡ Κρήνη, τὸ 1870 ἡ Ἐκκλησία Ἀγ. Ταξιάρχων καὶ τὸ ἐπιβλητικὸν Καμπαναριὸν. Ἐπίσης «Τὸ Ἀσυλον τῶν Ξένων» τὸ «Παρθεναγωγεῖον» Γέφυρες, δρόμοι, καὶ ἐπαικτοδοτοῦντο ἄποροι κόραι. Καὶ στὴ «Σπυριδώνειο Σχολῆ» μιὰ ἐντοιχισμένη πλάκα γράφει «Τὸ διδακτῆριον τοῦτο ὠκοδομήθη δαπάναις τοῦ ἀποδίδου εὐεργετοῦ Σπυρίδωνος Ν. Ζεινοῦ, ἐν ἔτει 1878.» Μαζὶ μετὰ τὸ Σχολαρχεῖο τῆς Βούρμπιανης ἦταν τὸ ἀρτιώτερο σ' ὅλη τὴν Ἐπαρχία.

Τὸ καθ' ἓνα ἀπὸ τὰ εὐαγῆ συνὰ ἱδρύματα ἔχει τὴ δική του ἱστορία. Γενικὰ ἐλειτούργησαν κανονικῶς μέχρι τὸ 1920, ὅποτε τὸ Ἑλλ. Κράτος ἐδέσμευσε τὶς περιουσίες τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας Κοινοτήτων. Τὶς ἀπέδωσε τὸ 1936, ἀλλὰ ὁ Β' Πόλεμος ἀφάνισε τὶς καταθέσεις ἀτόμων καὶ κληροδοτημάτων. Τὰ ἱδρύματα λεηλατήθηκαν καὶ σήμερα μόλις κρατοῦνται ὀρθία, ἐνῶ σὲ τίποτε δὲν θεωρήθηκε ἀκόμη σκόπιμο νὰ χρησιμεύσουν . . . Τὸ ὑπενθυμίζομε ἀπὸ ἐδῶ σ' ὅλους τοὺς ξενητεμένους συγχωριανούς. Εἶναι τὰ δημόσια κτίρια ποῦ κοσμοῦν καὶ ἐξυπηρετοῦν τὴ συνοικία μας καὶ τιμοῦν τὴν μνήμη τῶν ἱδρυτῶν τους, ποῦ ἀσφαλῶς δὲν τὰ προώριζαν γιὰ τὴν τωρινὴ τους Μοῖρα! Θᾶναι λυπηρὸ νὰ μείνῃ ἀπὸ ὅλη τὴν εὐγνωμοσύνη μας, μόνο ἡ δέηση τοῦ Πασᾶ στὰ «Ἁγία»: « . . . τῶν εὐεργετῶν τῶν ἱερῶν ἡμῶν καθιδρυμάτων Νικολάου, Σπυρίδωνος καὶ Ζίγκας»....

β) ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΩΝ

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ἰανουαρίου - Φεβρουαρίου 1965, μέ τίτλο «Κληροδοτήματα στό Γανναδιό».

Ὅλλα σχεδόν τὰ δημόσια κτίρια στό Γανναδιό εἶναι κληροδοτήματα τοῦ χωριανοῦ εὐεργέτη Σπυρ. Ξεινοῦ, πού ἐξήσε καί πλούτισε στή Ρουμανία. Εἶναι ἡ «Σπυριδώνειος Σχολή» (1878), τὸ «Παρθεναγωγεῖο», «Τὸ Ἄσυλον τῶν Ξένων» καί ἡ Κρήνη Ἐκκλησία (1864), ἡ Κεντρική Ἐκκλησία (1870), τὸ Καμπαναριό (1876), καί ἡ Ἐκκλησία Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (1859).

Ἡ ἐποχὴ πού ἰδρύθηκαν τὰ ἀγαθοεργήματα δικαιολογοῦσε ἀπόλυτα τὴ σκοπιμότητά τους. Ἡ ζωὴ στὰ μέρη αὐτὰ ἰδίως παρὰ σὲ ὅλες τὶς τουρκοκρατούμενες ἑλλην. περιοχὲς γιὰ τοὺς Ἑλληνες κατοίκους ρυθμιζόταν σὲ πολλὰ καίρια ζητήματα ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἑλληνες. Ἡ οἰκονομία τους, ἡ ἐκπαίδευσή τους, ἡ θρησκεία τους, ἡ κοινωνικὴ

ζωὴ καί τὰ ἔθιμα τους ἔπαιρναν τὴ κατευθύνσεις πού τοὺς ἔδινε ἀποκλειστικῶς ἡ δική τους πρόοδος καί μόνον ἡ δική τους ψυχικὴ ποιότητα. Ἐντεῖν ἄλλωστε ἡ ἐπίδραση ἀπὸ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα ἦταν σχεδόν ἀνύπαρκτη. Μόνες ἐπιδράσεις ὑπῆρχαν ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη Ἠπειρο καί ἀπὸ τοὺς μετακινούμενους στή Ρουμανία-Αἴγυπτο Ἀμερικὴ συνεπαρχιωτές, οἱ ὁποῖοι ἔταν βρισκόνταν σὲ κατάλληλη θέση, προέβαιναν σὲ ἔργα πού ἀπέβλεπαν στήν καλύτερευση καί στήν προαγωγή τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας τους. Ἐτσι, ὄχι μόνον οἱ οἰκογένειες τῶν ταξιδεμένων ἐνισχύθηκαν οἰκονομικά, ἀλλὰ καί ὁ πολιτισμὸς γενικὰ καί ἰδιαίτερα ὁ μορφωτικὸς τομέας τονώθηκαν ἢ πῆραν σημαντικὴ ἐξέλιξη σὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ χωριά ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Καί ἔτσι ἔχει νὰ παρατηρήση κανεὶς τὸ θαυμάσιο φαινόμενο στὰ χωριά μας τὰ χρόνια αὐτά, νὰ διανύουν μιὰ νοσταλγικὴ περίοδο ἀκμῆς, βασισμένη ὄχι σὲ καμμιά κρατικὴ ὀργάνωση

ἢ ἐπιστημονικὴ βάση, ἀλλὰ μόνον στήν εὐγενικὴ, φιλοπρόοδη, ἐμπνευσμένη, ἀνθρωπιστικὴ προσπάθεια καί ἐργασία τῶν ἰδίων τῶν κατοίκων.

Αὐτὸν τὸν πολιτισμὸν, αὐτὴν τὴν ἱστορία τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας μας κανεὶς δὲν τὸν πρόσεξε, κανένας ἀπὸ τοὺς ἀσχολούμενους μέ τὴν ἐξέλιξη τῆς Ἑλλάδος δὲν ξέρει καί δὲν ἔμνησε τὸ ἔργο ἐκείνης τῆς γενιᾶς τῶν «ἐλευθέρων σκλάβων» καί εὐγενικῶν ἀνθρώπων συμπατριωτῶν μας, πού ὑπῆρξαν Ἑλληνες δραστήριοι πάντα, ἔστω καί μακριὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα, ἔστω καί κάτω ἀπὸ ξένη κρατικὴ ἐπιρροή.

Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθήκες καί μέσα στήν ἀτμόσφαιρα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, διετέθηκαν ἐκεῖνα τὰ χρόνια χρήματα ἀπὸ πολλοὺς ταξιδεμένους συνεπαρχιωτές γιὰ κοινωνικὲς ἀνάγκες τῶν χωριῶν. Ἐγιναν δρόμοις, γεφύρια, πλατεῖες, ὑδραγωγεῖα, Σχολεῖα, Ἐκκλησίες Ἡ κοινωνικὴ ζωὴ στὰ χωριά μας πῆρε ἰδιαίτερο νόημα καί ἡ τάση γιὰ πρόοδο φαίνεται ὀργιώδης. Τόσο πού οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, τῆς ἐποχῆς πού ἡ βιομηχανία καί ἡ σύγχρονη ἐξέλιξη δὲν εἶχαν τὴ σημερινὴ σημασία, αἰδσιοδοξοῦσαν ἴσως ὅτι τὰ χωριά τους θὰ μεγαλώσουν κάποτε σὺν πολιτεῖες, ἢ ἔστω ὅτι θέτουν τὰ θεμέλια τῆς εὐημερίας τῶν ἀπογόνων τους. (Ἄλλωστε τὰ σπίτια καί τὰ οἰκόπεδα στὰ χωριά μας τότε ἦταν πανάκριβα. Κόστιζαν περισσότερο καί ἀπὸ ἓνα οἰκόπεδο στήν Ἀθήνα). Καί ἴσως πράγματι, ἂν δὲν ἄλλαζαν οἱ συνθήκες, τὰ χωριά μας νὰ εἶχαν καλύτερη τύχη, παρὰ αὐτὴν πού τοὺς παραχωρήθηκε, ἀφ' ὅτου μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι θεωροῦνται μιὰ ἄσημη καί ἄγονη — ἄχρηστη ἀκριτικὴ περιοχὴ τῆς Ἑλλάδος, καί ἄς μὴν εἶναι ἀκριβῶς τέτοια.

Ὁ Νικ. Ι. Ξεινός με διαθήκη του τοῦ 1845 διέθετε γιὰ τὸ Γανναδιὸ τὴν ἰδιοκτησίαν του στὸ Βουκουρέστι, με ἐκτελεστήν της τὸν υἱὸν του Σπυρ. Ξεινόβ. Αὐτὸς δὲ ἀκολούθως ἄφινε με διαθήκη του (1865) πρόσθετα εἰσοδήματα (σύνολον 135.000 φράγκα) καὶ ἐκτελεστὰς τῆ γυναικᾶ του Ζίγκα καὶ τοὺς Ματθαῖον Χρηστέσκου καὶ Βασιλικὴν ἰατροῦ Δ. Δραγέσκου.

Στὸ Γανναδιὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὑπῆρχαν ἀρκετοὶ ταξιδεμένοι, ἰδίως στὴ Ρουμανία. Ἀλλὰ ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ἡμερομηνίες στὸ ἐξωτερικὸ τῶν σπιτιῶν, ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ ἐξέλιξη τοῦ χωριοῦ ἀρχισε κυρίως ὅταν κτίσθηκαν τὰ ἰδρύματα τῆς κληροδοσίας τοῦ εὐεργέτου. Κατὰ τὰ ἔτη 1880-1890 κτίσθηκαν μεγαλοπρεπῆ κτίρια στὸ χωριό.

Δὲν θὰ ἀναφέρω ἐδῶ τὸ ἱστορικὸ τῆς λειτουργίας των καὶ τὸ ρόλο ποὺ διαπραμάτισαν στὴ ζωὴ τῶν κατοίκων τὰ ἀγαθοεργήματα αὐτά. Θὰ τὰ περιγράψω με μόνον ὡς κτίρια καὶ ὅπως εἶναι τῶρα.

Τὰ χρήματα ἐστάλησαν σὲ ἐφορεπιτροπὴ τοῦ χωριοῦ διὰ μέσου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Ὁ διαθέτης ὠρίζε τὸ σκοπὸ τῆς κληροδοσίας μόνο. Οἱ χωριανοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι ποὺ διάλεξαν τὴ θέσιν τῶν κτιρίων καὶ τὸ σχέδιό τους καὶ φρόντισαν γιὰ τὴν ἀνέγερσίν τους. Ἡ ἐκλογὴ τους ὑπῆρξε πολὺ καλὴ. Ἡ θέσιν ποὺ διάλεξαν φαίνεται ἀριστη, ἐκτὸς ἴσως ἀπὸ τὴ Σπυριδώνειο Σχολή. Ἀλλὰ βέβαια ὡς πρὸς αὐτὴν ὑπῆρχε ἡ σκοπιμότητα νὰ ἰκανοποιήσουν καὶ τὶς ἀνάγκες τῆς κοντινῆς Μεσαριᾶς ποὺ διεκδικούσε (ἀστήρικτα) κι' αὐτὴ δικαιώματα. Ἔτσι κτίσθηκε ἡ Σχολὴ ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ κοντὰ καὶ πρὸς τὴ Μεσαριᾶ.

Οἱ παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν κτιρίων αὐτῶν καθὼς καὶ γιὰ ἄλλα σπιτία τοῦ χωριοῦ εἶναι πάρα πολλές. Θὰ χρειαζόταν νὰ κάμη κανεὶς εἰδικὴ μελέτη. Καὶ ἴσως γιὰ τοὺς σημερινοὺς ἀρχιτέκτονες καὶ ἀρχαιολόγους ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτὴ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ χρήσιμη (ἐκτὸς ποὺ εἶναι

ὁμορφὴ καὶ μεγαλοπρεπής).

Δὲν ξέρω ποιοὶ ἦσαν οἱ ἐμπνευστὲς ἢ σχεδιαστὲς αὐτῆς τῆς τεχνοτροπίας. Ἀπὸ ποῦ οἱ κτίστες μας ἀντλοῦσαν τὰ σχέδια τους, ποιά ψυχολογία τοὺς ὤθησε πρὸς αὐτά, ἢ ποιοὺς ἀντέγραψαν (ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἢ τὸ ἐξωτερικόν). Πάντως εἶναι βέβαιο ὅτι εἶναι στερεὰ, ἐπιβλητικὰ, πλούσια, περήφανα, καὶ ὅτι γεννοῦν στὸν παρατηρητὴ ἔξ ἀρχῆς ἓνα περίεργο αἰσθημα ποὺ δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο καὶ με ἄλλα ἀνθρώπινα κτίσματα. Ἐδῶ εἶναι κάτι ποὺ σὲ κάμει νὰ προσέχης τὸν ἀνθρώπινο κόπο ποὺ καταβλήθηκε γιὰ τὴ δημιουργία τους κάτω ἀπὸ δύσκολες τεχνικὲς συνθήκες. Καὶ αὐτὴ ἡ συμπάθεια γιὰ τοὺς δημιουργοὺς τους ἀλλὰ καὶ τὴ φαντασία τους καὶ τὴν ἐργατικότητά τους, γεννᾷ ἓνα βαθύτερο θαυμασμό.

Ἡ Σπυριδώνειο Σχολή, εἶναι κτισμένη πάνω σὲ ἓνα ἰδιαίτερο εἶδος βράχου τῆς περιοχῆς. Ἀπρόσφορη φαίνεται τῶρα ἡ θέσιν της, ἀλλὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ κτιζόταν ὑπῆρχε μᾶλλον ἡ προοπτικὴ τῶν κατοίκων ὅτι τὸ χωριὸ θὰ ἀπλωνόταν καὶ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ πίσω ἀκόμη πρὸς τὴ Μεσαριᾶ, ὥστε ἡ Σχολὴ τότε νὰ βρισκόταν στὸ κέντρο. Ἴσως πάλι συνετέλεσε κι' ἐδῶ ἡ τάσιν τοῦ ἀνθρώπου νὰ κτίζη τοὺς «Παρθενῶνες» του ψηλά. Ἴσως δὲ καὶ νὰ ἦταν δίκαιη ἡ ἰδέα ὅτι οἱ σπουδαστὲς ἔπρεπε νὰ φοιτοῦν κάπου μακριὰ ἀπὸ τὴν κίνηση τοῦ χωριοῦ.

Καὶ τὸ σχέδιό της εἶναι ἀπλό. Ἐνα τεράστιο διώροφο παραλληλεπίπεδο. Στὸ ἀρχιτεκτονικὸ σχεδιάγραμμα ὑπάρχει καὶ δεῦτερο καλύτερο σχέδιο, ἀλλὰ προτιμήθηκε αὐτό. Ἴσως ἐπειδὴ ἦταν εὐκολώτερο καὶ λιγώτερο δαπανηρό. Πάντως ἡ ἐντύπωση ἀπὸ τὸ κτίριο εἶναι καὶ πάλι ἔντονη. Τὰ πολλὰ καμπυλωτὰ ἀπὸ πάνω παράθυρα του μοιάζουν νὰ σὲ κοιτᾶνε με κάποια γοητεία. Καὶ ἡ ἄκρη τῆς στέγης δίνει θαρρεῖς ἓνα πνευματικὸ ἢ διδασκαλικὸ τόνο, ποὺ γεννᾷ τὸ σεβασμὸ γιὰ τὸ ὅλο οἰκοδόμημα.

Ἡ πόρτα στενὴ, (γιὰ λόγους ἀσφαλείας ἴσως) ἀλλὰ καὶ ἡ σκάλα στενὴ.

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε όλα τα κτίρια του χωριού οί διάδρομοι και οί σκάλες είναι στενά και ἄβολα. Ἀντίθετα οί δύο αἴθουσες είναι πλατειές, ἄν και τὰ ὑλικά τῆς ἐποχῆς γιά τήν κατασκευή των δέν παρείχαν πολλές ἐξυπηρετήσεις. Οί ἄλλοι χώροι είναι τὸ Ἐπιμελητήριο, τὸ Γραφεῖο και τὸ Μουσεῖο δωμάτιο μηχανῆς τοῦ κινηματογράφου.

Σήμερα ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια και πολέμους τὸ κτίριο (μέ τους τοίχους πάχους 1,20 μ.) μένει πάντα ἐπιβλητικό. Μόνες βλάβες στή σκεπή και στά πατώματα. Ἄ ναί: και οί φόβοι μήπως μείνη ἐγκαταλελειμμένο και ἄχρηστο (λέξη μέ τόση εἰρωνεία, ὅταν μπορεῖ νά προσφέρη τόσες ὑπηρεσίες γιά σύγχρονους σκοπούς).

Ἄς μεταφερθοῦμε τώρα σέ ἄλλο σημεῖο τοῦ χωριού, ὅπου είναι κτισμένο τὸ Παρθενάγωγείο - Οἰκοτροφεῖο. Τὸ ἴδρυμα κτίσθηκε ἴσως σκόπιμα μέσα στό χωριό (ἀλλά ὄχι και στό κέντρο του), ὥστε νά μὴν συμβαίνη οί μαθήτριες νά βαδίζουν πολὺ μακριά ἀπὸ τὰ σπίτια τους, ἢ σέ μέρη πολυσύχναστα. Και ἄλλωστε τὸ περιβάλλον σ' αὐτὸ τὸ μέρος φαίνεται πιὸ οἰκείο και πιὸ γλυκό. Δίπλα ἕνας πλάτανος και τὸ ποταμάκι ποῦ διασχίζει τὸ χωριό. Στραμμένο δὲ πρὸς τὸ κέντρο τοῦ χωριού τὸ ψηλὸ διώροφο οἰκίωμα μέ τὰ πολλὰ παράθυρα του μοιάζει νά ὑπόσχεται πολλή ἀγάπη, ἐπιεικεία και φιλία γιά τίς κοπέλλες ποῦ τὸ ἔβλεπαν ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ δωματίου και ἔξω ἀπὸ τὸν αὐλότοιχο.

Εἶναι ἕνα κτίριο ἀπλὸ και αὐτὸ, ἀλλά μέ εἰκονικὸ τὸ θόλο ἀπὸ τὰ παράθυρα, ποῦ ἐκτός ἀπὸ τὰ κιγκλιδώματα, φέρουν ἐσωτερικά και μονοκόμματα παντζούρια. Οί δύο μεγάλες αἴθουσες ἔχουνε και τζάκια. Στήν αὐλή βρισκόταν τὸ μαγειρεῖο γιά τὸ συσσίτιο. Στίς αἴθουσες ὑπῆρχαν ἀργαλειοί, ραπτομηχανές κλπ., Οί σημερινές γερόντισσες θυμοῦνται τὰ χρόνια τῆς μαθητείας τους, τίς δασκάλες τους ἀκόμη και ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ μαθήματά τους (γιατί ἔδω ἦταν τὸ δημοτικὸ σχολεῖο γιά τὰ κορίτσια).

Ἀπὸ τὸ 1935 περίπου ὅμως, μέ τὴν δέσμευση τῶν καταθέσεων τῶν κληροδοτημάτων ἀπὸ τὸ κράτος, τὸ Παρθενάγωγείο ἐγκαταλείφθηκε και φθείρεται συνεχῶς. Τὰ ξύλα τῆς σκεπῆς σήπονται, παραθυρόφυλλα δέν ὑπάρχουν, ἐνοικιάζοταν μέχρι τελευταίως σάν ἀχυρώνας, ὁ αὐλόγηρος γκρεμίσθηκε, ὁ πίσω τοίχος τοῦ κτιρίου γέρνει. Ἄλλο ἕνα οἰκίωμα ποῦ μέ τήν σύγχρονη παράλληλη ἀξιοποίηση τοῦ χωριού θά μπορούσε νά προσφέρη πολλά, ἰδίως σάν Ξενοδοχεῖο τοῦ Χωριού, ἔτσι ζεστὸ και εἰδυλλιακὸ ποῦ εἶναι.

Στήν πλακόστρωτη Πλατεῖα τοῦ χωριού ποῦ τὴ σκεπάζει ὁ μεγάλος πλάτανος και ὁ γέρικος φρύσος, ὑψώνεται ἀνατολική πλευρά τὸ «Κέντρο τῶν Ξένων» ποῦ στά πόδια του ἔχει τὴ βρύση τῆς ἐπιεικειᾶς (τῆς ὁποίας τὸ ὑδραγωγεῖο εἶναι ἀπόσταση 1.000 μ. περίπου ἀπὸ τίς πηγές στό δάσος, ἔγινε κι' αὐτὸ μετ' ὤψεως τοῦ Σ. Ξεινοῦ).

Τὸ κτίριο εἶναι ἰδιότυπο και μοναδικὸ στό χωριό. Τὸ σχέδιο μοιάζει μέ χάνι. Και ἀκριβῶς ταιριάζει στή χρησιμότητά του. Ἡ δὲ θέση του στήν πλατεῖα συμφωνεῖ μέ τίς «πολεοδομικές» ἄς ποῦμε ἀντιλήψεις στά χωριά μας τήν ἐποχὴ ἐκείνη ὅπου τὸ κάθε τι ὑπολογιζόταν σύμφωνα μέ τὰ δεδομένα τῆς στιγμῆς (πληθυσμός, ἀνάγκες, συνήθειες κλπ.). Ὡστε ἀνάλογα μέ τὸ μέγεθος τοῦ χωριού και τῆς πλατείας ἢ θέση του εἶναι καλὴ και ἐξυπηρετική, ἀνάλογα μέ τὸν προορισμὸ του. Γιατί σ' αὐτὸ στεγάζονταν σέ δύο δωμάτια μέ τζάκια και μπάνια οί ξένοι περαστικοί (στό ἰσόγειο τὰ ζῶα τους), ἢ Διαχειριστικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν κληροδοτημάτων, ἢ μεγάλη δίτροχη χειροκίνητη πυροσβεστικὴ ἀντλία, καθὼς και ἡ βρύση στήν ἰσόγειο στοᾶ και στό ὑπόγειο ἢ δεξαμενὴ γιά τὸ πότισμα τῶν κήπων τοῦ χωριού.

Χαρακτηριστικά του εἶναι τὸ ὑπόστηλο μεγάλο μπαλκόνι και ἡ θολωτὴ μεγάλη εἴσοδος τῆς Βρύσης. Πρωτοτυπία στόν ἀρχιτεκτονικὸ ρυθμὸ τοῦ χωριού. Σήμερα χρησιμοποιεῖται σάν κοι

νοτικό γραφείο και σὰν κατάλυμα τοῦ τσομπάνου τοῦ χωριοῦ. Παλαιότερα παρεῖχε στέγη καὶ τροφή στοὺς ξένους καὶ κατὰ διαστήματα χρησιμοποιήθηκε ὡς διαμονὴ ἀποσπασμάτων τῶν Τούρκων, τῆς χωροφυλακῆς, τῶν ἀνταρτῶν καὶ τοῦ στρατοῦ. Τώρα ὁ πίσω τοῖχος του ἔχει γείρει ἐπικινδύνως, καὶ ἡ σκεπὴ του διατηρεῖται μὲ ἀπελπισμένες ἐπισκευές πού κάμει ἀπὸ φιλάγαθη διάθεση ὁ κ. Γεωρ. Τζιμινάδης. Ἄλλο ἓνα κτίριο πού προσφέρεται γιὰ σύγχρονες κοινωνικὲς καὶ πολιτιστικὲς ὑποθέσεις.

Στὸ Μεσοχώρι εἶναι ἡ κεντρικὴ Ἐκκλησία (τὸ Γανναδιὸ ἔχει 12 ἐκκλησίες), τὸ ψηλὸ Καμπαναριό, τὸ πλακόστρωτο προαύλιο μὲ τὴν πέτρινη σφαιρὰ στὴν εἴσοδο καὶ τὴ μεγάλη λεύκα, καὶ ἡ πλακόστρωτη πλατεῖα ὅπου γύρω της εἶχε τὰ Κοινοτικά καὶ ἑμπορικὰ καταστήματα.

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Ταξιάρχων δὲν ἐμφανίζει ἐξωτερικῶς πολυτέλειες ἢ βυζαντινὴ ἀρχιτεκτονικὴ ὄψη. Εἶναι ἓνα κτίριο πού, εὕρισκόμενον στὴν κεντρικὴ πλατεῖα, δὲν ἀνταναγκάζει θρησκευτικὲς φοβίες στὴν κοσμικὴ ζωὴ, ἐνῶ συγχρόνως ὑπάρχει ἡ ἀίθουσα καὶ ἡ διακριτικότητὰ στὸν ἐσέβη, ἀπὸ ἄλλες ἀπόψεις του, νὰ βρῇ πρόσφορο ἀντίκρουσμα στὴ θρησκευτικότητά του.

Μιά ἀρκετὰ μεγάλη καὶ ψηλὴ ἐκκλησία μὲ παράθυρα μόνο ψηλά καὶ εἰσόδο μόνον ἀπὸ τὴν ἐμπρόσθια πλευρά, καὶ ὅπου τὸ μάκρος τῆς ὁποίας προβάλλει ἓνα ὑπόστεγο πλακοσκεπαστο πού γύρω του ἔχει καθίσματα. Στὰ χωριά μας τὸ ὑπόστεγο αὐτὸ συναντᾶται συχνὰ καὶ ἔχει πρακτικοὺς σκοποὺς. Πάντως ἄς μὴν φαντασθῆ κανεὶς ἓνα ψυχρὸ κτίριο. Εἶναι ἀπλῶς πολὺ διακριτικὸ.

Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἐκκλησίας ὥστόσο εἶναι ὑπέροχο. Σχεδὸν ἀσυνήθης πολυτέλεια γιὰ χωριό, ὄχι ὅμως καὶ γιὰ τὸ Γανναδιό. Θὰ χρειαζόταν νὰ γραφοῦν πολλὰ γιὰ μιὰ πλήρη περιγραφή. Ἀναφέρω ἐδῶ ἀπλῶς ὠρισμένα στοιχεῖα: Ὁ ρυθμὸς Βασιλικῆς. Οἱ κολῶνες καὶ οἱ πολλοὶ θόλλοι γλαφυροί, σὲ τρόπο πού

οὔτε μοντερνίζουν οὔτε διατηροῦν ἀτέλειες τῆς περιπλοκῆς βυζαντινῆς τέχνης. Θυμίζουν τὴν ἀπλότητὰ τῶν Στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διός.

Στὸ «νοικοκυρεμένο» σύνολο προσδίδουν ἰδιαίτερη ὁμορφιά οἱ 3 διάφοροι ὠραῖοι πολυέλαιοι καὶ τὰ μανουάλια, ὁ ξυλόγλυπτος ἄμβωνας καὶ οἱ τοιχογραφίες ἀπὸ ὀλόσωμες παραστάσεις ἁγίων στοὺς δύο μεγάλους τοίχους. Ἐξαιρετικῆς τέχνης καὶ ὁμορφιάς εἶναι ἄλλωστε τὸ χρυσόχρωμο τέμπλο πού εἶναι σὲ ὄλη τὴν ἔκτασή του σκαλιστὸ μὲ περίπλοκα παραστατικὰ σχέδια πού δίνουν τὴν ὄψη περικοκλάδας—λέγεται ὅτι εἶναι φερόμενο ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο—Τέλος τὰ στασιδία εἶναι διαρρυθμισμένα κατὰ τὸν τρόπο πού συναντᾶται ἐντὶ σημερινῆς μητροπόλεως. Πολλὰ εἰκόνες φέρουν χρονολογίες πρὶν ἀπὸ τὸ 1700 καὶ εἶναι ἀξιόλογης τέχνης. Ὑπάρχουν δὲ καὶ εἰκόνες τοῦ χωριανοῦ ζωγράφου Νικολαΐδη.

Στὸ Ἱερό ὁ Ἐσταυρωμένος τὴν 20ην Ὀκτωβρίου 1930 συνδέθηκε μὲ ἓνα θαῦμα πού συγκλόνισε τὶς γύρω κοινότητες. Ἀπὸ τὰ μάτια του ἔτρεχαν δάκρυα καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα Του ἰδρῶτες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες. Οἱ παλαιότεροι ἀναφέρουν ὅτι ἐγιναν τότε δεήσεις καὶ πολλοὶ κράτησαν γιὰ φυλακτὸ τὶς σταγόνες ἐκεῖνες.

Στὸ προαύλιο τῆς Ἐκκλησίας ὀρθώνεται τὸ περικομψο Καμπαναριό τοῦ χωριοῦ. Δὲν συνάντησα ἄλλοῦ παρόμοιο κτίσμα. Σχεδὸν τετράγωνη ἢ βάση του ἀφίνει μετὰ ἀπὸ τὸ μέσο τοῦ ὕψους του πρῶτα μιὰ σειρά ἀπὸ 4 μεγάλα καμπυλωτὰ παράθυρα καὶ ἔπειτα διπλάσια ἀνοίγματα χωρισμένα μὲ μικρὲς κολῶνες. Τὸ γείσο του καὶ ἡ πυραμιδοειδῆς σκεπὴ του προσδίδουν μιὰ ἀναξήγητη ὁμορφιά, ἰδίως ὅταν φαίνεται ἀπὸ μακρὰ.

Λέγεται πὼς τὸ ἔκτισε ἡ παλαιὰ οἰκοδομικὴ οἰκογένεια τῶν Τσανάδων. Καὶ πράγματι ἔκαμαν καλὴ δουλειά. Εἶναι ἓνα σύμβολο στὸ χωριό. Στὸ ἐσωτερικὸ του κρέμεται ἡ ἀλυσίδα καὶ ἡ καμπάνα ἔχει ἓναν τόσο γλυκὸ καὶ χαρακτηριστικὸ

ήχο πού κάμει πάντα νά σκιρτᾷ ἡ καρδιά τῶν ταξιδεμένων ὅταν κάτι τοὺς τὸν θυμίσῃ.

Προσπαθῶ νά συντομεύω τὶς περιγραφές, ἀφίνοντας κατ' ἀνάγκην σπουδαῖα στοιχεῖα πού ἀποκαλύπτουν τὴν ὁμορφιά, τὴν τέχνη καὶ τὸν πλοῦτο σ' αὐτὸ τὸ χωριό. Ἀλλὰ δὲν θέλω νά ἀφήσω ἀπαρατήρητη τὴν ἐμφάνιση ἀρχαίου θεάτρου πού φαίνεται ὅτι ἔχει τὸ προαύλιο τῆς ἐκκλησίας μὲ τὰ ἀπάνωτὰ πεζούλια γύρω του, στρωμένο μὲ συμμετρικὲς πλάκες, ἰδίως ὅταν ἐκεῖ γίνεται χορός. Ὁ πολιτισμὸς τοῦ χωριοῦ τῶν χρόνων ἐκείνων θυμίζει σὲ πολλὰ σημεῖα τὸν ἀρχαῖο Ἑλληνικό.

Ἐνα ἀκόμη κληροδότημα τοῦ Σ. Ξεινοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία Κοιμησεως τῆς Θεοτόκου ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό καὶ λίγα βήματα μετὰ τὴ Σπυριδώνειο Σχολή. Τὸ σχέδιό της εἶναι πανομοιότυπο τῆς κεντρικῆς Ἐκκλησίας καὶ μόνο τὸ ὑπόστεγο ἔχει πέτρινες ἀντιδρῦνες κολῶνες. Ἐπίσης τὸ μέγεθος της εἶναι μικρότερο καὶ τὸ ἐσωτερικὸ της φτωχότερο. Ἀλλὰ οἱ εἰκόνες της εἶναι πολὺ παλαιότερες μὲ μεγάλη ἀξία.

Ἐξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία εἶναι τὸ Κοιμητήριον καὶ τὸ νεκροταφεῖο, πού τὰ σκεπάζουν αἰωνόβιες βελλανιδιές. Ἐκεῖ ὑπῆρξε ἡ τελευταία κατοικία γιὰ τὶς περασμένες γενεὲς τοῦ χωριοῦ. Γιὰ τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς φτωχοὺς. Μόνο ὁ τάφος τῶν εὐεργετῶν δὲν ἀξιώθηκε νά εἶναι ἔδω.

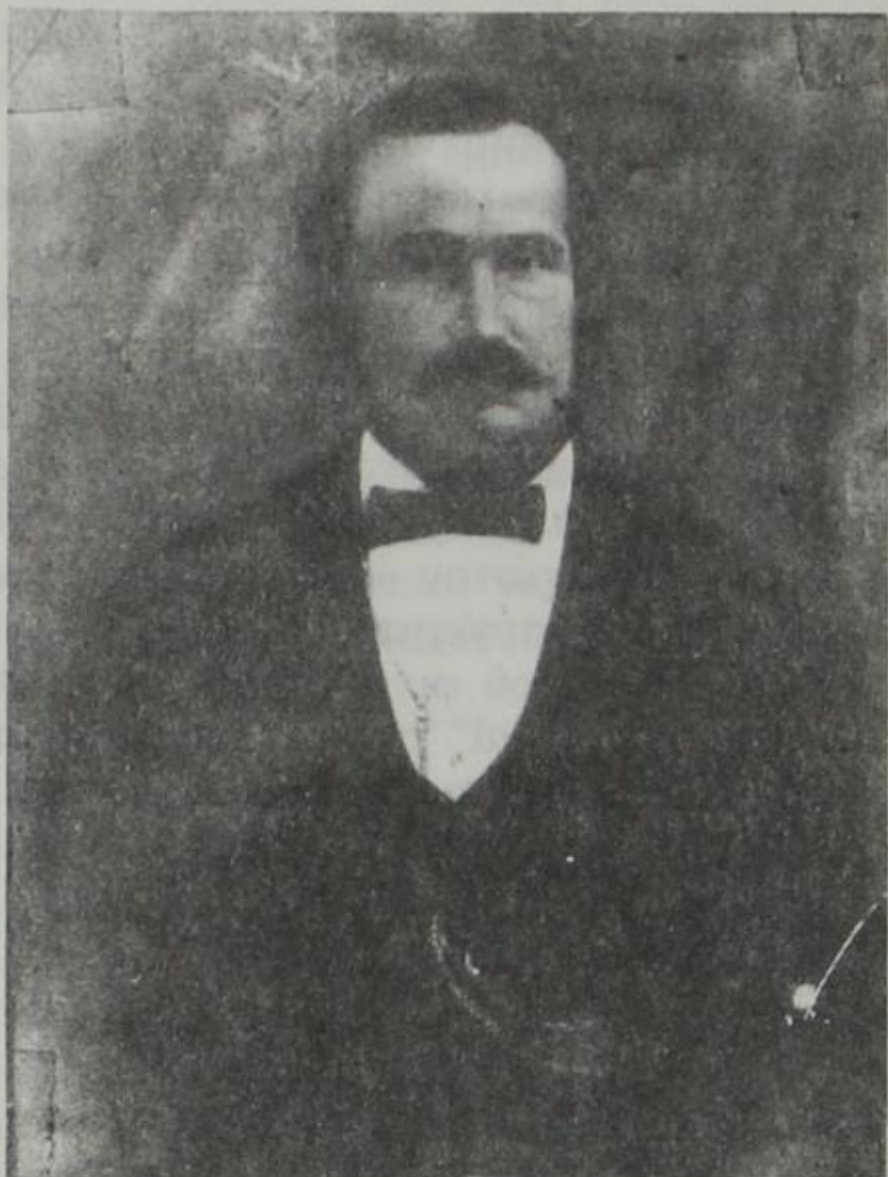
Τὸ χειρότερο ὅμως εἶναι ὅτι ἡ πένθιμη εἰκόνα τοῦ νεκροταφείου ἀπλώνε-

ται σιγὰ-σιγὰ καὶ σ' αὐτὸ τὸ χωριό ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψη πού παρατηρεῖται στὴν παραμελημένη ἐπαρχία μας.

Ἀλλὰ ἀσφαλῶς σ' ἓνα ζωντανὸ κόσμον σὰν τὸν σύγχρονο, πού ἀπλώνεται σὲ κάθε ἄκρη τῆς γῆς, δὲν εἶναι δυνατόν νά δοῦμε κάποια μέρα γκρεμίσματα καὶ τρόχαλα κι' ἔδω, σὰν αὐτὰ πού βλέπαμε παιδιὰ σὲ παλιὲς καλύβες καὶ ἀγροικίες ἔξω ἀπ' τὸ χωριό. Κάτι θὰ γίνῃ. Γιατὶ τοῦλάχιστον ὡς θέρετρο τὸ χωριό αὐτὸ εἶναι ἀσύγκριτο ὡς πρὸς ἄλλα τέτοια χωριὰ πού φιγουράρουν τώρα στὸν ἑλληνικὸ ἢ καὶ στὸν ξένο τουρισμό. Τὰ ἐνδιαφέροντα, οἱ εὐκαιρίες καὶ οἱ ἐξυπηρετήσεις πού προσφέρει εἶναι πάμπολες, ὅπως σημειώσαμε καὶ στὴν παραπάνω περιγραφή.

Σὰν ἐνίσχυση αὐτῶν τῶν ἐλπίδων καὶ σὰν ὀλοκλήρωση τοῦ θέματος περὶ τῶν κληροδοτημάτων στὸ Γανναδιό, ἀναφέρουμε τὴ νέα, ἀρκετὰ μεγάλη κληροδοσία πρὸς τὸ χωριό, τῆς Εὐδοξίας συζύγου Εὐθ. Τσέρτου, πού τελευταῖα πέθανε στὸ Κάιρο. Πρόκειται γιὰ 5.000 λίρες Αἰγύπτου, 3 γραφεῖα ἐνοικιασμένα στὴν Ἀθήνα καὶ γιὰ τὴν ἰδρυση Ἑφαντουργικῆς Σχολῆς στὸ σπίτι της στὸ χωριό. Τὸ σπίτι αὐτό, κτισμένο τὰ τελευταῖα προπολεμικὰ χρόνια, μοιάζει μὲ σύγχρονη βίλλα καὶ εἶναι μοναδικὸ στὸ χωριό. Παντζούρια, βεράντες, σαλόνια, ἀκριβῆ ἐπίπλωση,

Ἴσως πάλι μόνοι μας, ἴσως φτιάξωμε πάλι κάτι καλὸ σ' αὐτὸν τὸν τόπο.

Σπυρίδων και Ζίγκα Ξεινοῦ. Φωτογραφία τῶν
πορτραίτων τους πού ἔγιναν τό 1890 στό Βουκουρέστι

Σπυριδώνειος Σχολή καί Τσίγκα (1981)

Γ) ΚΑΚΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΕΡΓΗΜΑΤΩΝ

I

Τοῦ I. ΛΑΜΠΡΙΔΗ. Ἀπό τό βιβλίον του «Περί τῶν ἐν Ἠπειρῷ ἀγαθοεργημάτων» τόμος I, 1880, σελ. 187 - 189.

Ἱετικά τοῦ τμήματος Κορίθου ἀγαθοεργήματα.

β) Τό ἐν τῇ κώμῃ «Μόλιστα» Σχολεῖον τοῦ Σπυρίδωνος Ξεινοῦ. Ὁ αἰδιδιμος οὗτος ἀνὴρ διὰ διαθήκης αὐτοῦ (1870) κατέλιπε πρὸς διατήρησιν κεντρικῆς ἐνταῦθα πνευματικῆς ἐστίας τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ ξενοδοχεῖον αὐτοῦ, ἀποφ. ἐτ. ἐκκεκαθαρμένα φλ. κχις. 800, διατάξας τοὺς ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης αὐτοῦ, ἵνα μόνον τὸ ἡμισυ τῆς προσόδου ταύτης δαπανῶσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐνόσφ ζῆ ἢ σύζυγός του, ἀποστέλλοντες αὐτὸ εἰς τετραμελῆ ἐνταῦθα ἐπιτροπεῖαν, ἐκλεγομένην διὰ πλειοψηφίας ἐκ τῶν ἐναρετωτέρων τῆς κώμης καὶ ὀρμωμένων δύο ἐκ τῆς συνοικίας «Γενναδία», ἐνὸς ἐκ τῆς συνοικίας κυρίως «Μόλιστα» καὶ ἐνὸς ἐκ τῆς συνοικίας «Μεσσαργιά». Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἅπασα ἡ εἰρημένη πρόσοδος νὰ χρησιμεύῃ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς νεολαίας ἐν γένει. Ἡ εἰς τὰς διατάξεις τῶν εὐεργετῶν ἀνάμιξις τῶν συγγενῶν αὐτῶν συνήθως προκαλεῖ ἀθέτησιν τῶν ὑπ' ἐκείνων διατασσομένων. Ἡ ἐπιτροπεῖα ἐκ μόνης τῆς συνοικίας «Γενναδία» ἐκλεγομένη διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν ταύτην κατὰ τὸ δοκῶν, ὑπέχουσα εἰς τὰ βουλεύματα τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ διαθέτου. Διότι ὁ μὲν διαθέτης ὤρισεν, ἵνα τὸ Σχολεῖον ἀνεγερθῆ ἐκ τῶν προσόδων τριῶν ἐτῶν, πρὸς εὐκολίαν καὶ τῶν τριῶν συνοικιῶν τῆς κώμης ταύτης ἐν τῇ συνοικίᾳ «Μεσσαργιά», ὁ δὲ ἀνεψιὸς αὐτοῦ τὸναντίον ἔκτισε τοῦτο ἐν τῇ συνοικίᾳ «Γενναδία». Πλὴν δὲ τῆς παραβάσεως ταύτης, ἡ τετραμελής ἐπιτροπεῖα κατ' εἰσῆγησιν καὶ ἀπαίτησιν τοῦ μνησθέντος ἀνεψιοῦ τοῦ ἐλεηθέτου, ἀντὶ νὰ δαπανᾷ ὑπὲρ τῶν Σχολείων

κατ' ἔτος πᾶσαν τὴν πρόσοδον, περιώρισε τὴν δαπάνην εἰς γρ. 8,500 καὶ τὰ λοιπὰ δαπανᾷ ὅπου καὶ ὅπως βούλωνται ὁ ἀνεψιὸς καὶ οἱ ἐπίτροποι, παρὰ τὸ πνεῦμα καὶ γράμμα τῆς διαθήκης, περιφρονοῦντες οὕτω τὰς προθέσεις τοῦ εὐεργέτου καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος παρορῶντες. Διατὶ ὁ ἱεράρχης τῆς ἐπαρχίας, τῶν μὲν ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐπιτρόπων εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν ἐπιμενόντων, τῶν δὲ ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης εἰς τὰ γιγνόμενα ἀδιαφερόντων, δὲν τίθεται ἐν τῷ δικαιώματι αὐτοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀδικουμένων, ἀναγκάζων τοὺς ἐπιτρόπους, ἵνα δώσωσι λόγον τῆς ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη διαχειρίσεως τῶν εἰρημένων προσόδων, ὡς καὶ κεφαλαίου τινὸς ἐξ 9,000 γρ., παρὰ διάφορων προηγουμένως ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ἀφιερωθέντος καὶ εἰς χεῖρας δυστυχῶς τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ ἀοιδίμου Ξεινοῦ περιελθόντος ἔκτοτε; Δέον ἐκ τοῦ περισσεύματος πρῶτον μὲν νὰ οἰκοδομηθῶσι δωμάτια χάριν τῶν περιοίκων μαθητῶν, ἀκολουθῶς δὲ νὰ ἐκλέγωνται καὶ ὑπότροφοι ἐκ τῶν πέριξ μάλιστα κοινοτήτων κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ εὐεργέτου. Μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν τῆς συζύγου αὐτοῦ νὰ ἰδρυθῆ καὶ διατηρηθῆται καὶ παρθεναγωγεῖον πλῆρες, ἔχον καὶ ὑφηντήριον καὶ ὑπότροφα πτωχὰ κοράσια ἐκ τῶν πέριξ. Ἀνάγκη οἱ λαοὶ τῆς Ἡπειροῦ νὰ ἐποπτεύωνται, ὅπως εἰς τὴν τάξιν καὶ τὸ καθεστῆσον ταχύτερον συνεθισθῶσιν.

II

Τοῦ Β. ΤΖΑΛΟΠΟΥΛΟΥ. Ἀπὸ τὸ βιβλίον του - Ἡπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον ἢ Νέα Ἑλλάς -, 1914, σελ. 256 - 258.

Ἡ Μόλισμα διατηρεῖ πλήρες Σχολαρχεῖον, τὴν Σφυριδώνειον Σχολὴν, κοινὸν διὰ τὰς τρεῖς συνοικίας, ἐνθα φοιτῶσιν 70 περίπου μαθηταὶ καὶ Παρθεναγωγεῖον μὲ 20 μαθητριάς εἰς τὴν Μεγάλην συνοικίαν, εἰς δὲ τὴν Μεσσαριάν Νηπιαγωγεῖον μὲ 30 μαθητῆς καὶ μαθητριάς καὶ εἰς τὸ Βοτσηφάρι πλήρες Δημοτικὸν Σχολεῖον εἰς τὸ ὅποιον φοιτῶσι τεσσαράκοντα μαθηταί.

Καὶ ἡ μὲν Σφυριδώνειος καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς Παρθεναγωγεῖον διατηροῦντο μέχρι τοῦδε ἰσὺ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου εὐεργέτου.

Ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων Ξυνοῦ, υἱὸς καὶ κληρονόμος τοῦ Νικ. Ξυνοῦ, ὅστις εὐδοκίμως ἐμπορευόμενος ἐν Βουκουρεστίῳ κατέλιπε ἐν ἔτει 1845 διὰ διαθήκης του εἰς τὸ χωρίον του Μόλισια τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ ἰδιοκτησίαν του ἀξίας 25000 φράγκων πρὸς ἴδρυσιν Ἐκκλησίας καὶ Σχολείου ἐν τῷ χωρίῳ του, πρὸς κατασκευὴν γειφυρῶν εἰς τοὺς ποταμούς, πρὸς ἀνέγερσιν αἰσίου διὰ τοὺς πτωχοὺς, ἀνέλαβε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαθήκης ταύτης τοῦ πατρὸς του καὶ ἐπιύψησε τὴν περιουσίαν του· συνδέσας δὲ τὸν βίον του μετὰ γυναικὸς εὐγενοῦς καὶ μεμορφωμένης κ. Ζίγγας ἐκ τοῦ οἴκου Δραγέσκου διῆγεν ἀξιοπρεπῶς, ἐκτελέσας ἐν μέρει τὰς ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ πατρὸς του ἀναφερομένας ἐντολάς. Ὁ ἴδιος δὲ πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ πατρὸς του κατέθεσε καὶ τὴν προσωπικὴν του περιουσίαν ἔξ 80000 φράγκων πρὸς ἴδρυσιν Σχολαρχείου καὶ Παρθεναγωγείου καὶ οἴκου πρὸς διανυκτέρευσιν τῶν πτωχῶν διὰ διαθήκης του ἐν ἔτει 1865 ἐπιφορτίζων τὴν διαχείρησιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν τῶν τοῦ ἀποβιώσαντος πατρὸς του ὅσον καὶ τοῦ προσωπικοῦ του εἰς τὴν σύζυγόν του Κ. Ζίγγαν Σπ. Ξυνοῦ, διαμένουσαν ἐν Βουκουρεστίῳ.

Αὕτη ἀδιακόπως ἔστελλε κατ' ἔτος τὸ εἰσόδημα τὸσον τοῦ κτήματος τοῦ συζύγου της ὅσον καὶ τοῦ πατρὸς του εἰς τὸ χωρίον Μόλισια, τοῦ ὁποίου τὴν διαχείρησιν εἶχον πάντοτε ἐφοροεπίτροποι τοῦ γένους Ξυνοῦ. Ἰδρυσε Σχολαρχεῖον κατ' ἐντολὴν τοῦ συζύγου της, ὑπερ ὀνομάσθη «Σπυριδιώνειος Σχολή» καὶ διένειμε κατ' ἔτος εἰς τοὺς ἀπόρους μαθητὰς τὰ διδακτικὰ βιβλία δωρεάν.

Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς κληρονόμου καὶ ἐκτελεστρίας διεβιβάσθησαν ἐν Βουκουρεστίῳ παράπονα περὶ κακῆς δῆθεν διαχειρίσεως τῶν εἰσοδημάτων ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιτροπῆς, ὅτι οὔτε ὁδοὶ οὔτε ἐλεημοσύναι διενεργούντο, οὔτε ἡ Σχολὴ ἐξετέλει τὸν ἀνάλογον αὐτῆς προορισμὸν καὶ ἐν γένει παρετηρεῖτο κάποιά τις ἀδράνεια ἐκ μέρους τῶν ἰθυνόντων τὰ τῆς Σχολῆς, ἢ κ. Ζίγγα διέκοψεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸ εἰσόδημα.

Τοῦτο ἐθέησε νὰ μεταβάλῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὴν κατάστασιν τῆς Σχολῆς καὶ νὰ ἐπέλθῃ γενικὴ μεταρρυθμισίς τῶν πραγμάτων. Ἡ νεολαία βλέπουσα τὴν ὀλοσχερὴν κατὰπτωσιν τῆς Σχολῆς καὶ τὴν ἀδράνειαν τῆς ἐπὶ τόσα ἔτη ἀνεξελέγκτου ἐφοροεπιτροπῆς ἔξανέστη κατ' αὐτῆς καὶ ἀπήτησε τὴν ἐξέλιξιν τῶν πεπραγμένων εἰς τὴν κάθαρσιν τῶν κόπων τῶν ὁποίων ἀπητεῖτο Ἡράκλειος δύναμις καὶ Σολομώνειος σοφία.

Συγχρόνως δὲ ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ παραιτηθῇ, διότι ἡ κατάστασις εἶχε περιέλθει εἰς οἰκτρὸν σημεῖον, αἱ δὲ λοιπαὶ συνοικίαι ἤρνοῦντο νὰ στέλλωσιν τὰ τέκνα των εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην, καὶ ἐνῶ μέχρι τοῦ 1900, ὅποτε τὰ βιβλία καὶ πάντα τὰ πρὸς γραφὴν χρειώδη ἐχορηγοῦντο δωρεάν εἰς τοὺς μαθητὰς, ἡ Σχολὴ ἠρίθμει περὶ τοὺς 70 μαθητὰς, ἀπὸ τοῦ 1900 καὶ ἐξῆς ὁ ἀριθμὸς περιορίσθη καὶ μάλιστα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς 30 μόνον.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κτηματικὴ περιουσία δυνάμει τοῦ Γουμανικοῦ ἐπὶ Σπυριδωνος, τὰ δὲ λοιπὰ Σχολεῖα ἐκάστης τῶν δύο ἄλλων συνοικιῶν διατηροῦνται ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συνδρομῶν τῶν κατοίκων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπυριδιώνειος Σχολὴ εἶναι τὸ μεγαλύτερον δημόσιον καθίδρυμα τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης ἄς διαλάβωμεν τινὰ περὶ αὐτῆς.

τῶν διαθηκῶν νόμου, μετὰ τὸν θάνατον τῆς εὐεργετίας παρείχετο εἰς τὸν κ. Ματθαῖον Χρηστέσκου καὶ ἀδελφὴν του Βασιλικὴν Δραγέσκου, οἷς κληρονόμους ἐξ αἵματος, αὐτοὶ ἐκ καλῆς διαθέσεως ὀρμώμενοι ἐπρότειναν νὰ ἀρήσωσιν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Σχολῆς τὸ ποσὸν τῶν 135000 φράγων, ἅτινα νὰ κατατεθῶσιν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, ἐπ' ὀνόματι τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς καὶ νὰ δαπανῶνται οἱ τόκοι πρὸς συντήρησιν τῶν Σπυριδωνεῖων καθιδρυμάτων καὶ τῶν ἄλλων ἐντολῶν τῶν ἀναφερομένων ἐν τῇ διαθήκῃ.

Καὶ τότε ἐγεννήθη πάλιν τὸ πολυέκδοτον ὄσον καὶ ἐπενεγκὸν τὴν μεγίστην ζημίαν ζήτημα τῆς διαχειρίσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν χρημάτων, ὅπερ δικαίως ἐκέντησε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τῶν λοιπῶν συνοικιῶν, αἵτινες μέχρι τοῦδε ἔμενον οὐδέτεραι νῦν δὲ πρὸς καλυτέραν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς παρὰ τοῦ ἐκτελεστοῦ Ματθαίου ἐν Βουκουρεστίῳ ἐπέτυχον ὅστε νὰ ἐκλέγηται ἀνά εἰς ἐφορος ἐξ ἐκάστης τῶν συνοικιῶν καὶ τέσσαρες συμφοίνως τῇ διαθήκῃ ἐκ τῆς μεγάλης συνοικίας, ἐν ἧ καὶ ἡ Σχολή.

Τοῦτο ἐξηρέθισε σφόδρα τοὺς τέως ἐφόρους, οἵτινες ὄνειρεύοντο ἀπόλυτον κυριαρχίαν νὰ μὴ ἐξελέγχονται καὶ παρεκώλυον ἐπιμήνως ὀλοκλήρους τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐγκριθέντος ἐπὶ τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης καὶ διαθέτου τοῦ ποσοῦ τῶν 135000 φρ. Κανονισμοῦ, ὃν ἔμελλε νὰ λειτουργῇ καὶ διοικῆται ἡ Σχολή εἰς τὸ μέλλον.

Ἐδέησε νὰ διέλθουν τέσσαρες ἀκριβοῦς μῆνες ἀπὸ τῆς λήψεως τοῦ Κανονισμοῦ καὶ οὐδεμίαν ἀπόφασιν ἔδιδον πρὸς τὴν παραδοχὴν ἢ μὴ τῶν ὄρων τοῦ Κανονισμοῦ, ἂν καὶ τοῖς εἶχε συσταθῇ ἐκ Βουκουρεστίου ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ διαθέτου ἦτο ἀνεπιβλητὸς καὶ ὅτι οἰαδήποτε ἄρνησις ἢ πρόσταγμα θὰ συνεπέγχετο οὐρασηρὴ κατάργησιν τοῦ ἐν λόγῳ κληροδοτήματος. Ἡ νέα ἐφορεία ἐπιηραζομένη ἐπὶ τῆς τέως τοιαύτης ἠρνεῖτο τὴν παραδοχὴν τῶν ὄρων τοῦ Κανονισμοῦ καὶ ἐκράτει ἀνυπόγραφον αὐτὸν μέχρις οὐ ἐπεκλύοντων τῶν ἀπροόπτων μεγάλων πολιτικῶν γεγονότων, καθ' ἃ ἡ ἡμετέρα πατρίς ἀπελευθερωθεῖσα ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρὸς αὐτῆς καὶ τῶν Σχολείων ἐξαρτομένον φυσικὰ ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας πλέον καὶ ὡς τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ μεγαλοσχημῶν ἀρχόντων, τὸ κληροδοτήμα εἰς μὲν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διαθέτου, ὅπερ εἶναι ζήτημα πλέον ἂν παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως, ἐκτὸς εἶναι ὁ εὐγενὴς χωρὶς καὶ τὸ ὑψηλὸν γόητρον τοῦ κ. Ματθαίου δὲν ἐπιτρέφοι τοιαύτην ἀνυπολόγιστον ζημίαν διὰ τὴν Μόλιστιαν.

Ἄς ἐλπίσωμεν, ἄλλως ἄς ὀφρονται !

Δ) ΔΙΑΘΗΚΕΣ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

I

Διαθήκη Νικολάου Ξεινού

Περίληψις τῆς διαθήκης ὅπου ἔκανα εἰς τὸ 1845 ἔτος Μαΐου μῆνα, διὰ τῆς ὁποίας ἀπὸ εἴχνω τὸ τί ἀφήνω εἰς τὴν πατρίδα μου χωρίον Μόλιστα ἐπαρχία Ἰωαννίνων.

Ἀηλοποιῶ εἰς τὸ κοινὸν τοῦ χωρίου Μόλιστα τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων ὅτι διὰ τῆς διαθήκης ὅπου ἔκανα ζῶντας μου ἔν ἔτει 1845 Μαΐου ἀφήνω εἰς τὴν πατρίδα μου τόσον γρόσια ἑπτὰ χιλιάδες πεντακδσια (7.500) ὅπου ἐστάλησαν ἀπὸ ἐμένα πρὸ καιροῦ (κοῦρσον τοῦ ἐκεῖ τόπου), ὅσον καὶ ἐδῶ ἄλλας πέντε χιλιάδας γρόσια κατὰ τὸ ἐδῶ κοῦρσον ὅπερ συμμοσθται κατὰ τὸ ἐκεῖ κοῦρσον γρόσια δέκα πέντε χιλιάδες, ἀρ. 15.000 καὶ ἐκ τοῦ τόκου αὐτῶν τῶν γροσίων καὶ ἐκ τοῦ ἐνοικίου ἐνδὲ ἐργαστηρίου μὲ τὴν αὐλὴν του καὶ σπῖτι ἐπάνωθεν του, μὲ τὸν τόπον του ἐλεύθερον εἰς μαχαλὰν Σιαμνιῶν ἐστὶ εἰς Βουκουρέστι ὅπου τὰ κλητῶν πάλιν εἰς τὴν πατρίδα μου ἐκεῖ πᾶν αἰ πέντε χιλιάδες γρόσια καὶ ὁ κορὰς τοῦ ρηθέντος Σιαρετίου ἀπὸ τὸν κληρονόμον μου υἱὸν Ἐπύρον καὶ ἐπίτροπον νὰ προστεθοῦν μὲ τὴν ἄλλην ποσότητα καὶ ἀπὸ τὸν τόκον ὅλης τῆς ποσότητος πρῶτον νὰ γίνῃ ἐκ νέου ἡ ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου δεύτερον νὰ κτισθῇ σχολεῖον διὰ τὰ τέκνα τῶν πτωχῶν, τρίτον νὰ βοηθηθεῖ ἡ ἐκκλησία τῶν Ἰαξιαρχῶν καὶ τέταρτον νὰ γίνουσι καὶ γεφύρια ἐπάνω στὰ νερά. Ἀπὸ δὲ τὰς δύο χιλιάδας ὅπου εἶχα θάσει ἐκεῖ ἀκόμη ἀφ' ὅτου ἐγὼ ἤμουν ἐκεῖ, ἐξ αὐτῶν νὰ πληρωθεῖ ὁ μισθὸς τῶν ἱερέων διὰ παντός ὅπου νὰ ἐκτελέσουν τὴν θεῖαν λειτουργίαν κτημερικῶς καθὼς καὶ μέχρι τοῦδε. Τὸ κτῆμα ὅμως νὰ μὴ ἀποξενωθεῖ ποτέ ἀλλὰ νὰ εἶναι προικίον τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας δίδοντας καὶ ἀπὸ τὸ διαφορον τῶν γροσίων ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Δι' ἔ ὑπέγραφα ἰδιοχείρως

Νικδλαος Ι. Ξεινός

1845 Μαΐου Βουκουρέστι

Ἐπροσθήκη.

Νὰ ἐκτελεσθοῦν κατ' ἔτος ἀνά τρία μνημόσυνα, ἥτοι ἔν μὲ Ἀρχιερέα καὶ δύο μὲ ἑπτὰ ἱερεῖς κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὁποίων θέλουν δοθῇ τὰ ἔξοδα ἀπὸ τὸ ἐνοίκιον τοῦ ἐργαστηρίου καὶ τόκον τῶν γροσίων.

Μικόλαος Ι. Ξυνός

1846 Μαρτίου 28

Μετά τόν θάνατόν μου επί ζωῆς ὁκῶ μου ἐπήρου πάντοτε νά διορίζεται ἀπό ἕνα ἐπίτροπον ἀπάνωθεν εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς διαθήκης ἰδίως ἕνα ἀπό σδῖ μου ὅποιος ἦτο κοντύτερος καί ὑπέγραφα.

Μικόλαος Ι. Ξυνός 1846 Μαρ. 28

(Ἡ διαθήκη διὰφοροῖ ἐπικυρώσεις Ρουμανιστί)

II

Διαθήκη Σπύρου Ξεινοῦ.

Ἐπειδή ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὡς τό ἄνθος τοῦ κάμπου καί ἄγνωστος, ἐγνωσμένη δὲ μόνον εἰς τόν θεόν ὅστις ἔκραζε ἐτοιμασθεῖτε διότι ἀγνοεῖτε ὅταν ἡ ὥρα ἔρχηται, ὅθεν καί ἐγώ ὁ Σπύρος Μικ. Ξυνός πρό πάντων μέχρις οὗ ἔχω σώας τὰς φρένας μου, σκεπτόμενος ἐπί τοῦ θανάτου μου, ἵνα μή μείνη ἡ περιουσία μου ἀτακτοποίητος μετά τήν ἀποβίωσίν μου, οἰκειοθελῶς καί δυνάμει τῶν περί διαθήκης νόμων, παρουσία τῶν κατωτέρω προσγεγραμμένων μαρτύρων καί τῆ συγκαταθέσει τῆς μητρός μου καί τῆς συζύγου μου Ζίγκας αἰτινες ὑπέγραψαν ἐπίσης, συνέταξα τήν παροῦσαν μου διαθήκην, τακτοποιήσας τὰ ἀδελφούα, ὅπως ἐκτελεσθῶσι μετά τήν ἀποβίωσίν μου.

I) Ἄμα τῆ ἀποβίωσει μου, ἡ φιλιτάτη μου μήτηρ, ὁμοῦ μετά τῆς ἀγαπητῆς μοι συζύγου Ζίγκας, διὰ τῶν εὐρεθησομένων ἐν τῷ ταμείῳ χρημάτων καί διὰ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀκαρωτίων μου, μέ ἐνταφιάσωσι κατά τόν νόμον καί νά φροντίσωσι διὰ τήν ψυχὴν μου μέχρι τῶν ἐπτά ἐτῶν. Νά δώσουν καί χρήματα τοῖς μετρητοῖς ὡς ἔπεται:

Νά δώσουν τεσσαράκοντα σαρανδάρια εἰς 40 ἐκκλησίας εἰς Γραικίαν.

Νά δώσουν ἀνά γρδσια 20 εἰς ἕκαστον ἱερέα ἐκ τοῦ χωρίου Μόλιστα.

Νά δώσουν 40 σαρανδάρια εἰς 40 ἐκκλησίας εἰς Βουκουρέστιον.

Νά δώσουν τῆ ἀδελφῆ μου Γιδρα ἑκατόν φλωρία (ἀρ. 100).

Νά δώσουν εἰς τόν θεῖον μου Χρήστον 15 φλωρία.

Νά δώσουν εἰς τόν ἐξάδελφόν μου Ἐυάγγελον Σέφτερ φλωρία 10.

Εἰς τόν ἐξάδελφόν Βασίλειον Χρήστου φλωρία 10.

Εἰς τόν ἐξάδελφόν μου Κωνσταντῖνον Σέφτερ φλωρία 10.

Εἰς τόν ἐξάδελφόν μου Ζῆσον φλωρία 10.

Εἰς τόν ἐξάδελφόν μου Παναγιώτην Τόλην φλωρία 5.

Εἰς τόν ἐξάδελφόν μου Παναγιώτην Κωνσταντῖνου φλωρία 5.

Εἰς τόν ἐξάδελφόν μου Παναγιώτην Ἀδάμ φλωρία 10.

Εἰς τήν βαπτιστικήν μας Μαρίτζαν θυγατέρα τῆς Ἀναστασίας 100 φλωρία.

Εἰς τό Μοναστήριον τῆς Παναγίας ἐκ τοῦ χωρίου Μόλιστα γρόσια 500.

2) Τό μεγάλο δίπατον ὀσπίτιον, τό κείμενον ἐπί τῆς ὄψεως τῆς ὁδοῦ Λυγονότῃ συνοικία Παπακοσμά, μεθ' ὅλης τῆς περιοχῆς του τό ὅποιον μοί ἔμεινε κληρονομία ἀπό τόν ἀποβιώσαντα πατέρα μου, ὁμοῦ μέ τό ἐν τῷ ὑποκάτω οἰνοπωλεῖω εύρισκόμενον πρᾶγμα, ἔπιπλα, ὀχήματα, ἵππους, καθώς καί τό εἰς τό πλάγιον τῆς..... κείμενον οἰκόπεδον τό ὅποιον ἠγοράσθη διά τήν σύζυγόν μου, καθώς ἐπίσης καί ἐν ὀσπίτιον ἐκ τῆς συνοικίας Ἁγίου Γεώργιου τοῦ παλαιοῦ, ὑποκάτω τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἀρτοποιεῖον καί εἰς τό πλάγιον οἰνοπωλεῖον ὁπερ ὠνομάζετο..... μεθ' ὅλης τῆς περιφραγμένης χωρητικότητος, καθώς ἐπίσης ὅσα χρέη δι' ὁμολόγων ἔχω λαμβάνειν ἀπό διαφόρους, ἐκτός 15 χιλ. γροσίων ἅτινα ἔχω μέ ὁμόλογον εἰς τόν Κουμνάτου Χρήστου, καθώς καί τά καπιτάλια ἅτινα ἔχω κατατεθειμένα εἰς τό ἀρτοποιεῖον μετά τῶν Βασιλείου Χρήστου ἀπό Χεράσιαν Ζήσου Γεωργίου ἀπό Σκαμιᾶ καί τοῦ Νικολάου Ἰωνέσκου εἰς τό κτήμα Παλάγκα. Τά καπιτάλια ταῦτα μετά τῶν ἀφελειῶν αὐτῶν, ὅλα αὐτά τά ἀφήνω εἰς τήν κυρίαν κατοχήν τῆς ἀγαπητῆς μου συζύγου Ζίγκας, ἐλευθέρα οὔσα νά τά μεταχειρισθῆ ὅπως καί ἂν βούλεται χωρίς νά ἐνοχληθῆ ποσῶς παρ' οὐδενός, ὡς νόμιμος σύζυγός μου, μεθ' ἧς συνέζησα 24 ἔτη, διά ὅε τοῦ ἐν τῷ παρόντι ὄρω μνημονευομένου κληροδοτήματος παύουν τά προικεῖα αὐτῆς δικαιώματα, καθώς καί τό κατά νόμον ἐν τρίτον.

3) Τό Ξενοδοχεῖον (χάνι) ἀπό Ἁγίου Γεώργιου τόν παλαιόν ὀνομαζόμενον παλαιόν Πρατασιάνα, νῦν δέ Πόμο-Βέρδε μεθ' ὅλων τῶν χωρητικῶν (παρρημάτων) ἀφήνω εἰς τήν ἐπιτήρησιν τῆς συζύγου μου, μέ τήν ὑποχρέωσιν νά μή ἀποξενώσῃ αὐτό οὐδέποτε καί ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ χανίου ἀποστέλλῃ ἡ σύζυγός μου κατ' εὐθείαν ἢ μέσον τῶν κατωτέρω σημειουμένων ἐπιτρόπων ἀνά 400 φλωρία κατ' ἔτος εἰς τό χωρίον Μόλιστα συνοικία Γαυναδιδ, τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων, ὅπως κατασκευασθῆ αὐτόθι ἢ ὅπου ἄλλαχοῦ θελήσουν οἱ ἐνορεῖται τῆς ἐν λόγῳ συνοικίας ἐν σχολεῖον καί διατηρηθῆ τοῦτο μεθ' ὅλων τῶν ἀναγκασιούτων, ἐν περιπτώσει δέ καθ' ἣν περισσεύσῃ τι ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου νά γίνῃ καί ἐν νοσοκομεῖον ἢ ἐν κατάστημα πρὸς κατάλυσιν τῶν διαβαινόντων αὐτόθι πτωχῶν. Παρατηρητέον δέ ὅτι ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ εἰσοδήματος τοῦ χανίου τούτου, ἀφοῦ γίνῃ ἡ ἀναγκαίουσα ἐπισκευή, νά νέμηται ἡ σύζυγός μου καί ἡ μήτηρ μου μόνον ἐφ' ὅσον ζήσῃ ἡ μήτηρ μου, μετά δέ τήν ἀποβίωσιν τῆς τό χάνιον μένει ὅλον ὑπό τήν ἐπιτήρησιν τῆς συζύγου μου, τό δέ ὀλόκληρον εἰσόδημα θέλει σταλῆ εἰς τό ὡς

εἴρηται ἀνωτέρω μέρος, ἥτοι εἰς τὸ χωρίον Μόλιστα, ἀποβιωσάσης δὲ καὶ τῆς συζύγου μου τὸ ρηθὲν χάνι θέλει μείνη εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐπιτροπῶν τοῦς ὁποίου ὀνομάζω κατωτέρω καὶ τὸ εἰσόδημάτου θέλει σταλῆ αἰωνίως εἰς τὸ προμνησθὲν χωρίον μὲ τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτην ἀποστολὴν χρημάτων ἐκεῖ οἱ ἐνορεῖται τῆς μνησθείσης συνοικίας νὰ ἐκλέξωσιν ἐξ' αὐτῶν τῶν ἰδίων τέσσαρας ἐπιτροπούς ὅπως ἐνεργήσουν καὶ ἐκτελέσουν τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα, ὅταν δὲ οὗτοι ἴδωσιν ὅτι οἱ παρ' αὐτῶν ἐκλεχθέντες ἐπίτροποι δὲν ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντά των, εἰσὶν ἐλεύθεροι νὰ τοῦς ἀντικαταστήσουν δι' ἄλλων, οἱ δὲ παρ' ἐμοῦ διορισθέντες ὡς ὀνομαστοὶ ἐπίτροποι, εἰσὶν ἀμετάτρεκτοι.

4) Τὸ ὀσπίτιον ἀπὸ Τζιομπατζῆ συνοικία Μπεζογιάννου ἐκ τῆς πρασίνης Βαφῆς, ἀφήνω εἰς τὸν ἐξ ἀδελφῆς ἀνεφιδὸν μου Μαθαῖον, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως νὰ τὸ λάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν του μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς μητρὸς μου, ὅσοι δὲ θέλει ζῆση ἢ μήτηρ μου, θέλει νέμεται αὐτὴ τε καὶ ἡ σύζυγός μου τὸ εἰσόδημά του.

5) Τὸ καπηλεῖον ἀπὸ Νόραλου Βλαδίκαν συνοικία "Ἅγιος Ἐλευθέριος, μεθ' ὅλου τοῦ οἰκοπέδου, μὲ δύο μαγαζεῖα, τὸ ἓν εἰς τὴν ὄφιν καπηλεῖον τὸ δὲ ἕτερον πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐδόθη μετὰ τοῦ ὀσπητίου ὅπερ κατάρτιζεται μὲ τὸ ἓν λόγῳ μαγαζεῖον, ἀφήνω εἰς τὸν ἀνεφιδὸν μου Ἀλέξανδρον, τὸ δὲ ἐντὸς τοῦ καπηλείου εὐρισκόμενον πρᾶγμα ἀφήνω εἰς τὴν σύζυγόν μου. Ἐξηγῶ ἐνταῦθα ὅτι ἐφόσον ζῆση ἢ μήτηρ μου θέλει νέμεται αὐτὴ τε καὶ ἡ σύζυγός μου τὸ εἰσόδημα τῶν ἀκαρωτίων τούτων, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς μου θέλει τὰ λάβῃ ὁ ἀνεφιδὸς μου.

6) Τὸ ὀσπίτιον ἀπὸ συνοικίαν "Ἅγιος Ἐλευθέριος, ὅπερ μοὶ ἔμεινε κληρονομία, ἀπὸ τὴν μακαρίτισσαν Κατήμιε Σιομπέσκα διὰ συμβολαίου ἀγνωρισμένου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἀφήνω εἰς τὴν ἀπόλυτον κυριότητα τῆς συζύγου μου Ζίγκας καὶ τοῦ κ. Χρήστου Νικολάου, ὅπως μεταχειρισθῶσιν αὐτὸ κατὰ βούλησιν, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ φροντίσωσι διὰ τὴν ψυχὴν τῆς μακαρίτισσας μέχρι τῶν ἐπτὰ ἐτῶν σύμφωνα μὲ τὴν διαθήκην.

7) Τὸ ὀσπίτιον ἀπὸ συνοικίαν Πόππα-Κοσμά, τὸ ὁποῖον κεῖται ἀπέναντι τοῦ ἀρτοποιεῖου τοῦ Κουμνάτου μου Χρήστου, ἀφήνω εἰς τὴν ἀπὸ ἀδελφὴν ἀνεψιάν μου Βασιλικὴν, τὸ ὁποῖον θέλει λάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν της μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς μητρὸς μου, ἐφόσον δὲ χρόνον ζῆση ἢ μήτηρ μου θέλει νέμεται αὐτὴ τε καὶ ἡ σύζυγός μου τὸ εἰσόδημα αὐτοῦ.

8) Ἄν ἐξ ἀπροόπτων περιστάσεων ἢ μήτηρ μου δὲν δυνηθῆ νὰ ζῆση μετὰ τῆς συζύγου μου καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἄς νέμονται ἐκ συμφώνου τὰ εἰσοδήματα,

“άτινα άνωτέρω μνημονεύω, τότε έφ’όσον ζήση ή μήτηρ μου ή σύζυγός μου θέλει παραλάβη όλόκληρον τό είσόδημα τοῦ μαγαζείου από συνοικίαν “Αγιος Γεώργιος από Χεράσκα καί τό Ύπόλοιπον όλόκληρον τοῦ χανίου Πόμε-Βέρδε, ή δέ μήτηρ μου θέλει μείνη μέ όλόκληρον τό είσόδημα της ιδιοκτησίας από Τζιομπετζή, μέ έκείνον από “Αγιον Έλευθέριον καθώς καί έκει-θον της οίκίας από συνοικίαν Πόππα-Κοσμά, τήν όποιαν αφήνω είς τήν άνεφιάν Βασιλικήν, μετά τόν θάνατον δέ της μητρός μου άπασα ή ιδιοκτησία αύτη καί είσοδήματα θέλουν δοθεῖ είς τόν πρός όν όρον καθ’ά μνημονεύεται χωριστά δι’έν έκαστον.

9) Τό ποσόν τῶν 15.000 γροσίων, τά όποια έχω όμόλογα είς τόν Κουμνάτον μου Χρήστον αφήνω έξ αύτῶν 10.000 γρόσια (δέκα χιλ.) είς τήν μητέραν μου όπως μεταχειρισθῆ αύτά κατά βούλησίν της, τάς δέ πέντε χιλιάδας είς τήν έξ αδερφής άνεφιάν μου Μίτσαν, ήτις είναι έγγαμος.

10) Έπιτρόπους έπιτηρητάς πρός έκτέλεσιν καθ’όλα έν τη παρούση διαθήκη ένδιαλαμβανομένων κληροδοτημάτων αφήνω τούς κ.κ. Χρήστον Μικολάου, Παναγιώτην Άδάμ καί Βασίλειον Χρήστου, τούς όποιους παρακαλώ νά έπιτηρήσουν όπως εκτελεσθοῦν τά κληροδοτήματα ταύτα, διά δέ άμοιβήν αύτῶν επί της έπιτηρήσεως ταύτης θέλουν λάβει έκ τοῦ είσοδήματος τοῦ χανίου Πόμε-Βέρδε ανά πέντε φλωρία κατ’έτος έκαστός άιώνίως, έχοντες οὔτοι καί τό δικαίωμα νά διορίσουν τοιούτους έπιτηρητάς μετά τήν αποβίωσίν μου, μέ τήν ύποχρέωσιν νά λάβουν καί οὔτοι τά ρηθέντα πέντε φλωρία κατ’έτος.

11) “Αν τις έκ τῶν κληρονόμων δέν εκτελέση τό άφορῶν αύτῶ κληροδοτήμα οί κύριοι έπίτροποι παρακαλοῦνται νά ζητήσωσι καί δι’αύτης της άρχῆς μάλιστα τήν ύποχρέωσίν των καί τήν εκτέλεσιν τοῦ κληροδοτήματος.

12) “Αν άναφυῆ δίκη τις έναντίον καμμιάς έκ τῶν ιδιοκτησιῶν τούτων, έν τούτῃ περιπτώσει τό είσόδημα της ένδίκου εκείνης ιδιοκτησίας θέλει ύποφέρει τά γενηθησόμενα έκ της δίκης έξοδα.

13) Κατόπιν τούτων πάντων, κυρήττω ότι δέν όφείλω είς οὔδένα οὔδ’όβολόν καί οὔτε κἄν είχον άνάγκην νά δανεισθῶ, εκτός μόνον (500) πεντακοσίων φλωρίων δοθέντων είς φύλαξιν καί άνηκόντων είς τά άνήλικα τέκνα τοῦ αποβιώσαντος υίοῦ μου Βασιλείου, τά όποια φλωρία θέλει τά πληρώση άμέσως ή σύζυγός μου μετά της μητρός μου έκ τῶν είσοδημάτων τῶν ιδιοκτησιῶν.

14) Παρακαλώ προσέτι τούς κ.κ. Έπιτρόπους νά συνδράμωσι τήν σύζυγόν μου είς τήν εκκαθάρισιν τῶν λογαριασμῶν τῶν μνησθέντων εταιριῶν, καθώς επίσης καί τήν είσπραξιν τῶν χρημάτων άν ή χρεία τό καλέση.

15) Παρακλῶ ἐπίσης τοὺς ἀνωτέρω μνησθέντας κ.κ. Ἀπιτρόπους νὰ ἐπιμελῶσι εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος Ἰωαννίτζου Παμπούκολο, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶμαι ἐγὼ ἐπίτροπος ματὰ τῶν κ.κ. Ἀνδρέου Πρεοέσκου καὶ Ζάνη Ροδοβότζι. Οἱ λογαριασμοὶ οὗτοι ἐκκαθαρίζονται διὰ τῶν σημειώσεων ἅς κρατῶ διὰ τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα ἅτινα ἀπέρασα διὰ χειρὸς, τὰ δὲ ποσὰ ἅτινα δὲν ἐμβήκαν εἰς χεῖρας μου δὲν ὑπάρχουν καταχωρημένα εἰς τὰς σημειώσεις ταύτας.

16) Ἐάν κατὰ περίστασιν ἡ μήτηρ μου ἀποβιώσῃ πρὶν τῶν ἐπτά ἐτῶν μετὰ τὴν διαθήκην ταύτην, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ φροντίσις τῆς ψυχῆς μου μέχρι τῶν ἐπτά ἐτῶν θέλει γίνεσθαι ὑπὸ τῶν κληρονόμων κατ'ἀναλογίαν, σύμφωνα μὲ τὸ εἰσόδημα ὅπερ τοῖς ἀφήνω, καθὼς ἐπίσης κατ'ἀναλογίαν οἱ κληρονόμοι οὗτοι θέλουσιν φροντίτῃ διὰ τὴν ψυχὴν τῆς μητρὸς μου μέχρι ἐπτά ἐτῶν.

17) Ἐάν καὶ ἀνωτέρω ἀναφέρω εἰς τὸ ἄρθρ. II ὅτι ὀλοκληρὸν τὸ εἰσόδημα τοῦ Χανίου Πόμε-Βέρδε νὰ σταλῇ εἰς τὸ χωρίον Κόλιστα, ἀλλὰ σκεπτόμενος διὰ τὴν ἐπισκευὴν, ἐνοικίασιν ὡς καὶ ἄλλα ἔξοδα, προσθέτω ἐνταῦθα ὅτι ὀλοκληρὸν τὸ εἰσόδημα νὰ σταλῇ μόνον μετὰ τὴν ἀποβίωσιν καὶ αὐτῆς τῆς συζύγου μου, ἕως τότε δὲ ἡ σύζυγός μου θέλει νέμεται τὸ ὑπόλοιπον ἐπὶ ζωῆς, ἐκ τοῦ ὁποίου θέλει ἐπισκευάσῃ τὸ χάνιον καὶ θέλει φροντίσῃ καὶ διὰ τὴν ψυχὴν τῆς μητρὸς μου μέχρι τῶν ἐπτά ἐτῶν, καθ'ἃ ἀναφέρω εἰς τὸ ἄρθρ. I6 ὅπως γίνῃ κατ'ἀναλογίαν ὑπὸ τῶν κληρονόμων.

Ἡ παρούσα διαθήκη, συγκειμένη ἐκ δύο φύλλων χάρτου, οὕσα συντεταγμένη κατὰ πραγματικὴν βούλησίν μου καὶ ὑπογεγραμμένη εἰς δία χεῖρά μου, δὲν δύναται νὰ χαλασθῇ ὑπὸ οὐδενός. Ἐκεῖνος δὲ ὅστις ἤθελε τολμήσῃ νὰ τὴν χαλάσῃ ἔστω κατηραμένος ὑπ'ἐμοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ.

Συνετάχθη ἐν Βουκουρεστίῳ τὴν πρώτην Ἀπριλίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐξηκοστοῦ πέμπτου ἔτους (1865).

(ὑπογρ.) Σπύρος Νικολάου Ξεινός

Ἡ παρούσα διαθήκη, οὕσα γενομένη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ μου καὶ διὰ τῆς βουλήσεώς μου, συναινῶ καὶ παρεκάλεσα τὸν γαμβρὸν μου καὶ με ὑπέγραψεν, ἐγὼ δὲ ἔθεσα τὸν δάκτυλόν μου. Ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ γαμβροῦ μου ἐπαρεκάλεσα τὸν γραφέα καὶ με ὑπέγραψεν.

(ὑπογρ.) Μαρία Μικ. Ξυνοῦ ἔθεσα τὸν δάκτυλόν μου.

Παρούσα οὕσα εἰς τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης ταύτης, συναινῶ καὶ

ὑπέγραφα διὰ θέσεως τοῦ δακτύλου.

(ὑπογρ.) Ζίγκια Σπ. Ξυνοῦ

Παρακληθεῖς ὑπὸ τοῦ κ. Σπύρου Νικολάου νὰ συντάξω τὴν παροῦσαν διαθήκην, καθ' ὑπαγόρευσίν του ἔγραφα ἀπὸ λέξιν νεῖς λέξιν καὶ τὴν ὑπέγραψεν οὗτος διὰ τῆς χειρὸς του, διὸ ἐπιβεβαιῶ καὶ ἐγὼ διὰ τῆς ὑπογραφῆς μου.

1865 Ἀπριλίου 1

(ὑπογρ.) Μ. Μερисиάνος

Φ. Νικολάου παρῶν

Γ. Χρήστου παρῶν

Ὁ Συμβολαιογράφος τῆς συνοικίας Παπᾶ-Κόσμα, κατ' αἴτησιν τοῦ κ. Σπύρου Νικολάου ὑπέγραφα τὴν παροῦσαν διαθήκην.

1865 Ἀπριλίου 2

(ὑπογρ.) Ἰ. Βαρδαλάκ

Κατὰ τὴν γενομένην ἐξομολόγησίν του, τῷ ἀπηυθύνθη ἡ δέουσα ἐρώτησις καὶ μοι ἀπήντησεν ὅτι μὲ τὴν εὐχαρίστησίν του ὑπέγραφε τὴν παροῦσαν διαθήκην.

1865 Ἀπριλίου 1

(ὑπογρ.) Βασίλειος Ἠρωτοπαπᾶς.

τὸ Πολιτικὸν Δικαστήριον Ἰλφοῦ Τμ. III

Ὁ κ. Σπύρος Νικολάου Ξυνοῦ διὰ τῆς ὑπὸ 1 Ἀπριλίου τρέχοντος ἔτους ἀναφορᾶς του πρωτοκολλημένης ὑπ' ἀριθ. 4188 ἐζήτησε τὴν ἐπικύρωσιν τῆς παρούσης διαθήκης αὐτοῦ, δι' ἧς τακτοποιεῖ τὴν περσοῦσίαν μετὰ τὸν θάνατόν του. Κάτωθεν αὐτῆς φαίνεται ἡ δοθεῖσα διαβεβαίωσις τοῦ παρὰ τῷ Δικαστηρίῳ τούτῳ Παρέδρου δικαστοῦ κ. Γ. Μπεφλέσκου, ὅτι μεταβὰς εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ διαθέτου καὶ ἀναγνώσας αὐτῷ τὴν παροῦσαν διαθήκην λέξιν πρὸς λέξιν, ὑπέβαλεν ἐνώπιον αὐτοῦ ὅτι ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῇ ἐν διαλαμβανόμενα εἰσὶ μὲ τὴν θέλησιν καὶ εὐχαρίστησίν του, καθὼς καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ὑπογραφή εἶναι γνησία αὐτοῦ. Τὸ Δικαστήριον ἐπὶ τῆ βάσει ταύτῃ καὶ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 26 μέρος 4 παρ. III τοῦ Πολιτικοῦ Κώδικος, ἐπικυροῖ τὴν παροῦσαν διαθήκην, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπογραφὴν καταχωρηθεῖσαν αὐτὴν ἐν τῷ ἀρμοδίῳ βιβλίῳ.

Ὁ Πρόεδρος (ὑπογρ.) Π. Πέρσης Μ. Ροδολέσκος

Δι' αὐτὸν γραμμ. (ὑπογρ.) Κ. Στεφανέσκος

Ἄριθ. τοῦ κώδικος 49 1865 Ἀπριλίου 12

Ἄριθ. τῆς δικογραφίας 470/65

Ὁ Ὑπαστυνόμος Κυανῆς Βαφῆς

Τὸ παρὸν ἀντίγραφον, ὄν ἀπαράλλακτον τοῦ πρωτοτύπου, ἐπιβεβαιού-
ται παρ' ἡμῶν.

(ὕπογρ.) Δ. Ἰωνέσκος

(Τ.Σ.) 1868 Μ/βρίου 6 , ἀριθ. 6.090

Ὅτι ἀπαράλλακτος ἢ εἰς τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν μετὰφρασις ἐξ
ἀντιγράφου ἐπικυρωμένη παρά τῆς Ὑπαστυνομίας τῆς Κυανῆς Βαφῆς
τῆς Ρουμανίας.

(Σφραγίς) Κωνσ/τῆνος Γ. Κανελοπούλος

Ἄνοιβες ἀντίγραφον

Ἐν Γανναδιῶ-Μολίστης τῆ 14 Μαΐου 1933

Ὁ Πρόεδρος τῆς Σχολικῆς Ἐφορίας Γανναδιοῦ Μολίστης
Γ. Δ. Τσανάδης ἰατρός

Τὸ Παρθεναγωγεῖο (1961)

Ε) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

I

Κανονισμός τῶν ἀγαθοεργημάτων Ξεινοῦ

Διὰ τὴν διεύθυνσιν καὶ διαχείρισιν τῶν καταθέσεων τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἰδρυμάτων τῶν ἐξαρτωμένων ἐξ αὐτῆς τοῦ χωρίου Μολίστης συνοικίας Γενναδιῶ τοῦ Νομοῦ Ἰωαννίνων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἰδρύται τῆς Σχολῆς εἶναι οἱ ἐπόμενοι εἰς αἰώνιαν μνήμην:

1) Μικδλαος Ἰωάννου Ξυνός ὅστις διὰ διαθήκης του με ἡμερομηνίαν τοῦ μηνὸς Μαΐου 1845 ἄφησεν εἰς τὸ χωρίον Μόλιστα τὴν ἰδιοκτησίαν του εὐρισκομένην εἰς Βουκουρέστιον συνοικίαν SCAMNE -VECHI νῦν δὲ STR. SFINTI 44, ἵνα ἐκ τοῦ εἰσοδήματός του ἰδρυθῆ ἐκκλησία "Κοιμήσις τῆς Θεοτόκου", νά βοηθῆται ἡ ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν, νά γίνῃ Σχολεῖον, νά γίνωσι γέφυραι εἰς τοὺς ποταμούς, νά γίνωνται ἐλεημοσύναι εἰς τοὺς πτωχοὺς, νά δίδωνται μικροὶ μισθοὶ εἰς τοὺς ἱερεῖς διὰ νά λειτουργῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, νά συντηρεῖται ἡ ἐκκλησία διὰ τῶν χρειῶν, ἥγουν ἐλαίου, θυμιάματος κλπ. καὶ νά γίνηται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους μετ' ἀρχιερέως ἢ ἐλλείψει τούτου μεθ' ἑπτὰ ἱερέων μνημόσυνον, ἐπιφορτίζει τὴν ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν ἐντολῶν τῆς διαθήκης τὸν υἱὸν καὶ κληρονόμον του Σπυρίδωνα Μ. Ξυνόν.

2) Ὁ ἀποβιώσας εἰς εὐτυχῆ ἀνάμνησιν Σπυρίδων Μ. Ξυνός ὅστις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του ἐξετέλεσε μέρος τῶν διαλαμβανομένων ἐντολῶν τῆς διαθήκης τοῦ μακαρίτου πατρὸς του καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἔκαμε καὶ ὁ υἱὸς τὴν διαθήκην του, εἰς τὴν ὁποίαν παρήγγειλε ἐν μέρει νά ἐκτελεσθῶσιν ὅλαι αἱ ἐντολαὶ αἱ διαλαμβανόμεναι ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ πατρὸς του, ἐξ ἄλλου δὲ κατέλιπε καὶ ἄλλας καταθέσεις ἐκ τῆς προσωπικῆς του περιουσίας ἵνα ἰδρυθῆ Σχολεῖον διὰ παῖδας καὶ κοράσια εἰς τὴν συνοικίαν Γενναδιῶ τοῦ χωρίου Μολίστης καὶ οἶκος διὰ διανυκτέρευσιν τῶν πτωχῶν, ἐπιφορτίζων τὴν διαχείρισιν καὶ ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν ἐντολῶν τόσον τοῦ ἀποβιώσαντος πατρὸς του ὅσον καὶ τῶν προσωπικῶν του εἰς τὴν ἀγαπητὴν του σύζυγον Ζίγναν Σ. Ξεινοῦ, διὰ τῆς διαθήκης του ὑπὸ ἡμερ. 1ης Ἀπριλίου 1865 ἐπικυρουμένην εἰς τὸ δικαστήριον ILFOV τμήμα Συμβολαιογραφείου ὑπ' ἀριθ...

3) Εὐτυχῆς εἰς αἰώνιαν ἀνάμνησιν ἡ Ζίγνα Σπυρίδωνος Μ. Ξυνοῦ εἰς ὅλην τῆς τὴν ζωὴν ἐξετέλεσε τὰς ἐντολάς καὶ ἐπιφορτώσεις ἃς ἀνέθεσεν ὁ

σύζυγος της Σπυρίδων Νικολάου Ξυνός, διά της διαθήκης του αναφερομένης προηγουμένως, ιδρύσασα Σχολεῖον καὶ Οἶκον διανυκτερεύσεως πτωχῶν, προικίζουσα μέ ὅλα τὰ χρειώδη καὶ τακτοποιοῦσα τὴν διαχείρισιν αὐτῶν δι' ἐπιτρόπων ἐκλεγομένων ἐκ τῆς πλειοψηφίας τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας Γανναδιοῦ τοῦ χωρίου Μολίστης συμφῶνως τῶν αναφερομένων ἐν τῇ διαθήκῃ, στέλλουσα τακτικὰ κατ' ἔτος τὸ εἰσόδημα ὅπερ διέθεσεν ὁ ἀποβιώσας Σπυρίδων Νικολάου Ξυνός διά τὴν συντήρησιν τῶν ἀποφασισθέντων ἐν τῇ διαθήκῃ καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ διαστήματι ἔστειλε καὶ τὸ εἰσόδημα τοῦ κτήματος τῆς συνοικίας SCAMNE τὸ ὁποῖον εἶναι ἀφημένον διὰ διαθήκης τοῦ ἀποβιώσαντος Νικολάου Ι. Ξυνοῦ, ὅπως ἀποστέλλῃ εἰς τὸ χωρίον Μόλιστα καὶ ὅπερ ὁ ἀποβιώσας σύζυγος της ἔστειλεν ἀδιακόπως καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του καὶ ὕστερον αὐτὸς ἐπιφόρτισεν τὴν σύζυγον του τὸ εἰσόδημα τῆς καταθέσεως νὰ στέλλῃ καὶ αὕτη εἰς τὸ ὠρισμένον μέρος ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς της, ἐπιφορτίσις ἣτις ἐξετελέσθη μέχρι τῆς ἀποβιώσεώς της.

4) Οἱ ἐντιμότατοι ἀγαπητοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης Ματθαῖος Χρηστέσκου καὶ Βασιλικὴ ἰατροῦ Σ. Δραγέσκου, ὡς ἐξ αἵματος κληρονόμοι τῶν ἀποβιωσάντων Νικολάου Ι. Ξυνοῦ καὶ Σπυρίδωνος Ν. Ξυνοῦ πάλιν ὁ Ματθαῖος Χρηστέσκου καὶ ὡς κληρονόμος καὶ ὡς μόνος ἐντολοδόχος τῆς ἀποβιωσάσης Ζίγκας Σ. Ξυνοῦ ἐκ καλῆς διαθέσεως ὀρῶμενοι πρὸς βοήθειαν ἐκείνων οἵτινες θέλουσι νὰ ἐκπαιδευθῶσι καὶ χάριν τῶν πασχόντων καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ ὅπως σεβασθῶσιν ἀκριβῶς τὴν θέλησιν τῶν διαθετῶν, ἐπίσης ἵνα θῶσιν μίαν καλλιτέραν διεύθυνσιν καὶ ἀσφάλειαν πρὸς αἰωνίαν μνήμην τῶν ἀποβιωσάντων, ἐκ καλῆς θελήσεώς των παρεδέχθησαν ἀντὶ νὰ κρατήσωσι τὴν κτηματικὴν περιουσίαν, ἣτις ἐχορηγεῖτο δυνάμει τῆς Ρουμανικῆς Δικαιοσύνης, ὡς γενικοῦ ἐντολοδόχου καὶ ὡς συγγενῶν ἐξ αἵματος, νὰ ἑύρωσι ἅπαξ διὰ παντός ποσὸν ὠρισμένον ἐξ 80.000 φράγκων καὶ ἐκ τῶν τόκων αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου ἐπίσης καὶ ἐκείνων, ἅτινα θὰ κατατεθῶσι, νὰ διατηρῆται αἰωνίως ἡ Σπυριδωνεῖος Σχολὴ μετὰ πάντων τῶν λοιπῶν καθιδρυμάτων τῶν αναφερομένων ἐν τῇ διαθήκῃ τῶν ἀποβιωσάντων.

Κ α τ α θ έ σ ε ι ς π ρ ό ς σ υ ν τ ή ρ η σ ι ν .

Αἱ καταθέσεις πρὸς συντήρησιν ἐν τῷ μέλλοντι τῆς Σπυριδωνεῖου Σχολῆς καὶ λοιπῶν ἰδρυμάτων αναφερομένων ἀνωτέρω συνίστανται ἐκ τῶν κατωτέρω ποσῶν.

α) Τὸ ποσὸν τῶν 25.000 φράγκων τὸ προερχόμενον ἐκ πωλήσεως κτη-

ματος εύρισκομένου είς συνοικίαν SCAMBE VALCHI νυν δέ STR.SFINTI 44, όπερ ό Ματθαίος Χρηστέσκου έκληρονόμησεν ως γενικός έκτελεστής της άποβιωσάσης Ζίγκας Σπυρ.Μικολάου, όπερ καί αύτη έκληρονόμησε παρά τοϋ συζύγου της Σπυριδωνος Μικολάου Ξυνοϋ, όπερ καί εκείνος έλαβε είς κατοχήν παρά τοϋ πατρός του Μικολάου Ι.Ξυνοϋ, μή θέλων νά έπωφεληθῆ τοϋ κτήματος τούτου μόνος του παρεδέχθη νά αναγνωρίση ως κληρονόμον έξ αίματος τήν άδελφήν του Βασιλικήν Ιατροϋ Δ.Δραγέσκου καί ύστερον άμφοτεροι καί μετά τοϋ ίατροϋ Δ.Δραγέσκου όστις έδωκε τήν συγκατάθεσίν του ως σύζυγος άπεφάσισαν νά καταθέσωσιν είς τήν Έθνικήν Τράπεζαν της Ελλάδος είς Αθήνας τό ποσόν τών 25.000 φράγκων ως αναλλοίωτον διαρκές κεφάλαιον.

β) Τό ποσόν τών 80.000 φράγκων, όπερ θά κατατεθῆ επίσης έν τῇ Έθνική Τραπέζῃ της Ελλάδος είς Αθήνας, παρά τοϋ Ματθαίου Χρηστέσκου καί Βασιλικῆς Δραγέσκου ως κληρονόμων έξ αίματος τοϋ άλησιμονήτου Σπυριδωνος Μ.Ξυνοϋ, όπερ ποσόν προέρχεται έκ τοϋ είς τήν Ξπυριδωνειον Σχολήν δωρηθέντος ίδρύματος παρά τοϋ άποβιώσαντος Σπυριδωνος Μ.Ξυνοϋ διά διαθήκης του τήν Ιην Απριλίου 1865 καί ταύτα συμφώνως τών συμπεφωνημένων δι' έγγράφου μεταξύ τών ύπογεγραμμένων Έφοροεπιτρόπων της Σπυριδωνείου Σχολῆς καταχωρηθέντων είς τό Μικαστήριον ILFON τμήμα συμβολαιογραφείου ύπ' αριθ. 8657/911.

γ) Τό ποσόν τών 30.000 φράγκων όπερ εύρίσκειται είς τό Ταμείον της Έφορίας καί όπερ προέρχεται έκ τών εισοδημάτων άτινα έξωκονόμησαν μέχρι τοϋδε. Η κατάθεσις αύτη τών 30.000 φράγκων θά κατατεθῆ παρά τών Έπιτρόπων άμέσως επίσης είς τήν Έθνικήν Τράπεζαν της Ελλάδος είς Αθήνας επ' όνόματι της Ξπυριδωνείου Σχολῆς, τοϋ χωρίου Μολίστης ως κατάθεσις διαρκῆς.

Αί τρεῖς αύται καταθέσεις όμοϋ άποτελοϋσι τό ποσόν τών 135.000 φράγκων, κατάθεσιν χρησιμεύουσιν διά τήν διατήρησιν έν τῷ μέλλοντι της Σπυριδωνείου καί τών λοιπών καθιδρυμάτων αναφερομένων άνωτέρω, κατάθεσις ήτις θά είναι διαρκῆς είς αίωνα καί άπρόσβλητος καί έκ μέρους της Έφορίας καί έκ μέρους οίασδήποτε Τουρκικῆς Αρχῆς οϋδέ έκ μέρους έτέρου προσώπου. Όλοι δέ οἱ τόκοι πάλιν θά χρησιμοποιοϋνται αίωνίως πρός συντήρησιν της Ξπυριδωνείου Σχολῆς, ήτις είναι ίδρυμένη είς τήν συνοικίαν Γανναδιδ, ως καί τών λοιπών καθιδρυμάτων τών αναφερομένων έν ταῖς διαθήκαις τών άποβιωσάντων άνωτέρω αναφερομένων.

Οἱ τόκοι οἷτινες θά είσπράττωνται έκ τοϋ ποσοϋ τών 135.000 φράγκων θά χρησιμοποιοϋνται υπό τών Έφοροεπιτρόπων διά τήν συντήρησιν

τῆς Σχολῆς τῶν παίδων καὶ κορασιῶν ὀνομαζομένης Σπυριδωνείου φροντίζοντες νὰ δώσωσι ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν τὸσον τῆς Σχολῆς, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐξεύρεσιν διδασκάλων, ὅσον καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ οἴκηματος, τῆς διανυκτερεύσεως τῶν πτωχῶν ἢ νοσοκομείου ἂν ποτέ θὰ γίνῃ ὅταν αἱ καταθέσεις θὰ ἐπιτρέψωσι, ἐπίσης καὶ διὰ τὴν βοήθειαν τῶν ἱερέων τῆς ἐκκλησίας εἰς μνήμην τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἁγίων Ταξιαρχῶν, ἐλεημοσύνας τῶν πτωχῶν, ἐπιδιόρθωσιν γεφυρῶν καὶ ὁδῶν εἰς τὰς διαφόρους συνοικίας τοῦ χωρίου Μολίστης πρὸς εὐχερῆ συγκοινωνίαν τῶν μαθητῶν, ἵνα ἔρχονται εἰς τὴν Σπυριδωνεῖον Σχολήν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μόνον ἐν ἀνάγκῃ ὅταν τὸ κράτος ἢ ὁ ὄμιλος δέν θὰ ἤθελε τὰς ἐπιδιορθώσεις ταύτας τῶν ὁδῶν καὶ γεφυρῶν.

Ἡ Ἐφορία ὑποχρεοῦται νὰ συντηρῇ πλησίον τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς οἶκημα χρησιμεῖον διὰ διανυκτέρευσιν τῶν διαρχομένων πτωχῶν καὶ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὰ εἰσοδήματα ἤθελον ἐπιτρέψῃ θὰ παραχωρῶνται μερικὰ ἐκ τῶν δωμάτων πρὸς ἴδρυσιν οἰκοτροφείου τῶν πτωχῶν μαθητῶν τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς. Πάλιν ἐάν θὰ εἶναι δυνατόν θὰ ἰδρυθῇ ἐντὸς τοῦ οἴκηματος τούτου νοσοκομεῖον μὲ ἓνα ἰατρὸν καὶ τῶν ἀπαιτουμένων, ἐάν τὰ εἰσοδήματα ἤθελον ἐπιτρέψῃ.

Διεύθυνσις καὶ Ἐπιθεώρησις τῶν Καταθέσεων

1) Ἡ Διεύθυνσις αὕτη θὰ γίνῃται ὑπὸ Ἐφοροεπιτροπῆς ἀπαρτιζομένης ἐξ ἑξ (6) μελῶν ἐκ τῶν ὁποίων τέσσαρα (4) θὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας Γανναδιοῦ, συμφώνως τῇ διαθήκῃ τοῦ ἀποβιώσαντος Σπυριδωνος Μ. Ξυνοῦ εἰς ἐκ τοῦ Μποτσιφαριοῦ καὶ εἰς θὰ ἐκλέγηται παρὰ τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας Μεσαργιάς συμφώνως τῇ ἐπιθυμίᾳ τῶν δωρητῶν Ματθαίου Χρηστέσκου καὶ Βασιλικῆς Ἰατροῦ Δ. Δραγέσκου. Οἱ τέσσαρες ἐπίτροποι τῆς συνοικίας Γανναδιοῦ, ὄντες ἤδη ἐκλεγμένοι, θὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν ὑπηρεσίαν των καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

2) Εἰς τὴν παραλαβὴν τοῦ κανονισμοῦ τούτου θὰ προσκληθῶσιν οἱ συνοικιωῦται ἐκάστης συνοικίας ἰδιαιτέρως νὰ ἐκλέξωσιν ἐκάστη τὸν ἐπίτροπόν των δηλ. οἱ συνοικιωῦται τῆς συνοικίας Μποτσιφαριοῦ θὰ ἐκλέξωσι τὸν ἐπίτροπόν των καὶ οἱ συνοικιωῦται τῆς Μεσαργιάς ἄλλον ἐπίτροπον. Μετὰ τὴν ἐκλογὴν των ἄνευ ἀντιρρήσεως ἢ ἐκλογὴ των θὰ ἐπισημοποιεῖται ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας καὶ θὰ ἐπικυροῦται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Βελλῆς καὶ Κονίτσης. Μετὰ δὲ ταῦτα θὰ συνέλθωσι μετὰ τῶν ἄλλων Ἐπιτρόπων τῶν

ἐκλεχθέντων ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας Γανναδιοῦ καὶ θὰ ὑπογράψωσι τὸν παρὸντα Κανονισμόν.

3) Οἱ ἐπίτροποι θὰ ἐκλέγωνται διὰ βίου, δύναται ὅμως καὶ νὰ ἀντικαθιστῶνται ὅταν ἀποδειχθῶσιν ὅτι ἐργάζονται ἐναντίον τῶν συμφερόντων τῶν ἐκπαιδευτηρίων μὲ κακὴν θέλησιν. Αἴτησις ἀντικαταστάσεως δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ παρὰ διὰ πλειονοψηφίας τῶν συνοικιωτῶν εἰς τὴν Γενικὴν Συνεδρίασιν, τὴν ὁποίαν οἱ ἐπίτροποι ὑποχρεοῦνται νὰ συγκαλῶσι κατὰ τὸν Ἰανουάριον μῆνα ἐκάστου ἔτους ὅπως παραδώσωσι τὸν λογαριασμόν τοῦ ἐκπνεύσαντος ἔτους καὶ νὰ ζητήσωσιν ἐκφορτώσεις τῶν πράξεων τῶν τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἢ πλειονοψηφία τῶν συνοικιωτῶν εἴαν δὲν θέλῃ νὰ δώσῃ ἐκφόρτωσιν διὰ λόγους βασιμίους, ἀφ' ἑνὸς δύναται νὰ διαμαρτυρηθῶσιν ἐναντίον τῆς πράξεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ δύναται νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπομάκρυνσιν ἑνὸς ἢ καὶ ὅλων τῶν ἐπιτρόπων ἀναφέροντες συγχρόνως τὰ παράπονά των εἰς τὸν Μητροπολίτην Βελλᾶς καὶ Κονίτσης, ὅστις μετὰ ἀκριβῆ ἐξέτασιν θ' ἀποδεχθῆ ἢ θὰ ἀπορρίψῃ τὴν διαμαρτυρίαν τὴν γενομένην ἐναντίον τῆς λειτουργίας τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως ἑνὸς ἢ καὶ ὅλων τῶν ἐπιτρόπων. Ἐναντίον τῆς ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολίτου θὰ δύναται νὰ γίνῃ ἔφεσις εἰς τὸ ἑκκλησιαστικὸν Δικαστήριον ὅπερ θ' ἀποφασίζῃ ὠρισμένως καὶ ἀμετακλήτως. Ἐν περιπτώσει παραιτήσεως ἑνὸς τῶν ἐπιτρόπων θὰ ἀποστέλληται εἰς τὴν ἑφορίαν ἢ παραίτησις καὶ ἢ ἑφορεία θὰ φέρῃ εἰς γῶσιν τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας ἐκείνης εἰς ἣν ἀνήκεν ὁ παραιτηθεὶς μὲ τὴν πρόσκλησιν τῆς ἐκλογῆς νέου ἐπιτρόπου ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος.

4) Ἡ ἐκλογὴ θὰ γίνηται ἐνώπιον τῶν Δημογερόντων ἐκ τῆς πλειοψηφίας τῶν συνοικιωτῶν, διὰ τὴν ἐκλογὴν δὲ ταύτην θὰ συντάσσεται ἔγγραφον ἐκ μέρους τῶν Δημογερόντων ὅπερ θὰ ἀποστέλληται ἐγκαίρως τῇ ἑφορείᾳ διὰ νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς νέας ἐκλογῆς. Ἀντιρρήσεις ἐναντίον τῆς ἐκλογῆς θὰ ἀπευθύνωνται ἐκ μέρους τῆς πλειοψηφίας τῶν κατοίκων τῆς ἐνδιαφερομένης συνοικίας εἰς τὸν Μητροπολίτην Βελλᾶς καὶ Κονίτσης, ὅστις θὰ δεχθῆ ἢ θὰ ἀπορρίψῃ τὴν διαμαρτυρίαν. Ἐν περιπτώσει παραδοχῆς θὰ γίνηται ἀμέσως νέα ἐκλογὴ συμφώνως τῶν ἄνωτέρω ὄρων.

5) Ἐάν ἡ ἑπιτροπὴ παραιτηθῆ σύσσωμος τότε ἡ παραίτησις θὰ ἀπευθύνεται εἰς τὴν Μητροπόλιν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης, ἥτις ἅμα τῇ παραλαβῇ αὐτῆς θὰ καλῆ ἀμέσως τὰς ἐνδιαφερομένας συνοικίας διὰ νὰ ἐκλέξῃ ἐκάστη τοὺς ἐπιτρόπους τῆς κατὰ τὸ ἄνωτέρω σχέδιον καὶ ἐκάστη συνοικία, μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπιτρόπων συμφώνως τῶν ἄνωτέρω κανονισμῶν, θὰ γνωστοποιῆ εἰς τὸν Μητροπολίτην, ὅστις θὰ γνωστοποιῆ εἰς νέαν ἑ-

φορείαν ἵνα ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά της, μέχρις ὅτου δὲ ἡ νέα Ἐφορεία ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά της ὑποχρεοῦνται οἱ παλαιοὶ ἔφοροι νὰ ὑπογράψωσι καὶ διευθύνωσι τὰς ὑποθέσεις τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς, παραδίδοντες ταύτοχρόνως εἰς τοὺς νέους ἐκλεχθέντας ὅλους τοὺς λογαριασμοὺς τῶν χρόνων τῆς ἐνεργείας των, δίδοντες εἰς παραλαβὴν των ὅλα τὰ ἔγγραφα καὶ βιβλίον τῆς Σπυριδωνείου.

6) Οἰαδήποτε ἐκλογὴ θὰ γίνηται τῇ ἐπιθεωρήσει καὶ προεδρίᾳ τῶν Δημογερόντων τῆς ἐνδιαφερομένης συνοικίας. Κατὰ προτίμησιν αἱ ἐκλογαὶ θὰ γίνωνται κατὰ Ἰανουάριον μῆνα εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Σχολῆς Γενναδίου ἢ εἰς τὸ προαύλιον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκάστη ἐκλογὴ πρέπει ἐξάπαντος νὰ γνωστοποιῆται 10 ἡμέρας πρὸ τῆς ἐκτελέσεώς της δι' ἀγγελιδῶν καὶ κοινοποιήσεων, τοιχοκολλητῶν, εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἐκλογικὰ κέντρα.

7) Ἐκαστὸς ἐνήλιξ κάτοικος τοῦ χωρίου Μολίστης ὅστις δὲν ὑπέστη ἀτιμωτικὴν καταδίκην χαίρεται τοῦ δικαιώματος τοῦ φηφίζεῖν.

8) Ἡ ἐκλογὴ θὰ γίνηται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ δὲν θὰ ἄρχεται ἐὰν δὲν παρίσταται ἡ πλειοψηφία τῶν συνοικιωτῶν, δὲν θὰ ἐκλέγῃται δὲ παρὰ ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἔχῃ τὰς περισσοτέρας ψήφους.

9) Τὸ ἔγγραφον τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπιτρόπων θὰ πιστοποιῆται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου καὶ θὰ γνωστοποιουῦνται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἀθήνας, ἢ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων ἢ τῇ μεσολαβήσει τοῦ Μητροπολίτου, ἵνα ἀποστέλλωνται οἱ τόκοι τῶν ἐκεῖ κατατεθέντων κεφαλαίων ἐπ' ὀνόματι τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς καὶ τὴν ὁποῖαν ἀντιπροσωπεύουσιν.

10) Τὸ διδάσκον προσωπικὸν οἰοῦνδήποτε καὶ ἂν εἶναι δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἑφόρων κατὰ τὸ δίδαγμα τῆς ἐνεργουῦς τοῦ ὑπηρεσίας.

11) Ἡ ἐφοροεπιτροπὴ, οὕτω προσδιορισθεῖσα, θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ διευθύνῃ τοὺς τόκους τῶν χρημάτων, ἅτινα εὐρίσκονται κατατεθειμένα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἀθήνας συμφώνως τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ. Οἱ ἐφοροεπίτροποι θὰ ἐκλέγωσιν ἕνα τῶν διδασκάλων ὡς γραμματέα τῆς ἐπιτροπῆς, ὅστις θὰ ἔχῃ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συντάσῃ τὰς ἀποφάσεις της.

12) Οἰαδήποτε ἀπόφασις τῆς ἐφοροεπιτροπῆς θὰ ὑπογράφηται ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας αὐτῶν. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ἢ ἀπόφασις θὰ ὑποβάλληται εἰς τὸν Μητροπολίτην, ὅστις θὰ ἀποφασίζῃ ὀριστικῶς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἐνεργῶνται καὶ αἱ ἐλεημοσύναι καὶ οἰαιδήποτε ἄλλαι ἀπο-

φάσεις. Όλοι αὐτοὶ ἀποφάσεις θὰ γράφονται λέξει πρὸς λέξιν ὑπὸ τοῦ Γραμματέως εἰς εἰδικὸν βιβλίον ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν Ἐπιτρόπων. Αὐτὸ ἐλεημοσύνη θὰ γίνονται ἢ διὰ χρημάτων (ποσὰ ὠρισμένα ἢ δόσεις μηνιαῖαι) ἢ εἰς δημητριακά. Ἐκαστος τῶν ἐπιτρόπων θὰ κάμη κατάλογον τῶν πτωχῶν ἀνθρώπων τῆς συνοικίας ἣν ἀντιπροσωπεύει, τῶν ἐχόντων ἀνάγκην βοήθειας καὶ θὰ παρουσιάσῃ τὸν κατάλογον εἰς τὴν Ἐφοροεπιτροπὴν ἣτις θ' ἀποφασίσῃ διὰ πλειοψηφίας περὶ τῆς ποσότητος ἣτις θὰ δίδεται εἰς ἕνα-στον πτωχόν.

13) Οἱ ἐφοροεπίτροποι θὰ ἐκλέγῃσι τοὺς διδασκάλους τῆς Σχολῆς θὰ φροντίζωσιν ὅμως ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ἐκλέγουν ἐκ τῶν ἀποφοίτων ἐνὸς Πανεπιστημίου ἢ ἐκ τελειοφοίτων τοῦ Γυμνασίου τῶν ἐχόντων παιδείαν ἀρτίαν καὶ δεδοκιμασμένην πεῖραν.

14) Οἱ ἐφοροεπίτροποι θὰ ἐκλέγῃσιν ἕνα τῶν διδασκάλων τὸν μᾶλλον πρεσβύτερον καὶ μᾶλλον ἐνεργητικόν ὡς Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς, ὅστις θὰ εἶναι ὑπεύθυνος περὶ τῆς καλῆς λειτουργίας ἀμφοτέρων τῶν σχολῶν παίδων καὶ κορασίων. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν εἷς ἐκ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ ἐλλείπει ἢ ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν ἢ ὑπὸ ἔποψιν ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντός του, τότε ὁ Διευθυντὴς ὑποχρεοῦται νὰ γνωστοποιῇ τὰς ἐλλείψεις του ταύτας τοῖς Ἐφοροεπιτρόποις, δι' ἐγγράφου δηλώσεως ὑπογεγραμμένης ὑπ' αὐτοῦ καὶ οἵτινες ἐφοροεπίτροποι θὰ ἀποφασίσωσι περὶ τῆς τιμωρίας ἣτις θὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸν ἔνοχον.

15) Αὐτὴ ἡ τιμωρία αὐτὴν θὰ ἐπιβάλλονται εἰς τὰ διδάσκοντα μέλη τῆς Σπυριδωνείου Σχολῆς θὰ κανονίζονται ἀναλόγως τῶν περιστάσεων ὑπὸ τῶν Ἐφοροεπιτροπῶν, ἢ γουν πρὸς τιμὴν, προσωρινὴν παύσιν καὶ ὀριστικὴν καθάρσιν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας ἀναλόγως τῆς σοβαρότητος τοῦ διαπραττομένου σφάλματος ὅταν τοῦτο ἀποδειχθῇ. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς παύσεως ὁ παυθεὶς διδάσκαλος δὲν θὰ μισθοδοτεῖται.

16) Ἐν περιπτώσει ἀντικαταστάσεως ἐνὸς μέλους τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ ὁ Διευθυντὴς θὰ ὀρίζῃ ἕνα ἐκ τῶν διδασκάλων ὅπως ἐκτελεσθῇ προσωρινῶς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀντικαθισταμένου μέχρις οὗ διορισθῇ εἰδικός.

17) Τὸ πρόγραμμα τῆς διδασκαλίας τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ ἀκολουθῇ ἡ Σχολὴ αὕτη θὰ λαμβάνηται ὅσον εἶναι δυνατόν ἐκ τοῦ προγράμματος τοῦ ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο δύναται νὰ τροποποιεῖται ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ χρόνου τῆς συνεννοήσεως τῶν Ἐφοροεπιτρόπων καὶ διδασκάλων τῆς Σχολῆς. Νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν ὅσον τὸ δυνατόν ὅτι πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς πρακτικῆς

μορφώσεως τῶν μαθητῶν.

18) Ὁ Διευθυντής ὑποχρεῖται νὰ ἐπιβλέπῃ καί τήν Σχολήν τῶν κορασίων, ἣτις ὑφίσταται ἤδη λειτουργοῦσα, αὐξήνων τὰς τάξεις ἀναλογῶς τοῦ χρόνου καί τῶν περιστάσεων μέχρι τῆς τετάρτης Δημοτικοῦ καί ἐν ἀνάγκῃ δύναται νὰ προστεθῶσι καί τάξεις Ἑπαγγελματικαί καί Ἑλληνικοῦ Σχολείου, εἰάν τὰ εἰσοδήματα ἐπιτρέπουσιν.

19) Εἰς τὰς τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Παρθεναγωγείου ἐκτός τῶν ὑποχρεωτικῶν δημοτικῶν μαθημάτων θά παραδίδονται χειροτεχνήματα, κεντήματα, ράψιμον διὰ μηχανῆς καί μαθήματα οἰκοδομοποιΐνης. Ἔρως τόν σκοπόν τοῦτον θά ἐκλέγεται ὑπό τῶν Ἐφοροεπιτρόπων μία ἢ δύο διδασκάλισσαι ἢ καί περισσότεραι κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ καιροῦ καί τῶν εἰσοδημάτων ἐπιτρεπόμενων.

20) Ἐν ἡ περιπτώσει τὰ εἰσοδήματα τῆς Σχολῆς ἐπιτρέφεται ὥστε ἡ ἐκπαίδευσις τῆς Σχολῆς νὰ λάβῃ μεγαλυτέρας διαστάσεις, τότε οἱ Ἐφοροεπίτροποι δύναται νὰ διοργανώσωσι καί ἐμπορικὰς παραδόσεις, εἰσάγοντες πρόγραμμα μίαν Σχολῆς ἑμπορικῆς ἀνεγνώστου σελύτης ἐν Ἑλλάδι.

21) Ὁ Διευθυντής, οἱ διδάσκαλοι καί αἱ διδασκάλισσαι θά πληρῶνται ὑπό τοῦ Ταμεῖου τῶν Ἐφοροεπιτρόπων ἐπιμάρνας τῶν συμβολαίων τῶν.

22) Οἱ Ἐφοροεπίτροποι ὑποχρεῖται νὰ ἐπισκέπτονται τοῦλάχιστον ἅπαξ τοῦ μηνός τόσον τῆ ἐπιμεριώμενον Σχολήν ὅσον καί τὰ ἄλλα καθιδρύματα, δύναται νὰ παραυσισηκῶνται εἰς τὰς παραδόσεις καί νὰ λαμβάνωσι τ' ἀπαιτούμενα μέτρα πρός καλήν διατήρησιν τῶν καθιδρυμάτων ὑπό ἑποψιν τῆς καί καθαριότητος φροντίζοντες οἰά τὰς ἀναγκῆς ἐπιδιορθώσεως.

23) Οἱ Ἐφοροεπίτροποι ὑποχρεοῦνται τῇ συναινέσει τοῦ Διευθυντοῦ καί τῶν διδασκάλων νὰ κανονίζωσι τὰς ὥρας τῶν μαθημάτων συμφώνως τοῦ ὡρολογίου τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, νὰ κάωσι οὐ καί κανονισμόν διαλαμβάνοντα τὰ καθήκοντα τῶν διδασκάλων πρός τήν κοινότητα καί μαθητῶν ἐπίσης.

24) Οἱ Ἐφοροεπίτροποι ὑποχρεοῦνται ἑτησίως ἢ κατ' ἑξαμηνίαν νὰ εἰσπράττωσι ἅπαντας τοῦς τόκους τῶν κατατεθειμένων χρημάτων εἰς τήν Ἐθνικήν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος διὰ λογαριασμόν τῆς ἐπιμεριώμενου καί νὰ τὰ διαχειρίζωνται κατὰ τ' ἀνωτέρω διατυπωθέντα.

25) Οἱ Ἐφοροεπίτροποι θά ὑποχρεοῦνται ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς Σχολῆς ν' ἀγοράζωσι βιβλία διὰ τοῦς πτωχοῦς μαθητὰς καί μαθητρίδας.

26) Πᾶν παράπονον ἐκ μέρους τῶν κατοίκων ἐναντίον τοῦ διδασκου-

τος προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς θὰ ἀπευθύνηται μόνον εἰς τοὺς εφοροεπιτρό-
πους, οἵτινες θὰ ἐλέγχωσι καὶ θὰ λαμβάνωσι τὰ κατάλληλα μέτρα.

27) Οἱ Ἐφοροεπίτροποι ὑποχρεοῦνται εἰς ἕναστον ἔτος κατὰ Ἰα-
νουάριον νὰ λογοδοτοῦν ἐπὶ παρουσία ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Νο-
λίστης εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Σχολῆς, οἵτινες κάτοικοι θὰ εἰδοποιῶνται
διὰ τοῦτο πρὸ 10 ἡμερῶν προηγουμένως δι' εἰσησέων τοιχοκολλημένων εἰς
τάς θύρας ἑκάστου Δημαρχείου καὶ ἑκάστης Ἐκκλησίας καὶ τῆς Σπυριδιω-
νείου Σχολῆς.

28) Οἱ Ἐφοροεπίτροποι θὰ φροντίζωσιν ὅπως οἱ τόκοι ἀποστέλλω-
νται κατ' ἔτος ἢ καθ' ἑξαμηνίαν εἰς τοὺς Ἐφόρους τῆς Σπυριδιωνείου Σχο-
λῆς, ἐκ τῆς προηγουμένως θὰ εἰδοποιεῖται ἡ Τράπεζα διὰ τὰ ἐκλεγμένα προ-
σωπα καὶ ἐπικυρωμένης τῆς ἐκλογῆς των ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου, τοῦ ἐκλο-
γικοῦ των ἐγγράφου γνωστοποιουμένου εἰς τὴν Τράπεζαν διὰ τὴν γνωρίζη-
πού πρέπει νὰ ἀποστέλλη τὰ χρήματα. Οὕτω θὰ ἐνεργῆ πάντοτε ὡς ἂν θὰ
γίνηται ἀλλαγὴ ἀπάσης τῆς Ἐφορείας.

29) Ἡ εἰς τὴν Τράπεζαν διδομένη ἀπόδειξις τῆς παραλαβῆς
τῶν τόκων ὑπογράφεται παρὰ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Ταμίου τῆς Ἐφοροε-
πιτροπῆς καὶ ἐν ἡ περιπτώσει ἡ Τράπεζα δὲν θ' ἀποστείλῃ τοὺς τόκους
τὸν ὠρισμένον χρόνον τότε οἱ Ἐφοροεπίτροποι δύνανται νὰ ἐκλέξωσιν
ἕνα ἐξ αὐτῶν μὲ εἰδικὴν πληρεξουσιότητα ἵνα μεταβῆ εἰς τὴν Ἐθνικὴν
Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἀθήνας καὶ κάμη τ' ἀπαιτούμενα διαβήματα
διὰ τὴν εἴσπραξιν τῶν τόκων ἐκείνων, τὰ ἀναγκαιοῦντα δὲ ἔξοδα διὰ τὴν
εἴσπραξιν τῶν τόκων θὰ ὀρίζωσιν οἱ Ἐφοροεπίτροποι, ἐὰν ὁ ἐντεταλμέ-
νος διὰ τοῦτο δὲν ἤθελε μεταβῆ ἀπλήρωτος καὶ δι' ἰδίων ἐξόδων, τὸ ὀρι-
σθέν δὲ τοῦτο ποσὸν θὰ λαμβάνηται ἐκ τῶν τόκων, οἵτινες θὰ εἴσπρα-
χθῶσιν.

30) Οἱ Ἐφοροεπίτροποι θὰ ἐκλέγωσιν ἕνα ἐκ τῶν Ἐπιτρόπων
ὡς Ταμίαν, ἅπαντες δὲ θὰ ἔχωσι προσωπικὴν εὐθύνην διὰ τὰς πράξεις τοῦ
Ταμίου. Οἱ Ἐφοροεπίτροποι θὰ ἐκλέγωσιν ἕνα ἐξ αὐτῶν διὰ πλειοψηφίας
ὡς Πρόεδρον τῆς Ἐφοροεπιτροπῆς φροντίζοντες ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ ἐκλέ-
γωσι τὸν πρεσβύτερον.

31) Ὁ Ταμίας τῆς Ἐφορείας ὑποχρεοῦται νὰ διατηρῆ τακτικὰ
βιβλία ὅλων τῶν εἰσοδημάτων καὶ ἐξόδων, ἅτινα βιβλία θὰ εἶναι πάντοτε
ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν Ἐφοροεπιτρόπων.

32) Ὁ Ταμίας δὲν δικαιούται νὰ κάμη ἄλλας πληρωμὰς μὴ ἀνα-
φερομένας εἰς τὸν προϋπολογισμὸν, ὅστις θὰ γίνηται εἰς ἕναστον ἔτος
κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, δηλ. ὅτε θὰ συνέρχωνται ἅπαντες οἱ συνοικιῶται

τοῦ χωρίου Μολίστης διὰ νὰ δίδωσιν εἰς τὴν Ἐφορείαν ἐκφῶσιν τῶν πράξεων τοῦ λήξαντος ἔτους ὅπως ἀνωτέρω ἀναφέρεται, ἐν ἣ δὲ περιπτώσει ἐγένετο πληρωμὴ τις μὴ ἀναφερομένη εἰς τὸν προϋπολογισμόν αὕτη πρέπει νὰ γίνηται δεκτὴ ὑπὸ τοῦ ἠροξέδρου ἢ τοῦ ἀντικαταστάτου του, ὅστις θὰ συγκατατίθεται νὰ γίνηται ἡ πληρωμὴ αὕτη ἀναλαμβάνων τὰς εὐθύνας τῆς πληρωμῆς ταύτης.

33) Ἐὰν ἔνεκα τῶν πολλῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐφορείας συμβῆ ὥστε νὰ μὴν εὐρίσκωνται πρόσωπα, ἵνα ἀναλάβωσι δωρεὰν τὴν εὐθύνην τοῦ Ἐπιτρόπου τότε οἱ συνοικιωταὶ τοῦ χωρίου Μολίστης θὰ δύνανται νὰ παραδέχωνται νὰ ὀρίζηται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ καὶ μικρὸς μισθὸς δι' ἕκαστον τῶν ἐπιτρόπων ἢ ἐτήσιος ἢ μόνον διὰ τὰς συνεδριάσεις καθ' ἃς θὰ συνέλθωσι νὰ ἐργασθῶσι.

34) Ἐὰν συμβῆ ὥστε κανεὶς φιλάμθωπος θελήσῃ νὰ δοῦσῃ εἰς

Τζάκι καὶ «μπάσια» (1978)

την Σπυριδωνεϊον Σχολήν κτήμα τι ἢ χρήματα δι' ἀγαθοεργούς πάλιν σκοπούς, ἢ Ἐφορεία θά προσκαληται ν' ἀποφανθῆ εἰάν πρέπει νά τά παραδεχθῆ ἢ ὄχι καί ἐν περιπτώσει παραδοχῆς δέν θά παραδέχωνται παρά ὑπό τὸ ὄνομα τῆς Σπυριδωνεϊου Σχολῆς, χωρίς ν' ἀλλάξωσι ποτέ τὸ ὄνομα ἢ ὁ προορισμός τῆς Σπυριδωνεϊου Σχολῆς, χωρίς νά προστίθεται ποτέ ἄλλο ὄνομα εἰς αὐτό καί χωρίς ν' ἀλλάζηται ποτέ ὁ προορισμός τοῦ ἐκπαιδευτηρίου.

35) Διὰ νά ἐκπληρῶνται ἀκριβῶς τ' ἀναφερόμενα ἐν τῶν παρῶντι κανονισμῶ συνετάχθησαν τέσσαρα ὅμοια ἄτινα θά ὑπογραφῶσι τῶσον ὑπό τοῦ κ. Ματθαίου Χρηστέσκου καί Βασιλικῆς ἰατροῦ Δ. Δραγέσκου, ὅσον καί ὑπό τῶν Ἐφοροεπιτόπων καί ἐξ ὧν τὸ ἐν θά τηρῆται εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Σπυριδωνεϊου Σχολῆς, ἕτερον εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Μητροπόλεως Βελλῆς καί Κονίτσης, ἕτερον θά σταλῆ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἀθήνας καί ἐν θά κρατῆται ὑπό τοῦ κ. Ματθαίου Χρηστέσκου καί Βασιλικῆς Δ. Δραγέσκου.

Ὅτι ἀκριβές Αὐγούστου 9/1912

Ματθαῖος Χρηστέσκου

Βασιλικῆ Δ. Δραγέσκου (σύζυγος ἰατροῦ Δ. Δραγέσκου)

Οἱ Ἐφοροεπίτροποι

Ἰωάννης Κ. Μανθᾶς

Κώστας Παπαϊωάννου

Γεώργιος Β. Καραμπόζας

Γεώργιος Γκοῦντος

Βασίλειος Μ. Στεφανίδης

Βασίλειος Γκουβέλης.

II

Κανονισμός τῶν ἀγαθοεργημάτων Τσέρτου (ΦΕΚ Α' 7.10.68).

Ἐγκρίνεται ὅπως, ἡ διὰ τῆς ἀπὸ 18.11.1956 ἰδιογράφου διαθήκης τῆς Εὐδοξίας Παπαλεξίου ἢ Τσέρτου καταλειφθεῖσα περιουσία, ἀποτελῆ κεφάλαιον αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως τῆς Κοινότητος Γανναδιοῦ—Κονίτσης, διακεκριμένον τῆς λοιπῆς περιουσίας αὐτῆς καὶ διεπόμενον ὑπὸ τοῦ κατωτέρω καταχωριζομένου Κανονισμοῦ, ἐξ ἄρθρων ἑπτὰ (7).

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Κεφαλαίου αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως Εὐδοξίας Παπαλεξίου ἢ Τσέρτου.

Ἄρθρον 1.

Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ Κεφαλαίου εἶναι ἡ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ προίκις ἀπόρων κορασίδων καὶ ἡ παροχὴ ὑποτροφῶν εἰς ἀπόρους μαθητὰς καὶ σπουδαστὰς, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καταγομένους καὶ κατοικοῦντας εἰς Γανναδιὸ—Κονίτσης, ὡς καὶ ἡ δημιουργία καὶ λειτουργία ἐν τῇ Κοινότητι ταύτῃ, Ὑφαντουργικῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 2.

Διοικήσεις.

1. Τὸ Κεφάλαιον διοικεῖται ὑπὸ τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Γανναδιοῦ κατὰ τὰς σχετικὰς περὶ αὐτοδιοικήσεως διατάξεις καὶ τὰς τοιαύτας τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 3.

Τρόπος ἐπιλογῆς προικιζομένων καὶ ὑποτρόφων.

1. Τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον, συνεργόμενον κατὰ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους, καταρτίζει πρόσκλησιν, δι' ἧς καλεῖ τὰς βουλομένας νὰ τύχωσι προικὸς νεάνιδας, ὡς καὶ τοὺς μαθητὰς ἢ σπουδαστὰς τοὺς φοιτῶντας εἰς Σχολεῖα ἢ Σχολὰς Μέσης ἢ Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως ἐν τῷ Νομῷ Ἰωαννίνων, ἵνα ὑποβάλωσιν αὐτῷ σχετικὴν αἴτησιν.

2. Εἰς τὴν πρόσκλησιν δίδεται εὐρεῖα δημοσιότητος διὰ τοιχοκολλήσεως ταύτης εἰς τὸ Κοινοτικὸν Κατάστημα Γανναδιοῦ, δημοσιεύσεως περιλήψεώς της εἰς μίαν ἡμερίδα τῆς Κονίτσης, ἐφ' ὅσον ἐκδίδονται τοιαῦτα καὶ εἰς μίαν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις ἐκδιδομένων, ὀριζομένας ὑπὸ τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου.

3. Μετὰ δεκαπενθήμερον ἀπὸ τῆς κατὰ τ' ἀνωτέρω ἀνακοινώσεως καὶ τῆς τελευταίας τῶν δημοσιεύσεων, τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον, συνεργόμενον, ἐλέγχει τὰς ὑποβληθείσας αἰτήσεις καὶ ἐκλέγει τὰς προικιστέας νεάνιδας καὶ τοὺς ἀπόρους μαθητὰς ἢ σπουδαστὰς, τοὺς ὁποίους κατατάσσει εἰς σει-

ράν προτεραιότητος καὶ καταρτίζει δι' ἐκάστην κατηγορίαν σχετικὸν πίνακα.

4. Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίασιν ὀρίζονται τὰ χρηματικὰ ποσὰ τῆς προικὸς καὶ τῆς ὑποτροφίας, ἅτινα εἰσὶν ἀνάλογα πρὸς τὸ εἰσόδημα τοῦ Κεσαλαίου τὸ πραγματοποιηθὲν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν ὑποτροφίαν, ἀνάλογον πρὸς τὰ στοιχειώδη ἔξοδα, τὰ ὅποια θὰ ἔχη ὁ μαθητὴς ἢ σπουδαστὴς.

Ἄρθρον 4.

Δημοσίευσις πράξεων προικίσεως καὶ ὑποτροφίας—ἐνστάσεις.

1. Ἄμα τῇ καταρτίσει τῶν, κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον, πινάκων ἀνὰ ἓν ἀντίγραφον τούτων τοιχοκολλᾶται εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Κοινότητος, ἐπὶ δέκα πέντε (15) ἡμέρας.

2. Ἐπιτρέπεται εἰς πάντα, ἔχοντα ἔννομον συμφέρον, ἐνστάσεις κατὰ τῶν πινάκων, ἐντὸς εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παρόδου τῆς ὡς ἄνω προθεσμίας. Αἱ ἐνστάσεις ἐγχειρίζονται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κοινότητος, ὅστις ὑποβάλλει ταύτας, μεθ' ὄλων τῶν στοιχείων, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν (Δ)νσιν Ἑθνικῶν Κληροδοτημάτων.

3. Ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων ἀποφαίνεται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου Ἑθνικῶν Κληροδοτημάτων, εἴτε ἐγκρίνων τὰς σχετικὰς πράξεις (πίνακας) τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου, εἴτε τροποποιῶν ἢ ἀκυρῶν ταύτας, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὰς διατάξεις τῆς διαθήκης καὶ τοῦ παρόντος.

Ἄρθρον 5.

Κατάθεσις προικὸς καὶ ὑποτροφίας.

Ἐκπτώσις τοῦ δικαιώματος προικίσεως ἢ ὑποτροφίας.

1. Μετὰ τὴν ἐκπνοὴν ἀπράκτου τῆς πρὸς ὑποβολὴν ἐνστάσεων προθεσμίας, ἢ ἐν περιπτώσει καταθέσεως ἐνστάσεων μετὰ τὴν εἰς τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον ἀνακοίνωσιν τῆς ἐν τῷ προηγούμενῳ ἄρθρῳ ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, οἱ πίνακες τοῦ ἄρθρου 3 παράγρ. 3 καθίστανται ὀριστικοί. Καὶ τὸ μὲν χρηματικὸν ποσὸν τῆς καθορισθείσης προικὸς κατατίθεται παρά τινι τῶν ὑπὸ τοῦ Α. Νόμου 2039)1939 ὀριζομένων Τραπεζικῶν Ἰδρυμάτων εἰς ἔντοκον κατάθεσιν ὀψεως ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐν τῷ πίνακι πρώτης ἀναγραφομένης δικαιούχου καὶ ἀποδίδεται αὐτῇ μετὰ τῶν συσσωρευθέντων τόκων, βάσει ἐντολῆς τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου, ἐκδιδομένης ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ ἀντιγράφου ληξιαρχικῆς πράξεως τοῦ γάμου τῆς ἐφ' ὅσον ἐκ τούτου προκύπτῃ ὅτι ὁ γάμος ἐτελέσθη ἐντὸς τοῦ ἔτους εἰς ὃ ἀφορᾷ ὁ πίναξ, τὸ δὲ ποσὸν τῆς ὑποτροφίας καταβάλλεται εἰς τὸν πρῶτον τοῦ πίνακος μαθητὴν ἢ σπουδαστὴν, ἐφ' ὅσον ἐκ προσκομιζομένης σχετικῆς βεβαιώσεως τῆς Σχολῆς προκύπτῃ, ὅτι συνεχίζει τὰς σπουδὰς του.

2. Ἐὰν ἐντὸς διετίας ὑπὸ τῆς ἐπιλογῆς, δὲν ἐπραγματοποιήθῃ ὁ γάμος τῆς πρώτης ἐν τῷ πίνακι ἀναγραφομένης κορασίδος ἢ καταβολὴ τῆς προικὸς ματαιοῦται ὡς πρὸς αὐτήν, καὶ τὸ ποσὸν καταβάλλεται εἰς τὴν ἀμέσως ἐπομένην, ὑπὸ τὰς αὐτὰς προϋποθέσεις καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς ὡς πρὸς τὰς ἐπομένας.

Ὁμοίως, ματαιοῦται ἢ καταβολὴ τοῦ ποσοῦ τῆς ὑποτροφίας εἰς τὸν μαθητὴν ἢ σπουδαστὴν, ἐφ' ὅσον δὲν συνεχίζει τὰς σπουδὰς του καὶ τὸ ποσὸν καταβάλλεται εἰς τοὺς ἐν συνεχείᾳ ἐν τῷ οἰκείῳ πίνακι ἐγγεγραμμένους, ὑπὸ τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὸν πρῶτον προϋποθέσεις.

Ἄρθρον 6.

Προϋπολογισμός, ἀπολογισμός κ.λ.π.

Τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 104 τοῦ Α. Ν. 2039)39 καταρτίζει ἴδιον προϋπολογισμόν, ἀπολογισμόν καὶ ἰσολογισμόν, δι' ἕκαστον ἐκτελούμενον σκοπὸν, οἵτινες ὑποβάλλονται ἱεραρχικῶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν (Διεύθυνσιν Ἐθνικῶν Κληροδοτημάτων) πρὸς ἔγκρισιν.

Ἄρθρον 7.

Τροποποιήσις Κανονισμοῦ.

Ὁ παρὼν ὀργανισμὸς δύναται νὰ τροποποιηθῇ ἢ συμπληρωθῇ προτάσει τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Γανναδίου.

Οἱ μαθητὲς Γανναδιοῦ το 1953

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΚΟΥΤΟΣ (1899 - 1969)

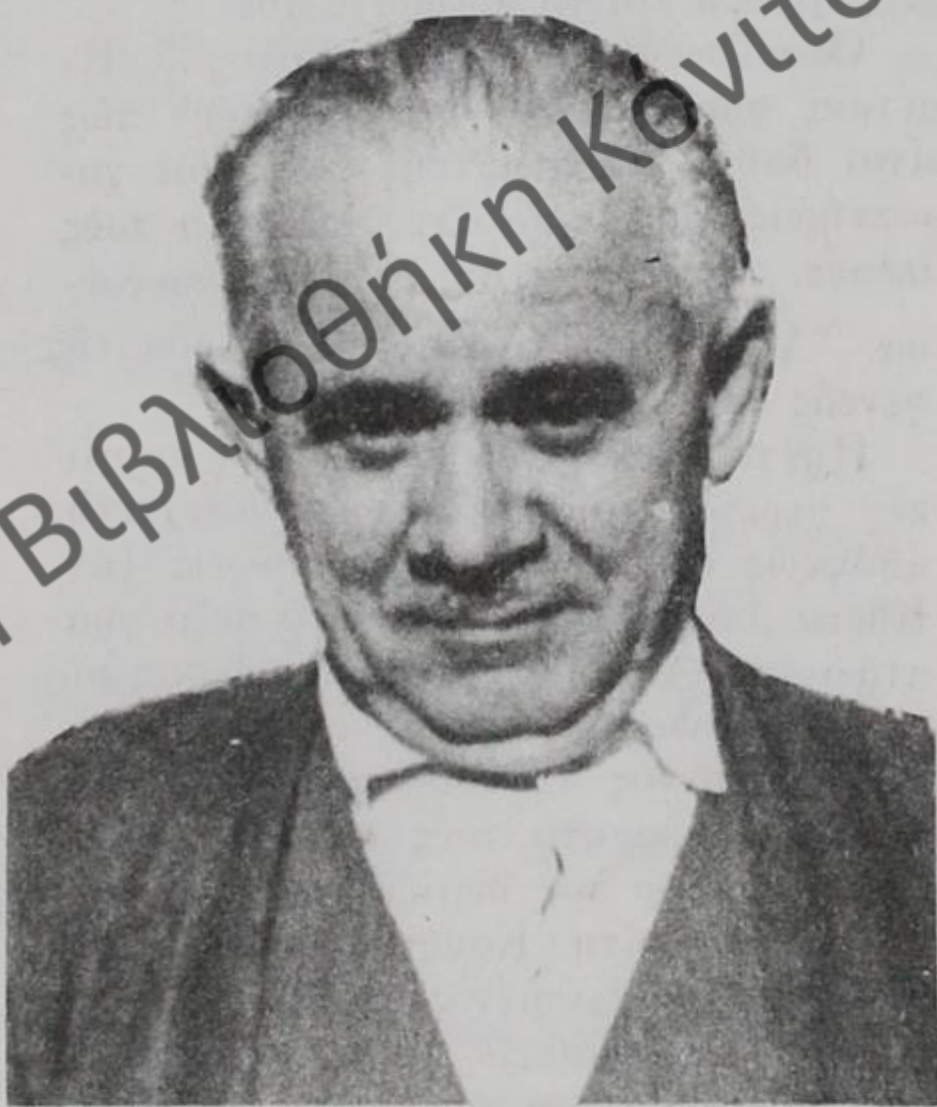
Α) ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα» τεῦχος Ἰανουαρίου 1966.

Μέ τὸ ψευδώνυμο «Βουροκοπόταμος» ἔχουν δημοσιευθῆ προπολεμικῶς σέ ἔφημερίδες τῶν Ἰωαννίνων καί στὸν «Ἄωο» τῆς Κόνιτσας ἐνδιαφέροντα ἄρθρα κοινωνικοῦ περιεχομένου, ποιήματα, ἀνταποκρίσεις καί χρονογραφήματα ἀπὸ τὴν ἀνθοῦσα τότε ζωὴ τῆς Μόλιστας. Θεωροῦμε σήμερα χρέος μας νὰ τὸν ἐπαναφέρουμε στὴν μνήμη τῶν συγχρόνων, μὲ λίγα βιογραφικά στοιχεία κι ἓνα χαρακτηριστικό ποίημά του.

Ὁ «Βουροκοπόταμος» ἐγεννήθηκε στὸ Γανναδιὸ τὸ 1899. Εἶναι ἀπόφοιτος τῆς «Σπυριδωνείου Σχολῆς». Δὲν προκειται γιὰ «προσωπικότητα τῶν Γραμμάτων», ἀλλὰ γιὰ μιὰ μορφή λαϊκοῦ διανοητοῦ τῆς περασμένης 50ετίας, τῆς ὁποίας ἄλλωστε ἀντικατοπτρίζει τὸ ἦθος, τὴν πίστη καί τὶς ἀντιλήψεις, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀγωγή καὶ τὶς γνώσεις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Καί εἶναι ἀλήθεια πὼς ἡ ἀγωγή καί ἡ πίστη αὐτῆς τῆς ἐποχῆς διεμόρφωσε ἄρτιους καί ἐπιτυχεῖς ἀνθρώπους. Στὴν ἐπαρχία μας ὑπῆρξαν ἀρκετοὶ τέτοιοι ἄνθρωποι, ἰδιαίτερα ἀπόφοιτοι τῶν Σχολαρχείων τῆς. Πολλοὶ συνέχισαν τὴ ζωὴ τους ἄλλοῦ. Αὐτοὶ ὅμως ποὺ εἶχαν ἀμεση ἐπίδραση στὴν ἐπαρχία μας, στὸν κόσμον τῆς, στὸ ἦθος καί τὰ ἦθη τῆς, εἶναι ὅσοι παρέμειναν μονίμως σ' αὐτήν.

Ὁ «Βουροκοπόταμος» ἔζησε, τὰ περισσότερα χρόνια στὴν ἐπαρχία μας. Ἄνθρωπος κατ' ἐξοχὴν δίκαιος καί μαχητῆς

Γ. Γκοῦτος (1965)

γιὰ ἐγγενεῖς σκοποὺς καί σέ κοινές ἀνθρώπινες ὑποθέσεις. Ἐγίνε πρόεδρος τοῦ Γανναδιοῦ. Προτεργάτης σέ κοινὰ ζητήματα τοῦ χωριοῦ (ὑδροεὐση, ἀρδεύση, συντήρηση τῶν κληροδοτημάτων, ἀντίδραση σέ σφετεριστὲς τῶν δικαιωμάτων τῆς Κοινότητος), πρόεδρος τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας, Γραμματεὺς τῶν 2 ἐκ τῶν κοινοτήτων Μόλιστης, Γραμματεὺς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς κλπ.

Σεβαστός καὶ ἀγαπητός, ὑπῆρξε ἐπιδείγμα τρόπου ζωῆς καὶ σκέψεως. Στὴ συμβουλή του εὗρισαν πάντοτε τὸ σωστὸ ὅλοι ποὺ συχνὰ ἔτρεχαν νὰ τὸν συζητήσουν.

Τὸ 1964 ἔγραψε τὰ «Ἀπομνημονεύματά» του μὴ συγγραφὴ μὲ ἰδιαίτερη ἀξία ποὺ ἀποδίδει πιστά, γλαφυρὰ καὶ συχνὰ στὴν τοπικὴ γλῶσσα ζωντανὲς εἰκόνες τῆς ζωῆς τοῦ παρελθόντος στὴν ἐπαρχία Κόνιτσης.

Ἀπὸ τὰ ἄλλα γραπτὰ του κείμενα ἀναφέρουμε τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους του, ἐκθέσεις πρὸς ἀρμόδιες ὑπηρεσίες ἐπὶ ὑποθέσεων τῶν κοινοτήτων, ἄλλα ἰδιωτικὰ χειρόγραφα καὶ τὰ ποιήματά του.

Ὅλοι ὅσοι ἔχουν διαβάσει κάτι τοῦ «Β» μένουν γοητευμένοι γιατί βρίσκουν πὼς εἶναι βαθῶς γνώστης τῆς ζωῆς καὶ χαρακτηριστῆρας ποὺ ἐπηρεάζει αἰσιόδοξα τοὺς ἄλλους. Δουλεύει στὴν ἀπλῆ καθαοεύουσα. Ἄλλωστε αὐτὴ ἦταν ἡ γλῶσσα τῆς γενεᾶς του.

Πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι οἱ ποιητικὲς γνώσεις τοῦ «Β» ἀπὸ λογοτεχνικῆς ἀπόψεως δὲν εἶναι πάντα πλήρεις (ἀντίθετα ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει στὰ περὶ γραπτὰ του). Ἀφορμὲς γιὰ τὶς συνθέσεις του εἶναι ἔντονα κοινωνικὰ γεγονότα. Ἀντιμετωπίζοντας τέτοιες καταστάσεις χαράσσει ἀνθρώπινα τῶν στίχους του σὲ ἰαμβικὸ μέτρο ποὺ θυμίζει δημοτικὴ ποίηση, Βαλαοική, Κουστάλλη κλπ. Στὴν Κόνιτση ἀποκλεισμένος κατὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο διάβαζε στοὺς ὁμοιοπαθεῖς τὸ ποίημά του ποὺ ἀρχίζει ὡς ἑξῆς:

Γιατὶ δὲν παύει ὁ πόλεμος στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα
ποὺ ἡ ἐπιστῆμη ἔφθασε σ' αὐτὸν τὸν
κολοφῶνα;

Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα 5-10 ποιήματά του. Παραθέτουμε κατωτέρω ἀπόσπασμα ἀπὸ ἓνα ἄλλο του ποίημα μὲ τὸ σκοπὸ νὰ δείξουμε ἓνα γνήσιο δείγμα ψυχολογίας καὶ ἤθους ἐνὸς λαϊκοῦ διανοητοῦ τῆς ἐπαρχίας μας.

Λείμνηστοι εὐεργέται μας Σπύρο Ξεινέ

καὶ Ζίγκα
δεχθῆτε τὸ στεφάνι μας μὲ δάφνη καὶ μὲ
σύντομα.
Τὴ δέησή μας στέλουμε στὸν ὑψιστο κοιτῆ
μας.
καὶ τὶς εὐχαριστίες μας μὲ ὅλη τὴν ψυ-
χή μας.
Τὶς γνώσεις ὅποῦ ἔχομε σὲ σᾶς τὶς χρεω-
στοῦμε
γίναμε σωστοὶ Ἕλληνες καὶ σᾶς εὐγνω-
μοῦμε
τὰ φῶτα σεῖς χαρίσατε στὰ γόρφοθε χω-
ριά μας,
καὶ λάμπει μέγχοι σήμερα ἐξείνη ἡ γενιά
μας,
μεγάλοι Εὐεργέται μας ποὺ κτίσατε Σχο-
λεῖο
Πτωχοκομεῖο, Ἐκκλησίαν καὶ Παρθενά-
γοργεῖο.
Πρὶν ἑξῆντα χρόνια τὸ χωριὸ εἶχε πε-
ρίσσια χάρη
καὶ ὑπῆρχε τότε ἐδῶ ζωὴ καὶ ἀνθρώπινο
καμάρι
πολλοὶ πενήντα κάτοικοι καὶ ὀγδόντα
μαθητάδες
πέντε δασκάλοι στὰ σχολεῖα καὶ δυὸ ἢ
τρεῖς παπάδες
καὶ ὁ Δεσπότης ἔρχονταν δυὸ-τρεις φορὲς
τὸ χρόνο
συντονισμὸ ἐκάνανε, ὠδηγοῦσαν τὸν
κόσμο.
Φεύγαν τὰξίδια μακρινὰ οἱ νέοι οἱ λε-
βεντάδες
καὶ κουβαλοῦσαν χρυσὸ καὶ χτίζανε νον-
τάδες.
Σήμερα σβῆσαν ὅλα αὐτά, ρημαῖξαν καὶ
χαθῆκαν
πόλεμοι, φτώχεια καὶ ἀλλαγὲς τὴν αἶγλη
δὲν ἀφῆκαν.
Ἦρθε καιρὸς ψηλὰ βουνὰ καὶ ζῆτε πι-
κραμένα
ἔφυγ' ὁ κόσμος ἀπ' τὰ χωριά καὶ μείναν
ρημαγμένα.
Οὔτε τὸν κοῦρο χαίρεσθε, οὔτε τὰ χελι-
δόνια,
κουδούνια ἀπὸ πρῶβια ἢ τὰ γλυκὰ τ'
ἀηδόνια,
μόνο τ' ἀγρίαια καὶ οἱ βοσχεῖς σᾶς κάνουνε
παρέα

τὰ παρεκκλήσια μοναχὰ σᾶς κάνουνε ὠ-
ραῖα....

«Κόνιτσα», τεύχος Ἀπριλίου
Μαΐου 1969.

Γιὰ τὸ «Βουρκοπόταμο» μποροῦν νὰ
γραφοῦν πολλά. Ἐδῶ σημειώσαμε λίγες
πληροφορίες. Τὸ ψευδώνυμό του καὶ τὸ
ὄνομά του εἶναι ἄγνωστο σὲ πολλοὺς συν-
επιδημιῶτες. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι φυσικό,
ἀφοῦ ἡ δράση του δὲν συνοδεύτηκε μὲ
τυμπανοκρουσίες. Τώρα στὸ χωριὸ μὲ τοὺς
λίγους συγχωριανοὺς εἶναι πρὸ ἀπομονω-
μένος καὶ ἀποστερημένος τῆς παρουσίας
προσώπων του ἀγαπημένων. Ὑπάρχει ὁ-
μως τὸ παρελθόν, ὁ ὑγιὴς χαρακτήρας,
τὸ γαλήνιο παρὸν καὶ τὰ γραπτά του, ποὺ
τὰ συνεγίζει.

—Τὴν δὲν 17)4)69 ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα καὶ
ἐκηδεύθη εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Γα-
ναδιὸ Μολίστης ὁ Γεώργιος Γκούτος ἡλικίας
70 ἐτῶν, συνεργάτης τοῦ περιοδικοῦ μας. Ὁ
ἐκλιπῶν διετέλεσεν ἐπὶ σειράν ἐτῶν Κοινοτικὸς
Γραμματεὺς τοῦ χωρίου του καὶ συνεργάτης
προπολεμικῶς τῆς ἐφημερίδος ΑΩΟΣ. Ὑ-
πῆρξεν ὑπόδειγμα καλοῦ πατριώτου καὶ αἰκο-
γενειάρχου καὶ ἀνέδειξεν τέκνα ἐπιστήμονας
καὶ χρήσιμα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, τὰ ὁποῖα, ἐντεῦ-
θεν ἐγκαρδίως συλλυπούμεθα διὰ τὴν ἀπώ-
λειαν τοῦ προσφιλοῦς πατρὸς των.

Β) ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΑ

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Βάσει ἐγγράφων καὶ πληροφοριῶν τοῦ Γ. Γκούτου.

Γονεῖς τοῦ Γεωργίου Γκούτου (ἢ Κοντούλη, ὅπως ὑπέγραφε μέχρι
τὸ 1918) ἦσαν ὁ Βασίλειος Γκούτος (1875-1945) ποὺ ἔφυγε τὸ 1905 γιὰ τὸ
Βουκουρέστι ὅπου ἔκαμε Ζαχαροπλαστεῖο, καὶ ἡ Ἀγγελικὴ Γκούτου (1875-
1942). Ἀδέλφια του ἦσαν ἡ Ἀνδρονίκη (1897-1967), σύζυγος Ἰωάννη Κοντο-
γιάννη ἀπὸ τὴν Πουρνεὶ καὶ ὁ Ἀριστείδης ποὺ πέθανε μικρὸς.

Τὸ γένος Βασιλείου Γκούτου

Γονεῖς τοῦ Βασιλείου Γκούτου ἦσαν ὁ Γεώργιος Γκούτος ἢ Κοντού-
λης (1856-1926), ποὺ ἦταν πολυτεχνίτης, διετέλεσε ἐφοροεπίτροπος τῶν ἑλληρο-
δοτημάτων Ἐυνοῦ καὶ ταξείδεψε στὴν περιοχὴ τοῦ Αἰγίου καὶ Ξυλόκαστρο, καὶ
ἡ Πανάγιω Πούλιου ποὺ πέθανε τὸ 1915.

Ἀδέλφια τοῦ Βασιλείου Γκούτου ἦσαν α) Ὁ Μιλτιάδης Γκούτος ποὺ
ἔζησε καὶ πέθανε τὸ 1947 στὴν Αἴγυπτο, σύζυγός του ἡ Ἀγλαΐα Παπαλέξη (ποὺ
πέθανε τὸ 1981) καὶ τέκνα τους ὁ Μιχάλης Γκούτος καὶ ὁ Γεώργιος Γκούτος
ποὺ ζοῦν στὴν Ἀθήνα. β) Ἡ Γιαννούλα σύζυγος Παύλου Τζιμινάδη, τῶν ὁποίων
γιός εἶναι ὁ Γεώργιος Τζιμινάδης ποὺ ζεῖ στὸ χωριὸ. γ) Ἡ Βασιλικὴ σύζυγος
Βασιλείου Γκουβέλη ποὺ πέθανε τὸ 1942 καὶ εἶχε τέκνα τὸν Δημήτριο (Μητρού-
ση) καὶ τὴν Μαρία Γκουβέλη. δ) Ἡ Χαρίκλεια σύζυγος Ἀντωνίου Ἀργιάννη καὶ
ε) Ὁ Δημήτριος Γκούτος ποὺ ταξείδεψε στὸ Κάϊρο καὶ πέθανε νέος τὸ 1907.

Α) Πατέρας του Γεωργίου Γκούτου (1856-1926) ήταν ο Βασιλάκης Γκούτος που πέθανε το 1883 και είχε μαγαζί και μύλο στο χωριό. Άδελφια του Γεωργίου ήταν: α) Ο Δημήτριος Β. Γκούτος που είχε σύζυγο την Μαρία, η οποία μετά τον θάνατόν του πήρε ως δεύτερο σύζυγό της τον Δημήτριο Θ. Γκούτο ή Κατσιλώλο και β) Η μάνα της Θανάσως πρώτη σύζυγος του Δημητρίου Θ. Γκούτου ή Κατσιλώλου. Η κόρη τους Θανάσως είχε σύζυγο τον Κώστα Άδαμο και πέθανε το 1944.

Β) Πατέρας της Πανάγιως Πούλιου-Γκούτου ήταν ο Ζήκος Πούλιος. Άδελφια της ήταν ο Βαγγέλης και η Μαρία, της οποίας κόρες ήταν η Παπαζήκαινα και η Σκούραινα.

Το γένος 'Αγγελικῆς Γκούτου

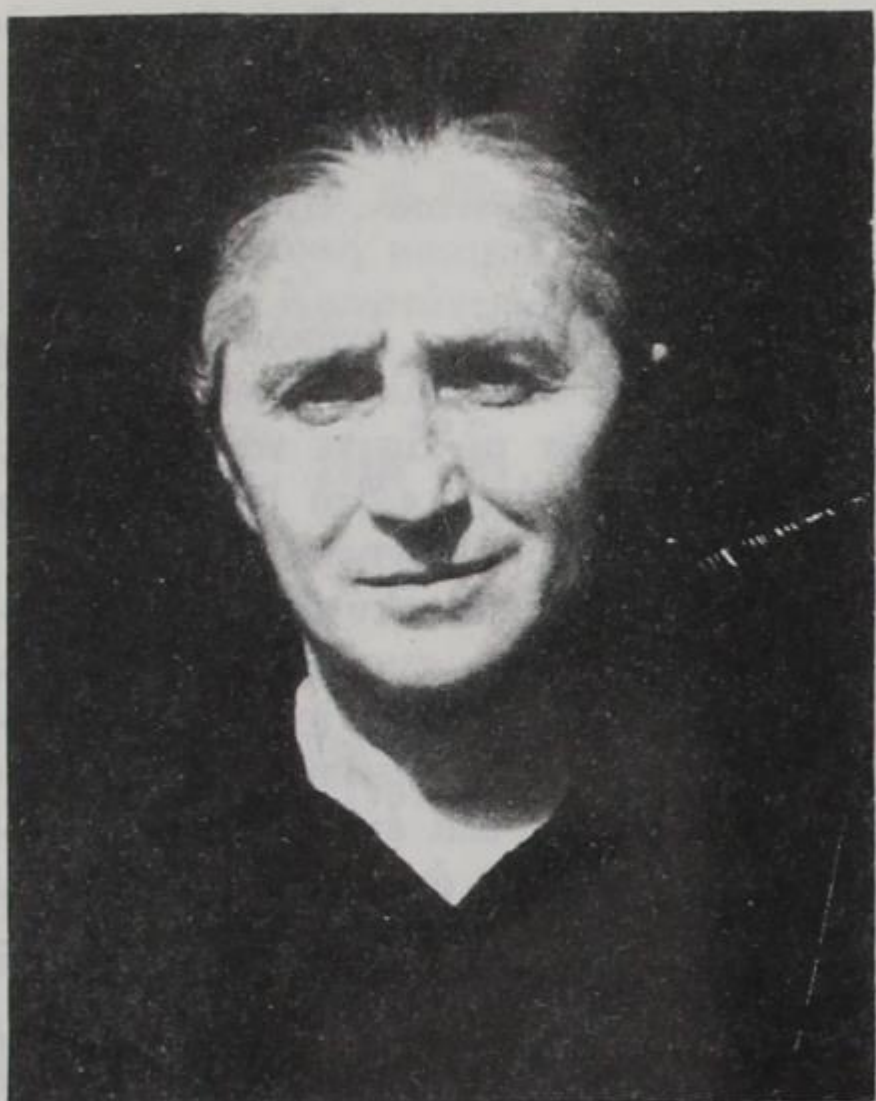
Γονεῖς της 'Αγγελικῆς ήταν ο Φώτης Γκούτος (1837-1880) που ταξείδεψε και πέθανε στη Βλαχιά και η Βασιλική (1840-1910).

Άδελφια της 'Αγγελικῆς ήταν ο Θεόδωρος Φ. Γκούτος (1866-1894) που είχε σύζυγο την 'Αναστασία Γιούτσου πήρε δεύτερο σύζυγό της τον Λάμπρο Παπατρύφωνα από την Πουρνιά β) Η Γιαννούλα (1879-1960) σύζυγος Παύλου Παπαζήκου. Τέκνα τους οι Λουκᾶς, Κώστας και Ἀρήστος Παπαζήκος, η Πηνελόπη Παπαδημούλη και η Μαρία Παπαζήκου.

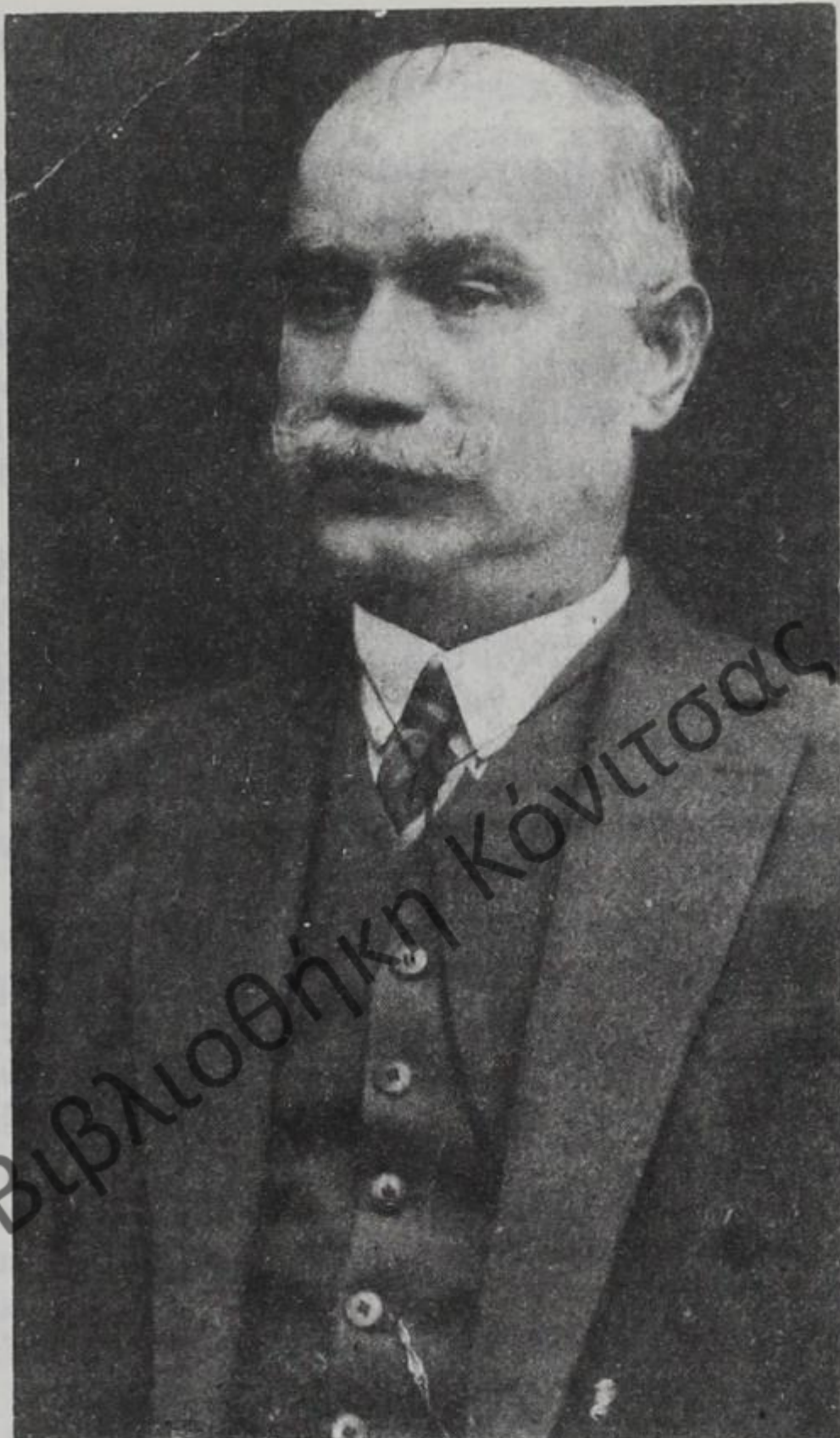
Α) Γονεῖς του Φώτη Γκούτου ήταν ο Θεόδωρος Γκούτος ή Κατσιλώλος, που είχε ἀδελφό τον Β. Βλαχιώτη, και η Πανάγιω Κοντούλη-Γκούτου (1822-1890). Άδελφός του Φώτη ήταν ο Δημήτριος Θ. Γκούτος (1840-1912 τουλάχιστον) που είχε για πρώτη σύζυγό του τη μάνα της Θανάσως (σύζυγου Κ. Άδαμου) και δεύτερη σύζυγό του τη Μαρία (που είχε πρωτοπαντρευθεῖ τον Δημήτριο Β. Γκούτο) με την οποία απέκτησε την Ἀρίκλεια σύζυγο Κων. Τσιδγνα.

Πατέρας της Πανάγιως Κοντούλη-Γκούτου ήταν ο 'Αντώνης Κοντούλης ή Κωνσταντίνου (1788-1847) που ἔζησε στη Ζάκυνθο κατά τὰ ἔτη 1808 ἕως 1833.

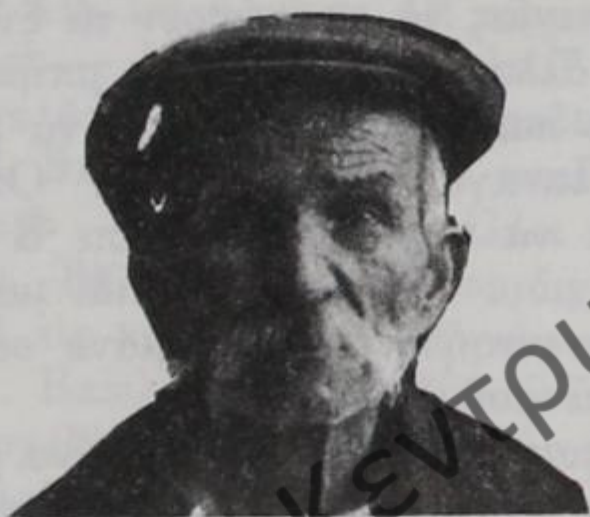
Β) Η Βασιλική Γκούτου είχε πατέρα τον Νικόλαο Τζιμινάδη και ἀδελφό τον Ζήση Τζιμινάδη, του οποίου σύζυγος ήταν η Βασιλική Ζήση Κούσιου και γυιός ο Νικόλαος Τζιμινάδης που είχε γυναίκα από την Κόνιτσα και τέκνα την Εὐανθία Μερούλη και τους Δημήτριο, Ἀριστείδη και Μενέλαο.

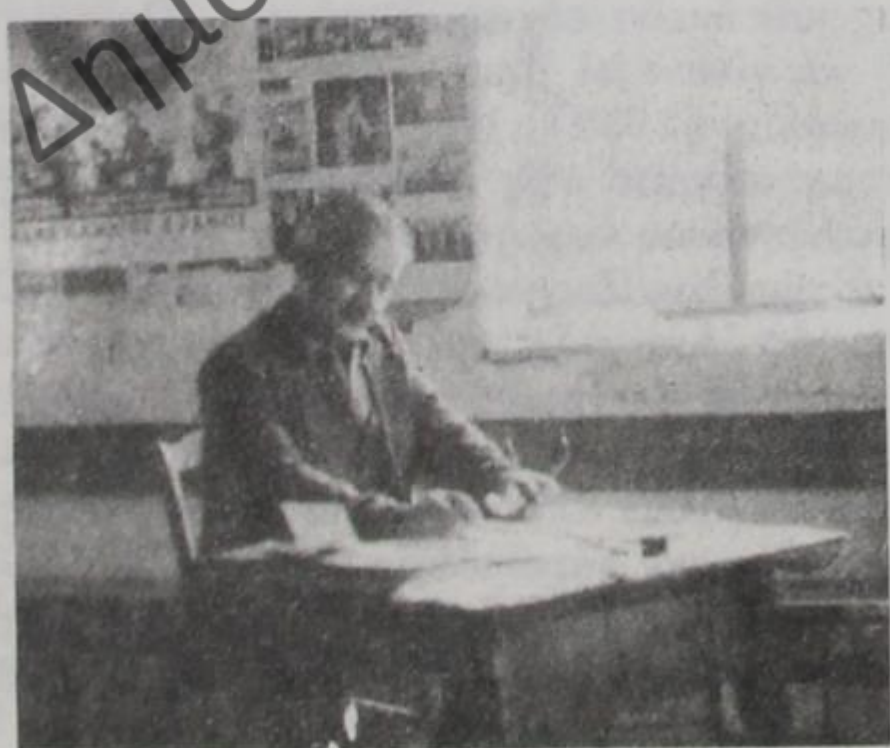
Ἡ σύζυγός του τό 1973

Ἄ πατέρας του τό 1935

Ἄ πάππος του
Ε. Γκαούτος τό 1920

Στό γραφεῖο του τό 1958

Ἄραβωνιασμένος τό 1932

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Γ) ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

I

Από τὰ Ἀπομνημονεύματά του. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεύχος Ἀπριλίου 1972, μέ τίτλο «Ὁ γάμος μου».

Ἀφοῦ τακτοποίησα τήν ἐπισκευή τοῦ σπιτιοῦ μου καί δημιούργησα ἕνα καλούτσικο μπακάλικο — ἤμουν δέ παράλληλα Κοινοτικός Γραμματέας, — ἄρχισαν οἱ γριές νά μοῦ κάνουν λόγια γιά παντρεία.

Τῆς μακαρίτισσας τῆς μάννας μου τῆς εἶχε κολλήσει ἡ ἰδέα νά πάρω τή Μαρία Πορφύρη, πού ἀργότερα παντρεύτηκε τόν Ἀριστείδη Παπαζῆκο.

Μιά μέρα πού χιόνιζε γερά, ἦρθε ἡ Λεωνίδαίνα Παπαδημητρίου στό μαγαζί καί μοῦ εἶπε νά πάω στό σπίτι της 1 ὄκᾶ καφφέ, 3 ὄκ. ζάχαρη καί 3 ὄκ ρύζι. Πράγματι τὰ πῆγα. Μέ κέρασε καφφέ καί ἄρχισε ἐκεῖ τὸ κουτσουμπολιό γιά τές παντρείες. Μέ τὰ πολλά μοῦ λέει: «Νά πάρης, καμάρι, τή Βασιλική τῆς Ζήσαινας Ξυναῖαι». «Ἀκόμα δέν ἀποφάσισα νά παντρευτῶ» τῆς εἶπα ἐγώ καί ἔφυγα.

Μετά ἀπό δέκα λεπτά, τή βλέπω νά περνᾷ ἀπό τὸ Μεσοχώρι, ἐνῶ τὸ χιόνι ἔπεφτε πυκνὸ—πυκνὸ καί δέν κυκλοφοροῦσε κανεὶς. Πῆγε στῆς Ζήσαινας νά τῆς κάμη προτάσεις, ὅπως μοῦ εἶπε γυρίζοντας. Ἐκείνη τῆς εἶπε: «Νά γράψωμε καί στὰ παιδιά στό Βουκουρέστι, νά ἰδοῦμε τί θὰ πουν γ' αὐτά».

Μετά παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, ἡ Λεωνίδαίνα πῆγε μέ τή θυγατέρα της Εὐρούκεια, στὴ Βράνιστα. Ἐκεῖ ἐπλήρωσαν στὴν Ἐκκλησία γιά κάτι δένδρα πού τῆς ἔκοψε ὁ μέλλων πεθερός μου, ὁ ὁποῖος καί τις φιλοξένησε καί ὁ ὁποῖος τὸς εἶπε ὅτι θὰ ἤθελε κανένα γαμβρὸ σὴ Μόλιστα γιά τὴν κόρη του.

Ὅταν γύρισαν στό χωριό, ἡ Λεωνίδαίνα μοῦ διηγήθηκε τὶς συζητήσεις της μέ τὸν Β. Λύτα καί μοῦ εἶπε: «Τὸ Σάββατο θὰ ξαναπηγαίνωμε νά φορτώσωμε ξύλα. Ἐλα καί σὺ νά ἰδῆς ἂν σ' ἀρέσει τὸ κορίτσι. Τῆς δίνει ὁ πατέρας της ἕνα μουλάρι νά περπατᾷ καβάλλα καί 5 - 6 νίδια».

Τὸ ἄλλο Σάββατο ἀνακοίνωσα στὴ μάννα μου ὅλα αὐτά, ἀλλὰ ἐκείνη ἄρχισε νά κλαίη καί δέν μέ ἄφινε νά ξεκινήσω. Ἐγὼ τῆς εἶπα τότε: «Στὸ ζήτημα αὐτὸ δέν σ' ἀκούω» καί ξεκίνησα.

Στὸ σπίτι του ὁ Β. Λύτας μᾶς ἐτοίμασε μπριζόλες, αὐγά, τυριά κλπ. Ἐπρεπε δέ νά στρώση τὸ τραπέζι στοὺς μουσαφίριοις ἢ ὑποψήφια. Ἐκείνη ὅμως ντροπιάταν. Τελικὰ ἔφερε ὅλα ἐν γένει τὰ φαγητά, μᾶς εἶπε «καλῶς ὠρίσατε» καί ἔφυγε. Ἐνθυμοῦμαι εἶχε κοιτίδες μέχρι τὰ γόνατα.

Ἀφοῦ φάγαμε καί γνωρίσαμε ὅλη τὴν οἰκογένεια, τὸς χαιρετήσαμε σὲ λίγο καί φύγαμε. Τραβήξαμε γιά τὸ ξωκκλήσι τῆς Παναγίας νά φορτώσουν τὰ ξύλα. Ἐνῶ οἱ ἄλλοι φόρτωναν, ἐγὼ μπῆκα στὴν ἐκκλησία καί ἔκαμα προσευχή νά μέ φωτίσῃ ἡ Παναγία ν' ἀποφασίσω. Ὅταν ξεκινήσαμε νά γυρίσωμε, μοῦεἶπε ὁ μέλλων πεθερός μου: «Πήγαινε παιδί μου στό καλό, συνεννοήσου μέ τὴν μάνα σου καί ἔπειτα νά μοῦ δώσης λόγο».

Πράγματι διηγήθηκα στὴ μάνα μου ὅλα τὰ γεγονότα καί ἔδωκα λόγο μέ τὴ Λεωνίδαίνα ὅτι συμφωνῶ. Ἐπειτα ἦρθε καί ὁ πεθερός μου στό σπίτι μας, ἐγνώρισε τὴ μάννα μου καί τὴν ὅλη κατάστασή μας καί ἔμεινε εὐχαριστημένος. Ὁρίσαμε δέ νά γίνουν οἱ ἀρραβῶνες στὰς 30 Ἰανουαρίου (1932). Πράγματι μέ ἀλλὰ 25 ἄτομα πῆγαμε στὴ Βράνιστα, ὅπου μᾶς ἐφιλοξένησαν καί γλεντήσαμε καλά.

Στῆς ἀρραβωνιαστικιάς μου πῆγα ἐπίσης τὶς Ἀποκριές καί τὸ Πάσχα καί ἄλλες δυὸ φορές ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Κόνιτσα.

Ὁ γάμος ἔγινε στὰς 25 Μαΐου. Ξεκινήσαμε καβάλλα ἀπὸ τὸ χωριὸ 24 συγγενεῖς καί φίλοι νά πάρωμε τὴν νύφη. Τὴν ὥρα πού καβαλλίκευα ὁ Θανάσης Νάτσιος μοῦ φώναξε: «Ἐ! ὦρὲ Κοντούλη, ἦρθε καί ἡ δική σου μέρα».

Στοῦ πεθεροῦ μου, ἀφοῦ φάγαμε, ξε-

κινήσαμε για τὸ Γανναδιό. Μπροστά ἡ νύφη πίσω ὁ γαμπρός. Ἐνθυμοῦμαι στὸ κατῶφλι τῆς ἐξώπορτας εἶχαν ἓνα κύπελλο μὲ κρασί πὺν κατὰ τὸ ἔθιμο ἡ νύφη ἔπρεπε νὰ τὸ κλωτσῆ μακρῶν. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ ἡ δική μου Κωνσταντῶ, πὺν τὸ ἔστειλε πολὺ μακριά.

Κουμπάρων εἶχα τὸν Κων. Ξάνθον,

γιατὶ ὁ νουνὸς μου Λ. Λαμπρίδης δὲν μπόρεσε νὰ ἔρθῃ. Τὸ βράδι εἶχα τραπέζι 75 ἄτομα καὶ ὅλοι ἔμειναν εὐχαριστημένοι. Τὸ πρωτὶ μόνο δημιουργήθηκε ἓνα ἐπεισόδιο, ὅταν ὁ φίλος μου Β. Γιούσιος, πὺν εἶχε βάλει στὸ μάτι μιὰ συγγενῆ τοῦ πεθεροῦ μου, νιόπαντρη καὶ ὁμορφη ἀπὸ τὴν Πουρνιά, ἔτρεχε ἀπὸ πίσω τῆς μέχρι τὴ Γκρεμούρα, γιατί ἦταν μεθυσμένος.

II

Ἀπὸ τὰ Ἀπομνημονεύματά του. Δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ «Κόνιτσα», τεῦχος Φεβρουαρίου 1967, μὲ τίτλο «Σὰν μιὰ νέα Κύρου Ἀνάβαση».

Τὸ σχολικὸν ἔτος 1915 — 16 ἀπεφοίτησα ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον. Καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ Α' παγκοσμίου πολέμου μὲ καθήλωσε τότε στὸ νὰ ἀγωνίζομαι μόνο γιατὸ ψωμί. Γενικὸς ἀποκλεισμὸς ἐπληρῆξε τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ 6 μῆνες. Οἱ σύμμαχοί μας Ἴταλο — Ἀγγλο — Γάλλοι μᾶς ἔοιναν λίγο ἄσπρο καλαμπόκι παραδοτέον στοὺς Ἀγ. Σαράντα. Οἱ Ἴταλοὶ κατεῖχον τὴν Ἠπειρο καὶ οἱ Ἀγγλογάλλοι τὴν Μάκεδονία. Τὸ ἑλληνικὸν κράτος διχοτομήθηκε μὲ τὶς κυβερνήσεις Ἀθηνῶν καὶ Σαλονίκης. Βασιλόφρονες καὶ γενικόελοικοί.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνδρες δὲν εὑρισκαν ἄλλη ἐργασία καὶ πῆγαν καὶ δούλευαν στοὺς δημόσιους δρόμους μὲ μικρὰ ἡμερομίσθια. Ἦταν Μάιος τοῦ 1917 καὶ ξεκίνησα καὶ ἐγὼ μαζί μὲ 15 ἄλλους Μολιστινοὺς καὶ Γουρνοβίτες καὶ Χιονιαδίτες, μαζευθήκαμε κάπου 40 νομάτοι καὶ κατεβήκαμε στὴν Ἐρσέκα. Ἐκεῖ ὅμως οἱ Γάλλοι μᾶς κράτησαν καὶ μᾶς ἀνάγκασαν νὰ πηγαίνωμε στὸ Πισοντέρι γιατὸ νὰ ἐργασθοῦμε σὲ δημόσιους δρόμους. Περάσαμε ἀπὸ τὸ χωριὸ Στίκα, πὺν ἦταν γεμάτο Κινέζους, ἀπὸ τὴν Κορυτσᾶ, τὴν Τουρνόβα καὶ Ζελόβα καὶ φθάσαμε στὸ Πισοντέρι, κατεβήκαμε στὸ Ἀρμενίσκο καὶ ἐγκατασταθήκαμε σὲ κάτι καλύβες.

Ὁ τόπος ἐκεῖ βρωμοῦσε ἀπὸ πτώματα ἀνθρώπινα καὶ ζῶων, διότι εἶχαν γίνει ἐκεῖ πρὸ μηνὸς μεγάλες μάχες πὺν συνεχίζονταν τότε στὸ Μοναστήρι (Μπιτό-

λια), ἀπ' ὅπου ἀκούγαμε τὰ κανόνια καὶ τὶς νύχτες ἐβλέπαμε τὶς λάμπεις των. Μιὰ μέρα πάλι εἶχαν ἔρθῃ 3 γερμανικὰ ἡεροπλάνα. Στοὺς γαλλικοὺς καταυλισμοὺς γενόταν τότε πανζουρλισμὸς μὲ τὶς κραυγές «Βιὸ λὰ Φράνς!».

Δουλεύαμε ἐκεῖ ὀκτῶ ὥρες ἡμερησίως σπάζοντας πέτρα καὶ χαλίκι καὶ μᾶς πλήρωναν 1,80 γαλλ. φράγκα καὶ μισὸ κιλὸ ψωμί, ἡμερομίσθιο ἀνεπαρκέστατο. Κοιμούμαστε σὲ κάτι ὑγρὲς καλύβες χωρὶς σκεπάσματα. Οἱ φτέρες πάλι πὺν βάλαμε ἀντὶ γιατὸ στρῶμα ἐμύριζαν ἄσχημα. Ὅλοι σχεδὸν ἀρρωστήσαμε ἀπὸ τὴν μολυσμένη ἀτμόσφαιρα καὶ τὴν ἀσιτία.

Ἐγὼ ἤξευρα λίγα γαλλικὰ καὶ ἐπειδὴ μὲ ἔπιαναν πυρετοὶ καὶ δὲν μποροῦσα νὰ ἐργασθῶ στοὺς δρόμους κατέφυγα σὲ μιὰ γαλλικὴ κουζίνα ὅπου βοηθοῦσα τὸ μάγειρο πὺν μαγεύειρε γιατὸ 7 ἀξιωματικούς. Ὁ μάγειρας μὲ ἔπαιρνε μαζί του καὶ πηγαίναμε σὲ ἓνα ποταμάκι ὅπου κυνηγοῦσαμε βατράχους. Μετὰ τοὺς καθάριζε, κρατοῦσε τὰ πίσω πόδια καὶ τὰ τηγάνιζε. Ἦτα νόστιμα σὰν κρέας ἀπὸ πουλάκια.

Μιὰ μέρα ἦρθε ὁ λοχαγὸς κοντὰ μου καὶ μὲ ρώτησε ἀπὸ ποῦ εἶμαι καὶ γιατί εἶμαι τόσο ἀδύνατος. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι εἶμαι ἀπὸ τὴν Κόνιτσα χωρίον Μόλιστα καὶ ὅτι ὑποφέρω ἀπὸ πυρετοῦς. Τότε αὐτὸς μοῦ εἶπε ὅτι εἶχε πηγαίνει στὴν Κόνιτσα καὶ στὴ Μόλιστα τὸ 1911 ὅταν μελετοῦσε μιὰ ἐταιρεία τὴν κατασκευὴ σι-

δηροδρομικῆς γραμμῆς Γιάννενα — (Θεσ)νίκη. Καὶ ἔβγαλε ἓνα κουτί μὲ κινίνο καὶ μοῦ ἐμέτρησε 5 κόκκους, μοῦ συνέστησε δὲ νὰ πάρω ἓνα παγοῦρι μὲ νερὸ καὶ νὰ πιῶ ὅλους τοὺς κόκκους. Πράγματι: ἓναν — ἓναν τοὺς ἔπινα. Ἐνας κόκκος ὁμῶς μοῦ ἔπεσε κάτω καὶ ἐνῶ ἐγὼ ἔσπευσα καὶ τὸν πῆρα καὶ αὐτὴν καὶ τὸν ἔπια, ὁ λοχαγὸς δὲν ἐπρόσεχε ἐκείνη τὴ στιγμή καὶ νόμισε πῶς τὸν πέταξα. Γι' αὐτὸ καὶ μὲ ἐξανάγκασε νὰ πάρω ἀκόμη ἓναν κόκκο.

Ἔτσι μετὰ μισὴ ὥρα ἄρχισα νὰ ζαλιζομαι, καὶ ἔφυγα γιὰ νὰ ξαπλώσω στὴν καλύβα ὅπου ἐκοιμώμαστε. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ κόντευα νὰ σκάσω καὶ μὲ ἐπῆρε ὁ Κ. Τσιόγκας ὡς τὴ βρυσούλα ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα, ὅπου ἄρχισα μὲ τὸ δρόσιμα νὰ ζωντανεύω. Μετὰ ἀνεβήκαμε μὲ μεγάλο κόπο ἓναν ἀνήφορο 500 μέτρων περι-

που καὶ φθάσαμε στὸ δημόσιο δρόμο ἀπ' ὅπου θὰ περνοῦσε τὸ νοσοκομειακὸ αὐτοκίνητο γιὰ τὸ νοσοκομεῖο Φλώρινας. Ἀλλὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα δὲν πέρασε καὶ ἐπιστρέψαμε ἄπρακτοι στὴν καλύβα.

Ἐκεῖνες τὶς μέρες πέθανε κάποιος Διομήδης ἀπὸ τὸ Τούρνοβο καὶ ὁ Κων Ἀδάμος, καὶ τοὺς θάψαμε χωρὶς παπᾶ. Ὅλοι ἤθελαν τότε νὰ φύγουν ἀλλὰ οἱ Γάλλοι δὲν ἐπέτρεπαν. Ὅσοι ὁμῶς ἦσαν γεροί, λίγοι — λίγοι ἔφευγαν. Καὶ ἡ δική μου συντροφιά πού μὲ θεωροῦσε βαρεῖα ἄρρωστο ξύπνησε χαράματα, φορτώθηκαν καὶ ξεκίνησαν. Ὄταν ξύνησα κι ἐγὼ μάζεψα τὰ πράγματά μου ὅπως — ὅπως, τὰ φορτώθηκα καὶ τοὺς ἔφθασα σὲ ἀπόσταση 700 μέτρων. Ὄταν μὲ εἶδαν θαύμασαν καὶ μοῦ πέταξαν μερικὰ ἀπὸ τὰ πράγματά μου γιὰ νὰ ἐλαφρώσω. Βαδίζοντας

Στὸ ἀλῶνι (1955)

Η ΜΟΛΙΣΤΑ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Α) Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΤΟ 1913

I

Τοῦ Β. ΤΖΑΛΟΠΟΥΛΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό « Ἑπειρωτικόν Ἡμερολόγιον ἢ Νέα Ἑλλάς», τοῦ ἴδιου, σελ. 206 - 217, μέ τίτλο « Ἀπό Φούρκας διά Μολίστης εἰς Κόνιτσαν» (Ἀπόσπασμα).

Αἱ προφυλακαί ἐκινδύνεον νά ἀπολεσθῶσιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς φοβερᾶς ταύτης χιονοθύελλης καί ὁδηγοί ἐκ Φούρκας ἀπεστάλησαν ὅπως ὁδηγήσωσιν αὐτάς εἰς τὸ χωρίον. Ἐκεῖ ἔνεκα τῆς κακοκαιρίας ἠναγκάσθη ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς νά μείνη μέχρι τῆς 8^{ης} Φεβρουαρίου, ὁπόθεν ἐκκινήσαντες τὴν πρωΐαν ταύτην μετὰ πολλοῦ κόπου διέβησαν τὴν χιονοσκεπῆ ὄροσειρὰν τοῦ Σμολίκου, ὁ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ πάντοτε γενναίου κ. Δ. Παπανικολάου λόχος, ὡς καὶ ὁ σταλεὶς ὡς ἐπίκουρος 4^{ος} τοιοῦτος τοῦ κ. Ἀθ. Τριανταφύλλου μετὰ τῶν προειρημένων ὀπλαρχηγῶν Παπαδάτου Περικλῆ καὶ Μπατσοτέλου καὶ προήλασαν πρὸς τὸν πρὸς κατάληψιν τῶν χωρίων Σταριτσάνης καὶ Μολίστης. Εἰς Σταριτσάνην, ἣτις θερμῶς ὑπεδέχθη τὸν σωτήρα της, ἐπληροφόρηθη παρὰ τῶν ἀποσταλέντων ἐκεῖ ἀγγελιαφόρων ἐκ Μολίστης ὁ κ. Παπανικολάου ὅτι εἰς τὴν συνοικίαν **Βοτσηφάρι** Μολίστης ὑπάρχει λόχος Τουρκικοῦ στρατοῦ, εἰς δὲ τὸ ἀντικρὸν τῆς Μολίστης χωρίον **Σιράτσανι**, ἕτερος λόχος τοιοῦτων καὶ ΝΑ αὐτῆς εἰς τὸ χωρίον **Γριζμπάνι** περὶ τοὺς 750 ἄνδρας, ὥστε αἱ τουρκικαὶ δυνάμεις τῶν τριῶν τούτων χωρίων ἀπεχόντων ἀλλήλοις περὶ τὰς 2 καὶ 4 περίπου ὥρας ἀνήρχοντο εἰς 1000 περίπου ἄνδρας. Ἐν τούτοις ὁ διοικητὴς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπεφάσισε νά καταλάβῃ τὴν κωμόπολιν Μόλισταν ἀντὶ πάσης θυσίας καὶ βαδίσας αὐθωρεὶ μετὰ θάροους ἐφθασεν εἰς τὴν μεσαίαν συνοικίαν τῆς Μολί-

στης τῆς ὁδηγίας τῶν χωρικῶν ἐν καιρῷ νυκτός. Ἐκεῖ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱατροῦ Στεφανίδου συνῆλθον εἰς συμβούλιον οἱ ἀξιωματικοὶ μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν καθ' ὃ ἀπεφασίσθη ἡ πολιορκία τοῦ ὀχυροῦ Βοτσηφαρίου τὴν 3^{ην} μεταμεσονύκτιον ὥραν, Μέχρι τῆς ὀρισθείσης ὥρας στρατὸς καὶ ἀξιωματικοὶ ἐφιλοξενοῦντο ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Μεσσαριάς πρωτοστατοῦντος τοῦ πάντοτε ἡρωϊκοῦ ἱερέως τῆς συνοικίας Παπαδημητρίου, ὅστις διὰ λόγων μεστῶν φρονήματος, ποῦ μόνον ἡ ἰδική του ψυχὴ αἰσθάνεται, ἐνεψύχωνε τοὺς πολεμιστὰς :

«Φᾶτε, πιέτε καὶ κοιμηθῆτε, παιδιά, καὶ εἰς τὰς 3 ἡ ὥρα ἐγὼ θὰ σᾶς ξυπνήσω ὅλους γὰ πᾶμε γὰ πιάσωμε ζωντανούς τοὺς Τούρκους σὶτὸ Βοτσηφάρι καὶ ἔπειτα θὰ πιάσωμε καὶ τοὺς ἄλλους ποῦ εἶναι στὴ Στράτσανη καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν σᾶς βεβαιῶ θὰ δειπνήσωμεν εἰς τὴν Κόνιτσαν. Ὁ παντοδύναμος σᾶς ἔστειλε γὰ μᾶς ἐλευθερώσητε ἀπὸ τὴν σκλαβιά καὶ θὰ μᾶς βοηθήσῃ· μὴ φοβᾶσθε!»

Ἡ ὥρα τῆς πολιορκίας ἐσήμανε καὶ πάντες ἀξιωματικοί, στρατιῶται, ὀπλαρχηγοὶ καὶ ἔνοπλοι χωρικοὶ συνηθροίσθησαν εἰς τὴν πλατεῖαν ἐνθα κατὰ διαταγὴν τοῦ κ. Παπανικολάου καὶ καθὼς εἶχον καταστρωθῆ ἐπὶ χάριτος τὰ σχέδια τῆς πολιορκίας, ἕκαστος ἀνθυπολοχαγὸς μετὰ τῆς διμοιρίας του καὶ καὶ τῶν ὀδηγῶν Παπαδημητρίου, Σπ. Χαρισιάδου, Χρ. Παπαδημούλη καὶ Νάκη ἐκ τεσσάρων σημείων ἐπολιόρκησαν τὴν συνοικίαν Βοτσηφάρι. Αἱ τουρκικαὶ δυνάμεις ἀνεπαύοντο εἰς τὸ κεντρικὸν Ξενοδοχεῖον, τὴν Μονὴν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς συνοικίας, οἱ δὲ Τούρκοι ὀρχηγοὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Θ. Μακαρίου, ἐνῶ τὰς προφυλακὰς τῶν εἶχον ἐγκατεστημένας εἰς Παλαιὸν Ταξιάρχην ἄνωθεν τοῦ χωρίου.

Πρὸς αὐτὰς πρῶτος συνεπλάκη ὁ λοχαγὸς Παπανικολάου μετὰ τοῦ ὀδηγοῦ Χαρισιάδου καὶ ἐξαγαγὼν περιστροφὸν ἐπυροβόλησε ζητήσας τὴν παράδοσιν αὐτῶν, ἐξ ὧν οἱ μὲν 2 ἀπήντησαν «**τεσλίμ ἐφένδημ**» παραδοθέντες, οἱ δὲ λοιποὶ 4 ἔσπευσαν γὰ κλεισθῶσιν εἰς τὸ Μοναστήριον, καταληφθέντες ὑπὸ

πανικοῦ. Οἱ Τούρκοι ἐξ ἄλλου ἀκούσαντες τοὺς πυροβολισμοὺς ὑπέθεσαν ὅτι αἱ προφυλακαὶ των συνεπλάκησαν πρὸς ἀντάρτας καὶ δὲν ἔλαβον αὐτὰς ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν καὶ εἶπον : «**Γανιντάκι ὀλὰν μαχαλασιντὲ γιάρη μπακατζιάκουν νὲ μπουλατζιάκ**» ἦτοι ἀντάρτες ἔχει μεσαργιά, αὔριον νὰ ἰδῆ τί ἔχει νὰ πάθῃ ! " Οὕτως τὸ πῦρ τοῦ διοικητοῦ διεδέχθη ἕτερον ἐκ μέρους τῶν Τούρκων τῆς Μονῆς καὶ ἐν γένει τὰ πυρὰ διεσταυροῦντο ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον τῆς συνοικίας εἰς τὸ ἄλλο καὶ αἱ σάλπιγγες τῶν ἡμετέρων ἐσήμαινον τὴν γενικὴν ἔφοδον, τότε ἀντελήφθησαν οἱ Τούρκοι ὅτι δὲν εἶνε ἀντάρτες, ἀλλὰ τακτικὸς στρατὸς «**κομίτ γιόκτουρ, γιουνὰν ἄσκερ βάρ**» = δὲν εἶνε ἀντάρτες εἶναι ἑλληνικὸς στρατός.

Ἡ μάχη τότε ἦρξατο πεισματωδεστάτη, διότι οἱ ἡμέτεροὶ εἶχον πλησιάσει τὰς οἰκίας μέχρις 60 βημάτων περίπου καὶ διήρκεσεν ἐπὶ ἕξ σχεδὸν ὥρας ὅτε ὁ φύλακός Μολιστινὸς Σ. Χαρισιάδης, κατ' ἐντολὴν τοῦ διοικητοῦ ἐν μέσῳ χαλάζης σφαιρῶν κρατῶν λευκὸν μανδύλιον ἐπὶ τινος ῥάβδου εἰσέρχεται εἰς τὸ χωρίον καὶ προτείνει εἰς τοὺς Τούρκους τὴν παράδοσίν των εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατόν. Ἄλλ' οὗτοι φοβούμενοι νὰ παραδοθῶσιν ἐδίσταζον δυσανασχετοῦντες κατὰ τῆς τύχης των «**αἰτσαῖπ τζάνουρ, μπιζ γκαουρλαρὰ μπιζ ἡ βιρμὲκ**» ἦτοι, εἰ παράξενον, πῶς νὰ παραδοθῶμε ἡμεῖς στοὺς Ικκιαούρηδ... Καὶ ἐπεχείρησαν τινὲς ἔξοδον ἀπὸ τῆς κρύπτης των διὰ νὰ διεφύγῃ πρὸς νότον, τοὺς ὁποίους ὅμως διὰ σφοδροῦ πυρὸς ἐξέσταν νεκροὺς οἱ ἡμέτεροὶ κάτωθι τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου πλὴν ἑνὸς μουλιαζίμη μετὰ 10 στρατιωτῶν φέροντος καὶ τὸ χρηματοφυλάκιον, ὅστις κατόρθωσε νὰ διαφύγῃ διὰ τινος χειμάρρου ὀπισθεν τῆς συνοικίας. Τοῦτο ἰδόντες οἱ ἐναπομείναντες Τούρκοι ἐπτοήθησαν καὶ εἰς δευτέραν πρόσκλησιν ὑπὸ τοῦ ἀγγελιαφόρου Χαρισιάδου ὅπως παραδοθῶσι ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὸ μοιραῖον καὶ νὰ δηλώσωσι τὴν ὑποταγὴν των. Ἀκολούθως οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Κωνσταντᾶτος καὶ Ικούμας μετὰ τοῦ ἠρωϊκοῦ Χαρισιάδου εἰσῆλθον κατὰ διαταγὴν τοῦ κ.

Δ. Παπανικολάου μετὰ 10 στρατιωτῶν εἰς τὴν συνοικίαν καὶ ἐξήγαγον τοὺς παραδοθέντας Τούρκους ἐκ τῶν οἰκιῶν καὶ ἀφώπλισαν αὐτοὺς ἀνερχομένους εἰς 86 ἄνδρας. Παρατάξαντες αὐτοὺς εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς συνοικίας ἐσήμανον εὐθὺς τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας καὶ οὕτως ὁ διοικητὴς εἰσήρχετο ἐπὶ κεφαλῆς δύο λόχων καὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν θριαμβευτικῶς εἰς Μόλισταν γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ὑπὸ τῶν κατοίκων. Οἱ αἰχμάλωτοι ἐστάλησαν ἀμέσως μετὰ στρατιωτικῆς συνοδείας εἰς Γρεβενά. Τοσοῦτον δὲ εἶχον καταληφθῆ ὑπὸ φόβου, ὥστε κατὰ τὴν παράδοσιν ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἀποκεφαλισθῶσι καὶ ἡρωτικῶς ἀκλήλοις «μπιζὲ γιαπαιζακλάρ! ὄλντουρατζακλάρμη; ὄλ-
 σουν;» ἦτοι, τώρα τί θὰ μᾶς κάνουν; ~~ἢ~~ μᾶς σφάζουν ἤρᾳ γε; καὶ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνελύθησαν εἰς δάκρυα ὡς μικρὰ παιδιά.

Ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν αἰχμάλωτων ἐπρόφθασεν ὁ λαὸς τῆς Μολιστῆς νὰ ὑποδεχθῆ τὸν σωτήρᾳ τῆς καὶ ἐορτάσῃ μετ' αὐτοῦ τὴν ἐλευθερίαν τῆς, ὅτε περὶ τὸ δειλινὸν ἀναφαίνονται ἀνερχόμενοι ἐκ Στρατσιάνης 80 περίπου Τούρκοι πρὸς βοήθειαν τῶν ἐν Μολιστῇ πολεμούντων, τοὺς ὁποίους διακρίνει ὁ ἀείποτε ἄγρουπνος λοχαγὸς μας διὰ τηλεσκοπίου καὶ ἀποσιέλλει πάραυτα εἰς τὸ δεσπύζον τοῦ ποταμοῦ ὑψωμα **Καντόπιον** μίαν διμοιρίαν στρατοῦ ὑπὸ τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Φρίγκαν καὶ τὸν ὀπλαρχηγὸν Περικλῆν, οἵτινες συνάψαντες μάχην ἐπέφερον ὀλοσχερῇ καταστροφῇ εἰς τοὺς ἐχθρούς φονεύσαντες περὶ τοὺς 30 καὶ τραυματίσαντες πολλοὺς ὁστῶς ὥστε οἱ ἐναπομείναντες τοιοῦτοι ἐπελθούσης νυκτὸς λάθρα ἀπέδρων εἰς Κόνιτσαν εἰδοποιήσαντες τὸ γεγονός. Ἐξ ἀντιθέτου ὁ ἡμέτερος λοχαγὸς λαμβάνει ἀλλεπαλλήλους διαταγὰς παρὰ τοῦ φρουράρχου Γρεβενῶν κ. Καλογερᾶ ὅπως ἐγκαταλίπη τὴν Μόλισταν καὶ ὀπισθοχωρήσῃ μέχρι νεωτέρας διαταγῆς. Ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν αἰχμάλωτων ἐπρόφθασε νὰ ἐκτελεσθῆ ἡ διαταγὴ αὕτη συνετάραξε τόσον τοὺς Μολιστινοὺς, ὅσον καὶ αὐτὸν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ στρατοῦ, ὅστις ὡς ἄλλος Λεωνίδας δὲν ἄφηνε τὴν θέσιν του ἀλλ' ἢ ἐνίκα ἢ ἀπέθνησκεν καὶ ὁ κ. Παπανικολάου ἠναγκάσθη ὑπ' αὐτῆς τῆς τύψεως τοῦ συνειδότος νὰ παρα-

κούση ἀνωτέραν διαταγήν, ἵνα μὴ ἀφήσῃ λαὸν ἀνυπεράσπιστον καὶ γίνῃ οὕτω πρόξενος ἀνυπολογίστου ζημίας τῆς κώμης ὑπὸ τῶν μαινομένων ἤδη κατ' αὐτῆς αἰμοχαρῶν Τούρκων.

Ἡ ἐκδίκησις ἔμελλε νὰ γίνῃ, ὡς ἦτο ἐπόμενονον, παρευθύς. Ὅθεν τάγμα ὀλόκληρον ἐκ τεσσάρων χιλιάδων στρατοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ τοῦ Δζαβῆτ μετὰ 2 ὄρεινῶν καὶ 2 πεδινῶν πυροβόλων καὶ 4 πολυβόλων ἐκ Κονίτισης ἐβάδιζε κατὰ τῆς Μολίτισης τὴν 15ην Φεβρουαρίου ἵνα ἀποπλύνῃ τὸ αἷσχος τῆς ἥττης καὶ τῆς αἰχμαλωσίας. Καταλαβὼν οὗτος τὰ ὑψώματα τοῦ Προφήτου Ἡλία Βρανίστης, ἅγιον Νικάνορα Κορυνθίσης καὶ τὰ λοιπὰ ἀπὸ Πεζκλάρι μέχρι Γριζμπαρίου ἐπεχείρησε τὴν ἐπομένην γενικὴν ἐπίθεσιν ἐξ ὅλων τῶν σημείων κατὰ τῶν ἡμετέρων, οὔτινες εἶχον ἐνισχυθῆ ἤδη ὑπὸ ἐνὸς εἰσέτι λόχου ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ν. Πλατανᾶν. Ἀλλὰ αἱ στρατηγικαὶ αὐταὶ θέσεις εἶχον καταληφθῆ ἔγκαίρως ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἀγροῦπτου ἥρωος Παπανικολάου, ὅστις καίτοι ἀνεπαρκεῖς εἶχε δυνάμεις ἐν τούτοις διὰ διαφόρων σχεδίων, πλαστῶν φυλακῶν, ἀνάπτων πυρᾶ εἰς τὰ διάφορα μέρη ὑπεδείκνυεν εἰς τοὺς Τούρκους ὅτι ὁ ἀριθμὸς τοῦ στρατοῦ ἦτο μέγας καὶ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνετέλεσεν εἰς τὴν κατὰπτωσιν τοῦ ἠθικοῦ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ,

Εἶχε καταλάβει δηλ. τὴν **Ζάρωσιν** τοῦ Γριζμπαρίου ὁ λοχαγὸς Πλατανιάς κατ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς **Σουσνίτσας**, βαθμῶν δὲ τὴν γραμμὴν **Κρανιαῶς**, **Ἀγριοφωληᾶς**, **Δαιμονικῆς** καὶ **Γουμενίτισης** κατεῖχον οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Κωνσταντᾶτος καὶ Τρίγκας μετὰ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Περικλῆ, κάτωθεν δὲ τῆς Στρατιοιάνης τὴν θέσιν **Ζάχουτον** ὑπερήσπιζεν ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Στράγκας καὶ ἀνωθεν αὐτῆς τὴν θέσιν **Μπουρίκια** ὁ τοιοῦτος Γκούμας· ἕκαστος μετὰ μιᾶς διμοιρίας στρατοῦ μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν Μπαιοσιτέλου καὶ Παπαδάτου, τὸν δὲ ποταμὸν **Σαραντάπορον** εἶχε καταλάβει ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Ἀντωνόπουλος μετὰ πολυβόλου καὶ μυδραλιοβόλου ἡρώων τὴν δίοδον τῆς Κλεισούρας παρὰ τὴν **Βάτην**.

Οἱ Τούρκοι ἐπειτέθησαν λυσσώδως κατὰ τῶν ἡμετέρων μετὰ πυκνῶν ὁμοβροντιῶν πυροβόλων καὶ μυδραλιοβόλων καὶ γοβερωῶν ἀλλαλαγμῶν, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν τὴν φορὰν ταύτην μετὰ μεγίστων ἀπωλειῶν. Αἱ ἐπιθέσεις καὶ αἰφνιδιασμοὶ οὗτοι διήρκεσαν ἐπὶ ἑπτὰ ὅλας ἡμέρας καὶ πολλάκις αἱ ἐχθρικοὶ δυνάμεις ἐπλησίαζον τὰς ἡμετέρας εἰς ἀπόστασιν 60 μέτρων περίπου καθ' ἣν ἔδεκατίζοντο οἱ δὲ λοιποὶ ἐπέστρεφον εἰς τὰ ἴδια. Ἀπὸ Βρανίστης μέχρι Γουμέντισ, τοῦ προχώματος τούτου τοῦ Βοσηφαρίου ἡ ὁδὸς εἶχε καλυφθῆ ἀπὸ ἐχθρικὰ πτώματα ὑπολογιζόμενα εἰς 200 περίπου, ἐνῶ ἐκ τῶν ἡμετέρων μόνον εἰς ἑφονεύθη καὶ δύο ἐλαφρῶς ἐτραυματίσθησαν. Τοῦτο ἀποδεικνύει ἅπαξ ἔτι τὴν στρατηγικὴν τὴν ὁποίαν ὁ λοχαγὸς κ. Παπανικολάου ἐνέπνεεν εἰς τοὺς ἄνδρας του, γνωρίζοντας ὅχι μόνον νὰ πολεμῶσι, ἀλλὰ καὶ νὰ προφυλάσσωνται.

Μετὰ τὰς ἐπανελημμένας κτηνώδεις ταύτας πολυνέκρους ἐπιθέσεις ὁ Τζαβήτ, ἀφοῦ ἔμαθεν καὶ τὴν θλιβερὰν δι' αὐτὸν εἶδησιν τῆς πτώσεως τῶν θρακικῶν Ἰωαννίνων ἐσπευσέ νὰ ἐγκαταλίπη τὴν Κόνιτσαν διατάξας τὸν στρατὸν του νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ οὕτω ἐσπείθῃ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἀλβανίας.

Τὴν 23ην τοῦ αὐτοῦ ὁ λοχαγὸς Παπανικολάου ἔστειλεν ἀνιχνευτὰς εἰς τὰ ὑψώματα τοῦ Ἀγ. Νικάνορος ἵνα γνωρίσωσι τὴν πορείαν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀφοῦ εἰς Πεκλάρι ὅπου εἶχε κατέλθει καὶ ὁ λοχαγὸς Πλατανιάς ἐκ Γριζμπανίου ἐπληροφορήθησαν παρὰ τῶν προκοίτων τῆς Κονίτισης κ. Παπακώστα, ἀρχολόχου, Δόβα, γραμματέως τῆς Μητροπόλεως, Μάλιου ἱατροῦ καὶ δύο Ὀθωμανῶν Σεΐμβρη, οἵτινες μετέβαινον ἔφιπποι μετὰ τῶν σημαιῶν των εἰς Μόλισταν, ἵνα παραδώσωσι τὴν πόλιν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὅτι ὁλόκληρος ὁ Τουρκικὸς στρατὸς ὑπὸ τὸ Τζαβήτ ἐξεκένωσε τὴν πόλιν διαφυγὸν πρὸς Βορρᾶν, τότε τὴν ἐπομένην 24 Φεβρουαρίου ὁ λοχαγὸς κ. Α. Παπανικολάου ἐπὶ κεφαλῆς δύο χιλιάδων στρατοῦ μετέβη εἰς Κόνιτσαν ὅπου θριαμβευτικῶς εἰσήλασεν ἐπὶ τὰς οὐρανομήκεις ζητωκραυγὰς τῆς Ἑλληνικωτάτης

Κονίτισης. Ὁ Μητροπολίτης Σπυρίδων φέρων χρυσᾶ ἄμφια προσεβόνησεν ἐνθουσιωδῶς τὸν ἐλευθερωτὴν Ἑλληνα στρατηγὸν εἰς τὸν ὁποῖον καταλλήλως ἀπήντησεν ὁ λοχαγὸς κ. Παπανικολάου.

Ἀμα τῇ καταλήψει τῆς πόλεως ἀμέσως περισυνελέγησαν οἱ διαμείναντες αἰχμάλωτοι Τουρκοὶ περὶ τοὺς 80 καὶ διετάχθη ἡ φρούρησις τῶν Τουρδικῶν οἰκιῶν, ἵνα μὴ συμβῶσιν ἔκτροπα. Ἀμέσως δὲ προσῆλθον πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ ἐδήλωσαν ὑποταγὴν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἀκολούθως διετάχθη ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν κατοίκων καὶ συνεστήθη πολιτοφρουρακὴ ἐξ ἐντοπίων ἀνδρῶν.

Ἡ μάχη αὕτη τῆς Μολίστης δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς γιγαντομαχία, διότι χίλιοι στρατιῶται ἐπολέμησαν πρὸς τετραπλασίαν δύναμιν καὶ τοῦτο μόνον ἡ ἐγνωσμένη στρατηγικὴ ἱκανότης τοῦ κ. Δ. Παπανικολάου ἰδύνατο νὰ ἐπιτύχη, τοῦ ὁποίου ὁ λόχος εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ Διαδόχου ἀποτελεῖ ἀληθῶς τὸ κόσμημα, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Καθ' ὅλην τὴν δεκαπενθήμερον διαμονὴν του ἐν Μολίστῃ ὁ κ. Δ. Παπανικολάου εἶχε τὸ στρατηγεῖόν του εἰς τὸ νεόδμητον μέγαρον τοῦ κ. Γ. Κρογγέλη, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐτυχεν ἐκτάκτου φιλοξενίας, ὅπως καὶ ἅπαν τὸ στράτευμά του ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Μολίστης. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία προσέφερον ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἐλευθερωτὴν στρατόν. Ἐλλείπει συγκοινωνίας ἐστρεφεῖτο τροφίμων, ἀλλ' ἡ ἀείποτε φιλόξενος Μόλιστα ἐδείχθη εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν πλουσία τροφὸς διαθέτουσα ἐπαρκῆ ἄρτον καὶ κρέας διὰ τοὺς ἀγωνιζομένους ἄνδρας μέχρι θυσίας καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων της. Ἀπασα ἡ Μόλιστα διετέλει ὡς ἐν στρατοπέδῳ.

Πλὴν τούτων εὐγνωμονοῦσα πρὸς τὸν ἠρωϊκὸν στρατηγὸν καὶ ἐλευθερωτὴν της ἐσκέφθη προσέτι νὰ δωρήσῃ εἰς αὐτὸν τιμητικὴν σπάθην μὲ χρυσὴν λαβὴν, κεχαραγμένης ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐπιγραφῆς: «**Τῷ γενναίῳ ἐλευθερωτῇ εὐγνωμονοῦσα ἡ κωμόπολις Μόλιστα**». Ἡ γνώμη αὕτη ἐτέθη ἤδη εἰς ἐνεργ-

γειαν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἀχθῆ εἰς πέρας χάρις εἰς τὴν φιλοπατρίαν τῆς Μολιστινῆς νεολαίας.

Ἡ δὲ διεύθυνσις τοῦ Ἡμερολογίου καυχωμένη διὰ τὰ τόσον περικλεῆ γεγονότα τῆς πατρίδος της δὲν ἐφείσθη ἐξόδων ὅπως δώσῃ εἰς τοὺς συμπατριώτας της νὰ γνωρίσωσι τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς μάχης, ἐνὸς ἀνθυπολοχαγοῦ καὶ τῆς ὅλης ἐν γένει μάχης πιστὴν εἰκόνα καὶ ὡς αἰώνιον ἐγκόλπιον.

Περὶ τῆς περιλάμπρου ταύτης μάχης τῆς Μολίστης ἅπας ὁ Εὐρωπαϊκὸς τύπος ἠσχολήθη, καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ παγκοσμίου φήμης «Τάϊμς» τοῦ Λονδίνου.

Τὴν πρώτην εἶδησιν περὶ τῆς ἐν Μολίστη μάχης ἐν Ἀθήναις ἔδωκε τὸ γραφεῖον τοῦ Τύπου διὰ τηλεγραφήματός του ἐκ Φιλιππιάδος ἔχοντος ὡς ἑξῆς :

Περεφανῆς νίκη τοῦ στρατοῦ εἰς Ἡπειρον.

«ΦΙΛΙΠΠΙΑΣ, 15 Φεβρουαρίου. — Αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις συνεκρούσθησαν χθὲς παρὰ τὴν Μόλισταν μετὰ ἰσχυροῦ ἐχθρικοῦ ἀποσπάσματος. Ἡ μάχη διαρκέσασα πλέον τῶν ἑξ ὥρῶν κατέληξεν εἰς πανωλεθρίαν τῶν Τούρκων, ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τοὺς 180 συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν οἱ Τούρκοι ἐνισχυθέντες ἐπεχείρησαν ἀντεπίθεσιν ἐναντίον τῶν ἰδικῶν μας, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀγῶνος οἱ ἡμέτεροι ἔθαψαν 112 ἐχθρικά πτώματα. Ἐκ τῶν φονευθέντων ὀκτὼ ἦσαν ἀξιωματικοί. Αἱ ἀπώλειαι τῶν ἡμετέρων ἀνέρχονται εἰς τέσσαρας μόνον τραυματίας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Κονίτσης καὶ τῶν πέριξ χωρίων πανηγυρίζουν διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην νίκην τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων.»

Τούτου γνωσθέντος οἱ ἐν Ἀθήναις εὐρισκόμενοι Μολιστινοὶ ἐκ μέρους τῆς κοινότητός των ἀπέστειλαν συγχαρητήρια τηλεγραφήματα πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα Γεώργιον εἰς Θεσσαλονίκην, τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον εἰς Ἰωάννινα καὶ

τὸν Πρωθυπουργὸν Βενιζέλον εἰς Ἀθήνας. Συγχρόνως δὲ τὰς λεπτομερείας τῆς μάχης ὁ ἐκδότης τοῦ Ἡμερολογίου φοιτητῆς ἐν Ἀθήναις συνέταξε καὶ ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν ἔφημερίδα «Πατρίδα» τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἴδιος δὲ συνέταξε καὶ τὰ συγχαρητήρια τηλεγραφήματα, ἅτινα εἶχον ἐπὶ λέξει ὡς ἑξῆς :

Α. Μ. Βασιλέα Γεώργιον

Θεσσαλονίκην

Ἐπὶ περιλάμπρῳ νίκῃ γενναίου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπελευθερώσαντος ἡμετέραν πατρίδα Μόλισταν ὑποβάλλομεν ἐκ μέρους συμπάσης Ἑλληνικωτάτης Μολίστης τῷ Γαληνοτάτῳ ἡμῶν Ἀνακτι βαθυσεβάστως θερμὰ συγχαρητήρια.

Α. Υ. Διάδοχον Κωνσταντῖνον

Ἰωάννινα

Τῷ δαφνοστεφεῖ στρατηλάτῃ Διαδόχῳ ἡμῶν συντέλεσαντι ἀποκατάστασιν Γένους διὰ κραταιοῦ Αὐτοῦ στρατοῦ ἀπελευθερώσαντος πρὸς ἄλλοις νικηφόρως καὶ ἀκρόπολιν Ἡπείρου Μόλισταν, ὑποβάλλομεν ἐκ μέρους Ἑλληνικωτάτης ζωμοπόλεως Μολίστης ἐγκάρδια συγχαρητήρια.

Α. Ε. Πρωθυπουργὸν Βενιζέλον

Ἀθήνας

Ἡ τὸν ζωογόνον ἀεὶ τῆς Ἐλευθερίας δι' ἀνδρείου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀναπνέουσα Μόλιστα μετὰ νικηφόρον ἀγῶνα, τῷ δεξιοτάτῳ οἰακοστρόφῳ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων καταπλήξαντι ὑπερόχῳ διπλωματικῇ διανοίᾳ σύμπαντα πεπολιτισμένον κόσμον, ὑποβάλλει βαθυσεβάστως θερμὰ συγχαρητήρια, εὐχομένη συμπλήρωσιν κολοσιαίου ἔργου Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Οἱ ἐν Ἀθήναις ἀντιπρόσωποι Μολίστης.

Φεβρουάριος 1913.

II

Τοῦ Β. ΤΖΑΛΟΠΟΥΛΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό «Ἡπειρωτικόν Ἡμερολόγιόν» του, σελ. 253, μέ τίτλο «Στά δοξασμένα χωριά τῆς Κονίτσης».

Μικρὰ χωριά καὶ ἄσημα πτόν κόσμο ἐσβυσμένα,
Στά βάθεια τῆς πολύκλαυστης πατρίδος μας Ἡπείρου,
Κάτω ἀπ' τὰ βουνά τοῦ Σμόλεκα, τὰ ὄλοχιονιζμένα,
Στὴ νάρκη, ἐκεῖ κατὰβαθα σὲ μιὰ γωνιά τ' ἀπείρου
Πλαγιαῖστε στὰ σκοτεινά, σὰν ὄρφανὰ καὶ νόθα
Κανεῖς δὲν γύριζε νὰ ἴδῃ καὶ νὰ σὰς ἐλεημονήσῃ,
Μόνο κοράκια πέταγαν ψηλά στὰ μαῦρα λόγγα

Κι' υψόναν' ἄγρια φωνή στήν διψασμένη φύσι'
 Μόνο ἄερας τοῦ βουνοῦ ἐφύσαε δροσῶτος
 Καί 'ψύχωνε τὰ σπλάχνα σας, τὰ πικρασματωμένα.
 Μόνο τὰ πεύκα κι' ἔλαια, κι' ὄξειές οὐρανομήρεις
 Γλυκιά ἐπιθερίζανε καί σᾶς γλυμομιλοῦσαν.
 Μόνο βρυσσοῦλες ἀρθρονες, κρύα νερά τοῦ βράχου
 Σιγά-σιγά κυλούσανε ἀπάνω στό κορμί σας
 Μιά δύναμι ἀθάνατο, κρυφή παρηγορία'
 Μόνο τραγούδια τῶν πουλιῶν, γυναίκας μοιρολόγια
 Μὲ μιὰ σᾶς ἐναγοῦρίζαν, καί ἄλλη σᾶς ξυπνοῦσαν
 Καί μόνο ἡ Ἑλληνική φωνή, τῆς μάννας σας ἡ γλῶσσα
 Σᾶς ἠνονε μὲ τᾶλλα τῆς τὰ δόλια ἀδελφάκια
 Κανεις, κανεις δὲν γνώριζε καί τῆς καρδιάς τὸν πόνο
 Τὸ μύχιο ἀναστεναγμία, τὸν ἀδολό σας πόθο'
 Μικρά καί ἔρημα στή γῆ, στήν τύχη ἐρημμένα'
 Μόνο ἡ γλῶσσα ἐφεγγε σὶν τίμια παρθένα,
 Σᾶς 'τρόμαζε ἡ κλειψουριά, τοῦ Χάρου τὰ κοράκια
 Σᾶς ἔπνιγε καί τῆ ζωὴ στὰ ἄγρια στενοπάτια
 Βολιές, βολιές ὁ γέρακος στὰ ἄβιατά σας βράχια
 Σὺν λόκος πιραμιόνενε τὸ θῦμά του ν' ἀρπάξῃ.
 Καί πότε-πότε Σταυραετοὶ μὲ νύξια αἱματωμένα
 Ψηλά στὰ πεύκα ἄγρια γανγίζαν ὄλοένα.

"Ἄγνωστα ἦσθε κι' ἄσημα στὸν κόσμο ἕως τώρα
 Μικρά καί ἔρημα στή Γῆ! Στὸ μέλλον θά'σθε ὄμας,
 Τῆς ἱστορίας ὁ σταθμός, προσκύνημα τοῦ Ἰνέου.
 Δάκρυ θά χύνη ἀθάνατο ἡ Πατρίς στ' Ἄγιος τὸ χῶμα. ΤΖ.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΗΣ. — Ὁ Ἕλληνας στρατὸς ἔχων ἐπὶ κίφελῆς τὸν ἀρχηγὸν του ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐν τῇ Μονῇ ὄχυρα μένων Τούρκων.

III

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Ἀπό τὰ Ἀπομνημονεύματά του.

Ἦμουν II χρονῶν τὸ φθινόπωρο τοῦ 1912 ὅταν μάθαμε ὅτι βγήκαν ἀντάρτες στὰ βουνά καὶ ἐλευθέρωναν τὰ γύρω χωριά. Οἱ Τοῦρκοι μὲλις πληροφοροῦνταν τὴν ἐμφάνισή τους ἔστελναν ὀλόκληρα τάγματα γιὰ νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσουν. Τὸ Κεράσοβο, ἡ Φούρκα, τὸ Γκρισμπάνι, ἡ Σαμαρίνα, εἶχαν ἐπαναστατήσει ἀλλὰ οἱ Τοῦρκοι ἔκαναν αἰφνιδιασμούς καὶ τὰ ἀνακατέλαβαν, ἔκαψαν τὸ Κεράσοβο καὶ τὸ Γκρισμπάνι.

Οἱ ἀντάρτες εἶχαν κάτι γκράδες καὶ ἔρριχναν στὸν ἀέρα ἀπὸ ἓνα χιλιδμετρο μακρυά. Οἱ Τοῦρκοι μᾶς εἶχαν ἐπιτάξει καὶ τὰ μουλάρια ὅταν κήρυξαν οἱ Ἕλληνες, οἱ Σέρβοι, οἱ Μαυροβούνιοι καὶ οἱ Βούλγαροι τὸν πόλεμο ἐναντίον τους. Πλιατσικολόγησαν τὸ Κεράσοβο, μᾶζεψαν τὸν κόσμο νὰ μεταφέρῃ τὰ πλιάτσικα καὶ ὑπεχώρησαν γιὰ νὰ μὴν ἀποκλεισθοῦν. Ἄρχισαν τὰ χιδνιά καὶ ὁ τακτικός στρατός ἄργησε νὰ ἔρθῃ. Οἱ ἀντάρτες ἔμπαιναν στὰ χωριά καὶ τρώγαν καὶ πίναν. Τὸ μαθαίνανε οἱ Τοῦρκοι καὶ ἔκαναν αἰφνιδιασμούς.

Διοικητὴς τοῦ Τουρκοῦ Συντάγματος ἦταν κάποιος Φεντὴ Ἀφέντης. Ἦταν καλὸς ἄνθρωπος, πλὴν ὅμως ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ Μόλιστα ἐπαναστάτησε πῆρε ἀπόφαση νὰ ἔρθῃ νὰ τὴν κάψῃ. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως οἱ Μολιστινοὶ ἔκαναν συμβούλιο καὶ στείλανε ὡς σύνδεσμο τὸν Σπύρο Χαρισιάδη νὰ πηγαίνῃ στὸν ταγματάρχη Παπανικολάου νὰ τὸν ἐκλιπαρίσῃ νὰ καταλάβῃ τὴν Μόλιστα γιὰτὶ οἱ Τοῦρκοι θὰ τὴν κάψουν καὶ θὰ σφάζουν τοὺς κατοίκους της. Αὐτὸ ἔγραφε καὶ τὸ ἔγγραφο πού ἔφερε μαζί του. Πράγματι ὁ ταγματάρχης αὐτὸς παρὰ τὴν διαταγὴν πού εἶχε νὰ προωθηθῇ πρὸς Κορυτσάν ἐλοξοδρόμησε μὲ τὸ τάγμα του καὶ στὰς 9 Φεβρουαρίου 1913 κατέλεβε τὸ Ἰανναδιὸ ἀμαχητὶ καθὼς καὶ τὴν Μεσαριά καὶ περικύκλωσε τὸ Μποτσιφάρι οὕτως ὥστε νὰ μὴν ξεφύγουν ἓνας λόχος Τούρκων πού ἦταν στὸ χωριὸ. Τὸ σούρουπο τμῆμα στρατοῦ ἐπιτέθηκε στὸ φυλάκιο πού εἶχαν οἱ Τοῦρκοι στὸ Μοναστήρι. Τραυματίσανε ἓναν Τοῦρκο καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς αἰχμαλωτίσανε. Ὡς φαίνεται οἱ Ἀξιωματικοὶ τους κατέλαβαν τὴν κύκλωσιν καὶ τὴν νύκτα ἔφυγαν κρυφίως τὸ ρέμα-ρέμα. Τὸ πρῶτον ἔγινε ἡ ἔφοδος μὲ πρωτοπορεία ἓναν σημαιοφόρο μὲ λευκὴ σημαία, τὸν Σπύρο Χαρισιάδη, ὁ ὁποῖος φώναζε: "Παραδοθεῖτε, εἶναι Ἕλληνικός στρατός." Πράγματι παρεδόθησαν πλέον ἀπὸ 70 Τοῦρκοι καὶ τοὺς μεταφέρανε αἰχμα-

λώτους στη Σπυριδώνειο Σχολή και την άλλη μέρα στα Γρεβενά. Το τάγμα είχε μοιρασθεί εις τρία τμήματα, ένα κατέλαβε τη Στράτσιανη, ένα την Μόλιστα και ένα το Γκρισμπάνι.

Μόλις έμαθε ο Ψεντή 'Αφέντης την κατάληψη της Μόλιστας ξεκίνησε με ολόκληρον σχεδόν Σύνταγμα (όπως έλεγαν περί τούς 7.000 άνδρες) να καταλάβη πάλιν την Μόλισταν. Έκαμε λυσσώδεις επιθέσεις πλην όμως όλες απεικρούσθησαν με εκατοντάδες θύματα. Έπειτα έφερε και ένα όρειβατικό πυροβόλο και έβαζε σε διάφορα σημεία, άστοχα όμως όλα.

Έπί 17 ήμερες η Μόλιστα τροφοδοτούσε ολόκληρο τάγμα με ώρισμένους άλλους σχηματισμούς γιατί ήταν αδύνατος η τροφοδοσία από την Μακεδονία λόγω των χιόνων που μερικές μέρες ξεπέρασε το μέτρο. Οί χωριανοί έβγαιναν και τούς υποδέχονταν με δαμιζάνες ρακί και κρασί ο δε στρατός παρά τέσ ταλαιπορίες ήταν υπεραισιόδοξος. Οί καπετάν Σιδέρης, Μπλατσής, Τσιακαντάνας, Περικλής και Καλόγερος συνέβαλαν και αυτοί μαχόμενοι μαζί με τον στρατό. Τίς 21 Φεβρουαρίου που έπεςαν τά Γιάννενα οί Τουρκοί υπεχώρησαν προς την Κόνιτσαν και τό Λεσοβίκι. Τά φέσια που φορούσαμε μās τά έσχισε ο στρατός καθώς και τά καλιμμεριά των γυναικων, καταργήθηκε δε η τουρκική γλώσσα στα σχολεία.

Θέα προς τό ποτάμι (1980)

B) Η ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΩΝ

I

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Ἀπό τὰ Ἀπομνημονεύματά μου. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα» τεύχος Φεβρουαρίου 1980.

Στίς 28 Ὀκτωβρίου 1940, μέ τήν κήρυξιν τοῦ πολέμου, εἶχα στό μαγαζί μου στό Γανναδιό 60.000 δραχ. βερεσέδια καί 25.000 δραχ. παραγγελία ἐμπορευμάτων πού εἶχε ἔλθει στήν Κόνιτσα ἀπό πρακτορεῖο Β. Ζιδράβου. Ἐστειλα τὸ Χρ. Τσανάδη γὰ τὸ φορτώση, ἀλλὰ γύρισε πίσω ἀπὸ τὴ Μεσαριά σὰν ἄκουσε τὰ κανόνια πού ἔπεφταν στό Πωγῶνι. Ὅπως ἔμαθα ἀργότερα ἀπὸ στρατιῶτες πού ἀνακατέλαβαν τὴν Κόνιτσα, ὑπῆρχαν στήν ἀγορὰ κιβώτια ἀπὸ σαποῦνι πού πουλοῦσε κάποιος μέ τὸ ὄνομά μου.

Τὸ ἐμπόρευμα πού εἶχα στό μαγαζί τὸ ἀφήσα ὅπως ἦταν, διότι ἐνόμιζα ὅτι τὰ εὐρωπαϊκὰ στρατεύματα δὲν ἐξαμοιοῦνται μέ τὰ στρατεύματα τῶν Βαλκανίων. Μετὰ ἀπὸ 2 ἡμέρες ἦλθαν οἱ Ἴταλοί, ἔσπασαν τὴν πόρτα καί πῆραν ὅσα μπόρεσαν. Πέρασε ὁ Ἄλ. Παπαδημητρίου, μίλησε στὸν ὑπεύθυνο ἀξιωματικὸ καί αὐτὸς μέ τὸ μαστίγιο ἔβγαλε ἔξω τοὺς στρατιῶτες καί ἔβαλε καραμπινιέρους πού τὸ φυλάγαν μέχρι πού ἔφυγαν τὴν ἄλλη ἡμέρα. Ἦλθαν ὁμῶς ἄλλα τμήματα πού μου ἐπίταξαν ἀρκετὰ εἶδη καί μου ἔδωκαν 100 λέκ. Τὴν ἄλλη μέρα 5 - 6 στρατιῶτες ἔσπασαν τὶς κλειδωνιές καί πῆραν διάφορα εἶδη πού τὰ ἔδιδαν γιὰ νὰ πάρουν κότες. Τὸ λίγο πράγμα πού ἀφήσαν τὸ μετέφερα κρυφίως ἕνα βράδυ στό σπίτι τοῦ Α. Παπαζήκου.

Ὅταν ἦλθαν οἱ Ἴταλοί στή Μεσαριά, μάζεψαν τὸν κόσμο γὰ κουβαλήση πέτρες καί νὰ κτύσουν τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Μιλ. Νικᾶ ὅπου ἦσαν ὠχυρωμένοι γιατί ἐφοβοῦντο τοὺς ἀντάρτες. Ἐνθυμοῦμαι ἦταν ἡμέρα τῆς Μ. Παρασκευῆς πού ἦλθε ὁ Τενέντε μέ τὴν ἀκολουθία του καί μέ εἰδοποίησαν καί τοῦ ἔκοψα τὰ μαλλιά, ἐνῶ ὁ σκοπὸς στεκόταν προσοχὴ ἐπάνω μου.

Σὲ λίγο ἦλθαν στό Γανναδιό καί μᾶς συγκέντρωσαν στό Παρθεναγωγεῖο ὅλους τοὺς ἀνδρες. Ἐπιασαν πρῶτον τὸν Χρ.

Σκούρα καί τὸν κρέμασαν μέ τὴν τριχιά στό παράθυρο καί τὸν χτυποῦσαν ἀλύπητα ἐνῶ αὐτὸς φώναζε. Μετὰ μᾶς σήκωσαν ἕναν ἕναν καί ὅποιος ἔδιδε τὸ ὄπλο ἀφήνονταν ἐλεύθερος. Ὅταν ἦλθε ἡ σειρὰ μου, μέ πῆραν στό δωμάτιο τῆς δασκάλως καί μου λέγει ὁ Κάπος πού ἦταν ἐπικεφαλῆς τῶν πολυβόλων: «Ἐσύ ἔχει ἕνα ὄπλο στό δάσος κρυμμένο, σῦρε νὰ τὸ φέρης γρήγορα γιατί θὰ πᾶς δεμένος Κόνιτσα, Γιάννενα, Μεσολόγγι. Σκέψου λίγη ὥρα καί πές μας ποιὸς ἔχει ὄπλα στό χωριό». Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἐγὼ δὲν εἶχα ποτὲ ὄπλο διότι εἶμαι μπακαλῆς, οὔτε ξέρω ἄλλον γὰ ἔχη ὄπλο καί νὰ μὴν τὸ παρέδωκε. Τότε μου ἔστραψαν 3 - 4 χαστούκια ὁ Κάπος καί 3 - 4 ὁ ἄλλος καραμπινιέρος καί μου λέγουν πῆγαινε ἔξω. Πῆγα καί στάθηκα στή σάλα καί περίμενα γὰ ξεκρεμάσουν τὸ Σκούρα καί νὰ κρεμάσουν ἐμένα. Βλέπω σὲ λίγο γὰ ἀνεβαίνει τὴ σκάλα ὁ Τενέντε καί βγήκε ὁ Ἀναστάτης καί τοὺς ἔλεγε: «Φθάνει, μὴν τὸν βασανίζετε ἄλλο τὸ Σκούρα». Ἐπειτα ἀποτείνεται σὲ μένα ὁ Τενέντε καί μου λέγει: «Ἐσύ τί κάμεις ἐδῶ;» καί μου δίδει μιὰ μέ τὸ μαστίγιο στό λαιμὸ πού μάτωσε, «φύγε» μου λέγει καί μπῆκα μέσα πού ἦταν καί ἄλλοι. Ἀφοῦ κοσκίνισαν καλά ὅλους καί τοὺς περισσότερους υπεράσπισεν ὁ Εὐ. Ξεινὸς πού ἦταν πρόεδρος τῆς Κοινότητος, μᾶς ἀφήσαν καί φύγαμε γιὰ τὰ σπίτια μας.

Ὅταν πρωτοῆλθαν οἱ Γερμανοί, ἦσαν 43 τὸν ἀριθμὸ, πού ξεκίνησαν νύχτα ἀπὸ τὴν Κόνιτσα. Πέρασαν τὸ φυλάκιο τοῦ ΕΑΜ ὅπου ἦσαν σκοποὶ ὁ Ἰ. Τζιμινάδης καί Χ. Γιούσιος, οἱ ὁποῖοι κοιμοῦνταν καί δὲν τοὺς κατάλαβαν καί ἦτο εὐτύχημα αὐτό, γιατί ἂν τοὺς χτυποῦσαν θὰ μᾶς ἔβαζαν φωτιά. Μετὰ ἔκαμαν καφέ στό μαγειρεῖο τοῦ Νικολαΐδη, τὸν ἔβαλαν στὰ παγούρια καί πῆραν δρόμο γιὰ τὴν Πουρνιά.

“Όταν ήλθαν οί πολλοί Γερμανοί στις 2 Ιουλίου 1944, θειάφιζα στο Καπηλειό και άκουσα νά λένε ότι έργονται οί Γερμανοί. “Ετρεξα γρήγορα τόν άνήφορο στόν “Αϊ Νικόλα και έδλεπα πού περνούσαν δύο - δύο κάθε 100 βήματα και πήγαιναν χιλιάδες για τó Κεράσοβο. “Άλλοι ήλθαν από τή Μεσαριά και γιόμιζε τó χωριό Γερμανούς. Οί χωριανοί φεύγαν για τήν “Αγ. Βαρβάρα και άλλοι για τó δάσος Γλυκό. Βρήκα τά παιδιά μου έξω από τó σπίτι πού έπαιζαν και έμεινα μαζί τους στο έλεος του Θεού. “Η γυναίκα μου ήταν για χορτάρι και όταν έμαθε ότι είναι πολλοί Γερμανοί στο χωριό, πήγε στα Βαρκά όπου έκρυψε τó γοιμάρι μέσα στα σιτάρια και ήρθε και κλειστήκαμε στο σπίτι. Στην αυλή και επάνω στόν κήπο είχαν κατασκευώσει πολλοί και κάτω στο σπίτι του Τσιόγκα ήταν μιá διμοιρία. “Ένας πού μās είδε ότι είμαστε μέσα προσπαθούσε νά ανοίξη τήν κλειδωνιά με τó μαχαίρι. Κόντευε νά νυχτώσει και σκεπτόμουν πώς θά ξε-νυχτώσω. “Επήρα ένα γκιούμι δήθεν ότι πάω νά πάρω νερό και με τήν ευκαιρία αυτή χαιρέτησα τó λοχία πού ήταν στα πόρτα του Τσιόγκα. Μοϋ έδωσε 3-4 πού-ρα και μοϋ έδειχνε τες φωτογραφίες τής γυναίκας του. Συνεννοούμεθα με λίγα Γαλλικά. Μοϋ είπε ότι τή νύχτα δέν πρόκειται

νά με ένοχλήσει κανείς.

Τήν άλλη ήμέρα έφυγαν αυτοί και μάθαμε ότι έρχονται άλλοι, οί όποιοι πρόσβαλαν και 2 γυναίκες σε κάποιο χωριό. “Όλος σχεδόν ó κόσμος έφυγε εκείνο τó βράδυ με τά ζώα και κουμηθήκαμε στο δάσος Γλυκό. Τήν άλλη ήμέρα πού έπιστρέψαμε βρήκα πόρτες και ντουλάπια σπασμένα, τά βαγένια έξω και τήν καλύβα με τó χόρτο άδεια. Μοϋ πήραν άκόμη και μιá βελέντζα τραγομαλλίσια, δυό παλιά ώρολόγια και τó ψωμί. Φεύγοντας για τή Φούρκα και τή Σαμαρίνα έλεηλάτησαν τά σπίτια και κατέστρεψαν τά καλαϊκόμια στα χωράφια για νά αναγκασθούν οί άνδρες νά μήν φύγουν άντάρτες στα βουνά.

Κατά τες επόμενες ήμέρες οί περισσότεροι συγχωριανοί κατέφυγαν με τά ζώα τους στην “Αϊ Βαρβάρα και στη Νταδή. “Ενώ έγω με τήν οικογένειά μου εγκατασταθήκαμε στα “Δέντρα» του Μητρούση. “Όταν έδοιμάριδισαν τó χωριό οί “Ιταλοί, οί πιο πολλοί κρύφτηκαν στα λακκιώματα. “Εγω έφυγε νά βρεθώ στη ράχη του λόφου Σταυρός, όπου ξάπλωσα όταν με πολυδόλησαν τά αεροπλάνα. “Όταν αυτά έφυγαν, μπήκα πρώτος στο χωριό πού ήταν πολύ φοβερό χωρίς κόσμο.

II

Του ΒΑΣ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Κόνιτσα», τεϋχος Σεπτεμβρίου 1967, με τίτλο «Τόν καιρό του ίταλικού πολέμου».

Τó κείμενο πού ακολουθεί είναι διασκευή μιās από τες ιστορίες πού έγραψε ó κ. Β. Γ. κατά τά γυμνασιακά του χρόνια γύρω από άληθινά γεγονότα, έπισυμβάντα κατά τόν “Ελληνο-ίταλικό πόλεμο, βάσει προσωπικών του άναμνήσεων και άφηγήσεων συγχωριανών.

Είναι ήμέρες κατά τες όποιες ó λόχος του λοχαγού Παπα έχει σημάνει όπισθοχώρηση και κατευθύνεται νά συμπτυχθή με τó τάγμα του Δαδάκη προς τó “Ελεύθερο κλπ., άφου έδειξε τί αξίζουν τά έλληνικά έπλα.

“Η ίταλική μπότα έχει πατήσει ήδη τó γειτονικό χωριό. Στο Γανναδιό έχουν φθά-

σει μόνο λίγοι άκροβολιστές, αλλά από ώρας εις ώραν αναμένονται τά πρώτα ίταλικά τμήματα.

Τó χωριό έχει μείνει άνυπεράσπιστο. Οί κάτοικοι έντρομοι κρύπτονται μαζί με όσα χρήσιμα πράγματα μποροϋν στις «μπίμτσες», γιατί τά ίταλικά αεροπλάνα και οί “Άλπινιστές τής μεραρχίας Τζούλια δέν άστειεύονται. Τά σπίτια με τες μπίμτσες είναι τά καταφύγια και των άλλων οικογενειών. Στο χωριό επικρατεί ó φόβος, ή έρημιά και ή ήσυχία.

Στο σπίτι όμως του ιδιότυπου Μητρούση τά πράγματα είναι και κατ’ αυτές τες ήμέρες διαφορετικά. “Ο πιστός όπαδός του Βάκ-

χου ἔχει πάντα δίπλα του ὡς ἀχώριστον φίλον ἓνα βαρέλι μολιστινὸ κρασί καὶ «τσούξει» συνεχῶς. Στους τοίχους τοῦ δωματίου ἔχει κρεμάσει σκίτσα παριστῶντα ἥρωικούς τσολιάδες, συλλεγέντα ἀπὸ ἐφημερίδες, προκηρύξεις κλπ. καὶ κατεβάζοντας ἀλλεπάλληλα ποτήρια συνομιλεῖ μὲ τοὺς εἰκονιζομένους τσολιάδες ξεσπώντας κάθε τόσο σὲ κραυγὲς ἐνθουσιασμοῦ.

— Ἐδίδα, λεβέντη μου!... Οὐπ!

Τὸ σπίτι του βρίσκεται στὸ ἄκρον τοῦ χωριοῦ καὶ ἀπέναντι φαίνεται ὁ αὐχένος ἀπὸ ὅπου διέρχεται ὁ δρόμος ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ περάσουν οἱ ἐπερχόμενοι Ἴταλοί. Ἡ γριά μάνα του ἔχει καταφύγει στὸ πιδ ἀπόκρυφο μέρος τοῦ ὑπογείου, ἀλλὰ κάθε τόσο ἀνεβαίνει στὸ δωμάτιο τοῦ Μητρούση καὶ τὸν συμβαλεύει νὰ κρυφτῆ καὶ νὰ μὴν φωνάζη.

— Μὴ ὠρέεέ...! Θὰ ἔρθ'ν οἱ Ἴταλοί καὶ τότε θὰ δῆς...

Μὰ ἐκεῖνος ἀπτόητος ἀπαντᾷ:

— Ἄς ἐγῆ ἓνας κερατᾶς ἐκεῖ πέρα στὴ Ράχη κι ἂν δὲν τοῦ φυτέψω μιὰ μὲ τὸ «μακρύ»!

Καὶ ἀπευθύνεται πάλι πρὸς τοὺς τσολιάδες του:

— Οὐουούπ, λεβέντη μου... Βίβα!

Ἄλλὰ δταν οἱ Ἴταλοί φθάσουν ὁ Μητρούσης εἶναι καταβεβλημένος ἀπὸ τὸ πολὺ πιετό...

Οἱ ἐπιδρομεῖς τώρα ἐγκαθίστανται σὲ σπίτια καὶ κήπους τοῦ χωριοῦ, παραβιάζουν μαγαζιά καὶ κατοικίες καὶ ρημάζουν τίς περιουσίες τῶν κατοίκων. Οἱ χωριανοὶ ὑπομένουν ἢ φεύγουν καὶ κρύβονται σὲ γειτονικά δάση.

Ἄλλὰ σὲ λίγο καιρὸ τὰ πράγματα ἀλλάζουν. Οἱ Ἴταλοί ἐκδιώκονται ἀπὸ τὸν ἐλληνικὸ στρατὸ καὶ τρέπονται σὲ ἄτακτο φυγὴ, ἐγκαταλείποντας στὴν τύχη πλεῖστα ἀπὸ τὰ πράγματά τους.

Οἱ χωριανοὶ ἐξέρχονται τώρα μὲ ἀνακούφιση ἀπὸ τὰ κρυσφήγετά τους καὶ μεταβαίνουν στὰ γύρω τοῦ χωριοῦ γιὰ νὰ ὑποδεχθοῦν τὸ στρατὸ καὶ νὰ ἰδοῦν τίς μεταβολές πού ἐπέφεραν οἱ ἐπιδρομεῖς. Μὲ τὴν εὐκαιρία δὲ αὐτὴν διαπιστώνουν ὅτι οἱ Ἴταλοί ἀφησαν τοὺς καταυλισμούς των διάφορα ἀντικείμενα καὶ πάρα πολλοὶ ἐπιδίδονται εἰς τὴν συλλογὴν των. Ἀντίσκηνα, κουβέρτες, μανδύες, παγούρια, καραβάνες, μαχαιροπήρουνά, κονσέρβες κλπ. ὑπῆρχαν σὲ πολλὰ σημεῖα. Καὶ σήμερα ἀκόμη εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ὑπάρχη σὲ κάθε σπίτι ἀπὸ ἓνα παγούρι τουλάχιστον.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐξῆλθε πρὸς ἀναζήτησιν χρησίμων ἀντικειμένων καὶ ἡ ἀδελφή τοῦ Μητρούση (ἡλικίας 45 ἐτῶν τότε). Περιφερομένη, λοιπόν, εἰς τὴν τοποθεσίαν «Προικιό», εἶδε νὰ προβάλλουν ἀπὸ τὰ κέδρα τὰ πύδια ἐνὸς Ἴταλοῦ (νεκροῦ προφανῶς) φέροντα καινουργεῖς ἀρβύλες. Ἐδίστασε πρὸς στιγμὴν νὰ σκυλεύσῃ ἓνα ἄτακτον νεκρὸν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνάγκες της, πού εἶχε δημιουργήσῃ ὁ πόλεμος σὲ εἶδη διατροφῆς καὶ ἐνδυμασίας ἔπρεπε κάπως νὰ καλυφθοῦν.

Ἄλλὰ ἐνῶ ἔλυε τὰ κορδόνια, ὁ νεκρὸς ἤρχισε νὰ κινῆται καὶ σὰν ἀπὸ γαργαλητὸ νὰ γελά ὑστερικά. Ἡ φτωχὴ Μαρία θεωρεῖ τὸν νεκρὸν ἀναστάντα καὶ ἔντρομος καὶ κραυγάζουσα ἀπομακρύνεται ἀναζητοῦσα ἄλλους χωριανούς, ἐνῶ ὁ Ἴταλὸς ἐξέρχεται ἀπὸ τοὺς θάμνους.

Κατέφθασαν καὶ ἄλλοι χωριανοὶ καὶ εἶδαν τὸν «ἀναστάντα» Ἴταλὸν νὰ σπεύδῃ πρὸς διερχόμενον τιμῆμα τοῦ στρατοῦ γιὰ νὰ παραδοθῆ. Ὁ φουκαρᾶς, μὲ σαλευμένα σχεδὸν λογικὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο, εἶχε κρυφτῆ φοβούμενος πιθανὴν ὀργὴν τῶν κατοίκων. Κι αὐτὸ ἦταν μοιραῖο νὰ προκαλέσῃ τὸ κωμικὸ ἐπεισόδιον μὲ ἡρωίδα τὴ Μαρία τοῦ Μητρούση.

ΣΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

I

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Ἀπό τή Συλλογή ποιημάτων του.

Γιατί δέν παύει ὁ πόλεμος στόν εἰκοστό αἰῶνα
πού ἡ ἐπιστήμη ἔφθασε σ' αὐτόν τόν κολοφῶνα;
'Ακοῦστε νέα γενεά αὐτήν τήν ἱστορία,
τό τί τραβήξαμε ἐμεῖς γιά τήν ἐλευθερία.
Αὐγουστος ἦταν δεκτρεῖς, σαρανταεπτά τό ἔτος,
ὁ ἥλιος ἐσκοτείνιασε καί σκόρπισε τό πένθος.
Διαταγή συμπύξεως ἐδόθη στόν στρατό μας
νά ἐγκαταλείψη τά βουνά τό ὄλλιο τό χωριό μας.
'Ακολουθήσαμε κι' ἐμεῖς ἐκτάκτως κι' ὅπως ὅπως
κι' ἀπαρατήσαμε φαμπλιές στήν πείνα καί τό σκότος.
Ἄρδνον καιρό μᾶς καρτεροῦν, δέν ξέρουμε ἄν ζοῦνε
κι' αὐτοί δέν ξέρουνε γιά μᾶς, τόν χάρο πολεμοῦνε.
Κι' ἐμεῖς ἐδῶ στήν Κόνιτσα θρηνοῦμε καί θρηνοῦμε,
μᾶς τρώγει ὁ πόνος καί ὁ καῦμός, κοντεύει νά τρελλαθοῦμε.

'Η Πίνδος ξεσυννέφιασε κι' ἡ Μόλιστα γελάει
λαμποκοποῦνε τά βουνά καί τό χωριό γλεντάει,
ἀγκάλιασε τά τέκνα της καί τά γλυκοφιλάει,
ἄν εἶναι ὅλα στή ζωή ρωτάει, ξαναρωτάει.
"Ἕλληνες καί Ἕλληνίδες, παιδιά καί δεσποινίδες
γλεντήστε ὅλοι σήμερα κι' ἀφήστε τέες φροντίδες.
Παιδιά μ' γλεντήστε σήμερα μέ τήν ψυχή σας ὅλη
νά διώξουμε τά βάσανα, νά φύγουν οἱ διαβόλοι.
Σεῖς οἱ νέες, τά κορίτσια, πού σᾶς τρώγει ὁ καῦμός
τῶν ἀνδρῶν σας, ἀδελφῶν σας καί σᾶς δέρνει ὁ χωρισμός,
πέρετε καί τούς γονεῖς μας νά χορέψουμε μαζί
νά γλεντήσωμε νά φύγουν τόσοι ἀναστεναγμοί.

ἤρθαν τὰ παλιὰ τὰ χρόνια,
ἡ Εἰρήνη καὶ ἡ Ὁμόνοια,
ἔφυγαν τὰ βάσανά μας
ἤρθαν πάλι τὰ καλά μας.

Ἐλάτε ὅλοι στὸ πλευρό μας
σᾶς καλοῦμε στὸ χορό μας
νὰ χορέψουμε μὲ τρέλλα
νὰ ριχτοῦμε στὸν ἄερα.

Πιέστε ὅλοι ἓνα κρασάκι
γιὰ νὰ φύγη τὸ φαρμάκι.
Ἐμαρᾶθι ἡ ζωὴ μας
ἔμαρτύρησε ἡ ψυχὴ μας.

ἤρθε ἡ ὥρα νὰ χαροῦμε
τὰ παλιὰ νὰ λησμονοῦμε,
ἤρθε Μᾶης, καλοκαίρι
γιὰ πιασθῆτε ἀπὸ τὸ χέρι.

Παπάδες εὐλογεῖτε
παιδιὰ ἔσεῖς χαρῆτε
νεκροὶ ἀναστηθῆτε
τὸ θαῦμα γιὰ νὰ ἰδῆτε.

Ἀνάσταση γιορτάζουμε
γι' αὐτὸ διασηδαζουμε
Εἰρήνη ὅλοι κράζουμε
καὶ τὸ Θεὸ δοξάζουμε.

Ἡ «Λίμνη» πάνω ἀπὸ τὸ Γανναδιό (1979)

II

Τοῦ ΡΕΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ. Γράφτηκε ὅταν ἦταν στρατιώτης στὴ Μόλιστα τὸ 1948. Ἀναδημοσιεύθηκε ἀπὸ βιβλίο του στὸ περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Νοεμβρίου 1966.

Ἀνηφορίζω πάλι μὲς ἀπ' τοὺς ἴσιους δρό-
(μους

Μόλιστα, Μόλιστα

ἂν ἦσουν ἡ πατρίδα μου.

Ἄν ἦσουν ἡ δικιά μου ἡ πολιτεία.

Ἄν μὲς στὰ στενορύμια μου ροβόλαγε
χρόνια εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἡ ζωὴ μου
θὰ σ' ἀγαποῦσα Μόλιστα
γλυκονομάτιστη γωνιά κατοικημένη
ἀκραία τῆς ἐρημιᾶς μου.

Μόλιστα, Μόλιστα

τὸ σλάβικο ὄνομά σου εἶναι γλυκό,
τὸ σλάβικο ὄνομά σου εἶναι γυναίκειο,
καὶ σ' ἀγαπῶ.

Σ' ἀγαπῶ γιὰ τὸ πρωινό σου,
γιὰ τὶς δυὸ μικρὲς μηλιές ποῦναι στὸ
(σπιτάκι

καὶ τὶς μαδῶ κάθε φορά.

Σ' ἀγαπῶ ὅπως ἀγαποῦμε τὴ γυναῖκα
(μιας βραδυᾶς

ἀπελπισμένα.

Μόλιστα, Μόλιστα

γλυκειὰ σλάβια,
γιατί νὰ μὴν εἶσαι ἡ δικιά μου ἡ πολι-
(τεία;

Μόλιστα, Μόλιστα

γλυκειὰ σλάβια
γιατί νὰ μὴν εἶσαι σὺ ἡ δικιά μου ἡ
(πολιτεία;

Μόλιστα, Μόλιστα

στοὺς δρόμους σου ὅσους διασταυρῶνω
εἶν' ὄλοι ξένοι,
κι' οἱ δικοί σου εἶναι γέροι
τὰ λιγοστά σου τὰ κορίτσια
φοροῦνε κόκκινα τσεμπέρια,
καὶ μὲ κοιτάζουν ἐχθρικά,
σὰ διασταυρῶνω.

Κάτω ἀπ' τὸ βαρὺ τους βλέμμα,
στὰ πόδια μου φυτρῶνουν μπόττες,
μαῦρες, βαρειές μπόττες
μονοκόμματα
μὲ ψηλὰ τακούνια.

Μόλιστα, Μόλιστα, γιατί;

Κάτω ἀπ' τὸ βαρὺ τους βλέμμα
στὸ κεφάλι μου φυτρῶνει κράνος ἀστρα
(πῆ

βαθὺ ὡς τ' αὐτιά

κάθετο ὡς τὸ μέτωπο

καὶ τὰ χέρια μου νοιώθω βαριά
σὰ νὰ κρατᾶνε Στάγιερ.

Μόλιστα, Μόλιστα,

γιατί;

Γυναῖκα μὲ τὸ σλάβικο ὄνομα,
ἐσὺ ποὺ ξέρεις νὰ διαβάσεις μὲς στὰ μά-
(τια,

τὸ βράδυ ὅταν ὁ ἥλιος γαίρει

ὀρμήγεψε τὶς κόρες σου

καὶ πὲς καὶ ἐξήγησε τους

πὼς δὲν φοροῦν ὄλοι σου οἱ ξένοι μπόττες

πὼς δὲν κρατᾶν ὄλοι σου οἱ ξένοι Στάγιερ

Κι' ἂν αὐριο

ὁ ξένος ἐγὼ δὲν ἔχω φύγει δὲν ἔχω χαθῆ
πᾶνε νὰ μὴ κοιτᾶνε τὸς' αὐστηρά τὰ
(μάτια

νὰ μὴν ἠχοῦνε τόσο παράξενα

τὰ πλανημένα βήματά μου

τὰ νοσταλγικά, μὲς' τοὺς στενοὺς σου
(δρόμους,

μὲ τὶς πλάκες.

Μόλιστα, Μόλιστα,

ἂν ἦσουν ἡ δικιά μου πολιτεία

θὰ δάκρυζαν τὰ τζάμια σου

θὰ θάμπωνε ὁ οὐρανός σου

θὰ μαραίνονταν τ' ἄνθη σου

ἐτοῦτο τὸ πρωινό ποὺ σὲ διαβαίνω.

Μόλιστα,

ἂν ἦσουν ἡ πατρίδα μου,

ἡ δικιά μου ἡ πόλη,

θὰ διάβαζες στὰ μάτια μου,

κι' ἡ βρῦση σου δὲ θὰ σιγομουρμούριζε
τόσο λυπητερά.

Μόλιστα, Μόλιστα,

γωνιά κατοικημένη μὲ τὸ σλάβικο ὄνομα
ἀκραία τῆς ἐρημιᾶς μου.

Κι' ὁμως

ὁ ξένος σ' ἀγαποῦσε

ἐκεῖνο τὸ πρωινό.

III

Τοῦ ΓΕΩΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Ἀπό τὰ Ἀπομνημονεύματά του. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Μαρτίου 1980.

Στίς 7 Ἰανουαρίου 1949 ἀνοιξα ἕνα μικρό μαγαζί στό Παλιχειμάτα, κοντά στή γέφυρα Λαυκαριίδου, μέ συνεταῖρο μου τόν Β. Σάνθο, τοῦ ὁποῦ οἱ πατέρας μᾶς ἐπίστρωνε μέ 700 δρχ. ἀπό τήν Κόνιτσα. Ἐπαθα πολλές περιπέτειες μ' αὐτήν τήν δουλειά ἐκεῖ στό δημόσιο δρόμο πού κυκλοφοροῦσε ὁ στρατός συνεχῶς. Οἱ ἀντάρτες μᾶς ἔρριχναν ὄλμους ἀπό τόν Πύργο Στρατιανῆς πολλές φορές. Δυὸ φορές ὁ στρατός μέ πῆρε ὁδηγὸ γιά τίς ἐπιχειρήσεις του.

Τήν πρώτη φορά μέ ἔκλεισαν ἀπό τὸ βράδυ στό ἀμπρὶ νὰ μὴν τοὺς ξεφύγω καὶ τὸ πρωτὶ μοῦ ἔδωκαν διαταγὴ νὰ προχωρήσω ὁδηγὸς στό τάγμα μέ κατεύθυνσιν πρὸς Μπουλιάννα - Γύφτισσα, καὶ προχωρήσαμε πρῶτος ἐγώ, δεύτερος ὁ ναρκοσυλλέκτης, τρίτος ὁ ἀσυρματιστής, τέταρτος ὁ λοχαγὸς καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ λόχος καὶ ἔπειτα ὁ ἄλλος λόχος μέ τὰ μεταγωγικά.

Ἄκουσα κάποιους λέγον ὅτι «Ὅταν φθάσαμε στό λάκκο «στὰ Κριθάρια», μέ σταματοῦν καὶ μοῦ λέγουν εἰς ἀξιωματικοί: «Ποῦ μᾶς εἶς ἐσὺ στή χαράδρα ρέ παλιο...» καὶ κάποιος Λέκκας συνθυπασπιστῆς θροισογυριώτης ἔβγαλε τὸ πιστόλι νὰ μέ σκοτώσῃ ἀλλὰ δὲν τὸν ἄφησαν οἱ ἄλλοι.

Τράβα μοῦ λέγουν, γιά τὸν Πωγωνίσκο. Τρᾶβα λέγω δὲν γνωρίζω τήν τοποθεσία αὐτῆ. Μοῦ ἀπαντοῦν τράβα γιά τὸν Ἅγιο Δημήτριο καὶ ἔτσι φθάσαμε στόν Ἄϊ-Δημήτρη, ὅπου ἦταν τὰ μεταγωγικά τοῦ Τάγματος.

Ἐκεῖ μοῦ λέγει ὁ ταγματάρχης θὰ ἀνέβῃς μπροστά γιά τὸ ὕψωμα Γκριάμπα. Τοῦ λέγω δὲν γνωρίζω τὸν δρόμο. Μοῦ ἀπαντᾷ ἐπάνω ἐκεῖ στό χωράφι θὰ πηγαίνουμε καὶ θὰ προσπαθήσῃς νὰ βρῆς τὸ δρόμο. Ἄλλοῦ εὑρίσκα τὸ δρόμο, ἀλλοῦ τὸν ἔχανα καὶ περπατοῦσα φυλαχτικά νὰ μὴν πατήσω καμμιὰ νάρκη.

Ἄκουσα κάποιους λέγον ὅτι «Ὅταν φθάσαμε στή Γκριάμπα, μέ διατάζουν νὰ σταθῶ πίσω, ἐνῶ οἱ στρατιῶ-

τες ἀκροβολίζονταν. Σὲ λίγο εἶδαμε πράσινες φωτοβολίδες στό ὕψωμα Γύφτισσα καὶ προχωρήσαμε ἀφοβα καὶ φθάσαμε σ' αὐτό, ὅπου ἐνώθηκαν ὅλα τὰ τάγματα τοῦ Κερασόου, τῆς Καστανιανῆς καὶ τὸ ἰδικό μας. Νηστικοὶ καὶ διψασμένοι καὶ ἀτσίγαροι, λυώνουμε χιόνι γιά νὰ ξεδιψάσουμε. Μὲ διατάζουν νὰ φύγω, ἀλλὰ φοβόμουν νὰ κυρίσω μόνος μου, γιὰτὶ ἦταν παντοῦ ἀντάρτες καὶ στρατιῶτες μεμονωμένους καὶ ἔτσι ἀκολούθησα τὰ τάγματα.

Ἐκινήσαμε βασιλεῖα γλίου καὶ φθάσαμε νύχτα περνώντας τήν Ντούπισσα στόν Ἄϊ-Λιά Λαγκάρας. Ἐκεῖ ξημερώσαμε νηστικοὶ καὶ διψασμένοι. Τὸ πρωτὶ μᾶς ἔδωκε λίγο τρᾶβὶ ἕνας ἄλλος λόχος καὶ προχωρήσαμε τὸ ποτάμι - ποτάμι καὶ περνώντας το 14 φορές φθάσαμε στόν Μύλο Πυρσόγιαννης.

Ἐκεῖ ἦταν φυλάκιο καὶ ζήτησα ἀπὸ τὸ λοχία ἄδεια νὰ πηγαίνω στή γέφυρα Λαυκαριίδου. Ὅταν ἔφθασα σ' αὐτήν, ἕνας λοχαγὸς δὲν ἄφηγε κανέναν καὶ ὑπεδείκνυε σὲ ἄλλους νὰ συγκεντρωθοῦν στήν ποταμιὰ, τοὺς δὲ πολίτες τοὺς ἔβαζε στό τζέμη καὶ τοὺς ἔστελνε στήν Κόνιτσα.

Κάποτε μ' ἄφησε καὶ μένα νὰ περάσω καὶ πῆγα στό μαγαζί. Ὁ Βασίλης εἶχε φύγει καὶ τὰ κλειδιά τὰ παρέδωκε σὲ ἕνα νοσοκόμο. Ἦταν ἐκεῖ καὶ ἡ γυναίκα μου καὶ ἡ Π. Δερμιτζάκη. Σὲ μιὰ στιγμὴ ἄρπυσαν οἱ ὄλμοι τῶν ἀνταρτῶν καὶ φύγαμε στήν ποταμιὰ, ἀφήνοντας ἀνοιχτὸ τὸ μαγαζί.

Ἄκουσα κάποιους λέγον ὅτι «Ὅταν ἔπαυσαν οἱ ὄλμοι, κινήσαμε νὰ ἐπιστρέψουμε στό μαγαζί, μᾶς ἀρπάξει ὁμοῦ ἡ ΕΣΑ καὶ μᾶς κλείνει μέσα σ' ἕνα πολυβολεῖο. Εἰς μάτην διεμαρτυρώμεθα, ἐνῶ ὁ ταξίαρχος εἶχε τὸ τηλέφωνο στό αὐτὶ καὶ δὲν τολμοῦσε κανέναν νὰ τὸν διακόψῃ. Ἐπειτα ἀπὸ δύο ὥρες τοῦ εἶπε ἡ ΕΣΑ ὅτι οἱ κρατούμενοι παλιότες εἶναι ἄνθρωποι τοῦ μαγαζιοῦ καὶ μᾶς ἀπέλευσαν. Ἀρπάξαμε τὰ

κυριώτερα πράγματα από το μαγαζί, τὰ φορετώσαμε στὰ ζώα και φύγαμε για τὸ χωριό.

Ἐκεῖ ἦλθε ὁ Ἄπ. Εἰάνθος στὸ σπίτι μου και μοῦ ἔδωσε τίς 4.000 δραχ. πού εἶχα δώσει στὸ γυιό του Βασίλη ὅταν με πήραν για ὁδηγό. Θὰ πηγαίνω νὰ κλαδέψω τὸ ἀμπέλι, μοῦ λέγει, γιατί ἡ μπάμπω - Μάρθα αὐτὸς ἔχει σκοπὸ νὰ πηγαίνει και φοβάμαι νὰ μὴν κρούξη. Τοῦ συνέστησα νὰ μὴν πηγαίνει, γιατί ἡ κατάσταση εἶναι ἐπιπλομένη. Ἐμαθε ὅμως πὺς πῆγε και ὁ Β. Γεωργίου και ὁ Γ. Τζιμινάδης στοὺς Φράξους και πῆγε και αὐτός. Τὸ στρατιωτικὸ φυλάκιο ὅμως στὸν Ἀϊ-Νικόλα τὸν ἐξέλαβε για ὑποπτον και πυροβόλησε και τὸν τραυμάτισε. Οἱ ἄλλοι κρύφτηκαν και ἔφυγαν κρυφὰ στὸ χωριό, ὅπου εἶπαν ὅτι ὁ Ἄπ. Εἰάνθος εἶναι τραυματισμένος και πῆγαν μερικὲς γυναῖκες και τὸν ἔφεραν. Ὅταν μοῦ ἔδειξαν τὸ τραῦμα του, τοῦ εἶπα ὅτι δὲν εἶναι σοβαρό, ἀν και ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἦταν μεγάλο και ἀμέσως τὸν πῆγαν με φορεῖο στὴν Κόνιτσα, ὅπου πέθανε μετὰ 14 ἡμέρες.

Τὴ δευτέρα φορά με πήραν ὁδηγὸ ἀπὸ τὸ μαγαζί και φθάσαμε στὸ δρόμο πού γυρίζει για τὴν Καστάνιανη. Ἐκεῖ μᾶς πυροβόλησαν συνεχῶς οἱ ἀντάρτες και ὁλος ὁ λόχος ἐκαλύφθηκε στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ. Ἐγὼ ἔμεινα στὴ μέση τοῦ δρόμου πρηνηδόν, ἐνῶ οἱ σφαιρὲς σφύριζαν συνεχῶς ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου, σιγά - σιγά δὲ

μετακινήθηκα και ἐγὼ στὴν ὄχθη.

Σὲ λίγο διατάσσει ὁ λοχαγὸς νὰ ξεκινήσωμε ἕνας - ἕνας ἀραιά. Ἐσύ, μοῦ λέγει, φύγε διότι μαυρίζεις και δίδεις στόχο. Ἐκίνησα και ἔφθασα στὴ γέφυρα Σπράτσιανης. Ἐκεῖ ὄρῃκα τὸν ταγματάρχη Τσιακίρη με 3 - 4 ἀξιωματικούς και με κράτησε. Διατάσσει τοὺς δύο λόχους πού ἐπαιρναν συστάσιο νὰ ξεκινήσουν ἀμέσως τρώγοντας στὸ δρόμο και τοὺς ὕβριζε. Προχώρησε τὸ τάγμα μεχρὶ τὸ δρόμο Καστάνιανης, ὅπου τὸ μέρος ἐβάλετο ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες. Τὰ πυροβόλα τοῦ στρατοῦ ἀρχισαν νὰ ἀνταποδίδουν και ἕνας - ἕνας στρατιώτης πέρασαν ἀπὸ κάτι ἀνηφοριὲς στὸ παραπάνω ἀπυρόβλητο μέρος. Τελευταῖοι περάσαμε και ἐμεῖς. Διάμαρτυροῦμε, συνεχῶς στὸν ταγματάρχη ὅτι εἶμαι νηστικός και δὲν ἔμπορῶ νὰ θαδέσω. Δὲν ἔχομε ψωμί, μοῦ λέγει.

Στὸν Ἀϊ-Γεώργη τῆς Καστάνιανης πού φθάσαμε ἦταν τὸ ἐπιτελεῖο τῆς ταξιαρχίας, τὸ ὅποιο διέλυσαν οἱ ἀντάρτες στὴν Πυροβόλιανη. Τὰ ἀεροπλάνα πολυβολοῦσαν παντοῦ. Ἀναγκάστηκα και ξάπλωσα κάπου με τὸ κεφάλι στὸν κατήφορο. Ἐργονται δύο ἀξιωματικοὶ και μοῦ λέγουν νὰ τοὺς ὁδηγήσω στὸν Ἄγ. Χριστόφορο, ἀλλὰ τοὺς λέγω οὔτε τὸν Ἄγιο Χριστόφορο ἔξρω οὔτε τὸ δρόμο και ἀνακατεύθηκα με μερικοὺς βραδυποροῦντες και τραυματίες και γύρισα στὴ γέφυρα Λαγκαρίδου στὸ μαγαζί.

Στὸν Ἄγ. Γεώργη (1960)

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΕΣ

I

Τοῦ Χ.Π. Δημοσιεύθηκε στὴν ἑφημερίδα Ἰωαννίνων «Πρωϊνός Λόγος» τῆς 3.6.1960.

ΜΟΛΙΣΤΑ — ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ
— ΓΑΝΝΑΔΙΟ. — Τὰ τρία αὐ-
τὰ χωριά πού βρίσκονται κτισμέ-
να κάτω ἀπὸ τὴν ξακουστή κο-
ρυφή «Γσοιματάνη» σὲ ἓνα ἐπι-
κλινές ὄροπέδιο, ἀποτελοῦσαν τὰ
παλαιὰ χρόνια μίαν κοινότητα
εὐημεροῦσαν. Σήμερα ὅμως εἶναι
τρεῖς κοινότητες ἀναιμικές καὶ
μαραμμένες.

Οἱ τρεῖς αὐτοὶ συνοικισμοὶ, μὲ
τὰ καλοκτισμένα νοικοκυρόσπιτα,
μὲ τὸν πλοῦσιο ἀμπελῶνα τους
καὶ τὰ ἀνεκτὰ ἐμβόσματα πού
ἐρχονταν ἀπὸ τὰ πρόσφορα τότε
ταξείδια ἀποτελοῦσαν γιὰ τὴν ἐ-
παρχία Κονίτιος μιὰ πολιτισμέ-
νη ἔστια.

Οἱ λίγες αὐτὲς γραμμὲς νομί-
ζω πὼς ἦταν ἀπαραίτητες διὰ νὰ
δώσουν τὸ μέτρο τῆς συγκρίσεως
τοῦ τότε καλοῦ καιροῦ καὶ τοῦ
τώρα. Γιατί ὅμως ἡ ἀλλαγὴ αὐ-
τή; Γιατί ἡ παλαιὰ ἀντίση ἔδω-
σε τὴν θέσι τῆς σὲ μαρμαρό;
Φυσικά αὐτὰ εἶναι ἔχουν τὴ φυσική
τὸν ἐξάντησι.

Οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν αὐ-
τῶν ἀποξοῦσαν ἀποκλειστικῶς
καὶ μόνον ἀπὸ τὸ ταξίδι. Ἀπὸ
τότε ὅμως πού ἡ πηγὴ αὐτῆ τοῦ
πλοῦτου ἔκλεισε, ἐπῆλθεν ἀπότο-
μα ἡ πτώση. Ὁ κόσμος βρέθη-
κε ἀπροετοίμαστος καὶ ἀοπλῆς γιὰ
νὰ ἀντιμετακίση τὴν δημιουργη-
θεῖσαν κατάστασιν καὶ ἀφοῦ ἐ-
ξήντηλε τὰ λίγα ἀποθέματα πού
εἶχε ἐγκαταλείψει τὸν τόπον καὶ
ἀνεχώρησε πρὸς τὰ κέντρα προ-
κειμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπι-
βίωσίν του.

...

Ἀπὸ τὸν δημόσιο δρόμο ἀνη-
φορίζοντας πρὸς τὰ τρία αὐτὰ

χωριά πού δὲν ἀπεχόνν μεταξὺ
των παρὰ ὀλίγα λεπτὰ χάνεται
τὸ μάτι σου ἀπὸ τὴν ἀμπελοφυ-
τεία πού ἔχει καταστραφῆ συνε-
τεία τῆς συνλοξήρας.

—Τὰ ἀμπέλια αὐτὰ μού τόνε-
σαν στὸ καφενεῖο τοῦ κ. Σ. Ρα-
μαντζᾶ οἱ κάτοικοι τοῦ Μοναστη-
ρίου, ἦταν πολὺ νταρατσικά καὶ
θγάσαμε τὸ ξακουστὸ κρασί «Μο-
λίστης».

Στὴ συνήθεια πού ἀνοῖξα μὲ
τοῦξ ἀνθρώπους αὐτοὺς εἶδα κά-
τω ἀπὸ τὴν σημερινὴ ἀπόγνωση
στὴν ἠοία βρίσκονται ἔχουν κρυ-
φὴ ἐλπίδα καὶ ἀτάλυτη πίστι ὅ-
τι ἡ Κυβέρνησις καὶ τὸ Κράτος
δὲν θὰ τοὺς ἀφήσῃ ἀπροστάτευ-
τους καὶ θὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ
ἀναπτύξωσιν.

—Καινούργια ἀμπέλια θέλου
νὰ φυτέψουμε, καὶ πριόβουλοι
νὰ φτιάξουμε στὸ ποτάμι γιὰ νὰ
προστατεύσουμε τὰ χωράφια μας
καὶ νὰ ἰσοπερατωθῇ ὁ δρόμος
μας. Ἄν αὐτὰ τὰ τρία πράγμα-
τα τακτοποιηθοῦν θὰ καλλιερέ-
ψῃ ἡ ζωὴ μας.

Πράγματι ἐπειδὴ καὶ ὁ γρά-
φων, κατέχει λόγῳ τῆς πείρας
του καὶ τῆς συνεχοῦς ἐπαφῆς μὲ
τὴν ὑπαιθρο, σχετικὲς γνώσεις
βρίσκει τὰ ἀνοτήρω αἰτήματα
τῶν κατοίκων ὄχι μόνον δίκαια
ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς ἐφαρμόσιμα.
Αἱ ἀρμόδιαι ἀπηρεσίαι πρέπει νὰ
κινηθοῦν ἐν τάχει καὶ ἀφοῦ με-
λετήσωσιν τὴν κατάστασιν νὰ πα-
ρέξουν κάθε βοήθεια ἀπὸ πᾶσης
πλευρᾶς.

Εἶναι ἐθνικὴ ἀνάγκη ὁ τόπος
αὐτός νὰ ζήσῃ καὶ νὰ μὴν ἀπογυ-
μνωθῇ ὀλότελα ἀπὸ τὸ ἀριστο-
τέλειον ὕλικό του.

...

Ὁ ἐφημέριος Γανναδιοῦ πάτερ
Εὐάγγελος Ξεινός, μού τονίζει
μελαγχολικά ἀναπολώντας τὸ πα-
ρελθόν:

—Καϊμένη Μόλστα, εἶχες 1.
500 ἄτομα καὶ σήμερα μάλις ἔ-
χεις τὰ 400—500! Ἡ φημισμένη
Σκυριδῶνεια Σχολὴ τὸ σχολασ-
χεῖο αὐτὸ ποὺ ἦτο πλήρες δημο-
τικὸ καὶ παρθεναγωγεῖο μὲ τεχνι-
κὰς οἰκοκυρικὰς σχολὰς γιὰ ὅλη
τὴν περιοχὴ πάντε πιά δὲν ὑπάρ-
χουν... στὸ ἐπὶ δλητικὸ αὐτὸ κτί-
ριο στεγάζονται σήμερα τὰ παι-
διὰ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ποὺ
ἀνέρονται εἰς 11!

Καὶ ἀπὸ τουριστικῆς πλευρᾶς
τὰ τρία ὁμορφα αὐτὰ χωριὰ μπο-
ροῦν νὰ προβληθοῦν ἂν πρωτί-
στως ἐκτελεσθοῦν τὰ προαναφερ-
θέντα παραγωγικὰ ἔργα. Τὸ θαυ-
ματοργὸν εἰκόνισμα τῶν Εἰσοδί-
ων τῆς Θεομήτορος ποὺ βρίσκεται
εἰς τὴν ὁμώνυμον Ἱερὰν Μο-
νὴ τοῦ οἰκισμοῦ Μοναστηρίου εἶναι
ἀπὸ τὰ λίγα κειμήλια ποὺ ὑπάρ-
χουν.

Καὶ ἡ ἐκκλησίαι τῆς Παναγίας
τοῦ Γανναδιοῦ εἶναι ἀρχαία μὰ
ἐκεῖνο ποὺ προκαλεῖ ἐντύπωσιν
εἶναι ὁ περικαλῆς διάκοσμος τοῦ
ἐσωτερικοῦ τῆς ὁ αὐτοῦς ἀφήνη
ἐκθαμβο τὸν ἐπισκέπτη.

Ἀκόμη εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν
ὑπάρχουν καὶ εὐρήματα ἀρχαίας
ἐποχῆς ποὺ πρέπει νὰ προσε-
χθοῦν. Ὁ κ. Μηνιάδης Ξεινός
ἐνθερμος πατριώτης ἐνδιαφέρεται
γιὰ κάθε εὐρεθὸν καλὸ διὰ τὸν τό-
πο τοῦ καὶ πολλὰς φορὰς ἐκινήθη
πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς προ-
βολῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυ-
ρῶν τοῦ τόπου του.

Ἡ Μάλιστα εἶναι τὸ κέντρον
τῶν τριῶν Κοινοτήτων αὐτῶν εἰς
τὴν ὁποία ἐδρεύει σταθμῶς Χωρο-
φυλακῆς καὶ ταχυδρομικὸν γρα-
φεῖον.

Τελευταίως κυκλοφόρησαν ψίθυ-
ροι πρὸς μεταφορὰς τοῦ ταχυδρο-
μικοῦ γραφείου· αὐτὸ ὅμως εἶναι
ἀπαράδεκτο καὶ ἐπιζήμιον γιὰ τὴν
περιφέρειαν αὐτὴν. Τὸ ταχυδρομεῖο
λειτουργεῖ εἰς Μόλισταν ἀπὸ τὸν
καιρὸ τῆς τουρκοκρατίας ἰσχυρῶς.

Ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητος
Μοναστηρίου κ. Σκυριδῶν Ρα-
μνατζῆς μού ὑπενθύμισε καὶ κά-
τι ποὺ ὀφείλω νὰ τὸ τονίσω:

Ἀπὸ τὸ χωριὸν τοὺς κατὰγεταί
ὁ μεγαλοεφοπλιστῆς κ. Χρήστος
Παταχειριστῆς ὁ ὁποῖος εὐρίσκει-
ται εἰς Καναδῶν ἔχει βοηθήσει
πολλάκις τὴν γενέτειράν του. Τε-
λευταίως ἔχει κατασκευάσῃ μίαν
θαιμασίαν βρύσην. Ὁ κ. Παπα-
χρωστῆς ἔχει προσφέρει καὶ σιτὸ
κράτος ἀκόμη μεγάλα ποσά. Ἀ-
πὸ τὸν ἐξαιρετὸ αὐτὸ πατριώτη
ἄλλοι οἱ κάτοικοι ἀναμένουν προ-
στασίαν.

...

Ἐνὶ ἄλλο αἶτημα ἐπίσης ἔμα-
τὸ γιὰ τὰ τρία αἰτὰ χωριὰ εἶ-
ναι ὁ δρόμος. Ἀπὸ τὴν δ ἀκλά-
δωσι τοῦ κεντρικοῦ τοιοῦτου Κε-
ρασόδου — Κονίστης δύναται νὰ
κατασκευασθῇ μίαν ὁδικὴν ἀρτηρίαν
νὰ ἐνώσῃ τὰ τρία αὐτὰ χωριὰ
ἀπ' ἀλλήλων μετὰ τὴν Πουρναίαν. Ἡ
τοιαύτη σύνδεσις θὰ εἶναι πολὺ
ὀφέλιμος καθ' ὅσον καὶ ἡ περιο-
χὴ θὰ ἐξικτηετηθῇ καλύτερα
καὶ οἱ κάτοικοι θὰ ἀνακουφισθοῦν
διότι θὰ καθιερωθῇ τοῦλάχιστον
τρῆσεβδομαδιαῖον δρομολόγιον
λευκφορέων.

Ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητος
Γανναδιοῦ κ. Ἄθαν. Τσελίφης
μού ἀνέφερε καὶ διὰ τὴν προ-
καιροῦ καταλίθησιν συνετελε-
τῆς ὁποίας κατεπλακώθη μίαν ἐ-
ξαιρετικὴν βρύσην Ἐσωθὸν τοῦ χω-
ριοῦ εἰς θέσιν «Νατσαίους» ἡ ὁ-
ποία πρέπει νὰ ἐπισκευασθῇ καθ' ὅ-
στι δὲν ὑπάρχει ἄλλο νερὸ γιὰ
τὸ καλοκαίρι.

Τελειώνοντας ὑπενθυμίζω κά-
λιν πρὸς ὅλους τοὺς ἀρμοδίους·
Χρειάζεται σπουδαστικὴν διὰ νὰ
δοθῇ πνοὴ στὰ χωριὰ αὐτὰ τὰ
ἄτοια ἀξίζουν ὑποστηρίξεως.
Χρειαζομένη ἐνδιαφέρον θετικὸν
γιὰ νὰ ἀξιοποιηθοῦν αἱ τόσαι ὑ-
πάρχουσαι προικτοθεσίαι. Οἱ ἐνα-
πομεινάντες κάτοικοι εἶναι ἐτοι-
μοι νὰ δεχθοῦν κάθε βοήθειαν
καὶ νὰ ἐργασθοῦν μετὰ ὅλες τὰς
δυνάμεις γιὰ τὴν πρόοδο τῶν
χωριῶν των.

II

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα» τεῦχος Σεπτεμβρίου — Ὀκτωβρίου 1963, μέ τίτλο «Γιά τό Γανναδιό»

Ἄπό τό μόνο αὐτό έντυπο, μέ τό ὅποιο εἶναι δυνατόν νά ἔρθη κανεῖς σέ ἐπαφή μέ τούς ἀνθρώπους πού εἶναι κατάλληλοι νά συνεργασθοῦν πάνω σέ ἓνα θέμα πού ἀφορᾷ τήν ἀναζωγόνηση καί τήν ἐκμετάλλευση (ὅπως εἶναι δυνατόν κάθε φορά, ἢ γιά τόν καθέναν) ἐνός τόπου ἀγαπημένου καί μέ πολλά σχετικά καίρια στοιχεῖα, παρουσιάζουμε ποῦ καί ποῦ κάποια σημειώματά μας, ἀποβλέποντας εἰδικά καί μόνο στή σκοπιμότητα τῆς παραπάνω ἐπαφῆς.

Ἐχοντας λοιπόν ἓναν εἰδικώτερο σκοπό ἀνάμεσα στά ζητήματα τῆς ἐπαρχίας, ἐξηγοῦμε ὅτι, γράφοντας καί τώρα μόνο γιά τό Γανναδιό, δέν τό κάνουμε ἀπό φανατικό τοπικισμό. Ἀντίθετα, ἐλπίζουμε ὅτι σέ ἄλλες εὐκαιρίες θά μπορέσουμε νά γράψουμε, νά ἀνάγνωση στίς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ, καί ἄλλα γενικώτερα θέματα τῆς ἐπαρχίας, ὅταν ὑπάρχει κάποιο ἐνδιαφέρον καί κάποιος σκοπός.

Συγκεκριμένα τώρα, σέ τοῦτο τό ἄρθρο μας γράφουμε κάτι, πού ξέρουμε ὅτι θά ἠθελαν νά ἀκούσουν ὅσοι ἔζησαν κάποτε τή ζωή τοῦ Γανναδιοῦ καί μέ ἐνδιαφέρον στρέφουν συχνά τή θύμησή τους πρὸς αὐτήν: Μιά ματιά στό ὄμορφο Γανναδιό ὅπως εἶναι σήμερα, καί μερικές σκέψεις πού ἀπευθύνονται ἰδιαίτερα σέ ὅσους ἔχουν τή διάθεση νά ἐνδιαφερθοῦν γιά τήν κατάσταση καί τίς εὐκαιρίες πού παρουσιάζει τό σημερινό χωριό.

* * *

Λοιπόν ραντεβοῦ μέ τίς φαντασίες σας στό γνώριμο τοπεῖο; Πεῦκα καί ἔλατα πολλά στά ψηλά βουνά, κάτω τό ποτάμι, μακρὰ ἢ Νεμέρτζικα, ὅπου τόσο ὄμορφα τελειώνει τό ταξίδι του ὁ ἥλιος τό δειλινό, ἐνῶ ἀρχίζουν νά ἀκούγονται τὰ κουδούνια ἀπό τό κοπάδι τοῦ χωριοῦ πού ἐπιστρέφει.

Ἄς βαδίσουμε σάν ταξιδιωτές πού τὰ ἀφίσαμε πρὶν ἀπό τό 1955. Ἀνεβαίνουμε ἀπό τό δρόμο ἀπό τὰ «Παλιχεῖματα» καβάλλα σέ ζῶα ἢ πεζοπορῶντας. Εἶμαστε στά Λειβάδια. Κι' ἂν κανεῖς εἶναι χρόνια ταξιδεμένος θά τόν περιμένουν σχεδόν ὅλοι οἱ χωριανοί ἐκεῖ. Τώρα ἔχουν φυτευθῆ καί λεῦκες καί ἀκακίες, ὅπως καί στόν Πειρατ'νό, στή βρύση Νατσαῖοι, καί στή Τζιαντόρα. Εἶναι δέ ἀκόμη καί τώρα τόσο ὠραῖο νά ἀκούη κανεῖς τό θροῖσμά τους κάτω ἀπό τό φεγγάρι, ὅταν στήν ἡσυχία τῆς νύχτας ἀκούγονται μόνο τὰ κουδούνια τῶν ζῶων πού εἶναι κλεισμένα στά κατώγια, καί... τὰ σκαρκάλια.

Προχωρῶντας ἔχει ὁ καθένας τίς δικές του σκέψεις καί έντυπώσεις. Ἀλλά ὑπάρχουν καί οἱ κοινές παρατηρήσεις. Στά κηπάρια κοντά κάποιος θά ποτίζει ἐκεῖ καί θά μάς χαιρετίση ἴσως νᾶρχεται ἀπό κάτω καί κανένα ζῶο φορτωμένο, ἴσως νά χτυπάη καί ἡ καμπάνα γιά ἔσπερινό. Ἄπό τίς πρῶτες ἐπαφές μέ τούς χωριανούς ξαναζεῖ ἡ μολιστινή διάλεκτος, καί εἶναι ἀξιοπαρατήρητο πῶς ἀμέσως ἐπικρατεῖ ἓνα πνεῦμα περίεργα βαθειᾶς ἀγάπης καί μιᾶ ξεχωριστή οἰκειότητα. Εἶναι τό πνεῦμα πού διακρίνει τίς σχέσεις τῶν χωριανῶν, ὅπως καί τὰ παλιά ἐκεῖνα χρόνια εἶναι μιᾶ εὐχάριστη διαπίστωση, ὅπως καί τό γεγονός ὅτι ὅσοι ζοῦν ἀκόμη στό χωριό, ἐξακολουθοῦν νά ζοῦν σχεδόν τόν ἴδιο ἐκεῖνο χαρακτηριστικό τρόπο ζωῆς πού ἦταν τόσο εἰδυλλιακός στήν ἀπασχόληση μέ τίς γεωργικές ἐργασίες ἀλλά καί σ' ὅλες του τίς κοινωνικές ἀποχρώσεις. Δέν εἶναι δυνατόν νά ξεχασθῆ τίποτε ἀπό αὐτά: Τό πρωῖνό σφύριγμα τοῦ τσομπάνου, οἱ ἐτοιμασίες γιά τό χωράφι, γιά κλαδί, γιά ξύλα, πότισμα κλπ, τὰ φορτωμένα ζῶα, τὰ παιδιὰ πού ξεκινοῦν γιά τό σχολεῖο, κάποια συμ'φάδα, πού φωνά-

ζει τή συνεργάτισσάτης, τὰ ἐρωτήματα: Ποῦ θὰ πᾶτε σήμερα. «Πότισες στὸν Ἀντζερούχη» οἱ μαστόροι πού ἄρχισαν τή δουλειά, ὁ Μητρούσης πού πάει νὰ κόψη ξύλα σέ σπίτια καὶ κάνει ὅτι μπορεῖ γιὰ νὰ κρύψη τὸ μπουκάλι πού σεργιανᾶει πάντα στὴν τσέπη.

Ἄς εἶναι. Αὐτὴ ἦταν ἡ καθημερινὴ ζωὴ, θερμὴ, ἔντονη, κεφάτη, συστηματικὴ, ὁμορφὴ. Τώρα ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ ζοῦν τὶς χάρες τῆς μόνο οἱ λίγοι πού ἀπόμειναν (ἄσχετο ἂν ἡ ζωὴ αὐτὴ ἔχει καὶ τὶς δυσκολίες τῆς). Καὶ ὅλο τὴ νοσταλγοῦμε, ἐνῶ ποτὲ ἴσως δὲν θὰ νοσταλήσουμε τόσο ἡμέρες ἀπὸ τὴ ζωὴ μας σὲ ἄλλα μέρη. Καὶ θὰ ἦταν μεγάλη παρηγοριά μας ἡ ἀγάπη μας γιὰ τὸ χωριό, ἂν δὲν συνέβαινε νὰ ἔχουν χάσει πολλοὶ κάθε ἐλπίδα γιὰ τὴ σημερινὴ ἀξία τοῦ χωριοῦ. Εἶναι δὲ αὐτοί, εἴτε ἐκεῖνοι πού ἔχουν φύγει ἀπὸ χρόνια ἀπὸ τὸ χωριό ἢ μένουν μὲ κριτήρια τὶς παλιές τους ἀντιλήψεις, εἴτε ἐκεῖνοι πού ἀπὸ σνομπισμό δὲν μποροῦν νὰ παραδεχθοῦν τίποτε ἀπὸ τὸ μακρινὸ τόπο. Καὶ νομίζουν γενικὰ ὅτι ἔχουν τόσο δίκαιο ὅταν ρεαλιστικά, σὲ συμβουλεύουν ὅτι «τὸ χωριό ἔσβυσε» ὥστε λησμονοῦν ὅτι παραβλέπουν ἔτσι τόσες

ἄλλες σύγχρονες εὐκαιρίες πού ἀνεξάντλητα ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρῃ τὸ χωριό καὶ πού ἔχουμε ὅλοι μας τὸ δικαίωμα νὰ τὶς ἐκμεταλλευτοῦμε καὶ νὰ τὶς χαροῦμε, ἀρκεῖ νὰ ἔχουμε τὴν ἐξυπνάδα νὰ διακρίνωμε αὐτὲς τὶς εὐκαιρίες, καὶ μὲ τὸ ζῆλο πού μᾶς δίνει ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ χωριό νὰ προσπαθήσουμε νὰ τὶς ἐξασφαλίσουμε.

* *

Εἶχα σκοπὸ νὰ κάνωμε ἐδῶ ἓνα νοσταλγικὸ περίπατο στὸ Γανναδιό, ἄλλὰ γράφοντας γι' αὐτὸ προτιμῶ τώρα νὰ παρουσιάσω ἰδιαίτερα τὴν κατάστασιν πού ἐμόρφωσαν ἐκεῖ οἱ σύγχρονες συνθήκες. (Ἐξ ἄλλου τὰ παλιὰ μποροῦμε νὰ τὰ θυμηθοῦμε καὶ ἄλλη φορὰ ἢ τὰ θυμούμαστε μὲ κάθε εὐκαιρία ὁ καθένας). Γιατὶ δὲν ἀξίζει νὰ ζῆ κανεὶς μόνο μὲ παρενθοντολογίες, ἐνῶ ἀξίζει νὰ φροντίζῃ γιὰ ἓνα πρᾶγμα πού ἀγαπᾶ καὶ πού μπορεῖ αὐτὸ νὰ τοῦ χαρίζη ὁμορφες συγκινήσεις.

Ἐμεῖς λοιπὸν πού πηγαίνουμε τακτικὰ καὶ τώρα στὸ χωριό, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὁμορφες ἀναμνήσεις πού μᾶς ζωντανεύουν τὰ ἴδια τὰ παλιὰ τὰ ἀντικείμενα, δοκιμάζουμε καὶ ἄλλες συγκινήσεις, ἐντελῶς ξένες πρὸς τὸ παρελ-

Ἐποχὴ θερισμοῦ (1963)

θόν ανάλογες με τή σύγχρονη νοοτροπία μας, κατά τή σημερινή πραγματικότητα.

Δέν είναι βέβαια σί σελίδες αυτές και τὸ σημείωμα αὐτὸ τὸ πιὸ κατάλληλο βῆμα γιὰ νὰ ἐκθέσουμε τὶς ἀπόψεις μας καὶ νὰ προσπαθήσουμε νὰ πείσουμε γι' αὐτὲς τοὺς παλαιούς συγχωριανούς, τοὺς ὁποίους θεωροῦμε ὡς τοὺς πιὸ κατάλληλους νὰ γεμίσουν με τὴν παρουσία τους ὠρισμένες ἡμέρες τὸ χρόνο τὶς παλιές γειτονιές, γιὰ μιὰ νέα, κατά τὶς σύγχρονες συνθήκες ζωὴ στὸν ὁμορφο τόπο. Ἄλλ' ὡστόσο εἶναι μᾶλλον τὸ μόνο μέσο με τὸ ὁποῖο καμμιά φορά ἐπικοινωνοῦμε με αὐτούς, ἂν δέν βρεθῆ ἀργότερα ὁ τρόπος νὰ συναντιώμαστε πιὸ συχνὰ καὶ κοντά. Ὅπως πιθανὰ θὰ συνέβαινε ἂν εἶχαμε ὠρισμένα ἐνθαρρυντικὰ στοιχεῖα καὶ παίρναμε τὴν ἀπόφαση νὰ δραστηριοποιήσουμε τὰ σχέδιά μας γιὰ τὴν ἀναζωογόνηση τοῦ τόπου.

Ἄπὸ τὶς στήλες λοιπὸν αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ, ἐλπίζουμε νὰ κατορθώσουμε νὰ ἐπιδράσουμε κατάλληλα σὲ ἀρκετοὺς συμπατριῶτες, ἐκθέτοντας τὶς ἀπόψεις μας ὅπως φροντίσαμε νὰ κατατοπισθοῦμε κατὰ τὴν πραγματικότητα καὶ ἀπὸ τὰ δεδομένα τῆς σημερινῆς καταστάσεως στὰ χωριά μας. Σ' αὐτὸ ἐδῶ ὅμως τὸ κείμενο περιορίζομαστε νὰ ἀναφέρουμε μόνο τὰ εὐχάριστα ἐνδιαφέροντα ποὺ τελευταίως διαπιστώνουμε καὶ ποὺ ζωηρεύουν τὶς ἐλπίδες ὄσων πιστεύουν στὸ μέλλον τοῦ χωριοῦ μας. Ἔτσι εἶναι πολὺ ἐνθαρρυντικὸ τὸ γεγονός ὅτι ὅλο καὶ περισσότεροι χωριανοὶ ἀρχίζουν νὰ συγκινοῦνται ἀπὸ ὅτι ἀφορᾷ τὸ Γαυναδιό. Ἄρκετοὶ νοιώθουν ἐνδιαφέρον νὰ συζητήσουν ὅτι δήποτε γι' αὐτό, ἄλλοι προσφέρονται νὰ βοηθήσουν κατὰ δύναμιν χρηματικῶς, με τὴ θέση καὶ με τὶς γνωριμίες τους καὶ ἄλλοι πραγματικὰ ἐργάζονται σὲ κάθε εὐκαιρία. Σ' αὐτὸ τὸ ἐνεργητικὸ συμπεριλαμβάνουμε καὶ τὴ δραστηριότητα τῶν σημερινῶν κατοίκων σχετικὰ με τὸ ἴδραγωγεῖο, τὴ δειδροφύτευση,

τὴ συντήρηση τῶν σπιτιῶν κλπ. Ἄπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ καὶ οἱ ταξιδεμένοι ὅλο καὶ ἐπιζητοῦν νὰ ὀργανωθοῦν κατάλληλα, ὥστε νὰ ἐπιτευχθοῦν ὠρισμένοι κοινοὶ σκοποὶ, ὅπως ἡ ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τοῦ χωριοῦ, ὁμαδικές ἐκδηλώσεις καὶ ἐκδρομές, συντήρηση τῶν ἀγαθοεργημάτων, ἐκτέλεση ἔργων κλπ. Τέλος σημαντικὸ ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ σχεδὸν ἀποφασισθεῖσα διάνοιξη τῆς ἐθνικῆς ἀρτηρίας Ἰωαννίνων—Θεσσαλονίκης διὰ Πυρσογιάννης, οἱ προοπτικὲς ἀπὸ τὴν ὁποία εἶναι εὐρεῖες καὶ ἀσφαλῶς εὐοίωνες. Ἄλλὰ ἀφήνομε νὰ ἐπιβεβαιωθῆ πλήρως ἡ εἵδηση πρὶν νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἐπαναστατικὴ ἀλλαγὴ ποὺ εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ ἐπιφέρῃ σ' ὅλη τὴν ἐπαρχία.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ γιὰ νὰ εἶναι μάταιο νὰ φροντίζουμε ἀπὸ τώρα γιὰ τὸ μέλλον τοῦ χωριοῦ; Γιὰ νὰ μὴν αἰσιοδοξοῦμε ὅταν ξέρουμε τὴν ἀξία καὶ τὴ γοητεία ποὺ ἔχει τὸ Γαυναδιό στὴ θαυμάσια τοποθεσία ποὺ βρίσκεται; Ἀσφαλῶς ἀποτελεῖ μεγάλη παράλειψη ἡ ἀδιαφορία ποὺ δείχνουν πολλοὶ ξενητεμένοι γιὰ τὴ συντήρηση τῶν ἀρχοντικῶν τους, ποὺ ἐνῶ δέν στοιχίζει πολλὰ εἶναι πιθανὸν ἀργότερα νὰ τὰ χρειασθοῦν (γιὰ δική τους παραθέριση ἢ γιὰ ἐνοικίαση κλπ).

Σημειώνοντας τὰ παραπάνω, θέλουμε νὰ πιστεύουμε ὅτι προσφέρουμε κάποια εὐχαρίστηση στοὺς χωριανούς καὶ ὅτι με τὴ συμπαραστασή τους προετοιμάζουμε ἔτσι τὴ μελλοντικὴ ἀξιοποίηση τοῦ τόπου κατὰ τὶς προοπτικὲς ποὺ ἀνοίγονται καὶ κατὰ τὶς προσπάθειες ὄσων πιστεύουν καὶ ἐργάζονται γι' αὐτήν. Κ' ἐλπίζουμε τὰ πράγματα νὰ πάρουν τὴ σειρά ποὺ σκιαγραφήσαμε: ἐλπίζουμε νὰ ξαναβῆ πάλι ἡ ζωὴ στὸ ἀγαπημένο χωριό.

III

Τοῦ ΓΕΩΡΓ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Δεκεμβρίου 1967, μέ τίτλο «Ζωή στό Χωριό»

“Όλα τὰ χωριά εἶχαν τριπλάσιο πληθυσμό ἀπό τόν σημερινόν. Ὁ κόσμος ἄρχισε τήν φυγὴν ἀπό τὸ ἔτος 1945, λόγω τοῦ διχασμοῦ. Ὁ φόβος ἠνάγκαζε τοὺς πάντας νὰ μποῦν μέσα στίς πόλεις νὰ σωθοῦν.

“Αν καὶ πέρασαν πλέον ἀπὸ 20 χρόνια, ἐν τούτοις εἶναι πολλοὶ ποὺ ζοῦν ζωὴν στερημένην καὶ προσφυγικὴν. Μόνον ὅσοι ἤξεραν γράμματα καὶ ἦσαν νέοι κατώρθωσαν νὰ τακτοποιηθοῦν.

Γέμισε ἡ Ἑλλάδα προσφυγιὰ ἀπὸ Ἀνατ. Ρωμυλία, Βουλγαρία, Ἀλβανία, Ρουμανία, Τουρκία, Ρωσσία, Αἴγυπτο καὶ ἀπὸ τὸν ντόπιο ἀγροτικὸ πληθυσμό, ἔγινε Βαβυλωνία ὀλόκληρη. Εἶναι περίεργο ὅμως, πῶς θὰ ζήση αὐτὸς ὁ κόσμος χωρὶς γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Οἱ πειραματισμοί, μέ τὴν ἐξεύρεσιν ἐργασίας στὰ ξένα κράτη, δὲν θεραπεύουν ριζικῶς καὶ μᾶλλον παρενέργειες κάμουν τὰ φάρμακα αὐτά. Δὲν βλέπω καμμιά βελτίωσιν ο’ αὐτοὺς ποὺ ἐργάζονται στήν Γερμανία, οὐ καὶ ἔχουν 6—7 χρόνια ποὺ δουλεύουν καὶ μάλιστα ὑπερωριακῶς, ὥστε νὰ ἐπιταχυνθῆ ἡ ἀχρήστευσις των. “Όλοι θὰ μετανοιώσουν μιὰ μέρα, ἀλλὰ θὰ εἶναι ἀργὰ πλέον. Ἡ δίψα τοῦ μοντερνισμοῦ κατέστρεψε τὰ ἦθη τῶν πατέρων μας καὶ ὡς περιπλανώμενοι Ἰουδαῖοι γογγίζομεν διὰ τὰς δυσκολίας ποὺ συναντῶμεν.

Οὔτε ἡ ζωὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ, οὔτε τοῦ ἐξωτερικοῦ ἱκανοποιεῖ πλέον τὸν ἄνθρωπον, γιατί ἄρα γε; Διότι δὲν ἐσφυρηλάτησε μέσα στήν ψυχὴ του ὁ καθεὶς τὰ ἰδανικὰ τῶν προπατόρων μας. Ἡ λέξις ἐθελίξις παρεννοήθη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ κράτος μέ τὴν ἀδιαφορίαν του πρὸς τὸν πληθυσμόν τῆς ὑπαίθρου συνέτεινε εἰς τὸν μαρασμόν τῶν χωρίων μας. Εἴχαμε Σχολαρχεῖα, τὰ κατήγγησαν. Εἴχαμε ὁδὸν, ποὺ τὰ προστατεύαμε καὶ ἐξυπηρετούμεθα καὶ τὰ κρατικοποίησε. Εἴχαμε αἰγοπρόβατα καὶ μέ τοὺς νόμους τῆς κλαδονομῆς καὶ τίς ἐκμεταλλεύσεις τῶν δασῶν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ἠναγκάσθησαν οἱ χωρικοὶ μας νὰ τὰ ἐγκαταλείψουν καὶ νὰ

πάρουν τὰ μάτια τους στήν ξενιτιά. Μεροκάματο δὲν βρίσκουν. Τὰ ὀλίγα δασικὰ καὶ ἡ ἐλαχίστη ἐργασία συντηρήσεως τῆς ὁδοποιίας, δὲν παρέχουν εἰς τὸν χωρικὸν ἓνα εἰσόδημα στοιχειῶδες. Πῶς νὰ διαθρέψη τὴν οἰκογένειάν του; Ἐγκατέλειπε τὸ μέγαρο ποὺ ἔχει στό χωριὸ καὶ ξεκληρίζεται νὰ τρυπώσῃ στίς ὑγρὲς τρώγλες τῶν πόλεων. Ἰατρὸ δὲν ἔχει στό χωριὸ χρόνια τώρα. Συγκοινωνία δὲν ἔχει. Μεταφέρει τοὺς ἀσθενεῖς του καὶ τοὺς νεκροὺς του στὰ φορεῖα.

Βρισκόμεθα εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ μόνον αὐτὸ μᾶς παρηγορεῖ. “Αν συγκρίνωμεν τὸ παρελθόν μέ τὸ παρόν, θὰ ἰσοτιμήσωμεν τὴν παρελθούσαν γενεάν μας μέ τὴν ἀσίαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαιότητος πρὸς τὸν σημερινόν τοιοῦτον. Μιμούμεθα νὰ τὸν συγκρατήσωμεν, ἀλλὰ μέ τὴν ἀστυφιλίαν καὶ τὴν χρυσοφιλίαν μας μέ τὰ ξένα κράτη ἐπέσαμεν καντάρια ἔξω, μᾶς πήραν τὰ φῶτα μας καὶ μᾶς τυφλώνουν μέ τὸν μοντερνισμόν των, διελύσαμεν καὶ τὴν οἰκογένειαν, ἡ ὁποία ἀπετέλει ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν βάση τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Μεγάλωσα καὶ ἐμόρφωσα πέντε παιδιὰ καὶ τώρα σκορπίσαμε σὰν τὰ παιδιὰ τοῦ λαγοῦ, ποὺ λέγει ἡ παροιμία. “Όποιος πιστεύει πῶς θὰ σταματήσουν οἱ νέοι νὰ φεύγουν ἀπὸ τὰ χωριά μας ὑπὸ τίς σημερινὲς συνθήκες, ἀεροβατεῖ. Ἡμεῖς οἱ γέροι θὰ καπνίζωμε τὸ τζάκι στό χωριό, ἔω ζῶτου ἔχομε τὰ μάτια ἀνοιχτά, γιὰ νὰ μὴ μπαίνουν οἱ λύκοι καὶ οἱ ἀρκοῦδες. Αἱ ἀληπὲς καὶ τὰ γεράκια ἐξοικειώθηκαν μέ τὴν ἐρημιὰ τοῦ χωριοῦ καὶ γυρίζουν ἄφοβα. Ρῆμαξε ὁ τόπος καὶ ἀπὸ σκυλιὰ ποὺ εἶχε τὸ χωριὸ 70 κεφάλια. Τὰ χελιδόνια ἐλάχιστα κι αὐτά. Τὸ καλοκαίρι μᾶς θυμοῦνται κάπου κάπου οἱ νέοι καὶ ὅσοι ἔχουν κανένα συγγενὴ τους. Μπροστὰ σ’ ὅλην αὐτὴν τὴν ἐρημικὴν κατάστασιν, ἡ ἐμφάνισις τῆς ἀνοίξεως μᾶς χαρίζει ἓνα ἐπίγειον παράδεισον.

IV

Τοῦ ΘΕΟΔ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ἰουνίου - Ἰουλίου 1981, μέ τίτλο «Τό περσινό καλοκαίρι στό χωριό» (Ἀπόσπασμα).

Ἰούνιος 1980. Σάν ἔφθασα στήν ἀκρη τοῦ Γανναδιοῦ, ὅπου τελειώνει ὁ αὐτοκινητόδρομος, βρήκα ἀπόλυτη ἡσυχία. Παντοῦ ἔρημιά. Ἐκεῖ πού ἦταν πρῶτα τὰ χωράφια, τώρα ἔγινε ἓνα πυκνὸ πευκοδάσος πού φθάνει γύρω γύρω ὡς τὰ πρῶτα σπίτια τοῦ χωριοῦ. Τὰ πιὸ πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα ἔχουν ξεραθεῖ καὶ τῆ θέση τους πήρανε τὰ ἀγριόδένδρα. Οἱ στέγες τῶν σπιτιῶν μπαλωμένες μέ πλάκες τσίγκους καὶ κεραμύδια. Οἱ τοῖχοι τῶν αἰωνόδιων σπιτιῶν ἔχουν πάρει ἓνα χρῶμα πένθιμο ἀπὸ τὴν πολυκαιρία καὶ τὴν ἐγκατάλειψη. Μερικὰ σπίτια καὶ καλύβες σωριασμένα σὲ ἐρείπια καὶ σκεπασμένα μέ ἀγρια ἀναρριχόμενα φυτά. Ἐνας ἥλιος ξεθωριασμένος κι αὐτὸς ἐπέτεινε τὴν πένθιμη ἀτμόσφαιρα. Πού καὶ πού μερικά δένδρα κουτσουρεμένα ἀπὸ τὴν κλαδονομίη, παραφωνία καὶ αὐτὰ στήν ἀρμονία τοῦ βασιλείου τῶν φυτῶν πού κατακλύζει τὸ χῶρο παντοῦ. Μέρα στὰ λειβάδια ἓνα μουλάρι ἔδρασε δεμένο μέ σχοινί ἀπὸ τὸ πόδι καὶ κουνούσε τὴν οὐρά του. Ἦταν ἡ πρώτη ὑποψία ζωῆς στό χωριό.

Στάθηκα γιὰ λίγη ὥρα ἀναποφάσιτος ἐκεῖ στή γέση τοῦ δρόμου σάν ξένος σ' αὐτὸν τὸν τόπο κι ὅλα τὰ φωτεινὰ διώματα πού ἐπεξεργαζόμουν χρόνια μέσα μου χάθηκαν. Μιὰ μαυροντυμένη γυναίκα ἔκανε τὴν ἐμφάνισή της στὴ γωνιά τοῦ δρόμου καὶ σὲ λίγο μέ χαιρετοῦσε. Μὲ δυσκολία μέ ἀνεγνώρισε.

Ξαφνικὰ ἀκούστηκε ἓνα ραδιόφωνο καὶ ἀθελά μου πρόσεξα τὶς κεραίες τῶν τηλεοράσεων στὶς στέγες τῶν σπιτιῶν καὶ τὰ καλώδια τῆς ΔΕΗ. Σάν τεράστιες ἀράχνες ἔμοιαζαν πάνω ἀπὸ τὸ ἐγκαταλειμμένο τοπίο. Μιὰ ἀγριεμένη γάτα πέρασε τρέχοντας μέ ἐπιφυλάξεις. Ἐνας σκύλος φάνηκε στὸ σταυροδρόμι καὶ γαύγισε μιὰ - δυὸ φορές θαρυστημένα, σάν νὰ μὴν πί-

στευε πὼς ἦταν δική του δουλειὰ νὰ γαυγίζει τοὺς ξένους.

* * *

Τὶς πρῶτες μέρες ὑπῆρχαν σχεδὸν μόνον οἱ μόνιμοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ. Ἀπὸ τὰ 56 σπίτια πού εἶχε τὸ 1950 τὸ χωριὸ μόνο 17 εἶναι ἀνοιχτὰ καὶ σὲ 22 ἄλλα οἱ ἰδιοκτῆτες τους τὰ τελευταῖα χρόνια ἐρχονται γιὰ ἓνα μῆνα καὶ τὰ ἐπισκευάζουν. Ἄλλα 11 σπίτια καὶ καλύβες ἐπέσαν. Τὰ ἀγριογούρουνα λέει ἐρχονται ὡς τοὺς κήπους καὶ τὶς αὐλές καὶ οἱ κάτοικοι ὀγαίνουν τὴ νύχτα μέ θανάτους καὶ χτυποῦν τοὺς τενεκέδες γιὰ νὰ τὰ διώξουν. Οἱ λύκοι καὶ οἱ ἀρκούδες ἔχουν κάνει ὄλους τοὺς δρόμους δικούς τους, μετὰ μάλιστα τὴν ἀπεχρήστευσή τοῦ κυνηγιοῦ στό «Περιβόλι». Πού ἔγινε φυσικὸ ἐκτροφεῖο θηραμάτων. Ἐνας σκαντζόχοιρος ἐρχοταν ἐπὶ πέντε ὁράκια μέσα στό καφενεῖο. Μιὰ μέρα μάλιστα ξεθάρεψε καὶ ἔφερε καὶ τὰ μικρά του!

Σιγά - σιγά ἄρχισαν νὰ καταφθάνουν οἱ ταξιδεμένοι συγχωριανοί. Φέτος οἱ ἐπισκέπτες ἦταν περισσότεροι ἀπὸ κάθε ἄλλη χρονιά. Μερικοὶ εἶχαν 20 - 30 χρόνια νὰ ἔλθουν στό χωριὸ καὶ ἐξεδήλωσαν τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐπισκευάσουν τὰ σπίτια τους. Ὑπῆρχε σπίτι πού φιλοξενοῦσε 20 ἄτομα. Ἐπισκέπτες ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, Ἀθήνα, Γιάννενα, Κόνιτσα, Μακεδονία, Ἀγρίνιο κλπ., ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀμερική, τὴν Εὐρώπη, τὴ Ν. Ζηλανδία καὶ τὸ Κογκό. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔφυγαν παιδιὰ καὶ ἐπέστρεψαν γέροι. «Μὲ γνωρίζεις ἐμένα:». Ἐρώτημα πού ὑποβάλλεται ἀπὸ τὸν ἓναν στὸν ἄλλο καὶ ὕστερα ἀγκαλιές, ἀπανωτὰ κεράσματα καὶ ἀτέλειωτη κουβέντα γιὰ τὰ παιδικὰ χρόνια στό χωριὸ γιὰ τοὺς φίλους, τὶς ἀταξίες κλπ. Δὲν προλαβαίνεις νὰ λές καλημέρα στοὺς δρόμους καὶ τὴν πλατεῖα. Ὅλοι εἶναι φίλοι καὶ γνωστοί. Λί-

γοι είναι εκείνοι που προσπαθοῦν νὰ μεταφέρουν τὴ νοοτροπία τῆς πόλης καὶ τὸν μοντερνισμό σὲ ὅλα, χωρὶς νὰ σέβονται τὸ παρελθόν. Αὐτοὶ οἱ λίγοι συμπεριφέρονται προκλητικὰ, θέλουν νὰ ἀνασκάψουν τὸ χωριὸ καὶ νὰ τὸ κάνουν σύγχρονο. Τὰ θέλουν ὅλα δικὰ τους. Γι' αὐτὸ καὶ φεύγουν ἀπογοητευμένοι πὺ δὲν βρίσκουν ἀνταπόκριση.

* * *

Ὡς τὸ Σεπτέμβριο πὺ ἔμεινα στὸ χωριό, ἐπισκέφθηκα τὰ χέρσα χωράφια μας καὶ τοὺς κήπους, κλάδεψα μερικὰ ὀπωροφόρα δένδρα, πῆγα ἐκδρομὲς στὸ δάσος καὶ χόρταση ἀγριοφράουλες. Στὸ δρόμο χάζεψα τοὺς σκίουρους πὺ πηδοῦσαν ἀπὸ κλαρὶ σὲ κλαρὶ. Ὑστερα ξάπλωσα μακάριος στὴν παχιά χλόη. Ἄκουσα τὴ βοὴ τῶν πεύκων. Φώναξα μὲ ὄλη τὴ δύναμη τῆς φωνῆς μου στὴν ἐρημιὰ καὶ ἀντηχοῦσαν οἱ ρεματιές. Τὰ κοτσύφια ἀνησύχησαν ἀπὸ τὴν παρουσία μου ἐκεῖ καὶ ἕνα - ἕνα ἔφευγαν ξαφνιασμένα ἀπὸ κοντά μου. Οἱ κοκκινολαίμηδες μέσα ἀπὸ τοὺς θάμνους μὲ κατασκόπευαν ἀφοβοὶ ὄλη τὴν ὥρα. Μιὰ ἄλλη μέρα πὺ βγῆκα βόλτα σ' ἕνα λόφο κοντὰ στὸ χωριό. Βρῆκα δύο ζαρκάδια. Βρῆκα βλήματα ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ τὰ περιμάζεψα γιὰ τὸ μουσεῖο πὺ σκέφθηκα νὰ φτιάξω στὸ σπίτι. Ἐπισκέφθηκα τὰ πολυθρόνια τῶν ἀνταρτῶν. Σώζονται ἀκόμη, μόνο πὺ οἱ τεράστιοι κορμοὶ τῶν δένδρων, μὲ τὰ ὁποῖα ἦταν σκεπασμένα, σάπισαν τώρα. Βρῆκα ὠριμοὺς καρποὺς ἀπὸ τὰ ἐναπομείναντα ὀπωροφόρα δένδρα πὺ εἶναι σχεδὸν στὴ διάθεση τῶν ἐπισκεπτῶν τώρα, καὶ ἔφαγα δαμάσκηνα, κορόμηλα, μοῦρες, σταφύλια, κράνια, καρύδια, ἀμύγδαλα, λεφτόκαρα, γκόρτσα καὶ κεράσια. Πῆγα στὴ βρύση μὲ τὸ

γκιούμι γιὰ κρύο νερό, περνώντας ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους καὶ μὲ χαιδεύαν καὶ μὲ καλωσόριζαν στὸ διάβα μου. Σκότισα 4 φῆδια κοντὰ στὸ σπίτι μου.

Μαζὶ μὲ ἄλλους συγχωριανοὺς σκάψομε ἀφιλοκερδῶς ἐπὶ 3 ἡμέρες γιὰ νὰ βροῦμε τὸ φρεάτιο τῆς κρύας βρύσης τοῦ χωριοῦ γιὰτὶ εἶχε σχεδὸν στερέψει τὸ νερὸ μετὰ ἀπὸ 25 χρόνια. Καθαρίσαμε τὸ χῶρο μπροστὰ στὴ βρύση, — τὸν στρώσαμε μὲ πλάκες καὶ κόψαμε — τὰ πυκνὰ κλαδιά γύρω. Ἐπίσης καθαρίσαμε τὴ μεγάλη δεξαμενὴ τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὶς λάσπες, κόψαμε ὅλα τὰ χόρτα ἀπὸ τὶς δύο πλατεῖες διαμορφώσαμε τὸν χῶρο ὅπου παρκάρου τὰ αὐτοκίνητα, ἀφοῦ βάλουμε πρῶτα τὰ μεντοσωλήνες, καθαρίσαμε τὸν πλάτανο ἀπὸ τὰ ξερὰ ξύλα γιὰτὶ ὑπῆρχε φόβος νὰ σκοτώσουν κανέναν διερχόμενο.

Ὁ Σύλλογος Γανναδιωτῶν πὺ ἐδρεῖ στὴν Ἀθήνα προτίθεται νὰ ἀνακατασκευάσει τὸν ξενῶνα, νὰ δημιουργήσει λέσχη γιὰ τὴ νεολαία καὶ νὰ συντηρήσει τὰ πολεμικὰ κοινὰ ἐτοιμόρροπα κτίρια. Ὅλοι ἀγαποῦν τὶς προσπάθειές του γιὰτὶ ἐπαναστατοῦν τοὺς χωριανούς, πὺ κάνουν ὄνειρα νὰ ἔλθουν τὸ καλοκαίρι γιὰ τὶς διακοπὲς τους στὸ χωριό.

Αὐτὸ τὸ καλοκαίρι κοινοποιήθηκε στὴ Κοινότητα τὸ Διάταγμα μὲ τὸ ὁποῖο τὸ Γανναδιὸ κηρύσσεται διατηρητέο ὡς παρθεσιακὸ. Ἔτσι δὲν μπορούμε πιά νὰ ἐπισκευάσουμε τὶς στέγες τῶν σπιτιῶν μας μὲ τσίγκο ἢ κεραμύδια πὺ εἶναι πιὸ βολικὰ καὶ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ πέσουν ἀπὸ τὴ βροχὴ γιὰτὶ ἡ πλάκα εἶναι παλιὰ καὶ χειρὸ σαπίσει. Ἀκόμη δὲν ὑπάρχουν τεχνίτες τώρα γιὰ νὰ βγάλουν πλάκα. Ἐπιμαζέψαμε ὑπογραφές καὶ στείλαμε μιὰ διαμαρτυρία στὸν Νομάρχην.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Α) ΧΟΡΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΕΠΟΧΕΣ

Του ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ, Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Κόνιτσα», τεύχη Μαΐου 1968 και Ιουλίου - Δεκεμβρίου 1968, με τίτλο «Ο ευρωπαϊκός χορός στο Γανναδιό».

Σε ένα φύλλο του «Αώου» του 1928, δημοσιεύεται ανταπόκριση από το Γανναδιό, στην οποία ο «Βουρκοπόταμο» περιγράφοντας το μεγάλο πρωτομαγιάτικο γλέντι (στο ύπαιθρο και σε σάλλες), σημειώνει κάπου ότι «ο κ. Χ. Πορφύρης διακρίθηκε για τη χορευτική δεινότητά του στο τσάρλεστον». Πραγματικά κατά την εποχή εκείνη ήσαν γνωστοί στο Γανναδιό οι ευρωπαϊκοί χοροί.

Η μεταφορά των ευρωπαϊκών ρυθμών στην κοινωνική ζωή του ήδη προοδευμένου πολιτιστικά χωριού αυτού είχε επιτευχθή χάρη σε δύο κατηγορίες ταξιδεμένων χωριανών: Εκείνων που, διαμένοντας στην Ρουμανία ή την Αίγυπτο (ή και στην Αμερική), επισκεπτόνταν κατά διαστήματα το χωριό και εκείνων που εγκαταστάθηκαν μετά τον πόλεμο του 1921 στην Αθήνα εργαζόμενοι και έπειτα από λίγα χρόνια επανήλθαν στο χωριό.

Εξ άλλου, μέχρι το 1935 πολλά σπίτια (8—10) είχαν εφοδιασθή με διαφόρων τύπων γραμμόφωνα και με δίσκους κλασικής και ελαφράς μουσικής, πολλοί από τους οποίους σώζονται ακόμη και είναι σπάνιοι. Είναι υπέροχες και αποδοσιμένες με γλυκά μουσικά όργανα, που δύσκολα αφήνουν άσυγκίνητο τον ακροατή. Ρυθμοί σε ταγκό, θάλς, σλόου, φόξ κ.λ.π. (Το ωραιότερο ταγκό, "Αν ξαναρθής, Γαλάζιος Δούναβις, Θά φύγω μά θά κλάψης, Φαληριώτισσα κ.λ.π.).

"Ας σημειωθῆ ἐδῶ (ἀπλῶς σάν σχετικῆ

πληροφορία) ὅτι τὴν ἴδια ἐποχὴν ὁ ὀδοντίατρος Κ. Τζιμινάδης εἶχε κατασκευάσει στὸ σπίτι του ραδιόφωνο (πρόγραμμα πού ἐπέτυχε ἐπίσης τὸ 1952 μὲ ἄλλο ὄμως σχέδιο ὁ Κ. Παπαδημητρίου) καὶ ἀκόμη ὅτι κατὰ τὰ χρόνια αὐτὰ εἶχε ἀποκτήσει ραδιόφωνο καὶ ἡ Σπυριδωνίως Σχολή.

Μὲ τέτοια, λοιπόν, δεδομένα, χορεύτηκαν μέχρι τὸ 1940 στὸ Γανναδιό ἀρκετὲς φορές οἱ ρυθμοὶ πού ἐκείνη τὴν ἐποχὴν ἐπικρατοῦσαν μὲ κέφι σάν μόδα στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερικὴ καὶ πού στὴν Ἑλλάδα συνηθίζονταν μόνο ἀπὸ τοὺς κύκλους τῶν πλουσίων ἢ τῶν καλλιεργημένων ἀνθρώπων τῆς Ἀθήνας ἢ καὶ μερικῶν ἄλλων πόλεων.

Μὲ τὰ ὅσα γνωρίζομε προσωπικὰ ὡς τώρα, σημειώνομε ὅτι στοὺς χοροὺς αὐτοὺς συμμετεῖχαν ἀπὸ μὲν τοὺς ἄνδρες, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς παραπάνω καὶ ἀρκετοὶ νέοι, ἐκ τῶν ὁποίων μερικοὶ σπούδαζαν στὰ Γιάννενα κυρίως, ἀπὸ γυναικείας δὲ πλευρᾶς γυναῖκες πού εἶχαν ζήσει στὸ ἐξωτερικό, δασκάλες τῶν σχολείων τῆς Μόλιστας καὶ κοπέλλες τοῦ χωριού, πού σύντομα, ἔστω καὶ κρυφὰ κάποτε, ἔμαθαν τὰ βήματα σὲ μερικὰ σπίτια.

Στὸ χωριὸ τότε ὑπῆρχαν 7—10 κοπέλλες, ὁμορφες, μὲ καλὰ οἰκονομικὰ οἱ περισσότερες καὶ ἀρκετὰ ζωηρές, ἔτσι πού εὑρισκαν τρόπους νὰ πραγματοποιοῦν πού καὶ πού σὲ στενὸ κύκλο ευρωπαϊκοὺς χορούς. Οἱ νέοι τῆς περιόδου ἐκείνης (καὶ μέχρι τὸ 1947) εἶχαν μιὰ ἀξιοσημείωτη ζωηρότητα καὶ τόνιζαν μὲ τὰ καμώμα-

τά τους τήν παρουσία τους στην πλήρη κοινωνία του χωριού, που τότε άνθουσε και είχε αναπτύξει ποικίλες πολιτιστικές δραστηριότητες (ύπήρχε φιλοδοξικός σύλλογος και άλλος σύλλογος Μολιστινών, ο άθλητισμός και οί θεατρικές παραστάσεις στη Σχολή ήσαν ώργανωμένα, ανέπτυσσετο έντονη έσω - κοινοτική πολιτική, λειτουργοῦσαν καταστήματα κ.λ.π.).

Έξ άλλου, ἄς σημειωθῆ σχετικά (για τή συμπλήρωση τῆς εικόνας τῆς ἐποχῆς) ὅτι ἀπό τὰ παλαιότερα χρόνια οί περισσότεροι κάτοικοι εἶχαν υἰοθετήσει τὸ στυλ ἐνδυμασίας τῶν τότε προηγμένων κρατῶν, πού μεταφέρθηκε στο χωριό κυρίως ἀπό τοὺς ἐπιστρέφοντες ταξιδιωτὲς (ἄνδρες καὶ γυναῖκες), ἰδίως τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ εἶδη ρουχισμοῦ, μὲ τὰ ὁποῖα οί ταξιδεμένοι ἐφοδίαζαν τοὺς δικούς τους. Ἔτσι οί μὲν ἄνδρες φοροῦσαν τὸ κοστοῦμι τῆς ἐποχῆς (μὲ πλατὺ πανταλόνι) καὶ γραβάτα, οί δὲ γυναῖκες συνήθιζαν τίς πιὸ πολλές μέρες, ἐκτὸς ἂν πήγαιναν σὲ μερικές ἐργασίες (σημειωτέον ὅμως ὅτι τότε πολλές οἰκογένειες εἶχαν ὑπηρετίες), φορέματα εὐρωπαϊκῆς προελεύσεως. Συγκεκριμένα, οί ἡλικιωμένες συνήθιζαν τὸ μαῦρο χρώμα, ἔρριχναν στὴν πλάτη τους ἓνα εἶδος σάλι («μπουρμπούλα») καὶ φοροῦσαν σοσόγια καὶ ποδιές καὶ μαντήλια μὲ κεντήματα, ἐνῶ οί νέες εἶχαν νὰ φορέσουν πολυχρώμα φορέματα καὶ συνήθιζαν νὰ βάζουν στὰ μαλλιά τους (πού ἦταν πάντοτε μεγάλα) χτένες μὲ πολλά περάδια.

Τέτοιες ὀψεις παρουσίαζε τὸ Γανναδιὸ μέχρις ὅτου ἄρχισε ὁ πόλεμος τοῦ 1940 καὶ ἀκολούθησαν ἡ κατοχὴ καὶ ὁ συμμοριτοπόλεμος δημιουργῶντας μιὰ νέα περίοδο. Κατὰ τὴν ἀρχὴ τῆς περιόδου αὐτῆς οί κοινωνικές ἐκδηλώσεις καὶ ἡ ψυχολογία τῶν κατοίκων δὲν εἶχαν μεταβληθῆ πολὺ, ὅταν ἔμωσ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1948 τὰ πράγματα ἀνοιξαν μιὰ νέα περίοδο, ἡ ζωὴ στο χωριὸ ἐμφανίζονταν μὲ πολλές ἀλλαγές, ἀφοῦ μάλιστα τὸ 1)3 τῶν κατοίκων εἶχε φύγει.

*•

Ὡστόσο, φαίνεται πὼς οἱ ευγενικές πρόοδοι τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ στηρίζονται σὲ σπουδαῖα στοιχεία, γιατί σὲ λίγο, κατὰ τὸ 1950, ἀρχίζει σ' αὐτὸ μιὰ νέα ζωηρὴ κοινωνικὴ ζωὴ, σχεδὸν πλήρης, μιὰ νέα ἀξιόλογη, 10ετῆς περίπου, περίοδος. Κατ' αὐτὴν στὴ συνέχιση τῶν εὐρωπαϊκῶν χορῶν συνετέλεσαν τὰ ἑξῆς:

Συνέβη τότε νὰ εἶναι ἐγκατεστημένα σὲ κοντινές περιοχές τοῦ χωριοῦ πολλὰ τμήματα στρατοῦ, τὰ ὁποῖα γιὰ νὰ διασκαδίσουν, ἐπισκέπτονταν συχνὰ τὸ χωριό. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ εἶχαν ἀνοιχθῆ σ' αὐτὸ δύο οὐζερὶ - ταβέρνες, πού οί «ἐπιχειρηματίες» τους ἐτύχαινε νὰ ἔχουν στὰ σπίτια τους γραμμόφωνα. Τὰ ἀνέσυραν λοιπὸν ἀπὸ τὴν κησμονιά καὶ τὰ χρησιμοποίησαν γιὰ τοὺς χοροὺς τῶν στρατιωτικῶν, ἐκλέγοντας δίσκους μὲ δημοτικὴ ἢ μὲ τὴν παλιὰ ὠραία λαϊκὴ μουσικὴ, ἢ ἄλλους μὲ εἰθυμιες ἀπαγγελίες.

Τὰ μαγαζάκια ἐκεῖνα τῆς πλακόστρωτης πλατείας ἐκλείσαν σύντομα, ἀλλὰ ἤδη εἶχαν θυμίσει τὰ γραμμόφωνα στο χωριό. Ἐκεῖνα τὰ χρόνια ὑπήρχε σ' αὐτὸ μιὰ γενιὰ νεαρῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀρκετοὶ εἶχαν ζήσει ἄμεσα τὸ κλίμα τῆς προπολεμικῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ καὶ δὲν εἶχαν ἀποβάλλει βασικὲς συνήθειές της. Βρῆκαν λοιπὸν τότε 2—3 γραμμόφωνα ἀπὸ συγγενικά σπίτια, πού οί ἰδιοκτῆτες τους εἶχαν ταξιδέψει καὶ μὲ κάθε εὐκαιρία δοκίμαζαν ἄφθονους δίσκους, ἀφήνοντας σκόπιμα νὰ ἀκούγεται ἡ μουσικὴ γύρω στο χωριό. Ἔτσι τὸ κλίμα γιὰ τοὺς χοροὺς εἶχε προετοιμασθῆ.

Στὴ δημιουργία τῶν χορῶν κατὰ τὰ χρόνια αὐτὰ ὅμως συνετέλεσαν κυρίως ἀρκετοὶ νέοι καὶ ἄνδρες πού, (μετὰ τὴν ἐγκατάστασή τους ἐξ αἰτίας τῶν πολέμων στὰ Γιάννενα καὶ στὴν Κόνιτσα, ὅπου εἶχαν βρῆ ἐργασία) ἐπισκέπτονταν τακτικὰ τὸ χωριὸ ἢ εἶχαν ἐπανεγκατασταθῆ σ' αὐτό, καθὼς ἐπίσης καὶ μερικές γυναῖκες καὶ κοπέλλες, πού παρακολουθοῦσαν μοδι-

στρική, οίκοκυρικά κ.λ.π.

Γενικά πάντως ο κόσμος τῶν χρόνων ἐκείνων, μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ τάση γιὰ διασκέδαση μετὰ ἀπὸ πόλεμο, ἀνεζωπύρωσε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴ συνήθεια τῶν χορευτικῶν ἐκδηλώσεων στὸ χωριό. Ἡ κάθε γιορτὴ ἀποτελοῦσε εὐκαιρία γιὰ χορὸ. Ὅσοι ἦσαν σὲ κατάλληλη ἡλικία ἐνδιαφέρονταν μὲ ἀσυνήθη ζωηρότητα γι' αὐτούς. Ἦδη οἱ νέες συνθήκες εἶχαν διαμορφώσει φιλελευθερισμοὺς ὡς πρὸς τὸ ἐρωτικὸ στοιχεῖο, ἢ δὲ οἰκονομικὴ κατάσταση τῶν ἀτόμων δὲν εἶχε πάντα μεγάλη σημασία τότε.

Σκιαγραφῶντας τὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, σημειώνομε ἀκόμη ὅτι παράλληλα

ὁ κόσμος ἐκεῖνος ἐργάζονταν ἐντατικὰ καὶ ἀποδοτικὰ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς νεαροὺς ποὺ ἦσαν μᾶλλον ἀργόσχολοι ἢ μαθητὲς Γυμνασίου. Ὅσο γιὰ τὶς κοπέλλες, αὐτὲς ἢ ἀπασχολοῦνταν λίγες ὥρες σὲ ἀγροτικὲς ἐργασίες (μερικὲς ἐργάζονταν καὶ σὲ δημόσια ἔργα μὲ χαμηλὸ ἡμερομίσθια) ἢ προσπαθοῦσαν νὰ ἱκανοποιοῦν μὲ τὴ ραπτομηχανή τους τὶς ἀνάγκες καὶ τὰ γούστα τοῦ γυναικεῖου κόσμου τῆς περιοχῆς σὲ εἶδη ἐνδυμασίας τους, ποὺ σχεδιάζονταν σύμφωνα μὲ τὰ φιγουρίνια τῆς ἐποχῆς. Ἔτσι, μ' αὐτὴν τὴν κατάσταση καὶ ἀπροσδόκητα, ἔβλεπε κανεὶς καὶ κοπέλλες, ποὺ ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς εἶχαν ἀπασχοληθῆ μὲ χειρονακτικὲς ἐργασίες, νὰ ἐμφανίζονται ὁμορφες καὶ κεφάτες

Στὴν περιοχή Γλυκὸ (1981)

στούς χορούς και με αρκετά συγχρονισμένες αντιλήψεις.

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί σχετικά ότι η συντόμευση των αποστάσεων με τους αυτοκινητόδρομους που έγιναν εκείνα τα χρόνια έκαμε πιο συχνές τις επικοινωνίες των γύρω χωριών και έτσι συνέβαινε τότε σε πολλούς χορούς ενός χωριού να παρευρίσκωνται και νέοι από άλλα χωριά, που ή διανουκτέρευαν σε συγγενείς τους ή επέστρεφαν μετά τα μεσάνυχτα. Ειδικά το Γανναδιό άσκούσε έλξη στους νέους των γύρω 5 χωριών για τους ευρωπαϊκούς χορούς του και για τις όμορφες και καλότροπες κοπέλλες του, πράγμα που ήταν γενικά παραδεκτό. Μερικοί από αυτούς έφεραν και δίσκους και συμμετείχαν στους έρωτικούς ανταγωνισμούς. Έξ άλλου, αρκετοί ήσαν και οί δημόσιοι υπάλληλοι που ύπηρετούσαν στη Μόλιστα (Ταχυδρομείο, Χωροφυλακή, Σχολεία, Στρατός) και που συμμετείχαν στους χορούς.

Η περίοδος αυτή που εξετάζεται εδώ έφθασε, με διάφορες εξελίξεις, ως το 1956 περίπου και άφορα τή γενιά που αναφέραμε, αλλά σιγά - σιγά και τήν επόμενη. Η προσέλευση και οί διάφορες φάσεις στους χορούς έγιναν (όπως και άργότερα) με κοσμική σχεδόν τυπικότητα. Προηγούνταν προσκλήσεις και οί κοπέλλες συνοδεύονταν από μία ή ένα συγγενή τους. Οί εκδηλώσεις ήσαν άβιαστες και έλεύθερες, κάποτε όμως έδημιουργούνταν οί συνηθισμένες σε χορούς «παρεξηγήσεις». Δωμάτια όλόκληρα ή σάλλες γέμιζαν άσφυκτικά από έναν κόσμο καινούργιας ψυχολογίας που διασκέδαζε και συναναστρέφονταν μέσα σε μία άτμόσφαιρα μελωδικής μουσικής που είχε άγαπηθή από πολλούς (τώρα δε είναι άλησιμόνητη), αν και έστερουόντο άλλων γνώσεων συγχρόνου μουσικής.

Κατά τήν περίοδο αυτή (όχι όμως όσο κατά τήν επόμενη) είχε γίνει αρκετά μεγάλος αριθμός ευρωπαϊκών χορών στο Γανναδιό. Περισσότεροι όμως ήσαν τότε οί δημοτικοί τοπικής μορφής χοροί. Όσο και σ' αυτούς ακόμη χορεύονταν, κατά τα μεσάνυχτα, 3—4 ταγκό και από ένα θάλας και φόξ, έρμηνευμένα με άξιόλογη έπιτυ-

χία από τή δημοτική όρχήστρα που είχε φροντίσει να τά μάθη.

Άς διευκρινισθή εδώ ότι κατά τήν έποχή αυτήν μέχρι και σήμερα σχεδόν, οί χορευτικές εκδηλώσεις και τά γλέντια που έγιναν στο Γανναδιό είναι πραγματικά άμέτρητα. Υπήρχαν δε πολλές κατηγορίες τέτοιων εκδηλώσεων: Καθαρά δημοτικοί χοροί με τήν ευκαιρία γάμων ή έορτών ή άφίξεων και άναχωρήσεων ταξιδιωτών ή εκ τυχαίων γεγονότων, γλέντια των ήλικιωμένων άνδρών, γλέντια στην έξοχή, «σουαρέ» (όπως τά έλεγαν) των νέων, γλέντια οικογενειακού κύκλου κ.λ.π. Όμως εδώ εξετάζεται — κατά περιόδους — μόνο η εξέλιξη των ευρωπαϊκών χορών στο χωριό. Και θα μπορούσαν βέβαια να είπωθούν πολλά κατά τήν περιγραφή τους (για τή γάρη με τήν όποία χόρευαν ώρισμένα ζεύγη ιδιαίτερα το φόξ, για τις σπάνιες σήμερα φιγούρες που εκτελούνταν, όπως η άλλαγή τής ντάμας και οί στροφές της, για τις σχέσεις που δημιουργούσαν οί χοροί στους νέους, για τον μεταμεσονύκτιο τελειωμό τους κ.λ.π.), όμως εκφεύγουν τής ιστορικής αυτής εκθέσεως.

Σάν μία άλλη περίοδος θα μπορούσε να θεωρηθή ή μεταξύ 1956 — 61 περίπου έποχή, κατά τήν όποία υπάρχουν ακόμη αρκετοί νέοι άνθρωποι στο χωριό και οί μεταναστεύσεις στην Αυστραλία, τή Γερμανία και τήν Άθήνα δεν έχουν αφήσει στο χωριό ακόμη αίσθητή τήν έρήμωση, όπως στην επόμενη περίοδο. Έν τω μεταξύ, έχουν επανέλθει από τις άνατολικές χώρες οί χωριανοί όμηροι του πολέμου και έτσι η νεολαία αυξάνει.

Κατά τά χρόνια αυτά επικρατούν και πάλι μερικοί νέοι, - ες τής περασμένης περιόδου, όμως σιγά - σιγά αποτυπώνει τή σφραγίδα της ή νέα γενιά από νεαρούς, - ές του χωριού, ή όποία διαφέρει συχνά από τήν περασμένη. Έχουν, άγόρια και κορίτσια, στενώτερες σχέσεις, που κατά μέγα μέρος είναι φιλικές και δεν ενεργούν με τήν έξαψη των προηγουμένων, αλλά πιο συνειδητά. Σε έργασίες και σε άλλες εκδηλώσεις βρίσκονται συχνά μαζί (περίπατοι, βόλλευ, βραδυνά στα πεζούλια, παιχνίδι τής «τσιουλέγκας» κ.λ.π.).

Ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ χιούμορ καὶ ἐπιθυμοῦν εὐκαιρίες νὰ ζήσουν ζωηρὲς αἰσθηματικὲς συγκινήσεις. Γενικὰ κάμουν πιὸ χαρούμενη καὶ ἀνετη ζωὴ. Οἱ μεγαλύτεροι γιὰ πρώτη φορά βλέπουν τὴ νεολαία τοῦ χωριοῦ πολὺ διαφορετικὴ τους. Ὅσοιο τὴν ἐκτιμοῦν καὶ ξαφνιάζονται ἂν γιὰ ἀρκετὸ χρονικὸ διάστημα δὲν κάμη κάποια ἐκδήλωση. Ἡ γενιὰ αὐτὴ ἔχει πάρει τὴν κύρια θέση στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ.

Ἐξ ἄλλου στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς εἶναι καὶ καλλιεργημένη, διακρίνεται δὲ στὸ σύνολό τῆς καὶ γιὰ τὴν εὐγενικότητά τῆς (διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν νέων τῆς ἄλλης ἐπαρχίας). Οἱ κοπέλλες, εἰδικώτερα, εἶναι ντυμένες μὲ ὄλα τὰ μέσα τῆς μόδας τῆς ἐποχῆς καὶ οἱ περισσότερες παρακολουθοῦν καὶ σ' αὐτὴ τὴ γενιὰ οἰκοκυρικὰ ἢ σπουδάζουν. Ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ καὶ πέρα ἀποφεύγουμε, γιὰ διάφορους λόγους, νὰ καταγράψωμε λεπτομερέστερες πληροφορίες.

Οἱ εὐρωπαϊκοὶ χοροὶ κατ' αὐτὴν τὴν περίοδο ἔχουν καθιερωθῆ σὰν αὐτοτελῆς ἐκδήλωση στὸ χωριὸ καὶ συνήθως καὶ ἀγαπητὴ. Κατὰ τὸ καλοκαίρι, τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Πάσχα, ὅποτε ἡ νεολαία αἰξάνει, ὀργανώνονται τοῦλάχιστον μία ἢ δύο φορές τὴν ἑβδομάδα (τίς πιὸ πολλές φορές δὲ μὲ ἐπιτυχία). Πάντα βρίσκεται σχετικὴ αἰτία: Ἄλλοτε ἐπειδὴ εἶναι Κυριακὴ, ἄλλοτε χάρις κάποιου ἐπισκέπτου, ἄλλοτε γιὰ φεύγει κάποιος, ἄλλοτε ἐπειδὴ τὸ ἀποφάσισε ἡ παρέα, ἄλλοτε γιὰ νὰ ἀνταποδοθῆ ὁ χορὸς κ.λ.π. Τὸ σπῆν ἐνὸς νεαροῦ εἶχε χρηματίσει μερικὰ χρόνια... αἶθουσα χοροῦ, ὅπου μὲ ἀνεστὴ προσέρχονταν τίς ἐλεύθερες ὥρες οἱ νεαροί, - ἐς τοῦ χωριοῦ.

Τὰ «πάρτυ» αὐτὰ γίνονται συνήθως 5—9 μ. μ. ἢ 10—2 τὸ βράδυ καὶ γενικὰ δὲν διαφέρουν ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ συνηθίζονται ἀπὸ τοὺς νέους τῶν πόλεων, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι παρίστανται συχνὰ καὶ λίγοι διαφορῶν ἄλλων ἡλικιωῶν ἐκμεταλλευόμενοι

Στὴν περιοχή Γλυκὸ κατὰ τὴ δεκαετία 1920

τή διασκέδαση στή γειτονιά. Πολλές φορές όμως οί έκδηλώσεις αυτές είναι ασύγκριτα καλύτερες από τις συνηθιζόμενες στις μεσοαστικές τάξεις τῶν πόλεων. Προσφέρονται δὲ πάντα διάφορα γλυκίσματα, ποτά, ξηροὶ καρποὶ κ.λ.π.

Στοὺς χορευτικούς ρυθμοὺς προστίθενται τώρα τὸ μάμπο, τὸ ρόκ, τὸ τσά - τσά καὶ τὸ τσάρλεστον, ἂν καὶ μόνο λίγοι τέτοιοι δίσκοι ἔχουν φερθῆ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Ἐξ ἄλλου, συνεχίζονται παράλληλα στὸ χωριό, κυρίως δὲ κατὰ τις ὀνομαστικές ἑορτές, καὶ οἱ ἄλλων εἰδῶν χοροὶ καὶ γλέντια. Γενικὰ ἡ περίοδος αὐτὴ εἶναι ἀπὸ τις ζωηρότερες καὶ ὁμορφότερες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ.

** * *

Ἀπὸ τὸ 1961 καὶ ἐφεξῆς τὰ πράγματα διαμόρφωσαν μιὰ νέα σχετικὴ περίοδο, πού διακρίνεται σὲ δυὸ ὑποπεριόδους μὲ ὄριο τὸ 1965.

Τὴν πρωτοβουλία τώρα στὸ χωριό ἔχει μιὰ καινούργια (ἔστω καὶ ἂν ὠρισμένως συνδέεται μὲ τὴν προηγούμενη) γενιὰ νεαρῶν. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, καλλιεργημένοι καὶ μὲ ἰσχυρὴ προσωπικότητα, διαμόρφωσαν πολὺ διαφορετικὲς καταστάσεις. Οἱ ἀντιλήψεις καὶ τὸ κλίμα τῶν σχέσεων εἶναι διαφορετικά. Οἱ νέοι ἐμφανίζονται μὲ σύγχρονη ὁμορφιά, ἀλλὰ παράλληλα σκέπτονται καὶ συζητοῦν τὰ προβλήματά τους. Ὅλοι τους σχεδὸν εἶναι σπουδαστές. Συνεχίζουν καὶ ἀπὸ τις προηγούμενες συγγένειες καὶ περνοῦν τις ἐλεύθερες ὥρες τους πάντα μαζί. Ὡστόσο, οἱ κοπέλλες εἶναι περισσότερες καὶ μερικές ὁμάδες τους δὲν συμμετέχουν πάντα στις κοινὲς ἐκδηλώσεις. Ἐπίσης, ὑπάρχουν κάποτε 2—3 νεαροὶ πού παίζουν κιθάρα καὶ πού ἀκούονται τὰ βραδυνὰ καντάδες (ὅπως καὶ παλαιότερα). Οἱ περίπατοι στὰ γύρω μέρη τοῦ χωριοῦ εἶναι συνηθέστεροι καὶ τὰ τρανζίστορες πληθύνονται.

Εὐκαιρίες γιὰ χοροὺς δίνονται πολλές, μερικοὶ δὲ γίνονται στὸ ὑπαιθρο. Συμμετέχουν σ' αὐτοὺς καὶ οἱ γυναῖκες πού παραθερίζουν. Τὰ πικ - ἄπ ἀντικαθιστοῦν τὰ γραμμόφωνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολλὰ ἔχουν φθαρῆ. Οἱ παλιοὶ δίσκοι συγκινοῦν πάν-

τα, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ γιὰ νὰ μὴν ἔχουν τὴ σειρά τους ἀκόμη καὶ τὸ τουῖστ καὶ τὸ χάλυ - γκάλυ. Δροσερὲς δεσποινίδες καὶ συνετοὶ νεαροὶ, περνῶντας ἡμέρες ἀπὸ τις διακοπὲς τους στὸ γραφικὸ χωρὶ τοῦ χωριοῦ, κάμουν τὰ βήματα ἀπὸ νέες φιγοῦρες σὲ παλιὲς σάλλες, ὅπου ἄλλοτε ἐγίνονταν οἱ κοινωνικὲς ἐπισκέψεις ἀπὸ πλῆθος συγγενῶν καὶ φίλων ἢ χορεύονταν δημοτικοὶ ἢ εὐρωπαϊκοὶ χοροί, σὲ ἀνθηρὲς ἐποχὲς τοῦ Γανναδιοῦ.

Ἀλλὰ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1965 συμπτωματικὰ ἔχει ἀφήσει τὸ Γανναδιὸ σχεδὸν χωρὶς νέους πιά. Οἱ ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς ἔχουν δασπεῖρει τοὺς χωριανούς σὲ διάφορους τόπους καὶ συχνὰ δὲν ἐπιτρέπουν σ' αὐτούς, ἰδιαίτερα δὲ στους νέους, νὰ ἐπιστρέφουν ὅπως παλαιότερα. Τὰ πράγματα ἔφεραν ἀλλαγές. Ὡστόσο οἱ μόνιμοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ δὲν μποροῦν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν παλιὰ συνήθεια καὶ ἔτσι μὲ ἔκπληξη τοὺς βλέπει κανεὶς νὰ συγκεντρώνονται ἀρκετὲς φορές τὸ χρόνο σὲ σπίτια ἢ στὸ ὑπαιθρο γιὰ διαφόρων μορφῶν γλέντια. Ἐπὶ πλέον οἱ ἄνδρες βρίσκουν τακτικὰ τὴν εὐκαιρία νὰ ψήσουν κάτι γιὰ μεζὲ καὶ νὰ περάσουν μὲ συντροφιά μερικές ὥρες. Ἡ νέα αὐτὴ κατάσταση ἔχει διάφορα ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ πού ὁμως δὲν εἶναι καιρὸς νὰ μελετηθοῦν. Ἡ παραπάνω ἔρευνα ἀπεικόνισε λησμονημένες ὀψεις τοῦ παρελθόντος, ἰδιαίτερα ὁμως ἐκείνες πού χάθηκαν ἐντελῶς. Τί θὰ ἀκολουθήσει στὸ μέλλον εἶναι ἄλλο θέμα.

** * *

Μὲ τὸ παραπάνω κείμενο, φέραμε, ἀπὸ διαφόρους λόγους, στή δημοσιότητα στοιχεῖα ἀπὸ δύο ἀξιόλογους τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ Γανναδιοῦ: Τὴν ἀξιωματικὴ συνήθεια νὰ χορεύονται σ' αὐτὸ εὐρωπαϊκοὶ χοροὶ καὶ τὴν προοδευτικὴ νοοτροπία τῶν νέων τοῦ χωριοῦ σὲ διάφορες γενιές. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦταν νὰ μὴν τὸ ἴδουν μερικοὶ παρεξηγημένα — ἔστω καὶ γιὰ τὴ μεγάλη ἔκτασή του. Προσπαθήσαμε ἀπλῶς νὰ ἀποδώσουμε πιστὰ τὴν πραγματικότητα. Δώσαμε εἰκόνες ἀπὸ τὴ ζωὴ σὲ ἓναν τόπο. Ἐλπίζομε νὰ προσφέρουν ἐνδιαφέρον σὲ πολλοὺς ἀναγνώστες.

B) ΜΑΪΟΣ 1928

Τοῦ ΓΕΩΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στήν ἑφημερίδα Κονίτσης «Ἄσος», τῆς 9.6.1928, μέ τίτλο «Ἀπό τή ζωή τοῦ Γανναδιοῦ».

Μηροβία ε' ὄλα τῆ ἀγαθῆ τοῦ κόσμου δέν πικροβάλλεται ὁ Μάης τοῦ Γανναδιοῦ μέ τῆς μαγευτικές ἀπολαύσεις του, ποῦ χύνει τῆ νοσταλγία σιούς ξεινημένους καί ξαναγεμίζουν μέ πόνο καί κούρο γιά τ' ἀπολαύσαν τὰ θέλητρα τῆς φύσεως, ποῦ εἶναι πολὺ ἀνώτερον ἀπό κοσμικές δοξασίες. Τὸν φτείνῳ Μάη ἐγείναι πολλά γλέντια σιές ἐξοχῆς τοῦ Γανναδιοῦ, εἶναι ὅμως, ποῦ ἔγινε τῆς 27ης Μαΐου ὅ' ἀφίστη ἀληθινοὶ ἐντυπώσεις εἰς ὄσους εἶχαν τῆν τύχη γιά τ' ἀπολαύσαν καί γιά τὸ ἰδοῦν. Οὐτε κί' αἶτος ὁ ἐκαιοντοῦντης Γέρο Κώστας δέν ἐνθυμεῖται τέτοιο γλέντι. Μὲ τὸ χιῶπημα τῆς πρώτης Κομπάτας ὅλα τὰ λεβεντόπαιδα γεμάτα ζωή καί χαρὰ παρευρέθησαν σιὸ ξακουμένο χασάπικο τοῦ κ. Λιόγκα, ὃ ὅποιος εἶχε ἐτοιμύση σιὴ σάββα ἐνὰ τετράπαχο βενί 2 ὀκάτων καθὼς καί τὸ γοργολιστικό γκουγκουρεῖσι.

Τοῦ γοργολιστικῆς ἡ παρέα ἐφθάσε ἐπὶ τῶ σιὴ Ῥάχη «Νιζιανιόρα» ποῦ ἡ μαγική θεοὶ τῆς περτάει τὸν Λικαβητέων Ἀθητῶν, τὸ δὲ ξύλινο παράπηγμα ὁμοιάζει τὸν λευκὸ Πόρο Θεσσαλονίκης εἶναι ἀληθινὴ ἀκρόπολις. Τὰ λεβεντόπαιδα Εὐαγ. Ξεῶς. Χρ. Τσανάδης Γεώρ. Γκοῦτος Δημ. Παπαδημούλης, Κων. Πορφύρης Νικ. Ξίνθος. Εὐαγ. Λιόγκας, Βασίλ. Ξάνθος καί ἄλλα παιδιὰ τοῦ Σχολέου καθισμένα γύρω σιὰ καθίσματα τῆς τζιαντόρας, ἡ ὁποία εἶχε στολισθῆ μέ ἄνθη καί κλαδί ἀπελαμβανῶν τῆς μαγικῆς φρασινα-

δες ἐκαιοντοῦντης τῆς ἀκουστικῆς ἀκουπέτια» καί πῆναντες τὸ μηροβίον καί ξακουμένο βενί τοῦ Γανναδιοῦ καθὼς καί τὸ εἰγεστο κονιάκ Καριπᾶ. Καί αἰς 11 ἡ ὥρα τὸ ἄνθι εἶχε ψηθῆ καί σιὴ ὡσεὶ ψηθῆ σιὴ τζιαντόρα, ὅπου ἡ κνίσσα τοῦ ἐγαυρόλισε ὅλα τὰ περίε χωριά, φθάσανα μέχρι Ῥάχης Φούρας καί Σμόλικα. Τῆν 1ην μ. μ. τὸ πλουσιώτατον καί μαγευτικὸν τραπέζι ἦταν ἔτοιμο, ὃ Πέροτο-Πρόεδρος Δημ. Παραδέτης καταφθάνει ζωηρὸς καί ψαιδρὸς, τῆ ἄρτινα ἐπαίεαν ἐμβατήριον πρὸς σιὴν του. Κατενθουσιασμένος ἐχαίρεται τῆν παρέα καί μετ' ὀλίγον ἄρχισε τὸ γενναῖο φάσμα. Μετὰ τὰ ὄργανα ἀρχίσαν νὰ παίζου «Νουπέτια». Ὁ κ. Πρόεδρος ἐτραγουδῆσε διόφορον «Μωραίτικ» κατενθουσιάζοντας τῆν παρέα. Ἡ χαριτωμένη διασκεδασίς σιὴ θεατρικῆ ὑποθέσει κατεπαίγετο τὸν κόσμο καί βγήκαν ὅλοι σιὰ παρῶντα καί τὰ μπαλκόνια γιά ἀπολαύσαν τὸ ὑπέροχον θέαμα τοῦ γοργολιστικῆς μέσῳ μέσῳ σιὸς προσινάδες. Αἱ πλόσκιες εὐρίσκοντο εἰς κίνησιν ἢ μιά κοντὰ τῆν ἄλλη. Τῆν 3ην μ. μ. ἡ παρέα ξεκίνησε γιά τὸ χωριὸ. Μὲ τὸ — κίνησαν τὸ δρόμον δρόμον — Μόλις ἐφθῆσε σιὸ μεσοχώρι, πρῶστηκε χορὸς προηγουμένου τοῦ κ. Προέδρου καί τοῦ γλεντζέ κ. Παύλου Παπαδημητρίου, ὃ ὅποιος ἐχόρευεν ἐπὶ δίωρον ἀκαταπαύστως μέ διόφορα σκέρτσι, ὃδηγῆσας τὸν χορὸν καθ' ὅλας τῆς διευθύνσεις τῆς Πλατείας. Ὅταν ἐχόρευε τὸ ἀρβανίτικο, κατενθου-

σίαν γερότητα και γενές. Ἡ κ. Ζήσινα Ξεινοῦ ἀράξασα τῆ σαύβλα παῦ εἶχε τὸν Πλάτη, ἐχούεφε ἀρχαίη ὦρα ἀκολουθουμένη ὑπὸ πολλῶν Κυριῶν και Δεσποινίδων. Ὁ Δ. Παπαδημούλης και Χ. Τσιανίδης προσέφερον εἰς τοὺς θεατὰς κρασί και μεζέ. Ἀφοῦ χορεύσαν ὅλος ὁ κόσμος, κοινὰ τὸ βράδυ ἡ παρὰ τραβήξε στὸ σπῆτι τοῦ κ. Προέδρου με εἰ κεφαλῆς τὸν κ. Π. Παπαδημητρίου.

Ὁ κ. Πρόεδρος γελαστός ὑπεδέξθη τοὺς πάντας και προσέφερε καρύδια, μεζέδες και ἀπὸ τὸ ἐπιπέκτο κρασί του. Ὅσον δὲ ὅς ἐρεῖξε με τὴν καρφίνα παῦ τὴν εἶχε γεράτη ἀπὸ τὸ 1912 γιὰ τὴν ξεκουρε ἀση. Ἀφοῦ κἀπησε ἀρκετὰ ἡ παρὰ στὸ σπῆτι τοῦ κ. Προέδρου, διεκδύνηκε πρὸς τὸ σπῆτι Ν. Ξάνθου ὁ ὅποιος προσέφερε και τηγανίτες. Κατὰ τὸν χορὸν διεκρίθη ὁ Πορφύρης χειροκροτηθεὶς ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους. Ἀποχωρήσαν ἡ παρὰ ἀπὸ τὸν Ν. Ξάνθου διεκδύνηκε πρὸς τὸ μίσητον Ζ. Ξεινοῦ, ὅπου ὑπεδέχθη τοὺς πάντας ὁ οἰκοδεσποτὴς κ. Βυάγ. Ξεινός. Εἰς τὸ ἐπιπέκτο βάλον ἐσχηματίσθησαν δίπλοι χοροὶ. Διεκρίθησαν διὰ τὴν χορευτικὴν δεινότητά των ὁ κ. Εὐ. Ξεινός μετὰ τῆς κυρίας του Ἀνδρομάχης, χορεύσαντες ἐπὶ δῶρον τὸν Ἀητὸ, τὸν Καλαματιανὸ και διαφόρους ἄλλους ντόπιους χορούς, ὁ Ν. Ξάνθος μετὰ τῆς κυρίας του

Πανάγιωτος, ἡ κ. Θεοδωσία Πιπιδημητρίου μετὰ τοῦ Πενδερῶ της Π. Παπαδημητρίου και ἄλλοι. Ὁ χορὸς ἦτο διημονιῶδης ἀμαστοσπῆδες ἀδριαζιν, σαρδέλλες και φρέσκα τυριά ποσοεφεροντο, κύριοι και κυρίαὶ εὐγενῶν οἰκογενεῶν παρτερίσκοντο. Ὁ κ. Γ. Γκούτος με ὑφης ἀνθού δημοσιογράφου παρηκολούθει τὰς κινήσεις.

Ὁ κ. Χ. Τσανάδης και κ. Προφύρης δαιμασπῶδες χορευτὰ προσείλκον τὴν προσοχὴν τῶν θεατῶν και πεταχτός ἐχόρεψε τσαρλεστον. Ὁ κ. Δ. Παπαδημούλης σεβίριων με ὑφος κινησόμενον παλάτσου κερνούσε τοὺς πάντας. Ὁ κ. Π. Παπαδημητρίου κινουσιωπῆτος και γελαστός διὰ τὸ ἔργον τοῦ γλεντιοῦ ἐκμύρωνε τὴν λεβεντιά τῶν χορευτῶν. Ὁ κ. Πρόεδρος συγκεκριμένος ἀπεχωρήτησε τὴν παρὰ με τὸ πάντα τέτοιον γάχνηκε. Ἀφοῦ χορεύσαμε ὅλοι, ἡ παρὰ διεκδύνηκε στὸ σπῆτι τοῦ αἰδουσιωπῆτον Ποπαχριστιανοῦ, ὁ ὅποιος ὑπεδέχθη τοὺς πάντας περιχαρῆς και προσέφερε, σιλῆτες, μεζέδες και κωφὸ πρὸς ἀνακουφισιν τῶν κουρασμένων γλεντζεδων. Ἡ ὦρα ἦτο 2α πρωϊτὴ και ἡ παρὰ διεκδύθη τραγουδῶσα τὸ κείφιτω γιὰ στὸς ἔμορφες.

Ἐν Γαργαδαῶ Μολίσιης 1-6-28

Ὁ Βουρκοπόταμος

Γ) ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1962

Τοῦ ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεῦχος Ἰανουαρίου 1963, μέ τίτλο «Διακοπές στή Μόλιστα».

Στήν προσπάθεια πού ἔχει ἀποδυθῆ ἡ «Κόνιτσα» νά προβάλλῃ καί νά ὑποστηρίξῃ τίς δυνατότητες τῆς ἐπαρχίας γιά τουριστική ἀξιοποίηση τῆς περιοχῆς, ἔχουμε νά πιστοποιήσωμε καί νά τονώσωμε τόν ἰσχυρισμό της μέ ἀπτες ἀποδείξεις, πληροφορίες καί περιστατικά ἀπό τὸ φετεινὸ καλοκαίρι, ὠρισμένως ἀπὸ τὴ Μόλιστα, πού ἀποδεικνύουν πόσο ὁ τόπος μας ἐκτιμᾶται ἀπὸ τοὺς ξενιτεμένους μας ἀλλὰ καί τοὺς ἐντελῶς ξένους.

Ἀπὸ τὰ τελευταῖα χρόνια, πού οἱ Ἕλληνες ἔβαλαν πλέον «σῆμα κατατεθέν» τους σέ θέματα ἀναψυχῆς τὸ «γνωρίσωμεν τὴν Ἑλλάδα» ἢ Ἡπειρος, ἡ μεγάλη ἄγνωστη γιά τίς φυσικὲς καλλονές καί τοὺς ἱστορικούς της τόπους, τράβηξε ἀμέσως τὴν προσοχὴ ἐκείνων πού ξέρουν νὰ ἐκτιμῆσουν τὴν ἀρμονία ἀπὸ τίς ἀγριεὲς ὀμορφιές καί τὴν ἀξία ἀγνωστων λαογραφικῶν ἢ ἱστορικῶν στοιχείων. Εἶναι φανερό πλέον πόσο ἡ ἔλξις τοῦ μυστηρίου φέρνει, πρὸς τὴν Κόνιτσα τώρα τὸ ἐνδιαφέρον, ἂν ὄχι σύντονον τῶν ἀρμοδίων, τοῦλάχιστον ἀδιάπτωτον, ὅσων εἶχαν τὴν τύχη ἢ τὸ ἀκόπο νὰ μᾶς ἐπισκεφθοῦν.

Εἰδικὰ στή Μόλιστα, ὅπου εἶχαμε τὴν εὐτυχία νὰ περάσουμε τὸ φετεινὸ καλοκαίρι, εἶχαμε καί τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουμε μερικὰ ἐνθαρρυντικὰ σημεῖα αὐτοῦ τοῦ ρεύματος, πού ἀναφέρομε πιὸ πάνω. Κατέκλυσαν οἱ συνοικίες της ἀπὸ τοὺς πλέον ἀπίθανους ἀποδήμους της· ἄλλους πού ἔλειπαν χρόνια καί ἄλλους πού τῶχουν πρόγραμμα νὰ ἀφαιροῦν τὰ λουκέττα ἀπὸ τίς χορταριασμένες αὐλές τους κάθε θέρος καί ἄλλοι πού ἔρχονται

γοητευμένοι ἀπὸ τίς περιγραφές πού τοὺς κάνουν οἱ δικοὶ μας. Τὰ ἀγέραστα ἀρχοντόσπιτα ἔχουν τὸ πλεονέκτημα νὰ προσφέρωνται μέ τίς περισσότερες ἀνέσεις τῶν συγχρόνων σπιτιῶν (ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἠλεκτρισμὸ καί τὸ νερὸ) καί ἡ καθαριότης καί ἡ εὐγένεια τῶν χωριανῶν κερδίζουν τὴν ἐμπιστοσύνη καί τὴν ἀγάπη τῶν ἐπισκεπτῶν. Εἶναι ἡ ἰδανικὴ θερινὴ ζωὴ σὲ χωριό, σὲ καθ' ἑαυτῶ χωριό, πού χωρὶς νὰ κἀνῃ δύσκολη τὴ διαβίωση, βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ σύγχρονες κακόγουστες ἐπιδράσεις, διατηρεῖ τίς τοπικὲς παραδόσεις καί ἐνθουσιάζει μέ τίς ἀσύγκριτες φυσικὲς ὀμορφιές του ἢ τὰ θαυμάσια καί περιποιημένα σπιτία του.

Ἀπὸ τίς πρῶτες μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ κατέφθαναν νοσταλγοί, γεμᾶτοι σχέδια γιά τίς διακοπές οἱ πρῶτοι ἐπισκέπται. Καί δὲν διέφεραν ἴσως σὲ πολὺ ἀπὸ τοὺς τουρίστες ἐκείνους πού βλέπουμε σὲ διάφορα φιλμ μέ τίτλο «Διακοπές στήν Ἑλβετία» ἢ κάποιον ἰσπανικὸ χωριὸ μεσαιωνικῆς καταγωγῆς! Ὁ καθένας θᾶβρισκε κάτι γιά νὰ περάσῃ ἀλησμόνητες διακοπές: Ἄλλοι ἦρθαν νὰ βροῦν καί νὰ συζητήσουν μέ τοὺς παλιούς τους φίλους καί συγγενεῖς, ἄλλοι νὰ χαροῦν τίς ἐξαισιεὲς ὀμορφιές τῶν τοπείων καί τὸ κρῦο νερό, ἄλλοι νὰ κυνηγήσουν καί νὰ ἀνεβοῦν σὲ ψηλές κορφές, ἄλλοι νὰ χορέψουν μέ λαϊκὰ ὄργανα καί νὰ ψήσουν ἀρνιά σὲ ἐξοχικὰ γλέντια.

Δὲν ἔλειψαν καί τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων. Ὁ καθηγητῆς κ. Στεφανίδης μέ τὸν ὑπογραφόμενο, συγκέντρωσαν πολύτιμο λαογραφικὸ ὑλικὸ ρωτῶντας γέρους καί γριεὲς καί ἀνασκαλίζοντας γαλιὰ

βιβλία και χειρόγραφα. Ὁ ἴδιος εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ συγκεντρώσω πληροφορίες γιὰ τὰ κληροδοτήματα τοῦ μεγάλου εὐεργέτου Σ. Ζεινοῦ, κράτησα σημειώσεις ἀπὸ ἐπιτόπιες μελέτες καὶ ἀνέσκαψα μερικοὺς τάφους μὲ ἐνδείξεις ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ὅλα αὐτά, καθὼς καὶ φωτογραφικὰ τοπεῖα ἀπὸ τὰ ἀξιοθέατα τῆς Μόλιστας ἴσως μοῦ δοθῆ ἢ εὐκαιρία νὰ τὰ καταχωρήσω στὴν ἀγαπητὴ «Κόνιτσα». Ἦθελα ὅμως νὰ τονίσω τώρα περισσότερο τὴν ὁμορφὴ ζωὴ ποὺ μπορεῖ νὰ ζήση κανεὶς σήμερα στὰ χωριά μας. Θέλω νὰ ἐνθαρρύνω ὅλους ἐκείνους ποὺ ἐνδιαφέρονται πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἐνα ζήτημα ποὺ ὅσο καὶ ἂν φαίνεται περίεργο, ἢ νεολαία ἔδειξε περισσότερη πίστη καὶ κατάλαβε μὲ μεγαλύτερη διορατικότητα, ἂν μπορῆ νὰ χαρῆ τις διακοπές της στὰ χωριά τῶν πατέρων της. Εἶναι λοιπὸν ἀξιοπρόσεκτο πὼς τὰ καλοκαίρια γυρίζουν στὰ χωριά πρὸ πολλοὶ νέοι (παιδιά—σπουδαστὲς ἢ μόλις παντρεμένοι) παρὰ οἱ μεσήλικες. Ἴσως αὐτοὶ δὲν μποροῦν νὰ ἀφίσουν τις δουλειές τους, πάντως καὶ ἡ νεολαία κάτι καταλαβαίνει ποὺ ἀδιαφορεῖ γιὰ τις διασκεδάσεις τῶν πόλεων ἢ τις πολυτέλειες ἄλλων ἐξοχῶν καὶ ζητᾷ εὐκαιρία πότε νὰ ἀνεβῆ στὸ Κονιτσιώτικο χωριό. Καὶ ὅπως φαίνεται δὲν ἔχει νὰ χάσῃ ἀπὸ αὐτὴ τὴν προτίμησιν.

Φέτος στὴ Μόλιστα κοπέλλες καὶ νέοι πέρασαν ἀλησμόνητες διακοπές καὶ μαζί τους πέρασε εὐχάριστα ὅλο τὸ χωριό. Ἀπὸ τὰ πεζούλια οἱ γριές ἀγνάντευαν στὴ «Τζιαντόρα» τὰ παιδιά νὰ χαίρωνται τὰ δασωμένα βουνά, τὸ ὁμορφο ἡλιοβασίλεμα μακρὰ στὴ Νεμέρτζικα ποὺ στὴν κορυφὴ της προβάλλει καταπληκτικὸ τὸ σκῆνωμα μιᾶς «κοιμωμένης» νὰ τραγουδοῦν μὲ φουσαρμόνικες καὶ νὰ παίζουν τὰ μονοπάτια ἄκουσαν κι ἐκεῖνα μελωδίες ἀπὸ ἀμέτρητα τρανζίστορς, Σὲ πλατειὲς γοῦβες κάτω στὰ δυὸ ποτάμια βρήκαμε τὸ μέρος νὰ κάνωμε τὸ μπάνιο μας. Δουλειὰ καὶ παιχνίδια στὰ

ἀλώνια. Θέρισμα, ψάρεμα, ἐκδρομὲς στὰ κοντινὰ χωριά, στὸ μῦλο, στ' ἀμπέλια, στὰ βουνά. Κάτω ἀπὸ τις βελανιδιές τοῦ "Αἰ - Γιώργη ἢ τὰ ἔλατα τῆς Λεφτοκαρυᾶς, ἀπλωσαν τις κουβέρτες καὶ τὰ βιβλία τους οἱ σπουδαστὲς. Καὶ τὸ βράδυ εὐθυμὸς χορὸς στὶς σάλλες τῶν σπιτιῶν, στὶς αὐλές ἢ ἔξω στὰ δένδρα σὲ παλιούς ἢ μοντέρνους ρυθμούς.

Τὸ ἴδιο καὶ οἱ γυναῖκες, ξενητεμένες ἢ ντόπιες. Τὰ βράδια ἔστηναν χορὸ στὴ Σπυριδώνειο Σχολὴ στὶς ἀκακίες ἢ στὸ Μεσοχώρι, τραγουδῶντας οἱ ἴδιες τὰ τραγούδια τους, μιὰ ἐκδήλωσις συγκινητικὴ, ἕνας φόρος ἀναμνήσεων στὸν παλιὸ καιρὸ. Οἱ ἄνδρες πάλι εἶχαν νὰ ψήσουν κοκορέτσι στὰ λειβάδια ἢ λαγὸ ποὺ σκότωσαν στὸ κυνήγι, μαζί μὲ ρακί, κέφι καὶ μὲ τὸν τάμπουρα τοῦ Μητρούση. Ἦταν τὸ παράπονο ὅλων ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συντηρηθῆ ἕνα Κέντρο στὴν Πλατεῖα ποὺ νὰ ἀπλώνῃ τὰ τραπέζια κάτω ἀπὸ τὸν πανύψηλο πλάτανο, ὅπως στὴ Μεσαριά. Θὰ μπορούσε νὰ τελειοποιηθῆ καὶ ὁ αὐτοκινητόδρομος ὡς τὸ Γανναδιὸ καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ ἕνα περίπτερο στὸ πυκνότερο δάσος τῆς Ἑλλάδος, τὴ Λουσότσιανη μὲ τὸ κρῦο νερό. Ὅσο γιὰ τὴ Τζιαντόρα, ἡ κ. Μαρία Τσανάδη ποὺ ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, ὑποσχέθηκε νὰ ἐνδιαφερθῆ νὰ ξανακτισθῆ.

Ἀπὸ τοῦ ἄλλους ποὺ ἐπισκέφθηκα τὸ χωριὸ ἦταν : Ὁ ὁμογενὴς Κων. Ζάνθος μὲ τὴ γυναῖκα του ἀπ' τὸ Κουβέιτ, ἡ κ. Φανὴ Χατζῆ ἀπὸ τὴ Θεσ)νίκη μὲ τὴν κόρη καὶ ἀνεψιά της Νόρα—Μαίρη ὁ κ. Β. Ζεινὸς μὲ τὴν οἰκογένειά του ἀπὸ τὴ Δρᾶμα. Ἀπ' τὴν Ἀθήνα ἡ κ. Ἀγγ. Νικολαΐδη, οἱ Ζ. καὶ Κ. Τζιμινάδης, Ἀλ. Παπαδημητρίου, οἱ νεόνυμφοι Ν. Π. Παπαδημούλη. Ἐπίσης ἡ κ. Ἀφρ. Μισιακούλη, Κλ. Μιρτσέκη, Λ. Ραμαντζᾶς, Χ. Παπαζῆκος καὶ Χ. Γκοῦτος. Ἀπὸ τὰ Γιάννενα πάλι οἱ : Δ. καὶ Π. Τσανάδης μὲ τὴν οἰκογένειά του ὡς καὶ οἱ Β. Ρίζος, Ἀ. Ζάνθος, Μ. Παταδημητρί-

ου, Ούρ. Λιόγκα και 'Ι. Θεοδοσίου οίκογενειακῶς ὅλοι, καὶ ἡ δις Εὐλ. Ζεινοῦ μετὰ τῆς μητρός της. Ὅμοίως ἀπὸ τὸ Κιλκίς ὁ ἀνθ)γὸς Γκοῦτος Βασ. Τέλος ὁ φοιτητῆς Χρ. Κούσιος, ἡ κ. Β. Κούγια, ὁ δασικὸς ὑπάλληλος Θ. Γκοῦτος, ἡ κ. Πολ. Τσιρώνη, ἡ δις Ἑλλη Ντόκου ἀπὸ τῆ Γερμανία κλπ.

Στὴ Μεσαριά παραθέρισαν ὁ καθηγητῆς Σ. Στεφανίδης, ὁ καθηγ. ἰατρὸς κ. Χαρ. Κούσιος. Ἐπίσης οἱ Δ. καὶ Μ. Κούσιος, ἡ κ. Π. Ματσιοῦλη, ἡ κ. Π. Ἀργιάννη, οἱ υἱοὶ Γέγιου κλπ.

Στὸ πανηγῦρι τοῦ Μοναστηριοῦ εἶδαμε καὶ ἄλλους πολλούς. Ἦταν μαζεμένη ὅλη ἡ Μόλιστα, ὅπως θὰ ἦταν καὶ πρὶν ἀπὸ 20 καὶ 30 καὶ πολλὰ ἄλλα χρόνια. Τώρα οἱ ἀνάγκες καὶ τὸ καθῆκον, κάνουν τὰ σκοτεινὰ παρά-

θυρα τῶν ἐπιβλητικῶν σπιτιῶν της — ἴδια πονεμένα βλέμματα — νὰ στέκωνται πολλὰ πρωινὰ βουβοὶ μάρτυρες ἑνὸς σκληροῦ ἀποχωρισμοῦ καὶ νὰ συνοδεύουν τὰ βήματα τῆς φυγῆς των μέχρι ἐκεῖ πού χάνεται τὸ μονοπάτι καὶ ἀρχίζει ἡ ξενιτεία. Στὸ χρονόμετρό της τοὺς ἔχει γιὰ δικούς της μόνο γιὰ τρεῖς μῆνες. Ὑπάρχει ἕνας σύγχρονος Θεός, ὁ Τουρισμός, πού μπορεῖ νὰ τῆς γιατρέψη τὸν πόνο καὶ νὰ μοιράση τὴν ὁμορφιά της καὶ σ' ἄλλους θαυμαστὲς της. Ἐκεῖνοι πού τὴν ἀγαποῦν, μποροῦν νὰ τὴν βοηθήσουν στὴν κοινὴ προσπάθεια πού ὠργάνωσε ἡ «Κόνιτσα» καὶ ὁ σύλλογός της.

Ἀποψη τοῦ Γανναδιοῦ καὶ τῆς Τζιαντόρας (1979)

Δ) ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1980

Τοῦ ΘΕΟΔ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα» τεῦχος Ἰουνίου - Ἰουλίου 1981, μέ τίτλο «Τό περσινό καλοκαίρι στό χωριό» (Ἀπόσπασμα).

Συχνά τὰ βράδυα, μιὰ καί τὸ καφενεῖο δὲν διέθετε ψησταριά, ἐτοιμάζαμε ἀπὸ τὰ σπίτια μας παρέες - παρέες διάφορους μεζέδες, μέχρι τουρσί, πατάτες τηγανητές, μελιτζάνες, πιπεριές, σαλάμι, τυρί, τομάτες,, ἀγγούρια καὶ ψωμί καὶ τρώγαμε καὶ πίναμε συζητώντας στό Μεσοχώρι. Ἄλλοτε πάλι ἐτοιμάζαμε ρεφενέ κειμπάπ, σπληνάντερο, κοκορέτσι, κότα στή σούβλα ἢ στήν κατσαρόλα καβουρδιστή ἢ στό φούρνο, ψάρια πού ἔπιασε κάποιος στό ποτάμι, καμμιά κονσέρβα, λουκάνικα, κουνέλι ἢ ὅ,τι ἄλλο βρῖσκαμε. Ὑστερα πιάναμε τὸ χορὸ μέ τὸ μαγνητόφωνο ὡς τὰ μεσάνυχτα

* * *

Ὁ Σύλλογος ὀργανώνει κατ' ἔτος μιὰ συνεστίαση μέ χορὸ στήν Ἀθήνα κατὰ τὶς ἀπόκριες καὶ μιὰ στό χωριὸ τὸ καλοκαίρι. Φέτος ὀρίσθηκε ἡ 16η Αὐγούστου καὶ τὴ φροντίδα τῆς ὀργανώσεως εἶχε ἀναλάβει τὸ παράρτημα Ἰωαννίνων πού ἔφερε πέντε ψητὰ ἀρνιά ἀπὸ τὰ Γιάννενα. Τὰ τεμαχίσαμε σὲ μισόκιλα πού ἀγοράζονταν σὲ τιμὴ ἠῦξημένη ἔτσι ὥστε νὰ μείνει κάποιον κέρδος γιὰ τὸ Σύλλογο. Ἐνας χωριανὸς πού ἔχει ἀζχαροπλαστεῖο στὰ Γιάννενα ἔφερε ἕνα αὐτοκίνητο παγωτὰ πού τὰ πουλοῦσε σὲ τιμὴ κόστους καὶ τὸ κέρδος τὸ διέθεσε ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου. Ἐπίσης ὀργανώθηκε λαχειοφόρος ἀγορὰ μέ εἶδη ἀπὸ προσφορὲς τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Κουβαλήσαμε πάγκους καὶ τραπέζια στήν πλατεία καὶ στίς 2.30 μ.μ. συγκεντρωθήκαμε ὅλοι γιὰ τὴν συνεστίαση. Μερικοὶ ἔφεραν ἀπὸ τὸ σπίτι τους μεζέδες, σαλάτες, καὶ ἄλλα ὀρεκτικά γιὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ φαγητό τους. Γιὰ πιστό εἶχαμε ντόπιο κόκκινο κρασί ἢ μπύρες πού σερβίρονταν ἀπὸ τὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ.

Στὴ διάρκεια τοῦ φαγητοῦ, ὀργανοπαῖχτες καταγόμενοι ἀπὸ τὸ χωριὸ μέ κλαρίνο, λαοῦτο, βιολί καὶ ἀκορντεὸν ἔπαιζαν ἐπιτραπέζια τραγούδια. Εὐθύς μετὰ τὸ φαγητὸ πρῶτος ὁ παπὰς τοῦ χωριοῦ ἔσυ-

ρε τὸ χορὸ μέ κέφι καὶ τὸν ἀκολούθησαν ντόπιοι καὶ ἐπισκέπτες. Ὅσο περνοῦσε ἡ ὄρα τὸ κέφι ἀναθε πὶὸ πολὺ. Ὁ χορὸς ἄρχισε μονὸς ἀλλὰ σὲ λίγο ἔγινε διπλὸς καὶ ὅλο τὸ βράδυ τριπλὸς, ἀπὸ ἀνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ. Ἔτσι καὶ τὰ κεράσματα στοὺς ὀργανοπαῖχτες ἦταν πολλαπλάσια, χῶρια ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους αὐτῶν πού χόρευαν πρῶτοι. Κάποιος εἶπε πῶς τὰ πεντακοσάρικα ἔπεφταν σὲν πλατανόφυλλα. Πολλοὶ κερνοῦσαν χιλιάρικο πού τὸ κρεμοῦσαν στό κλαρίνο ἢ στό μέτωπο τοῦ ὀργανοπαίχτη καὶ τότε αὐτὸς ἔκανε τὸ πᾶν νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. Ἐσπαζε στὴ μέση τὸ κλαρίνο ἢ τὸ ἔβαζε στό αὐτί τοῦ χορευτή. Ὅπως συνηθίζεται ἀπὸ παλιά, οἱ πρὸ ἠλικιωμένοι χορεύουν ὁ καθένας τὸ ὄγκο τοῦ τραγούδι καὶ πολλοὶ δᾶκρουσαν καθὼς ξαναζοῦσαν τὰ ὀνομαστὰ γλέντια τοῦ χωριοῦ. Χορεύθηκαν λοιπὸν παλιά τραγούδια, ὅπως ὁ Μηνούσης, ἡ Γαῖτα, τὰ Παλαμάκια, πῶς στουμπίζουν τὸ πιπέρι, Στοῦ παιδιοῦ μας τὴ χαρά, Παῦλος Μελάς, Τῆς Γαλανῆς τὸ φόρεμα, ὁ Ἥλιος, οἱ Κλέφτες, ἡ Ἰτιά, Φράσιανη καὶ ἄλλα. Κάποιος μερακλῆς σταμάτησε πάνω στό κεφάλι του ἕνα ποτήρι γεμάτο κρασί. Ἄλλος χόρεψε τὴν Παπαδιά πατώντας πάνω σὲ τρία ποτήρια. Καὶ ἄλλος μέ τὰ τσαλιμάκια του ξύπνησε ὅπως εἶπαν τοὺς πεθαμένους γιὰ νὰ δοῦν πῶς τὸ Γανναδιὸ ζεῖ ἀκόμα.

Ἀμφιθεατρικῶς γύρω στὰ πεζούλια τῆς πλατείας σὲ δύο σειρὲς καὶ στὰ τραπέζια κόσμος πολὺς παρακολουθοῦσε τὸ χορὸ καὶ χειροκροτοῦσε. Καὶ ἄλλοι ἔξω ἀπὸ τὰ πεζούλια σὲ τρεῖς καὶ τέσσαρες σειρὲς στριμώχνονταν γιὰ νὰ βλέπουν καὶ νὰ σχολιάζουν τὸ χορὸ. Συνολικὰ φέτος οἱ ντόπιοι ἐπισκέπτες ἦταν τὴν ἡμέρα αὐτὴ 230. Συμμετέσχαν ὁμῶς στό χορὸ καὶ ἐπισκέπτες ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, Μεσαριά, Μοναστήρι, Νικάνορα, Ἀγ. Βαρβάρα, Τράπεζα, Πουρνιά καὶ Κεράσοβο, ὅπως συνηθίζονταν ἀπὸ παλιά στό πανηγύρι. Ὁ χορὸς καὶ

γενικά ή εκδήλωση αυτή υπερέβη, κατά αντικειμενικούς παρατηρητές ακόμη και τα παλιά γλέντια στο χωριό. Το γλέντι κράτησε ως τις 4.30 το πρωί.

Στα τραπέζια του μαγαζιού έξω στην πλατεία, πολλοί χωριανοί έπιναν μπύρα και συζητούσαν τα παλιά και την καινούργια τους ζωή στην πόλη. Και έλοι κατέληγαν με τη διαπίστωση πως η ζωή στο χω-

ριό ήταν καλύτερη και πως όταν παρουν τη σύνταξή τους θα έρθουν να μείνουν στο χωριό. Η λόντσια της πλατείας γύρω από τον πλάτανο, όπως κάθε βράδυ το καλοκαίρι, ήταν ασφυκτικά γεμάτη από παιδιά. Τη μέρα αυτή, ήταν παρκαρισμένα στον αυτοκινητόδρομο πενήντα Ι.Χ. αυτοκίνητα, κυρίως χωριανών μας.

Ε) ΑΛΛΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Του Χ. ΓΚΟΥΤΟΥ. «Κόνιτσα», Μάρτιος - 'Απρίλιος 1981.

Ο σύλλογος Γανναδιωτών, που έδρευε στην Αθήνα, οργάνωσε και έφετος συνεστίαση με χορό. Η εκδήλωση έγινε το βράδυ της 21.2.1981 σε ταβέρνα συγχωριανού στην Κάτω Ηλιούπολη. Συμμετείχαν 200 περίπου άτομα, κυρίως συγχωριανοί, χωρίς το συνωστισμό που υπήρχε άλλες χρονιές και με εισιτήριο 350 δραχ.

Με βάση τους παλιούς δεσμούς και τις παλιές συνήθειές τους, πέρασαν 7 ώρες μέσα σε μια ατμόσφαιρα φιλικών ανθρωπίνων σχέσεων, ευχάριστης απλότητας και χορευτικού κεφιού.

Ίδια ένοιωσε και η νεολαία που ήλθε

στην εκδήλωση, έστω και αν δεν έζησε στο χωριό και δεν αισθάνεται με την ένταση και τη νοσταλγία των μεγαλύτερων τη δημοτική μουσική και τους δημοτικούς χορούς.

Ήταν ευτύχημα που ήλθε και έφετος στην εκδήλωση με το κλαρίνο και τη συντροφιά του ο συγχωριανός Ευ. Μπέτζιος και που δεν έγινε χρήση μεγαφώνων.

Αξιόλογα ήσαν και τα αντικείμενα των λαχείων, πολλά από τα οποία προέρχονταν από επιχειρήσεις συγχωριανών. Πρόεδρος του συλλόγου είναι έφετος ο κ. Γεώρ. Γιούτσος.

Γανναδιό 1961

«Κόνιτσα», Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1981

Στις 16 Αυγούστου έγινε στο χωριό ΜΟΛΙΣΤΑ με πρωτοβουλία του Συλλόγου Πανηγυρική Έκδήλωση. Ήταν μια έκδήλωση που καθιερώθηκε από πέρυσι να γίνεται κάθε χρόνο.

Το πανηγύρι μας εξελίχτηκε ως εξής:

Πρώτα έγινε εκκλησιασμός στον Ίερό Ναό του Αγίου Νικολάου, που χοροστάτησε ο Ιερέας Βασίλειος Βέργος, υπήρχε ωραία χορωδία με αρχιψάλτη τον σπουδαίο Βυζαντινό Χορωδό Βασ. Μπέλτσιο. Στο τέλος έγινε Άρτοκλασία, Άρτος, Λουκούμι, τσίπουρο.

Ακολούθησε συνεστίαση όλων των Μολιστινών στο Μεσοχώρι. Έμπνευσμένο μήνυμα του Δ.Σ. απηύθυνε ο κ. Δημ. Παπαλάμπρου.

Κάτω από τους ήχους του κλαρίνου των οργανοπαικτών της Μόλιστας, με κλαρίνο, τον Νίκο Αλεξίου, άρχισε ο χορός με τους γέροντες που μᾶς έφεραν όλους νοερά σε παλιές μέρες του χωριού μας.

Το απόγευμα ήλθαν στην έκδήλωση όλοι οι Μοναστηριώτες και Γαναδιώτες, επίσης κοντοχωριανοί από Πουρνιά, Καστάνιανη, Πυρσόγιανη, Λαγκαδά, Κόνιτσα.

Θά ήταν παράλειψη, αν δέν αναφέραμε την παρουσία του φίλου του Συλλόγου μας κ. Λάμπρου Βλάχου, του περιοδικού «Κόνιτσα».

Το κέφι κράτησε μέχρι τα ξημερώματα. Σε όσους παρευρέθηκαν στην έκδήλωση και σ' αυτούς που βοήθησαν με κάθε τρόπο στην επιτυχία της, το Διοικητικό Συμβούλιο τους εύχαριστεί και τους εύχεται και του χρόνου.

Ι. Λ.

«Κόνιτσα», Μάρτιος 1982.

Στις 20 Φεβρουαρίου 1982 έγινε ο καθιερωμένος ετήσιος αποκριάτικος χορός—συνεστίαση του «Συλλόγου Μοναστηριωτών», που διοργανώνει κάθε χρόνο το Διοικητικό του Συμβούλιο. Ο χορός έγινε στη μεγάλη αίθουσα συνεστιάσεων του ξενοδοχείου «ESPERIA». Σημείωσε πολύ μεγάλη επιτυχία, που οφείλεται κυρίως στις συντονισμένες προσπάθειες και τη δραστηριότητα του Δ.Σ. του, αλλά και στην προσφορά πολλών μελών και φίλων του Συλλόγου.

Την ωραία βραδυά άνοιξε ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Κώστας Τζαλόπουλος, ο οποίος απηύθυνε χαιρετισμό προς τους παρευρισκόμενους προσκεκλημένους και έπεσήμανε για μία ακόμη φορά τους σκοπούς της ίδρύσεως και υπάρξεως του Συλλόγου. Στη συνέχεια μέσα σε καθαρά Ήπειρωτικό κλίμα και με τοπικό συγκρότημα άρχισε το γλέντι κι ο χορός, που κράτησε μέχρι το πρωί. Σημειωτέον ότι ένα ιδιαίτερα όμορφο, παραδοσιακό χρώμα πρόσθεσε ή πρωτοβουλία μερικων αντιπροσώπων του ωραίου φύλου να ντυθούν με τις τοπικές φορεσιές του χωριού μας.

Στην όμορφη και ζεστή αυτή έκδήλωση παραβρέθηκε και τίμησε με την παρουσία του, ο συμπατριώτης μας, Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηναίων, κ. Πάνος Ζυγούρης. Μηνύματα και τηλεγραφήματα έστειλαν επίσης οι ύφυπουργοί κ.κ. Κάρολος Παπούλιας και Γιώργος Μωραΐτης, καθώς και ο βουλευτής Θεμιστοκλής Λούλης.

Για το Διοικ. Συμβούλιο
ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΑΣΠΟΝΙΚΟΣ

Κόνιτσα, Ἀπρίλιος 1963.

«Κόνιτσα», Μάρτιος 1982.

Οἱ Μολιστινοὶ τῆς Ἀθήνας εἶχαν στὶς 13 Φλεβάρη μιὰ πετυχημένη ἐκδήλωση.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου «Μόλιστα» Δημ. Λέτσιος καὶ τὸ Διοικητικὸ τοῦ Συμβούλιου ὀργάνωσαν ἕναν πετυχημένο χορὸ στὶς αἴθουσες τοῦ Ξενοδοχείου «Ἐσπέρια».

Γεμάτη ἡ αἴθουσα ἀπὸ Μολιστινοὺς, ἀπὸ φίλους τῶν γειτονικῶν χωριῶν Γαναδιοῦ, Μοναστηριοῦ καὶ ἄλλους καὶ πλημμυρισμένη ἀπὸ τοὺς ἤχους τῆς λαϊκῆς μας μουσικῆς ἀπὸ ὀργανοπαῖχτες τοῦ τόπου μας.

Τὶς ὥρες ἐκεῖνες ἕνα μεγάλο κομμάτι τῆς Μόλιστας εἶχε μεταφερθεῖ στὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας καὶ διασκέδαζε εὐθυμα ἢ χόρευε νοσταλγικὰ παλιούς Μολιστινοὺς χορούς.

—Μὲ ἐνέργειες τοῦ δασονόμου εἰς τὸ Δασαρχεῖον Κονίτσης κ. Θεοδ. Γκούτου μετεφέρθησαν ἀπὸ τὸ φυτώριον καὶ μετεφυτεύθησαν εἰς τὸ Γαναδιὸ δενδρύλλια ἀπὸ λεῦκες καὶ κυπαρίσσια, μὲ τὴν αὐθόρμητη συμμετοχὴ μερικῶν συγχωριανῶν (Ἄν. καὶ Ἄρ. Τζιμινάδης, Β. καὶ Ν. Ζάνθος Δ. Χήρας, Θ. Ντόκος καὶ ὁ Μητρούσης).

Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια γίνεται πραγματικότης τὸ σχέδιο τῆς παλαιᾶς γενιᾶς τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ «Φιλοδασικοῦ Συλλόγου Γαναδιοῦ» ποὺ εἶχαν ἰδρύσει τότε, ὥστε ἡ λεωφόρος πρὸς τὴ Τζαντόρα, τὰ δημόσια μέρη γύρω ἀπὸ τὶς βρύσες «Πειρατινὸ» —Νατσαῖδι» τὰ «Λειβάδια» καὶ τὸ «Μεσοχώρι» θὰ πάρουν μὲ τὸν καιρὸ μιὰ νέα ἔκπαγλη ὄψη.

Τοῦ Β. ΤΖΑΛΟΠΟΥΛΟΥ. «Ἡπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον, 1914», σελ. 263.

—Τὸν ἀγαπητὸν συνάδελφον, κ. Γ. Ἰσανάδην ἀναγορευθέντα διδάσκατον τῆς Ἰατρικῆς κατόπιν ἀρίστης ἐπίτυχίας κατὰ τὰς ἐξετάσεις καθ' ἃς ἀπέσπασε τὰ συγχαρητήρια πάντων τῶν Καθηγητῶν καὶ τοῦ ἀκροατηρίου, συγχαίρομεν ἐγκαρδῶς εὐχόμενοι εὐδοκίμησιν ἐν τῷ σταδίῳ του.

—Τῷ ἐπιστηθίῳ φίλῳ κ. Μιλτ. Νικᾷ τελέσαντι τοὺς γάμους του μετὰ τῆς χαριτοβρύτου Δίδος Παπαδημούλη εὐχόμεθα βίον μεστὸν ἀγάπης καὶ εὐτυχίας.

—Τῷ φιλότατῳ Χρ. Σερίφῃ ἐπίσης μετὰ τῆς ὠραιότατης Δίδος Χαρισιάδου εὐχόμεθα τὰ αὐτά.

—Τὸν τεθλιμμένον πατέρα κ. Δ. Ξεφτέρην πληγέντα βαρέως διὰ τῆς ἀπωλείας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του καὶ τέως συμμαθητοῦ μου συλλυποῦμαι ἐγκαρδῶς εὐχόμενος ὅπως ὁ Πανάγαλλος πέμψῃ βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὴν ἀπαραμύθητον καρδίαν του.

Στόν "Αη Γιώργη" τό 1963

Τό προκίλιο τής εκκλησίας Γενναθίου (1962)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τοῦ ΘΕΟΔ. ΓΚΟΥΤΟΥ. Ἀπό τό βιβλίο του (δακτυλογρ.) «Βιογραφικά», σελ. 71 - 84, 97 - 101 καί 180 - 184. Οἱ μαστορίτικες κουβέντες ἐκτυπώθηκαν γιά νά δημοσιευθοῦν στό περιοδικό «Κόνιτσα».

ΜΑΣΤΟΡΙΤΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

— Τί τσιουκαλνᾶς ἰκεῖ ὦρέ λαγούλι; Ξέρ'ς ἰσὺ νά φκιάκ'ς τοίχου;

— Πῶς δὲν ξέρου, μπάριμπα; Τῆ μιὰ πέτρα πάνου σ'ν ἄλλη, σιαπέρα - σιαπέρα, κι γίν'κι οὐ τίχους. Λέου νά φκιάκου αὐτήν τ' μπάλα πού ἔπισι.

— Ἄμι' βάλι τ'ς μουδίνις παραμέσα νά μὴ σκιπίζ'ν τόσου. Αὐτὴ ἢ μουδίνα εἶνι πέτσινη, γύρνα τη ἄλλοιῶς νά φιλιέται μὲ τὸν τοίχου. Κι τοῦ ράμιμα τόχους λάμπα-βο' βάλτου πιὸ ψηλά κι νά παίζε τσίμα - τσίμα στ'ς πέτρις. Ζύγι δὲν ἔχ'ς ὦρέ; Ἄντε - ἄντε! Πάει κανένα νά μάσει γκόρτσα χωρίς τρουβά;

— Γιά, ἔδεσα αὐτό τὸ χαλίκι νά κάνου τ' δ'λειά μ'.

— Νά πᾶς ὕστ'ρα στοῦ σπίτι μ', νά πεις τ'ς μαντίσα σ' νά σ' δώσει τοῦ θκό μ' τοῦ σαούλι. Φέρι τώρα τῆ ζγκαριά νά κουβαλήσουμι μαζὶ καμιμιά πέτρα τ'ς προυκουπῆς ἀποῦ ἐκείνου τοῦ χαλέπιτου. Αὐτὲς ἰδῶ πού ἔχ'ς εἶνι ὄλις τσιδιά γιά μούλωμα.

— Θέλει νά ἔρω ἓνα μεγάλου ἀγκου-νάρι, νά τοῦ βάλου ἰδῶ σ'ν ἄκρη. Τί λές, μπάριμπα, αὐτὴ ἢ πέτρα κάνει;

— Ὅχι, αὐτὴ εἶνι παναγιά μὲ κουμούς. Πάρι τ'ν ἄλλη πού εἶνι τσινῆ κι σκίζε κι ξεμασχάλισέ τη μὲ τοῦ σφυρί. Κόψ' τ'ς, ντέ αὐτό τοῦ στάχου. Βάλι τώρα ἀποῦ πάνω τ'ς μιὰ ἀπλόπετρα νά δέσει, ὄχι μοῦ μα-ζεύ'ς ὄλις τ'ς μπόμπις οἱ μιὰ μεριά. Θά

σουρβαλιαστεῖ οὐ τοίχους κι θά γιλᾶει οὐ κόσμιους μὲ σένα.

— Νά βάλου αὐτὴν τ'ν μπατικιά ἰδῶ στοῦ θιμέλιου, μπάριμπα;

— Καθάρισε ὅμως πρῶτα τὰ χώματα νά καθίσει καλά. Τώρα χτύπα την μὲ τοῦ σφυρί νά ἔρθει σ'ν ἀλφαδιά τ'ς. Εἶδεις πῶς γάστρουσι; Βάλι δίπλα κι αὐτὴν τ' φα-τσοκάπα πού εἶνι πλυμιμένη κι δὲν κάνει γι' ἄλλου' θά πιάκει καλά, αὐτοῦ' εἶνι ἢ θέση τ'ς. Κι κύττα οἱ γίδις νά πατοῦν κα-λά, γιὰτι ἄλλοιῶς στ'ς τρύπις θά κάν'ν φουλιές οἱ ἀσποόκουλοι.

— Λέου ν' ἀφήσου ἰδῶ μιὰ μπαριμπα-κάνα νά περνάει τοῦ λαγούμι.

— Νό μ' τοῦ πασσέτου σ' νά μιτρήσου. Ἄμι' ἰδῶ ἔχει μπασαμᾶρι κι γιά νά ἔγει θέλει φουτιά. Γιά χτύπα του μὲ τῆ βαριά. Χτύπα του, ντέ, μὴ τοῦ λυπᾶσι. Ἔτσι. Ξε-σκάρωσέ του τώρα μὲ τῆ μπαραμίνα. Ἄντε, καλά εἶνι, τραβάει τὸ νιρό.

— Φουλτάκιασαν τὰ χέρια μ'. Τὸν ἀν-τίθεό τ' γιά μπασαμᾶρι. Θά μ' ἔγει οἱ πά-τους σήμερα.

— Σάματι τοῦ πῆρες ἀποκουπῆ κάν'ς. Πουγάλια - πογάλια, νά σ' φτουράει. Ἡ δ'λειά προυχουράει μοναχὴ τ'ς, μὴ ζουρί-ζισι. Πάρι κι κάνα τραγούδι, τί πιδὶ εἶσι;

— Μὲ ποιά παρέα δ'λεύ'ς τώρα, μπάρι-μπα. Ποιόν ἔχιτι κούδαρη;

— Μὲ τ'ν κουμπανία τ' Ἄντρεα. Θέλ'ς

νά σί πάρου κι 'σένα τσιράκι, νά σί μάθου
νά χτί'εις ἀπό μέσα κι 'γώ ἀπ' ὄξου; Σ'
πιάν'ν τὰ χέρια σ' βλέπου.

— Δέν θά μ' παίρν'ς ὄμους κολόκορο.

— Τί κουβέντις εἶν' αὐτές πού λές τώ-
ρα! Σί σένα θά πάρου κολόκορου; 'Ισὺ
εἶσι θκός μ' ἄνθρουπους. Σ'ν ἀρχή ὄμους
θά κουβαλνᾶς πέτρις κι λάσπη. Τί λές,
μπορεῖς;

— Γιατί νά μή μπορῶ. Τί κοῦρκις θά
μι κρανιάσ'ν;

— "Αμα πραχαλί'εις ὄρματα, δέν θά τὰ
χαλάσουμι. Ἄλλὰ νά ξέρ'ς: ἱκει δέν ἔχει
στάλλα στάμιο, μόνο ραιμπότι ὄλη τ' ντένα
ὡς τὸν καλόγερο. Κι ὄλη τ'ν ὦρα σέρνε-
ται - ξεσέρνεται οἱ μπαρὸς πάνου ἀπ' τοῦ
κιφάλι μας κι γυαλίζει.

— Κι ἡ μπαρίνα τί φκιάνει γιὰ μάνεμα;

— Φέρνει γιὰ κουλατσιὸ στουρνάρια,
ἀθντάλι κι κουτσίφια κι τοῦ γιόμα ζιούπι-
να κι τσέρου. Καλὰ τ'ν πατώνουμι.

— Κι γιὰ ρούφηγμα μόνου λουψιώτη;

— Μωρὲ καὶ θόδου μᾶς δίνει κι τροχὸ
ὅταν μανεύουμι κι σκροῦμο ὕστ'ρα. "Ἐχ'ν
τσιτά τὸν παρᾶ.

— Φ'σᾶ ὄρματη ἡ ἀγκίδα τ'ς;

— Τί τσιουλνᾶς ἱσὺ ἀποῦ ντέσκις; Μ'
αὐτήν ξισιρνάει οὐ κουτσολουπουντιάρ'ς.

— Πράματα ἔχ'ν;

— "Ἐχ'ν ντισιέρι, γκιτσινάρια, ἀσπρου-
κλίδια, κουτιὰ κι ἕνα κατσιάλι.

— "Ἐχει πουνὺ πραχάλεμα ἀκόμα τοῦ
κούφιου;

— Φκιάνουμι τώρα τή θάτρα κι τοῦ
μπουκαρί, γιατί δέν τραβοῦσι καλὰ τὸν
κουκουνόζου. Προυχτές θάλιμι τ'ς γριντές
γιὰ τή σκεπή κι χτές τὸν καθαλλάρη, τ'ς
παπάδισ κι τὰ ψαλλίδια. Ἀποῦ θδοιάδα
θά ρίξουμι τ'ν πλάκα.

— Πόσο φ'σάει τοῦ κουρκάρι, μπάρμπα;

— Τί φοράει ἡ μαλάμω θέλ'ς νά πεις.
"Ἐτσι τὸ λέν οἱ Κερασοδίτες. Κοντεύει γιό-
μα. "Αἴντε, πάρε τ'ς ἀγωγιάτες σ' καὶ πᾶ-
με νά μανέψουμι. Θά φωνάζει ἡ σαγώνω
μ' πὺ ἄργησα.

Ἐ π ε ξ ἡ γ η σ η λ έ ξ ε ω ν.

τσιουκαλνῶ = χτυπῶ μὲ τὸ τσιουκάνι
(σφυρί)

λαγούλι = ἀγόρι

μπάλα = πλευρὰ κτίσματος

μουδίνα = ξύλινος ὁδηγὸς τοιχοποιίας

σκιπίζω = κλίνω

πέτσικος = στραβὸς

φιλιέμαι = ἐφάπτομαι

λάμπαβος = χαλαρὸς

ζύγι, τσαούλι = νῆμα τῆς στάθμης

ζγκάρα = τάβλα μεταφορᾶς

τσιθι = μικρὴ πέτρα

μούλωμα = παραγέμισμα

παναγιά = πέτρα μὲ μεγάλη φάτσα καὶ
μικρὸ βάθος

κοιοὶ = ραδῶσεις, νερὰ τῆς πέτρας

τσινή = πέτρα πὺ σχίζεται εὐκολὰ

ξεμασχαλίζω = σπάζω τὶς προεξοχές

στάχυ = προεξοχή

ἀπλόπετρα = πέτρα μὲ μεγάλο πλάτος καὶ

μικρὸ ὕψος

μπόμπα = στρογγυλὴ πέτρα

σουρβαλιάζομαι = καταρρέω

μπατικιά = ὀγκώδης μὲ μεγάλο βάθος

φατσοκάπα = πέτρα μὲ φάτσα καὶ ἔδρα

καλή

πλυμιμένη = λεία

γίδες = ἄρμοι

ἀσπρόκουλος = εἶδος πουλιοῦ

μπαρμπακάνα = τετράγωνη τρύπα στὸν

τοιχο γιὰ τὰ νερά

μπασαμάρι = πέτρα μεγάλη καὶ ἀκατέρ-

γαστη

φουτιὰ (φωτιὰ) = μοχλὸς

πουγάλια = σιγά, ἀγάλι

κολόκορο = ποσοστὸ ἐπὶ τοῦ ἡμερομισθίου

κοῦρκις = χρήματα

κρανιάζω = πληρώνω

πραχαλίζω = δουλεύω, φτιάχνω

ὄρματα = ὁμορφα, καλὰ.

στάλλα = καθόλου

στάμιος = ἀνάπαυση

ραιμπότι = ἐργασία

ντένα = ἡμέρα

καλόγερος = νύχτα

γυαλίζω = κοιτῶ

μπαρὸς = ἀφεντικό

μπαρίνα = σύζυγος τοῦ ἀφεντικοῦ

μάνεμα = φαγητό

στουρνάρια = αὐγὸ

ἀθντάλι = τυρί

κουτσίφι = σταφύλι

ζιούπινα = πίττα
 τσέρος = κρέας
 λουφιώτης = νερό
 θόδος = ρακί
 τροχός = κρασί
 μανεύω = τρώγω
 σκροῦμος = καφές
 τσίτα = πολύ
 φυσᾶ (φ'σᾶ) = εἶναι
 ἀγκίδα = κορίτσι
 τσιουλνῶ — καταλαβαίνω
 γτέτσκα = γυναίκα
 ξισιργάω = πηγαίνω

κουτσουλουπουντιάρης = δάσκαλος
 ντισιέρι = μούλαρι
 γκιτσινάρι = γάϊδαρος
 ἀσπρουκλίδια = γίδες
 κουτιὰ = κότες
 κατσιάλι = σκυλί.
 κούφιο = σπίτι
 κουκουνόζος = καπνός
 κουρκάρι = ὄρα
 φορῶ = εἶμαι
 μαλάμω = ὄρα
 ἀγωγιάτες = πόδια
 σαγώνω = γριά

B) ΜΟΛΙΣΤΙΝΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

- Καλουξημέρουσες Βασίλω, τί κάνς, εἶσι καλά, πῶς εἶσι, τί κάνει οὐ Γιώργης, τὰ πιδιὰ πῶς τᾶχς;
- Δόξα τό μεγαλοδύναμο κυρά, καλά. Πῶς εἶνι ἡ νύφη σ', τὰ πιδιὰ τς, εἶστι ὅλοι καλά; Που νά πῆγε σῆμιρα ἡ προκομένη ἡ Μαρία ὄω χπίσου; Χτυπάου καί δέν ἀπλουιέται καένας.
- Εἴρω κι ἰγῶ, ζ'τζαγκιζμάρα τς πῆγι. Φές εἶπι θά πάει σ'ν Ἀβαρβάρα νά φουρτώσει τὰ διμάτια ἀπού τού στᾶρι. "Φκε χαραή-χαραή σάν νά τν κυνηγάει καένας. Ἰσεῖς πού θά πᾶτι σῆμιρα;
- Για λέου νά πάω μί τόν Παναγιώτη στά Παλιχειμάτα νά κόψουμι κλαδί κι νά πουτίσουμι κι τὰ γουντζέδια, ἔχν δεκαπέντε μέρες ἀπότγα.
- Ἰγῶ μάνα θά πάου νά πουτίσω τού γουμάρι στό Μεσοχώρι καί νά γεμίσω τό παγούρι νερό.
- "Αἰ, θά σέ προιάμω παρακάτω στόν Μπιρατνό. Πάρτο συρνάμενο τό γομάρι.
- Καλημέρα μανίτσα, τί κάνς;
- Κάνου ἀπ'νά μ'καμουθεῖ. Για, πῆγα κι πότσα φές τόν κῆπο σν ἰκνησιὰ κι μί πουνουῖν τὰ κόκκαλά μ', ὦ ὦ. "Ολη τῆ νύχτα μέ τό δαδί στό χέρι. Κι ἰκείνους οὐ προκουμένους οὐ ἀύλαιάρς βιάσκι νά τούν βουλῶσει νά μάσει γλήουρα νορό νά πάρει καμμιά δικᾶρα παραπάνω. "ἄματι ἔχει μπόλινο νερό τ'αύλάκι στ' ἄντρώνι; Καλά ὠρέ Παναγιώτη, Χριστό σ'ἔκανα νά σέ προσκυνάω, δέν θά μοῦ πᾶρς κι ἰμένα τὰ κατσίκια νά τὰ βουσκῆεις καμμιά μέρα; Μί κόβει ἡ νίλα νά τ'ἀκούω νά βλιάζν μέσα καί νά μπουριουῖντι. "Αἰ καμάρι μ'κι θά σ'δῶσου κι μέλι ἀπ'τὰ μιλίσινα μ'νά φᾶς.

- Καλά μανίτσα, σου πά ιγώ δέν τά πέρνω; "Αμα βγάλω τά θιά μ'θά τά πάρω, τώρα έχουμι άλλες σκουτουρες μέ τό κλαδί." Ελα Κίτσιο, προχώρα. Γειά σου μανίτσα.
- Για πού πάει τό καλό παιδί τῆς Βασίλως σήμερά;
- Καλημέρα Γόνη, για κλαδί μί τ'μάνα μ'στά Παλιχειίματα.
- Κάτστο καβάλλα ώρέ χαμένε τό γομάρι πού τ'άφυχῶς.
- Θα πάει δυό στρατες σήμερα καί θα κουρασθεῖ. Ήσεῖς τό βάλατε όλο τό κλαδί;
- "Αμ τί γίδια έχουμι έμεῖς. Δυό μᾶς πόμναν. Θα τά ξικάνουμε κι'αὐτά να μάσουμε τό νοῦ μας.
- Κύττα τ'μπάμπω τ'Αόπη, πρωῖ-πρωῖ κίνσε κι'αὐτή για δλειά.
- Ποῦ κίνσες μουρή κυρά μέ τό τσεκούρι κι'την τριχιά στά χέρια; Ίσύ δέν μπορεῖς να πάρς τά πουδάρια σ'.
- Στούν αἰχίουτου πάω. Για, να κόψω κανά κλαδί για τά σφαχτά μ'κι'να μάσου κι'κανά τσάντζαλο για τ'γάστρα.
- Θα φιακς πίττα σήμερα μπάμπω;
- Ίσύ εἶσαι ώρέ Παναγιωτάκη, δέν σε γνώρσα. Για, λέου να κουρκουλώσω καμμιά μπατσαρόπτα να σμαζματιάσω μαναχή μ', τί να φᾶς κάθε μέρα.
- "Αἰ ώρέ παιδί, φτάνει κουβέντες μέ τόν έναν καί τόν άλλον. Δό μ'ιμένα τό γομάρι να φύγομι καμμιά φορά, ἀργήσαμε. Για λδει, λδει τ'Μαρίνα κατακέφαλα τόχει φορτωμένο τό μπλάρι τς, ζβαρνίζοντας τά πάει τά ποδάρια τ'. Για να δοῦμι ιδῶ ποιός άλωνίζει.
- Καλῶς κάνετε, καλές διαφορές, ποιός άλωνίζει σήμερα;
- Θαό μ'εἶνι Βασίλω, αλλά ντίπ ζούφιο, οὔτε τό σπόρο. Δέν έχουμι γέννημα φέτος. Πέντε μέρις ὄργωμα μέ τό μπλάρι σ'Ψράξ' τόφαγε ό λαγός, οὔτε χνούμη δέν πόμκε." Ελα να πάρς ενα λουκούμι για τό καλό." Ελα κι'έσύ Παναγιώτη.
- "Αἰ φχαριστῶ, να ζήσητε καί καλοξοδεμένο.
- Νάσαι καλά Βασίλω μ', κι'στοῦ θηό σ'. Νά χείρεσαι τό Γιώργη καί τά παιδιά σ'καί να καλοδεχθεῖς τῆ θυγατέρα σ'ἀπό τό Κάϊρο.
- Συγκάθατο τό μαναστήργιανο μέ τό πράμα να περβατήσει, πάει γιόμα καί μεῖς εἴμαστε ἀκόμα στό χωριό.
- Οὔῖ ένα φειδι μάνα, πῶς δέν τό πάτσα.
- Ποῦ εἶσαι ώρέ Παναγιώτη, ποῦ καῦπώθηκες, τί κάνς ἱκειῖ τώρα;

- Βρήκα μια βέργα ἐδῶ σ' κρανιές. Ἄροχώρα ἐσύ, ἐγὼ θὰ πάω ἀπὸ τὸ μονοπάτι καὶ θ' ἀνταμώσουμε στὸ λάκκο.
- Μουρὴ Γιάννενα.....οὔ,.....Ποῦ εἶσαι μουρὴ φαρμάκω, δέν ἀκοῦς;
- Οὔ.....ἰδῶ εἶμαι, ποιὸς φωνάζει, δέν ἀκούω ἀπ' τὸ νιρὸ, ἔλα παρακάτω.
- Τὸ μπλάρι σ' μουρὴ, θικό σ' δέν εἶνι, μπήκε στὸ χωράφι τοῦ Ἄνδρέα καὶ τρώει τὸ καλαμπόκι, σύμμασέ το.
- Ἄχ βλουημένο θὰ σέ σιοτώσω, πότε ἔλυσεσ τὴν τριχιὰ καὶ καῦπώθηες ἀπὸ μπροστὰ μ'.
- Πετάξου ἰσύ ὠρέ ἄναγιώτη καὶ βγάλτο ἀπὸ τὸ χωράφι, ὡς πού νά ρθεῖ αὐτὴ θὰ τὰ φάει ὅλα τὰ λουβίδια.
- Κύττα κᾶτι μπουρνα πού μοῦ ἔδωσε ἡ Γιάννενα μάνα. Νά ἀνεβῶ λέει ὅποτε θέλω στὴ μπουρνιά της καὶ νά μάσω ὅσα μπουρνα θέλω. Θὰ πάνε χαμένα. Νά τς πάω κι' αὐνῆς ὅμως κᾶνα καλάθι.
- Ἄχ κᾶνε τὸ σταυρὸ σ' νά ἀρχίσουμε τὴ δλειὰ. Πᾶρε τὸν τροβά καὶ κρέμασέ τον πουθενά νά μὴν τὸν φτάσει κᾶνα ζαγάρι. Φέσε καὶ τὸ γομάρι ἀπὸ τὸ ποδάρι μὲ τὴν τριχιὰ νά βουσκῆσει λίγη μαλαϊὰ χπέρα μεριά στὸ χωράφι τῆς Μητρούσινας. Κι' ὡς πού νά ἀνεβῶ ἐγὼ στὸ δένδρο νά κόψω τὸ κλαδί ἐσύ νά ποτίεις τὰ γοντζέδια στὸ χωράφι μας, γλήουρα-γλήουρα γιὰ νά γυρίεις στὸ χωριὸ μὲ τ' ὄροσιὰ νά μὴ σέ πάρει τὸ γιδμα. Ἰστρα σέ φωνάζω νά κόψς τς κορφές ἀπὸ τὰ δένδρα ἐσύ πού εἶσαι πιὸ ἀλαφρὺς ἀπὸ μένα. Ζιοῦρος ἥλιο θὰ νᾶχουμε σήμερα, τὸ πελέκσαν τὰ νταβάνια τὸ γομάρι μας. Ἄμα πεινάεις ἔχω τυρί καὶ ψωμί στὸν τροβά καὶ τὸ παγούρι μὲ τὸ νερὸ τὸ χω κρυμμένο ἐκεῖ στὰ τζίνια στὸν ἴσκιο.
- Εἶ μπάρμπα, τί κᾶνς;
- Καλῶς τὸν Παναγιώτη. Γιὰ δένου τὸ στᾶρι δεμάτια.
- Πῶς πῆγε τὸ κυνήγι σήμερα, χτύπησές τίποτε;
- Μπα, ἔχει ξεραῖλα καὶ δέν μπόρεσε νά τὸν πετάξει τὸ λαγὸ ἢ Μπίλω. Κλι-άου-κλιούου κὸβονταν στὸν τορὸ ἰδῶ χπάνω στὸν Ἄϊ Νικόλα ὅλο τὸ πρωῖ ἀλλὰ τί νά σοῦ κᾶνει. Ἄλλη φορά δέν θὰ μοῦ γλυτώσει, ξέρω πού κᾶθεται. Εἶναι ἕνας λάγαρος, νά.
- Καλημέρα κυρά Μέλη, νά περάσω ἀπὸ τὸ χωράφι σου, δέν θὰ μὲ μαλώεις;
- Καλῶς τον. Ποῦ πᾶς ἀπ' αὐτὴ τὴ ρούγα ὠρέ ζαλιάρκο, θὰ ξεσχισθεῖς στὰ

παλιούρια. "Έλα απ'έδω, Έλα νά φᾶς καί κᾶνα σταφύλλι νά ξιβιντιάεις, εἶ-
νι κι'οὐ Νῆκος μ'ἰδῶ.

- Πέστου νά βγεῖ ἰκεῖ στή συκιά νά τόν ἰδῶ.

- "Έλα ρέ, τώρα ἔρχεσαι;

- Ἀργήσαμε λίγο. Θά πᾶμε σιαπάνω στό χωριό μαζί;

- Θά καθίσω ἰδῶ μέ τή μάνα μ'ὥς τό βράδυ. Ἄμα θέλς ἔλα νά μέ βρεῖς νά
παίζουμε. Νά πᾶμε καί στό ποτάμι νά φαρέφουμε. Ξέρω ἕνα καλό μέρος.

- Τό βράδυ θά βγεῖς στό Ἰεσοχώρι νά παίξουμε; Ἐφερε ὁ Λάζος ἀπό τᾶ Γι-
άννενα καινούργια μπάλλα.

- Ἐν τάξει. Ἄντε γειά καί ὅπως εἶπαμε.

- Οὐ.....οὐ.....ποιός ποτίζει αὐτοῦ σιακάτωωωω, τό θέλτι τό νιρό ἀπ'τ'
αὐλάκι ἢ νά τό κόψω;

- Ἐγώ ποτίζω Μαρία, δέν τελείωσα ἀκόμα.

- Ἐσύ εἶσαι ὠρέ ξαδερφάκι, μαναχός σ'εἶσαι;

- Εἶναι κι'ἡ μάνα μου ἐδῶ χπάνω στά δένδρα κόβει κλαδί.

- Για νά ρθῶ ἰγῶ ἰκεῖ νά δῶ τί κᾶνς. Θά ποτίσω κι'ἰγῶ καμμιά φουρά σήμι-
ρα ἢ θά νυχτώσω ἰδῶ. Τί κᾶνς ἐκεῖ ὠρέ ἀνάγκημα, δέν λουϊάζς πού τό νιρό
τρέχει σιουρνάρα ἀπό τν κόφτρα; Κόφτο, μόκιασε τό καλαμπόκι. Δέν γλέπς πού
ἡ γῆ δέν βζαίνει ἄλλο νιρό; Πού εἶσαι ὠρέ πού καῦπώθηκες;

- Ἐδῶ κᾶτω ἀπό τή σκαμνιά εἶμι, παίζω μί τό νιρό.

- Ἄϊ καλά τό πότσεσ. Πᾶω νά κόψω τή δέση νά ποτίσω κι'ἰγῶ τᾶ θιὰ μ.

- Ποιός μαλώνει βρέ Μαρία ἐκεῖ σιακάτω, γιά ἄκου,

- Μουρή παλιοσυργούνω, θιό σου εἶνι τό νιρό καί τό κόβς χωρίς νά ρουτή-
εις κανέναν; Ἰγῶ ἔχω ἀπού τ'χαραή ἰδῶ νά πιάκου σειρά, ἰσύ τώρα ἦρθες.

- Νᾶ, πού θά πεῖς ἰμένα συργούνω, κόρανα μαῦρε, δέν κυττᾶς τόν ἑαυτό σου
καλύτερα πού εἶσι σάν οὐδιόολος ἀπό τό λάκκο; ὠρέ παλιοφερμένο πού ἦρ-
θες στό χωριό μας νά δεῖς προκοπή. Καί τί θέλς νά κᾶνω μουρή σκρόφα, νά
καρτερέσω ὡς πού νά ποτίεις ἰσύ ὅλα τᾶ καλιχείματα;

- Ἄπ νδ. σ'πέσν τᾶ χέρια κουρκουσοῦρω, μαρμαρωμένη, ἀγέλαστο, εἶδωλο τοῦ
κόσμου. Μακάρι νά ἦσν κι'ἰσύ ἀπό σπίτι σάν τό θιό μ', πού πλένεσι μιά
φορά τό χρόνο ὅταν βρέχονται τᾶ ποδάρια σ'στ'αὐλάκι.

- Γίνε ξῆκι ἀπ'έδω ξάχαλο, νά μῆν ἔρθω μέ τό σκλαστήρι καί σοῦ ἀνοίξω
τό κεφάλι.

- "Ελα αμα σ'νοτάει, νεμίεις θά σέ φοβηθῶ;" Ελα, αμαθέλς νά σ'ξερριζώσω τρίχα-τρίχα τά μαλλιά. 'Απ'νά μή ξημερωθεῖς, πού μέ ἔβαλε ὁ σαταμάς νά ρθῶ σήμερα ἐοῶ, χαμένο κορμί, ἔγινα μουλόημα τοῦ κόσμου μέ σένα.
- Ἀμένη εἶσαι καί κρίνεσαι, κουλιάμάνσω, σκιάχτρο, λιμαγμάνο, παράξενο τοῦ κόσμου, κακά μαντάτα νά ἀκούεις. "Ὅτι πιάνεις πέτρα νά γίνεται." Ὅταν ἔχς ἀλάτι νά μήν ἔχς ἀλεύρι καί ὅταν ἔχς ἀλεύρι νά μήν ἔχς ἀλάτι.
- Τί μουρμουρίεις μαναχή σ'μουρή σιργιάνω ἀπ'νά σέ πάρει τό ποτάμι. Γιτί βουβάθηκες. Ἀλλά τί νά πεῖς. "Αἶ, στάπα καί φχαριστήθκα.
- Μάνα ἐγώ τελείωσα, νάρθω σιαπάνωωωω;
- "Ελα, ἔλα γλήουρα, ἄκσερς; Φουρτώνω τοῦ γουμάρι νά φύγς γιά τό χωριό. Δαράντα ἀγναλιές κλαδί τό φόρτωσα. Λαφριά εἶναι. Χτύπα τό μή τό λυπάσαι. Καί μή ξιχάεις νά φιαῖς τόν τοῖχο στόν κήπο μας σ'Γουτσάδες γιατί ἔπισε καί θά μποῦν τά γίδια μέσα." Αἶ καί νά στείλς τοῦ γουμάρι πάλι σιακάτω μέ τν Ἀριστούλα. Ξέρει αὐτή, τς εἶπα νά τό ζγκαρβελώσει πίσω ἀπό τό μπλάρι τς, ἔρχεται αὐτό.
- Καλιόπη, ὦ Καλιόπη, στό χωριό παένς; Σταμάτα νά πᾶμε παρέα.
- Νά οὔτσικς, οὔτσικς, πού πάει ἀπ'ἐκεῖ τό ζούζουλο τοῦ κόσμου μέ τό πράμα τ', χώθηκε μέχρι τόν ἀφαλό στη λούνη στ'αύλαϊ. Καί νά πεῖς δέν τό πότσα; Γιά νά ρθῶ ἐγώ νά δῶ τί κᾶνς ἐκεῖ στό νιρό τόση ὥρα. "Αμ θά φᾶς τς χρονιάς σ'σήμερα μαῦρο μ'ἀπό μένα." Ἀπ'νά μήν φτάκς, νά μή σέ βρεῖ ἄλλη μέρα, ἀπάγωτο, λυκόσχιμα μέ τό πράμα σ', πού σέ βρῆκα καί σ'ἀγόραδα. Τί μοῦ καμαρώνς τώρα. "Κιρβάτα νά μή σέ θάψω ζωντανό.
- Διτάσου νά τό πάρω ἀπό τό καπίστρι ἐγώ ρέ "καλιόπη, μή τό χτυπᾶς ἄλλο, δέν περνάει ἀπ'ἐκεῖ πού πάει.
- "Αμ τί τοῦ σκέλσε καί δέν λέει νά πάρει τά πουδάρια τ'σήμερα;
- Τάφαγε τά ψωμιᾶ του, δέν γλέπς, γέρασε.
- Θά τό δώσω στούς τουρκόγγυφτους νά μάσω τόν νοῦ μ'. Μπελάς στό κεφάλι μου εἶνι, σάματι γλέπου καμμιᾶ διαφορά ἀπ'αὐτό; Τό ταῖμι πού τρώει τό χειμῶνα δέν τό βγάζει. Ἴδτε ξεπεταλλώθηκε τό μαναστήργιακο, γιά δές τάφαγε τά πέταλλα.
- Τοῦ βράδυ νά φωνάξς τοῦ Γιώργη νά τοῦ καλλιγώσει.
- Για, θέλει νά πῶ καί στό Μητρούση νάρθει κι'αὐτός νά κρατάει τοῦ πουδάρι, κι'ἔστρα θέλει κι'αὐτός τό δικάρκο. Για λόει τό θκός σ'τό γομάρι ἄερας πάει τόν ἀνήφορο.

- Ών νά βαΐζει μοῦ φαίνεται ἀπό τή μιὰ μιργιά. Πάω νά τοῦ βάλω καμμιά πέτρα νά ρθεῖ στά ἴσια.
- "Αἷ, αἷ, πιρβάτα νά προκάμω νά κόψω καί κανά δεμάτι κλαδιά γιά τά κατσίκια πού εἶνι μέσα ὅλη τή μέρα. Τί θά φάμε τά Χριστούγεννα καί τό πανηγύρι χωρίς αὐτά." ἔχω κι' αὐτήν τήν ἔρμη τήν πατούνα στά χέρια νά πλέξω κι' ξιμπλουλώθω μ' αὐτόν τόν ἥλιο πού κάνει.
- Πασιουμάκια φιαάνς γιά τόν χειμῶνα;
- Καλτσάκια εἶνι νά ποδεθῶ. Εἰκλήσκαν αὐτά πού φοράω κάθε μέρα στά σκραπιά. Σκουτούρα κι' αὐτή ὡς πού νά τά πλέξω. Γιά νά σ' πῶ νά καταλάβω κι' ἰσού, πρῶτα εἶνι νά κουρέψω τό μαλλί, ὕστρα νά τό πλύνω κι' νά τοῦ γράνω ἀπ' τ' ἀρνουπόκια, νά τοῦ λαναρίεις κι' νά τοῦ γνέεις μί τ' ῥόνα, χῶρια τοῦ βαφίμο μί τά φλούδια ἀπ' τά καρύδια πού λερώνονται τά χέρια καί δέν βγαίν μέ τίποτι. Χίλιες δυό δουλειές. Μότε θά δῶ μιὰ ἄσπρη μέρα κι' ἰγώ ἢ μαύρη μ'.
- "Αἷ νά φιαάκουμι τοῦ σπίτι, αἷ νά μεγαλώεις τά παιδιά, αἷ τά γίδια, τά χουράφια, τόνα-τάλλο." Α, νά κι' ἡ κυρά Λένη τή φτάκαμι.
- Νά πάρω μιὰ χειριά ζαῖρέ ἀπό τό μουλάρι σ' κυρά Λένη; Θά κάνει στά μάτια τό θκό μου τό γομάρι νά τόν βλέπει φορτωμένο ὅλο τό δρόμο.
- Πάρε, Πάρε κι' ἄλλον σ' λέου, δέν θά σωθῶ.
- Νάχαμε λίγο νερό, λές νάχει ὁ λῶκος ἐδῶ παραπάνω;
- "Άσε πού δέν ἔχει, ἀλλά καί νάχε τί νά πιεῖς ἀπ' αὐτό, θά νάνι ντίπ μπάρα. Πῶ, πῶ, θέ μ' κἀηνα. Ὡς κι' τά τζιτζίνια παλάβωσαν. Νά σταματήσουμε λέω σ' ἐκεῖνο τό δένδρο νά πάρουμε μιὰ ἀμάσα κι' νά ξιπουστάσουμε λίγο.
- Πότι θά ἀλωνίεις Καλιόπη, θά ἔρθω νά κάνω κουρτουμπουλιές ἔτσι;
- Νά ρθεῖς, γιατί νά μὴν ἔρθω, παρέα θέλουμι. Ἄλλά νά φέρς κι' τά μπλάρια γύρα.
- "Άμα φιαάνς καμμιά καλή πίτα.
- Πόσα ξέρς ἐσύ." Αἶντε καί φτάκαμε στό χουριό.
- Σπίτι εἶνι ἡ μάνα σ' Παναγιώτη; Πέτς νά βγεῖ λίγο ἰδῶ παραέξω πού τ' θέλω.
- Μάνα, σέ θέλει ἡ Μαρίνα.
- "Ἐλα ἰδῶ μούρη κυρά, δέν σηκώνομαι ἀπό καταή, καλά κάθομαι ἰδῶ σν αὐλή.
- Πῶς νύχτωσες ὡ ασίλω μ' καλά; Τίκανι τι. Ἐδῶ εἶστε ὅλη ἡ γειτονιά μαζεμένη; Τί κάνω ὡρέ Κώτσιο, δέν φαίνεσαι μέρες στό Μεσοχώρι, πού δλεῦς; Πότι θά μ' φιαάνς τοῦ σαμάρι ἀπού τοῦ μπλάρι μ' ὡρέ Κώτσιο πού σέ παρακαλῶ τόσον καιρό, γίννε γρέβια.
- Μὴ βιάζισαι σ' λέου. θά τό φιαάκω. Νά τελειώσω πρῶτα τς δλειές μ' καί

θάρθω μαναχός μ'."Ελα νά κάτς νά μάς πεῖς κάνα νέο ἀπό τή γειτονιά σας.

- Τί νά σ'πῶ. ἤρθα νύχτα ἀπό τό χωράφι καί δέν ἔκατσα οὔτε στιγμή ἀκόμα. Μουρή Βασίλω ξέρς γιατί ἤρθα; ἤρθα νά μ'δώεις τοῦ ντριμόνι σ',θά ἀλουνίσω αὔριο. Τοῦ θικό μ'ξεπατώθηκε, ἄμα ἔρθν οἱ τουρκόγυφτοι θά πάρω ἄλλο. Τόχς ἰδῶ;

- Τόχει ἡ Ἀνδρεῖνα ἰδῶ χπίσω, πέτς νά στοῦ ὀώσει. Κι' ἄμα κάνας τ'ὀλειά σ'φέρτου πάλι ἰδῶ σέ μένα, ἄσες;

- Νά ζήεις Βασίλω μ'φχαριστῶ, καλό ζημέρωμα. Βιάζουμι νά φύγω, ἔχω τόν τζιομπάνο νά τόν θρέψω ἀπόφε στό σπίτι μου. Καί τί νά τοῦ τροβαδινίσω αὔριο γι'αυτόν καί τό σκλί τ'. ἄμα δέν τ'φκιαῖς καμμιά πίτα καί ὄεν τ'βάλς στούν τρουβά κανά μπουκάλι κρασί καί καμμιά κουνσέρβα σέ κάνει ρεζήλι σ'όλο τό χωριό.

- Τόμασες ὄλο τό στάρι σ'Γιώργινα;

- Για ἔχω καναφύο μέρες νά θερίσω ἀκόμα στ'Ράχη.

- Νά ρθεῖς μεθαύριο στό ἀλώνι μ'νά μέ βοηθήεις, ποιόν ἄλλον νά πάρω. Θάρθω κι'ἰγῶ ὕστρα στοῦ θικός σ'.

- Ἰσύ ἔχς τούν σέμπρο. Εἶστε τόσοι." ἔχς κι'τά πιδιὰ σ'.

- Τί νά κάν τά πιδιὰ, μποροῦν αὐτά νά γυρίσν τ'ἀλώνι μέ τό τρικάνι; Νά ἔρθς σ'λέου. Κι'νά πᾶμι καμμιά μέρα γιά κλαυί σπόν Πύργο.

- Ἰσύ ποῦ θά πᾶς αὔριο μουρή Βασίλω;

- Θά πάου νά μάσου τή φακή στά Λιβιδιρά κι'νά θερίσω καί τά γοντζέδια στό Καπηλιό, ἰσύ;

- Για, λέου νά πάου νά κόψω κανά ξύλο ἐδῶ σιακάτω στό Βιλιό. Τσιλίκωσα τήν τσικούρα μ'σήμερα στό γύφτο. Πῆγα στό καλύβι τς καί τς βρῆκα ὠρέ γυναῖκες ὄλους ἰνεῖ. Αὐτοῖ κάν ζωή ὄχι ἐμεῖς. Ὅλη τή μέρα λιάζονται καί παίζν κλαρίνο. Οὐ Κώτσιος μαναχά ὀλεύει στ'ἀμόνι. Φέρε μ'λέει λίγη γνίζα καί κανά πράσσο ἀπό τούν κῆπο σ'γιά τ'ὀλειά ποῦ σοῦκανα. Τί νά φᾶν τόσοι νοματαῖοι. Ὁ θεός νά εἶναι ἀπό καταή καί αὐτοῖ νά κάθονται;

- Τί κάνετε ἐκεῖ ἐσεῖς ὠρέ πιδιὰ; Ἐλάτε τώρα ἰδῶ, πέρασε ἡ ὠρα, θά πᾶμε γιά φαῖ.

- Κυνηγᾶμε κολοφωτιές καί νυχτερίδες μέ τό μπουκάμισο νά τίς πιάνουμε.

- Οὐ Παναγιώτς μάνα ἔπιασε ἕναν τσίνζιαρο καί τόν ἔδεσε ἀπό τό ποδάρι μέ ἕνα σχοινί ἀλλά δέν μοῦ τόν δίνει καί μένα νά παίξω. Πέστου νά μοῦ

τόν δώσει.

- "Αϊ τώρα, φτάνει παιχνίδια, έλατε έδω. Καί μή σφυρίζετε τήν νύχτα, θα φάνε οί λαγοί τά στάρια μας.

- Θα μου δώεις τή Μπίλω μπάριμπα καμμιά μέρα νά τήν πάρω μέ τά κασί-
κια νά μου βγάλει κανά λαγό;

- 'Αργότερα πού θα γίνης τρανός. Για δές τώρα ένα άστέρι σιμά στό φεγ-
γάρι. 'Η μακαρίτσα ή μπάμπω ή Γιώργαινα έλεγε πώς όταν πάει μια πι-
θαμή κοντά θα γίνη πόλεμος. "Έρχονταν πρώτη κάθε βράδυ και κάθονταν
έκει στό πεζούλι στην αύλή μαναχή τς. Πάει κι αυτή. Θεός σχωρέστην.
Καλή γυναίκα. Τώρα βγάζει λαένια σν Ιλιναϊά κι αυτή. "Ικει θα πάμε ό-
λοι μια μέρα, καέννας δέν γλυτώνει άπ'έκει.

- 'Ισύ σκιάζεσαι τούς πεθαμένους μπάριμπα;

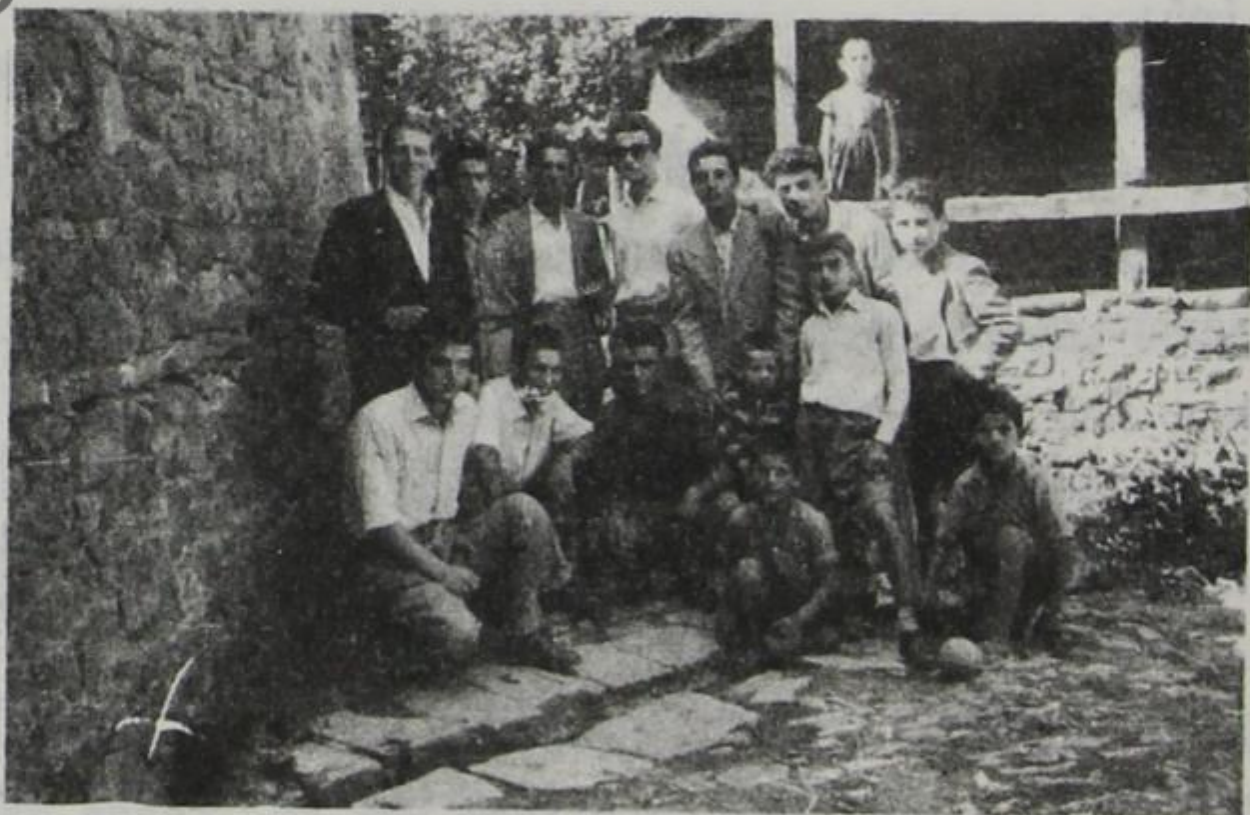
- Μωρέ τς ζωντανούς πού πολεμάν φοβάμαι ιγώ, οί πεθαμένοι πάει πέθαναν
δέν ξανάρχονται.

- Δέν υπάρχουν δράκοι μπάριμπα, ούτε νεραϊδες πού παίρνουν τίς φωνές,
ζωτικά και άερικά; 'Η γύφτισσα λέει πώς μια μέρα είδε στό λαίκο έναν
γάϊδαρο νά γελάει και γύρω του χόρευαν γκόλιες γυναϊκες πού κρατού-
σαν ντέφια στά χέρια.

- Λέει ή χαμένη ή γύφτισσα ό,τι θέλει. Για δές τί ώραία βραδυά είναι
άπόφι. "Ακου τά σκαρφάλια, τόν γκιώνη στόν πλάτανο, τό νερό στ'αύλακι,
κι τά βατράχια στό βυρό. "Όπου νάσαι θ'άρχινίσει κι ού Μητρούης τού
τάμπουρά του.

- "Αϊστε τώρα, φτάνει κουβέντες, δέν τελειών'καμμιά φορά. Αύριο πάλι.

"Αϊ καληνύχτα κι αύριο μέ τό καλό.

Γανναδιώτες τό 1956

Γ) ΠΡΟΣΤΑΓΕΣ ΣΕ ΖΩΑ

Ούστ (στό γαΐδαρο νά φύγη), ότς ή πάρ-πάρ ή πρά-πρά (στό μουλάρι νά φύγη), τσίκς (στά κατσίκια), τίτ (στό σκύλο), τσίτ (στή γάτα), σίου-σίου (στίς κότες καί τά πουλιά), ού...ού (στά γεράκια), ώ...ώ (στήν άγελάδα).

Κίτσι-κίτσι-νά (στόν γαΐδαρο νά έρθη κοντά), φί-φί-φί ή μάτσιψς ή πίτσιψς (στή γάτα), κούτι-κούτι-νά (στό σκύλο ή μέ σφύριγμα), κότι-κότι ή πλί-πλί ή πούρ-πούρ ή πούλου-πούλου ή κλώσσ'-κλώσσ' (στίς κότες), κούνου-κούνου ή πίκου-πίκου (στά κουνέλια), μπίγκι-μπίγκι (στό γουρούνι), τσίκα-τσίκα-έλα-νά (στά κατσίκια), πρ-πρ (στά πρόβατα), ούτσικς (στόν γαΐδαρο νά σταματήσει), έμπρ (στό μουλάρι νά σταματήσει).

Δ) ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Γομάρα: Βάζουμε ένα κονσερβοκούτι στό έδαφος καί μέ ραβδιά ή μία ομάδα προσπαθει με χτυπήματα νά τό βάλει σέ μι ά γούρνα, ένω ή άλλη ομάδα τό διώχνει μακριά. Αν μπει στή γούρνα, οι ομάδες αλλάζουν ρόλους.

Δαχτυλίδι: Κάθονται όλα τά παιδιά κύκλο καί ή μάνα κρατάει ένα δαχτυλίδι στίς παλάμες της καί μέ τή σειρά κάνει πώς τό αφήνει στίς χούφτες τους. Ένα παιδί ύστερα προσπαθει νά βρει σέ ποιόν αφήσε τό δαχτυλίδι. Αν τό βρει γίνεται μάνα καί αυτός πού ειχε τό δαχτυλίδι παίρνει τή θέση του.

Έλικά: Η μία ομάδα κάνει σκαμνάκια σκύβοντας στή γραμμή, σέ απόσταση δύο μέτρων ό ένας από τόν άλλον. Η άλλη ομάδα πηδάει από πάνω τους άκουμπώντας τά χέρια στίς πλάτες από τά σκαμνάκια. Οποιος άγγίζει μέ τόν πισινό του κάποιο σκαμνάκι χάνει καί πάει στήν άκρη. Αυτή είναι ή "πρώτη έλικά". Ακολουθει ή δεύτερη μέ τά κλαδιά" πού τά σκαμνάκια σηκώνονται πιδ ψηλά άκουμπώντας τά χέρια στά γόνατα. Ακολουθει τό "περνω κι αφήνω τόν μπαχτσέ" πού τά σκαμνάκια βάζουν τά χέρια στή μέση τους καί καθ'έννας πού πηδάει αφήνει χωρίς νά πέση κάτω, ή νά άγγιξη πάντα τό σκαμνάκι, ένα μαντύλλι, τό πουκάμισο κλπ. πάνω στό σκαμνάκι. Τέλος είναι ή "τρίτη καί άγγιχτη" πού τά σκαμνάκια είναι όθια.

Ζύμι-ζύμι-προζύμι: Σ' ένα μεγάλο ήμικύκλιο πού κάνουμε κοντά σ' ένα τοίχο κάθετα ένα παιδί καί όλοι οι άλλοι πλησιάζουν νά τό χτυ-

πήσουν. "Οποιον όμως προλάβει νά χτυπήσει αυτός πού είναι μέσα στο ήμικύκλιο πέρνει τή θέση του. Μπορεί νά βγει καί έξω από τό ήμικύκλιο καί νά τούς κυνηγήσει αλλά μόνο κουτσός.

Κιόσια: Παίζεται μέ ἕξη ξυλαράκια μεγέθους μιᾶς σπιθαμῆς συνήθως ἀπό ξύλο λεφτοκαρυᾶς, σχισμένο στή μέση ἔτσι ὥστε ἀπό τήν μιᾶ μεριά τά ξυλαράκια νά εἶναι κυρτά καί ἀπό τήν ἄλλη ἐπίπεδα. Καί στίς δύο ὀφεις εἶναι χαραγμένες μέ τό σουγιά κόκες ἔτσι ὥστε τό ξυλαράκι πού ἔχει στήν μιᾶ ὀψη ἕξη κόκες νά ἔχει στήν ἄλλη τόν ἄσσο, ἐκεῖνο πού ἔχει πέντε κόκες νά ἔχει στήν ἄλλη ὀψη τό δύο κλπ. Τά ρίχνεις ὅλα μαζί τά ξυλαράκια ψηλά καί μετῶς ὕστερα τούς πόντους.

Κότσι: Παίζεται μέ τόν ἀστράγαλο ἀπό τό πόδι τοῦ κατσίκιου. Τό πετάνε ψηλά καί ἀνάλογα ἀπό ποιά ἐπιφάνεια θά ἔρθει κερδίζουν.

Κλέφτες: Ἡ μιᾶ ομάδα κρύβεται σέ πόρτες, σοκάκια κλπ. καί ἡ ἄλλη προσπαθεῖ νά τούς βρεῖ καί νά τούς ἀγγίξει μέ ἕνα ξύλο πού ἀποτελεῖ τό ντουφέκι. Ὅταν τούς χτυπήσουν ὅλους, οἱ δύο ομάδες ἀλλάζουν ρόλους.

Κεραμίδια: Στήνουν σέ μιᾶ ἀπόσταση τό ἕνα πάνω στό ἄλλο ὁ κάθε παίχτης τό κεραμίδι του (πλακίτσα 5x5 ἐκ.) καί πετώντας μέ τή σειρά ἀπό μιᾶ γραμμῆ ἕνα μεγαλύτερο κεραμίδι προσπαθοῦν νά ρίξουν τόν πύργο κάτω.

Κερί: Σέ μιᾶ κεκλιμένη πλάκα (30x30 ἐκ.) ρίχνουν μέ τή σειρά σβώλους ἀπό κερί πού ἀφοῦ χτυπήσουν στήν πλάκα νά γυρίσουν πίσω. "Ὅσους ξένους σβώλους κερί χτυπήσεις στήν πορεία σου τούς κερδίζεις.

Λουρί: Δένουν ὅλοι τά ζωνάρια τους καί κάνουν ἕνα μακρὺ λουρί. Ἡ μιᾶ ομάδα κάνει κύκλο ἀγκαλιασμένη καί τά κεφάλια σκυφτά. Ἐνα χέρι κρατᾶει τήν μιᾶ ἄκρη ἀπό τό λουρί καί τήν ἄλλη ἡ μάνα πού φυλάγει τήν ομάδα της νά μὴν πλησιάσουν τά ἄλλα παιδιᾶ καί ἀνεβοῦν καβάλλα στόν κύκλο ἢ στήν μάνα, πού γίνεται τότε δυσκίνητη. Ὅποιον χτυπήσει μέ τό χέρι της ἡ μάνα ἀποκλείεται ἀπό τό παιχνίδι ἢ ἀλλάζουν ρόλους οἱ ομάδες. Ὅμως ἡ μάνα δέν ἐπιτρέπεται νά χτυπήσει ὅποιον πρόλαβε νά ἀνεβεῖ καβάλλα.

Λαγός: Φτιάχνουμε ἕναν κύκλο στό πεζούλι καί τόν σταυρώνουμε. Στίς γωνίες τοῦ σταυροῦ κάνουμε τέσσερα ἡμικύκλια καί στό μέσον ἕνα μικρὸ κύκλο. Βάζουμε τόν λαγὸ (ἕνα πετραδάκι) στό κέντρον τοῦ σταυροῦ καί ὁ συμπαίχτης τρία σκυλιᾶ (πετραδάκια) στόν μικρὸ κύκλο γύρω

ἀπό τόν λαγό στίς γωνίες. Κάθε κίνηση τοῦ λαγοῦ ἐκολουθεῖ μία κίνηση ἑνός σκύλου καί προσπαθοῦμε ἔτσι νά φέρουμε τόν λαγό σέ θέση πού μά μὴν ἔχει πού νά κινηθεῖ.

Σιλαβαΐα: Οἱ δύο ομάδες βρίσκονται ἀντιμέτωπες στίς δύο ἄκρες τοῦ γηπέδου. Ἀπό τὴν κάθε μι'α βγαίνουν ἕνας ἢ περισσότεροι καί κυνηγιοῦνται. Ὅταν κάποιος ἀγγίζει ἕναν ἀντίπαλο τόν κρατᾷ σιλάβο της κοντὰ στή γραμμὴ της μέ ἀπλωμένο τό χέρι. Οἱ σύντροφοί του θά τόν ἐλευθερώσουν ἂν τόν ἀγγίζουν ἢ κατωρθώσουν νά περάσουν στή γραμμὴ τῆς ἀντίπαλης ομάδος. Ἐρδίζει ὅποια ομάδα σιλαβώσει ὅλα τὰ μέλη τῆς ἄλλης.

Μπερλίνα: Μιὰ κοπέλλα ἀπομονώνεται καί παίζει τόν ρόλο τῆς Ἱπερλίνας. Οἱ ἄλλες κοπέλλες συνομοτοῦν ἐναντίον της καί ἡ κάθε μία λέει ἀπό μία κατηγορία ἐναντίον της, πχ. ὅτι ἔχει τὰ μαλλιά της σάν τῆς τρελλῆς. Ὑστερα πλησιάζουν ὅλες μαζί τὴν Ἱπερλίνα καί ἡ μάνα ἐξ ὀνόματος τῶν ἄλλων τῆς λέει: -Καλημέρα κυρά Ἱπερλίνα. -Μαλῶς τοὺς ταξειδιῶτες ἀπαντᾷ, τί νέα ἀπό τὴν πόλη; -Ἐράσαμε ἀπό πόλεις καί χωριά καί παντοῦ σέ κακολογοῦν καί ἀραδιάζει μία-μία τίς κατηγορίες. Ἄν ἡ Ἱπερλίνα βρεῖ τότε ποιά κοπέλλα εἶπε κάποια κατηγορία ἐναντίον της ἀλλάζουν ρόλους.

Μπίζ: Τό γνωστὸ παιχνίδι μέ τὴν παλάμη κάτω ἀπὸ τὴν ἀμασχάλη καί τὴν ἄλλη στό μάγουλο. Τὰ παιδιὰ χτυποῦν αὐτόν πού κάθεται καί κουνώντας τόν δείκτη τοῦ χεριοῦ τους λένε ὅλα μαζί "μπίζ". Ἄν βρεῖ ποῖός τόν χτύπησε παίρνει τὴ θέση του.

Μπίλιες: Στίς γωνίες ἑνός τετραγώνου 2x2 μέτρα σκάβονται τέσσαρες μικρὲς γκοῦβες (τὰ χωριά) καί στή μέση μιὰ μεγαλύτερη (ἡ πόλη). Ρίχνουν ἀπὸ μιὰ γραμμὴ 2-4 παιδιὰ ποῖός θά πλησιάσει περισσότερο τὴν μπίλια του στὴν πόλη. Ὑστερα ρίχνουν μέ τό χέρι τους γροθιά καί μέ τὸν ἀντίχειρα μέ τὴ σειρά νά μποῦν στὴν πόλη καί στὰ χωριά. Ἄν κάποιος πάρει ἕνα χωριὸ δικό σου πρέπει νά τό ξαναπάρεις γιὰ νά βγεῖς νικητής. Νικητής βγαίνει ὅποιος πάρει ὅλα τὰ χωριά καί τὴν πόλη. Ὅταν μπεῖς στὴν πόλη κάνεις μιὰ σπιθαμὴ καί ξαναρίχνεις, ἐνῶ ἀπὸ τὰ χωριά βάζεις τέσσαρα δακτυλά. Ἄν μέσα στὴν σπιθαμὴ σου εἶναι ἡ μπίλια τοῦ συμπαίκτη σου τὸν πιάνεις αἰχμάλωτο καί ἔχεις δικαίωμα ἀφοῦ ξαναρίξεις νά τόν χτυπήσεις μακριὰ καί νά ξαναρίξεις. Ἐπίσης ξαναπαίζεις ὅταν στὴν πορεία τῆς μπίλιας σου χτυπήσεις τὴν μπίλια τοῦ ἄλλου. Ἄν ἡ μπίλια σου πρίν μπεῖ σέ λακκούβα προλάβεις νά πεῖς "μίτσι συνέδρια" δέν πρέπει νά χτυπήσουν οἱ μπίλιες μεταξύ τους. Ἐπίσης ἂν προλάβεις νά πεῖς "σηκῶνω δέν σηκῶ-

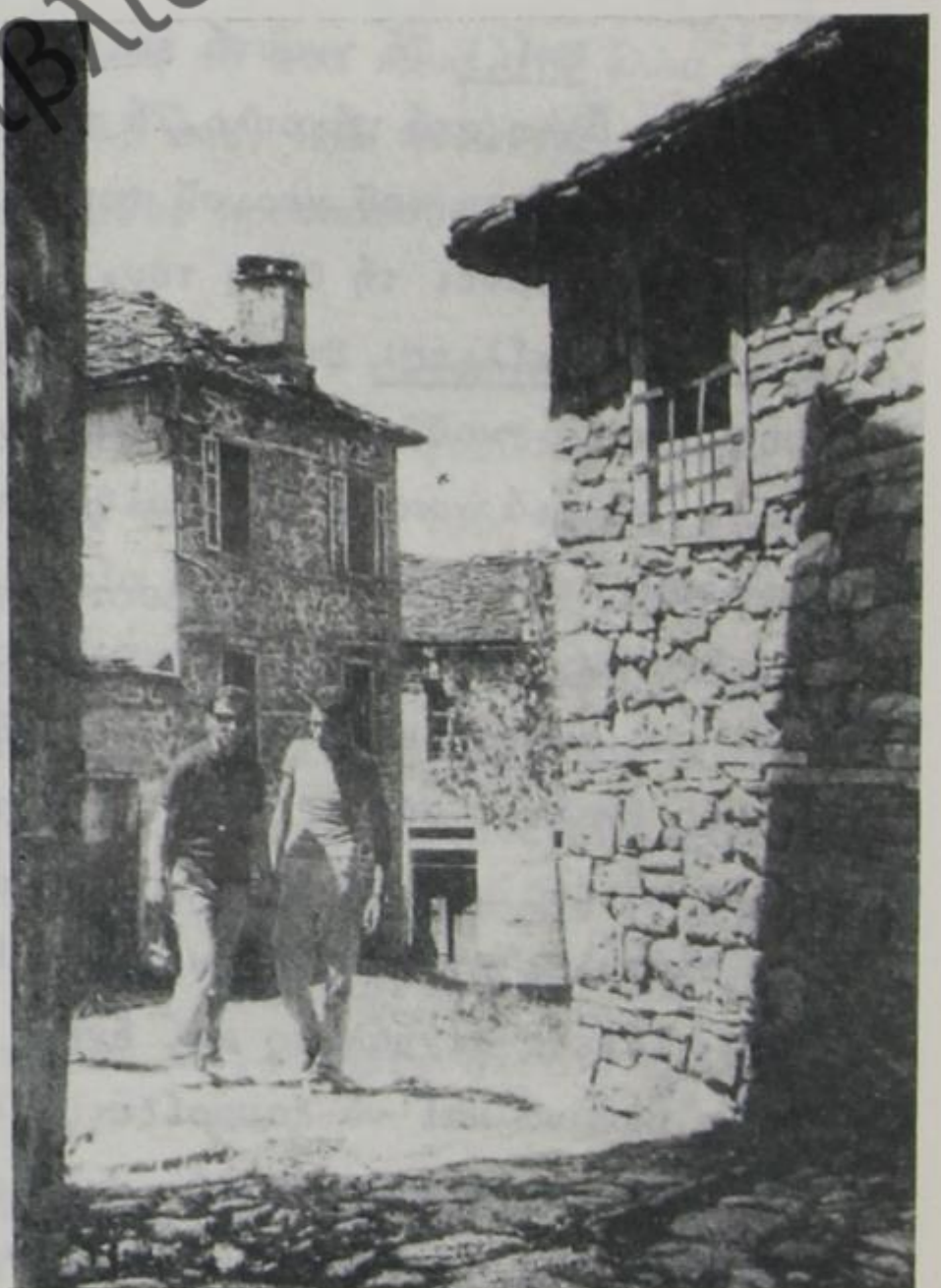
νεις" δέν έχει τό δικαίωμα ὁ ἄλλος νά βάλλει τή γροθιά του κάτω καί νά ρίξει μέ τό ἄλλο χέρι ἀπό πάνω προκειμένου νά παρακάμψει κάποιο ἐμπόδιο (πετραδάκι κλπ.) ἢ νά ἀλλάξει θέση σέ εὐθεία γραμμή (βγαίνω δέν βγαίνεις) ἢ νά καθαρίσει τό ἔδαφος ἀπό τά πετραδάκια (καθαρός-μίτσι καθαρός).

Σαλίγναρος: Μὲ ἄμμο ἢ χῶμα φτιάχνουμε ἕναν σαλίγναρο πλάτους λωρίδος 30 ἐκ. καί διαμέτρου 3 μ. Στό μέσον ἔχει μιὰ λακκούβα. Ρίχνουμε μέ τίς μπίλιες μέ τή σειρά ποιός θά φθάσει πρῶτος στή λακκούβα καί θά ξαναβγεῖ ἔξω. Ἄν στόν ὁρδο συναντήσεις τήν μπίλια τοῦ ἄλλου καί τήν χτυπήσεις ξαναρίχνεις. Ἄν τόν χτυπήσεις καί τόν βγάλεις ἔξω ἀπό τόν κδοθαρο παίζει πάλι ἀπό τήν ἀρχή.

Πεντάκια: Στό ἕνα χέρι κρατᾶς πέντε πετραδάκια πού τά πετᾶς ψηλά καί πρέπει νά σταματήσουν τήν πρώτη φορά τουλάχιστον ἕνα, τήν δευτέρα δύο καί τήν πέμπτη ὅλα στήν ἀνάστροφη παλάμη σου. Ἄν δέν τά καταφέρεις παίζει ὁ ἄλλος. Συνεχίζεις ὅμως ἀπό ἐκεῖ πού σταμάτησες. Ἄφου

Γανναδιό 1963

Γανναδιό 1964

σταματήσει τό πετραδάκι τό πετάς ψηλά ένῶ συγχρόνως κάθε φορά περνᾶς μέσα ἀπό τήν καμάρα πού κάνεις μέ τόν αντίχειρα καί τόν δείκτη ἕνα-ἕνα τᾶ πετραδάκια ἀπό τήν ἄλλη μεριά μέ μιᾶ κίνηση μόνου. Κερδίζει ὁποῖος πρῶτος περάσει καί τᾶ πέντε παιχνίδια.

Πρόβα: Φτιάχνουμε ἕνα κύκλο στό χῶμα διαμέτρου 50 ἐκ. καί κρυφά ἀπό τόν συμπαίκτη μας καρφώνουμε μιᾶ πρόβα κάπου. Αὐτός πρέπει νά σκάψει νά τήν βρεῖ γιά νά κερδίσει.

Πετάει-πετάει: Τό γνωστό παιχνίδι πού ὅλοι βάζουν τοὺς δεῖκτες τῶν χεριῶν τους μαζί καί ἡ μάνα λέει πχ. πετάει-πετάει τό χελιδόνι. Ὅλοι τότε πρέπει νά σηκώσουν τᾶ χέρια τους γιατί τό χελιδόνι πετάει. Ἄν ὅμως πεῖ πετάει-πετάει τό πανταλόνι καί σηκώσει κάποιος τό χέρι του χάνει.

Τριάρα: Σέ μιᾶ πλάκα στό πεζούλι φτιάχνουμε ἕνα τετράγωνο καί τό σταυρώνουμε. Μέ τρία πετραδάκια ὁ κάθε παίκτης προσπαθεῖ νά τᾶ φέρει μετακινώντας τα σέ εὐθεία γραμμὴ ὁπότε κερδίζει.

Σιδηρόδρομος: Κάθονται ὅλα τᾶ παιδιά κάτω ὁ ἕνας πίσω ἀπό τόν ἄλλο πιασμένοι ἀπό τή μέση σάν βαγόνια τραίνου. Στήν κορυφή καί σέ θέση ἀντίθετη ἀπό ὅλους κάθετα ὁ ὀδηγός πού λέει τσάφ-τσούφ, οὐ-οὐ καί ὅλοι τό ἐπαναλαμβάνουν καί κουνιόυνται. Σέ μιᾶ στιγμή λέει πῶς ἄναψε ἡ μηχανή καί θέλει νερό. Τού φέρνει κάποιος φυσικά ἕνα παγούρι νά πιεῖ. Τότε αὐτός φυσᾶ μά τό στόμα του τό νερό πού ἤπια καί καταβρέχει ὅλα τᾶ βαγόνια. Φυσικά δέν πρέπει νά τό ξέρουν τό παιχνίδι τᾶ παιδιά.

Σημάδα: Φτιάχνουμε στό χῶμα ἢ στίς πλάκες τῆς αὐλῆς ἕνα ὀρθογώνιο παραλληλόγραμμο 2x1 μ. καί τό χωρίζουμε σέ τέσσερα τετράγωνα ἄριστερά καί τέσσερα δεξιά. Μέ κουτσό τό ἕνα πόδι πρέπει νά μετακινήσουμε τή σημάδα (πλακίτσα) ἀπό τό ἕνα τετράγωνο στό ἄλλο χωρίς νά βγεῖ ἔξω ἀπό τίς γραμμές ἢ νά ἀκουμπήσει σ' αὐτές. Ἡ κίνηση τῆς σημάδας ἀπό τετράγωνο σέ τετράγωνο πρέπει νά γίνεται μέ ἕνα πήδημα. Ρίχνεις τήν σημάδα σου στό πρῶτο δεξιά τετράγωνο καί τήν βγάζεις γύρω-γύρω ἀπό τό πρῶτο ἄριστερά. Ἰστερα ρίχνεις στό δεύτερο καί τήν βγάζεις πάλι. Αὐτό συνεχίζεται ὡς τό τελευταῖο τετράγωνο ὁπότε κερδίζεις τόν ἀντίπαλο.

Τσίγκερ: Πάνω σέ μιᾶ πρόβα στό χῶμα στήνουμε ἕνα νόμισμα. Ρίχνουν ὅλοι ἀπό μιᾶ γραμμὴ καρύδια νά τό ρίξουν κάτω. Ὅποιος τό ρίξει τό παίρνει. Ὅσα καρύδια πέσουν τᾶ μαζεῦει αὐτός πού ἔστησε τό νόμισμα. Παίζεται ὅμως καί γιά τᾶ καρύδια καί ὄχι γιά τήν ἀξία τοῦ νομίσματος πού μπορεῖ νά εἶναι μιᾶ δεκάρα.

Τσιολέγνα: Παίζεται με ένα ραβδί μήκους 50 εκ. και ένα άλλο 20 εκ. (τσιολέγνα και τσιολιγνάρι). Πρώτο παιχνίδι είναι το μονό. Βάζουν το τσιολιγνάρι πάνω σε μία μικρή πέτρα και το χτυπούν στη μύτη με την τσιολέγνα και πετάγεται ψηλά. Τότε το ξαναχτυπούν στον αέρα μακριά. "Αν η αντίπαλη ομάδα το πιάσει στον αέρα, χάνει αυτός που έπαιζε." Άλλως ρίχουν το τσιολιγνάρι από το σημείο που έφθασε, σκοπεύοντας την τσιολέγνα που έχει άφεθεϊ όριζοντία στο έδαφος. "Αν την άγκιξει το τσιολιγνάρι χάνει αυτός που έπαιζε." Αν οέν την άγκιξει μετράς με μέτρο την τσιολέγνα την απόσταση από το σημείο που έφθασε όταν το χτύπησες ως την τσιολέγνα που παίζεις. Συνήθως πρέπει να συγκεντρώσεις ένατό τσιολέγνες για να συνεχίσεις στο δεύτερο παιχνίδι, που είναι η γουμάρα. Τόποθετείται το τσιολιγνάρι όριζόντια πάνω σε δύο πέτρες και με την τσιολέγνα ως μοχλό το πετάς μακριά. Ήπαναλαμβάνεται το μέτρημα. Τρίτο παιχνίδι είναι τα χάσια. Κάνουν μία μικρή αύλακιά 5 εκ. στο χώμα και μετακινούν την τσιολέγνα πάνω της γρήγορα ώστε όταν ο αντίπαλος πετάζει το τσιολιγνάρι από το σημείο να το χτυπήσεις και να μην πιει νερό στο αύλακι. "Αν πιει χάνεις." Άλλως μετράς την απόσταση σε τσιολέγνες από το σημείο που έφθασε όταν το χτύπησες ως τη λακκούβα.

Κληρος: "ροκειμένου να ρίξουν κληρο στά παιχνίδια τους τα παιδιά χρησιμοποιούν διάφορες άνατανόητες φράσεις πέραν από εκείνες που είναι γνωστές και σε άλλα μέρη:

- Ούνι μηδούνι ντράνα τσούνα πέγνα λέγνα σουδι μούδι ντάλε μηδένα και τή μάνα σου πελένα με σπαθί και με χαντζάρι και με τοῦ θεοῦ τή χάση.

- "Όποιος έηλασε να την πιει και στην πόλη ν' άκουσθεϊ, ήρθαν τα βαρυά κουκιά μέσ' στοῦ γουμαριουῦ τ' αύτιά, μπράτσικους μπρούτσικους βανένι ξυλοβάενο ξικουλωμένο ξικαλαθιασμένο.

- Βάζουν όλοι τις παλάμες τους την μία πάνω στην άλλη και εκείνος που είναι μάνα λέει: κού-μπά-νια ένῶ όλοι μαζί κινούν ρυθμικά τις παλάμες. "Ύστερα η μάνα βάζει στο στήθος την παλάμη της ανάστροφα ή ίσια. Το ίδιο συγχρόνως κάνουν και οι παϊχτες. "Όσοι έχουν την παλάμη τους όπως η μάνα πάνε μαζί της.

- Στο ένα χέρι η μάνα κρύβει ένα πετραδάκι και στο άλλο τίποτε. Απλώνει τις γροθιές κλειστές και ρωτάει: που κοῦκος που άνεμος.

- Γυρίζει Ένας τήν πλάτη πίσω καί ἡ μάνα τόν ρωτᾷει μέ ποιόν θα παίξει αὐτός πού πιάνει.
- Ἐπί ἀπό μιά ἀπόσταση πέντε μέτρων περίπου οὐο παιδιὰ βάζουν μέ τή σειρά πῶδια. Ὅποιος πατήσῃ τόν ἄλλον διαλέγει πρῶτος.
- Κάνουν μιά γραμμή στό ἔσοφος καί ἀπό μιά ἀπόσταση ρίχνουν πλακίτσες. Ὅποια πλησιάσῃ πιά πολύ στή γραμμή διαλέγει.
- Ἡλιος ἢ βροχή. Φτύνουν μιά πλακίτσα ἀπό τήν μιά ὄψη καί τήν πετοῦν ψηλά ὅπως τό κορώνα ἢ γράμματα.

Ε) ΓΙΑΤΡΟΣΟΦΙΑ

- Κατράμι γιά τίς πληγές τῶν ζώων.
- Κεραμίδι πού ζεσταίνεται στό κάρβουνα γιά τόν πονόκοιλο.
- Ζεστό συναπόσπορο σέ σακκοῦλα γιά τό κρυολόγημα.
- Βδέλλες γιά τήν ἀφαίμαξη.
- Φύλλα γλυκομάνας γιά τήν ἐπούλωση τῶν πληγῶν.
- Σκορπιοί καί ποντικᾶκια στό λαδόξυσο γιά τίς πληγές.
- Ἄλατι γιά τό τσίμπημα τῆς μέλισσας καί τό κάψιμο.
- Λάδι ὅταν ζεματίζεσαι.
- Πόπορο, ζύσματα ἀπό τό ζουράρι ἢ κατούρημα γιά τήν αἱμορραγία πληγῶν.
- Ψητό μήλο γιά τόν πονόκοιλο.
- Περιττώματα ἀπό μικρό παιδί γιά τά σπυριά.
- Ψητό κρεμύδι γιά τήν τσιουρίτσα (καλόγηρο).
- Πιάτση ἀπό τῶν πῶδια στήν πλάτη γιά τό πιάσιμο τῶν νεύρων.
- Παγωμένο χιόνι ἀπό τόν Σμόλικα γιά τήν θερμασιά.
- Κεντούρες γιά τό κρυολόγημα (ἀπλές ἢ χαρῶκιμα μέ τό ζουράρι νά τραβήξῃ τό μαῦρο αἷμα).
- Σαλέπι καί χαμομήλι γιά τό συνάχι (ρόφημα).
- Μέτρημα τῆς πλάτης ἀπό εἰδική γυναίκα γιά τό πιάσιμο τῆς πλάτης.
- Ἐναμμένα κάρβουνα, ὡς πού νά ἐπιπλεύσουν στό νερό, γιά τό μάτιασμα.
- Μουσκεμένο πανί σέ βραστό νερό γιά τόν κριθαράκο.
- Χοιρινό λίπος γιά τίς χιονίστρες.
- Ἐξαγωγή δοντιοῦ μέ σπάγγο.
- Σκόρδα, στάχτη καί κέρατα ἀπό τσατσαράκο γιά φυλαχτό στό κεφάλι τῶν ζώων.
- Καρτισιδλι γιά νά μήν μάς κάψῃ ὁ ἥλιος τόν Μάρτιο.

ΣΤ) ΠΙΤΤΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΦΑΓΩΣΙΜΑ

Κρεατόπιττα (μέ ζυμό κρέατος καί μικρά κομμάτια κρέας στήν πίττα), βασιλόπιττα (φήνεται τήν πρωτοχρονιά, βάζουν νόμισμα μέσα καί ετούς τυχερούς περιλαμβάνεται καί τό σπίτι, από πάνω ἔχει πολλά καί μεγάλα κομμάτια κρέας πού προηγουμένως ἔχουν βρασθεῖ), ριζόπιττα (μέ ἄρκετά πέτουρα καί μέσα μάντζια μέ ἀλεύρι, πράσσο, κρεμύδι καί ρύζι), γκολιόπιττα ἢ γαλατόπιττα (μέ δύο πέτουρα ἀπό κάτω καί ἀπό πάνω ἀλεύρι μέ γάλα), λιβρόπιττα μέ δύο ἢ μία ὄφεις (κουβιστή ἢ ἀκούβιστη-κριτσανή, μέ ζυμάρι καί λάδι στό ταψί καί ἀπό πάνω τυρί), πετουρόπιττα (ἡ ἀπλή πίττα μέ πολλά πέτουρα καί μέσα μάντζια ἀπό ἀλεύρι, λάδι, γνίζα), πατατόπιττα (ἀνάμεσα στά πέτουρα βάζουν πουρέ πατάτας), τραχανόπιττα (μέ τραχανά), τυρόπιττα ἢ γκιζόπιττα, τζιάρχόπιττα (μέ κουμπρολάχανο βρασμένο), τριμινόπιττα (μέ κομμένα μικρά τεμάχια πέτουρα ἀπό πάνω), λαχανόπιττα (μέ σπανάκι, παζιά, τσουκνίδες κλπ), κολοκυθόπιττα (μέ δύο συνήθως πέτουρα καί μπόλικη κολοκύθα πού τρώγεται μέ ἕνα κομμάτι ψωμί γιά κουτάκι), πρασόπιττα, μπομποτόπιττα (χονδρή καί χορταστική πίττα ἀπό καλαμποκίσιο ἀλεύρι χωρίς φυσικά πέτουρα), μπατσαρόπιττα (ἐπίσης ἀπό καλαμποκίσιο ἀλεύρι καί κολοκύθα ἀλλά σχετικῶς φιλή καί μέ λιπος ἀντί γιά λάδι). Ἐπίσης μουστόπιττα (μουσταλευριά) καί ραποστόπιττα ἢ λιφό (ψωμί στό ταψί ἀπό καλαμποκίσιο ἀλεύρι). Τά πέτουρα στίς πίττες εἶναι δύο ἢ περισσότερα καί κλωθογυρίζονται στό χεῖλος τοῦ ταψιοῦ ὥστε νά κάνουν κόθαρα.

Ἄλλα φαγώσιμα: Κουλοῦρες στό ταψί, στή γάστρα ἢ στό φοῦρνο, καθώς καί στή χόβολη, ἐπίσης κουλουράκια, λειτουργιές, πτάρια γιά τήν ἐκκλησία στίς ὀνομαστικές ἐορτές, βραγούλια (μικρά στρογγυλά ψωμάκια στό ταψί), χριστουγεννιάτικα κουλουράκια (μέ μιᾶ τρύπα στή μέση), λαγγίτες (τηγανίτες στό τηγάνι ἢ σέ πλάκα μέ καρύδια καί πετιμέζι τήν σαρακοστή), μπαζίνα (μαγάλες κουταλιές ζυμάρι πού καβουρδίζεται μέ λάδι καί κόκκινο πυπέρι), κOURKΟΥΤΙ (βρασμένο ἀλεύρι μέ λάδι), κλιαστρα (τό πρῶτο γάλα τῆς γίδας μετά τήν γέννα), διάφορα φαγητά μέ ἄρμύζωμο (ζωμός ἀπό τουρσί κουμπρολάχανου), γιαπράκια (ντολμαδάκια μέ ἄνθη κολοκύθας), ντολμαδάκια (μέ φύλλα ἄρμιᾶς ἢ ἀμπελόφυλλα), κρεμύδι (ὠμό μέ ρίγανη, πυπέρι καί ἀλάτι), πυρομάδα (φρυγανιά μέ ζάχαρη), νερό μέ ζάχαρη ρουφηχτό μέ τό κουτάλι, τραχανάς, παπάρα μέ λάδι στό τηγάνι, ζυνόγαλο παπάρα, κλωστό (εἶδος μπακλαβά σέ σχῆμα σαλίγκαρου πού τόν τρῶνε τίς ἀπόκριες), γιοματιά (φαγητό στό φοῦρνο μέ ρύζι καί ἐντόσθια πού τρώγεται τό Πάσχα),

καβρουμάς (σούπα με ένδοσθια), φασόλια σκορδαλιά, κρέας τζιαρούχι (κουμπρολάχανο), μπακαλιάρος με ρύζι στον νταβά, παστρουμάς (παστό κρέας πού τό κρεμοῦν στό ταβάνι), λουκάνικα ντόπια με αὐγά ἢ ψητά στά κάρβουνα, τσιγαρίδες (τό ὑπόλοιπον πού μένει μετά τό τηγάνισμα τοῦ λίπους), πιπεργιές τηγανιτές (μέ τύρί ἢ ψητές μέ λαδόξυδο), γάλα στή λαένα (πυχτό), οὔρδα (μιζίθρα ἀπό τόν ὄρο τοῦ τυριοῦ), τουλουμοτύρι (γάλα πού πήζει σέ ἀσκό), κορυφή (ὁ ἀφρός τοῦ γάλα στήν ντομπόλα πρίν χτυπηθεῖ), μπάτζιο (εἶδος σκληροῦ τυριοῦ), γκίζα (μιζίθρα τηγανιτή μέ λάδι, κόκκινο πιπέρι, σκόρδο καί ρίγανη), τσίμες μέ πράσσα στό ταψί (φαράκια τοῦ ποταμοῦ πού πιάνουν μέ τό καλάθι), κρεμύδια ψητά σαλάτα μέ λάδι καί κόκκινο πιπέρι, τζιαμπόχελα (παστά χέλια), τορλού (μπριάμ), πατάτες ψητές (μέ λάδι καί ρίγανη, σαλάτα ἢ ὠμές μέ κόκκινο πιπέρι καί ἀλάτι), κυδώνια καί μήλα ψητά στόν φούρνο, ἄρμιά (τουρσί ἀπό κουμπρολάχανο), ξυνάδια (τουρσί ἀπό ἄγουρες πιπεργιές, τομάτες καί ἀγγούρια), σταφύλλια στό βαρέλι (μέ συνάπι καί γλυκό κρασί), ἄφιος (εἶδος ἀρακῆ πού τρώγεται ὅπως τά φασολάκια), καρυδάτο (κρέας βραστό μέ ἀλεύρι καί πολλά στουμπισμένα καρύδια), σιουμπένια (ἀρμαθιασμένα καρύδια καί ἀμύγδαλα πού περιχύνονται μέ μουστο), πετιμέζι (σιρόπι ἀπό μοῦρες), μπόλια (βρασμένο καλαμπόκι μέ καρύδια πού τρώγεται τοῦ 'Αγ. Ἀνδρέα), μαρτάρες (μανιτάρια τοῦ βουνοῦ πού τρώγονται ψητά ἢ τηγανιτά), σαλιγκάρια τηγανιτά μέ ἀλεύρι, ἄγρια χόρτα ἢ τσουκνίδες μέ λάδι (σπάνια ὅμως), κάστανα ψητά ἢ βραστά, ἠλιδσπορος, πρίτσες (καλαμπόκι ψημένο σέ κόκκινο), σπόρους ἀπό κολοκύθα (ψημένοι στό φαράσι μέ ἀλάτι), κορυφές ἀπό κλίματα, ἀγουρίδα σταφύλλι (στουμπισμένο μέ ζάχαρη), γλυκῆ τοῦ κουταλιού ἀπό κολοκύθα, σῦκα, ἄγουρα καρύδια, κεράσια, κυδώνια, μήλα ἢ σταφύλλια, ξηροί καρποί ὅπως δαμάκηνα καί κράνια, φουντούκια ἀπό τό βουνό κυρίως, ἀμύγδαλα, καρύδια, σῦκα, καθώς καί μήλα, κυδώνια καί ξερά σταφύλλια πού τά κρεμοῦν γύρω στό ταβάνι, ντόπιο κρασί, γλυκισμα καί ρακί.

Στην πλατεία Μεσσαριάς (1952)

Στην πλατεία Μοναστηριού (1952)

Άποκριές του 1953

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΑΣ

Τοῦ ΕΥ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ. Ἀπό τή μελέτη του « Ἡ Μόλιστα τῆς Ἠπείρου », σελ. 215 - 221.

Παραθέτουμε τὰ τοπωνύμια τῆς περιοχῆς Μόλιστας. Σάν πηγὴ χρησιμοποιήσαμε τοὺς ντόπιους Μολιστινοὺς, ὅπως τὰ γράφουν καὶ τὰ προφέρουν (ἀριστερὴ στήλη). Σ' αὐτὸ μᾶς βοήθησε ὁ Σ. Στεφανίδης ἀπὸ τὴ Μεσαριὰ. Στὴ δεξιὰ στήλη τῆς σελίδας σημειώνονται τὰ τοπωνύμια τῆς περιοχῆς κατὰ τὸν Κ. Δ. Στεργιόπουλο (Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, Ἠπ. Χρ., 9, 1934, σ. 212). Γιὰ πολλὰ ἀπὸ τὶς πληροφορίες του δυστυχῶς πρέπει νὰ ἐκφράσουμε τὶς ἀμφιβολίες μας. Ἐπίσης βλ. Χαραλ. Ρεμπέλη, Κονιτσιώτικα, Ἀθήνα 1953, σ. 257.

1. (στὸν) Ἀντσαρούχη Ἀντζαρούχης, ὁ, στοῦ Ἀντζαρούχ', ἀγροὶ Γαναδιοῦ, (B) αν (αλβ = δοχεῖον), καὶ τσαρα (κουτσοβλ = γῆ χώρα).
2. (στὸ) Ἀντρόνι, Ἀντρόν, στ' Ἀντρόν, τοποθεσία ἀνήκουσα καὶ εἰς τὸ Γαναδιὸ (NΔ) καὶ εἰς Μεσαριὰ (A).
3. στοῦ Ἀργιάννη, Ἀργιάννης, ὁ, στ' Ἀργιάνν, τοποθεσία Γαναδιοῦ (BA) ἐκ τοῦ ἄρεα (άλβ = ἀγρός, χωράφι) καὶ Γιάννης.
4. (στὴ) Βατσινιά Βατσινιά, ἡ, στ' Βατσ'νιά, τοποθεσία Μοναστηρίου ἔχουσα βάτα - βατσίνα = μπόλι, ἐπειδὴ δὲ τὰ βάτα κεντοῦν ὀνομάσθηκαν βατσινιές.
5. (στὴ) Βίγγλα Βίγγλα, ἡ, στ' Βίγγλα, τοποθεσία Γαναδιοῦ (BΔ) ὅπου ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο σκοπιά, ἐν Μυκόνῳ Βίγγλα, Βιγλι καὶ Βουγλί (ἀπαντᾶ) προέρχεται ἐκ τοῦ λατ. Vigilia = φυλάκειο, σκοπιά.
6. (στὶς) Βλύστρες Βλύστρες, αἱ, στς' Βλύστρις, τοποθεσία Γαναδιοῦ (A) καλλιεργουμένη καὶ ἔχουσα πολλὰς πηγὰς ὑδάτων.
7. Στοῦ Βουργάρ'κου, τοποθεσία Γαναδιοῦ (A)· καλλιεργουμένη ἢ τοπωνυμία αὕτη εἶναι ἀναμφιβόλως ἀναμνηστικὴ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Σλάβων.
8. (στὴ) Βουρκουσιὰ Βουρκουσιὰ, ἡ, στ' Βουρκουσχὰ τοποθεσία Γαναδιοῦ (BA) ἀκαλλιέργητος ἐκ τοῦ παραρρέοντος Βουρκοποτάμου.
9. (στὸ) Βράνικο Βράνικο, τό, στοῦ Βράνκ'ου, τοποθεσία Γαναδιοῦ (B) καλλιεργουμένη.
πολλὰ τοπωνυμια με ρίζαν Βράν καὶ διαφόρους καταλήξεις ἀπαντοῦν ἐν τῇ Βαλκανικῇ.
10. (στὴ) Βόρστα

11. Γαναδιό, Γαναδιό, τό, στοῦ Γαναδιό, συνοικισμὸς τοῦ χωριοῦ Μολίστης Κορίθης. Κατὰ παράδοσιν ἡ λέξις παρήχθη ἀπὸ τὸ «Κάρα δυὸ» μερικοὶ ὀλίγοι δηλ. ξένοι οὔτινες κατόκησαν εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γαναδιοῦ. Κατὰ παλαιὸν κτηματολόγιον ἅπαντα τὰ εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκείνην κτήματα ἀνήκουν εἰς τοὺς κατοίκους Μεσαριᾶς, ἐξ ὧν οἱ ξένοι οὔτοι ἀποκατασταθέντες σὺν τῷ χρόνῳ ἠγόρασαν πολλά.
12. (στή) Γιόγκου Γιόγκος, ὁ, στ' Γιόγκ' τοποθεσία Μεσαριᾶς (N)
13. (στή) Γιώρακα Γιώρακα, ἡ, στ' Γιώρακα, τοποθεσία Μεσαριᾶς (NΔ)· λέγεται ὅτι ἡ τοπωνυμία προῆλθεν ἐκ τῆς ἀποχαιρετιστηρίου φράσεως «ἡ ὥρα καλὴ» ἣτις κατ' ἀνάπτυξιν τοῦ j ἔγινε «γιώρα καλὴ» καὶ κατὰ συγκοπὴν τοῦ -λῆ ἔμεινε «γιώρα κα».
14. (στή) Γκόλιαση Γκόλιος, ὁ, στὸν Γκόλιο, ὄρος διῆκον ἀπὸ Γοργοποτάμου, Χιονάδες κτλ.· γκόλιο πᾶν γυμνὸν τμήμα γῆς σλαβικὸν (golii).
15. (στή) Γκουμέντση
16. (στή) Γκριμούρα Γκρεμοῦρα, ἡ, στ' Γκρεμοῦρα, τοποθεσία Γαναδιοῦ (A) ἐν μέρει ἀπόκητος καλλιεργουμένη.
17. (στά) Γλύκερα Γλύκερα, τὰ, στά Γλύκαρα, τοποθεσία Μεσαριᾶς (Δ) ὅπου κατεργάζοντο τὴν κάνναβιν.
18. (στή) Γκλαβὰ
19. (στή) Γκαλίτσιου Γκαλίτσιον, ἡ, στ' Γκαλίτσ(ιου) τοποθεσία Γαναδιοῦ (BΔ) κατωφερῆς.
20. (στό) Γυφτάκι Γυφτάκι, τό, στοῦ Γυφτάκ', τοποθεσία Γαναδιοῦ (BA) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκαλλιεργητος, ἄλλοτε ἦτο κατοικία γύφτων.
21. (στή) Γρέντσουλιὰ
22. Δαβί, J' Δαβί, τοποθεσία Γαναδιοῦ (BA) ἀκαλλιεργητος.
23. (στή) Δαιμον'κή Δαιμονική, ἡ, στ' Διμουν'κή, τοποθεσία Μοναστηρίου (Δ) ὅπου κατὰ παράδοσιν κατόκουν δαίμονες ὧν πολλάκις ἤκούοντο τραγούδια καὶ διάφορα ὄργανα παιζόμενα ὑπ' αὐτῶν.
24. Δερβένι, τό, στο Ντιρβέν' τοποθεσία Γαναδιοῦ (B) περὶ τὸ δημόσιον δρόμον, λεγόμενον τουρκιστὶ ντερβέν (ἐκ τοῦ *der* = θύρα, *ban* = φύλαξ) περιοχὴ δερβάν. στενωῶν φύλαξις, ἢ πύλες, στενά.
25. (στή) Δέση (ἢ Δέσνα) Δέσινα, ἡ, στ' Δέσινα, τοποθεσία Γαναδιοῦ (BA) δασώδης καὶ καλλιεργουμένη.
26. (στή) Δημότρου
27. (στή) Ἐλση Ἐλση, ἡ, στ' Ἐλσ' τοποθεσία Μεσαριᾶς (NΔ).
28. (στή) Ζάροση Ζάροση, ἡ, στ' Τζιαρούσ', δασικὴ ἔκτασις.

29. Καλύβες, αἰ, στς' Καλύβες. Ἀκαλλιέργητος τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου ἄλλοτε ἦσαν πολλαὶ καλύβαι, καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τινὰ χωρία, ὀνομάζονται ὡς εἶδομεν, καλύβια διάφοροι τοποθεσίαι εὑρισκόμεναι εἰς χαμηλότερον ὑψόμετρον ὅπου παρεχέμαζον ἢ τρέφοντες τὰ ζῶα των ἢ καλλιεργοῦντες τὰ κτήματά των (βλ. Κ. Δ. Στεργιουπούλου, ὅ.π., τ. 12, σ. 205-251).
30. (στο) Καντόπι Καντόπι, τό, στοῦ Καντόπ', τοποθεσία Μεσαριάς (Δ) ὅπου ἀμπελῶνες ποὺ κάνουν σταφύλια γλυκὰ σὰν τὸ κάντιο.
31. (στο) Καπιλιό Καπηλειό, τό, στοῦ Καπηλειό, τοποθεσία Μεσαριάς (ΒΔ) καὶ Μοναστήριον (ΒΔ) ὅπου ἄλλοτε ἦτο καπηλεῖον.
32. Καρυές, αἰ, στς' Καργές. Οὕτω ὀνομάζονται τοποθεσίαι εἴτε διότι ἦσαν ἢ εἶναι καρυαὶ πολλαὶ εἴτε ἦτο ἢ εἶναι μία· τοιαῦται ἀπαντοῦν εἰς Γαναδιό (ΝΑ).
33. (στή) Καντσιαούση
34. (στούς) Κουκλιούς Κουκλιοί, οἱ, στς' Κουκλιούς, τοποθεσία Μοναστηρίου (ΒΔ). Ἐν Ἠπειρῷ ὑπάρχει χωρίον Κουκλιοί. Φαίνεται συγγενῆς ὀνομασία τοῦ χωριοῦ Κουκλαῖοι τῆς ἐπαρχίας Καλαμπάκας (Νουχάκη, ὅ.π., Α', σ. 329).
35. (στο) Κανταρούς
36. (στο) Κουτσουμίλι
37. (στο) Κόλυμα
38. (στον) Κουκουμάνο
39. Λιβάδι, τό, στοῦ Λ'βάδ', 1) χωράφια Γαναδιοῦ (Δ) καλλιεργούμενα ἄλλοτε χρησιμοποιούμενα ὡς λιβάδι.
40. (στον) Λινίκο Λινικός, ὁ, στ' Λινίκ', τοποθεσία Μεσαριάς (Β) ἐκ τοῦ ὁμωνύμου δένδρου.
41. (στήν) Λέσιντζα
42. (στή) Λουπότσινα Λέσιντζα, ἡ, στ' Λέσιντζα, τοποθεσία Μεσαριάς (Ν).
Λουπότσιανη, ἡ, στ' Λουπότσιαν', τοποθεσία Μεσαριάς (Α).
43. (στίς) Λιβίθρες
44. (στή) Μακρινάρα Μακρινάρα, ἡ, στ' Μακρινάρα, τοποθεσία ἐκτεταμένη Γαν. (ΒΔ).
45. (στή) Μαστρούγκα Μαστρούγκα, ἡ, στ' Μαστροῦγκα, τοποθεσία Μεσαριάς (Α).
46. Μεσαριά, ἡ, στ' Μισαργιά, συνοικισμὸς τῆς Μολίστης κείμενος εἰς τὸ μέσον τῶν δύο ἄλλων συνοικισμῶν τοῦ χωριοῦ καὶ ἡ κεντρικὴ συνοικία τῆς Καστάνιανης. Ἐκ τῆς θέσεως τῶν τόπων, εἰς ἣν ἀναφέρεται ἡ τοπωνυμία ἐπιβεβαιοῦται ἡ γνώμη τοῦ Γ. Χατζιδάκι ὅτι ἡ τοπωνυμία αὕτη παράγεται ἐκ τοῦ ἐπιθέτου μέσος, ἐκ τοῦ ὁποῖου γίνονται καὶ ποικίλαι ἄλλαι τοπωνυμῖαι ἀπλαῖ καὶ σύνθετοι.

47. Μόλιστα, ή, στ' Μόλιστα. Είναι χωρίον τῆς ἐπαρχίας ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν συνοικισμῶν, τῆς Μεσαριᾶς, τοῦ Γαναδιοῦ καὶ τοῦ Μποτσιφαρίου (νῦν Μοναστηρίου) χωρὶς τὸ ὄνομα Μόλιστα γὰ ἀποδίδεται εἰς τινὰ τῶν συνοικισμῶν τούτων. Τοῦτο εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ συγκροτήματος τῶν τριῶν συνοικισμῶν.
48. Μοναστήρι, τό, στοῦ Μοναστήρ', συνοικία Μολίστης μετονομασθεῖσα ἐκ τοῦ Μποτσιφάρι ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος Βυζαντινοῦ μοναστηρίου (ΝΔ) ἢ περὶ τὸ ὅποιον θέσις ἔχει τὴν ὀνομασίαν ταύτην.
49. Μοναστηρόπουλο, τοποθεσία Μεσαριᾶς (Δ) ὅπου ὑπῆρχε μικρὸν μοναστήριον.
50. (στά) Μαλακάδικα Μαλακάδικα, τά, στά Μαλακάδ'κα τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ).
51. (στή) Μούζκα Μούσγκα, ή, στ' Μούζγκα, τοποθεσία ἐξοχῆς (Β) ὅπου ἀφθονεῖ ἡ μούσγκα = λάσπη, Μοῦζγκες, χωράφια Γαναδιοῦ (ΝΔ).
52. ὁ Μπαρκούτη, ή, δάσος Γαναδιοῦ (ΒΑ).
53. (στή) Μπάτη Μπάτης, ὁ, στ' Μπάτ' τοποθεσία Μεσαριᾶς (Δ).
54. (στό) Μπουρμπουράτο, Μπουρμπουράτο, στά, στοῦ Μπουρμπουράτου, τοποθεσία Μεσαριᾶς (Β).
55. (στή) Μπούρν Μπούρν, ή, σ' Μπούρνου, τοποθεσία Μοναστηρίου (ΝΔ) ἐκ τοῦ δένδρου μπουρνιά (κορομηλιά).
56. Μπαρκούτη, δάσος Γαναδιοῦ (ΒΑ).
57. (στή) Μπούμπαρη Μπούμπαρης, ὁ, στ' Μπούμπάρ', τοποθεσία Μεσαριᾶς (Δ).
58. (στή) Μπρουκότσιαλη Μπρουκότσιαλη, ή, στ' Μπρουκότσιαλη, τοποθεσία Μοναστηρίου (Δ).
59. (στά) Μπιγαδάκια
60. (στό) Μισιό
61. (στό) Μπουλάδικο
62. (στό) Μπλέτσικο
63. (στή) Μπατοπούλα
64. (στήν) Μπουλιάνα Μπουλιάνα, ή, στ' Μπουλιάνα κορυφογραμμὴ Γαναδιοῦ (ΒΔ).
65. Μπόλοι, οί, στ'ς Μπόλ'ς ράχη Γαναδιοῦ (ΒΑ).
66. (στό) Μπιρατνό,
67. (στή) Μπαμπίμπαλη Μπάμπω = γριά.
68. Μύλος, ὁ, στοῦ, πολλαὶ τοποθεσίαι μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπάρχουν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κονίτσης ἔνεκα ὑδρομύλων Γαναδιοῦ (ΒΔ).

69. Νεροτρουβιές, αί, στ'ς Νεροτρόυβγιές ράχη Γαναδιοῦ (ΒΔ) ὅπου ἦσαν νεροτρουβιές.
70. Νιά, τά, δάσος Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου ἦσαν στάνες.
71. (στίς) Ἀνακατσ'καριές Νικατσακαρυές, αί, στ'ς Νικατσαργιές, τοποθ. Μεσαριᾶς (Δ) ὅπου αί καρυές τοῦ Νικᾶ.
72. Νικόλαος ἅγιος, ὁ, στούν "Αη-Νικέλα. Εἶναι συνήθως ἀγιώνυμος τοπωνυμία ὀφειλομένη εἴτε εἰς τὴν ὑπαρξιν παρεκκλησίου ἢ ἐκκλησίας. Γαναδιοῦ (ΒΔ).
73. (στή) Νταβή
74. (στή) Νταλιόπουλη
75. (στή) Ντέρτη Ντέρτι, τό, στ' Ντέρτ', τοποθ. Καστάνιανης (Ν) ὅπου γίνεταὶ ὁ χωρισμὸς τῶν ξενιτευομένων ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς των. Προφέρεται ὡς θηλ. ἢ Ντέρτη.
76. (στὸν) Νταμπακόμυλο
77. (στή) Ντραγασιά
78. (στή) Ντράζιου Βλ. Κ.Δ. Στεργιόπουλος, ὅ.π. τ. 13, σ. 154-190.
79. Παλιάλωνο, τό, στοῦ Παλιάλουνο, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ), ἄλλοτε ἁλώνι.
80. Παλιόσπιτα, τά, στὰ Παλιόσπιτα, τοποθεσία Μεσαριᾶς (Β) ὅπου ἄλλοτε ἦσαν σπίτια.
81. (στὸν) Πάλιουρας ὁ, στούν Μπάλιουρα, τοποθεσία Μεσαριᾶς (Δ).
82. (στὴν) Παλιουριά τά, στὰ Παλιούργια, τοποθεσία Μεσαριᾶς (Δ).
83. (στά) Παλιχήματα Παλιοχειμαδιά, τά, στά, Παλιουχειμαδγιά, ἢ ὁ τύπος Παλιοχειμάτα στοῦ Παλιουχειμάτα, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ).
84. Παλιοχώραφο, τό, στοῦ Παλιουχώραφου ράχη Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου ἄλλοτε χωράφι.
85. Παναγιά, ἡ, στ' Μπαναϊά, τοποθεσία ἐξ ὁμωνύμου παρεκκλησίου εἰς Γαναδιὸ (ΒΑ).
86. Παπαζήσης, ὁ, στ' Παπαζήσ' ράχη Γαναδιοῦ (ΒΔ) ἐκ τοῦ ἐπωνύμου Παπαζήση.
87. Παπαλαένης, ὁ, στ' Παπαλαέν' δάσος καὶ κορυφογραμμὴ Γαναδιοῦ (Β) λέγεται ὅτι ἐκεῖ κατεσκευάζοντο πῆλινα ἀγγεῖα.
88. Παπαντώνης, ὁ, στ' Παπαντών' χωράφια Γαναδιοῦ (ΒΑ) ἀνήκοντα εἰς τινὰ Παπαντώνην.
89. Παρασκευή, Ἀγία, τοποθεσία ἐκ τοῦ ὁμωνύμου παρεκκλησίου εἰς Μεσαριάν.
90. (στὸν) Παρατσιότη Παρατσιώτης, ὁ, στ' Παρατσιώτ', τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ).
91. (στά) Παχινιά Παχινιά, τά, στά Παχινιά, χωράφια ἀκαλλιέργητα Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου ἄλλοτε σταῦλος βοδιῶν.

92. Περατινό, τό, στοῦ Περατινό, βρύση καὶ περίξ συνοικία Γαναδιοῦ (Δ) εὕρισκομένη εἰς τὸ τέλος τοῦ χωριοῦ.
93. Πέτρα, ἡ, σ' Μπέτρα· πανύψηλος ἀπότομος βράχος Γαναδιοῦ (ΒΑ) πέτρες, αἰ, στ' Πέτρις, πετρώδης τοποθεσία Γαναδιοῦ (Β).
94. (στήν) Παλιόρουγκα
95. Πηγαδάκια, τά, στὰ Πηγαδάκια, τοποθεσία Μεσαριάς (Α) ὅπου μικραὶ πηγαί.
96. Πλάτανος, ὁ, στοὺν Μπλάτανου, ἀκαλλιέργητος τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου σώζεται πελώριος πλάτανος, τοποθεσία Μοναστηριοῦ (ΝΔ).
97. Προικιά, τά, στὰ Προικιά, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ) δοθεῖσα ὡς προῖξ ἄλλοτε.
98. Πρόκος, ὁ, στ' Πρόκ', τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ) ἐκ τοῦ ιδιοκτήτου Πρόκου.
99. Προσήλια, τά, στὰ Προυσήλια τοποθεσία Μεσαριάς (Β).
100. Πύργος, ὁ, στοὺν Μπύργου κορυφογραμμῆ Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου ἄλλοτε εἰκόνισμα, δεικνύουν τὰ ὄρια μετὰ τὸ χωριὸν Κεράσοβον. Χωράφι Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου σώζονται ἐρείπια φυλακίου.
101. Σελιό, τό, στοῦ Σιλιό, τοποθεσία καλλιεργουμένη Γαναδιοῦ (ΒΔ).
102. Σέλλωμα, τό, στοῦ Σέλλουμα, δάσος Γαναδιοῦ (ΝΑ).
103. (στή) Σμώκλιβα Σμώκλιβα τοποθεσία Μεσαριάς (ΒΔ).
104. (στον) Σιοῦμο, Σιοῦμος, ὁ, στοῦ schiouμου τοποθεσία Μεσαριάς (Β) λόφος Γαναδιοῦ (Δ) κεκαλυμμένος ἀπὸ τὸ θαμνώδες δένδρον σιοῦμο.
105. Σκάλα, ἡ, στ' Σκάλα δρόμος ἀνωφερικὸς εἰς Μεσαριά (ΝΔ)
106. (στή) Σκρίκα Σκρίκα, τοποθεσία Μεσαριάς (Ν) ὅπου ἡ στ' Σκρίκα ἀπότομο μέρος.
107. (στή) Στριπού Σκριπού, ἡ, στ' Σκριπού, τοποθεσία Μοναστηρίου
108. Σπάσμα, τό, στοῦ Σπάζμα ἀκαλλιέργητος τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ) φεύγουσα.
109. (στά) Σταλάματα Σταλάματα, τά, στὰ Σταλάματα ἀπότομος βράχος Γαναδιοῦ (Δ) 2) τοποθεσία Μεσαριάς (Β) διότι στάζουν νερά.
110. Στάλος, ὁ, στοῦ Στάλου, τοποθεσία (ΒΑ) ὅπου σταλίζουν ποίμνια.
111. Σταυρό, ὁ, στοῦ Σταυρό, τοποθεσία Γαναδιοῦ (Β). λέγουν ὅτι διὰ τὴν προφυλαχθῆναι τὸ χωρίον ἀπὸ τὴν πανώλη, οἱ κάτοικοι ἐπέρασαν ζεῦγος δαμαλιῶν δι' ἀργυροῦ ἀρότρου σταυροειδῶς καὶ ἔπειτα ὅλα τὰ ἔθαψαν ἐκεῖ.

112. Στενά, τά, στά Στινά, στενή τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ).
113. Σκριμποῦ, ή, στ' Σκριμποῦ τοποθεσία Μοναστηρίου (Α).
114. Σφένδακνος, ή, στ' Σφενδάμ', τοποθεσία Μεσαριάς (ΒΔ) ἐκ τοῦ ὁμωνύμου δένδρου.
115. Σωτήρ στοὺν "Αη Σωτῆρα τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ).
116. (στο) Σφουντάμι
117. (στή) Σιουπόστιανη
118. (στά) Σούρμενα
119. (στή) Σάτνα
120. (στο) Σταυροπίδι
121. (στή) Σκίψ'
122. Ταμπακόμυλος, ὁ, στοὺν Νταμπακόμπλου, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου ἄλλοτε μύλος ταμπάκου.
123. Ταξιάρχαι ἅγιοι, οἱ, στοὺν "Αη Ταξιάρχ' τοποθεσία (ΝΔ) Μοναστηρίου.
124. Τσίμας, ὁ, στοῦ Τζιμινάδ'κου, λακκιά Γαναδιοῦ (ΒΑ) ἐκ τοῦ ἐπωνύμου Τζιμινάδη.
125. Τούμπα, ή, στ' Ντούμπα, λόφοι Γαναδιοῦ (ΒΔ).
126. Τοῦρκος, ὁ, στοὺν Τούρκου τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου ἐτάφη τοῦρκος τις.
127. Τριάς 'Αγία, ή, σ'ν' "Αη-Τριάδα τοποθεσία ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας εἰς Γαναδιὸ (ΒΔ).
128. (στις) Τριπινίτσες Τριπινίτσες, αἱ, στ' Τρυπινίτσες, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ).
129. (στή) Τζιαντόρα Τζιαντόρα, ή, στ' Τζιαντόρα, ὑψώματα Γαναδιοῦ (Δ).
130. (στον) Τσιουμπάνι Τσοπάνης, ὁ, στοὺν Ντζιουμπάν', τοποθεσία Μεσαριάς (Α) Μοναστηρίου (Α).
131. Τράφος (ἐκλήθη ἐκ τῆς λέξεως τάφρος). 'Η λέξις τράφος καὶ τραφιά ἐπιφάνεια ἐπίπεδου.
132. Τσέρος, δάσος ἐκ δρυῶν.
133. (στά) Φουνκά Φονικά, τά, στά Φουν'κά, δάσος Γαναδιοῦ (ΒΑ) ὅπου ἔγινε μάχη κλεφτῶν καὶ Τούρκων, ἐξ ὧν πολλοὶ ἐφονεύθησαν.
134. (στή) Φούρκα ή, στ' Φούρκα, τοποθεσία Μοναστηρίου.
135. (στοῦ) Φράξου Φράξος, ὁ, στοῦ φράξω, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ) ὅπου ἦτο ὁμώνυμον δένδρον.
136. (στή) Φτιά
137. Χάνι, χάν-τσαούσης στ' χάντσιαούσ' ἀμπέλια Γαναδιοῦ (ΒΑ) πιθανῶς τούρκου Χάν.
138. Χανόπουλ, τό, στοῦ χανόπλου, τοποθεσία Μοναστηρίου (ΒΑ).
139. (στο) Χωραφούλι Χωραφούλι, τό, στοῦ χουραφούλ', τοποθεσία Μεσαριάς (Α) ὅπου μικρὸ χωράφι.

Στό προαύλιο τής Ἐκκλησίας Μεσαριάς (1963)

Στό ποτάμι κάτω από τή Μόλιστα (1981)

ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΕΝΘΥΜΙΣΕΙΣ

I

Τοῦ ΓΕΩΡ. ΠΑ·Γ·ΣΙΟΥ, ἱερέως. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό « Ἡπειρωτική Ἑστία » ἔτους 1955, σελ. 760 - 764 καί ἔτους 1966, σελ. 39 - 42 καί 560 - 561.

Συνοικία Γανναδιοῦ

1 1422(;), Ἐπί εἰκόνας Κοιμήσεως Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ, δι' ἄλλης χειρός. «1422(;)». Σημείωσις: Ἡ χρονολογία αὕτη θά ἀνταπεκρίνεται περισσότερο πρός τήν ἀλήθειαν, ἂν ἀναγνωσθῆ ὡς 1722.	6 1773 Ὅμοίως ἐπί εἰκόνας Θεοτόκου. «δέσεις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ ἀδάμι ἱερέως 1773».
2 1683 (;) Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ ἁγ. Γεωργίου ἐπί φορητῆς εἰκόνας Θεοτόκου καθήμενης ἐπὶ θρόνου ἐν μέσῳ ἁγίων. «ἔτος 7191 (1683) νομβριος 24 (1)».	7 1776(;) Ἐπί Λειψανοθήκης ἰδιαιτέρας ἔσωθεν. «τῷ ἁγίῳ ἀ(ν)τονίῳ». ἕτερον «ὁ ἅγιος Μεγαλομάρτυρο(ς) Τρηφον τοῦ Θαυματουργοῦ 177(;)». ἕτερον «τῷ ἁγίῳ Δ...»
3 1760 Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ Κοιμήσεως Θεοτόκου ἐπί εἰκόνας Σωτήρος ἐν τῷ Τέμπλῳ. «δέσεις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ νικολάου τοῦ ἀθανάσι 1760».	8 1780 Ὅμοίως ἐπί εἰκόνας Ταξιαρχῶν ἐν τῷ Τέμπλῳ. «δέσεις τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου ἱερέως ν... 1780».
4 1760 Ὅμοίως ἐπί εἰκόνας Ταξιαρχῶν. «1760».	9 Ἀχρονολόγητος ἀλλὰ σύγχρονος. Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ Κοιμήσεως Θεοτόκου ἐπί εἰκόνας Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος. «δέσεις Τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ μελετίου ὑερομονάχου».
5 1773 Ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν ἐπί εἰκόνας Σωτήρος ἐν τῷ Τέμπλῳ. «δέσεις τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ κώνστα νικο 1773».	10 Ἀχρονολ. ἀλλὰ σύγχρονος. Ὅμοίως ἐν τῷ αὐτῷ παρεκκλησίῳ ἐπί εἰκόνας ἁγ. Βαρβάρας. «δέσεις Τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ δίμο Γιάνι».
1 1. Ἴνα μὴ καὶ αὕτη ἀναγνωσθῆ 1191 ὅπερ καὶ ἀπίθανον.	11 Σύγχρονος.

Ἐν τῷ Ναῶ Ταξιαρχῶν ἐπὶ εἰκόνας
ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Τέμπλῳ,
«δέϊσις τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ διμητρίου(;)».
12

Σύγχρονος.

Ὅμοίως ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Ἀντωνίου.
«δέϊσις τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ Γιάνι παναγιότι».
13

1807

Ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ ἁγ. Γεωργίου
ἐπὶ εἰκόνας ἁγίου Γεωργίου.

«ἄνα ... ἀπὸ μόλιστα κτήτορας (:) ... 1807
ἀπριλίου 10 διὰ χε

14

1811

Ἐν τῷ Ναῶ Ταξιαρχῶν ἐπὶ ξυλίνου
Σταυροῦ ἐν τῷ προσκυνηταρίῳ.

«1811 Σεπτεμβρίου 18».

15

1811

Ὅμοίως ἐπὶ ἀργυροῦ ἐπιχρυσωμένου
ἁγ. Ποτηρίου εἰς τὴν βᾶσιν Κεφ. Γράμ-
μασιν.

«1811 Ἀδάμου καὶ Ἰο(άννου) Νικόλα Ἀθά-
μου εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν Κήμησιν τῆς Πανα-
γίας τῆς Μόλιστας (2)».

16

1870

Ὅμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῶ τῶν Ταξιαρ-
χῶν ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς γωνίας

2. ἐναπόκειται ἐν τῷ Ναῶ τῶν Ταξιαρχῶν.

ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Τέμπλῳ,
«δέϊσις τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ διμητρίου(;)».
12

«1870 Μαΐου 5».

17

1886

Ὅμοίως ἐπὶ τῆς Προσκομιδῆς κάτωθεν
τῆς τοιχογραφίας.

«Δι' ἐξόδων Χριστοῦ Δημητρίου καὶ Ἀπο-
στόλου Τσενάδες 1886».

18

1887

Ὅμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῶ τῶν Ταξιαρ-
χῶν ἐπὶ εἰκόνας Κοιμήσεως Θεοτόκου ἐν τῷ
Τέμπλῳ.

«δι' ἐξόδων Ζίση Κωνσταντίνου ξινοῦ 1887
Αὐγούστου 28 Χιονάδες».

19

1887

Ὅμοίως ἐπὶ εἰκόνας Μεταμορφώσεως.

«Δι' ἐξόδων Χρήστενα Β. Ξινοῦ 1887 χιο-
νάδες».

20

1887

Ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ ἁγ. Γεωργίου
ἐπὶ εἰκόνας Προδρόμου.

«1887».

Γανναδιῶτες τό 1960

Συνοικία Μεσαριάς

- Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Νικολάου.
1
- 1652
Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ.
«Δέσεις τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ Ἰω(άννου) σὶν τὴ μητρὶ αὐτοῦ Δέσπῳ ζρξ (=1652)».
2
- 1652
Ἐπὶ τεμαχίου ἐργολογίου τοῦ παλαιοῦ Τέμπλου ἐναποκειμένου ἐν τῷ ἄνω Γυναικωνίτῃ κάτωθεν εἰκονιζομένου Τριμόρφου Κεφ. Γράμμασιν.
«Δέσεις τῶν Δούλων τοῦ Θεοῦ Ἰω(άννου) Διμητρίου ἀλβαί(ι) ἔτος ζρξ (=1652)».
3
- 1760
Ἐν τῷ Ναῷ ἁγ. Δημητρίου ἐπὶ εἰκόνας Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.
«Δέσεις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ ὑσάνυ ἀδάμη θερέος 1760».
4
- 1760
Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνας Προδρόμου.
«Δέσεις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ διμητρίου Παπαγιάννη 1760».
5
- 1782
Ὁμοίως ἐπὶ τῶν Βημοθίων ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς Βυζαντινὰ τινὰ κείμενα δυσανάγνωστα, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου.
«1782 ὑουν(ίου) Ζωγράφου διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου Λινοποιήτη»
6
- 1864
Ἐξώθεν τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Νικολάου ἐπὶ πλάκος ἐντοιχισμένης ἐν τῇ Βορείῳ πλευρᾷ τοῦ Ναοῦ Κεφ Γράμμασιν.
«1864 Ἀνεκαινίσθη ὁ Ναὸς οὗτος δαπάνῃ καὶ συνδρομῇ δημοσίου τοῦ χωρίου, ἐπιτροπῇ καὶ ἐπιστάτῃ Κ. Στεφανῆ Δ. Ἀργιάνη, Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεσφιλ(εστάτου) ἁγίου Βελλᾶς Γέρμανου, Ἀρχιτέκτων Ἀπόστολος Νίκου.
Μόλιστα τῷ 1864 Μαΐου 7 Μόλιστα. Διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου Χρ. Γέγιος Διδάσκ(αλος)»
7
- 1865
Ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἐπὶ εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου ἐν τῷ Τέμπλῳ.
«Δι' ἐξόδων τοῦ κυρίου στεφανῆ λάμπρου 1865 ἀπριλίου 12. Διὰ χειρὸς Ματθαίου Γεωργίου χιοναδίτου».
8
- 1870
Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Δημητρίου.
«Συνδρομῇ τῶν φιλοχρίστων Δημήτριος Γεωργίου Χαρισιάδης καὶ Δημήτριος Κωνσταντίνου Τζήνα. ἐν ἔτει 1870 αὐγούστου 24. χειρὶ Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιοναδίτου».
9
- 1871
Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Νικολάου.
«Δέσεις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Κωνσταντίνος ἀναστασίου καρπούζης Χαραλάμπους Χριστοδοῦλου Παπαδημούλη καὶ Γεωργίου Δημητρίου Κατζίωτα 1871 ἰουλίου 20».
10
- 1873
Ὁμοίως ἐξώθεν τοῦ Ναοῦ καὶ ἄνωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου.
«Συνδρομῇ Ζωγράφου Ἱερομονάχου 1873».
11
- 1874
Ὁμοίως ἐπὶ λαβάρου «ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου»
«Διὰ χειρὸς Χριστοδοῦλου ἀναστ(ασίου) Ζωγράφου Χιοναδίτου 1874».
12
- 1875
Ὁμοίως ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας Προδρόμου.
«χειρὶ Χριστοδοῦλου Ἀναστ(ασίου) Ζωγράφου Χιοναδίτου 1875».
13
- 1875
Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνας Θεοτόκου.
«Δι' ἐξόδων Δημητρίου Γεωρ. κοντοδήμου 1875. χειρὶ Χριστοδοῦλου ἁγ. Ζωγράφου Χιοναδίτου».
14
- 1875
Ὁμοίως ἐπὶ τριμόρφου μικρᾶς εἰκόνας 1) ἁγ. Δημητρίου 2) ἁγ. Νικολάου καὶ 3) ἁγ. Κων(στίνου).
«1875 χειρὶ χριστοδοῦλου ἁγ. Ζωγράφου χιοναδίτου».
15
- 1879
Ὁμοίως ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Χαραλάμπους.
«Δι' ἐξόδων Χαραλάμπου Δ. μπέλιζου καὶ Χαραλάμπου Χριστοῦ Παπαδημούλη 1879».

16

Ἀχρονολόγητος.

Ἐπί εἰκόνας Σωτῆρος ἐν τῷ
Ναῶ ἁγ. Δημητρίου.«δέησις τὸν δούλον τοῦ θεοῦ ὑοά(ννου) νη
(κη)φόρος καὶ ἀλέξη».

17

Ἀχρονολόγητος.

Ἐπί Εὐαγγελίου τοῦ 1773 τύπ.
Δημ. Θεοδοσίου.«ὕπερ ἀφέσεος τὸν ἁμαρτιὸν καὶ ἀναπαύσε-
ος τῆς δούλης τοῦ θεοῦ σωφροσίνης μοναχῆς πᾶς
ὁ ἀναγινόμενον λέγει».

Συνοικία Μποτσιφάρι (νῦν Μοναστηρίου)

Ἱερός Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου (παλαιός).

1

1595

Ἐπί εἰκόνας ἁγ. Ἀθανασίου ἐν τῷ
προσκυνηταρίῳ.«δέησις τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ Γεώργιο Θωμᾶ
ζαγ' (1595)».

2

1759

Ἐπί πλακὸς ἐντὸς κόγχης ἐν τῇ ἀνατο-
λικῇ πλευρᾷ ἔξωθεν Κεφ. Γράμμασιν.

«ἐσκολά(σα)με 1759 Αὐγουστὸς 15».

1760

Ἐν τῷ τεμπλῳ ἐπί εἰκόνας Σωτῆρος.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ νικολάου τοῦ
δήμου 1760».

4

1760

Ἐπί εἰκόνας ἁγ. Βασιλείου.

«δέησις τὸν δούλον τοῦ θεοῦ Βασίλειος τοῦ
νήκου 1760 δημοτρίου».

5

1760

Ἐπί εἰκόνας Θεοτόκου.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ ἀδάμι Πα-
ναγιότη 1760».

6

1760

Ἐπί εἰκόνας ἁγ. Ἀθανασίου.

«δέησις τὸν δούλον τοῦ θεοῦ παναγιότη
νικολάου τοῦ δήμου(1)760».

1760

Ἐπί εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου.

«δέησις κωνσταντίνου ἐκ κόμης χρο-
νιάδες 1760».

8

1769

Ἐπί τοῦ ὑπερθύρου τῆς πα-
λαιᾶς κεκλεισμένης εἰσόδου τοῦ κυρίως Να-
οῦ ἔσωθεν, χρώματι καὶ Κεφ. Βυζαν. Γράμ-
μασιν.«Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρου καὶ ὑστορίθι ὡς θεὸς
καὶ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ ἐν Ἁγίῳ πατρὸς ἡμῶν
Ἀθανασίου Πατριαρχὸν Ἀλεξανδρίας ἀρχιερα-
τεύοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου καὶ λογιωτάτου Κι-
ρίου Κιρύου Παῦσιω καὶ εὐημερευόντος καὶ ἐπη-
τροπεύοντος Παναγιώτι ἡερέος καὶ διὰ σινδρο-
μῆς καὶ ὑπερμαχοῦντος Ἀδάμι».

μικροῖς γράμμασιν.

«σοτίριον ἔτος νοεμβρίου 9».

9

1780

Ἐπί Μηναίου Ἰουλίου τοῦ 1774
ἐν τῷ ἔξωφύλλῳ.«τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τοῦ ἀγίου ἀθα-
νάση ἀπὸ μόληστα καὶ ἡτῆς τολμήση ἀποξενόση
αὐτὸ καὶ ἔχη τὴν κατάραν του. σωτήρηον ἔτος
1780 δηὰ χηρὸς παναγιώτι ἡερέος».

10

1781

Ἐπί Τριωδίου τοῦ 1778 ἐκδό-
σεως Νικ. Γλυκῆ ἔσωθεν τοῦ ἔξωφύλλου.«θήμησι ἐπί ἔτους 1781: μαρτήου 11: ἐπε-
σεν ὁ χρόνος τῆς ἐκλήσιας καὶ σινετρήφτημεν ἡς
λεπτά κομάτηα καὶ πλάκοσε τὸ κε ἡμέρα τε-
τράδη».

11

1816

Ὁμοίως ἐπὶ Εὐχολογίου παλαιᾶς ἐκδόσεως ἐν ἀρχῇ.

«ἐτοῦτο τὸ εὐφκολόγιον ἦνε τοῦ ἀγίου νικολάου σπανοῦ κὲ ὅπιος νὰ τὸ ἀποξενόσι νὰ ἔχι τὴν κατάραν τοῦ ἀγίου νικολάου σπανοῦ 1816 δεκε(μ)βρίου 3 ἀναστάσι(ος) μαθαματικὸς γράφο»

12

1822

Ὁμοίως ἐπὶ τοῦ ὡς ἀνωτέρω Τριωδίου τοῦ 1778 ἔσωθεν τοῦ ἔξωφύλλου.

θῆμησι τὸν κερὸν π(οῦ) βάρεσε τὸ θανατικὸν (1) ἢς τὴν μόληστα μαίου 2 καὶ ἀπέθαναν ἄνθρωποι 22: ἔτος 1822. δωρόθεος ἔγραψα».

13

1823

Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ ἀγ. Χαριλάμπους ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτῆρος ἐν τῷ τέμπλῳ.

«μόληστα 1823 ἰουνίου 22 Δέησις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ χεῖρ δημητρίου».

14

1823

Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Χαριλάμπους.

«1823 Ἰουνίου 22. Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ δημητρίου ἱερέος Εὐσταθίου μόλιστα χεῖρ δημητρίου ἀναστασίου σταρίτζανι».

15

1837

Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνοσ Ἀναργύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ.

«1837 αὐγούστου 4. Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ βασιλείου μακαρίου».

16

1837

Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Γεωργίου.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ γεωργίου τζομάκα 1837 αὐγού(στου) 3».

17

1837

Ἐσωθεν ἐπενδύσεως Μηναίου Μαρτίου παλαιᾶς ἐκδόσεως ἐν τῷ Ναῶ ἀγ. Ἀθανασίου παλαιοῦ.

«1837 Μαρτίου 7 ὅπιος νὰ πάρη ἐτοῦτο τὸ χαρτί νὰ ἔχει τὴν κατάραν τοῦ ἀγίου ἀθανασίου καὶ τὸν τρηακοσίον δέκα ὀκτώ θεοφόρων πατέρον ἡμῶν.

Λουκᾶς Χρίστον Χασιώτι γράφο»

1. Πανοῦκλα. Ἐκ τῆς αἰτίας δὲ ταύτης ἐκτίσθη κατόπιν τὸ παρεκκλήσιον ἀγ. Χαράλαμπος.

18

1840

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῶ ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Σπυρίδωνος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Χριστοδούλου χασιώτι: 1840: Ἀπριλίου:4:».

19

1843

Ἐν τῷ Γυναικωνίτῃ τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου χρώματι καὶ Κεφ. Γράμμασιν.

«Ἀγιογραφίσθη οὗτος ὁ θεῖος τέμπλος τοῦ Νάρθηκα εἰς τοὺς 1843 ἀπριλίου 10».

20

1864

Ὁμοίως εἰς τὸ τέλος Μηναίου τοῦ 1762.

«γεώργιος χρήστου παπαδημητρίου ἐχημάτισεν διδάσκαλος τῷ 1864 καὶ 65 καὶ 66 τρία ἔτη».

21

1865

Ὁμοίως ἐν ἀρχῇ Μηναίου Ἰουνίου τοῦ 1770.

«Γεώργιος Χρήστου Πρωτοπαπᾶ διδάσκαλος τῷ 1865 ἔτος τῇ 9 Ἰουνίου μόλιστα (2)».

22

1873

Ἐν τῷ αὐτῷ Ναῶ ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Δημητρίου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«1873 Ἰουνίου 25. χεῖρ Χριστοδούλου Ἀναστασίου Ζωγράφου Παπᾶ Κωστίδη Χιονιάδιτη».

23

1873

Ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ Ταξιάρχου Μιχαὴλ ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Κυριακῆς.

«1873 αὐγούστου 20».

24

1874

Ὁμοίως ἐπὶ μικρᾶς εἰκόνοσ.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἀποστόλου Ἰερέως 1874 Νοεμβρίου 26».

25

1876

Ὁμοίως ἐπὶ Λειψανοθήκης.

«1876 † αὐγούστου †6. Μόλιστα † Διὰ χιρὸς Μαργαρίτης Ζίσι Παδιότης».

2. Πρόκειται περὶ τοῦ ἰδίου διδασκάλου τοῦ ὡς ἐν τῇ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 20 ἐνθυμήσει ἀναφερομένου.

Ἐπί τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς Κεφ. Γράμ-
μασιν.

«Ἐξ Ἀνακενίστη δαπάνη μὲν τῶν Ἀρχιστρα-
τήγων Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ (β) ἐπιστάσια δὲ καὶ
ἰπειμιλία τοῦ Ἱερομονάχου Ἰωακὴμ. ἀπὸ χιρ
Μαργαρίτι Ζ(ή)σ(η) Παδιότι».

26

Ἀχρονολόγητος

Ὁμοίως ἐπὶ τῆς Βορ. πλευρᾶς τοῦ Πα-
ρεκκλησίου, ἐπὶ τῆς προσωπογραφίας τοῦ
κτιήτορος.

«Ἰοακὴμ Ἱερομόναχος (4) κτίτωρ τῆς Ἐκ-
κλησίας ταύτης».

27

Ἀχρονολ.

Ὁμοίως ἐπὶ τῆς Προσκομιδῆς εἰς τὴν
στήλην τῶν κεκοιμημένων.

«σοφροσίνης μοναχῆς».

28

Ἀχρονολ.

Ἐν τῷ παλαιῷ Ναῷ ἁγ. Ἀθανασίου
ἐπὶ εἰκόνας Προδρόμου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δέησις τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ Ἰωάνι νά-
τζιο Ἰωάνι».

3. τῇ δαπάνῃ τοῦ Ναοῦ ἐννοεῖται.

4. Οὗτος, πάππος τοῦ ἐν Κονίτῃ κ. Δημη-
τρίου Παπαϊωαννίδου, ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνο-
μα ΠαππᾶΓιάννης Μολιστινός. Κατόπιν χρ-
στίας, ἐχειροθετήθη Ἱερομόναχος, καὶ ἔλαβε τὸ
ὄνομα Ἰωακὴμ.

Ἱερά Μονὴ Μολίστης.

1

1658

Εἰς τὸ τέλος Εὐαγγελίου τοῦ ἔτους ΑΦΨΘ
(=1599).

«ἐξηρωτωνήθηκα ἐγὼ ὁ παπαδιωνίσιως
ἐπὶ ἔτους ζρξστ' (=1658) ἐν μηνὶ ὀκτωβρίῳ
κβ' ἡμέρα δ' διακος, ἡερεὺς ἡμέρα κιοριακί».

2

1672

Ἐπὶ πλακὸς μὴ ἐντετοιχισμένης κεφ. γράμ-
μασιν.

«1819 ἰκοδομήθη ἔτους ζρπ (=1672)».

29

Ἀχρονολ.

Ὁμοίως ὡς ἄνωτέρῳ ἐπὶ εἰκόνας ἁγ
Παρασκευῆς.

«δέοις τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ δημητρίου
νικολάου τοῦ ἀδάμου δυμοιτρίου Μάνθου».

30

Ἀχρονολ.

Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ ἁγ. Χαραλάμπους
ἐπὶ τῆς εἰκόνας Προδρόμου.

«Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἀνθύμου
Ἱερομονάχου ἡγουμένου. μόληστα».

31

Ἀχρονολ.

Ἐν τῷ παλαιῷ ἁγ. Ἀθανασίου εἰς τὸ
τέλος Μηναιίου Δεκεμβρίου τοῦ 1764

«ἐτοῦτο τὸ μηνέο ἦνε τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου
μοληστηνοῦ ὄπης νὰ τὸ ἀπερροσῆ ἔχη τὴν
κατάρτα τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου. Πα(πᾶ)δημήτριος
ἡερεὺς ἐγράφεται».

32

Ἀχρονολ.

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἐπὶ Ἀπο-
λόλου γεωγράφου παλαιοῦ τύπου Ευζαν-
τινῆς κοιμῆς.

«ἐπιθετή τῇ κ(ύρι)ε τὴν ψυχὴν τῆς δούλης
τοῦ Θεοῦ ἀγγελήνας. οἱ ἔδοσεν ἄσπρα σαρά-
ντα καὶ τὸ ἀγόρασεν γὰ τῆ(ν) ψυχὴ της».

Ἱερός Ναὸς Κοιμήσεως Θεοτόκου (παρεκ-
κλήσιον).

3

1687

Εἰς τὸ τέλος Μηναιίου παλαιᾶς ἐκδόσεως.

«Ἐπὶ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑβδόμῳ
ἔτος τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ θ(είου) λόγου ἐν
μηνὶ Ἰανουαρίῳ τῇ εἰκοστῇ ἐγίνη πλειστος
παγετὸς τοσοῦτος ὥστε ἡ λίμνη ἐπάγωσε
καὶ ἐπερπατοῦσαν οἱ ἄν(θρωπ)οι ἐπάνωθεν
αὐτῆς καθάπερ εἰς τὴν στερεάν. καὶ ἐπάγε-
ναν καὶ ἤρχουντιαν ἀπὸ τὸ νησί τὸ πέριμα
καὶ σιστροῦνι καὶ ἐκράτησεν ὁ πάγος ἕως
τῆς δωδεκάτης φεβρουαρίου καὶ τότες ἐχά-
λασεν ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου τοῦ βορέως καὶ
ἔστω εἰς ἐνθύμησιν τῶν μεταγενεστέρων».

4

1701

Ἐπί ἀργυροῦ Σταυροῦ ἄνευ βάσεως κεκοσμημένου διὰ σμάλτου καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξαγώνου ἐπιστυλίου.

«Ἐκ τῆς ἁγίας Μο(νῆς) Θε(οτόκ)ου τῶν ἐσοδῶν Μόληστας Διωνησίου Ἡαιρομονάχου † Δημητρο(ίου) ἀπα' (=1701)».

5

1707

Ἐπὶ τῆς ἐπενδύσεως Ἀνθολογίου τῆς Ἱ. Μονῆς Μολίστης ἐναποκειμένου ἐν τῷ παλαιῷ Ναῷ ἁγ. Ἀθανασίου.

«ἔχιροτωνήθηκα ἐγὼ ὁ Πα(πα)φιλόθεος ἀπὸ τῆς ἐνσάροκου ἡκονομίας ἔτους αψζ' (=1707) φιλόθεος Ἱερομόναχος».

6

1708

Ὁμοίως εἰς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ Ἀνθολογίου.

«εἰς τὸ κερὸν ἔχιροτωνήθηκα ἐγὼ ὁ πα(πα) καλήνηκως εἰς τοὺς αψη' (=1708) καὶ ἤμουν χρονὸν 15 τὸν κερὸν ὅπου ἐγγενίασαν τὴν ἐκλήσιαν καὶ ἦταν (ἡ)μέρα παρασκευῆ καὶ ἦταν ἀρχιε(πίσκοπος φι)λάρετος».

7

1714

Ἐπὶ ἀργυρᾶς ἐπενδύσεως Εὐαγγελίου τοῦ 1719 ἐκδόσεως Ν. Γλυκῆ γράφθεν κεφ. γράμμασιν.

«Ἐτοῦτο τὸ θῆον καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἠπάρχη τῆς ἀγιοτάτης Μονῆς τῆς ὑπεραγίας Δεσπίνης ἁμῶν Θεωτόκου καὶ ἀπαρθένου Μαρίας τοῦ Μοναστηρίου τῆς Μόληστας διὰ κόπου καὶ μόχθου Ἰγοι(μέ)νου Νεοφῆτη τοῦ Ἱερομονάχου † ἐτεληόθι ἐν μηνῆου Φλεβαρίου ἡ' † (ἔτος) ζϞΑ' ἀπὸ Χριστοῦ † αψκβ' (=1722)».

Ἀνωθεν τῆς ἐν αὐτῷ Βαϊφόρου εἰκόνας.
«Δηὰ χηρὸς Δῆμο Νικολίτσα 1714».

Σημείωσις.

Αἱ χρονολογίαι δὲν συμφωνοῦσιν. Ἐνῶ τὸ Εὐαγγέλιον ἐξετυπώθη τὸ 1719, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ εἰργάσθη εἰς αὐτὸ ὁ τεχνίτης κατὰ τὸ 1714; Φαίνεται ἡ πλάξ ἢ φέρουσα τὴν χρονολογίαν τοῦ 1714 ἐλήφθη ἐξ ἄλλου παλαιότερου Εὐαγγελίου καὶ προσηρμόσθη ἐκεῖ ὅπου σήμερον εὐρίσκεται.

1757

Ἐπὶ πανθέκτης εἰς τὸ τέλος

«Τὸν κηρὸν ἔχεροτονήθηκα ἐγὼ ὁ πα(πα)νηκηφόρος μηνὴ αὔγουστος 8 ἐν ἔτη 1757».

9

1757

Ἐσωθεν τοῦ ἐξαφύλλου ἐπὶ τῆς ἐπενδύσεως βιβλίου «Μαργαρίται τοῦ Χρυσσοστόμου».

«Τὸν κηρὸν ἔχεροτονήθηκα ἐγὼ ὁ πα(πα)νηκηφόρος ἐν ἔτος 1757 μηνὴ αὔγουστος 8».

10

1759

Ἐπὶ πανθέκτης ἔσωθεν τῆς ἐπενδύσεως

«τὸ παρὸν βιβλίον ἐπληρομαζόμενη πανθέκτη ἡν (ἀ)φιερομένο στὸ ἄγρον μοναστήριον τῆς ἡπεραγίας Θεωτόκου μόλιστα 1759 σταχόθηκε».

1761

Εἰς βιβλίον Θεωτοκαριον ἐκδόσεως Βενετίας τὸ αχμγ' (=1643) παρὰ Ἰωάννη Βίκτωρι τῷ Σαβιῶνι.

«1761 ἐν μηνὴ σεπτεμβρίου 18 ἔρθε σίνεφο ἀπὸ τῆς ζάροσι (') μαῦρο καὶ σκότηνο κὲ (ἐ)λίχθη βροχὴ περισὶ ἔος σοῦ ποῦ ἤθελε νὰ πινιγῆ ἢ χόρα κὲ (γ)κρέμησε τὲς σκαμηνῆς ὅλες κὲ τζάκησε τὰ δέ(ν)τρα τοῦ μοναστηριοῦ ὅλα κὲ βάρεσε ἔς τὴ σιπόστιανη κὲ τὲς καλύβες καὶ ἄλλα ζαράρηα πλὰ ἔκαμε ὑμέρα τρήτοι ἦταν».

12

1762

Ὁμοίως ἐπὶ ἀγράφου φύλλου εἰς τὸ τέλος.

«1762 χημόνας πολὴ ἔγινε φε(β)ρουαρίου ἔος τὸ».

13

1764 (ἡ9.)

Ἐσωθεν τῆς ἐπενδύσεως πανθέκτης εἰς τὸ τέλος.

«1764 (ἡ9;) δηὰ τὸ γενόμενο ποῦ κόπηκε ὁ τρῆς κατάρατος σουλημιάν πασηᾶς ἢ ὡς ἀλῆ πεγι ἐξ ἡοανήνον ὁ (ὀ)ποῖος ἐπῆρε πολὰ ἔξοδα καὶ φλορηὰ ἀπὸ τὰ μοναστήρια τῆς ἄρτας καὶ τοῦ ζαγορήου κὲ ἄλες παρανομῆες ἔκαμε εἰς τοὺς χρησθηνοῖς ὄμος ἢ θία δῆκη τὸν ἔφε(ρε) κὲ τὸν ἐφόνεψε ὁ ἡὸς Χατζῆ πασιᾶ ἐκ στόματος τοῦ σολτάνη μο(υ)σταφᾶ κὲ ἔτος 1764 (ἡ9;) μήνα φε(β)ρουαρίου 18 ἡμέρα τετράδη».

1780

Ἐπὶ τριωδίου τοῦ 1778 ἐναποκειμένοι ἐν τῷ παλαιῷ Ναῷ ἁγ. Ἀθανασίου. εἰς τὸ τέλος «εἰς τοὺς χηλήους—1780 Σεπτεμβρίου 28 ἦλθεν ὁ παπανηκηφόρος ἀπὸ τὴν βασιλεύουσα ἢς μοναστήρη ὅτι αὐτὸν τὸν χρόνον αὐγούστου 11 ἔγεναν πολὲς βροχὲς κὲ ὄλον τὸν χημόνα ὅπου δὲν θυμῶτε κανέννας».

15

1781

Ἐν ἀρχῇ Μηναίου Ἰανουαρίου τοῦ 1778 ἐκδόσεως Ν Σάρρον ἔσωθεν τοῦ ἔξωφύλλου. «καὶ τὸ παρὸν σὺν τοῖς ἄλλοις ἔνδεκα μηναίοις ἀφιερῶθη εἰς τὴν ἁγίαν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εὐρισκομένης εἰς χωρίον μόλισταν. ἀγοράσθη δὲ παρὰ τοῦ κῦρ Παναγιώτου υἱοῦ μήτζιου ρωμιοῦ εἰς μνημόσυνόν του καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. Εἰ τοὺς 1781 ἐκ Κονίτζης μελέτιος ἡγουμενεύοντος. Προσέτι ἀγόρασαν ὁ αὐτὸ κῦρ Παναγιώτης καὶ ἐν Τριώδιον καινούριον σὺν τούτοις».

16

1781

Ἐσωθεν ἔξωφύλλου Μηναίου τοῦ 1768. «Τὰ παρόντα δώδεκα μηναιὰ ἀφιερῶθησαν εἰς τὴν ἁγίαν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εὐρισκομένης εἰς χωρίον μόλισταν, τὰ ὅποια ἡγοράσθησαν γρόσια . . . παρὰ τοῦ τιμωτάτου Κῦρ παναγιώτου Κονητζιώτου καὶ υἱοῦ τοῦ μήτζιου ρωμιοῦ, τοῦ καὶ ἐπιτρόπου, εἰς μνημόσυνόν του, καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. Εἰς τοὺς 1781: καθὼς καὶ εἰς τὸν Ἰανουάριον μῆνα τὰ ἴδια ἔγραψα».

17

1787

Εἰς τὸ τέλος Μηναίου Μαΐου τοῦ αἰχκε' (=1625)

«ἐγὼ ὁ φότης δάσκαλος ἔτως 1787».

18

1794

Ἐπὶ βάσεως ἐπιχρυσωμένου ἀργυροῦ Σταυροῦ κυκλοτερῶς
«Διὰ συνδρομῆς ἐμοῦ τοῦ ταπινοῦ Ἀναγίου Ἱερομονάχου 1794».

19

1799

Ἐπὶ λειψανοθήκης ἔσωθεν.

«Μέρος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλήμακος κτῆμα Κυρίλου Ἱερομονάχου 1799».

20

1807

Ἐπὶ τῆς βάσεως ἁγίου Ποτηρίου.

«Μέρος ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Κάρα τοῦ ἁγίου Ἡοάνου τοῦ Κλήμαντος. Μέρος τοῦ ἁγίου Γεοργίου Μέρος τοῦ ἁγίου Σημεὸν Μέρος τοῦ ἁγίου Θεοῦ τοῦ ἐν τὸ Μαλεὸ ὄφθαλός τοῦ ἁγίου Μηνᾶ τοῦ Καληκελάδου εἰς Μοναστήριον Μόλιστας ἢς μνήμη τὰ Ἐσόδηα τῆς Θεοτόκου. Ἡγούμενος Μελέτιος Χριστική Ἡοάνη Μηχαὴλ ἔτος 1807 Σεπτεμβρίου 25».

21

1811

Ἐπὶ τῆς βάσεως ἁγίου Ποτηρίου.

«εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Μόλιστας τὰ Ἐσόδηα τῆς Παναγίας 1811 ἀδάμου κὲ Ἰοάννου Νικόλα ἀδάμου».

22

1813

Ἐπὶ τοῦ ἔξωφύλλου Μηναίου Φεβρουαρίου τοῦ 1778.

«ἔτους 1813 φεβρουαρίου 3 ἡμέρα δευτέρα καὶ ὄρα τετάρτη τῆς ἡμέρας (²) κάμω θύμησι τὶ καιρὸν ἐκίνησεν (;) ὁ γεροκόστας διὰ τὸ χατζηλήκι (³) μαζὺ μὲ τὸν τιμωτάτον Βασιλεῖον νικολά(ου) δημοῦ σὺν τοῖς ἄλλης κόνσταν θεοδοσίου καὶ Βασιλεῖον παναγιότου. ὦ μεγάλης χαρᾶς ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὅπου εὐγίκαμεν ἱερεῖς δεκατέσσαρες ὄλοι ἱεροφορεμένοι καὶ μὲ τὰ θυμιατὰ καὶ μετὰ τῆς Παναγίας (⁴) καὶ μετὰ τοὺς χοιστιανούς ὄλους τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸ χωρίον. ταῦτα καὶ πάλιν ἀγνώθ τα ὅσα ἔγιναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην».

23

1819

Ἐπὶ πλακὸς ἔσωθεν τοῦ ἱεροῦ Βήματος.

«1819».

24

1814

Ἐσωθεν ἔξωφύλλου Μηναίου Μαΐου τοῦ 1773 ἐκδόσεως Δημ. Θεοδοσίου.

«καὶ τὸ παρὸν ἀφιερῶθη εἰς τὴν ἁγίαν μονὴν τῆς μύλιστας καθὼς εἰς τὸν Ἰανουάριον καθαρῶτατα ἔγραψα».

Σημείωσις.

Ἡ ἐνθύμησις αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν ἀφιερῶσαντα κατὰ τὸ 1781 τὰ Μηναιὰ ταῦτα Παναγιώτην Κονιτσιώτην. Ταύτηνδὲ, ἀπαρалаκτως ἀντέγραψε ἀργότερον ὁ κάτωθι ἀναφερόμενος Δωρόθεος.

« . . . Δωρόθεος ταπινῶς 1824 μαΐου 21».

25

1826

Εἰς βιβλίον Ἐκλόγιον σελ. 396 κάτωθεν

«Ἐτοῦτω τὸ βηβλήων εἶνε τῆς ὑπεραγίας Θεωτόκου τῶν εἰσοδίων ἀπὸ χωρὴν μύλιστα ὄπλος νὰ τὼ ἀποξενώση νὰ ἔχη τὴν κατάραν τῆς ὑπεραγίας Θεωτόκου νὰ ἀποκτήση τὴν λέπραν τοῦ ἡγιαζῆ καὶ τὴν π(οιν)ῆν τοῦ ἰούδα. ἐπὶ ἔτος 1826 δωρόθηος».

Γανναδιό 1965

Ἡ Μεσαριά ἀπὸ τὸ Σιοῦμο (1980)

*Αχρονολόγητος ἀλλὰ σύγχρονος.

Εἰς τὸ τέλος Μηναίου Ἰουνίου τοῦ «αχμε» (=1645).

«ἔτουτω τὸ βηβλύον εἶνε τῆς ἡπεραγῆας Θεωτόκου κὲ ὄπιος νὰ τὸ ἀποξενώσι νὰ ἔχη τὴν κατάραν τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὸ Θεοφόρων πατέρων ἡμῶν ἀμὴν. Δωρόθη(ος) ἔγραψα τὰ ἄνωθεν».

27

1828

Εἰς τὸ τέλος Παρακλητικῆς παλαιᾶς ἐκδόσεως.

«Θήμισι τὴ κερὸν ἀναπαύτηκεν ὁ μακαρίτης ὁ ἴσι ραμαντζᾶς μηνὶ ἰουνίου 30 ἐπὶ ἔτος 1828».

28

1850

*Επὶ βάσεως μικροῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ.

«Παπαδάμο παπαθανάσι χορίον Μόλιστα 1850».

29

1851

*Επὶ φορητῆς μεγάλης εἰκόνας Ἁγ. Ἀνθίμου κάτωθεν.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου καὶ ἡγουμένου 1851 Σεπτεμβρίου 15».

30

1852

*Επὶ εἰκόνας Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δέησις τῶν δούλων σου κωνσταντίνου Ἐξάρχου καὶ τῆς σύζυγος αὐτοῦ σταμάτος 1852».

31

1852

*Ἐσωθεν τῆς ἐπενδύσεως τῶν Μηναιῶν Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους α χ μ η (=1648).

«ἔτουτω τὸ Μιναῖον εἶναι τῆς Ἐκκλησίας ὄπιος νὰ τὸ εὕρη καὶ δὲν τὸ μαρτυρήσῃ νὰ ἔχη τὸν ἀφορισμὸν τοῦ Χρηστοῦ καὶ τῆς Παναγίας ἀμὴν τῇ 1852 δεκεμβρίου 8 μόλιστα. Δημήτριος Παγούνη».

*Αχρονολόγητος

*Επὶ ἀργυρᾶς ἐπενδύσεως μικρᾶς φορητῆς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου κεφ. Βυζαν. γράμμασιν.

«Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Νικιφόρου Ἱερομονάχου (ᾠ) κὲ τὸν γονέον αὐτοῦ».

33

*Αχρονολόγητος

*Ἐσωθεν τῆς ἐπενδύσεως εἰς τὸ τέλος Εὐαγγελίου τοῦ ἀφήθ' (=1559) τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Ἀθανασίου ἐναποκειμένου εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν.

«τὸ πυρὸν εὐαγγελίων ὑπάρχη τοῦ ἀγίου ἀναθασίου εἰς μόλιστα καὶ ὅστις τὸ ἀποξενόσι νὰ ἔχη τὸ ἐπιτήμιον τοῦ ἀφορισμοῦ»
Σημείωσις.

*Ἐτέρα ἐνθύμησις ἀναφέρει ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὸ εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Μολίσιης.

34

*Αχρονολόγητος.

*Ὁμοίως εἰς τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιον.

«Παῖσιος ἐλάγιος τῆς ταπηνώτης μ(σναχός)».

35

*Αχρονολόγητος

Εἰς Θεοτοκάριον τοῦ αχμγ' (=1533) ἐπὶ ἀγράφου φύλλου εἰς τὸ τέλος.

«τὸ παρὸν βη(β)λίη ὑπάρχη τῆς μονῆς τῆς ὑπεραγῆας Θεωτόκου καὶ ἀπαρθενου μαρῆας πλησίον τοῦ χορήου μόλιστας».

36

*Αχρονολόγητος

*Επὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας Ἁγ. Νεοφύτου κάτωθεν.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ νεοφύτου Ἱερομονάχου (ᾠ)».

37

*Αχρονολ.

*Ἐσωθεν τῆς ἐπενδύσεως ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου βιβλίου οἱ Μαργαρίται τοῦ Χρυσοστόμου.

«Τὸ παρὸν βηβλίη ὑπάρχη ἐκ τῆς ἀγιωτάτης μονῆς τῆς ὑπεραγῆας Θεωτόκου κὲ ἀπαρθενου μαρῆας μόλιστας».

38

*Αχρονολ.

Εἰς τὸ τέλος βιβλίου Συναξαρίου παλαιᾶς ἐκδόσεως.

«Τέλος καὶ τὸ Θεὸ δόξα. τοῦ αὐγούστου μηνὸς βισαρί(ων) Ἱερομόναχος».

39

Ἀχρονολ.

Εἰς τὸ τέλος βιβλίου Νέος Θησαυρός.

«τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τοῦ Θεοῦ καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Λουκᾶ τοῦ στηριότου καὶ ὅστις τολμήσῃ ὑπολ. . . ἢ ὅπως δήποτε ἐξιλεώσῃ αὐτὸς ἄνωθεν μέρος ἐχέτω τὰς ἀρὰς τῶν ΤΙΗ' Θεοφόρων Π(ατέ)ρων τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα τοῦ γιεζῆ τὴν λέπραν καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. ἀμήν».

40

Ἀχρονολ.

Ἐν ἀρχῇ Μηναιῶν Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου τοῦ αἰχμη' (=1648) ἔσωθεν τῆς ἐπενδύσεως. «Χαράλαμπος Ἰωάννου Πα(πα)ρίζου» (').

41

Ἀχρονολ.

Ἐπὶ Ἀνθολογίου παλαιᾶς ἐκδόσεως ἐναποκειμένου ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ ἀγ. Ἀθανασίου παλαίου εἰς τὸ τέλος.

«ἐτοῦτο τὸ παρὸν τοῦ καλοῦ ποιμένος ἀνθολόγιον ὑπάρχει τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θε(οτό)κου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας καὶ ὄπης. .».

42

18...

Ἐπὶ λιθίνης πλακὸς ἐναποκειμένης ἐν τῷ Ἄνω Γυναικωνίτῃ τῆς Μονῆς κεφαλ. γράμμασιν.

«18.. Ἀνακενίσθη ἡ Ἱερὰ Μονὴ διὰ δα-

πάνης τοῦ Πα(πᾶ) Ἀνθίμου Ἡγουμένου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ. Διὰ χειρὸς ἐμοῦ Γεωργίου ἀνιψιοῦ Ἡγουμέν(ου) σὺν τῷ ἀδελφῷ μοι Χρ(ιστοδούλῳ) καὶ τοῖς λοιποῖς».

43

1913'

Ἐν τῇ δυτικῇ πλευρᾷ τοῦ κυρίως Ναοῦ ἐπὶ εἰκόνας Κοιμήσεως Θεοτόκου ἐν τῷ ξυλίνῳ διαφράγματι. Σὺν τοῖς ἄλλοις.

«1913. Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθ. Χιοναδίτου».

(Συνεχίζεται)

Ὑποσημειώσεις :

1. Ὁρεινὴ τοποθεσία Μολίστης καὶ Κορυφίστας νῦν Νικάνορα.

2. 10ην πρωϊνὴν.

3. Εἰς Ἱεροσόλυμα, πρὸς προσκύνησιν τῶν Ἁγίων τόπων.

4. Τῆς εἰκόνας ἐννοεῖται.

5. Ἴσως νὰ πρόκειται περὶ τοῦ ἐν ταῖς ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθ. 8, 9, καὶ 14 ἐνθυμήσει ἀναφερομένου κατὰ τὰ ἔτη 1757 καὶ 1780 Νικηφόρου Ἱερομονάχου.

6. Ἴσως νὰ πρόκειται περὶ τοῦ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 7 ὡς ἄνω ἐνθυμήσει ἀναφερομένου κατὰ τὸ 1722 Νεοφύτου Ἱερομονάχου τοῦ καὶ Ἡγουμένου.

7. Ἐκ Βουρμπιάνης. Οὗτος τὸ 1846 εὗρισκτο ἐν τῇ ζωῇ.

II

Τοῦ ΓΕΩΡ. ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ἱερέως. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κόνιτσα», τεύχη Αὐγούστου - Ὀκτωβρίου 1966, μέ τίτλο «Ὀλίγα περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολίστης».

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μολίστης τιμᾶται καὶ σεμνύνεται ἐπ' ὀνόματι τῷ Εἰσοδίῳ τῆς Θεοτόκου.

Ποτὲ ὅμως τὸ πρῶτον καὶ ὑπὸ τίνος ἰδρύθη καὶ ἐθεμελιώθη αὕτη, τοῦτο μᾶς εἶναι ἀδηλον. Οὐδὲν ἐπίσημον περὶ αὐτῆς Ἐγγραφον, οὐδεμίαν ἄλλην παλαιότερα περὶ αὐτῆς γραπτὴ μαρτυρία. Μόνον ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος ἐν αὐτῇ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου

τοῦ Λ Φ Ν Θ (1599), καὶ ἐκ μιᾶς πλακὸς μὴ ἐντετοιχισμένης τοῦ ἔτους ζρπ (1672), ὡς καὶ ἐκ τῆς τεχντροπίας τῶν ἀχνον ἐξ' αὐτῶν ἀποδεικνύεται ὅτι αὕτη εἰρονολογήτων ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνων, μόνον κτίσμα τοῦ Ι Ζ αἰῶνος, ἵνα μὴ εἰπωμεν τοῦ Ι Σ Τ.

Ἐκτὸς τούτων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐρείπια τῆς πρώτης Μονῆς τὰ ὅποια ἀναφέρει καὶ ἡ

παράδοσις, ἀπαντῶνται Νοτιοδυτικῶς καὶ εἰς ὀλίγων μέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης Μονῆς. Ἡ ἤδη ὑπάρχουσα, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ μιᾶς ἔξωθεν τοῦ Ἱεροῦ αὐτῆς Βήματος χρονολογίας, ἐθεμελιώθη τὸ ἔτος 1819 (1).

Ποῖοι ἀκριδῶς ὑπῆρξαν οἱ λόγοι οἱ ὑποῖοι συνέτειναν εἰς τὸ νὰ καταπέση καὶ νὰ ἐρημωθῇ ἡ πρώτη Μονή, μᾶς εἶναι καὶ αὐτοὶ ἄδηλοι 2).

Ἐχονες ὁμωσαφῆ τὴν χρονολογίαν ὅτι ἡ ὑπάρχουσα σήμερον Μονή ἐκτίσθη τὸ 1819, δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι τὸ ἐρειπωθὲν παλαιὸν κτίριον, θὰ διετηρήθη — ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ παραδεχθῶμεν — 150 ἔτη ἀπὸ τὴν ἀνέγερσίν του.

Ἀφαιροῦντες λοιπὸν ἀπὸ τοῦ 1819 τὰ 150 αὐτὰ ἔτη, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ Μονή αὕτη ὑπῆρχε κατὰ τὸ ἔτος 1669, καὶ οὕτω πλησιάζομεν εἰς τὴν χρονολογίαν τοῦ ἀρχοῦ (= 1672), τὴν ὁποίαν ἀπαντῶμεν εἰς τὴν μὴ ἐντετοιχισμένην πλάκα τὴν ἐν τῷ κάτω Γυναικιωνίτῃ ἐναποτιθεμένην, χωρὶς θεαίως νὰ ἀποκλείωμεν καὶ παλαιότεραν τῆς Μονῆς ταύτης ὑπαρξίν.

Πρὸς ὅλα αὐτά, ἀλλὰ καὶ πρὸς περισσοτέραν πίστωσιν τῶν ἰσχυρισμῶν μᾶς ὡς πρὸς τὴν παλαιότητα τῆς Μονῆς ταύτης, παραθέτομεν κατωτέρω καὶ μερικὰς ἐπιγραφὰς καὶ ἐνθυμήσεις ἀπὸ διάφορα ἱερὰ βιβλία τῆς Μονῆς κλπ., ὡς κατωτέρω ἐμφαίνηται.

1 6 7 2

Ἐπὶ πλακῶς μὴ ἐντετοιχισμένης Κεφ. Γοδιμασίν «1819 ἰκοδομήθη ἔτους 1672 (= 1672)».

B'

1 7 0 1

Ἐπὶ ἀργυροῦ Σταυροῦ ἄνευ θάσεως, κεκοσμημένου διὰ σμάλτου καὶ ἐπὶ τοῦ ἑξαγώνου ἐπιστυλίου. «ἐκ τῆς ἁγίας Μο(νῆς) Θε(οτόκ)ου τῶν Ἐσοδείων Μόλιστας. Διωνησίου Ἱερομονάχου + Δημητρί(ου), ἀφα' (= 1701)».

Γ'

1 7 0 7

Ἐπὶ τῆς ἐπενδύσεως Ἀνθολογίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολίστης ἐναποκειμένου ἐν τῷ παλαιῷ Ναῷ ἁγ. Ἀθανα-

σίου. «ἐχειροτωνήθηκα ἐγὼ ὁ Πα(πᾶ) φιλόθεος ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου ἡχονομίας ἔτους ἀψζ' (= 1707) φιλόθεος Ἱερομόναχος».

Δ'

1 7 0 8

Ὁμοίως εἰς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ Ἀνθολογίου. «εἰς τί κερὸν ἐχειροτωνήθηκα ἐγὼ ὁ πα(πᾶ) καλήνηκος εἰς τοὺς ἀψη' (= 1708) καὶ ἤμουν χρόνον 15 τὸν κερὸν ὅπου ἐγγενίασαν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἦταν (ἡ) μέρα παρασκευῆ καὶ ἦταν ἀρχιε(πίσκοπος) φιλ(ἀρετος)».

E'

1 7 1 4

Ἐπὶ ἀργυρᾶς ἐπενδύσεως Εὐαγγελίου τοῦ 1719 ἐκδόσεως Ν. Γλυκῆ γύρωθεν Κεφ. Γοδιμασίν.

«Ἐτοῦτο τὸ βιβλίον καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἠπάρχη τῆς ἁγιοτάτης Μονῆς τῆς ὑπεραγίας Δεσπίνης ἱμῶν καὶ ἀνηπαρθένου Μαρίας τοῦ Μοναστηρίου τῆς Μόλιστας διὰ κόπου καὶ μόχθου Ἱγουμένου Νεοφήτη τοῦ Ἱερομονάχου + ἐτεληώθη ἐν μηνῆς Φλεδαρίου + (ἔτος) 1722 ἀπὸ Χριστοῦ + ἀψκβ' (= 1722)».

Ἐνωθεν τῆς ἐν αὐτῷ Βαΐφόρου εἰκόνας.

«Δηὰ χηρὸς Δῆμο Νικολίτσα 1714».

Σημείωσις:

Ἐδῶ παρατηροῦμεν ὅτι αἱ δύο ὡς ἀνωτέρω χρονολογίαι δὲν συμφωνοῦσιν. Ἐνῶ τὸ Εὐαγγέλιον ἐξετυπώθη τὸ 1719, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ εἰργάσθη εἰς αὐτὸ ὁ τεχνίτης τὸ 1714; Φαίνεται, ἡ πλάξ ἢ φέρουσα τὴν χρονολογίαν τοῦ 1714, ἐλήφθη ἐξ ἄλλου παλαιότερου Εὐαγγελίου καὶ προσηρμύσθη ἐκεῖ, ὅπου σήμερον εὐρίσκεται.

ΣΤ'

1 7 5 9

Ἐπὶ Πανθέκτης ἔσωθεν τῆς ἐπενδύσεως. «τὸ παρὸν βιβλίον ἐπηγομαζο-

μένη παντέκτη ἤγη (ἀ) φιερομένο στο ἀγιον μοναστήριον τῆς ἡπεραγίας Θεοτόκου μοληστα 1759 σταχόθηκε».

Ζ'

1 7 8 0

Ἐπὶ Τριωδίου τοῦ 1778 ἐναποκειμένου ἐν τῷ παλαιῷ Ναῷ ἀγ. Ἀθανασίου εἰς τὸ τέλος.

«εἰς τοὺς χηλῆους 1780 Σεπτεμβρίου 28 ἦλθεν ὁ παναθηκφόρος ἀπὸ τὴν βασιλεύουσα εἰς μοναστήρη ὅτι αὐτὸν τὸν χρόνον αὐγούστου 11 ἔγεναν πολλές βροχές κέ ὄλον τὸν χειμῶνα ὅπου δὲν θυμάτε κανέναν».

Η'

1 7 8 1

Ἐν ἀρχῇ Μηναίου Ἰανουαρίου τοῦ 1778 ἐκδόσεως Ν. Σάρρου ἔσωθεν τοῦ ἐξωφύλλου.

«καὶ τὸ παρὸν σὺν τοῖς ἄλλοις ἔνδεκα μηναίοις ἀφιερῶθη εἰς τὴν ἀγίαν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εὐρισκομένης εἰς χωρίον μολησταν, ἀγοράσθη δὲ παρὰ τοῦ κὺρ Παναγιώτου υἱοῦ μήτζιου ρωμοῦ εἰς μνημόσυνόν του καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. Εἰς τοὺς 1781... ἐκ Κονίτζης μελετιοῦ ἡγουμενεύοντος. Προσέτε ἀγόρασεν ὁ αὐτὸς κὺρ Παναγιώτης καὶ ἐν Τριώδιον σὺν τούτοις».

Θ'

1 7 8 1

Ὁμοίως ἔσωθεν ἐξωφύλλου ἑτέρου Μηναίου τοῦ 1768. «τὰ παρόντα δώδεκα μηνιαῖα ἀφιερῶθησαν εἰς τὴν ἀγίαν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εὐρισκομένης εἰς χωρίον μολισταν, τα ὅποια ἡγοράσθησαν γρόσια παρὰ τοῦ τιμιωτάτου κὺρ Παναγιώτου Κονητζιώ του καὶ υἱοῦ του μήτζιου ρωμοῦ, τοῦ καὶ Ἐπιτρόπου εἰς μνημόσυνόν του καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. Εἰς τοὺς 1781: καθὼς καὶ εἰς τὸν Ἰανουάριον μῆνα τὰ ἴδια ἔγραφα».

Αὐταὶ φίλοι ἀναγνώσται εἶναι αἱ παλαιότεραι ἐπιγραφαὶ καὶ ἐνθυμήσεις αἱ

ἀφορῶσαι τὴν Ἱερὰν καὶ σεβασμίαν Μονὴν τῶν Ἐισοδίων τῆς Θεοτόκου Μολίστης. Καὶ ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐπιγραφῶν τούτων, καὶ ἐνθυμήσεων, ἀκολουθοῦν καὶ ἄλλαι νεώτεραι ἀναφερόμεναι καὶ αὐταὶ εἰς τὴν ἰδίαν Μονὴν, αἱ ὅποια καὶ ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τῶν ἀνωτέρω εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 40 — 41 Διπλοῦν τεύχος τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἐκδιδομένου Περιοδικοῦ «Ἡπειρωτικὴ Ἔστια» τὸ 1955, σελ. 760. Ἀποβλέποντες δὲ ἡμεῖς εἰς τὸ σύντομον τῆς παρουσίας, δὲν θὰ συμπεριλάβωμεν ταύτας ἐδῶ. Ἀλλ' ὁ ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν νεωτέρων τοῦ 1871 ἐνθυμήσεων τούτων, ἄς προστρέξῃ εἰς τὸ ὡς ἄνω Περιοδικὸν καὶ ἐκεῖ θὰ εὑρῇ αὐτὰς ἐν λεπτομερείᾳ.

Σὺν ταῖς ἀνωτέρω ἐνθυμήσεσι ἡμεῖς καταχωροῦμεν ἐσῶ καὶ ἐν ἐνοικιαστήριον ἔγγραφον τῆς Μονῆς ὑπογεγραμμένον ὑπο τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1909 ἡγουμένου Ἀνθίμου. Τοῦτο φέρει καὶ τὴν σφραγίδα τῆς Μονῆς με ἀντικανονικῶς κεχαραγμένον τὰ γράμματα εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἀναγνώσις των νὰ γίνεται ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἡ ὅλη δὲ ἀξία τοῦ ἔγγραφου τούτου ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι διασώζεται ἐν αὐτῷ ὁ τύπος τῆς παλαιᾶς σφραγίδος τῆς Μονῆς, καὶ τίποτε ἄλλο.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀνήκε εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ἀειμνήστου ἐκ Μποτσιφαρίου Δημητρίου Παπαῦ Χρήστου Ἀλεξοπούλου (= Παπαχρηστίδου) εὐρέθη δὲ ἡμιεφθαρμένον μεταξὺ ἄλλων ἰδιωτικῶν ἐπιστολῶν καὶ βιβλίων ἀτάκτως ἐρριμμένων ἐντὸς καλάθου, καὶ περισυνελέγη ὑφ' ἡμῶν παρουσία τῆς ἐπίσης ἀειμνήστου σήμερον Μάρθας Δ. Παπαχρηστίδου κατὰ τὸ ἔτος 1940, ἦτοι μετὰ δέμηνον ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἰταλῶν καὶ τῆς λεηλασίας ὑπ' αὐτῶν τῆς οἰκίας της. Τοῦτο ἐπιγραφόμενον ἔξωθεν:

«χωράφι Καλόγηροῦ Ἀγ. Χαράλαμπος»,

ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ὁ ὑποφαινόμενος Ἀνθιμος Ἠγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολίστης δίδω σήμερον εἰς τὸν Δημήτριον Παπαῦ Χρήστου Ἀλεξόπουλον ἐν κομμάτι χωράφι εἰς θέ-

σιν Ἁγίον Χαράλαμπον οὐ τὰ σύνορα διαλαμβάνει τὸ νόμιμον ταπὶ διὰ Γιὰρ Χακί* διὰ τριάκοντα ἔτη ἀρ. 30 ὁ ὁποῖος θὰ δίδῃ κατ' ἔτος εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς Ἡγουμένους Γρόσια ἑκατὸν δέκα (ἀριθ. 110).

Τούναντιον καὶ δὲν πληρώσῃ τὴν ἄνωθεν συμφωνίαν θὰ ἐπιστρέφῃτε πάλιν τὸ χωράφι εἰς τὴν Κυριαρχίαν τῆς Μονῆς. Ἐάν ὅμως κανεῖς ἀπὸ τοὺς Ἡγουμένους ἤθελε τὸν ἐνοχλήσῃ, ὑποχρεοῦνται νὰ ἀποζημιώσουν τὸν εἰρημένον Δημήτριον Παπαχρήστου Ἀλεξόπουλον πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἐκτάκτου ἐργασίας του. Διὸ ἐδόθη τὸ παρὸν παρ' ἐμοῦ τοῦ Ἡγουμένου πρὸς ἀσφάλειάν του μέχρι τῶν τριάκοντα ἔτων ἀριθ. (30) διὰ τὸ ρηθὲν χωράφι, καὶ εἰς ἐνεῖξιν ὑποφαίνομαι.

Ἐν Μολίστῃ τῇ 4 Μαρτίου 1909

» Ἀνθιμος ἡγούμενος

» Π (απᾶ) Δημήτριος χρ* μαρτυρῶ.

» Παπᾶ Ἀπόστολος Παπᾶ Ἰωάννου*** μαρτυρῶ.

» Ἀνθιμος ἡγούμενος

ἔλαβα γρόσια ἑκατὸν δέκα τὸν Σ (:- γέ) *** 1909».

(Τ.Σ.) τῆς Μονῆς

εἰς τὴν δευτέραν σελίδα.

«1911 ἔλο (γα) ριάσθη (μεν) μετὸν Δημήτριον Πα (πᾶ) Χρήστου εἰς τὸ γιὰρ χακί ὅπου ἔχει νὰ δώσῃ τὸν Δημήτρη τὸ ἐξώφλησεν εἰς (= μέ) τὰ ὀψώνια ὅπου (ἔδωσε, καὶ) εἶχε νὰ λάβῃ (τὸ ἀντίτιμόν των) ἀπὸ τοῦ Παναστήρι, ὡς φαίνεται σύμφωνα μετ' ἐμὴν ἀπόδειξί του ὅπου ἔλαβα ἐγὼ

τῇ 20ῇ Ἰανουαρίου 1911

ὁ προσωρινὸς Βεκίλης* Πα (πᾶ) Δ. Χρ. Μπολούλ (ης) ἔλαβα διὰ τὸ Γὰρ χακί (= Γρόσια 110).

Πα (πᾶ) Δημήτριος Χρ. Μπολ (ούλη)

1912 Φεβρουαρίου 18 Πα (πᾶ) Δημήτριος Χρ. Μπολούλη.

1913 Φεβρουαρίου ἔλαβα γρόσια 110.

Οἰκονόμος Παπᾶ Εὐθύμιος*,

Ὅμοίως μέχρι καὶ τοῦ 1918 μετ' ἐπιματικὸν ποσὸν τῶν 25 δραχμῶν κατ' ἔτος, καὶ μετ' ὑπογραφήν τοῦ ὡς ἄνωτέρω ἐκ Καστάνιανης Παπᾶ Εὐθυμίου.

Τώρα δὲ ἔσον ἀφορᾶ τὴν ἐν τῷ ἐνοικιαστηρίῳ τούτῳ ἐγγράφῳ ἀποτετυπωμένην σφραγίδα τῆς Μονῆς, αὕτη εἶναι κυκλοτερῆς φέρουσα εἰς τὸ μέσον τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου καὶ γύρωθεν τὰ γράμματα:

«+ Η ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΜΟΝΑΣΤ (ΗΡΙΟΥ) ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ Θ (ΕΟ) Τ (ΟΚΟΥ) Χ (ΩΡΙΟΝ) ΜΟΛ (ΙΣΤΑ).

(Βλέπε εἰς τὸ ἐξώφυλλον τὴν φωτοτυπίαν τῆς σφραγίδος ταύτης).

Ἐπὶ πλέον, ἀναφέρομεν ἐδῶ ὅτι ἡ Μονὴ αὕτη σὺν τοῖς ἄλλοις, κέκτηται καὶ ἓναν ἀχρονολόγητον χειρόγραφον Νομοκάνονα Βυζαντινῆς Γραφῆς, διαστάσεων περίπου 0,22 X 0,15 καὶ πλάτους 0,5, ἐκ σελίδων ἐν ὅλῳ 510. Ἐν τούτων εἰς τὰς πρώτας αὐτοῦ σελίδας ἀπαντῶμεν τὰ περιεχόμενα ἐν περιλήψει, εἰς δὲ τὴν 43ην τοιαύτην, ἐκκλησιωτὴν διὰ χρωμάτων διακόσμησης, ἡλικίας II, ἔνθα καὶ ὁ τίτλος αὐτοῦ ὡς ἀκολουθῶς.

«Νόμιμον συλλεχθὲν ἐκ διαφόρων ἀναγκαίων κανόνων τῶν θείων καὶ ἱερῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν Συνόδων τῶν Θεοφόρων Πατέρων καὶ ἐτέρων ἁγιωτάτων ἀρχιερέων καὶ τινῶν νεαρῶν βασιλικῶν νόμων καὶ ἄλλων τινῶν μεταφρασθὲν εἰς τὴν κοινὴν γλῶτταν».

Εἰς τὸν ἐν λόγῳ Νομοκάνονα εὐτὸν περὶ τὸ τέλος — σελ. 472 — καταχωρεῖται καὶ ἓνας Κατάλογος τῶν εἰς τὴν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπαγομένων Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν, ἐκ τῶν ὁποίων πολλαὶ σήμερον δὲν ὑφίστανται.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἡ Μονὴ αὕτη εἶχε καὶ ἐν ἐπὶ μεμβράνης Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ὡς ἔχομεν ἐκ τοῦ στοματος τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1942 ἐπιζώντων γεροντῶν Νέστορος Βέργου, Νικολάου Ἰ. Γκάνιου, καὶ Εὐαγγέλου Μακαρίου, ἀπωλέσθη.

Προσέτι σώζεται καὶ ἐν ἀχρονολόγητον καὶ αὐτὸ Κατάστιχον τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὰ Δίπτυλα τῆς Μονῆς. Τοῦτο φέρει ἐπι-

κεφαλίδα «παρησσία του Ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεομήτρος», καὶ ἀναγράφονται ἐν αὐτῷ ὀνόματα συνδρομητῶν κατὰ φύλλον, καὶ κατὰ κατηγορίας, ὡς ἑξῆς:

«Γερμανοῦ καὶ Νικοδήμου
τῶν ἀρχιερέων».

Ἀκολουθῶς προτάσσονται ὀνόματα Ἱερομονάχων, ἀκολουθοῦσι τὰ ὀνόματα τῶν Ἱερέων, τῶν μοναχῶν καὶ μοναζουσῶν, καὶ ἔπονται τὰ τῶν Χριστιανῶν κατὰ φύλλον χωριστά, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἀργότερα προσετέθησαν ἀφιλοκάλως διάφορα ὀνόματα καὶ οὕτω συνεπληρώθη.

Αὐτὰ ἐν ὀλίγοις γράφομεν ἡμεῖς σήμερον περὶ τῆς Μονῆς, καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς ἐκ τῶν τριῶν συνοικιῶν τῆς Μολίστης καταγομένους καὶ δυναμένους νὰ ἐργασθῶσιν, ὅπως ἐπιμεληθῶν, καὶ ἐρευνήσουν τὰ οἰκογενειακὰ αὐτῶν ἀρχεῖα, ἢ αἰ ἄλλα συγγενικὰ τῶν τοιαῦτα, συγκεντρώνοντες συνάμα τοὺς θρύλλους, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλη προφορικὴν ἢ καὶ γραπτὴν περὶ τῆς Μονῆς ταύτης μαρτυρίαν. Ἐὰν ἔχουν ὑπ' ὄψιν τῶν ὅτι οὕτω πράτοντες, ἐπιτελοῦν τὰν ἐπιβαλλόμενον εἰς αὐτοὺς ἱερὸν καθήκον τόσον πρὸς τὴν Ἱστορίαν τῆς Μονῆς, ὅσον καὶ πρὸς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος γενικώτερον. Καὶ ἓνα τοιοῦτον ἐκ μέρους τῶν θὰ τὸ ἀναμένωμεν, ἐφ' ὅσον θὰ εὐρισκώμεθα ἐν τῇ προσχαίρῳ ταύτῃ ζωῇ.

Καὶ τέλος, περαίνοντες εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ὀλιγοσέλιδον ταύτην ἐργασίαν, περὶ τῆς Ἱ. Μονῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Μολίστης, ἅς κλίνωμεν γόνυ ἐμνηρὸς εἰς τὴν ἱερὰν σκιάν καὶ μνήμην πάντων τῶν ἐν αὐτῇ κατὰ καιροὺς καὶ χρόνους ἡγουμενευσάντων καὶ μονασάντων ἀοιδίμων ἐκείνων ἀνδρῶν, εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ ἔνεκεν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁ ἀείμνηστος ἐκ Μποτσιφαρίου Ἱατρός Βασ. Τζαλόπουλος εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθὲν κτὰ τὸ ἔτος 1914 Ἡπειρ. Ἡμερολόγιον «Νέα Ἑλλάς» σελ. 225 «Ἡ Ἱστορικὴ Μολίστα», ἀναφέρει μὲ ὀλίγας μόνον λέξεις ὅτι ἡ Μονὴ αὕτη ἐκτίθη τὸ 1730. Δὲν ἐπρόσεξε φίνεται τὴν ἑξῶθεν τοῦ Ἱ Βήματος χρονολογίαν τοῦ 1819. Ἐπομένως, ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερομένη χρονολογία τοῦ 1737, δὲν εὐσταθεῖ.

2. Ἴσως, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ἐκεῖ ἔνθα καὶ τὰ ἐρείπια εἶναι κατωφερὲς καὶ ὑπόκειται εἰς κατολισθησιν ἴσως λέγω - νὰ ὑπέστη αὕτη ρωγμὰς ἐκ τῆς πολυκαιρίας καὶ νὰ κατέστη ἐτοιμόρροπος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἠνάγκασε τοὺς ἀοιδίμους Πατέρας τῆς Μονῆς νὰ μεταφέρωσι καὶ θεμελιώσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται σήμερον.

3. Γιέρ-χικ=ἔδαφονόμιον

4. Μπολούλης τὸ ἐπίθετον. Ἐφημέριος Μεσσαριᾶς.

5. Ἐφημέριος Μποτσιφαρίου (νῦν Μοναστηρίου).

6. Ἔτος.

7. Πληρεξούσιος—ἀντιπρόσωπος.

8. Ἐκ Καστάνιανης—Κονίτσης.

Τὸ παιχνίδι «κάχτες» (καρύδες - 1961)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11ο
ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Καταχωροῦνται μέ χρονολογική σειρά. Βρίσκονται στήν κατοχή ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ καί πρωτοδημοσιεύονται ἐδῶ.

1828

τὴν συμερον φανερωνωμε καί ωμολογοῦμε εμεις η χώρα μωλιστινοί ὄλοι μας κοινῶς ὀτη επουλισαμε τω χωραφη του πανταζή τζαλου τω χωραφη στο μαναστιρωπουλω καί τῶ δωσαμε του γιωργη κουσι δση γρωσια 95: λέγομε ενινταπέντε καί ἔτζη εδώσαμε την ωμολογιαν μας δια νά ἔχη τω θάρως καί ἔστω ἐν παντί κριτιριου 1828: γιωργιου 25.

γιωρ., βεβαιωνω

παπαβασιλης βαιβεωνω

διμητρης παπασταμου βεβεος

παπαδημητρη βεβιος

Χατζηβασιλης βεβηος

Χρηστο., ημελη βεβεονο

Χατζη κοστας βεβῶ

νακος αλεξης βεβηονο

κοσταντινς τζιαλος βεβεονο

1833

Ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι φανερόνωμεν δια τοῦ παρώντος μας Δημοσίου ἀποδικτικοῦ ὅτι ὁ Κύριος Ἄντωνιος Κοντούλης ποτέ Κωνσταντίνου ἐξ Ἰωαννήνων εἶναι κάτοικος εἰς τούτην τὴν Νῆσον περίπου ἀπό χρόνους εἴκοσι πέντε καί εἰς τὴν περιοχὴν τῆς θείας Εὐαγγελίστριας ὁ ὁποῖος ἔζησε πάντοτε μέ καλά ἤθη χωρίς νά δώση ἐνόχλησιν εἰς κανέναν διὸ τοῦ ἀφίεται ἡ παρούσα ἐξ ἡμῶν ἀπαρατημένη ἵνα παρισιάση αὐτὴν ὅθεν ἀνήκει.

Ἐν Ζακύνθω τῇ 19 Ἰουνίου 1833 ΕΠ

Νικόλαος Καντούνης 'Ιερεύς 'εφημέριος
 Γεώργιος Καλοδούκας καπητανός
 'Ιωάννης Χακινόπουλος μαρτιρο
 Δημήτριος Καλοδούκας μαρτυρῶ

1837

διὰ τό παρον γράμματος γίνετε ὅτι ἐγώ ὁ γιόργης του ζίσι γέγιος
 ἔκαμα ἀλλαξήαν μέ τόν γεώργιν κούσιου καί τοῦ ἔδοσα τό χωράφι ὅπου
 ἔχω στο λιβάδι καί δέν ἔχη νά τόν ἐνοχλίσι κανενας νά εἶνε τέλιος
 καί ἐξοσιαστίς νυκοκύρις καί ἐγώ ἔχω νά εξοσιάσω τό χωράφι ὅπου ἔ-
 χη ἀγοραζμένο τίς πανταζου (;) τζαλάδες εἰς το μοναστιρόπουλω νά
 ἦμε τέλιος καί ξουσιαστίς νηκοίρις καί ἀδιάφα(;)ρος τοῦ γιώργι κού-
 σιου διδετε τό παρδν μου εἰς χείρας του κατεμπροστα τόν ἀξιοπίστων
 μαρτίρον

εγω ο γιοργης του ζησ γεγηος βεβεονο τα ανοθεν

1837 τῆ :24 φεβρουαριου

Χρηστος κε ζησης βεβεονομε τάνοθεν

..... μαρτυρῶ

στέφανος λαμπρου παραναλεστικῶ ἔγραφα καί μαρτυρῶ

Παπαβασιλης αδαμου μαρτιρῶ

Χρήστος παπαζίνου μαρτιρας

Ζησις ζηνος μαρτιρας

αντονις κονταυλι μαρτιρας

1842

Ὁ τοῦ 'Αγίου Παγωνιανῆς καί Βελλᾶς Πρωτοσύγγελος **Κακάριος** μαρτυροῦ.

Διὰ τοῦ παρδντος πωλητηρίου γράμματος δῆλον γίνεταί ὅτι ὁ Παναγιώ-
 τῆς Νικολάου Σταρηνζιώτης ἐπώλησε τό χωράφι του, τό ὀνομαζόμενον εἰς
 τήν Βαλινίτσαν, τό ὅποῖον συνορεύει ἀπό τό κάτω μέρος μέ τόν τόπον τῶν
 Μολιστινῶν ἀπό τό ἐπάνω μέ τό χωράφι τοῦ Βασίλη 'Αξάρχου ἀπό.....
 πλαῖνδν μέ τό ποτάμι καί ἀπό τό ἄλλον μέ τό βουνδν δηλ. μέ τόπον χερ-
 στον εἶναι σχεδόν ἕως ἓνα ἥμισυ I I/2 στρέμα. Αὐτό τό χωράφιον τό ἐπώλη-
 σεν ὁ ρηθεῖς Παναγιώτης Νικολάου Σταρηνζιώτης εἰς τᾶς δύο ἐκκλησίας
 τῆς Μδλιστας τᾶς ἀνομαζόμενας "Άγιον Νικδλαν καί Μιχαήλ Ταξιαρχῶν εὐ-

χαρίστως καὶ ἀπαραβιάστως διὰ γρῶσια 500:πεντακδσια τὰ ὅποια καὶ ἔλα-
βον σήμερον ἐπὶ χεῖρας σῶα καὶ ἀνελεῖπῃ παρὰ τοῖς ἐπιτρόποις τῶν ἐκ-
κλησιῶν καὶ τὸ χωράφι θέλωσιν τὸ ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των οἱ ἐπίτρο-
ποι τῶν ἐκκλησιῶν καὶ θέλουσιν τὸ μεταχειρησθῆ ὅπως βούλονται χωρὶς
νὰ τοῦς ἐνοχλήσει κανεῖς ὅσον ὁ Παναγιώτης καθὼς καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ
οἱ χωριανοὶ του καὶ τὸ ὅποσον ἢ τὸ σπείρωσιν ἢ ἄλλως θέλωσιν τὸ μετα-
χειρισθῆ διὰ νερὸν νὰ ἀπεράσουν οἱ Κολιστινοὶ καὶ νὰ ποτίζουν τὰ χω-
ράφια τους, εἶναι κύριοι τοῦ χωραφιοῦ χωρὶς νὰ τοῦς ἐνοχλήσῃ διὰ ὁποῖ-
αν μεταχείρησιν ἤθελον τὸ κάμει. Ἐπὶ τούτου ἔγινεν τὸ παρὸν τὸ ὅποσον
δίδεται εἰς χεῖρας τῶν ρηθέντων ἐπιτρόπων τῶν ἐκκλησιῶν διὰ κάθε ἀσφα-
λειαν καὶ ὑποφαίνεται.

1842 Ἰουνίου 1η Κόνιτσα

Κοτης νικολα.....μέ τα αδελφια μου βεβεονο τανοθεν

Χριστος γιοργιου παρον μαρτιρο

Νικόλαος ζηση μαρτυρῶ

..... μαρτιρῶ

..... μαρτηρῶ

δημητρις παπά Ἰωάννου μαρτυρῶ

..... μαρτιρο

λαμπρος ιωαν.μαρτιρῶ

Δημήτριος Οἰκονομίδης μαρτυρῶ

Βασίλης Νικολάου καραλουλας μαρτυρῶ

1845

Ὁ ἐπίτροπος τοῦ ἀγίου Ἰωαννίνων καὶ Ἑλλάδος παρθένιος ἐπιβεβαιοῦ:

Συλλογισθεῖς ὁ ὑπογεγραμμένος τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου καὶ ὅτι ὡς ἄν-
θρωπος ὑπόκειμαι εἰς τὸ αἰφνίδιον ὄρεπανον αὐτοῦ, εὐχαρίστως ἠθέλησα
νὰ κάμω τὴν παρούσαν ὑπογεγραμμένην παρ' ἐμοῦ καὶ ἐμμάρτυρον διαθήκην,
ὥστε νὰ μὴ συμβῶσι μετὰ τὴν ἀποβίωσίν μου ἔριδες καὶ σκάνδαλα μεταξύ
τῶν συγγενῶν μου. Καὶ πρῶτον μὲν δηλοποιῶ ἐπειδὴ ἡ θεία πρόνοια μοὶ ἔ-
δοσεν μίαν μονογενῆ κόρην τοῦνομα Μανθάλων, τὴν ὅποιαν πρό καιροῦ ἐξω-
ϋπάνδρευσα μετὰ τοῦ ἀποβιώσαντος Θεοδώρου Κατζίλδου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀ-
πέκτησεν δύο τέκνα τῶνομα Δημήτριον καὶ Φῶτον, καὶ ἐπειδὴ αὐτὶ ἐχήρευσεν
τὴν ἐσθίμασα πάλιν εἰς τὸ σπῆτι μου μετὰ τῶν ἀμφοτέρων τέκνων της. διδ

ὡς μονογενῆ κόρην ὅπου ἔχω αὐτήν καὶ ἐπομένως γνησίαν καὶ νόμιμον κληρονόμον μου τὴν ἀποκαθιστῶ καὶ διὰ τῆς παρούσης μου τελείαν καὶ καθολικὴν οἰκοκυρίαν ἐφ' ἅπασαν τὴν κίνητην τε καὶ ἀκίνητον περιουσίαν μου ἐν ὄσω ζεῖ, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της κατ' εὐθείαν γραμμὴν θέλουν κληρονομήσει τὴν ρηθείσαν περιουσίαν μου κίνητην τε καὶ ἀκίνητον δηλ. ὄσπιτιον, χωράφια, ἀμπέλια καὶ λοιπὰ ἀκίνητα βαθαλίγια τοῦ ὄσπιτιου τὰ δύο τέκνα της ὅ τε Δημήτριος καὶ ὁ Φώτος. Ἐπομένως ἐπειδὴ ἡ κόρη μου κατὰ φυσικὸν λόγον θέλει εἶναι ὡς εἴρηται παντελῆς κληρονόμος, ἡ αὐτὴ θέλει μοῦ κάμει μετὰ τὸν θάνατόν μου τὰ ἀναγκαῖα ψυχικὰ μνημόσυνά μου κατὰ τὴν συνήθειαν μὲ ἴσιν καὶ ὅπως δύναται. Κηρίτων λοιπὸν τὴν παρούσαν μου διαθήκην ἐνώπιον τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ τῶν ὑποφαινόμενων ἐντίμων μαρτύρων οἰκειοθελῆ καὶ ἀπαραβίαστον, ὁμολογῶ ὅτι αὕτη εἶναι ἐσχάτη καὶ τελευταία βούλησίς μου, καὶ κανεῖς ἀπὸ τούτων ἄλλους συγγενεῖς μου νὰ μὴν ἤθελε ... ἀπῆσει τὴν αὐθαίρετον ταύτην διάταξίν μου, ἴσαύτως καὶ τὴν κόρην μου καὶ τέκνα αὐτῆς νὰ μὴν ἐνοχλήσῃ εἰς τὸ παραμικρόν, ὅτι ὡς εἴρηται φυσικῶς τε τῷ λόγῳ καὶ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει μου αὕτη εἶναι ἐφ' ἅπασης τῆς ἰδιοκτησίας μου τελεία καὶ γνησία κληρονόμος καὶ οἰκοκυρία. Εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο ἡ παρούσα ἵνα ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντί καιρῷ τόπῳ καὶ κριτηρίῳ καὶ ὑποφαίνομαι.

1845: Μαρτίου 10 ἐν Κονίτζῃ

αυτονης κοστα-ινου κοντουλις απο μολιστα βεβεουο τα ανωθεν

.....μαρτηρο

Παπαβασιλης μαρτιρας

Χρηστος Ξηνος μαρτηρας

θεοκαρης.....μαρτηρας

παπαδημητρης μαρτιρας Παπαγιαννης

Παπαθανάσης μαρτις ἐφιμεριος μαρτιρω

βασιλη.....μαρτηρο

Παπαχρηστος κοστα παρων μαρτιρω

Βασιλη.....μαρτιρας

Παπαφωτης πνευματικως μαρτιρο

1861

γροσια 182 ητη εκατον ογδοηντα δηγιδ γρόσια οπό χροσταγή ὁ βασιλης θάναση απο βράνηστα το γιοργή βάσηλη μοληστηνδ ημε εγδ ο ἠποκάτοθεν γράμενος μαληνά κεφηλης διὰ τανδθεν γρόσια διὰ μερης τριγιάντα μηα :31:άν δέν τα δοσή ο βασηλης υποσκομε νά τα δοσδ εγδ ο κεφηλης και τήν δηορηάν και υποφενομε.

1861 8βρηου :12:κονήτζα

Τασιος χαβελή ηποσχομε τανοθεν μη ξεροντας γραμα τον υπογραππα
εγο αχμετ ουμπαλας και μαρτιρο

1865

Διά τοῦ παρόντος πολιτιριου Γράμματος δίδου ὅτι ἐγὼ ἡ δέμενα
Κουντούλη μετά εὐχαριστήσεώς μου σύμερον ἐπούλισα τον κηπον μου
οπου ἔχω εἰς θέσιν στίς πορφυράδες τὸ σπίτι ὑπὸ κάτω: συνορεβη ε-
πανο μέρος δρόμος διά τὸ κάτω μέρος παλιν δρόμος ἀπὸ τὸ ἄλλο μέ-
ρος κηπος τῆς θεοδόρενας πρικία τὸν οποιον κηπον τὸν ἐπούλισα τοῦ
δημήτρη και φωτη ἀπὸ εδῶ και εἰς τὸ ἐξῆς θελη γνωριστή αὐτὶ τέλιῦ
οικοκηρέγη και ἐξουσιατσταί δεδὸτι τὸν εκαθαροεουλισα και τα γρο-
σια τὰ ἔλαβα ἕως οβολοῦ και δέν ἔχι κανέννας να τοῦς ντεβήση οὔτε
θιγατέρες οὔτε παιδιὰ μου. διδ ἔδοσα τὸ παρὸν μου διά ἔνδιξην τῆς
αλιθείας διά νὰ εχι την (ἡσυχίαν;) και τὸ θαρὸς ἐν παντί ταπω και
κριτιρίω και ὑποφενομαι

1865: τῆ 14 μαρτίου μόλιστα

ἡ δέμενα Κουντου ὡς ἀγράματη ἔβαλε τὸν Νικολα Χατζῆ και με ὑπογρα-
φεν και ἐγὼ βεβαιδῶ με τον δακτιλὸν μου.
διδ ἐγὼ ὁ Νικόλας με λόγον της εγραφα και μαρτιρο
βαγγελι ξηνος μαρτηρο
κωσταντής λαμπρου μαρτιρο

1866

ἡ ὑποφενομενη σημερον εὐχαριστος διδομεν το αλδνη μας τοῦ δημή-
τρη και φωτη θεοδόρου κατζιλδλου ἦτοι δίδομε καθαρὸν πουλιμα σινο-
ρον ἀπὸ ἐν μέρος παλιοκάλιβαν δικί μου κατο μέρος λαμπρο.....
ἄπανο μέρος κατζιλολάδινο ἀπὸ αλό μέρος πλάη και δέν ἔχη κανέννας νὰ
τοῦς πιράζη ἀπὸ τοῦς συγγενεῖς μου διοτη το επουλίσαμεν ευχαρίστος
και ἡ παλιοκάλιβα θα μνηνη δική μας δέν τήν πολοῦμε και τὸ επουλίσα-
μαν γροσια 300 ἦτη τριακόσια και δια τοῦτο δίδομε τὸ παρὸν μας εἰς
χείρας τοῦς και ὑποφενόμεθα.

τη:8:μαΐου 1866 μόλιστα

εγω ὁ βασηλης γιουτσου ηποσχομαι τα ανθεν μη ξεβροντας γραμα κε
βανω τὸ Χρηστο κουβέλη κε με υπογραπση κε βανο το δαχτηλο μου
δημήτριος Χρίστου γιούτζου ἡποσχομε
Χρηστος κουβελη μαρτηρο

ν ικολας κουβελης μαρτηρο
 Κωσταντης λαμπρου εγραφα και μαρτιρο
 γιανης τδλι μαρτιρο
 εγω η βληνα γιοϋτσου υποσχομε τα ανωθεν μη ηξεϋρωντας γραμμα ιδου βανω
 τον υιδν μου γεωργιον και με υπογραφη και ιδου βανω το δωτιυλον
 μου.

1869

Οι υποφαινόμενοι κάτοικοι Μαχαλά Γαναβιου του χωριου Κολιστης
 δια του παρόντος συμφωνητικοϋ έγγραφου οικειοθελως και άβιάστως βε-
 βαιοϋμεν οτι συνειφωνήσαμεν με τον κύριον Βασίλειον και Γεωργιναν Πα-
 παλέξη ως εξής:

αίδομεν εις αυτούς τον τόπον τον ανήκοντα εις την των Ιεζεταρχων
 εκκλησίαν εις θέσιν Λιουπόστιανη δια να κτίσωσι Ταμπακουλων με ιδι-
 κά των εξοδα χωρίς η εκκλησία να εξοδεύσει ουδέ οβελόν εις το μέρος
 όπου ηταν ο παλαιός Μϋλος και το αύλακι να το λαμβάνουν από εκει από-
 θεν το έλαμβανεν ο παλαιός δια δε τον τόπον θέλουν πληρυνει εις την
 εκκλησίαν κατ'ετος γρδσια ένατό Αρ. 100 τα γρδσια ταυτα θέλει λαμ-
 βάνει η εκκλησία είτε δουλεύει ο ρηλος είτε όχι, εκτός αν ο ποταμός
 πνίξη τον Μϋλον η άλλη υπερανάστικος αίτια τον έμποδίση δεν ούναται
 δε κανεις να αφαιρέση εξ αυτων ουτε εκ των τέκνων των αλλά θέλει δια-
 μένει εις την γενεάν αυτων κληρονομικως και είτε οι ίδιοι τον δουλεύ-
 σουν είτε εις άλλων των ένοικιάσουν η τον δώσουν τα εξοδα αυτού δηλ:
 εκτίμησις και χροπά μένουσιν εις βάρος αυτων. Ταυτα συμφωνήσαντες άμοι-
 βαίως υποφαινόμεθα.

1869 Κατίου Ι Μδλιστα

Γερονδης

Αρηστο ζηνο

βαγγελη Σηνος

γεωργιος έπιτροπος

Κωσταντης Σηνος

γιόργη τζέρτος

Μη..... βασιλιου

βασιλης.....

γιανης σταμουλος

γιουργιος βασιλιου

τολης τζηανάης

βαγγελις ζηνος

αντονις τζιμου

1869

οι κάτοικοι του χωριου μόλυστα μαχαλάς γαναβιού σήμερα έσυμφωνισα-
 μαν άλλοι κοινός δια να πηγενουμε να αλλεθουμε εις τον μηλον τον βα-
 κοβρικον μας υποθ έχωμε εις την θέσιν λιβιδιρά και σκοιον μηλονά

νά βαλομε ἔχι να περνη εξάγη τρία 3:τοίς ἑκατόν καί ἄν.....
καί δέν θελίσι κανένας πηγένομε εἰς τόν μῆλον.....τόν βακού-
φικον.....μας ἔβρη ὁ μηλονάς ὅπου νά ἀλέθομε εἰς ἕλον μῆλον
ἔχι νά πέρνη ἐξάγη διπλόν εἰς τόν καλοκερλον(;) μῆλον μας καί ἔχω-
με νά τόν πεδέβομε εἰς τόν μῆλο παλιν καί ὑποφαινομεθα.

1869: τῆ 18 ἀδημητριου Γαναδιῶ μολυστας

Οικονομος	τολης τζηαναδης
βαγγελης ξηνος	νηκολας.....
Νικολας Λατζή	γηοργης χρηστου
νικολας προφρις	γηοργη λαμπρο
γιοργιος βασιλιου	κοστατις ξηνος

1869

γρο:83 κε παραδες δεκατρις

ητη γροσηα ογδοηντατρεῖα λασα απο παρακλήσηα εδανηθηα απο τον λα-
σοθετη επητροπον βαγγελην ξηνο τα ανοθενε εσηφρονηα να διαβαζο τήν
παράληκσιν χρονηκός εἰς την ελησιαν κε τόκον να μή πληρονο.....
εσημφονήσαμα κε υποφενομε

1869 αδιμιτρη 18

Παπαδιμητρης οἰκονομου επαξιμε δεκα τα ανοθεν
Κοσταντις ξηνος παρον

1871

Ἰρόσια 500. Ἦτοι πεντακόσια Ἰρόσια ἐδανείσθην ὁ ὑποφαινόμενος
Δῆμος Νικολάου παρὰ τοῦ Κυρίου Χρήστου Ἰωάννου Κουβέλη, ὑπόσχο-
μαί νά τὰ ἀποδώσω εἰς τήν πρώτην του ἀναζήτησιν ἢ διαταγήν μετὰ
τοῦ τόκου αὐτῶν πρὸς ἓν τοῖς % κατὰ μῆνα

Μόλιστα τῆ 15ῃ Σεπτεμβρίου 1871 ἑβδομηντα ἓν

δῆμος νηκολαου ηποσχομε	1872
νηκολας κοστα κουβελη μαρτηρι	1873
χρηστος κοστα κουβελη μαρτηρο	1874
	1875
	1876
	1877

1871

κομάτια

I: κομάτι χοράφι είς θέσιν

I: Ένα άμπέλι στήν άπάνω μακρι-

I: Έναν κήπον στα παραπούλια

νάρα δυώ πεζούλια

I: Ένα κομάτι χοράφη στον τζέρο

I: Ένα κομάτι χοράφη λιβιδερά γιουτζάδες

I: Ένα κομάτι χοράφη είς τον παρατζίοτη είς τα ανηλια

I: Ένα χοράφη στήν μακρινάρα στον πατο στον λάκον

6: Έξ τά άνωθεν κομάτια χοράφια καί ένα κομάτι άμπέλη τα άνωθεν τά όποία είχαν πέσι είς τό μερίδιον του μακαρίτη υίου μου δημήτρι με λαχυνόν τον κερω όπου τους έχωρισα έγώ. τωρα λοιπόν μετά τον θάνατον του υίου μου δημήτρι πάλην τά έχω είς την έξουσίαν μου τώρα ληπόν με έκανε χριά καί τον έπούλισα της έγγονης μου..... του γιώργη καί δημήτρι διά γρόσια..... έξ χιλιάδες τά όποια έλαβον επι χίρας σω..... έως όβολόν καί αυτά τά παιδια θέλουν γνωριστη τέλιϊ οικοκίρεϊ καί έξουσιασταί καί τά άνωθεν μούλκια καί έγώ θελω άποξενοθω από αυτά τά μούλκια καί δεν έχι κανέναν να του γίνη νταβατζής είς αυτά τά μούλκια ούτε ξένος ούτε ίδιός μου συγγενής διότι τά άκαθαρωπουλισα με την εύχαρίστησίν μου καί όταν με γιρέφη είς τό χουκημετι διά να δωσω τό..... διά να ευγαλη τά τακτικα έγγραφα έγώ είμαι έτοιμος να πηγένω διώ έδοσα τό παρόν μου διά ένδιζιν της άλιθείας κατέμπροσθεν των μαρτιρων καί υποφένομε

1871: Ένα τη 28 Φεβρουαρίου οχτώ Μόλιστα

Βασίλης Διγουρας υποσκομαι τα ανωθεν

Αναστάση Δημητριου Δημογεροντας

Νικόλας Λατζή μάρτιρας

Ζήσος Έώργιος μαρτηρό

Χριστος διμητριου σταριτζοτης μαρτιρω

Χριστος βαγγελης

βαγγελι ξηνος

νικολας βαγγελι ξινο

νιοργιος βασιλιου διμαγεροντας

νικολαος οί.....

1872

Οί υποφαινόμενοι έσυμφωνήσαμεν με τον Βασιλάκη Γκοϋντον να άπεραση νερόν από τον κήπον μας είς τό άργαστήρι του δια μύλον με καναλη ίσταμένην τρεις σπιθαμάς ύψηλά από την έπιφάνειαν της γης δηλ. από τον έναν του κήπον εως τον άλλον χωρίς να άκουμβά είς τον κήπον μας.

ὡς ἐκ τούτου ἔγηνε τὸ παρὸν μας καὶ ὑποφαινώμεθα.

1872 Ἀπριλίου I Μόλιστα

δημητρι θεοδορου ηποσχομαι
φοτηος θεοδορου ηποσχομε
Χρηστάκης Κ.λαμπρίδης μαρτιρῶ
βαγγελι ζηνος μαρτυρο
Χριστος βαγγελη ζηνδος μαρτηρῶ
γηανης Χρηστου ζηνου μαρτηρῶ

1872

λίρες 10 ἦτη δέκα λίρες ὀθωμανικες ἐδανήσθηκα ὁ ὑποκάτοθεν γεγρα-
μένος παρα τὸν κύριον βαγγέλην ζινδὸν τὰ ὅποια νὰ τρέχη με χρονικὸν
διάφορον δέκα τα εκατῶ καὶ δταν θέλη μου τα ζητηση ὑπόσχομε να του
τα μετρίσω ομοῦ με τον διαφορὸν τους χωρὶς λόγον προφασεος διῶ ἔ-
δοσα τὸ παρὸν μου διὰ ἔνδειξιν της αληθείας καὶ ὑποφενομαι

1872 τη 2 δυω τουνίου Μόλιστα

γηανης Χρηστου ζηνος ηποσχομαι τα ἀνοθεν
Νικδλαος Στεφάνου μαρτηρῶ
Νικδλαος Λατζῆ με λόγον τους ἔγραφα καὶ μαρτυρῶ τανοθεν γροσια ηναι
απο τα λασα βακουφηκα

1875

γρ 667 ἔτι ἑξακοσια ἑξιντα ἑπτὰ ἐδανισθηκα ὁ ὑποφενομενος ἀπο τὸν
ἐπίτροπον βαγγέλην ζινδὸν ἀπο τα λασα τίς παναγιάς τὰ ἀνοθεν γρ νὰ
τρέχουν με τὸν διαφορὸν τους 10 τὰ ἑκατὸ τὸν χρόνον ἕως πο ζῶ καὶ
ἔμε ἐφημέριος νὰ δολέβο τίν παναγία τίς διοριζόμενες ἡμέρες διὰ νὰ
κλὸ τὸν διάφορον καὶ ἂν ὀέν δουλεφο τίς διοριζμενες ἡμέρες νὰ πλι-
ρόνο τὸν τόκο καὶ ἰποφένομαι

1875 Ιανουαριου α προτι

Παπαδιμητρης οἰκονομου εποσχομε τα ανοθεν

1886

Σήμερον τὴν δεκάτην δευτέραν τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτωσιοσίου⁸⁰⁰ ἐκτου ἔτους ἀποφασίσαντες οἱ ὑποφαινόμενοι ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Πανάγιω τέκνα γνήσια τοῦ μακαρίου Βασιλείου Κοντούλη νά διαλυσωμεν καὶ νά λάβωμεν ἕκαστος τὸ ἀνήκον αὐτῷ ἐκ τε τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου πατρικῆς περιουσίας, εὐχαρίστως καὶ κοινῇ συγκαταθέσει λαμβάνομεν ὡς ἐφεξῆς ὑπ' ὄφιν ἔχοντες καὶ τὰ χρέη.

Ἐπειδὴ ὁ Γεώργιος παραλαμβάνει εἰς βᾶρος τοῦ ὅλον τὸ χρέος τὸ τε πατρικὸν καὶ τὸ ἰδικὸν μας ὅπως προεξοφλήσῃ αὐτὸ οὐδόπως ἐνοχλοῦντες ἐμὲ τὴν Πανάγιω οἱ δανεισταί, διὰ τοῦτο ἐγὼ ἀπέναντι τούτων εὐχαρίστως καὶ ἀναταζητήτως συγκατατίθεμαι καὶ παραχωρῶ τὸ δικαίωμα αὐτῷ ὅπως ἐξουσιάζει οὐχὶ ἐν ὅσω ζῶ ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου ἅπαντα τὰ τε κινήτὰ καὶ ἀκίνητα πατρικὰ ἡμῶν κτήματα δι' ἃ ὑπόσχομαι καὶ τὸ τακῆρι νά δώσω εἰς τὸ ἐπιτόπιον χουκιμέτι πρὸς λαβὴν τῶν νομίμων ἐγγράφων καὶ δι' ἃ οὐδέποτε δύναμαι νά παρανοχλήσω αὐτόν λόγῳ ἰδιαιτέρας διανομῆς μείναντες σήμερον ἀμώτεροι εὐχαριστημένοι καὶ ἀμετάτρεπτοι.

Τὰ ὅσα δὲ λαμβάνει ὁ Γεώργιος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του εἶνε τὰ ἐξῆς. Ἐν κομμάτι χωραφίου εἰς Παρατσιώτην μὲ τὰ γνωστὰ ὄριά του, τέσσαρα εἰς Δραγασιάν, ἓν κομμάτι τριφύλλι εἰς Δραγασιάν, ἓν κομμάτι εἰς Τσέρον, τέσσαρα κομμάτια εἰς Λαγκέλι, ἓν εἰς Παλαιχῆματα μὲ καλύβαν, ἓν ἐπάνω καλύβαν εἰς Παλαιχῆματα, ἓν εἰς Σπάσμα, ἓν εἰς Μύργον, ἓν εἰς Φράζους ἐπάνω μέρος, τρία εἰς Λιβιδερά, δύο εἰς Μιλιδν, ἓν εἰς Σταυρδν, ἓν εἰς Δένδρα, ἓν εἰς Ἀσπρολίθι, ἓν εἰς Μούρσαλον, ἓν εἰς Βράνικον, ἓν ἀμπέλι εἰς Παρατσιώτην, ἓν εἰς Παλαιχῆματα, ἓν εἰς Μακρυνάραν, δύο παλιὰμπελα εἰς Παλαιχῆματα, δύο κήπους εἰς χωρίου, ἓνα ἔτι κήπον καὶ ὅσους εἶνε ἐπάνω τῆς οἰκίας, τὴν οἰκίαν ἐκτός τοῦ μέρους ὅπερ θά ἔχω πρὸς κατοικίαν μου ἐν ὅσω ζῶ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου νά μείνει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδερφοῦ μου Γεωργίου ὡς καὶ ὅλα τὰ ἐπιπλα καὶ σκεῦη τῆς οἰκίας ἅπερ θά μείνωσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδερφοῦ μου Γεωργίου. Τῆς δὲ Πανάγιως μένουσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν της νά ἔχη τὰ ἐξῆς δηλ. ἐκτός τοῦ μέρους τῆς οἰκίας ὅπερ θά ἔχη μόνον ἐν ὅσω ζῆ ὡς ἀνωτέρω ἐβρέθη λαμβάνει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν της καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της καὶ ἓν κομμάτι χωραφίου εἰς Παλαιχῆματα καὶ ἓν εἰς Φράζους τὸ κάτω καὶ τίποτε ἄλλο. Ταῦτα πάντα διαμοιράσαντες σήμερον ἐν κλήρει εὐχαριστήσει ἀπέρχεται ἕκαστος εἰς τὸ μέρος του καὶ οὐδόπως δύναται ἢ ὁ Γεώργιος

νά βιάση τήν Πανάγιω νά πληρώση χρέος, ὅπερ βέβαια παρεδέχθη ὁ Γεώργιος νά πληρώση κατὰ τόν ὀπισθεν κατάλογον ἢ ἡ Πανάγιω νά ζητήσῃ ἕσπον τῷ Γεωργίω μερίδιον, τοῦτον γάρ ἔνδεον νά λάβῃ ὅτι ἐκεῖνος μερίδιον θά πληρώσῃ καί τό ἥμισυ ἐκ τοῦ ὡς ὀπισθεν φαίνεται χρέους μετά τοῦ τόκου του. Ἐγένεον ὅθεν δύο ὅμοια ἄτινα ὑπογράφεσαν ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καί τῶν ἀξιοπίστων μαρτύρων δι' ἔνδειξιν καί ὑποφαινόμεθα.

Μόλιστα τῆ 12ῃ 8βρίου 1886

Γεώργιος Βασίλη Κωντούλη ὑποφαίνομε.

Πανάγιω Β. Κωντούλη ὑποφαίνομαι διὰ χειρὸς Μιχαήλ Οἰκονομίδου διὰ τό ἀγράμματον ἥτις καί δακτυλοδεικτοῦμαι.

Μιχαήλ Οἰκονομίδης ἐκ Παπίγκου ὁ ὑπογράφας τήν ἄνωθεν μέ λόγον τῆς μαρτυρῶ.

Βαγγέλη ξηνὸς μαρτηρο.

Βασίλη Χρ.....Μαρτυρας

Χρηστάκης Οἰκονομίδης ὁ γράφας μαρτυρῶ. Γιαννης τολη Τσιανάδης μάρτιρο

Χρησ. Τζημηνάδης μαρτηρο.

Ζήσης Κ. Ξεινος μαρτιρῶ.

Παπαοικονόμου οἰκονόμος.

Κατάλογος τῶν εἰς ἑκαστοῦ ὀφειλομένων ποσῶν.

- 1 μίαν λίραν χρυσῆν Τουρκίας καί ἓν ἀργυροῦν μιντζίτι εἰς Βασίλειον Πορφύρη.
- 2 δύο λίρας χρυσῆς Τουρκίας εἰς Ἀντώνιον Βαγγελ. Χατζῆ.
- 6 ἕξ λίρας χρυσῆς Τουρκίας εἰς Βασίλειον Παπαζῆκον.
- 8 ὀκτώ λίρας " " εἰς Κωνσταντῖνον Μ. Χατζῆν.
- 1 μίαν λίραν " " εἰς Κωνσταντῖνον Ξεινόν.
- 35 τριάκοντα πέντε " εἰς Βαγγέλην Ξεινόν.
- 120 ἑκατὸν εἴκοσι γρόσια εἰς Ὀσμάν Μακάριον.
- 7 ἑπτὰ λίρας χρυσῆς Ὀθωμανικῆς εἰς Ἀναστάσιον Δημητρίου.
- 2 1/2 δύο καί ἡμισείας λίρας χρυσῆς εἰς Παπακώστα Οἰκονόμου.
- 3 1/2 τρεῖς καί ἡμισείας λίρας εἰς Κατσούκαιναν.
- 114 ἑκατὸν δεκατέσσερα γρόσια εἰς Μῆχον Δούρβαρη.
- 2 λίρας εἰς Ἀρῆστον Πάτσικον.
- 6 ἕξ λίρας χρυσῆς Ὀθωμ. ἀπὸ ἰντικάλι εἰς Βαγγέλην Ξεινόν.
- 6 ἕξ λίρας " " εἰς Κωνσταντῆν Παπαλαμπρίθη.

Τὰ ἄνωθεν χρήματα εἶναι καθαρὸν κεφάλαιον.

Γεώργιος Βασίλη Κοντούλη ὑποφένουμε.

Πανάγιω Β. Κοντούλη ὑποφαίνομαι διὰ τοῦ Αἰχαῆλ Οἰκονομίδου διὰ τὸ ἀγράμματον.

Βαγγέλης ξηνος μαρτυροῦ

Χρήστος Τζημηνάδης μαρτηρο.

Ζήσης Κ. Ξεινός μαρτιροῦ.

Παπακονδύμος οἰκονόμος.

Υ.Γ. Ἐπομένως δίδεται τῇ Πανάγιω καὶ ἔν κομ. χωράφι εἰς ἰὺρτον συνορευθὸν ἀπὸ τὸ ἔν μέρος μὲ χωρ. Τσιουρτάδες ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ χωρ. Γιουντάδικον ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ χωράφι Γιουτσαδικον καὶ ἀπὸ τὸ τέταρτ. μὲ ὁρδμον νὰ τὸ ἐξουσιάση ὅπως θέλει καὶ μάλιστα ὑπόσχομαι νὰ δώσω καὶ τὸ τεκμήρι πρὸς λαβὴν τῶν νομίμων ἐγγράφων της.

Γεώργιος Βασίλη Κοντούλης ὑποφένουμε.

Χρηστάκης Οἰκονομίδης μαρτυροῦ.

Χαρίλαμπος Β. Ξεινός μαρτιρο.

1887

Ἐν ὄνδατι τῆς ἀνάγκης καὶ ἀόλιαιρέτου Τριδάδος

Ἐπειδὴ αἰσθάνομαι προσεγγίζου τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου, σπεύδω ἔν ὅσω ἔχω σῶας τὰς φρένας μου καὶ ὑγιᾶ τὸν νοῦν μου νὰ θεαθέσω τὰ περὶ τὴν περιουσίαν μου πρὸς ἀποφυγὴν διενέξεων καὶ σκανδάλων, ἅτινα δύναται νὰ συμβῶσι μετὰ τοῦ θανάτου μου.

α) Συγχωρῶ πάντας ὅσους μὲ ἐλύπησαν εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως καὶ παρακαλῶ ἅπαντας νὰ μὲ συγχωρέσουσι ἀπὸ καρδίας.

β) Ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἐχάρισέ μοι δύο τέκνα Δημήτριον καὶ Φώτιον, ὅστις πρὸ πολλοῦ ἀπέθανεν καὶ ἄφησεν ὀρφανὰ, γυναῖκα, θυγατέρας καὶ υἷδν καλούμενον Θεόδωρον, διὰ τοῦτο διατάττω ἵνα μετὰ τὸν θάνατόν μου οἱ δύο θυγατέρες τοῦ υἱοῦ μου Φωτίου Ἀγγελικοῦλα καὶ Γιαννοῦλα ἐξουσιάζουσι τὴν ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας τῶν Ταξιαρχῶν κείμενον πατρικόν μου κῆπον συνορευθόντα ἀπὸ τὸ ἔν μέρος μὲ τὸν κῆπον Σιοβλάς Κ. Ξεινοῦ καὶ τὸ ἄλλο μὲ τὸν κῆπον Γεωργ. Β. Γραμπόζτα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τὰ ἄλλα μὲ τὸν δημδασιον ὁρδμον. Γούναντιου καὶ ὑπανδρεύσωσι τὰς διαληφθεῖσας θυγατέρας τοῦ Φωτίου υἱοῦ μου Ἀγγελικοῦλα καὶ Γιαννοῦλα ὁ υἷδς μου Δημήτριος καὶ ἐγ-

γουνός μου Θεόδωρος ἔξω τῆς οἰκίας καί προικίσω αὐτάς κατὰ τὴν ἐγχώριον συνήθειαν, τότε ὁ ρηθείς κῆπος νὰ διαμελισθῆ εἰς δύο ἴσα μέρη καί λάβῃ ἓν ὁ Δημήτριος καί ἓν ὁ Θεόδωρος.

γ) Ἐπειδὴ συνέζησα καλῶς καί εἰρηνικῶς μετὰ τῆς χήρας νύμφης μου Φώταινας, διὰ τοῦτο καταλείπω καί αὐτῇ τὸ εἰς Λιβεδερά πατρικὸν μου χωράφιον συνορευθὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν μετὰ τὸ χωράφιον Τσιανάδων ἀφ' ἑτέρου μετὰ τὸ χωράφιον Παύλου Παπαζῆμου καί τὸ τρίτον μετὰ τὰ χωράφια Γεωργίου Βασιλάκη καί ἀπὸ τὸ τέταρτον μετὰ τὸ χωράφι Βαγγέλη Χατζῆ.

δ) Διατάττω νὰ κάμωσι τὰ συνῆθη μνημόσυνά μου τεσσαρακονταλείτουργα καί λοιπὰ ὁ υἱός μου Δημήτριος καί ἔγγονός μου Θεόδωρος καί μοιράσωσιν ἕξ ἴσου τὸ εἰς Παλαιχείματα πατρικὸν μου χωράφιον συνορευθὸν ἀφ' ἑνὸς μετὰ τὸ χωράφι Γεωργίου Βασιλάκη, ἀφ' ἑτέρου μετὰ τὸ χωράφι Γκουβελάδεν, ἀπὸ τὸ τρίτον μετὰ τὸ χωράφι τῶν Λιουλιάδων καί ἀπὸ τὸ τέταρτον μετὰ τὸ χωράφι τοῦ Βασιλείου Κ. Γκουβέλη, ἐν περιπτώσει δὲ καί δὲν θελήσει ὁ εἰς ἀπὸ τοῦς δύο νὰ κάμει ὁ ἄλλος καί (θυμῶναι;) τότε νὰ μείνη εἰς τὸν ἐξοδεύοντα τὸ εἰρημένον χωράφιον.

ε) Ὅσα ἔπιπλα κινητὰ ἔχω ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου καί εἶναι γνωστὰ εἰς τὸν υἱὸν μου Δημήτριον καί τὸν ἔγγονόν μου Θεόδωρον, ἅτινα εἶχον πατρικά καί ἅτινα μοί ἔδωκαν εἰς τὸν χωρισμὸν των ὁ υἱός μου καί ἔγγονός μου διατάττω νὰ μείνωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Φώταινας νύμφης μου.

στ) Διατάττω ἐπίσης ὅλην τὴν ἄλλην πατρικὴν μου περιουσίαν οὗλα χωράφια καί ἀμπέλια νὰ μοιράσωσιν ἕξ ἴσου ὁ υἱός μου Δημήτριος καί ὁ ἔγγονός μου Θεόδωρος.

ζ) Ταῦτα πάντα διαθέτω οἰκία θελήσει καί παραγγέλλω ἅπαντα νὰ ἐκτελεσθῶσι ὡς διατάττω ὅστις ἂν τολμήσει νὰ ἀθετήσῃ τιμὰ τῶν ὡς ἐρρέθη διατάξεών μου νὰ ἔχη τὴν τῶν ΖΙΒ πατέρων κατάραν.

Ἐγένετο ὅθεν ἡ παρούσα, ἣτις ὑπογράφεται ὑπ' ἐμοῦ ἑτεροχειρῶς διὰ τὸν ἀγράματον καί ἐπιμαρτυρηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀξιοπίστων μαρτύρων μου, ἐπικυροῦται καί ὑπὸ τοῦ Ἐβασμιωτάτου ἡμῶν ἀρχιερέως καί παρακαλῶ νὰ ἀνοιχθεῖ μετὰ τὸν θάνατόν μου καί τελεσθῶσιν ἀκριβῶς τὰ ὑπ' ἐμοῦ διαταττόμενα.

Ἐν Γανναδίῳ τῆς Μολίστης τῆ 30ῃ Αὐγούστου 1887

Πανάγιω Ἄντωνίου Γκούτου καί σύζυγος τοῦ Θεοδώρου Γκούντου ὑποφαίνομαι διὰ χειρὸς Χρηστάκη Οἰκονομίδου.

Χρηστάκης Οἰκονομίδης ὁ γράφας καί ὑπογράφας τὴν ἄνωθεν μετὰ λόγον τῆς μάρτυρος.

Γιάννης Κ. Ξεινοῦ παρὸν.

Ἀναγνώστης Νικολάου Ξινδός μαρτηρῶ.

Κώστας Παπαδημο.....

Κωσταντῖνος Ν. Χατζῆς μαρτυρῶ μοχτάρης.

Παπα..... Οἰκονόμος ἑφημέριος μαρτυρῶ

Ὁ Βελλᾶς βεβαιοῖ τὸ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν.

1898

Γρόσια ἀριθ. 50. Ἦτοι πενήντα Γρόσια μὲ λίραν ὀθ. πρὸς 107: λογιζομένην, ἐδανείσθη ὁ ὑποφαινόμενος παρὰ τῆς κεντρικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας, τῶν Ταξιαρχῶν, χειρὶ τοῦ ἐπιτρόπου κ. Κωνστ. Χρ. Τζημενάδες, τὰ ὅποια καὶ ὑπόσχομαι ἵνα ἐπιστρέψω εἰς τὸν κατὰ καιρὸν ἐπίτροπον τῆς ἀνωτέρω ἐκκλησίας μετὰ τόκου συμπεφωνημένου δέκα τοῖς εκατόν ἑτησίως εἰς πᾶσαν ἀναζήτησιν καὶ εἰς ἔνδειξιν.

1898: Ἀπριλίου 19: Γαναδιόν (Μολίστης)

Βασιλὶς γε κουβελὶ ὑποσχομὲ τὰ ἀνοθεν

1899 ἀπριλ 19 ἔλαβον τόκον γρ. 5

1900 " 19 " " 5

1899

(20) ἡκοση λίρες οὐμανικὲς ἐδανισθῆκα ὁ υποφαινόμενος παρὰ τὸν Βακούφιον τῶν Αγίου Ταξιαρχῶν ἀπο Μόλιστα τὰ ὅπια χρεῖματα θέλουν τρέχουν ἀπὸ σήμερον με νόμιμον τόκον καὶ εἰς καλήν τους ἀναζήτησιν. ὑποσχομὲ πλερῶση κεφάλαιον καὶ τόκον καὶ εἰς ἐνδειξιν ὑποφαινόμενος εἰς τὸν ἥδιον ἢ εἰς τὴν διαταγὴν του

τὴν 1899 φεβρουαρίου 17 ἡεκλάρη

Νικόλας Ἰωάννου Ζῶτου ὑπόσχομὲ τὰ ἄνοθεν καὶ με λόγον του ὡς ἀγραμματος τὸν υπογράφω ἐγὼ Χρ Δ Ζῶτον ὅστις καὶ μαρτηρῶ

Βασιλὶς Δηκαραγηνῆς μαρτηρῶ

Παπα ἀποστόλης Διζοτου μαρτιρο

Παπαθανάσης ζωτο

1899-1900 ἐπληρωθῆ ὁ τοκος γρ 194

1900-1901 " " " 194 1/4

1899

Διὰ τοῦ παρόντος ἰδιωτικοῦ μὲν ἔγγράφου ἰσχύοντος ὅμως ὡς εἰ ἐγενε-
το ἐπισημῶς γίνεται δῆλον ὅτι οἱ ὑποφαινόμενοι συνεφώνησαν ὡς ἀκο-
λούθως:

Ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Χρ. Τσιμινάδες Ἐπίτροπος τῶν προσόδων
τῆς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἱαξιαρχῶν Ἐκκλησίας ἐνοικιάζει ἐπὶ ἓν ἔτος εἰς
τούς κυρ. Κωνσταντῖνον Π. Ἰωάννου καὶ Νικόλαον Γ. Βλαχιώτην ἓνα κῆ-
μεθ' ἐκδὸς Ἰαντανειοῦ καὶ Νεροτριβιδᾶς τῆς εἰρημένης Ἐκκλησίας κείμε-
νον εἰς ποτάμι διὰ ὀκτώ ἀριθ. 8 λίρας χρυσᾶς ὀθωμανικᾶς πληρωτέας εἰς
τρεῖς δόσεις ἐντὸς τῆς πρώτης εξαμηνίας κατὰ διμηνίαν καὶ ἀναλόγως.

Οἱ κυρ. Κωνσταντῖνος Π. Ἰωάννου καὶ Νικ. Γ. Βλαχιώτης ὑπόσχονται
νὰ διατηρήσωσι καὶ παραδώσωσιν ἅμα τῇ λήξει τῆς ἐνοικιάσεως τὸν κῆ-
μεθ' καὶ λοιπὰ ἐν καλῇ καταστάσει, ὑποχρεούμενοι νὰ διορθώσωσι πᾶν
σχεῦος, τὸ ὁποῖον ἤθελε βλαφθῆ ἐκ κακῆς των χρήσεως δι' ἰδίω ἐξόδων
των. Ὑπόσχονται νὰ πληρῶνωσι ἀλληλεγγύως καὶ τακτικῶς κατὰ τὰς ἀρχὰς
ἐκάστης διμηνίας τὸ ἐνοίκιον ἄνευ λόγου προσφάσεως.

Ἐὰν βλαφθῶσιν οἱ τοῖχοι τοῦ κτιρίου ἢ ἡ στέγη ὑποχρεοῦται
νὰ ἐπιδιορθώσῃ αὐτοὺς ὁ ἐπίτροπος. Πᾶσα ἄλλη ἐπισκευή τοῦ αὐλακιοῦ καὶ
λοιπῶν θὰ γίνεται δι' ἐξόδων τῶν ἐνοικιαστῶν.

Οἱ ἐνοικιασταὶ θὰ λαμβάνουσιν ὡς ἀμοιβήν: ἀπὸ σιτᾶρι τέσσα-
ρας ἀριθ. 4 ὀκ. ταῖς ἑκατόν, ἀπὸ ἀραβοσίτι τρεῖς ἀριθ. 3 ταῖς 100. Ἀπὸ
δίμηνα ὀκτώ ἀριθ. 8 παράδ. τὸν πῆχυν, ἀπὸ φλοκιάρικα ἓν ἀριθ. 1 γρόσι τὴν
ὀκτῶν καὶ ἀπὸ τράγια τριάκοντα ἀριθ. 30 παράδ. τὴν ὀκτῶν.

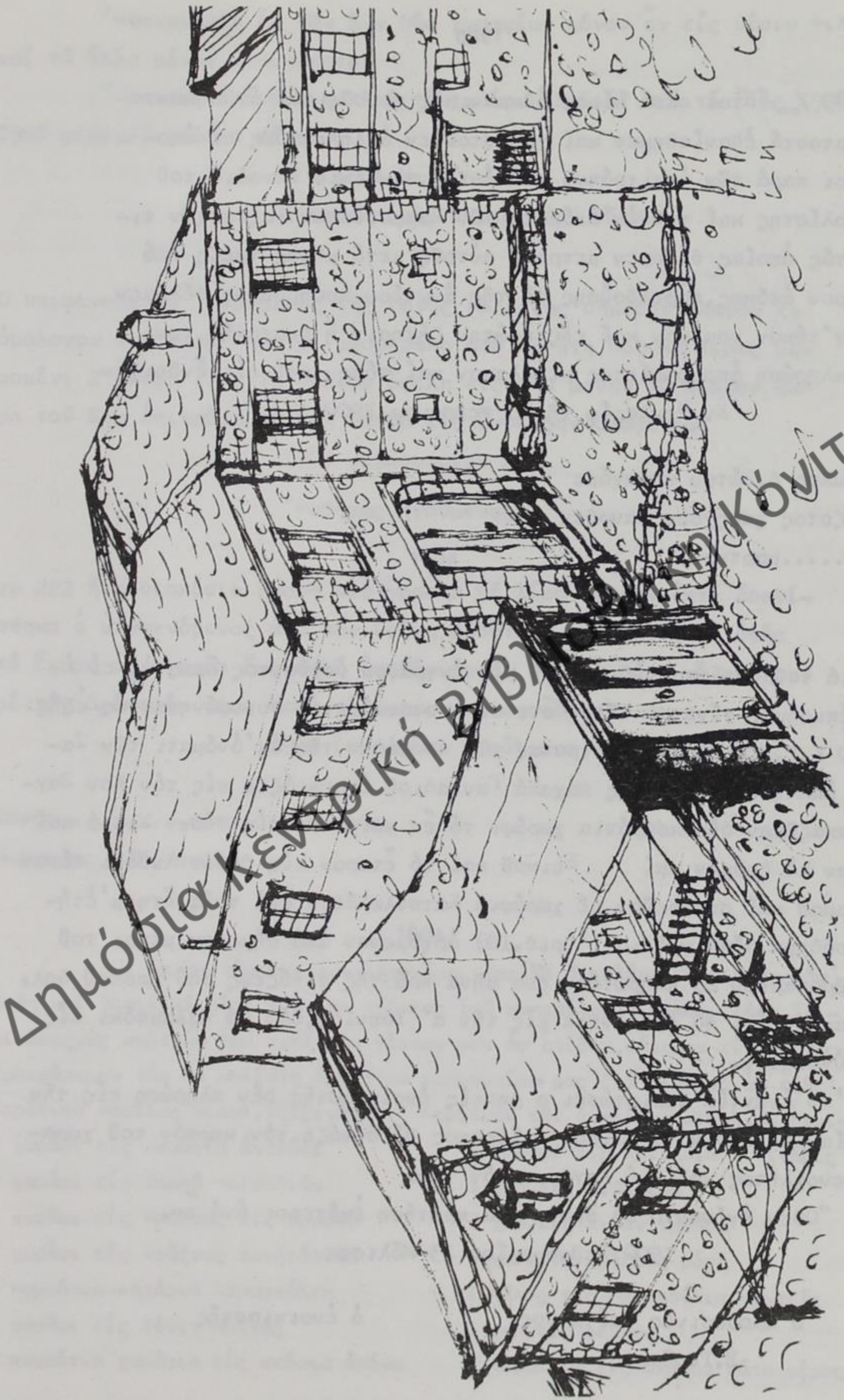
Ἡ ἐνοικίασις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς εἰκοστῆς τρίτης 23 Ἀπρι-
λίου ἐνεστῶτος ἔτους λήγει τῇ εἰκοστῇ τρίτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπιδόντος
ἔτους.

Ὁ Ἐπίτροπος δύναται, ἐὰν οἱ ἐνοικιασταὶ δέν πληρῶνουνσι
κατὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον τὸ ἐνοίκιον, νὰ ἐξώσῃ αὐτοὺς. Ὅθεν ἐγένετο
τὸ παρὸν συμφωνητικὸν διπλοῦν, ἵνα κρατεῖ ἐκάτερος ἀνά ἓν.

Ἐν Μόλίστη τῇ 15ῃ Ἀπριλίου ἔτους 1899 ἐννάτου

Ὁ ἐνοικιαστής
Νικόλας Γ. Βλαχιώτης

Ὁ ἐνοικιαστής
Κοστα.....

Σπίτι στο Γανναδίο. Σχίτσο Χ. Γκούτου.

1900

Ἄριθμ. 7,85 /₁₀₀ Ἦτοι ἐπτά λίρας ὀθωμανικᾶς χρυσᾶς καὶ ὀγδοήκοντα πέντε ἑκατοστὰ ἐδανίσθημεν καὶ χρεωστοῦμεν ἀλληλεγγύως οἱ ὑποφαινόμενοι παρὰ τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ ἐν τῇ συνοικίᾳ Γαναδιῶ τοῦ χωρίου Μολίστης καὶ τοῦ ἐπ' ὀνόματι τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τιμωμένων τὰς ὁποίας θέλομεν μετρησῆ αὐτοῖς μετὰ μῆνας τρεῖς ἀπὸ τῆς σήμερον ἀτόκως, παρελθούσης δὲ τῆς ἀνωτέρω προθεσμίας θέλομεν πληρῶσθαι γ' τόκον νομιμον καὶ εἰς πρώτην ζήτησιν ἢ διαταγὴν των θέλομεν πληρῶσθαι ἀπροφασίστως κεφάλαιον καὶ τόκον καὶ εἰς ἔνδειξιν

Ἐν Ἐκκλησίᾳ τῇ 16 Φεβρουαρίου 1900

Χριστόδουλος Δ. Ζώτου υποσχόμε
 Δημητρη Ζοτος ηποςχομε τανοθεν
 Πουβα.....μαρτυρῶ
 1901 ΚΧ

1900

Διὰ τοῦ παρόντος ἰδιωτικοῦ μὲν ἐγγράφου ἰσχύοντος ὅμως ὡς εἰ ἐγένετο ἐπισημῶς γίνεται δῆλον ὅτι οἱ ὑποφαινόμενοι συνεφώνησαν ὡς ἑξῆς:

Ὁ Κ.Γ.Β. Γιούτσος ἐπίτροπος τῶν προσόδων τῆς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν ἐκκλησίας Μολίστης Μαχαλά Γανναδίου ἐνοικιάζει εἰς τὸν Κον Βαγγέλην Παπαζῆκον δύο κομμάτια χωράφι τὸ ἐν κείμενον εἰς θέσιν Σιλιό καὶ συνορεῦον μὲ δρόμον καὶ Ξεινοῦ καὶ τὸ ἕτερον εἰς θέσον λιβάδι πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ συνορεῦον μὲ χωράφια Κατσιλωλάδια ἐπὶ τρία ἔτη μ' ἐτήσιον εἰσόδημα δέκα γρόσια (Ἄριθ. 10) ἀρχόμενον ἀπὸ σήμερον μέχρι τοῦ 1903 Φεβρουαρίου 23 πληρωτέον ἕνα μῆνα πρὸ τῆς συνάξεως τοῦ καρποῦ δηλ. εἰς τὴν α' Ἰουνίου, εἰς τὴν α' Αὐγούστου.

Ἐν ἐναντία περιπτώσει ὁ ρηθεὶς ἐνοικιαστής δὲν πληρῶσθαι εἰς τὴν προθεσμίαν τότε ὁ κατὰ καιρὸν ἐπίτροπος θά συνάξῃ τὸν καρπὸν τοῦ χωραφιοῦ ἀνενοχλήτως καὶ διὰ λογαριασμὸν του.

Ὅθεν ἐγένοντο σὲ ὅμοια ἵνα κρατήσῃ ἑκάτερος ἀνά ἕν.

1900 Φεβρουαρίου 23 Μόλιστα

Ὁ προσωρινὸς ἐπίτροπος
 Β. Γιούτσος

ὁ ἐνοικιαστής

ἔνοικιάσθη ἐκ τῶν ἄνω δύο χωραφίων μόνον ἓν εἰς θέσιν Σιλιδ
καί τό ἄλλο μένει ἄνοικίαστο.

ἔλαβον τό ἐνοίκιον διὰ τό χωράφι (Σιλιδ) διὰ τό ἔτος 1900-
1901 φεβρ.23 γρόσια πέντε.

1901 Μαρτίου 11

ὁ προσωρινός ἐπιτρ. Β.Γιούτσος

1903

Ο ὑπιφεινομενος ἠγούμενος τῆς Μονῆς Κολήστης σημερον ἔλαβον ἓν
ὁμολογον τοῦ Παπα Δημητρί μπουλούλη ἀπό 12 ἥτη δοδεκα λιρες με-
ρομένι 2 Μαΐου 1892 τό ὁποῖον ὄφιλη εἰς τήν μονην τό ελαβον πα-
ρα τοῦ Κου ἐπιτρόπου Γιάνη Μανθά εἰς ἔνδειξην υποφεινομε

1903 φεβρουαρίου 23

Ἀνθημωσ ηγουμένος

1904

γρ 222 ἥτη διακόσια ἡκοση διό γροση με λίρα ἑκατόν ἑπτά ἔδανί-
σθηκα ὁ ὑποφεινόμενος ἀπό τόν ἰοάνη ἀποστόλη τσηανάδες τά ὀπῆα
τά ἔχομε με διορία ἔως τελή ἰουνάριου ἀν δέν τά δοσο νά τρέχουν
με τόν διάφορόν τους δεκά τά ἑκατο καί ὑποφεινομε

1904 ἰουναρίου 4 μόλιστα

Κοστας.....ηποςχομη τανθε

Μαρτιρας Κ.Ν. Κατζίης

1904

Οἱ ὑποφεινόμενοι συνκληρονόμοι Βασίλω Νικολάου Τζιμινάδες ἀρ'
ἐνός καί Βασιλική Ζήση Κούσιου σύζυγος τοῦ μακαρίτου Νικολάου Ζήση Τζι-
μινάδες, ὡς κηδεμών τῶν ἀνηλίκων τέκνων μου ἀρ' ἐτέρου, σημερον εὐχαρίστως
ἐμοιράσαμεν τήν ἐν Κολίστη ἀκίνητον περιουσίαν μας διὰ κλήρους ὡς ἑξῆς:
Μερίδιον Βασίλω Νικολ. Τζιμινάδες Μερίδιον τῶν ἀνηλίκων Νικολ. Ζ. Τζιμι-.

1 χωράφι εἰς Μαναγία ἀντρώνι	1 χωράφι εἰς λειβάδια (νάδες
1 χωράφι εἰς Βαρκό Μειβαδιῶν	1 χωρ. εἰς Λιβιδερά
1 χωράφι εἰς Φράζους εἰς βρυσκό	1 χωρ. εἰς ἀγίαν τριάδα
1 χωράφι εἰς Φράζους πουλιάδικο	1 χωρ. εἰς Φράζους ράχη
3 κομμάτια κηπάρια Καραπούλια	1 κῆπος εἰς Καραπούλια γοντζές
1 χωράφι εἰς θέσιν Μούτας	1 χωρ. εἰς Λεῦκες
2 κομμάτια χωράφια εἰς σπάσμα ἀπάνω	2 κομμάτια εἰς σπάσμα κάτω μέρος

1/2 χωράφι εις Μόκλυβα	1/2 χωράφι εις Μόκλυβα
1/2 χωράφι εις Άλποκούμασον	1/2 χωρ. εις Βουργάρικον
1/2 χωράφι εις κήπους άπάνω μέρος	1/2 χωρ. εις κήπους κάτω μέρος
1/2 χωράφι εις Άντσιαρούχη άπάνω μέρος	1/2 χωρ. εις Άντζερούχι κάτω μέρος
1/2 χωρ. εις μύλον δώθε μέρος	1/2 χωρ. εις μύλον πέρα μέρος
1/2 χωρ. εις Άργιάνη κάτω μέρος	1/2 χωρ. εις Άργιάνη άπάνω μέρος
1 άμπέλι εις Γιακρυνάρα πέρα μέρος	1 κομμάτι άμπέλι Γιακρυνάρα δώθε μέρος
1/2 χωρ. εις λιβάδια ράχη	1/2 χωρ. εις λιβάδια ράχη.

Διό κηρύσσομεν ότι εΐμεθα εύχαριστημένοι εις την άνωθεν διανομήν καί έκαστος εις τό μερίδιόν του νά ειΐναι τέλειος καί άνενόχλητος ιδιοκτήτης καί ύποφαινόμεθα:

Μόλιστα τῆ 10 Νοεμβρίου 1904

Βασίλω Νικολάου Τζιμινάδες δια χειρός

Άριστάκη Δ. Νικολαΐδου

Βασιλική Ζ. Κούσιου σύζυγος Ν. Τζιμινάδες

δια χειρός Ζ. Κ. Κούσιου

1906

Ο ύποφαινόμενος επίτροπος τῆς Γερῆς εκκλησίας τῶν άγίων Ταξιαρχῶν τοῦ μαχαλά Γανναδιαῦ ένοικιάζω τόν εις θέσιν παρά τόν ποταμόν μας κείμενον μύλον τῶν άγ. Ταξιαρχῶν μεθ' όλων τῶν άπαιτουμένων αὐτῷ δύο μυλολίθων, μαντανίων καί, τριστέλας δι' έν έτος από τῆς 23ης Άπριλίου 1906 μέχρι 23ης Άπριλίου έπομένου 1907 εις τοῦς κυρίους Ιωάννην Κ. Παπαϊωάννου καί Γεώργιον Χακαράντζαν αντί ένοικίου έπτά ήμισυ λίτρῶν όθωμανικῶν (7 1/2) κατὰ τοῦς έξῆς όρους:

α) θά λαμβάνουσιν από σίτον τέσσαρας όνάδας τοῖς ένατόν (4 /) μεθ' άλλης τῆς φύρας καί από άραβόσιτον τρεῖς τοῖς ένατόν (3 /) όν ύποχρεοῦνται οί ρηθέντες ένοικιασταί νά παραλαμβάνουσι δια τοῦ ζυγοῦ πρὸς δέ καί νά παραοίωσι δια τοῦ ζυγοῦ.

β) θά λαμβάνουσι από ύφασμαπα (δίμτα) όκτώ παράδες τόν πῆχυν όστις πῆχυς θά ειΐναι 65 πόντους.

γ) θά λαμβάνουσιν από φλοκιάρικα (40) παράδες τεσσαράκοντα τῆν όκάν καί από τράγια (30) παράδες τριάκοντα, θά τά αφήνουσι δέ νά γίνονται ως ο' ιδιοκτήτης άπαιτεῖ.

δ) θά πληρωθεῖ τό ένόικιον εις τρεῖς δόσεις ή μέν Αη θά δίδεται τῆν Αην Ιουλίου ή δέ Β θά δίδεται τῆν Αην Σεπτεμβρίου καί ή Γη θά δίδεται τῆν Αην Νοεμβρίου.

ε) "Οτι ὑλικόν ἀπαιτηθεῖ πρὸς διορθωσιν τοῦ τε μύλου καί τῶν καναλιῶν δύνανται οἱ ρηθέντες ἐνοικιασταί νά ἀποταθῶσιν εἰς τόν ἐπίτροπον τῆς ἐκκλησίας νά τά ἀγοράσῃ, οἱ δέ ἐνοικιασταί ὑποχρεοῦνται νά τά διορθώσουν ἄνευ δυσταγμοῦ.

Δι' ὅ ἐγένετο τό παρὸν εἰς δύο ὅμοια ἵνα βαστᾶ ἀνά ἓν ἕκαστος τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ἐν Μολίστη τῆ Αἡ Μαΐου 1906 ἔξη

Ὁ ἐπίτροπος
Κωνσταντῖνος Ν. Κατζίης

Οἱ ἐνοικιασταί

Υ.Γ. Οἱ ἐν λόγῳ ἐνοικιασταί ὑποχρεοῦνται εἰσέτι νά ἔχουν ἰδιαίτερον αὐλάκι διὰ τοὺς μύλους καθὼς καί δέση ἰδιαιτέρα, δέν θά ἀνακατεύονται καθόλου εἰς τὴν δέσσην καί αὐλάκι τό ὅποῖον εἶναι προωρισμένον νά ποτίζονται τὰ χωράφια εἰς Ἀντζερούχι.

Οἱ ἐνοικιασταί
Ἰοανης Κ. Παπαϊωάννου
Γεώργιος Δημητρίου

Ὁ ἐπίτροπος
Κωνσταντῖνος Ν. Κατζίης

1907

γρ 40 20 πα Ἡτη Σαράντα Γροσια καί παράδ εἴκοσι ἔλαβον ἀπό τὴν Εὐθυμίαν Δίρα διὰ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ δεκάτου διὰ το ἔτος 1903 καί ἐξόφλισα

1907 21 Αὐγούστου Μολιστα Γαναδιώ

ο μουλτιζιμιες

1911

Σήμερον τὴν 7ην Νοεμβρίου τοῦ 1911 ἐνδεκάτου ἔτους ἡμέραν τῆς ἐβρομάδος δευτέραν ὁ ὑποφαινόμενος Ἰωάννης Τόλη Τσιανάδης ὑπήκοος Ὀθωμανὸς Χριστιανὸς Ὀρθόδοξος κάτοικος τῆς συνοικίας Γαναδιοῦ τοῦ χωρίου Μολίστης τῆς ὑποδιοικήσεως Κονίτσης τῆς Ἠπείρου καί ἄνευ ἐπαγγέλματος σῶας ἔχων τὰς φρένας καί τὸν νοῦν ὑγιᾶ στερούμενος δέ ἀνιδντων καί κατιόντων συμφερόντων καί ἐπιθυμῶν ἵνα μὴ τὰ κατ' ἐμέ ἀδιάθετα μείνωσι, ἐπέλωσι δέ μετὰ τὸν θάνατόν μου φιλονεικίαι καί διενέξεις ἔννοια κληρονομίας τῆς κατὰ τὸν θάνατόν μου εὐερεθησομένης περιουσίας μου ἀπεφάσισα οἰκεία βουλήσει καί προαιρέσει ὅπως συντάξω τὴν παροῦσαν ἰδιωτικὴν διαθήκην μου προσκαλεσάμενος εἰς τὴν ἐνταῦθα οἰκίαν τοῦ κ. Ζη-

ση Ξυνοῦ τοὺς κάτωθι ἑπτὰ (7) ὑποσημειούμενους ἀξιοτίμους μάρτυρας ἦτοι τοὺς κ.κ. Κωνσταντῖνον Ν. Χατζῆν ἔμπορον, Δημήτριον Ἀναστασίου κτηματίαν, Ἰωάννην Κ. Μανθάν κτηματίαν, Γεώργιον Β. Γκούντον κτίστην, Δημήτριον Θ. Γκούντον κτίστην, Βασίλειον Χρ. Γκουβέλην κτίστην, Χριστόδουλον Χ. Παπαδημοῦλην παντοπώλην ἅπαντας ὑπηκόους Ὀθωμανοὺς Χριστιανοὺς Ὀρθόδοξους κατοίκους Μολίστης συγχωριανοὺς μου γνωστοὺς μοι καὶ ἀσχέτους πάσης νόμῳ καλοσμένης πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς ἀλλήλους συγγενείας, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τὸν Αἰδέσιμον ἑφημέριον τῆς ἐνορίας μου Παπαβασίλειον Ἐξάρχου Σακιλλάριον ἐκ Βουρμπιάνης ὡς καὶ τὸν ἐκ Τσερβαρίου τοῦ Λαγορίου διευθυντὴν τῆς ἐνταῦθα Σπυριδωνείου Σχολῆς Μολίστης κ. Ἀλέξανδρον Καρπούζην ὑπήκοον Ὀθωμανὸν Χριστιανὸν Ὀρθόδοξον ὃν παρεκάλεσα νὰ γράφῃ καθ' ὑπαγόρευσίν μου τὴν παρούσαν διαθήκην ἔνεκα τοῦ δυσαναγνώστου τῆς γραφῆς μου καὶ ἐνώπιον τούτων ἐδήλωσα τὴν τελευταίαν καὶ ἀμετάτρεπτον θέλησίν μου διατάσσω διὰ ταύτης τὰ ἑξῆς:

Α. Ἐφ' ἀπάσης τῆς κινητῆς περιουσίας μου συνισταμένης ἐκ χρημάτων μετρητῶν, ὁμολογῶν, ὁμολογιῶν καὶ μιᾶς Ὁμολογίας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀλλάδος ἐκ δραχμῶν χρυσῶν πέντε χιλιάδων εξακοσίων ἐξήκοντα (5660) ὑπ' ἀριθμὸν 24392 καὶ χρονολογίαν 4ης Νομβρίου 1905 καὶ τῆς ἀκινήτου συνισταμένης ἐκ τῆς οἰκίας ἐν ἡ κατοικῶ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐπίπλων καὶ σκευῶν ἐκ καλυβῶν, κήπων καὶ ἀμπελίων γνωστῶν ὀρίων καὶ μουλιῶν κτηνῶν καὶ ἐργαλείων καὶ ἐν γένει ἐπὶ τῆς περιουσίας μου, ἣτις θέλει εὐρεθεῖ ἀνήκουσα εἰς ἐμὲ κατὰ τὸν θάνατόν μου καὶ ἣτις δύναται νὰ διατεθεῖ ἐγκαθιστῶ κληρονόμους μου τὴν νόμιμον σύζυγόν μου Παρασκευὴν τῆς γένος Χρήστου Παπαδημητρίου καὶ τὸν μικρανεφιδόν μου Ἰωάννην Λεωνίδα Παπαδημητρίου.

Β. Ἐκ τῆς ὅλης περιουσίας μου ἀφήνω εἰς τὴν ἐξονομασθεῖσαν σύζυγόν μου Παρασκευὴν τὸ ἥμισυ τῆς οἰκίας μου ἐν ἡ κατοικῶ πρὸς πρὸ μέρος τοῦ Οἰκονόμου Παπακώστα, ἐπίσης ἓνα κήπον συνορεύοντα μὲ κήπον Δημητρίου Ζιῶγα, Ἰωάννου Ζιῶγα, Οἰκονόμου Παπακώστα καὶ Χρηστάκη Οἰκονόμου καὶ μὲ δρόμον. Ἐπίσης ἐν ἀμπέλι εἰς θέσιν "Ἀμπελούλι" μὲ γνωστὰ ὄρια ὡς καὶ τὸ ἥμισυ τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν μου ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ νέμηται, διαχειρίζεται καὶ μεταχειρίζεται αὐτὰ ἐν ὅσω ζῆ χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὰ ἐμποιήσῃ, μετὰ δὲ τὸν θάνατόν της νὰ περιέρχονται εἰς τὸν ἕτερον τῶν κληρονόμων μου Ἰωάννην Λεωνίδα.

Γ. Ὅλην τὴν ἄλλην κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν μου ἀφίνω εἰς τὸν ἕτερον τῶν κληρονόμων μου Ἰωάννην Λεωνίδα Παπαδημητρίου μὲ τὴν ὑπο-

χρέωσιν νά ζήση μαζί μας καί γηροκομῆση καί ἐμέ καί τήν σύζυγόν μου σεβόμενος καί περιποιηόμενος ἡμᾶς ὡς γονεῖς καί ἐκτελών μετά τόν θάνατόν μας ὅλα τά Χριστιανικά χρέη ὅπως πρέπει.

Δ. Ὑποχρεῶ καί ἀπαιτῶ ἀπό τούς κληρονόμους μου νά ζήσωσι ἐν ὁμονοίᾳ καί ἀγάπῃ. Ἄν ὅμως ἡ συμβίωσις των ἀποβῆ ἀδύνατος διατάσσω τόν κληρονόμον μου Ἰωάννην Ἀεωνίδα νά δίδῃ κατ' ἔτος εἰς τόν ἕτερον κληρονόμον μου τήν σύζυγόν μου παρασκευήν δέκα (ἀρ. 10) λίρας ὀθωμανικάς πρὸς συντήρησίν της ἀπροφασίστως.

Ε. Διατάσσω προσέτι τούς ρηθέντας κληρονόμους μου ἵνα μετά τόν θάνατόν μου ἄνευ ἀναβολῆς χορηγήσωσιν εἰς τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον Βελλᾶς πέντε λίρας ὀθωμανικάς.

ΣΤ. Ἐκτελεστέην τῆς παρούσης διαθήκης διορίζω τόν ἔντιμόν κύριον Ζήσιν Κ. Ευνόν συγχωριανόν μου τόν ὁποῖον καί παρακαλῶ ἵνα φροντίσῃ περὶ τῆς ἀκριβοῦς καί ἀνελλιπούς ἐκτελέσεως ἀπασῶν τῶν ἐν αὐτῇ διαλαμβανόμενων διατάξεων.

Αὕτη εἶναι ἡ τελευταία καί μόνη μου διαθήκη ἧτις συνταχθεῖσα κατὰ τήν θέλησίν μου καί ἀναγνωσθεῖσα εὐκρινῶς καί μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον ἐμοῦ τε καί τῶν ἐξονομασθέντων κ.κ. μαρτύρων καί ἰδία ὑφ' ἑκάστου παρατηρηθεῖσα ὑπεγράφη ἰδία χειρὶ ἐμοῦ τε καί ἐκείνων ὡς καί τοῦ καθ' ὑπαγόρευσιν γράφαντος αὐτήν Ἀλεξάνδρου Καρπούζη, ἐπιθυμῶ δὲ ὅπως αὕτη ἔχῃ τὸ κύρος καί τὴν ἐσχὺν ἐν παντί τόπῳ δικαιοσύνης.

Ἐν Ἡολίστῃ τῇ 7ῃ Νοεμβρίου 1911

Ὁ διαθέτης

γιαννης Τόλη Τσηναδης

Ὁ καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ διαθέτου γράφας τήν παροῦσαν διαθήκην

Ἀλέξανδρος Καρπούζης

Οἱ μάρτυρες

Κωνσταντῖνος Μ. Χατζῆς

Δημήτριος Ἀναστασίου

Ἰωάννης Κ. Μανθᾶς

Γεώργιος Κγούντος

Δημήτριος Κοντουλής

Βασίλης Χ. Κουβέλη

Χρ. Χ. Παπαδημούλης

Ὁ ἑφημέριος Σακελλάριος Παπᾶ Βασίλειος Ἐξάρχου βεβαιοῦ τὸ γνήσιον τῶν ἄνωθι ὑπογραφῶν.

Ἀριθ. Πρωτ. 874. Κατεχωρίσθη ἐν τῷ σχετικῷ κώδικι τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Βελλᾶς καὶ κονίτισης ὑπ' Αὐξ. Ἀριθ. 9 καὶ σελίδα 162 τῆ 12ῆ Νοεμβρίου 1911.

Ὁ Γραμματεὺς

Σπ. Ν. Δόβας

1913

Ὁ ὑποφενόμενος σήμερον ἐξώφλισα τοὺς λογαριασμοὺς μου μὲ Κδοσιον Ἀδάμου ἀπὸ διάφωρα φῶνια τοῦ μαγαζιοῦ μου καθὼς καὶ παλαιὰ βιρσι-
σέδια τοῦ Γαμβροῦ μου Ἰωαννη Ἀνθύμου ἀπὸ Γρόσια ἑκατὸν ἑνα ἀριθ.
101, τὰ ὅποια ἔλαβον σήμερον μέχρι ὀβολοῦ καὶ μένει ἀκαταζήτητος

Ἐν Μολίστη τῆ 28 10/βρίου 1913

τὰ ὅποια ἔλαβον παρὰ τοῦ κ. Κ. Ἀδάμου καὶ Κοῦλας Β. Ἀδάμου
Διμύτριος Α Ἀετσιοσ

1916

Τίθεται εἰς μειοδοσίαν ὁ δρόμος διὰ τὰ Παληχεῖματα ἀρχομένης τῆς ἐργασίας ἀπὸ 20ῆς Ἰανουαρίου ἑ.ἑ.

8 μέτρα	καλτερίμι	εἰς	χωρ. βακουφικο	Ἀγ. Γεωργίου
72 "	"	"	ἀπὸ λάκκον	Ἀγίας Τριάδος μέχρι κουτσολάκκι
			χωράφι	Νικόλινας Πορφύρη
18 "	"	"	εἰς θέσιν	Πύργου χωρ. Νικόλινας Πορφύρη
40 "	"	"	ἡ "	" χωρ. Αραλάμπου Πορφύρη
35 "	"	"	" "	" χωρ. Γεωργίου Γκοῦντου
40 "	"	"	εἰς δένδρα	Ἀγίου Νικολάου
12 "	"	"	διώρθωμα	καλτεριμιοῦ εἰς λάκκον Ἀγ. Τριάδος
225 "	"	"	τὸ ὅλον	καλτερίμι πλάτος ἀπὸ 1 (έν) μέτρον

ὅπου δὲ ἀνηφορίζει εἰς κάθε 0,60 τοῦ μέτρου (60 πόντους) θὰ περασθῆ οὔβια. Ἡ ἐργασία θὰ γίνῃ ἀσφαλεστάτη. Ὁ βουλόμενος ἄς προσθέσῃ τιμὴν.

Ἐν Γανναδιῷ (Μολίστης) τῆ 10ῆ Ἰανουαρίου 1916

Ὁ προσωρινῶς ἐπιτροπεύων

Εὐάγγελος Ν. Ξυνός

1917

Οί ύποφαινόμενοι έλάβομε παρά τοῦ Ταμείου τῆς Ἐκκλησίας Ταξιαρχῶν
δραχμάς εἴκοσι ἑπτὰ (27) διὰ ξυλείαν τοῦ Βακούφικου Μύλου

Ἐν Μολίστη τῆ 16ῃ Ἀπριλίου 1917

Ἰωάννης Λιδόγκας

Μιχαηλ Ν. Στεφανίδης

1917

Ἐλαβα ἀπο επίτροπον εὐάγγελον ξεινόν δραχμές εἴκοσι πέντε ἀπὸ
25 Διὰ λογαριασμόν Δ. Παπαλέξι ἐνικιον διὰ κατικίαν διδασκάλου στο
ἔτος 1917

Ἐν Μολίστι τὴν 12 Ὀβρίου 1917

Θωμᾶς Α. Πακάριος

1919

Ἐλάβομεν οἱ κάτοικοι Γανναδίου σήμερον τὴν 1ην Ἑκτεμβρίου τοῦ
ἔτους χιλιοστοῦ ἑνεακοσεστοῦ δεκάτου ἑννάτου παρά τοῦ Ταμείου τῆς Ἐκ-
κλησίας Ἀγ. Ταξιαρχῶν ἐπίτροπον ἦτοι κ. Χρήστου Βασιλείου τὰς ἄνω δραχ.
ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ ὅς ἡ Κοινότης διέθεσε πρὸς κηδείαν, μνημόσυνα κλπ.
τοῦ ἐν Ἰανναδίῳ ἀποθανόντος Ἑλληνοδιδασκάλου Ἀλεξάνδρου Καρπούζη ἐκ
Τσερβαρίου ἀγαθίου χρηματίσαντος Ἑλληνοδιδασκάλου ἐν τῇ Κοινότητι
Γανναδίου περὶ τρία ὅλα ἔτη, εἰς ἐνθύμιον αἰδίου εὐγνωμοσύνης.

Ἐν Ἰανναδίῳ-Μολίστης τῆ 1ῃ Ἑκτεμβρίου 1919

Οἱ κάτοικοι Γανναδίου-Μολίστης

Κ. Α. Αναστάσιος

Καράλαμπος Ξανθος

Δημήτριος Ηλ Τσερτοπουλος

Γεωργιος κγουβελις

Ἀριστοτέλης Γ. Γιοῦτσος

Χριστόδουλος Δ Ξανθόπουλος

Παπαδημητρίου

Λάμπρος εβ Πουλίου

Κ. Ζ. Ξεινος

Μ. Π. Παπαδημητρίου

Δ Παπαλέξης

Καράλαμπος παπαζη

Β. Ντόκος

Ν. Δ. Ξεινος

Εὐάγγελος κ. Χατζής

Ἱερεὺς λ. Πορφυριάδης

Δ. Γεωργ. Τσιανάδης

Κ. Η. Χατζής

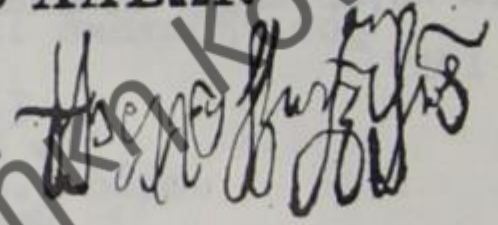
Αριθ. 69

ΕΠΑΡΧΙΑ Βελγική Κορίθου

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Ἡ ἱερά Ἐκκλησία τῆς συναιμίας Γαλατίας
 ἐπλήρωσε τὴν ἑτησίαν αὐτῆς συνδρομὴν τοῦ ἔτους 1902 ὑπὲρ
 τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Μρ. τουρ. Γιάννης Τέλλου ἡ 3/4
 Ἐν Μαγίση τῇ 12 Ἰουλίου 1902

Ο ΛΑΒΩΝ

Λογαριασμός τοῦ μισθοῦ καὶ
 τυχῆρων αὐτῆς ἀπὸ 18^{ης} Σεπτεμβρίου
 τοῦ ἔτους 1907 μέχρι τῆς 18^{ης} Ἰουλίου
 τοῦ ἔτους 1908.

Ἰωάννης Τέλλουρος	ρε.	23
Νικόλαος	"	23
Διονύσιος Παπαῖ Τέλλουρος	"	23 = 20
Χρήστος Παπαῖ Τέλλουρος	"	23
Δημήτριος Τελλουρος	"	23
Χριστόδουλος Προβύριος	"	<u>23 = 20</u>
Ἰωάννης Μενδαῖς	"	35
Κωνσταντῖνος Παπαῖ Γιάννης	"	47
Νικόλαος Ἀντωνίου	"	24

Ἀλέξανδρος Οἰκονομίδης	"	47
Ρεῦγγενα Χατζή	"	23
Ἀντώνιος Χατζής	"	23 = 20
Θαμάρης Ζυγούρα	"	12
Βασίλειος Πανδᾶ Λίμος	"	44
Χαράλαμπος Πανδᾶ Λίμος	"	23
Καργγενα Οἰκονόμου	"	49 = 20
Θαμάρης Καραμίζου	"	43
Βασίλειος Ζείνδου	"	43 = 20
Θαμάρης Ζείνδου	"	23
Ἰωάννης Ζείνδου	"	23
Χαράλαμπος Ζείνδου	"	24 = 20
Κωνσταντῖνος Τσομναΐδης	"	24 = 20
Κωνσταντῖνος Χατζή	"	36
Κωνσταντῖνος Ἀδαίμου	"	23
Χριστόδουλος Καραμίζου	"	34 = 20
Σίου Ζείνδου	"	59
Γεώργιος Νικολαΐδης	"	43
Βασίλειος Πανδᾶ Ἀγέλης	"	23
Θαμάρης Πανδᾶ Ἀγέλης	"	23
Θαμάρης Καραμίζου	"	23

Γεώργιος Κερκυραίος	"	25
Γεώργιος Παπαὶ Χρήστου	"	<u>23 = 20</u>
Μαργαρίτος Ζευοί	"	100
Χαράλαμπος Ζευοί	"	77 = 20
Αδελφός Ανεσσεσίου	"	43
Γεώργιος Ανεσσεσίου	"	40 = 20
Νικόλαος Τσίμου	"	25
Ἡγία Τσίμου	"	<u>29 = 20</u>
Σούλα Τσίμου	"	23
Τσίμου Παπαὶ Χρήστου	"	12
Ἰωάννης Διόφυτος	"	<u>23 = 20</u>
Κόρνα	"	12
Χαράλαμπος Τροφύριος	"	<u>23</u>
Μιχαὴλ Τροφύριος	πρ.	29 = 20
Βασίλειος Τροφύριος	"	24 = 20
Δάμιος Καρυμνίτης	"	34 = 20
Βασίλειος Κ. Γουβέης	"	38
Νικόλαος Τροφύριος	"	25
Γεώργιος Γουβέης	"	30
Βασίλειος Γουβέης	"	<u>23</u>
Χριστόδουλος Καρογιάννης	"	24

Μιχαήλ Γιούρτζης	"	33
Νικόλαος Βαλαχίου	"	25
Γεώργιος Τσαναίης	"	25
Γεώργιος Καραμάνης	"	38
Θεοφάνης Τσαναίης	"	23
Ιωάννης Τσαναίης	"	<u>42 = 20</u>
Σίμος Ναιή	"	23
Κωνσταντίνος Διούλιος	"	25
Γεώργιος Γουλιέλμος	"	26
Θεοφάνης Γουλιέλμος	"	23
Φίλιππος Γουλιέλμος	"	12
Κωνσταντίνος Γουλιέλμος	"	12
Γεώργιος Γουλιέλμος	"	23
Μαρία Γουλιέλμος	"	<u>12.</u>

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

18η Μαγίστα 25 1897/αριών
1908.

Ο υπεύθυνος
Σταυρόπουλος Παναγιώτης
Ελάσσον.

ο υναφανόμενος ἔλαβεν παραίτησιν
 τερτίου ἢς ἐμπροσθὶ δεχ. ἐννεα
 (9) ἡρία ὑπερομιόδια μεν δια μίαν
 κατὰ γιν εἰς δευτ. αἰζόνι.
 εἰ Μεγίστη ἡ. 24^η Ιουνίου 1916

Φυγία Πούνθ

ο υναφανόμενος ἔλαβεν παραίτησιν
 τερτίου ἢς ἐμπροσθὶ δεχ. ἑξῆς (3)
 δι εἰ ὑπερομιόδια μεν ἑξῆς
 εἰς κοίλοισι ἢς ἑδαμῶσα ἢς ἀγυρο-
 μαι δια τοὶ ἑόνου ἢς καλοτέρου
 ἡρατορίου.

εἰ Μεγίστη ἡ. 29^η Μαΐου 1916.

Χαράλαμπος Ζάνδος

ο υναφανόμενος ἔλαβεν παραίτησιν
 τερτίου ἢς ἐμπροσθὶ δεχ. δεκα
 πέντε (15) ὅτε ὑπερομιόδια εἰς τω-
 αννίνα δι' ἑξῆς ἡρατορίου
 ὅτε εἰς γιν εἰς ἡρατορίου αἰς ἢς γιν
 εἰ Μεγίστη ἡ. 25^η Σεπτεμβρίου 1916.

Ἐλαῦρος Α ορανας ἀρχιγραμματιστής

Καταίωμα έξοδων

Δια' εδ' προπιοονερ λιτ' διαοοοδελητ λιτ' 30^η Σεπτεμβρίου του έτους 1976.

3 οιαδες οτ' λ' αρον

αφ' α

3-60

Δι' αμπαρ φαπαοαρπηαθητ εις δυο αμφοτερον.

1.00

1 οια φαπαρ δια τα' κοινωβελ' κολων καζημι

2 80

Μελπλα' του οικουοιου εις κωμωβελ' ζαδουζερ

4.00

Μελπλα' του διδαουοιου δι' ευβαρτοζαρορ

4.00

Μελπλα' του κωμωβελ' εις αροζαζαμι φακουοιουον

70

εις αμπαρ φαπαοαρπηαθητ εις κωμωβελ' του δι' ευβαρτοζαρορ

=

76-10

Κωνσταντίνος Κόνιτσας

Ἐλασόν ἐν τῷ ταμίῳ ἐμῆς ταβίρας
 αὐτῆς ὄραξις ἐπιπέλα τρούρα
 (64) δια' ἐπιπέλα ὄραξις ἐμῆς
 ἡμερῶν ἐπιπέλα ἐν δεξιῇ ἡμερῶν
 ἐμῆς ἐν ταβίρῳ ἐπιπέλα
 τῆς 15^{ης} Ἀπριλοῦ 1918
 ὁ λαβὴν

,, Τετάρτη Τετάρτη

ὁ ἐπιπέλα ἡμερῶν ἐλασόν ἐν τῷ ταμίῳ
 αὐτῆς ἐμῆς ταβίρας δεξ. τρούρα
 (4) δια' ὄραξις τῶν ἡμερῶν δια' ἡμῶν ἡμερῶν
 ἡμερῶν τῶν ἡμερῶν * 8 ὁ λαβὴν
 δεξ. 3.20 ἐπιπέλα ἡμερῶν ἐλασόν ἐμῆς
 ἐν ταβίρῳ ἐπιπέλα τῆς 8^{ης} Ἀπριλοῦ 1918
 ὁ λαβὴν.

Χαράλαμπος Λαβὴν

ὁ ἐπιπέλα ἡμερῶν ἐλασόν ἡμερῶν τῶν
 ταμίῳ ἡμῶν ἐμῆς δεξ. ὄραξις (8)
 δια' ὄραξις ἡμερῶν ἐπιπέλα δια' ἡμερῶν
 ἡμῶν ἐπιπέλα ἡμῶν ἐμῆς αὐτῆς 15 ἡμερῶν
 μέχρι 30 ἡμερῶν.

ἐν Μαγιῆ τῆς 6^{ης} ἡμερῶν 1916.

Δημήτριος Α ἡμερῶν

Ευχαριστική αναφορά δια
 τῆς Δουλοῦνιᾶς ἐφ' ἧς τὸν
 ἐπιπέποντον ἄριστον Π. Βουρζιῆν
 καὶ ἔχοντα οὐλοῦμα τὸ ἔργον
 Δραχμᾶς 254.50 —

Δια τὴν ἐνομοσχίμην τοῦ Λεβαριωτάτου
 Δουλοῦνι ἐκ τῆς οἰκίας μου

ἐν Νομιοτῶν τῆ 14. Ἰουλίου 1919.

Δουλοῦνις ἄρ' Εὐδοκίμης

ἐγκρίσας ἐπιπέποντον τοῦ Λεβαριώτου
 καὶ ἐπιπέποντος ἐπιπέποντος
 καὶ τὸν ἐπιπέποντον ἄριστον
 Π. Βουρζιῆν δια τὴν ἐνομο-
 σχίμην τοῦ Μουσταφῆ μου ἐκ Κόνιτσας
 ἡμετέρας τῆς ἐβ. Δουλοῦνι
 Δρ. 5.

ἐν Νομιοτῶν τῆ 13 Ἰουλίου 1919.

ο Δούβρις
 Ζιόνις Νεῖνις

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΔΡΧ. 500

31521

KON

5.471